

JÎYANUS

hayy û ego

2. Dalga: Tarih Felsefesi ve İlke-Tab

ERCAN TURAN

KÖKLER SAPMALAR KRİZLER

S∞N
MEDENİYET

Bu kitabın tüm yayın hakları *Ozan Yayıncılık*'a aittir. Tanıtım için yapılacak alıntılar dışında tüm alıntılar, Kültür Bakanlığı Telif Hakları Sözleşmesi gereği yayınevinin iznini gerektirir.

2. Dalga: Tarih Felsefesi ve İlke-Tab / Ercan Turan

Yayın Yönetmeni: Arzu Sandal
Editör: Abdullah Demir
Kapak Resimleri: K. Özlem Adanur
Kapak Tasarımı: Kevser Akgüneş

Baskı ve Cilt: Ozan Matbaacılık
Davutpaşa Caddesi Güven Sanayi Sitesi B blok Kat: 2 No: 352
Topkapı- İSTANBUL

Kütüphane Bilgi Kartı (CIP):

2. Dalga: Tarih Felsefesi ve İlke-Tab / Ercan Turan

Jıyanus, Hayy ü Ego, Kökler Sapmalar Krizler, Son Medeniyet
Felsefe, Tarih, Tarih Felsefesi, Bilim, Edebiyat, Sanat, Din, Çağdaş Yazarlar

Ozan Yayıncılık Ltd. 1. Baskı Şubat 2021, Türkiye, İstanbul, ???? sayfa

ISBN: 978-605-7569-????

Sertifika No: 42194

Dağıtım:

İstanbul: 2A, Alfa, Alkim, Artı, Bilgi, Çağaloğlu, D&R, Derya Dağıtım
Final, Paraf, Remzi, Say, Totem, Yelpaze

Ankara: İmge, Kıta, Ekinoks, Arkadaş Kitabevi

İzmir: Güneş

İnternet satış:

www.idefix.com, www.kitapyurdu.com, www.kitapyeri.com,
www.dr.com.tr www.netkitap.com, www.hermeskitap.com, www.babil.com,
www.1001kitap.com.tr, www.kitapdenizi.com, www.finalpazarlama.com,
<http://www.kitapsan.com.tr>

OZAN YAYINCILIK LTD.

Alemdar Caddesi Güzel Sanatlar Sk. No: 13 Çağaloğlu İstanbul

Tel: 212.511 93 95 - 520 43 90 Faks: 212.527 98 47

Email: info@ozanyayincilik.com Web: www.ozanyayincilik.com

Ercan Turan (hayy û ego)

10 Nisan 1978 doğumlu.

Felsefe ve Kamu Yönetimi öğrenimi gördü.

13 yıl felsefe, psikoloji, sosyoloji ve mantık öğretmenliği yaptı. Bu süre zarfında özel bir yayınevi için birçok ders ve sınava hazırlık kitabı yazdı. Kendi adını taşıyan ilk eseri 2009 yılında yayımlanan Üniversitas kitabıdır.

Haziran 2015'ten beridir eve kapanmış okumaya, düşünmeye ve yazmaya çalışıyor. Jîyanus bu sürecin bir meyvesidir.¹

E-mail: ercan-turan@hotmail.com

¹ Bu eser, yazarının isteği üzerine editörlük süzgecinden geçirilmeden ham bir şekilde basılmıştır. Yazar şunları amaçlamıştır:
Eserdeki yazım, anlatım ve dilbilgisi sorunlarının, içinde bulunan çağın ve insanının sorunlarını temsil etmesi.
Düşünün, kusurları, zaafı ve hatalarıyla birlikte görülmesi.
Düşünme eyleminin-etkinliğinin ve disiplininin, kök, sapma ve kriz halleri ile öncül, süreç ve sonuçlarının okuyucu tarafından en doğal şekilde gözlemlenmesi.
Okuyucunun eser karşısında sürekli canlı-özne olması.
Altı yıla yayılmış sohbet doğasının mümkün olduğunca korunması.

İÇİNDEKİLER

∞ şev û fînd: gece ve mum ∞	11
∞ gûherrandinî: değişim ∞	15
∞ civatî: toplum ∞	23
∞ em û ew: biz ve onlar ∞	31
∞ bedew: güzel ∞	33
∞ hêzên: kuvvetler ∞	35
∞ felsefeya dîrokê: tarih felsefesi ∞	44
∞ prensîba: ilke ∞	90
∞ şaristaniya rojava: batı uygarlığı ∞	97
∞ siyaseta aborî û zanistî: politika ekonomi ve bilim ∞	117
∞ çîn û hindistanê: çin ve hindistan ∞	128
∞ wey: korkunç ∞	143
∞ çanda îslamî: islami kültür ∞	145
∞ qerisandin: donma ∞	160
∞ tenik: ince ∞	164
∞ heyberên: nesneleştirilmiş-ucube ∞	168
∞ vejîna: diriliş ∞	170
∞ derbên: darbeler ∞	175
∞ berdewamiya: devamlılık ∞	182
∞ exlaqî: ahlaki ∞	188
∞ kirêtî: çirkinlik ∞	193
∞ jinbûnî: kadınlık ∞	197
∞ vegera: dönüş ∞	199
∞ sivîl: medeni ∞	203
∞ nebûna: yokluk ∞	207
∞ yekîtî: teklik ∞	212
∞ artêş: ordu ∞	215
∞ siyaseta îslamî: islami siyaset ∞	219
∞ bêaqil: akılsız ∞	221
∞ xortê zirarê: barbar ergenlik ∞	225
∞ nebaş: kötülük ∞	229

∞ riya kevin: eski yol ∞	231
∞ xwe dizanin: kendini bilmek ∞	236
∞ bawerî: iman ∞	240
∞ mirî zindî: yaşayan ölü ∞	245
∞ movika winda: kayıp omurga ∞	247
∞ xeman: dert ∞	251
∞ korî: körlük ∞	253
∞ xulamê xulam: köle kölesi ∞	256
∞ olê xulamî: kölelik dini ∞	257
∞ xulamê dilxwazî: gönüllü kölelik ∞	261
∞ xefleta: gaflet ∞	263
∞ qûrban: kurban ∞	266
∞ çolê: çöl ∞	267
∞ ne-biratî: olmayan kardeşlik ∞	268
∞ rabe: ayağa kalk ∞	272
∞ berdewamiya: devamlılık ∞	276
∞ bergûnd: varoş ∞	279
∞ rewabûna: meşruiyet ∞	282
∞ bîst û yek: yirmibir ∞	284
∞ nezan: cahiller ∞	288
∞ tewratê-şerîet: tevat-şeriat ∞	292
∞ baweriya mirî: ölü iman ∞	294
∞ kolonî: sömürge ∞	298
∞ gundî: köylü ∞	301
∞ destwerdana: müdahale ∞	302
∞ ummetê: ümmet ∞	305
∞ bang: çağrı ∞	306
∞ farsî: pers-fars-iranlı ∞	309
∞ sîstemî: sistemik ∞	311
∞ otantik: otantik ∞	316
∞ çewtî ye: çarpıklık ∞	317
∞ ereb: arap ∞	319
∞ kujerên: katiller ∞	325
∞ kurdî: kürd ∞	327
∞ ziman: dil ∞	330
∞ şehreza: bilge ∞	335

∞ nêt: niyet ∞	337
∞ kurd kîye?: kürd kim? ∞	340
∞ nakokiyeke: paradoks ∞	343
∞ di xewa: uykudaki ∞	346
∞ bi xwe: kendinde ∞	352
∞ hunermend: sanatçı ∞	355
∞ ayetên: ayetler ∞	361
∞ navenda: merkez ∞	369
∞ tirk: türk ∞	378
∞ nîjadperestî: ırkçılık ∞	382
∞ yekrengîbûn: tek tipçilik ∞	388
∞ pêşdîtînî: öngörebilirlik ∞	392
∞ kodên: kodlar ∞	397
∞ zanistî ya çewt: yanlış bilim ∞	400
∞ şikesta: kopma ∞	402
∞ teoriya: teori ∞	408
∞ pûçbûn: çürüme ∞	411
∞ rojavayîbûnê: batılılaşıma ∞	416
∞ difikirin: düşünme ∞	421
∞ wazîfa: ödev ∞	427
∞ neheq: adaletsiz ∞	429
∞ karasu: karasu ∞	433
∞ şîrket: şirket ∞	435
∞ dagirkirina: işgal ∞	437
∞ trajediya: trajedi ∞	441
∞ bijartina xirab: kötü tercih ∞	446
∞ şerm: utanç ∞	452
∞ qeşa: buz ∞	455
∞ dilbijîn: iştah ∞	458
∞ pêşveneçûyî: gelişmemiş ∞	461
Kaynakça	467

∞ şev û fînd² ∞

SÖZLER: ...İlke, ilke, ilke...

AYETLER:

Güneş köreltildiği zaman,
Yıldızlar döküldüğü zaman,
Dağlar yürütüldüğü zaman,
Gebe develer salıverildiği zaman,
Vahşi hayvanlar toplandığı zaman,
Denizler kaynatıldığı zaman,
İnsanlar yaptıklarıyla yüzleştirildiği zaman,
Diri diri toprağa gömülen kıza sorulduğu zaman;
"Hangi suçtan dolayı öldürüldü?"
Amel defterleri açıldığı zaman,
Gökyüzü sıyrılıp soyulduğu zaman,
Cehennem tutuşturulduğu zaman,
Cennet gözler önüne serildiği zaman,
Herkes ne kadar hazırlıklı olduğunu anlayacak!³

SÖZLER: Gelecek, ancak ve ancak bir tahmin ya da öngörünün konusu değil de bizim şimdiki eylemlerimizin konusu ve sonucu olursa özne olabiliriz.

Evet ego, iki yıldır hayatını ve insanlığın geçmişini düşünüyorsun. Geçmiş, şimdi ve gelecek hakkında tevhidi bir tarih bilincine ulaştın mı?

Bilincimde iyi şeylerin canlandığını hissediyorum hayy. Bunların tarih felsefesine ve ilkeye dair şeyler olduğuna eminim. Ama henüz bunları bir bütün olacak şekilde kavradığımı söyleyemem. Biraz daha zamana ihtiyacım olduğunu görüyorum.

² Şev û Fînd: Gece ve Mum

³ Tekvir Suresi, 1-14. Ayetler

Peki, sence bunlardan hangisini kavramak daha öncelikli? Yani önce tarih felsefesi mi gelir yoksa ilke mi?

Bana ikisi de bir gibi geliyor. Yani tarih felsefesi de ilke de tevhit üzere olsa gerek. Ama illa ki birini öncelemem gerekecekse ilkeyi öncelerim. İlke, bir pusula olarak tarihin her adımını ayrı ayrı ve bir bütün halinde kavramamızı sağlayabilir. İlke aynı zamanda bütün tarihe hâkim olan Tanrısal bir el de olabilir.

Geçmiş bilmek gerekir mi?

Elbette ama bunun için de ilke gerekir. Johann Wolfgang von Goethe'ye kulak verelim: "Üç bin yılın hesabını göremeyen karanlıkta yolunu bulamaz; günü gününe yaşar ancak." İnsanların kendilerine ve tarihe "anlat hele ne oldu, geçmişte neydin, şimdi neyim ve ne olacağım" demesi ve bunların cevaplarını araması gerekiyor. Bunun içinse en az üç bin ya da beş bin yıl kadar geriye gitmesi gerekiyor. Bu yolda, elinde ilkeyi bir meşale olarak taşımayı başaramayanlar ya kendilerini kaybederler ya da ölürlər. Çünkü varlığın ve varoluşun geçmiş içindeki tekillikleri âleminde bilincin hayatta kalması imkânsızdır. Şimdiye canlı bir şekilde dönmek ve geleceğe de canlı olarak yürümek isteyen herkesin ilkeye sarılması bir zorunluluktur. Unutmamak gerekir ki; ilke dikey eksense, tarih yatay eksendir, ilke pergelin sabit ayağıysa, tarih hareket eden ayağıdır, ilke zaman ise tarih zemindir.

FRAGMANLAR: "... Ateş ocakta yanarken ve rüzgâr kuzeyden eserken aile ateşin etrafında daire çizer. Köpek yavruları hiç ses çıkarmadan dinlerler... Ve tarih biterken birçok soru sorarlar: "İnsan nedir?" diye sorarlar... Ya da "bir şehir nedir?" Ya da "savaş nedir?"⁴

Kültür-uygarlığın bir envanter-arşiv kontrolünün yapılması gerekiyor. Bu da bir ilkenin ışığında yapılabilir. Köklerimiz, sapsmalarımız ve krizlerimiz bir ilkeye vurulmak zorunda.

⁴ Godard, Jean-Luc, 2014, Adieu Au Language/Dile Veda

FRAGMANLAR: *Sahip olduklarınızı tartarak, ihtiyaçlarınızı bile-
rek ne olmadan yapamayacağınızı bilerek envanter kontrolü ya-
pıldı.*⁵

Nereye doğru yürümek istiyorsun ego?

SÖZLER: *“Dağlar, insanlar ve hatta ölüm bile yorulduysa, şimdi
en güzel şiiir, barıştır.” Yaşar Kemal*

Bunun için bir yöntemin var mı?

Evet var, köklere dönmeliyiz.

Pusulamız ne olmalı?

Pusulamız ilke olmak zorunda. Daha önceleri mitoloji pusu-
laydı, derken “araçsal” akıl-lar ve bilim-ler pusula oldu ama
olmadı, olmadık.

Peki, ilkeyle olacağınızı nereden biliyorsun, bundan nasıl
emin olabilirsin?

Eğer tevhit üzere olan bir ilke ve tarih felsefesi düşünebilir-
sem; ontolojisi, epistemolojisi ve pratiği de tevhit üzere olan
bir medeniyeti düşünmüş olurum. Bu en azından benim yo-
lum olabilir, başka akıl sahipleri beni istedikleri şekilde eleş-
tirseler de ortaya yine tevhit üzere olan düşüncelerimin türev-
leri çıkacaktır. Önemli olan, yolların tevhit üzere olmasıdır,
birbirinden farklı olması da zaten ilkenin bir gereğidir. Kendi
elimizle yapıp ettiğimiz mitolojiler bile bu şekilde ortaya çıkıp
yayılmadılar mı?

Mitolojilere bakışın nasıl?

Görüyorum ki dünyadaki uygarlık ve kültürlerin, farklı za-
manlardakilerinin bile mitolojileri birbirine çok fazla benzi-
yor. Bana göre bu benzerlik birçok açıdan değerlendirilebi-
lir...

- i. Bütün “uygarlıklar” ve kültürler; toplumsal kurumlarla-
yapıyla paralel düşünceler geliştirmişler.
- ii. Bütün “uygarlıklar” ve kültürler; mevcudun/yaşananın
çekilmezliğinden mustarip olmuşlar ve bu varoluş düş-
manlığını, neşesizliği, tutkusuzluğu ve boşluğu ideal hal-
lerin düşünülmesi ile aşmaya çalışmışlar.

⁵ Mendes, Sam, 2008, Revolutionary Road

- iii. Bütün “uygarlıklar” ve kültürler; egemenlerden bağımsız özgürlüğü düşlemişler ve tabi aynı zamanda egemenlerin ürettiği safsatalara-ritüellere uygun hayaller de düşlemişler. Burada güvenlik için bireyler üstü güç gereksinimi, özgürlük için ise bireysel güç gereksinimi ikililiğini yani çelişkisini görürüz.
- iv. Bütün “uygarlıklar” ve kültürler; ölüm acısıyla ve realiteyle baş etmeye çalışmışlardır. Ölümü kutsamaktan-yadısmaya kadar geniş bir aralıkta gelip giden bir hayal gücü ile hareket etmişler.
- v. Bütün “uygarlıklar” ve kültürler; bilme, anlama, açıklama, dokunma, hissetme ve ruhlarındaki ilkeleri arama isteği ile sürekli bir hareket içinde olmuşlar.
- vi. Bütün “uygarlıklar” ve kültürler; insanın yeryüzüne düşüşünün ve sürekli hüznün içinde çırpınışının ürünü olan ortak bir mitoloji evreni yaratmışlar. Aslında mitoloji dediğimiz şey; insanlığın “kolektif şekilde ürettiği bir savunma mekanizmasıdır.”
- vii. Bütün “uygarlıklar” ve kültürler; her zaman, içinde bulundukları çağlara demir atma eğiliminde olmuşlar. Bunun yarattığı cehennemi baskıdan kurtulmak istemişler ve mitolojiler yaratmışlar.

İnsan denen varlığın hareketi, ağırlıklı olarak ortak örüntülere sahiptir; bütün bu ortaklığın ve aynı zamanda farklılığın bir veya birçok anlamı olmalı. İnsanın tarihsel süreç içinde ortaya koyduklarına bakarak çok şey kavrayabiliriz ve bunu yapmak için elimizde yeterince envanter olduğunu düşünüyorum.

Çağdaş akıl, mitolojiyi, doğanın dünyasını açıklamak için ilkel, arayış içindeki bir çaba (Frazer); sonraki çağların yanlış anladığı, tarih öncesi zamanlardan gelen şiirsel fantezinin bir ürünü (Müller); bireyi topluluğuna göre şekillendirecek bir alegorik bilgi yığınağı (Durkheim); insan ruhunun derinliklerindeki arketipsel dürtülerin belirtisi olan bir dizi düş (Jung); ve Tanrı’nın Çocuklarının Görünmesi (Kilise) olarak yorumlamıştır. Mitoloji bunların hepsidir. Değişik yargılar, yargıların bakış açılarıyla beslenir. Çünkü ne olduğuna değil,

nasıl işlev gördüğüne, insanlığa geçmişte nasıl hizmet ettiğine dikkatle bakılırsa, mitoloji kendisini, bireyin, ırkın, çağın gereksinim ve tutkularına karşı yaşamın kendisi kadar açık olarak gösterir.⁶

Eskiler, Tevhid'i saptırıp mitoloji bulutunun içine sakladılar, sonrakiler ise bu saptırılmış Tevhid'i araçsal aklın-bilimin ve paranın içine sakladılar. Tevhit hiçbir zaman hayatın merkezine inmedi, aklımızın olgun olmadığı zamanlarda göğe sakladık, aklımız görece olgunlaştığında ise araçsal aklın içine sakladık. Oysa tevhit, olgun olsak da olmasak da yoluna devam etti ve neredeyse bize rağmen yoluna devam etti.

"Batı insanı" seküler-madde merkezli bir kültürün, "Doğu insanı" ise ata ruhlarının-geleneklerin-mistisizmin içine hap-soldu. Hepsini de sarsacak, insanı kendisine getirecek ve özne yapacak bir medeniyete ihtiyaç vardır. İnsan, mumu yaptığını düşünebilir ama unutmasın ki; mumun da gecenin de kendisinin de bir sahibi vardır.

FRAGMANLAR: İnsanlık kurtuluşunu utancında bulacak.⁷

∞ gûherrandinî⁸ ∞

Değişmek çok mu zor ego?

Esasında değişim doğaldır ve özünü kaybetmeden değişmek Sünnetullah'ın bir gereğidir. Ancak insan, hastalıklı şekilde bir takım maddi-manevi şeyleri biriktirip sınırılıyor, bunları kaybetmemek için de değişimi durdurmaya çalışıyor. Bu da bizleri hasta yapıyor, zulme mahkûm ediyor.

⁶ Campbell, Joseph, 2013, Kahramanın Sonsuz Yolculuğu, Çev.: Sabri Gürses, Kalcı Yayınları, İstanbul, s. 415-416

⁷ Tarkovski, Andrei, 1972, Solaris

⁸ Gûherrandinî: Değişim

Bir toplum kendi benliğini değiştirmedikçe, Allah onları değiştirmesin.⁹ İnsan-toplum değişmeyi isterse Sünnetullah'ın özneleştiren güçlerini yanına alır. İnsan özne olmak zorundadır, sorumluluğu budur. İnsanın özne, varlığın değerli olacağı bir medeniyeti düşünmek durumundayız. Bunun için mevcut uygarlığı ve kültürleri sorunsallaştırdım, onları çözmek ve yerlerine ontolojisi de olan bir medeniyeti ikame etmek istiyorum. Hiç kuşkusuz bu dünyada ne benim acılarım ne de diğer insanların acıları son bulacak ama acıları en aza indirmeye ve sorumluluğumuzun gereklerini yerine getirmeye çalışmalıyız.

SÖZLER: "...İnsanın insana yardım ettiği zamanlar geldiğinde bizi hoşgörüyü anın." Bertolt Brecht ("Gelecek Kuşaklara" Şiirinden)

Sen ideolojiler ötesi bir medeniyeti mi düşünmeye çalışıyorsunuz?

Elbette.

Sence mevcut ideolojiler tükendi mi?

Sol, günümüz liberalizmine gelecekte bu yüzyılda tanık olduğumuzdan çok farklı bir şekilde saldırabilir. Komünizm özgürlüğü öylesine doğrudan ve açık hedef almış ve politik model olarak o kadar kötü bir ün kazanmıştır ki, bütün gelişmiş dünyada artık kesin iflas etmiş bir model olarak görölmektedir. Liberal demokrasiye politik soldan gelecekte yönelecek tehlike, demokratik kurum ve ilkelere doğrudan saldıran bir ideolojiden çok, kendini liberalizm gibi gösteren ama içten içe onun anlamını değiştiren bir ideolojiden kaynaklanacaktır.¹⁰ Burada Fukuyama görece haklı sayılır, özellikle de sol ideolojinin özgürlük karşıtlığı ve iflası konusunda. Ancak insanların büyük çoğunluğu liberalizmin de özgürlük düşmanı olduğu konusunda hem fikir. İnsanlar artık ideolojilerin sonunun geldiğini görüyorlar. İster liberalizm olsun ister sol tandanslı ideolojiler olsun insanlar nezdinde hepsi tükenmiştir.

⁹ Rad, 11. Ayet

¹⁰ Fukuyama, Francis, 2014, Tarihin Sonu ve Son İnsan, Çev.: Zülfü Dicleli, Profil Yayıncılık, İstanbul, s. 373

Bir teklifin olursa ona nasıl yaklaşılabilirliğini düşünüyor-sun?

İnsanlar kendilerini evlerindeymiş gibi güvende hissedebilecekleri köklere geri dönmek istiyorlar. Bu amaçla düşünülen ve kendisini kanıtlayan bir medeniyet teklifine asla hayır demeyecekler. Bu teklif ne sağ ne de sol olarak tanımlanabilir. Fakat belki Fukuyama gibiler bu teklifi de “kendini liberalizm gibi gösteren ama içten içe onun anlamını değiştiren ideoloji” gibi gösterip şeytanlaştırmaya hazırdırlar.

Bir teklif nasıl olmalı?

Kâinata veya ilkeye uygunluğu denetlenebilmeli ve asla zorlamaya dayanmamalı yani her zaman bir öğüt-tercih edilebilir olmalı.

FRAGMANLAR: “... Dünya zaten tersine duruyor. Belki bu düzgün hale getirebilir...”¹¹

Doğu ve Batı kutupları neden aşılıyor?

Çünkü omurgasız-asaletsiz yığınlar inşa edildi... Doğu kültürleri “hem hem” mantığına yakındır. Bu nedenle Batı Uygarlığı’na göre mistik-irrasyonel görünür. Batı “ya ya da” mantığına yakındır. Bu nedenle de inşacı, analitik, çözümleyici, açıklamacı ve orkestratiftir. Batı neredeyse salt eril, Doğu ise salt dişildir. Yani her iki “kutup” da eksiktir. Bu nedenle varolamıyorlar hem kendi içlerinde hem de birbirleriyle sürekli sancı ve savaş içindeler.

Tarih boyunca egemenlik hep erkekler üzerinden kuruldu, devrimler ise dişiler, yani ezilenler, zulme uğrayanlar üzerinden yapıldı. Devrim gerçekleşir gerçekleşmez dişil olan yine nesne haline getirildi. Yani eril etken, dişil ise etkilenen durumundan kurtarılamadı.

Sınıflı toplum yapısına-hukuk mekaniğine dayanan Batı, Doğu’ya egemen oldu. Batı’nın verdiği söze olmasa da antlaşmasına güvenilir ama Doğu’nun ne sözüne ne de antlaşmasına güvenilebilir. Çünkü köleler ne söz verebilir ne de antlaşma yapabilirler. Onlar köle ahlakını çok sevdiler. Özetle dünyada bir köle efendi düzeni inşa edildi. Bundan Batı ve

¹¹ Bresson, Robert, 1959, Yankesici

Doğu egemenleri de faydalanıyor, olan ise büyük kitlelere oluyor. Bu nesne zincirinden halkları kurtarmanın yolu tev-hidi yeryüzüne indirmekten geçer. Bütün peygamberlerin ve filozofların amacı da buydu.

SÖZLER: İzin verin hissetmeme... Düşüyorum, güvenli bir şekilde yere doğru.¹²

Bütün filozofların amacı gerçekten bu muydu ego?

Elbette buydu. En kötü düşünen filozofun felsefesinden bile içinde bulunduğumuz ucube kültür-uygarlık tam olarak çıkmaz, Hobbes'tan bile! Tabi Machiavelli'yi bir filozof olarak görmediğimi biliyorsun.

İnce bir ayara mı ihtiyacınız var?

Feyerabend'e kulak verelim: Protagorasçı görecelik, geleneklerin ve değerlerin çoğulluğunu dikkate aldığı için akla yatkındır. Ve insanın kendi köyünü ve barındırdığı garip adetleri dünyanın merkezi olarak görmediği için medenidir.¹³ Fakat tarihi genelde idealist ve-veya realist felsefeler etkilediği için bu akılcı ve medeni görecelik-ince ayar buharlaşmıştır. Kesinlikle bir ince ayara ihtiyacımız var ve ne yazık ki göreceliğin ve nesnelliğin ayarını henüz ikame edemedik.

Neden böyle oldu?

Çünkü insanın hayatta kalmasını sağlayan şeyler hep kelle sayısı, çete, ordu gibi şeyler oldu. Görecelik ise bunları parçalama potansiyeli taşıdığı için tehlikeli bulundu. Zaten tarihe bakıldığında dinler, idealist ve realist gibi "ana akım" felsefeler insanları tek tip hale getirecek şekilde görece hayat bulmuştur. Fakat sofist, anarşist, nihilist ve varoluşçu felsefeler hep yabancı bitki muamelesi görmüş veya en iyi ihtimalle paranteze alınmıştır.

İnsan kendisini terbiye etmeye bir türlü yanaşmıyor. Bir tarafta görelilikler var diğer tarafta fizik-matematik bir dünya ve toplum var. İnsan, dünyaya tapmasına ne aracılık ettiyse

¹² Vedder, Eddie, Long Nights

¹³ Feyerabend, Paul, 2014, Yönteme Karşı, Çev.: Ertuğrul Başer, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, s.306

ona sarılıp durmuş. Her şey kendi ellerimizle yapıp etmelerimizin eserleri olduğu için filozofları asla suçlu bulamayız. En azından her biri kendi aklını kullanma cesareti göstermiştir. O kullanma biçimi çok kötü olsa bile bu cesaretin kendisi örnek alınmaya değerdir. Ama insanlar akıllarını egemenlerin boyunduruğuna vermeyi daha keyifli buldular; asker, memur, işçi, vatandaş, yoldaş, reaya olmak onlara daha konforlu geldi. Şahsiyet olmaktan korkup kalabalıklar içinde erimeyi sevdiler, bu durum değişmedikçe düşmeye devam edeceğiz.

Bir tarih perspektifiyle de tanışmaları gerekir mi?

Evet, gerekir ama bu yeterli olmaz. Zaten şu anda henüz ikame edilmemiş ya da aşılmamış tarih felsefeleri var ama kimsenin onlara dönüp baktığını sanmıyorum.

Kendini hangisine yakın buluyorsun?

Fichte'nin felsefesine yakın buluyorum.

Tarihi kaç döneme ayırıyor?

Fichte tarihi beş döneme ayırır:

- I. Suçluluk Dönemi: Aklın bilinç ve özgürlükten yoksun olduğu, Kant'ın deyişiyle, henüz gizilgüç (kuvve, potentia) halinde olduğu dönem. Akıl burada bir içgüdü gibi çalışmaktadır ve insana doğal eğilimler egemendir ve Fichte için de bu dönem, Rousseau'da olduğu gibi, insanlığın cennet çağı, mutluluk dönemidir.
- II. Günahkârlık Dönemi: Burada akıl kendisini göstermeye geçer. Akıl burada bireyi itaat altına alan bir buyurganlık içinde karşımıza çıkar. Yani akıl, kendisi dışındaki bir otoriteye itaat etmektedir. Bu yüzden burada, dıştan gelen otoriter zorlama ile bireysel bilinç çatışmaya da başlar.
- III. Tam Günahkârlık Dönemi: Bu dönemde insan, kendi dışındaki otoriteye başkaldırmaya başlamıştır. İnsan ne var ki bu başkaldırımı akıl ile değil, tamamen kendi bencilliğinden hareketle gerçekleştirmiştir. Bu yüzden bu dönem, aklın etkin olmadığı bir dönem olarak tam günahkârlık dönemidir.
- IV. Akılsallığın Yükseliş Dönemi: Bu çağda insan, bencil başkaldırısının verimsizliğini ve amaçsızlığını anlar ve bu

bencilliğinden arınmaya çalışır ve aklın önceliğini onaylar. Bu yüzden bu dönem aynı zamanda akılsallığın onaylanması dönemidir. Bu dönemde akla dayalı bilim egemen olmaya başlar.

- V. Tam Arınma ve Kurtuluş Dönemi: Bu çağ, aklın pratik işlevinin tüm insani yaşama egemen olduğu tam özgürlük çağıdır... Bu sürecin sonunda akıl ve özgürlüğe dayalı “Mutlak Devlet” vardır. “Mutlak Devlet”te, bireysel hedeflerle türün (insanlığın) hedefleri birbirleriyle özdeş olacaktır.¹⁴

Sen ne düşünüyorsun?

Çizgisel, döngüsel, holistik, determinist ve indeterminist tarih felsefelerinin farklı kombinasyonları arasına ister “ve-hem hem” ister “veya-ya ya da” koyup düşünelim, sadece çeşitli seviyelerde spekülasyonlar ya da dil oyunları oynamış oluruz. Esas olan ve esas olan, insanın tarihin öznesi mi nesnesi mi olacağına “karar” verebilmek ve bunun için de en iyi şekilde düşünebilmektir. Tarihi; çizgiselse döngüsel, döngüselse çizgisel yapamayız ya da determinist ise indeterminist, indeterminist ise determinist yapamayız. Her ne şekilde olursa olsun özne olmayı amaçlamalıyız.

Sen tarihi nasıl okuyorsun?

Tarihi, “Ateş → Tekerlek → Yazı → Matbaa → Motor → Elektrik → İnternet” şeklinde bir “teknik” gelişme süreci olarak okumak mümkündür.

Belki matematiksel olarak da şu şekilde okunabilir...

1. İlk Zamanlar: Oran > Sapma (Olasılık) → 2. İlk Ara Zamanlar: Oran ≥ Sapma → 3. Orta Zamanlar: Oran = Sapma → 4. Son Ara Zamanlar: Oran ≤ Sapma → 5. Son Zamanlar: Oran < Sapma.

İlk zamanlarda oran sapmadan büyüktü. Burası tamamen doğanın-doğamızın bilincimize egemen olduğu çağdır. İlk ara zamanlar kaotik dönemlerdir, dillerin, dinlerin, felsefelerin ve ideolojilerin ortaya çıktığı çağdır. Orta zamanlarda bilinç ge-

¹⁴ Özlem, Doğan, 2004, Tarih Felsefesi, İnkılap Kitabevi, İstanbul, s. 106-107

lişti ve oran bilince eşit hale geldi. Burası bizim inşa ettiklerimizin hem kendi doğamıza hem de doğaya egemen olduğu çağdır. Burası kalmakta ısrar ettiğimiz takdirde bir çeşit yaşayan ölüye dönüşeceğimiz çağdır. Son ara zamanlar, inşa ettiklerimizin neden olduğu kaoslar çağdır. Son zamanlarda ise insan hem kendisini terbiye edecek hem de doğayla daha uyumlu bir ilişki içine girecek. Bu çağda inşa ettiği şeyler doğal olan şeyleri aştığı için kendisini terbiye etmek yani sınırlandırmak zorunda kalacak. Ya da sınırlamayıp yok olup gidecek.

SÖZLER: Penceresinin önüne konan güvercinlere su ve buğday veren kentli insan, unutmaz; onların sana ihtiyaç duymasından çok senin onlara ihtiyacın var.

Tarihi şimdilik kötüye gidiş şeklinde okumak daha mümkün görünüyor... “Amerika’da yabancı Kızılderililer arasında, hemen hemen her şey emekçindir; yüzün 99 kısmı emeğin hesabına yazılır. İngiltere’de emekçi, belki üçte iki bile alamaz.”¹⁵ Dediğim gibi şimdilik...

Vico, bütün milletlerin dört evreden geçtiğini söyler, bunlar; hayvan çağı, tanrılar çağı, kahramanlar çağı ve insan çağıdır. Son çağ olan insan çağında kutsal şeyler anlamlarını yitirir, hayat yanlış temeller üzerine kurulur, insanlar sadece kendi kişisel çıkarları peşinde koşar, düşünce iyice soyutlaşıp etkisini yitirir ve bu çağ bozulup dağılmanın yolunu açar, büyüme ve çürüme döngüsü yeniden başlar.¹⁶

Vico’nun düşüncesinden yola çıkarsak bizim şu anda son çağda olduğumuz söylenebilir. Döngüye göre de hayvani dürtülerin egemen olduğu hayvan çağına tekrar geri dönüyoruz.

Ben çağların asimetrik kırılma noktaları olarak dünya savaşlarını görürüm. Her dünya savaşı bizim hayvani bir çağa geçişimizin resmi gibidir. Peki, insanlık hatta gezegen sürekli

¹⁵ Marx, Karl, 2003, Kapital; Kapital Üretimin Eleştirel Bir Tahlili I. Cilt, Çev.: Alaattin Bilgi, Eriş Yayınları, Ankara, s. 439

¹⁶ Cevizci, Ahmet, 2011, Felsefe Tarihi, Say Yayınları, İstanbul, s. 765

dünya savaşlarını taşıyabilir mi? Böyle zincirleme bir döngüye hapsolmaktan ve bunu değiştirememekten daha kötü ne olabilir! İnsan bilinç sahibi bir varlıktır, dünyayla girdiği çarpık ilişki onu nesne haline getirmiştir ve kendi eliyle yapıp ettiklerinden dolayı düştüğü bu kısır günah döngüsünden yine kendisi çıkabilir. Her düşünce insanına düşen ödev de bunun yol ve yöntemlerini düşündürmektir.

SÖZLER: "Geleceğin kökü geçmiş tarafından kazanmamalıdır." Nietzsche

Bir tarih felsefesi düşünebilecek duruma geldin mi ego?

Bilincimdeki kaos hızlıca bir kozmosa doğru yol alıyor diye bilirim. Fırtına, yerini sakın dalgalara bırakmak üzere. Bunu hissedebiliyorum...

O halde yola devam et...

Hep yoldaymışım, bunu şimdi daha iyi görebiliyorum. En çok da aklıma ergenlik dönemim geliyor. Aman Allah'ım! ... Ben de ergenlik "çağına" gelen her insan gibi, mevcut çağın bütün maddi-manevi değerlerini, ölçütlerini ve birikimlerini yerle bir etme iştahıyla doluydum. Sahi o halimiz neyin nesidir öyle? Belki de burada asıl sorulması gerekenler şunlar: O iştah kimin iştahı, nereye gitmek istiyor, amacı ne ve oraya nasıl gitmek istiyor?

"Hayatın anlamı-amacı nedir?"

"Hayat bir oyun eğlencedir, bir sınavdır, cennet veya cehennemdir, O bilinmek istediği için her şey var oldu, Âdem'in ve Havva'nın günahları yüzünden dünyaya düştük" ... Bunların hiçbirisi bana yeterli cevaplarmış gibi gelmedi. Sanki herkes bu cevaplara ikna oldu, en azından insanların hemen hemen hepsi ikna oldu ama ben olmadım. Diğer taraftan büyük patlama teorisi de büyük boşluklarla dolu.

Peki ama neden ikna olmadın?

Kâinatsa hepimizin içinde bulunduğu şey, ben de o kâinatın içindeyim. Bir Tanrı ise hepimizi yaratan; ben de Onun tarafından yaratıldım. Neden ben buradayım da insanların çoğu orada? Neden kırkına merdiven dayamış bir insan olmama

rağmen, hala o ergen iştahımla dopdoluyum. Eğer bir ergensem, neden insanlara, doğaya, kendime ve Tanrıya karşı bu derece kendimi sorumlu hissediyorum? Hayy... Bana neler oluyor?

SÖZLER: Hayatın amacı, hayatın bizzat kendisidir!

Korkma ego... Mumu yak ve aynada gözlerinin içine bak.

Hayır, gözlerimin içine bakmaya hazır değilim ama mumu yakabilirim.

Ne görüyorsun ego?

Işığ, nuru görüyorum...

Hangisi daha iyi, karanlık mı, nur mu?

Nur tabi ki.

O halde varlık iyidir, yokluk ise kötüdür, öyle değil mi?

Elbette.

Gözlerinin içine uzun uzun bakmaktan sakınmayacağın zamanları düşün ego. O gözlerinin içindekiyle Tevhid'e geleceğin zamanları düşün. O zaman nasıl bir zamandır, o insan nasıl bir insandır, o varlık nasıl bir varlıktır? Menzili düşün ve göster insanlara!

∞ civatî¹⁷ ∞

Sizi beden hapsinin yanında başka hapisanelere ve mağaralara atan şey nedir ego?

Bizi mahkûm hale getiren ya da kendimizden mahrum hale getiren şey kültüredür. Dilthey'a göre; insanların doğal durumdan toplumsal duruma geçtikleri aşamadan bu yana, insanlar, kendi koydukları kural, değer ve normlardan örülmüş bir çevrede yaşamaktalar; kendi yaratıları olan bu kural, değer ve normlar, sonradan yine insan eylemlerini belirleyen neden ve motifler olmaktadır. Hatta Dilthey'a göre, insanlar, kendi yaratıları olan bu "tinsellik"e öylesine gömülürler ki, bu

¹⁷ Civatî: Toplum

“tinsellik”, onların tüm yaşantılarını ve evrene bakış biçimlerini de belirler. Bu “tinsellik”, kuşkusuz tarihin bir ürünüdür ve hatta “tinsellik”, bizzat “tarihsellik”tir. Dilthey için insan, işte bu “tarihsellik” içinde “tutuklu”dur.¹⁸

İnsanın kendisinden mahrum olmasına ya da küfre mutlak düzeyde izin vermeyecek bir medeniyeti mi düşüneceksin?

SÖZLER: *Küfre izin vermeyeceğini iddia eden sözün bizzat kendisi küfürdür.*

Şu andaki toplumsalın, kültürün ya da “tarihselliğin” en gelişmiş hali nedir?

Batı’dır ve o kadar gelişmiştir ki toplum tekeli sadece kendisindedir ve diğerleri topluluklar yığını olmanın ötesine geçemiyor. Toynbee’ye göre “Batı medeniyeti, 26 medeniyetten 16’sını yıktı, 9’unu da fosilleştirdi.” Yani Batı dışındaki bütün topluluklar, fosilleşmiş kültürlerde yaşıyor.

İnsanlar bu durumun farkında değiller mi?

Ne yazık ki değiller, çünkü farkında olmak için yeterince hayatta olan bir bilince sahip olmak gerekir. Geothe, “en iyi köle özgür olduğunu düşünendir” demişti. Sanırım muktedirler için en iyi canlı, bizim gibi yaşayan ölü insanlardır. Eskiden sadece köleydik, fakat bu halimiz bile egemenleri doyurmaya yetmedi. “Yaşayan ölü insanlar” kadar onların kârlarını-güçlerini maksimize eden başka bir tür yoktur... Şimdilik!

SÖZLER: *Yıkmalıdır insan kendi eliyle yapıp taptıklarını; liderleri, bayrakları, sınırları, milliyetleri, mülkiyetleri, bilimleri... Beka, tap-tıklarımızın yok olmasındadır.*

Sen nerede duruyorsun?

Ben ya Doğu ya Batı, hem Doğu hem Batı, ne Doğu ne Batı gibi seçenekleri doğru bulmuyorum. Kendi kendimize inşa ettiğimiz bunun gibi işe yaramaz oyunlara ayıracak vaktimiz olduğunu düşünmüyorum.

Ödev nedir?

İnsanların ödevi her şeyi ilkeye vurmaktır. Ona uygun olan her şey yaşatılmalı, uygun olmayanlar ise müzeye bile kaldırılmamalı.

¹⁸ Özlem, Doğan, 2004, Tarih Felsefesi, İnkılap Kitabevi, İstanbul, s. 185

Ne yapılmalı?

“Uygunsuzlar” sadece tiryakilerinin ulaşabileceği yerlerde ve insanlık belleğinin en karanlık bölgesini temsilen muhafaza edilmeliler.

Doğu’nun Batı’ya bakışını nasıl görüyorsun?

Doğu, Batı’ya kocaman bir yanlış-Y olarak bakıyor ve tersi istikamete giderek doğru-D olacağına inanıyor. Bu kocaman bir yanılgıdır. Batı yeryüzünün tek uygarlığıdır; kocaman Y’leri ve kocaman D’leri var. Bu D ve Y’leri, Batı’ya yutulmadan sorgulayabilecek ve bambaşka bir şey üretebilecek derinlikte olan ikinci bir uygarlığın olmaması bütün insanlığın trajedisidir.

Bu trajedi nasıl aşılabılır?

Ancak ve ancak Batı tarafından aşılabılır. Başka türlü Batı Uygarlığı’nın ve onun dışındaki yaşamla ölüm arasında bulunan kültürlerin hayatta kalma şansları yoktur. Batı’yı bekleyen en büyük ödev, her zaman bulduğu gibi kendi antitezini veya bir çeşit sentez durumunu bulmak değildir. Onun ödevi; bütün varlığı ve varoluşu bir tevhit içinde kuşatacak ilkesel bir menzili düşünmek ve bu menzile uygun ikame olmaktır.

Hiçbir kültür tecrübesi Batı Uygarlığı kadar iyi yaşam, şahsiyet, mutluluk, adalet, ilkeler-hukuk, bilgi, bilim, düşünce, estetik, özgürlük, edebiyat, din, sanat vb. üzerinde neredeyse kesintisiz bir şekilde gelişerek yoluna devam etmemiştir. Sürekli her yere yayılması, alternatifinin olmaması ve mevcut kültürleri de sürekli yutması bundandır.

Mevcutlar içinde en tümel, en kesintisiz yaşayan dünya olmaları onları rakipsiz kılıyor. Dikkat edilirse kendi içinde kendisiyle yarışıyor, en iyi eleştirisini de alternatiflerini de kendisi yapıyor, diğerleri birer karikatür olmaktan kendilerini kurtaramıyorlar. Fakat gün geçtikçe bu uygarlık deneyimi tükenmeye doğru yaklaşıyor. Kendisini yaratıcı bir yıkıma tabi tutmaktan, biriktirdiklerini paylaşmaktan ve yeni kodlarla yeniden dirilmekten başka çaresi yok. Bunu özellikle kâinatın kodlarıyla yapacaktır, çünkü ontolojisi ve epistemolojisi ile bütün insanları kuşatabilecek en güvenilir kaynak kâinattır.

Batı orta sınıfı, devlet ve kiliseden görece bağımsızlığını kazanmış burjuva sınıfının eseridir. Bu anlamda insanlığı özneleştirecek bir dünya inşa edebilirler. Fakat Batı dışında özel mülkiyet hakkı olmadığından bir burjuva sınıfı-toplumu oluşmamıştır. Oluşan üst ve orta sınıf, devletin muteber-makbul olarak gördüğü vatandaşlardır. Doğu'da köle ahlakı ve omurgasızlık bu şekilde kurumsallaşmıştır. Devletin kölesi olan üst ve orta sınıf, büyük kitleleri köleleştirecek kültürü de inşa etmiştir. Onların uyanmaları çok zordur, onları bu derin uykularından ancak bir Tanrı uyandırabilir. Nice peygamber onları uyandırmaya geldi de hiçbirisi "başarılı" olamadı. Kendilerini uyandırmaya çalışan birkaç olumlu sapma çıktıysa da onları da hemen linç ettiler.

Doğu'dan değil ama Batı'dan umutlusun, peki Batı bir son olabilir mi?

SÖZLER: Mastürbasyon uygarlığı tarihin sonu olamaz.

Batı Uygarlığı dışındaki hiçbir uygarlık henüz güçler ayrılığına dayanmamıştır. Sadece Batı'da siyasal, dini ve iktisadi özneler karşılıklı bir sözleşme ile otonom alanlarını anayasal güvence altına alabilmişlerdir. Batı dışında bunların sadece taklitleri ve karikatürleri vardır ve ne yazık ki İslami topluluklar bu anayasal güvencele en uzak topluluklardır. Gördüğüm kadarıyla müzik ve edebiyatı parantez içine aldığımızda; Batı dışındaki bütün kültürler Batı karşısında birer karikatür olarak kalıyorlar.

Bir uygarlık düşün ki insanlık tarihindeki neredeyse bütün tezlerin, antitezlerin ve sentezlerin biricik dünyası olsun. Batı'yı Frankfurt Okulu düşünürleri, Marks, Foucault, Sartre, Nietzsche, Heidegger, Schopenhauer, Proudhon, Popper, Feyerabend kadar sorgulayabilen Batı dışı bir örnek var mı? Yok, zaten olamaz da.

Neden?

Çünkü bir uygarlık havzası-çanağı; kendi kendisinin en iyi tez, antitez ve sentezlerine sahiptir. Bu nedenle Batı dışından Batı'ya yöneltilen eleştiriler bu saydığım örneklerin yanında

zorunlu olarak karikatür gibi kalır. Doğu’da yetişkin olsun çocuk olsun bütün insanların “oyuncakları” bile Batı Uygarlığı’nın ürünleridirler.

Diğerleri neden düşünmüyor ego?

Doğu, “devamlılığın, değişimin değerini-önemini” kavrayacak olgunlukta değil. Batı ise değişen ve devamlılık üzere olan tek uygarlıktır. Bu nedenle Batı’nın herhangi bir filozofuna yöntemli yaklaşmayı bilmeyen her zekâ, o filozof tarafından yutulmaktan kurtulamaz. Batılı herhangi bir filozofu anlamaya çalışsak bile onun bir tür gölgesi gibi olmaktan kendimizi kurtaramayız. İster Platon gibi gerçek bir filozofu ister Machiavelli gibi yüzeysel bir düşünürü anlamaya çalışalım; onların “devamlılık” üzere olan düşünce kültürü bizi esir alır. Hiçbir filozof başlı başına değildir, onlar bir devamlılık üzerindedirler ve bu devamlılık her türlü tekil, köksüz, yöntemsiz zekâyı içine alıp dönüştürür. Bir Aristoteles uzmanının Aristotelesçi düşünmesi ya da bir Spinoza uzmanının Spinozacı düşünmesi ve uzmanlıkların dışına çıkamamaları tesadüf değildir.

Batı’yı yeterli görüyor musun?

Asla! Batı Uygarlığı, ontolojisi olmayan, inşa edilmiş bir epistemolojiye dayanan, bu haliyle de olan ve olması gerekeni parçalayan bir özelliğe sahiptir. Salt düşünsel-formel aksiyomlardan ibaret olan pragmatik bir inşadır, illüzyondur, reklamdır, propagandadır. Salt dünya merkezliliğin en gelişmiş halidir. Doğu’nun ise gökyüzünde duran yani hayata dokunmayan tözü var ama aksiyomu yok. Çünkü bu töz düşünülmüş bir töz değildir, kutsal metinlerdeki bir tözdür. Yani hakkı verilmemiş, çilesi çekilmemiş, uğrunda alın teri dökülmemiş bir tözdür. Doğu, dünyaya tapmanın en çirkin halleri içinde debelenip duruyor.

SÖZLER: İlkenin olmadığı yerde, iyi bir prodüksiyon karşısında aklını yitirmeyecek insan da olmaz.

O halde Batı ve Doğu’nun ötesinde bir yerler olmalı, ögle değil mi?

Elbette... Herkes "dünyayı-insanlığı kurtaracak değerlerimiz var, yeni bir medeniyet kuracağız, dünyaya söyleyecek sözümüz var" şeklinde sürekli bağırıp duruyor. Her biri, bir diğeri zulüm-küfür olarak görüyor ve kısmen hepsi de haklı görünüyor. Bugün uygarlığın ve kültürlerin içinde bulundukları durum böyle, hepsinin elinde çok da memnun oldukları bir sürü put var ve bu putları birbirlerine kabul ettirmeye çalışıp duruyorlar. Hepsi adeta putlar arası birer put gibiler. Bunlardan özneleştiren bir hayat çıkmaz.

*FRAGMANLAR: "Kutularda ne var?" ... "Seks ve paranoya var."*¹⁹

Doğu halklarına baktığında ne görüyorsun ego?

İlk veya ortaokul müsameresi ayarında kültürler; efendilerinin önünden saygılı geçişler, omurgasızlığa ithaf edilen güzellemeler, marşlar, şiirler ve şarkılar görüyorum. Her yerlerinden fışkırırken kan ve zulüm nedir bu neşe! Onlara bakınca "Tanrım bizi neden terk ettin" diyesim geliyor!

Biliyor musun hayy... Beni de linç edecekler.

Öyle bir menzil al ki seni yargılayabilecek hiçbir sahte vatan, millet ve din severlik olmasın. Hatta hiçbir akıl, bilim ve sanat olmasın!

Sokrates'i yargılayanların ve öldürenlerin menzilleri, Sokrates'in menziline daha mı ileriydi! Değildi elbette ama dünya ne yazık ki şeytanların mabedi ve şeytanların hak hakikat gibi bir dertleri olmaz. Onların beni yargılayabilecek kapasitede bir bilinçleri olmak zorunda değil, onlar güce taparlar ve beni linç edecek güçleri de var.

Her nefis ölümü tadacaktır ego. Ölüm seni bulduğunda pişman olanlardan olmamak için bütün hayatını şeytan ve şeytanlarla mücadeleye adanmalısın. Mutlak yargı günü Mutlak Yargılayıcı huzuruna çıktığında ardında güzel bir dünya hayatı bıraktığından emin ol. Bunu hayattayken yap, öldükten sonra hiçbir şey yapamazsın. Dünyaya tapanların terazisi ölçü değildir, Tanrının ölçüsünü yeryüzüne indir.

¹⁹ Wheatley, Ben, 2015, High-Rise

*AYETLER: RAB'bin dağına kim çıkabilir, kutsal yerinde kim durabilir? Elleri pak, yüreği temiz olan, gönlünü putlara kaptırmayan, yalan yere ant içmeyen.*²⁰

Yeryüzünde hiçbir kültür-uygarlık yoktur ki ideolojik boşluğa sahip olmasın. Ancak en derinlikli, kapsayıcı ideoloji Batı Uygarlığı'na aittir. Çünkü görece kesintisiz devamlılığı olan tek uygarlık deneyimidir. Diğer kültürlerin ideolojik boşlukları o kadar büyüktür ki, Batı karşısında ister istemez teslim olmak zorunda kalırlar. Batı dışındaki bütün ideolojiler sadece formel olarak taşınırlar. Oysa Batı ideolojisi hem formel hem de içerik olarak taşınır. Öyle ki, hayatın olmasa da yaşamın neredeyse her alanını kuşatır ve görece farklılıklara izin verir, işte bu hali onu alternatifsiz yapar.

Benim daha çok düşünmeye çalıştığım şey medeniyettir, kültür-uygarlık değildir. Uygarlıklar tarihseldir, köklü şekillerde sürekli çözülüp değışirler, dönüşürler ve ilkesizdirler. Medeniyet ise tarih üstü yönleri de olan ilkeye dayanır, ölçülü şekilde değışir ve dönüşür. Bana göre bugüne kadar hiçbir medeniyet var olmadı, sadece ve sadece kültürler ve bir uygarlık var oldu.

Batı Uygarlığı “rasyonel formel”, Doğu kültürleri ise “duygusal formel” temellere dayanır. İkisi de ideolojidir. Fakat rasyonel formel uygarlık görece bir akla ve fiziğe sahiptir. Duygusal formel kültür ise akla ve fiziğe sahip değildir. İkisi de mutluluğu, hayatı, ontolojik-epistemolojik form ve içeriği gelecekteki belirsizliğe atarak kendilerini meşrulaştırır. İkisi de bir çeşit yeryüzü merkezli reenkarnasyon inancına dayanır... “Cennet bir gün gelecektir”.

Aklı kullanma açısından Batı ve Doğu arasında başka nasıl farklar var ego?

Bu soruna din ve uygarlık ilişkisi üzerinden Max Weber'in düşünceleriyle cevap vermek isterim. Max Weber dinler ile “uygarlıklar” arasında birtakım ilişkiler olduğunu öne sürer, buna göre:

²⁰ Zebur, 24. Mezmur, 24. Bölüm, 24:3, 24:4

Yahudilik ve Hristiyanlık ve özellikle de Protestanlık: Dünyayla başa çıkar ve dünyayı olumsuzlar. Rasyonelleşme fazladır.

Konfüçyüsçülük: Dünyaya uyum sağlar ve dünyayı olumlar. Rasyonelleşme azdır.

Hinduizm: Dünyadan kaçar ve olumsuzlar. Rasyonelleşme azdır.

Yunan Metafiziği: Dünyayı seyreder ve olumlar. Rasyonelleşme fazladır.

Peki ya İslamiyet?

İslami olan çok şey var ama hayat bulmuş bir İslam yok. Çünkü menzili güzel bir ahiret hayatı olan dünya hayatını düşünecek, onu ikame edecek kadar iman etmiş, şahsiyet sahibi ve bilinçli insanlar yok. Son din olması boşuna değildir! Dağlara yükleneni ve dağların taşıyamadığını yatıp kalkmak zannetmek Müslüman olmak demek değildir. Tevhit üzere olan insanı, toplumu, bilinci, ekonomiyi, politikayı, şehri, tarihi düşünmek ve bu düşünceye hayat vermek zor meseledir.

SÖZLER: Adaleti, Sünnetullah'ı duymayan, görmeyen ve konuşmayanların vay haline!

İslam vasat bir toplumu amaçlar. Yani adalet üzere olan, bütün insanlığın örneği, temsili, merkezi olan bir toplum. Dolarısıyla müminler ne dünyadan kaçıp onu olumsuzlar ne de tamamen dünyaya kapılıp kendilerini kaybederler. Rasyonelleşmenin azlığı veya çokluğundan ziyade onun da adaletli olması değerlidir. Yani ontolojisi, epistemolojisi ve pratiği ile tevhit üzere olan bir dünyadır İslam dünyası. Ancak böyle bir dünyanın düşünülmesi ve ikame edilmesi çok ağır bir sorumluluk olduğundan, henüz yolun başında bile olduğumuzu söyleyemem. Onlar o kadar düşmüş haldedirler ki sorumluluğu yüklenenleri bile sürekli linç edip dururlar. İslam dinine, kendilerine Müslüman diyenler kadar zararı dokunan başka kimseler olmamıştır. Onlar Ferisilerin soyunu sürdürmeyi görev bildiler. Çünkü inanmak zordur ve dünyaya tapmak onlara daha güzel geldi. Keşke Tevhid'i, Mekke müşrikleri kadar açık bir şekilde terk etselerdi. Bu onlar için daha iyi olurdu.

Onların münafıklığı Allah ve peygamberleriyle savaştır. Dilerim mezara girmeden önce hallerini görür ve tövbe ederler.

∞ em û ew²¹ ∞

Biz-Müslümanlar ve onlar gerçekten var mı ego?

Onların varlığından kuşku yok ama biz denilen bir şeyin varlığından şüphem var. Biz yokuz diyebilirim... “İlk yedi asırlık dönemde, İslam medeniyeti doğmuş, gelişmiş, olgunlaşmış ve dördüncü asırda doruğa ulaşmış, beşinci asırdan ve Mutezile’nin baskıya uğramasından, Gazali’nin akli bilimlere saldırıp tasavvuf çağrısı yapmasından itibaren çökmeye başlamıştır.”²²

İspanyollar için; Akdeniz, karada ve denizde menzil alma, Hristiyanlık, Antoni Gaudi’nin Art Nouveau mimarisi özelinde Barselona mimarisi, Cervantes, Picasso ve Salvador Dali özelinde sanatsal, cinsel, siyasal ve düşünsel özgürlük birbirinden bağımsız düşünülemez. Batı Uygarlığı bu ve benzeri ilişkilerin hayat bulduğu örneklerle doludur. Ne yazık ki Batı dışında bu şekilde insanı ve toplumu özneleştiren ilişkiler bütününü ve devamlılığı görmek mümkün değildir.

Bugün sadece Müslüman topluluklar değil, bütün dünya Paris ve New York gibi şehirler inşa etmek için çabalıyor. Hepsi evlerinin içini IKEA ve Madam Coco’dan aldıkları ile donatıyor. Herkes Batılıların ürettiği bilimi, teknolojiyi, sanatı ve felsefeyi tüketiyor. Bizler üretemeyen topluluklar olduğumuz için onlara mahkûmuz. O halde bir bizden söz edecek olsak bile bu biz bir nesnedir-köledir.

Durumu herkesin kolayca anlayabileceği şekilde özetle ego! Elbette...

²¹ Em û Ew: Biz ve Onlar

²² Hanefi, Hasan, 2000, İslam Kültüründe İnsan ve Tarih, Eleştirel Bir Bakış, Çev.: Vecdi Akyüz, Ayışığı Kitabevi, İstanbul, s. 71

Batı-Onlar	Doğu-Biz
Fransız balkon	Oda gibi dış balkon
Amerikan mutfak	Kesin bölümlü ayrılmış kompartımanlar
Tüm cepheleri açık ev-bina	En az bir cephesi tamamen kapalı ev-bina
Birden fazla girişi ve çıkışı olan ev	Tek giriş çıkışlı ev
Çiti olmayan çim ev bahçesi	Yüksek duvarlı ev bahçesi
Hukukun üstünlüğü	Egemenlerin yasalarının üstünlüğü
Özgürlük motivasyonlu birey ve yaşayan kadın	Korku motivasyonlu reaya ve yaşamayan kadın
Bilim, felsefe, sanat, mimari, internet, google, wikipedia, youtube, facebook, twitter, instagram, blockchain üreten özgürlükçü kültür.	Değil özgürlüğü çoğaltan kültür ve araçların üretilmesi, dünyada üretilenleri de yasaklayan köleci kültür.
Değişim ve devamlılık dostu kültür.	Değişim ve devamlılık düşmanı kültür.

Toynbee, bugün erişilen bilgi düzeyi ile tarihsel alana bakıldığında, tarihin kendisini yirmi kez yinelediğini; Batı Uygarlığı'nın dışında, uygarlık denilen insan toplumu temsilcilerinin hepsinin ölü ya da ölmek üzere olduğunu; üstelik bu ölü ya da ölmek üzere olan uygarlıkların tarihlerinin derinliğine incelenip, birbirleriyle karşılaştırıldıklarında çözülme, gerileme ve yıkılmalarında yinelenen durumların varlığının duyumsandığını belirtir.²³ Gelişen bir devamlılığı olmayan şey, asaleti-kökü olmayan, yani soysuz bir ucubedir. Doğu insanı, değil kâinatı okuyup düşünecek, kendi yaşadıklarından ders çıkaracak kadar bile gelişmemiştir. Bu nedenle adeta yok gibi yaşayıp ölür.

Peki, Batı Uygarlığı Sünnetullah'a uygun bir varoluş mu?

²³ Toynbee, 1953 s. 41

Henüz değil, uygun olsaydı Batı'ya uygarlık yerine medeniyet derdim... Batı'nın en büyük hatası, sürekli "tam olan bir sistemin" peşinde koşması oldu. Bu durumlarını Platonla başlatmak mümkündür. Zamanla kapitalizm-liberal demokrasi ve sosyalizmle sistem yaklaşımları görece hayat buldu diyebilirim, fakat çok yıkıcı oldular.

Neden yıkıcı oldular?

Çünkü tam sistem özlemi-ideali ile yola çıkanlar, istedikleri kadar iyi niyetli olsunlar, yolları zorunlu olarak korkuya çıkar. Amaç ütopya olsa da sonuç tamamen distopya olur.

Sistem yaklaşımına tamamen karşı mısınız?

Salt sistem ya da systemsizlik kâinatın yasalarına ve ruhuna uygun değildir. Hem sistem hem de sistem olmayan bir hayat yaklaşımı, kâinatın yasalarına ve ruhuna daha uygundur. Bugün liberal demokrasi ve kapitalizm gücünü görece bu ruha olan "formel uygunluğuna" borçludur fakat bu durumu bir yanılsamadır. Çünkü ilkesi, omurgası, sınırları ve menzili yoktur. Formel düzeyde uygunmuş gibi görünmek ile gerçekten uygun olmak birbirinden farklıdır. İnsanlar için bir demir kafese dönmesi de bundandır. İlkesi olmayan ya da kâinatla uyumlu olmayan her deneyim ve etkinlik doğası gereği insanı düşürür.

∞ bedew²⁴ ∞

Şu katı eril dünyanın kadın dokunuşundan mahrum olması çok büyük bir trajedi. Kadınların yaratacağı felsefe, sanat, bilim, ekonomi, politika, edebiyat ve müzik nasıl olurdu bilmiyoruz. Bu alanlarda hiçbir şey üretmemişler demiyorum, dersem haddimi aşmış olurum ama onların da en az erkekler kadar şu yeryüzünde yürüdüklerini görmek isterdim. Kadının

²⁴ Bedew: Güzel

da var olduğu dünya, bizim mahrum olduğumuz şeydir. Kadının yaratımı olan bir dünyanın nasıl olabileceğini bilemeden ölüp gideceğiz.

SÖZLER: Erkek, kendi eliyle yapıp ettiklerinden dolayı, bu dünyada kadının sesini duymadan ölmeye mahkûm olmuştur.

Aman Allah'ım ne büyük kayıp ne büyük trajedi!

Bütün çabam, en azından gelecekteki kızlarımız ve oğullarımız bizim bu yaşadığımız mahrumiyeti yaşamamaları içindir. Dişi var oluşlar olmadan "kemal insan-insanlık" düzeyine çıkmayız. Kadını düşüren, hiç kalkmayacak şekilde kendisini de kaybetmiş ve düşürmüş demektir. Ayağa kalkmayı ve birlikte yürümeyi düşünmek zorundayız.

*SÖZLER: "Herhangi bir filozofu anne olarak görmek benim için imkânsız... Bir filozof anne olamazdı."*²⁵ Jacques Derrida

Söyle bakalım ego, sana bir beşer olarak şu anda en güzel ve en çirkin gelen şey nedir?

Her türlü ifrat ve tefrit çirkin gelir ve her türlü adalet üzere olan şey ise güzel gelir.

Yeryüzüne in ego!

Bir beşer olarak şu anda bana en güzel gelen varlık kadındır. Bir kadının herhangi bir puta; paraya, güce, şöhrete tapması ama özellikle de ırkçı olması bana en çirkin gelen şeydir. Özellikle bir Kürt olarak ırkçı kadınlarla çok karşılaştım. O hayat kaynağı, anaç ve güzel varlıkların ırkçı olanlarıyla her karşılaştığımda, cehenneme açılan kapıyla karşılaşmışım gibi hissettim.

Buradan ne sonuç çıkardın?

İnsanı çirkinleştiren şey taptığı putlardır, o halde güzelliğe ulaşmak için bütün putların yıkılması gerekiyor! İyinin ve doğrunun yolu da putların yıkılmasından geçer.

Bunun için bir yol buldun mu?

Evet, ilkeye sımsıkı sarılacağım!

²⁵ Dick, Kirby., Kofman, Amy Ziering, 2002, Derrida

∞ hêzên²⁶ ∞

Doğu dünyası, özellikle de kendilerine Müslüman diyen toplulukların durumu tam bir Sünnetullah'la savaş durumudur. Onlar güzel ahlakı, imanı, hakikati, bilgiyi, sanatı, düşüncüyü, vatanı ve milleti sevemezler. Bunları sevmek hiçbir zaman ellerinde olmadı ve bugün de sevebilecek durumda değiller.

Nedenini açıkla, bir düşünürsen ölçüyle konuşman gerekir ego!

Elbette hayy... Düşüncenin olmadığı bu coğrafyada doğal olarak ölçü de hiçbir zaman olmadı. Ölçünün olmadığı yerde her şey düşer ve ben onlara baktığımda düşmenin bin bir türlü halinden başka bir hal göremiyorum. Bu düşüncelerimi temellendirmek gibi bir sorumluluğum olduğunu hiçbir zaman inkâr edemem aksi halde onlar gibi olurum...

Fizik bilgimiz bize; kâinatta dört temel kuvvet olduğunu gösteriyor. Bunlar: Kütle çekim kuvveti, elektromanyetik kuvvet, zayıf nükleer kuvvet ve güçlü nükleer kuvvettir. Yani bütün şeyler bu kuvvetlere içkindir. Bu kuvvetler arası mekanik; içinde hayat ve bilincin de olduğu kâinatı ayakta tutuyor. Bu kuvvetler "birbirlerinden farklıdır" ve bu nedenle de "birbirlerine indirgenemezler". İnsan vücudunun da psikolojisinin de toplumsal yapının da devletin de mekanikleri vardır. Bu mekanik kâinatın yapısıyla görece uyumlu ise o şeyin Sünnetullah'a uygun olduğunu söyleriz.

Batı'da; kral, kilise, aristokratlar ve burjuvalar vardı. Diğer taraftan bunlarla ilişkili ve görece ilişkisiz özerk olan bilim, sanat, edebiyat ve felsefe ehli olan insanlar, yani aklını kullanma cesaretine sahip olan entelijansiya vardı. Bunların her biri başlı başına "birer kuvvetti ve birbirlerine indirgenemeyecek dönüşemeyecek farklı kuvvetlerdi". Bu kuvvetler arası mücadeleler uzun zaman aldı. En sonunda kendi aralarında yaptık-

²⁶ Hêzên: Kuvvetler

ları “toplum sözleşmeleriyle anayasacılık, temel hak ve hürriyetler, güçler ayrılığı, laiklik” gibi temel dinamikleri olan bir dünya inşa ettiler. Batı dışında böyle bir gelişme asla yaşanmadı. Bunun da birçok nedeni sayılabilir... Antik Yunan uygarlığının ortaya çıkışı, buradaki polis-şehir devlet yapısı, demokrasi tecrübesi, sınıflardan oluşan toplum yapısı, Yunan halkının kutsal kitabı olmayan bir toplum olması, kendi hayatlarının sorumluluğunu taşımak, açıklamak-anlamlandırmak zorunda kalmaları, coğrafi konumlarının önemi vb. şeyler akli kullanmayı bu coğrafyada başlatmıştır. Bu başlangıç, ağır aksak da olsa Batı dediğimiz dünya bölgesinde yoluna devam etti.

Doğu’da bu saydığım koşulların hiçbirisi yoktu. Buralar; “birbirine dönüşebilen ve birbirlerinden farklı olmayan kuvvetlerin” yaşam alanı oldu. Hiçbir temel hak “dokunulmazlık değeri”ne tutunamadı. Çünkü bir hakkın dokunulmazlık değerine tutunabilmesi için orada en az iki farklı-birbirine indirgenemez gücün varlığı ve bunların sözleşme yapması gerekir. Tabi bunların anlaşıp her şeyi kendilerine bağımlı hale getirmemeleri için üçüncü, dördüncü ve daha birçok farklı gücün ortaya çıkması kâinatın yasalarıyla daha uyumlu olacaktır. Bu görece doğal olan insansal-toplumsal güçler Doğu’da ortaya çıkmadı. Doğu’da bugün hala insanı insan yapan bilincin ve yine aynı şekilde toplumu toplum yapan farklılıkların bir arada yaşaması gibi değerlerin ve de şehrin olmaması bu şekilde açıklanabilir. Farklı güçlerin anlaşmaları yerine “birbirlerine dönüşebilen ve bu nedenle de birbirlerinden farklı olmayan kuvvetlerin” anlaşmasına dayanan Doğu’da hukuk değil sadece ve sadece yasa dediğimiz tekçilik değere tutunabildi.

Batı, farklı kuvvetler arası anlaşmaların kurumsallaştığı bir hukuk bölgesidir. Bu nedenle zekâ düzeyi yüksek bir aklın-hukukun kurumsallaştığı tek yerdir. Bu yüksek zekâ bütün dünyayı işgal edecek güce kolaylıkla ulaştı. Zekâlar arası anlaşma sadece kendi coğrafyaları ve toplumları ile ilgiliydi,

yani Batılı egemenlerin dünyanın diğer bölgelerinde bu yüksek zekâya uymaları için bir neden yoktu, en azından bunun bir mekaniği yoktu. Bu anlamda Batı'nın bütün toplulukları sömürgesi haline getirmesi neredeyse kaçınılmaz hale geldi.

SÖZLER: Hukuk ve yasa mekaniklerinin ötesinde üçüncü bir yol var!

“Almanya’yı yönetenler” otomobil yapmak için “babayiğit arıyoruz” demezler, çünkü zaten her yer babayiğit doludur, o babayiğitler arasında yapılmış anlaşmaların bir sonucu olarak Almanya kurulmuş ve vardır. Ama İslami devletler babayiğit arıyoruz der, çünkü küresel babayiğitlerin izni ve belirlediği çerçevelerle kurulmuşlardır ve babayiğitleri bile devlet eliyle ortaya çıkarabileceklerini zannederler. Diğer taraftan, aklı gelişmiş her toplum; “farklı kuvvetler-güçler arası” toplum sözleşmelerinin olmadığı ülkelerin ürettiği otomobillere güvenilemeyeceğini bilir. Çünkü hukukun olmadığı yerde yüksek akıl, yüksek aklın olmadığı yerde yüksek standartlar ve yüksek standartların olmadığı yerde de güven olmaz. Bugün küresel dolaşımda başarılı olmuş bütün ürün ve hizmetler hukuk devletlerinin yarattığı markalardır. Yani kendinizi düzeltmediğiniz, hukukun üstünlüğünü, temel hak ve hürriyetlerin dokunulmazlığını, aklı ikame etmediğiniz sürece düşmeye ve gelişmiş toplumların nesnesi olmaya devam edersiniz. Sonuç olarak şunu belirtmeliyim ki; Batı dışındaki bütün topluluklar köle ahlakına, ilkesizliğe, güvensizliğe ve vatan-millet düşmanlığına mahkûm durumdadırlar. Doğu insanları doğal olarak iman sahibi de olamazlar, çünkü köleler iman edemezler.

SÖZLER: Kendisine, insanlara ve kâinata güvenmeyen Tanrıya asla iman edemez.

Ne öneriyorsun?

Toplulukları, kendi çıkarları için rehin almış olan şark egemenlerinden ve o egemenleri de kontrol eden Batılı “babayiğitlerden” kurtarmak için ilkeye sarılmak dışında bir yolumuz olduğunu düşünmüyorum. İnsan onur ve haysiyetini

koruyacak bir ölçüye ihtiyacımız var, ifrat ve tefrite mahkûm olmak kaderimiz olamaz.

SÖZLER: "Batı'da varsayım olan şey Doğu'da aksiyoma dönüşür."
Dostoyevski

Batı, aklın kurumsallaştığı yer olduğundan ideolojiyi inşa etti ve insanı bu şekilde düşürdü. Doğu ise akli kullanmayı beceremediği ve bunun mekaniğine de sahip olmadığı için İslam'ın cihat anlayışını çarpıtarak dini, dünyaya tapmanın bir aracı haline getirdi. Her türlü akli ve dini, dünyaya tapmak için kullanan bu insan türlerini terbiye etmekten başka bir çaremiz yok!

Az önce "üçüncü yol" dediğin şeyin önündeki en büyük engel ne olabilir ego?

Yahudiler, Tevrat'ı aklın konusu kılmadılar, böylece hem kendilerine zulüm ettiler hem İsa'yı öldürdüler hem de kendilerini kavmiyetçiliğe hapsedip birçok nefretin nesnesi haline geldiler. Hristiyanlar, İncilleri aklın konusu kılmadan uygulamaya kalktılar ve insanlar dinden o kadar tiksindiler ki, o karanlık çağdan sonra insanın kendisini Tanrı yapmaya kalkıştılar. Müslümanlar, Kuran'ı aklın konusu kılmadan uygulamaya kalktılar, değişimi ve gelişmeyi adeta küfür ilan ettiler ve düştükçe düştüler. Marksizm, aklın konusu kılınmadan uygulanmaya kalkışıldı ve tarihin en yıkıcı deneyimlerinden birisini yaşadık. Ulus devlet, aklın konusu kılınmadan uygulanmaya kalkışıldı ve Hitler gibi birçok insanın üremesine neden olundu. Bütün bu kötü tecrübeleri göz önüne aldığımızda; insanların kapitalizm ve liberal demokrasi dışında bir yol olmayacağına dair inançlarının güçlendiğini ve başka bir dünyanın imkânına dair umutlarının yok olmak üzere olduğunu görüyorum. Söylemek istediğim şey şu: Üçüncü ve daha birçok yol düşünebiliriz ama insanların güvenine mazhar olmak çok ama çok güç görünüyor. Gördüğüm kadarıyla herhangi bir tanrıya değil de öncelikle birbirimize güvenmemek gibi bir krizin içindeyiz ve bu aşılmadan Tanrıya inanmak da pek mümkün olmayacak.

Pratiğin teoriden önceye alınması her zaman faşist bir yön-temdir ve zorunlu olarak zulme neden olur. Kötü tarihsel deneyimler, bir şeyin aklın konusu kılınmadan uygulanmasının yıkıcı olacağını yeterince ispat etti diye düşünüyorum. İnsanların inançlarına, umutlarına büyük zararlar veren bu deneyimler; sapkın bir şekilde dünyaya dalanların “dinleri, ideolojileri, felsefeleri ve kavim farklılıklarını” araçsallaştırmalarının sonuçlarıydılar.

Üçüncü yol akıl üzere mi ilke üzere mi olmalı?

Dünyaya tapanlar teoriyi değil pratiği önemserler ve elde ne varsa onu araçsallaştırıp kullanırlar. O halde bu halimizi terbiye etmenin yolu aklımızı kullanmaktır. Ancak sorun şu: Hangi akıl? Ben artık aklın da bir üst kuvvete ihtiyacı olduğunu ve bu Tanrısal kuvvetin de ilke olabileceğini düşünüyorum.

Akl geride mi bırakılmalı?

Hayır, akıl-lar ilke ile birlikte taşınmalı. Dolayısıyla tüm teori ve pratiklerimiz ilkeye vurulmalıdır. Elbette bunu yapacak olan da yine akıldır. Yani akıl vazgeçilebilir bir şey değildir, ilkenin rehberliğinde taşınması gereken şeydir.

Bu yeterli olur mu?

Kendimizi terbiye etmemiz gerektiğini kavramadığımız sürece bize hiçbir akıl ya da ilke yardım edemez. Bize ancak ve ancak biz yardım edebiliriz.

Sahi Galileo, Kepler, Newton, Descartes, Kant, Hegel, Locke, Hume, Bacon, Adam Smith, Hobbes, Machiavelli olmasaydı bugünkü uygarlık ortaya çıkmaz mıydı? Kesinlikle ortaya çıkardı; problem bilim, akıl, din, teknik vb. değildir, problem insandır. İnsan özne olacağı bir medeniyeti gerçekten isteyip istemediğine karar vermeli ve kendisini mutlaka terbiye etmeyi istemek zorunda. Bunları ne kadar çabuk kavrarsa bu hayattaki yıkıcılığı da o kadar çabuk sınırlandırılmış olur.

*FRAGMANLAR: Bütün hayat zaten çerçevelenmiş.*²⁷

²⁷ Walsh, Aisling, 2016, Maudie

İnsan birçok hastalığın yuvası haline geldi, değil mi ego?

Evet, tam da öyle... Modern insan artık öyle bir hal almıştır ki, olağan, daha doğrusu alıştığı yaşamı kökten değiştirecek bilgilerle bile karşılaştığında hiçbir heyecan hissetmemekte, hatta o bilgileri unutması gerekiyormuş gibi yaşamaktadır. Mevcut ekonomi politik sistem değişmedikçe, hiçbir şey modern insan için bir anlam ifade etmeyecek.

İnsanların çoğu köle ahlakını sevdiler mi?

En kadim hastalıklarımızdan birisidir kölelik ve tevhid'e bir türlü sarılamayışımızın kökünde de bu hastalığımız vardır... Kölenin en temel özelliği; hayatta kalmak için her türlü rezilliği kabul etmesi ve her türlü şekle girmeyi adeta bir alışkanlık haline getirmiş olmasıdır. Aristoteles köle ahlakı ile ilgili çok önemli başka bir ipucu verir. Ona göre köle insan her zaman "bu ne işe yarar" sorusunu sorup durur. Bugün ortalama her Müslüman, bir dini cemaate girerken o cemaatin "ne işine yarayacağını" düşünerek girer. Kuran'ı okuyan çok azdır ve okuyanlar da "ne kaybedeceğim diye değil ne kazanacağım" diye okur. Köle ahlakının bir diğer özelliğini de bize Nietzsche verir: "Köle ahlakına sahip insan, toplum ya da devlet düşmansız yapamaz". Dikkat edilirse her Müslüman kavimmezhep, başka bir Müslüman kavmi-mezhebi düşmanı olarak görmeden yapamaz. Oysa farklılıklar olsa olsa birbirinin rakibi olabilir, farklılıkların düşman olarak görüldüğü yerde bilinmelidir ki köle ahlakı kurumsallaşmıştır. İnsanları köle ahlakına mahkûm eden egemenlerden ve devletlerden kurtarmamız gerekiyor.

Edward Said'e kulak verelim: İmal edilmiş bir uygarlıklar çatışmasındansa, kültürlerin, özetleyici veya sahiçilikten uzak bir kavrayış tarzının sunabileceğinden çok daha ilginç yollarla bir araya gelmesi, birbirinden faydalanması ve birlikte yaşamaları için yavaş yavaş ilerleyen ortaklaşa bir çalışmaya yoğunlaşması gerekir. Ama bu tür bir geniş çaplı kavrayış için, anında etki-tepki talep eden bir dünyada ayakta kalması güç

yorum topluluklarına, güvenle desteklenecek kuşkucu soruşturmalara, zamana ve sabra ihtiyacımız var.²⁸

Batı, görece “iç düşmanları-rakipleri” ile bir şekilde toplumsal sözleşmeler yaparak barışını sağladı. Yani daha önce sözünü ettiğim farklı kuvvetlerin anlaşmasını sağladı. Ancak köle ahlakını terk etmedi ve bu defa da kendi dışındaki farklılıkları düşman görmeye başladı. Doğu ise hem iç hem de dış düşmanlara ihtiyaç duyan daha zavallı bir durumda. Bu köle ahlakını gerek toplumlar-topluluklar içinde gerek devletler içinde gerek devletlerarası ve gerekse de uygarlık-kültürler arası ilişkilerde aşmamız hayati önemdedir. İnsanlık, umudunu ve inancını kaybetmeden, hayatın büyümesi, anlamı ve yaşam arzumuz-tutkumuz bizi terk etmeden üstesinden gelmemiz gereken bir hastalıktır bu köle ahlakı. Düşmana ve salt pratik faydaya ihtiyaç duymayan bir hayat menziline ikame etmek gibi bir sorumluluğumuz var. Bunun için yeterince zamanımız, sabrımız var mı bilmiyorum ama hissettiğim duygu elimizi çabuk tutmamız gerektiği yönündedir.

Batı’nın farklı kuvvetler arası sözleşmesine veya Doğu’nun aynı kuvvetler arasındaki sözleşmesine dayanan modeller sence adalet üzere mi?

Batı, farklı kuvvetlerin anlaşmasına yani hukuka dayanır ve bu hukuk sadece kendi sınırları içinde bulunan insanların bir takım temel hak ve hürriyetlerini görece güvence altına alır. Bu coğrafyalarda insanlar görece “iyi yaşam” sürerler. Doğu ise aynı olan kuvvetlerin-salt çıkar gruplarının anlaşmasına yani yasaya dayanır. Bu nedenle de kendi içlerinde bazı insanları makbul, geri kalanları ise düşman ilan ederler ki buna köle ahlakı denir. Buradaki bütün insanlar sadece ve sadece “hayatta kalmak için yaşarlar” yani burada iyi yaşam olmaz.

Doğu’da akıl yoktur ve bundan dolayı da aslında tarih de yoktur.

²⁸ Said, Edward W., 2013, Şarkiyat, Batı’nın Şark Anlayışları, Çev.: Berna Ülner, Metis Yayınları, İstanbul, Önsözden

SÖZLER: “Akıl yetisi birey için neyse, tarih de insan soyu için odur.”²⁹ Schopenhauer

Adalet bunlardan birisi değildir. Olsaydı, Batı’da da insanlar birer yaşayan ölü haline gelmezdi. Adalet insanların sorumluluğudur, amacıdır. Adaletin, farklı ya da aynı kuvvetler arası mekaniğin doğal sonucu olması söz konusu olmaz. Ama farklı kuvvetler arası mekanik elbette ki adaletin ruhuna daha yakındır.

Neden?

Çünkü adalet, doğası gereği, farklılıklar arası kurulan bir dengedir. Bu farklılıklar sadece yerel ya da ulusal değildir hatta küresel bile değildir, daha tümel farklılıkların denge halidir. Bu denge; ontolojisi, epistemolojisi ve pratiği ile tevhit üzere olan bir medeniyeti düşüncenin konusu kılmak ve hayata geçirmektir. Ve hiç kuşkusuz bu bir amaçtır. Fakat amaca yaklaşımımız sorunludur. Amaç gelecekte bizi bekleyen şey değildir, başlangıca ve sürece içkin bir haldir. Buna uygun olan bir tarih felsefesinin düşünülmesi ve bu tarih yolculuğunda tarih üstü bir ilkenin rehber edinilmesi olmazsa olmazdır-sorumluluğumuzdur. Bu sorumluluk bizi biz yapan yani bizi insan yapan bir derttir. Cenneti aşan ve cenneti de biz insanların hizmetine sunan insanlık hali bu derde içkindir. Bu dertte yaratılışın sırrı saklıdır. Bu sırra ulaşmak ve ulaşmak için de bu sırra-derde hayat vererek kâinatta ikame olmak biz insanların ödevidir.

Doğu’da, farklı kuvvetler arası sözleşmeler ve dolayısıyla yüksek zekâlı yasalar-hukuk olmadığı için köle ahlakı kurumsallaşmıştır. Birbirine dönüşen kuvvetlerin düşük zekâlı yasaları ve köle ahlakı; toplulukları yeme, içme, barınma ve cinsellik gibi fizyolojik ihtiyaçlara hapsetmiştir. Bu durum da insanı insan yapan etkinliklerin, yani sanat, edebiyat, felsefe ve bili-

²⁹ Tarih Felsefesi Seçme Metinler, Herder, Kant, Fichte, Schelling, Hegel, Schopenhauer, Haz.: Doğan Özlem, Güçlü Ateşoğlu, 2017, Doğu Batı Yayınları, Ankara, s. 256 (Çev.: Metin Bal)

min olmamasına neden olmuştur. Bütün bu nedenler toplandığında özellikle de kendilerine Müslüman diyen toplulukların ahlaklı, iman sahibi ve vatan-millet sever olmaları imkânsız hale gelmiştir diyebilirim. Onlar “düşük insan” olmaya hapsedilmişlerdir.

Bu durumdan nasıl çıkabilirler?

Kürtler, yaklaşık yüzyıldır hukuk mekaniğini inşa edebilecek farklı bir kuvvet olmaya çalışıyorlar ancak gerek yerel gerekse de yerel güçlerin küresel “babayiğit” sahipleri bu farklı kuvvetin amacına ulaşmasına engel oluyorlar. Bölgedeki halklar eğer kendi aralarında farklılıklarını koruyarak bir sözleşmeye varabilirlerse az önce sözünü ettiğim düşük insan halinden çıkılabilir.

Peki, sadece adaletli olmanız yeterli olur mu ego?

Adalet dünyasının bütün farklılıkları tevhitte buluşur. Adaletle kendisini yeterince terbiye eden insan, doğası gereği merhametli de olur. Bakışımızı terbiye etmemiz lazım, adalet ve merhamet varılacak bir noktada değildir, o hep vardı ve var olmaya da devam edecek. Bizler Ondan geldik ve yine Ona gidiyoruz. Onun dışında değiliz ki adaleti ve merhameti arayalım. Sadece canlanalım ve kendimizi terbiye edelim, işte o zaman her şey gözümüzün önüne serilecek.

AYETLER: Yemin olsun ki, insanı biz yarattık. Nefsinin ona neler fışıldadığını da biz biliriz. Biz ona, şah damarından daha yakınız.³⁰

Hukuk ya da adalet nerede başlar?

Esasında hukukun mekaniği ailede başlar. Erkek ve kadın; farklı, eşit kuvvetler olurlarsa o zaman ailede adalet ve dolaşısıyla hukuk olur. Ancak ve ancak ailede adalet olduğunda o toplumda hukuk olabilir. Erkeğin baskın-reis olduğu bir yerde eşit ilişki olmayacağı için dikey hiyerarşi kurulur. Dikey hiyerarşi de doğası gereği adaletsizdir, buradan hukuk devleti değil, despotik yasa devletleri çıkar. Unutmamak gerekir ki; kadının ve-veya erkeğin düşürüldüğü yerde her şey düşer.

³⁰ Kaf, 16. Ayet

Dolayısıyla özellikle İslami coğrafyada kadın ayağa kaldırılmadığı sürece düşmeye devam edeceğiz.

Kürt siyasal hareketi “eş başkanlık” sistemiyle “kadın erkek eşitliği” üzerinden her türlü “dikey hiyerarşiyi” ortadan kaldırmayı ve böylece özgür ve sorumlu insanı ortaya çıkarmayı amaçladı. Ama Ortadoğu’nun yasacı mekaniği buna çoğu yerde izin vermedi ve köle ahlakına sarılmaya devam edildi. Oysa en azından entelijansiyanın, bu coğrafyadaki halkları tekçi-reisçi uyuklarından uyandırmak gibi bir sorumluluğu vardır. Ama ne yazık ki çoğu güce tapmayı ahlak edindi. En feministi de en demokrasi da Kürt siyasal hareketinin o “devrimsel eş başkanlık sistemi” karşısında bugün bile üç maymunu oynamaya devam ediyorlar.

SÖZLER: “Söyleyin dağlara rüzgâra, yurdundan sürgün çocuklara, düşmesin kimse yılğınlığa, geçit vardır yarınlara...” Murathan Mungan

∞ felsefeya dîrokê³¹ ∞

SÖZLER: “Elbette ki size söyleyecek söz bırakmayan durumlar vardır. Yapabileceğiniz tek şey söyleyeceklerinizi hissetmektir. Sözcükler bir şeyleri harekete geçirmek karşısında kifayetsiz kalır. İşte dans bu noktada ortaya çıkar...” Pina Bausch

İki yılı aşkın bir süredir ilkenin yanı sıra; nereden geldiğini, şu anda nerede olduğunu ve nereye doğru gittiğini düşünmeye çalışıyorsun ego. Bir cevap bulabildin mi?

Aslında benim bütün hayatım bu sorulara cevaplar aramakla geçti diyebilirim. Sadece felsefe cevaplar aramam son yıllarımda ödevim oldu. Bir cevap bulabildim mi? ... Evet, bir cevap bulduğumu düşünüyorum.

³¹ Felsefeya Dîrokê: Tarih Felsefesi

O cevaba nasıl ulaştın ego?

Senin öğüdünü dinledim hayy, hayatımı düşündüm, başlangıca gitmeye çalıştım. Çocukluk yıllarıma ilişkin belleğimi destekçe, bilincim giderek daha silik bir hal almaya başladı. Sonra düşünsel olarak öyle bir noktaya geldim ki, orada bilincim, bedenim ve doğa bir çeşit tevhid'e geldi.

*AYETLER: Her haberin gerçekleşeceği bir zamanı vardır. İleride bileceksiniz.*³²

O tam bir başlangıç noktası mıydı?

Hayır, mutlak sınırlar bilincimize kapalıdır, ben sadece belleğimin sınırlarını yoklamaya çalıştım.

SÖZLER: "Bütün ümitsizlikler Tanrı'ya bir ihtardır." Emil M. Cioran

Peki, nereye kadar gittin?

Beni ve annemi birbirinden farklı-ayrı olarak algılayabildiğim bir yere kadar gittim. Bebekler ilk aylarda kendileri ile dış dünyayı birbirinden ayrı göremezler. Ben oraya kadar gide-medim, yürüdüğüm, konuştuğum ve karşımdakinin annem olduğunu hissettiğim bir noktaya vardım. Annem hakkında sahip olduğum şey bir bilgi, duygu ya da düşünce değildi, sadece ve sadece bir duyumdur. Yani annemin benden farklı-ayrı bir varlık olduğunu duyumsadım.

Kendinle ilgili bu deneyimden bir tarih felsefesi nasıl çıkar-dın?

SÖZLER:

En güzel deniz:

Henüz gidilmemiş olanıdır.

En güzel çocuk:

Henüz büyümedi.

En güzel günlerimiz:

Henüz yaşamadıklarımız.

Ve sana söylemek istediğim en güzel söz:

Henüz söylememiş olduğum sözdür...

³² En'am, 67. Ayet

Nazım Hikmet Ran

Ben bir insanım, mikro kozmosum. Ben cenneti aşan bir varlığım; bir tarih felsefesi de elbette ki benden çıkar. Zaten insan tarihe atılmış bir bilinç varlığı değil mi ki?

Sana ego dememin hakkını veriyor gibisin.

Hakkını vermem benim ödevim, hakkını vermeseydim işte o zaman zalimlerden olurudum.

Tarihin hakkını nasıl veriyorsun ego?

Görüyorum: Her bir insanın, bütün insanlığın ve üzerinde hayat olan her gezegenin ömrü aynı Sünnetullah'a tabi, yani bunların hepsi aynı tarih üzeredirler.

SÖZLER: "Ey adam! Aşağıya, yaşamın kaba biçimlerine inmek de Tanrısal yaşam sürenlerin düzenine çıkmak da senin elinde."³³ Pico Della Mirandelo

Demek sadece tek tek insanların değil bütün insanlığın ve üzerinde hayat olan gezegenlerin de nereden gelip nereye gittiklerini bildiğini sanıyorsun?

Önce Hegel'e kulak verelim: Dünyanın ne olacağı henüz bilinmiyor. İnsanın ereği ona biçim vermektir. Dünya tarihindeki büyük adamların hedefi budur. Bu hedefe vardıklarında tatmin duyarlar. Hala ortalarda olan, hala parlayan ama aslında yalnızca gerçekmiş gibi gözükten şeyin güçsüzlüğünün bilincindedirler.³⁴

Bu sadece bir bilgi değil hayy, hatta bir düşünce de değil, bu bendeki şey hem bunlar hem de bunlar değil.

Demek güçsüzlüğünün de sorumluluğunun da farkındasın!

SÖZLER: Bu gemi ve yolcuları menzile varmalı!

Farkında olmasaydım sesini duyamazdım, bunu sen de biliyorsun. Ben sadece ve sadece derdi yüklenmek ve ilke üzere olan bir yolu yürümek istiyorum. Nereye varacağımı henüz

³³ Mirandelo, Pico Della, 2006, İnsanın Değeri Üzerine Söylev, Çev.: Levent Özşar, Biblos Kitabevi Yayınları, Bursa, s. 17

³⁴ Hegel, G. W. F., 2014, Tarihte Akıl, Çev.: Önay Sözer, Kabalcı Yayınları, İstanbul, s. 10

tam olarak bilmiyorum ama yürümem gerektiğini hissediyorum hayy. Dursak olmaz, biriksek olmaz; yürümek lazım, fırtına şiddetini arttırıyor ve dalga büyüyor!

SÖZLER: Hatırla o bulutları, neden misafirin oldular?

Anlat bakalım ego; kendi ömrünü, insanlığın ve üzerinde hayat olan gezegenlerin ömrünü nasıl bir tarihe bağlıyorsun?

Ben geçmişe, bugüne ve geleceğe baktığımda “altı çağ dalgası” görüyorum hayy... Bunlar sırasıyla; duyum, duygu, biliş, ilke, sezgi ve tevhit çağ dalgalarıdır.

Bunların her birinin özellikleri hakkında ne düşünüyorsun?

Bu çağ dalgalarının neredeyse yarısına yakını insanlık yaşadı. Üçü ise insanın hareket etmesini daha doğrusu yola devam etmesini bekliyor. Şimdi kısa kısa her bir dalgayı açıklamaya çalışacağım. Daha sonraki zamanlarda bu dalgaları ontoloji, epistemoloji, insan, toplum, siyaset ve ekonomi başlıkları altında daha ayrıntılı düşüneceğim...

SÖZLER: “İnsanın bir amaç edineceği zaman gelmiştir.”³⁵ Nietzsche

1. Duyum Çağı Dalgası: Kurucu formu, varoluş biçimi ve içeriği biyo-kimyasaldır. İnsanların kendileri ile doğayı henüz ayrı-farklı varlıklar olarak algılamadıkları çağdır. Burada insanın kendilik bilinci-farkındalığı henüz ortaya çıkmamıştır.

*AYETLER: Her canlı, ölümü tadacaktır. Biz bir imtihan olarak sizi şer ile de hayır ile de deniyoruz. Sonunda bize döndürüleceksiniz.*³⁶

Tevhid’ten geliyoruz ve tevhid’e gidiyoruz... Bireysel düzeyde duyum çağı dalgası, insanın kendisini henüz dış dünyadan ayrı görmediği ilk 24 aylık zamana denk gelir diyebilirim. İnsanlık düzeyinde ise, insanın henüz kendisi ve kendisi dışındakiler üzerinde hiçbir bilinçli işlem yapmadığı ve bugün bildiğimiz anlamda bir dilin olmadığı zamanlardır. Doğa

³⁵ Nietzsche, Friedrich, 2010, Böyle Buyurdu Zerdüş, Zerdüş Çev.: Korkut Ata, İlgi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, s. 19

³⁶ Enbiya, 35. Ayet

düzeyinde ise, hayatta kalmak, çeşitlenmek, gelişmek ve çoğalmak dışında canlıların yeterli kompleks davranışlar geliştirmedikleri bir zamandır diyebilirim. Bugünkü anlamda insan dediğimiz varlık, bu dalganın sonlarına doğru ortaya çıkmıştır.

SÖZLER: “Her zaman doğduğum ilk günkü kadar akıllı olmadığım için kederlenmişimdir.”³⁷ Henry David Thoreau, Walden

Bu çağ dalgası bilinçaltımız gibidir, ona doğrudan ulaşamayız, dolaylı yani arkeolojik ve az da olsa antropolojik çalışmalarla bilgisine ulaşabiliriz. Kişisel hayatımızda ise bu dönemi hatırlamayız. Bir büyüğümüz bize bebeklik resimlerimizi gösterdiğinde işte o zaman biraz bilgi sahibi olmaya başlarız.

2. Duygu Çağı Dalgası: Kurucu formu, varoluş biçimi ve içeriği psiko-linguistikdir. İnsanın insanla kavga ettiği dalgadır. Büyük dinler ve putlar bu dalgada ortaya çıkar. İnsanın doğadan ayrı, özerk-otonom varlık olduğunu fark ettiği dalgadır. İnsanın kendisi ve doğa ilişkisi-ilişkisizliği hakkında açık-seçik ve tümel bilgi isteğinde-arayışında olmadığı çağdır. Mantık öncesi ve mitolojik bir duygu durumu halidir. Dil ve yazı bu dalgada ortaya çıkar. Heykel, resim, müzik, edebiyat, tiyatro, dans ve yapı gibi “sanatlar” bu dalgada ortaya çıkmaya başlar.
3. Biliş Çağı Dalgası: Kurucu formu, varoluş biçimi ve içeriği fizik-matematik-geometri-mantıktır. İnsanın doğayla, tanrılarla ve birbirleriyle savaştığı dalgadır. Yedinci sanat olan sinema bu dalgada ortaya çıkar.

Şu anda bu dalgada mısınız?

Batılılar burada, diğerleri ise duygu dalgasında.

Ne görüyorsun ego?

Ne yazık ki Batılılar da demir attılar.

Demir atılırsa ne olur?

³⁷ Tarkovski, Andrey, 2011, Zaman İçinde Zaman, Günlükler 1970-1986, Çev.: Seda Kervanoğlu, Agora Kitaplığı, İstanbul, s. 292

Biliş dalgasına demir atılmaya devam edilirse öyle bir noktaya gelinir ki; her şey manipölasyon, yazılım, yapay-hızlandırılmış evrim-zekâ ve teknoloji gibi şeylerin nesnesi haline gelir. Demir alınıp yola devam edilirse de yapay zekâ bu çağ dalgasının ötesine geçemez. Çünkü bu dalga bütün mantıkların hayat bulduğu bir son noktadır ve bundan sonraki dalgalarda ilke geçerli olur. Yapay zekâ; irade sahibi olan, özgür olmak isteyen sezgisel bir varlık olmadığından ilke ile düşünebilir, ancak ve ancak mantıklarla düşünebilir.

İnsanlık bugüne kadar adeta bir yokuşu tırmandı ve en tepeye vardı. Bundan sonra ya bu tepeden aşağıya dikey bir şekilde düşecek ya da kendisini terbiye edip ölçülü bir şekilde yola devam edecek. Ve elbette ne yapacağına kendisi karar verecek. Ben ilkeye sarılarak yola devam etmeyi öneriyorum. Aksi halde insanlığımızı ve hatta hayatı en azından dünya üzerinde kaybedebiliriz.

*SÖZLER: Çöl büyüyor; yazık çöl gizleyenlere!*³⁸ Nietzsche

Her bir insan, bütün insanlık ve üzerinde hayat olan bütün gezegenler altı çağ dalgasını da geçerler. Fakat insanların çoğu birer ölü gibi bu dalgalardan geçer. Çok azı bütün bu çağ dalgalarını canlılıklarını, asaletlerini-köklerini koruyarak geçer.

Evrensel yok oluşa karşı direnç gösterecek tek şey, sevgi ve güzelliştir. Dünyayı bir tek sevginin kurtaracağına inanıyorum. Onsuz her şey yok olacak. Bu olmaya başladı bile.³⁹

SÖZLER: Bak insan, görüyor musun, nasıl da düşüyor her şey!

Günümüzde maddi-manevi her şeyin sürekli düşmesi, insanın sürekli olarak Sünnetullah'la savaşmasının bir sonucudur. Normalde akmamız, yola devam etmemiz gerekirken putlarımız bize tatlı geldi. Batı biliş çağı dalgasına, Doğu ise duygu çağı dalgasına demir attı ve zulme mahkûm hale geldik. Bu

³⁸ Nietzsche, Friedrich, 2010, Böyle Buyurdu Zerdüş, Zerdüş Çev.: Korkut Ata, İlgî Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, s. 558

³⁹ Tarkovski, Andrey, 2011, Zaman İçinde Zaman, Günlükler 1970-1986, Çev.: Seda Kervanoğlu, Agora Kitaplığı, İstanbul, s. 268

halimiz kâinatla uyumlu olmadığı için de bütün her şey düşüyor. Çağ dalgalarına demir atmaya devam edersek toplu şekilde helak olacağız.

SÖZLER: “Hayır, her şey çökmeyecek; çöküşe inanmak, her tür direnişten vazgeçmektir.”⁴⁰ Hamit Bozarslan

“Çağ dalgasına demir atma” ya da “çağ dalgası birikmesi” daha önceleri de yaşandı. Mikro düzeyde sayısız defa ama görece makroda sayıca daha az yaşandı. Bütün dinler bu demir atma hastalığımızı sonlandırmak için yeryüzüne indiler. Bütün dünya savaşları ve küresel etkiye sahip olan bütün devrimler, demir atmaları sonlandırma girişimleriydi.

Duyum dalgasına neden demir atılmadı?

Duyum çağı dalgasına istesek de demir atamazdık, çünkü kendimizi doğadan farklı varlıklar olarak görmüyorduk. Yani henüz bir kültür varlığı haline gelmemiştik. O zamanlar dalga bizdik, biz de dalgaydık. Demir atmak için en az iki şey gerekir; birisi demir atan diğeri ise demir atılan. Duyum dalgası bir tevhit hali olduğu için bu iki şey yoktu. Fakat kendimizi ve doğayı-insanları birbirinden ayrı görmeye başladığımız andan itibaren işler değişti ve kavga başladı...

Yani ilk olarak duygu çağı dalgasında mı başladı?

Evet... İlk olarak duygu çağı dalgasına ve şimdi de biliş çağı dalgasına demir attık. Mistik, mitolojik, pagan hastalıklarımız, arkasından gelen “orta çağ” karanlığımız, dinci-cihadist bütün hareketlerimiz duygu çağı dalgasına demir atmanın kendisi ve aynı zamanda sonuçlarıydı. İlk çağ Yunan aydınlanması, Rönesans, reform, bilimsel-felsefi devrimler ise Batı özelinde bu demir atmaya son verme girişimleriydi. Doğu, duyum çağı dalgasına demir atmış ve yerinden kırırdamakta kararlı görünüyor ve bugün de ne yazık ki Batı biliş çağı dalgasında kalmakta çok kararlı görünüyor. Bugün küresel ölçekte yaşadığımız bütün krizler ve kötücül katarsis hal-

⁴⁰ Bozarslan, Hamit, 2. Nisan 2019, Libération’dan Catherine Calvet ve Hala Kodmani’ye verdiği söyleşiden, çev.: Haldun Bayrı, Medyascope.tv.

lerimizin nedeni tam olarak bu demir atmalardır. Herkes bilmeli ki; derdimizin dermanı, bir an önce demir alıp yola devam etmekten geçiyor.

SÖZLER: "Aslan, ceylan, sırtlan ve zebra yan yana koşuyorsa orman yanıyor demektir." Afrika Atasözü

Tarihte bir ilk mi yaşıyor ego?

Bütün insanlık tarihi boyunca; bu demir atmalar-çağ dalgası birikmeleri hiçbir zaman üst üste binmedi. Örneğin bir kültür duyum çağındayken bir diğeri duygu çağındaydı. Duygu çağı, nesnel kodlara-motiflere dayanmadığından onun içinde "çağ dalgalarının üst üste binmeleri" zaten imkânsızdı. Fakat içinde bulunduğumuz çağda demir atma, hiçbir çağda olmadığı kadar tehlikelidir. Bunun nedeni, biliş çağı dalgasının araçsal, pragmatik, hedonist salt bir fizik-matematik dünya tasavvuru haline gelmesidir. Yani nesnellik-nesneleşme çağındayız. Daha önceki dalgalarda nesnellik zaten mümkün değildi. Biliş çağı dalgasındaki nesnellikte birikme, zamanla her şeyin "teknolojik" olmasına neden olacak. Bütün kültürler ve uygarlık bu çağda birikecek. Her şeyin teknolojik olduğu bu çağda, farklı çıkar grupları arasındaki çatışmalar bütün gezegeni kahreden bir hale dönüşecek. Bu nedenle yaşanacak olan şey bir üçüncü dünya savaşı olmayacak, çok başka-çok boyutlu bir şey olacak! Toplamlar hem kendi içlerinde hem de diğerleriyle savaşıacak. İnsan hem kendisiyle hem de başka insanlarla savaşıacak. Bunlara da süreklilik kazandırılacak. Çünkü çağa -sürekli- demir atılması isteniyorsa bu savaşın sürekli olması gerekiyor, bunun için de insan, toplum ve diğer varlıkların manipüle edilmeleri gerekiyor. Bunlar bütün varlıklar için hem içe doğru hem de dışa doğru yapılmak zorundadır. Yani enfüsü, afakı ve bütün Sünnetullah'ı manipüle etme hastalığımız tarihte hiç olmadığı kadar ileri götürülecek. Ve herkes bilsin ki; biliş çağı dalgası bunları yapacak çok gelişmiş araçlara sahiptir.

SÖZLER:

Uzak, çok uzağınız şimdi ışıktan,

Çocuk sesinden, gül ve sarmaşıktan,

*Dönmeyen gemiler olduk açıktan,
Adımızı soran, arayan var mı?*

Ahmet Hamdi Tanpınar

Daha önceki dalgalarda yaşanan birikmeler, birbirinden çok farklı zaman-niteliklerdeydi. Bu birikmelerin oluşturduğu farklı vakumlar hiçbir zaman nesnel bir noktada birleşmediklerinden birbirleriyle savaşları da birinin diğerini yenmesiyle sonuçlanıyor ve savaş bitiyordu. Ancak biliş çağının nesnelliğinden dolayı her şey teknolojik kategoriler düzeyinde birikecek ve bütün gezegeni kuşatan sürekli savaşlara neden olacak. Bu durum, “birbirine dönüşebilen tarihsel vakumların üst üste binmesi” gibidir. Bunun oluşturacağı girdap hepimizi içine alıp yok edebilecek güçtedir. Daha önceki tarihsel vakumlar birbirine dönüşme özelliğine sahip değillerdi, tarihsel yürüyüşümüzün, hareketimizin mekaniği-temeli de bu farklılıklardı. Farklılıkların dinamiği-mekaniği Sünnetullah’a görece uygundur ancak farksızlığın dinamiği-mekaniği Sünnetullah’a uygun değildir. Bu nedenle daha önceki tarihsel vakumların karşılaşması ve savaşması görece meşruydu ama şimdikilerin karşılaşması meşru değildir. Üst üste binecek olan vakumların yaratacağı fırtına; kendimizi terbiye etmezsek yani çağ dalgaları yolunda ilkeye sarılarak yola devam etmezsek büyüyerek eşsiz bir kötülüğe doğru yol alacak. Bu kötücül fırtına gezegenimizdeki canlılığı sona erdirebilir.

SÖZLER: Cehennem, demir atılan çağ dalgasıdır.

Duygu dalgasına demir atmalarımız; eril, dişil ve ara form kuvvetlerin farklılıklarını yok eden bir niteliğe sahip değildi. Biliş çağına demir attığımızda ise her şey tekno düzeyde tektipleşeceğinden eril, dişil ve ara form kuvvetler üst üste binebilir ve bütün dalgalar sönebilir. Yani bu gezegendeki yürüyüşümüz sonlanabilir ve bu tehlike gün geçtikçe daha çok yaklaşıyor.

İlkçağ Yunan doğa felsefesi nasıl ki kendi kendisini tüketti ve yerini insan üzerine felsefeye bıraktıysa ya da nasıl ki belli bir noktadan sonra Newton fiziği yerini ya da bir bölümünü kuantum fiziğine bırakmak zorunda kaldıysa, bugün artık biliş

çağı dalgası yerini ilke çağı dalgasına bırakmak zorunda. Hiçbir çağ dalgası tamamen son bulmaz, son bulması gerekmediği gibi istesek de sonlanmaz, bütün dalgalar Tevhid'e doğru akarlar. Ancak Sünnetullah gereği her dalganın "taşıyıcısı" bir diğerinden nicelik ve nitelik olarak bazı farklılıklara sahiptir. Yani her dalganın arasında simetrik ve asimetrik ilişkiler vardır.

XIX. ve XX. yüzyılda ortaya çıkan tüm ütopyalar gerçekleştirilirken aynı zamanda gerçekliğe de bir son verildiğinden, biz anlamsız bir hipergerçeklikle baş başa bırakıldık, çünkü gelecekle ilgili bütün perspektifler tüketildiğinden geriye derinlikten yoksun bir yüzeyden başka bir şey kalmadı. Sahip olduğumuz tek güç belki de gerçeklikten geriye kalanları bölük pörçük bir şekilde bir araya getirebilen teknolojidir. Ama bu durumda anlamlı bulduğumuz ve etkisi altında kaldığımız şeylerin nereye gittiğini sormadan edemiyoruz. O anlamlı bulduğumuz sırlar dünyası nereye gitti. Bu durumda o yüzeysel sanal ekranların yeniden canlandırma, estetik ve imgeye bir son verdiği söylenebilir. Burada ahlaksızca ve paradoksal görünmekle birlikte belki de olumlu özellikler taşıyan bir sonuçtan söz edilebilir, çünkü teknolojik güç sayesinde illüzyon ve ütopya gerçeklik evreninden kovulurken aynı anda aynı teknolojik güç şeylere ironik bir görünüm kazandırmıştır. Dünyayla ilgili yeni düşler kuramamanın yol açtığı boşluk duygusu sanki bu dünya tarafından nesnel bir şekilde üretilen ironiyle kapatılmaya çalışılmaktadır. Burada ironi dünyanın bize yaşattığı düş kırıklığının evrensel ve zihinsel bir karşılığıdır.⁴¹

Baudrillard'ın bu düşüncelerine şunları eklemek isterim: Bugüne kadar ütopyalar gibi neredeyse bütün tarih felsefeleri de ne yazık ki biliş çağı dalgasını aşamadı. Din dersek o da İslam ile birlikte son buldu, ki zaten bütün dinler duygu dalgasında

⁴¹ Baudrillard, Jean, 2005, Sanat Dünyasının Kurduğu Komplo, Çev.: Oğuz Adanır, Paris, PDF Kitap, s. 22

olup biter. Yani içinde bulunduğumuz biliş dalgasını aşabil-memiz, geçmişteki hiçbir ideoloji, felsefe ve dinle mümkün değildir. Görülen o ki; Tanrısal kâinattan düşen insan, bugün de kendi eliyle yapıp ettiği dünyadan tekrar düşmek üzere. Bütün insanlar bunu hissediyor ama kimsenin elinden bir şey de gelmiyor. Ben yola devam edebileceğimizi söylüyorum ve bunun nasıl olabileceğini de düşünüyorum.

SÖZLER: Zulümler yağmur gibi yağmaya başlayınca "dur!" diyen olmaz artık. Bertolt Brecht

Diğerleri ne diyorlar?

Freud'a göre düşüncenin evrimi üç aşamadan oluşur. İnsan bilinci "animistik aşamada" kendisini doğayla muhatap halde görür. Örneğin; "kızdığım için şimşek çaktı" der. "Dinsel aşamada" artık eksik bir varlık olduğunu kabul eder ve üstün bir yaratma-yaratıcı güce inanmaya başlar. "Bilimsel aşamada" ise eksik olduğunu bilimsel düzeyde kavramaya başlar. Bana göre Freud'un animistik düşünce aşaması duyuşsal dalgaya, dinsel düşünce aşaması duygusal dalgaya ve bilimsel düşünce aşaması ise bilişsel dalgaya denk gelir. Diğer taraftan Comte'un son olarak gördüğü pozitif çağı ve Hegel'in son olarak gördüğü ulusalçı Prusya da biliş aşamayı geçemez. Gördüğüm kadarıyla neredeyse bütün tarih felsefeleri ya da bilinç-toplum gelişim kuramları-teorileri en fazla bilişsel dalgaya kadar geliyorlar. Ben ise biliş dalgasından sonra; ilke, sezgi ve tevhit olmak üzere üç çağ dalgası daha olduğunu düşünüyorum. Bunları düşünmek için filozof olmak gerekmez, bana göre herkes kendi hayatını gözlemlemeyi ve düşünmeyi becerebilirse bu dalgaların hepsini görebilir.

"Kalan bu üç çağ dalgasını yaşasak ne olur yaşamasak ne hepsi yine bir sonla-ölümle bitmiyor mu" diye soracak insanlara neler söylemek istersin?

Bizler insanı-kendimizi, var olma amacımızı bilmiyoruz, kâinatın-hayatın sırrını bilmiyoruz, belki bu sırrın kendisiyiz ve bundan habersiziz. Bu sırda hayat vardır. Ya düşünce-bilim ya da inanç-sanat demek zorunda değiliz, neden bunların

hepsi olmasın ve daha da önemlisi neden bunları aşan bir şeyler de olmasın! Bana yola devam etmekten daha değerli, iyi, doğru ve güzel bir şey getirsinler, bütün düşüncelerimden vazgeçmeye hazırım.

*SÖZLER: "Medeniyetsizleşme, güvenin kaybolmasıdır, gelecek projesi yapamamaktır."*⁴² Hamit Bozarslan

Kalıcı olan nedir?

İnsanın herhangi bir isteği doyuma ulaştığında; o istek kendi kendisini yok eder. Yani neredeyse hiçbir isteğimiz en nihai amaç değildir. İnsan, bütün ömrünü bu tür isteklere mahkûm ederse hayatına yazık etmiş ve adeta boş yere yaşamış gibi olur. Yeme, içme, barınma, giyinme, cinsellik, mal-mülk, tanınma, sevilme ve saygı görme gibi isteklerin hepsi bu kategoridedir. Akıl da bu tür isteklerin salt bir aracı haline getirilmişse artık o da terk edilmelidir. Aynı şekilde bilim, sanat ve din de böylesi bir araca dönüşmüşse onlar da terk edilmelidir. Terk etmekten kastım nesnel bir terk edişi değil, bunları terbiye etmeyi içeren bir süreci ifade eder. Bu dünyada erişildiğinde yok olmayacak tek bir şey vardır o da tevhittir. Tevhit dışında kendi başına erişilmeyi hak edecek hiçbir şey yoktur. Bütün istekler bizi tevhid'e ulaştıran birer araç olduğu takdirde değerli olabilir. Bunun dışındaki her şey zulüm ve küfürdür. Tevhit, doğası gereği, varıldığında bitmeyecek tek varış noktasıdır. O, amaçların amacıdır; başlangıcı da süreci de sonucu da birdir ve hayat doludur.

*SÖZLER: "...Söylediğiniz her şeyin ağırlığı altında Tanrıyı öldürmüş olmanız mümkün olabilir; fakat bütün söylediklerinizle, Tanrıdan daha fazla yaşayacak olan bir insan yaratacağınızı da düşünmeyiniz."*⁴³ M. Foucault

Diğerleri hakkında ne düşünüyorsun ego?

⁴² Bozarslan, Hamit, 2. Nisan 2019, Fransız gazetesi Libération'a verdiği söyleşiden, Çev.: Haldun Bayrı, Medyascope.tv.

⁴³ Foucault, Michel, 1999, Bilginin Arkeolojisi, Çev.: Veli Urhan, Birey Yayıncılık, İstanbul, s. 270

Dünya dışında bilinçli varlıklar varsa, bunların yaklaşık olarak üçte birinin biliş çağı dalgasında kendi kendilerini yok ettiklerini düşünüyorum. İnsanlık eğer ilke çağı dalgasına geçebilirse, üzerinde daha önce hayat olan ama biliş dalgasına demir attıkları için yok olan uygarlıkların bulunduğu gezegenleri keşfedebilecektir. Bizler helak olan ve helak edilen varlıkların sadece dünyada olduklarını düşünülüyor ama onlar kâinatın birçok yerinde görülebilirler. Yok olmalarına sebep olan şeyin ise sürekli çağ dalgalarına demir atmak olduğunu söyleyebilirim. Biliş çağı dalgasının hastalıklarından olan her şeyi teknoloji gözüyle görme, varlıkları ve bilinci sürekli manipüle etme ve insanı sürekli çoklu illüzyonlar altında dönüştürerek kötücül katarsislere mahkûm etme gibi alışkanlıkları-
mız devam ederse, bizler de helak olanlar kervanına katılabiliriz.

Buradan ne gibi sonuçlar çıkarıyorsun?

Ben burada bir adalet ve merhamet seziyorum hayy... Nasıl ki gezegenimizin manyetik alanı-manyetosferi ve kâinatın temel fizik kuvvetleri bizleri koruyorsa, üzerinde hayat olan gezegenlerin birbirlerine zarar vermemesi için de bir had çekilmiş. Bir gezegendeki bilinçli varlıklar, eğer biliş aşamaya demir atarlarsa, kendilerini yeterince terbiye etmemiş olurlar ve bu halleriyle başka gezegenlerde yaşayan bilinçli varlıklara zarar verebilirler. Zarar vermemeleri için de biliş çağı dalgasına demir atanlar belli bir süre burada kalma konusunda dırttiklerinde zaten birbirlerini yok ediyorlar ya da çok geriliyorlar ve böylece başka gezegenlerdeki hayatlara zarar vermiyorlar. Farklı gezegen ve-veya galaksilerdeki bilinçli varlıkların birbirlerine zarar vermesini engelleyen bu sınır duruma “antropotosfer had” adını veriyorum. Eğer dünyamızı ziyaret eden başka varlıklar varsa, -ki ben onları iki defa gördüğümü söylüyorum- onlar en azından ilke çağı dalgasında olan varlıklardır. Bizlere zarar vermemelerinin nedeni bu gelişmişlik farkı olabilir. Bizim de üzerinde hayat-bilinç olan gezegenlere

ulaşmamız eğer mümkün olacaksa, en azından ilke çağı dalgasına geçmiş olmamız gerekir. Gördüğüm kadarıyla bu çelik kafesten çıkmak bizim elimizde.

Hem mantıklar-akıllar hem de fizik dünya açısından bir sona doğru mu gidiyorsunuz?

Evet, öyle görünüyor ve ilkeye sarılıp yola devam etmek dışında bir çıkış yolumuz olduğunu düşünmüyorum.

Peki, ilkeye sarılan insan, artık antropolojik bir varlık olmaktan çıkar mı?

Antropotosfer had, kâinattaki bütün bilincin koruyucusudur. Bu koruma kalkanı hem bir çelik kafestir hem de özgürlüğe açılan kapıdır. Eğer ki insan, salt antropolojik bir varlık, yani kültürün bir nesnesi durumunda kalır ve kendisini terbiye etmezse bu haddi aşamaz ve yok olacak şekilde yaşadığı geze-gene hapsolür. Ancak salt kültür nesnesi olmayı terk edip kendisini terbiye ederse, artık salt antroplojik bir varlık olmayı da aşacaktır ve o çelik had ona kapılarını açacaktır. Böylece tüm kâinatta menzil alma ile şereflelenecektir.

AYETLER: Ey cinler ve insanlar, eğer göklerin ve yerin sınırlarını aşarak kaçmaya gücünüz yetiyorsa kaçınız. Fakat ancak özel bir gücünüz varsa bunu başarabilirsiniz.⁴⁴

Ben burada sadece felsefi bir düşünceden ya da bilimsel bir tezden-teoriden söz etmiyorum, aynı zamanda bir inançtan da söz ediyorum. İnsanlar, ilke çağı dalgasına geçmedikçe kâinatın başka yerlerinde yaşayan veya helak olmuş bilinç-hayat formlarını keşfedemez. Buna inanmalılar! Daha sonra onları keşfetmeye başlayacağız. Yani burada inanma, bilimsel teoriden önce geliyor. Biliş çağı dalgasına demir atıp burada kalmakta diretirsek ne o varlıkları keşfedebilir onlarla bağlantı kurabiliriz ne de dünyada varlığımızı sürdürebiliriz, yani helak oluruz.

SÖZLER: İnsan, haddini bilmeden haddi aşamaz.

Dönüşmeniz mi gerekiyor ego?

⁴⁴ Rahman, 33. Ayet

Elbette, zaten insan sürekli dönüştü, öyle ki zaman geçtikçe dönüşümün hızı ve derinliği de arttı. Ancak şu anda en kritik evredeyiz. Çünkü tarih boyunca biriktirdiğimiz maddi ve manevi o kadar çok şey var ki, bunları ilkeye vurmak ve yola devam etmek çok zor görünüyor. İnsanlar biliş çağı dalgasında oldukları için; akıllarından, bilimden ve teknolojiden aldıkları güvenle, bu biriktirdiklerini yönetebilecekleri gafletine düşme tehlikesiyle karşı karşıyalar.

SÖZLER: Genç bilincim, şu andaki bilincime şahit olabilseydi eğer dehşete düşerdi!

Yönetemezler mi gerçekten?

Hayır, yanılıyorlar, yönetemezler! Çağa demir attıkları için; çelişkiler, anlam boşluğu, tutku ölümü ve kaos artacak. Belli bir evreden sonra dönüşüm kötücül yönde ağırlık kazanacağı için artık isteseler de ilkeye sarılamazlar ve yeryüzü tam bir cehenneme dönüşür. İnsanlar yaşayan ölümlere dönüştükleri zaman kendi başlarına ne değerli bir şey yapabilirler ne de onlara değerli bir şey yaptırılabilir. İnsanları şimdiden daha duyarlı-canlı hale getirmemiz gerekiyor ve belki daha da önemlisi; kendilerini insanların ve doğanın sahibi zanneden egemen sınıfları terbiye etmemiz gerekiyor. Dönüşü olmayan bir kötülüğe doğru hızlıca gidiyoruz, durmamız ve kendimizi ilke ışığında terbiye etmemiz lazım. Artık yeryüzüne bir peygamber gelmeyecek ama her bir insanın peygamber sorumluluğu taşıması gerektiğini en azından hissetmemiz gerekiyor. Yaşayan ölümlere dönüşmeden bunu hissetmeliyiz. Bu amaçla da dünyadaki bütün entelijansiyayı-şahsiyetleri acilen sorumluluğu yüklenmeye çağırıyorum.

SÖZLER: "Tek gerçek tehlike insanın kendisidir." Carl Gustav Jung

İnsanın ya da varlığın manipülasyonu meşru mudur ego?

Varlığın ya da insanın manipülasyonu kendinde kötü bir şey değildir. Eğer manipülasyonun tevhidi bir menzili varsa ve-

veya manipölasyonu yapanlar ilke, sezgi ve tevhit çağ dalgalarındaki insanlar ise ortada meşru olmayan bir durum yok demektir.

*FRAGMANLAR: Şeytanla bağlantın olmadan tanrıyı oynayamazsın.*⁴⁵

Doğu ne durumda?

Batı, “tarihin sonu ve son insan budur” derken, aslında bir hefteden de söz ediyor ve bunu gerçekleştirecek mekaniğe de sahip. Onlar biliş dalgasına demir atmaya devam etmek istiyorlar. Diğer taraftan sözüm ona Batı’nın karşısında olan Doğu ise ne başka bir hedef gösterebiliyor ne de herhangi bir şeyleri yapabilecek mekaniğe sahip. Yani aslında tam bir körlük içinde. Öyle ki Batı’yı bu son takıntısından dolayı eleştirirken, kendisinin daha gerideki bir dalgaya demir attığını görmüyor.

D. Boucher’e göre tarih, geçmişteki olayları, “zamanlarında hiçbir zaman anlaşılmadıkları” biçimde anlamaya çalışma çabasının bir ürünüdür.⁴⁶ Bu anlama çabası, şimdiye ve geleceğe ışık tutmuyorsa amaçtan yoksun demektir. Amaçtan yoksun olan hiçbir şey de tarih adını almayı hak etmez. Tarih, haber vermektir, sadece geçmişten değil, şimdiden ve gelecekten. İnsan ise hem bu haberi verendir hem de haberin kendisidir. Bu yüzden olsa gerek ki Collingwood; “Tarih, zihnin bilimidir, zihnin öz bilgisidir.”⁴⁷ der. Bu zihin, bilgi ya da haber, eylemden bağımsız değildir.

İnsanlara nasıl haberler getirdin ego?

*FRAGMANLAR: Bir kaçımız dışında bizi bir hayli sevmesine akıl erdiremeyiz ama zaman yanıt verecektir buna.*⁴⁸

⁴⁵ Lewis, J. Richard, 2016, Westworld, 1. Sezon, 2. Bölüm

⁴⁶ Aysevener, Kubilay, 2001, R. G. Collingwood’un Tarih Felsefesi, İmge Kitabevi, Ankara, s. 18

⁴⁷ Aysevener, Kubilay, 2001, R. G. Collingwood’un Tarih Felsefesi, İmge Kitabevi, Ankara, s. 24

⁴⁸ Lindsay-Hogg, Michael, 2001, Godot’u Beklerken (Eser: Samuel Beckett)

Ben, biliş çağı dalgasına demir atmış olan Batı Uygarlığı'nın ve duygu çağı dalgasına demir atmış olan Batı dışı kültürlerin sonlarının geldiğini haber veriyorum.

*AYETLER: Her toplumun bir sonu vardır. Sonları geldiğinde ne bir süre ertelenebilir ne de öne alınabilir.*⁴⁹

Kendilerine Müslüman diyenler, sürekli Peygamber döneminde demir atmaya çalışıyorlar, oysa düşünmeyi bilseler, bunu yaparak Sünnetullah'la savaştıklarını görürler. Hepsini; Tevhid'i ve Sünnetullah'ı düşünmeye çağırıyorum. Bu çağrım, gerçekten inanıp inanmamalarını kuşatan ve kuşanan bir davettir.

*FRAGMANLAR: Ölümünden önce ölecek bir dünyada ölüyorum.*⁵⁰

Sonu görmeleri gerekiyor ama işlerine gelmiyor... Batılılar adeta yaşayan ölümlere döndüler. Ölçme, yapılandırma-konstrüksiyon, manipülasyon, tüketim ve teknoloji nesnesine dönüşen insan içten içe isyan ediyor. Bu isyanı daha önce Orta çağ karanlığından tiksime durumunda da yaşamışlardı. Bugün de özellikle İslami coğrafyada bir aydınlanma yaşıyor. Deizm, agnostisizm, ateizm ve nihilizm gibi hareketlerin görülmesi korkulacak şeyler değildir. Çünkü dünyaya tapmanın ve varoluş düşmanlığının beslediği karanlık dönemlere karşı bir toplu kusma davranışı sergileme, insan olmanın bir gereğidir. Hangi dalgaya demir atılırsa atılsın benzer şeyler tekrar yaşanacaktır. Tanrı, salt dünyevi çıkarları için dalgalara demir atanlarla, o zulüm ve küfürden kurtulmak için demir alanları ayırıyor, hepsi bu!

SÖZLER: Korkmayın, Sünnetullah'ın yürüyüşüne şahit oluyorsunuz!

Çağ dalgası iyi ya da kötü müdür?

Hiçbir çağ dalgası kendinde iyi ya da kötü değildir. Kötü olan şey, onlardan herhangi birine demir atmaktır, iyi olan şey ise bu dalgaların her birini tarih üstü ölçülere uyarak yürümektir.

⁴⁹ A'raf, 34. Ayet

⁵⁰ Miloš Forman, 1971, Taking Off

Bugüne kadar tarih üstü olan ölçüyü hep görmezden, duymazdan ve konuşmazdan geldik, o ölçü “ilkedir”.

Dalgaları kimler taşır?

Bir çağ dalgasının içindeki insanların tümü, kendilerinden önceki çağ dalgalarının neredeyse tümünün taşıyıcısıdır. Ancak, insanların hepsi, içinde bulundukları çağ dalgasının taşıyıcısı değildir. Örneğin; Batı biliş çağı dalgasındadır ve Batılı insanların hepsi kendilerinden önceki dalgaların neredeyse tümünün, yani duyum ve duygu çağ dalgalarının taşıyıcısıdır. Ancak hepsi biliş çağı dalgasının taşıyıcısı değildir. Her çağ dalgasının esas yürütücüleri ve taşıyıcıları her zaman küçük bir azınlık olacaktır. Çünkü hakikat derdi ve sorumluluğu ağırdır onu herkes taşıyamaz.

SÖZLER: Nesneleştiren tarih, geçmişin, gelecekteki simetrik ve asimetrik hallerinin düşünülememesidir.

Batı Uygarlığı’nın amacı nedir ego?

John Barrow’a göre uygarlık tipleri şu şekilde sıralanabilirler:

Tip I: Kendilerinden daha büyük olan şeyleri manipüle edebilirler: Binalar, madencilik ve katı nesneleri kırma gibi;

Tip II: Genleri manipüle edebilir ve canlıların gelişimini değiştirebilir; kendilerinin bölümlerini nakledebilir, genetik kodu okuyabilir ve kontrol edebilir;

Tip III: Molekülleri ve moleküller arası bağları manipüle edebilir ve yeni maddeler üretebilir;

Tip IV: Atomları tek tek manipüle edebilir; atomik ölçekte nanoteknolojiler yaratabilir, karmaşık yapay canlı yaratabilir;

Tip V: Atom çekirdeğini manipüle edebilir ve onu oluşturan nükleonları kontrol edebilir;

Tip VI: Maddenin en elementer parçacıklarını (kuarklar ve leptonları) manipüle edebilir; elementer parçacık topluluklarında örgütlü karmaşıklık yaratabilir;

Tip VII: Uzay ve zamanın temel yapısını manipüle edebilir.⁵¹

Burada dikkat edilirse uygarlıklar salt teknik birtakım yetiler ve imkânlar üzerinden sınıflandırılmışlar. Bu uygarlıkların her birinin nasıl bir insan, toplum, ekonomi, politika ve değer-kültür içinde olduklarından bağımsız bir sınıflama yapılmış, ki zaten korkunç olan taraf da bu. Böyle bir tekno-uygarlık ek-senli amacın meşru olduğunu düşünmüyorum.

SÖZLER: "Bir çağ ne kadar asabî ise, o çağda modalar o kadar hızlı değişir." Georg Simmel

Batı Uygarlığı, değişimi düşünebilmiş ve bu değişime göre bir devamlılık içinde dünyada menzile alabilmiş tek uygarlıktır. Ancak ne yazık ki biliş çağı dalgasına demir atarak orta çağ benzeri bir yanılsaya daha düşmektedir. O gün "teolojik din", duygu çağı dalgasına demir atmanın aracıyken, bugün ise "tekno-bilim dini" biliş çağı dalgasına demir atmanın aracı durumundadır. Bu yeni tür bir barbarlıktır ve kendisiyle mücadele edilmesi şarttır.

SÖZLER: "Batı Uygarlığı olarak dünyaya söyleyebileceğimiz tek şey, yeni bir şey söyleyemeyeceğimizdir." Nietzsche

Batı Uygarlığı, geçmişin simetrisini kendisine rehber edinerek yola devam etmek istemiyor. Çünkü bunun yaratacağı tutsaklığı hiçbir Batılı taşıyamaz. Geçmişin simetrisini sürekli yücelten Doğu'nun içler acısı hali de ortadadır. Diğer taraftan Batı, geçmişin asimetrisini de almaya niyetli değil. Çünkü zorlu bir yol olduğunun farkında, kendisini terbiye etmesi ve çok şeyi kaybetmesi gerekir, bunları yapacak kadar henüz canlı değil. Oysa "geçmişin hem simetrisini hem de asimetrisini" alarak yola devam etmek zorunda olduğumuzu tüm akıl sahipleri görüyordur. Yola devam etmek yerine salt teknoloji endeksli bir şimdi ve gelecek düşünmek çok yıkıcı bir körleşme örneğidir.

⁵¹ Barrow, John D., 2009, Olanaksızlık, Bilimin Sınırları ve Sınırların Bilimi, Çev.: Nermin Arık, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul, s. 186

SÖZLER: Doğu kültürü olarak dünyaya söyleyebileceğimiz tek şey vardır, o da şudur: "Sakın bize benzemeyin!"

Çeşitli manipülasyonlar yapılsa bile bunlar asla biliş aşamaya demir atılarak yapılmamalı. İnsanın kendisini birçok bakımdan terbiye edeceği, canlılığını ve bilincini zenginleştireceği "ilke, sezgi ve tevhit çağı dalgalarına" geçmeden yapılacak her şey çok yıkıcı olacaktır.

Teklifin nedir?

Hegel'e göre, "İnsan, bilinip-tanınma isteğinden başka şey değildir" ("Der Mensch ist Anerkennen", c. XX, s. 206, st. 26).⁵² Bu bilinme isteğinin sırrını keşfetmemiz gerekiyor. Bunun için de yolu yürümeye devam etmeliyiz.

SÖZLER: "Kitap diyor ki; bizim geçmişle işimiz bitmiş olabilir ama geçmişin bizimle işi bitmemiş olabilir." Paul Thomas Anderson

Kendini terbiye etmek çok zor öyle değil mi?

SÖZLER: "Şiddetle başlayan hazlar, şiddetle son bulurlar. Ölüm-leri olur zaferleri, öpüşürken yok olan ateşle barut gibi. En tatlı bal bile tadıldıkça bıkkınlık verir, aynı tat isteği, iştahı köreltir. Onun için, ölçülü sev ki uzun sürsün sevgin. Hedefe hızlı giden, yavaş kadar geç varır." William Shakespeare, (Romeo ve Juliet)

Elbette çok zor, biz kökleri yitirdik, insanı yitirdik, kendimizi aramaya koyulmamız lazım... "Duwamish Kızılderililerinin lideri şef Seattle, 1854 yılında, Washington bölgesi valisinin; şeften arazisini Birleşik Devletler Başkanı Franklin Pierce adına satın almayı teklif ettiğinde şeften (Seattle'den) şu cevap gelir: "Gökyüzünü nasıl satabilirsiniz? Ya toprağı? Bu bize yabancı bir kavramdır... Yeryüzünün her bir parçası, benim halkım için kutsaldır. Parlayan her çam iğnesi, her kumsal, loş ormanların sisi, her otlak, kıpır kıpır her böcek. Tümü halkımın hafızasında ve tecrübesinde kutsaldır... Bizim çocuklarınıza öğrettiklerimizi siz kendi çocuklarınıza öğretecek misiniz? Yani yeryüzünün anamız olduğunu? Yeryüzünün başına gelecek bir kötülük, yeryüzünün tüm evlatlarının başına gelir.

⁵² Kojeve, Alexandre, 2001, Hegel Felsefesine Giriş, Çev.: Selahattin Hilav, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 197

Şu kadarını biliyoruz: Yeryüzü insana ait değildir ama insan yeryüzüne aittir. Her şey bizleri birleştiren kan gibi birbiriyle bağlantılıdır. İnsan yaşam ağını örmez ve o ağın sadece bir telidir. İnsan yaşam ağına ne yaparsa, kendine yapmış olur.”⁵³

Burada sorulması gereken sorular şunlar olabilir: Seattle’in bu peygamberane sözlerine, hangi dindarlar uydu? Seattle’in bir filozofa, şaire, sanatçıya ve bilim insanına yaraşır bu sözlerine hangi filozofa, şaire, sanatçıya ve bilim insanına değer verenler uydu? Neredeyse hiç kimse uymadı! Bunların hiçbirisine uymamamızın nedenleri neler olabilir? Daha önce “ben ve tarih” üzerine düşünürken bu sorulara cevaplar vermeye çalıştım. Özetlemem gerekirse; tevhitten koptuk ve düştük. Bundan sonra Tevhid’e sarılır mıyız bilemiyorum ama insanların da gezegenin de bu kopma ve düşmeye dayanacak takatinin kalmadığını düşünüyorum, hepimiz olmasa bile çoğumuz bu durumu görüyordur.

SÖZLER: “Sözün, anlamın ve varlığın fıtratına müdahale ederek geçici bir dinamizm yaratmak mümkün ama hayatta kalmak imkânsızdır.”⁵⁴ Abdurrahman Arslan

İnsan çok zaman önce de doğal evrime adeta müdahale etti. Buna da hiç kuşkusuz “varlığın manipülasyonu” veya “evrime evrim katma” denilebilir. Bana göre insanın bu anlama gelebilecek ilk etkinliği; üreme faaliyetinin-amacının dışında “daha çok haz almak” için cinsel ilişkiye girmesidir. Arzuyu, tutkuyu, hayata tutunma isteğini ve çoğalmayı çoğaltan-arttıran bu etkinlik bizi daha çok insan yapmanın ve daha hızlı insan yapmanın da başlangıcı sayılabilir. Hatta bu durum dillerin ortaya çıkmasını ya da daha hızlı gelişmesini de sağlamış olabilir. Buradan hareketle başlangıçta bütün diller hem eril hem de dişildi denilebilir. Çünkü dil, iki farkı cinsiyetin eseridir. O halde dili ortaya çıkaran şeyle, dili eril ve dişil yapan şey aynıdır.

⁵³ Ridley, Matt, 2007, Erdemin Kökenleri, Çev.: Erhun Yücesoy, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 263

⁵⁴ Arslan, Abdurrahman, 2017, Kibleyi Kaybettiren Dönüşüm, Beyan Yayınları, İstanbul, s. 175

Peki, ne oldu da bazı diller eril ve dişil olma özelliklerini yitirdiler?

Bana göre bunun temelinde dünyaya tapma hastalığımız ya-tıyor. Bu hastalığı en ileri seviyelere taşıyan topluluklar ve toplumlar dillerini adeta kısır hale getirmişe benziyorlar. Bu-nun yanı sıra uygun iklim ve coğrafyada olmamak da -göçebe veya ada toplulukları olmak- dilin bu özelliğinin yitirilmesine neden olmuş olabilir. Pragmatizmin ve deneyciliğın İngiliz di-linde başlaması, İngilizlerin “üzerinde güneş batmayan impa-ratorluk kurmaları” ile İngilizcenin eril-dişil özelliğini yitir-mesi arasında doğrudan ilişki olduğunu düşünüyorum. O halde eğer ölçüsüzce varlığı manipüle etmeye devam edersek ve-veya evrime evrim katıp doğal evrimi ilkesizce hızlandırır-sak ne kaybedebileceğimizi iyi düşünmemiz gerekir. Dilin eril ve dişilliğinin kaybıyla sonuçlanan, doğadaki ölçülerden ko-puk “salt gelişimci-daha çokçu manipölasyonlar” eğer devam ederse neleri kaybedebileceğimizi tahmin etmek bile çok kor-kutucu olabilir.

SÖZLER: Özneleştiren tarih, geçmişin, gelecekteki simetrik ve asi-metrik hallerinin düşünülebilmesidir.

Sen ne yapmaya çalışıyorsun ego?

İnsan şu anda, içinde bulunduğı hali anlamlandıramayacağı bir noktaya geldi. Bu nedenle kolektif bir travma içinde. Ben mevcut duruma anlam veriyorum ve insana diyorum ki; “bu halde olmanın sebebi duygu ve biliş dalgalarına demir atman-dır. Eğer demir alıp yola devam edersen bu anlam yokluğu ya da düşüşten ve dolayısıyla da travmadan kurtulacaksın.” Ben insanlık gemisinin yolunu ve pusulasını düşünüyorum. Yol tarih felsefesidir, pusula ise ilkedir.

SÖZLER: Çekil kenara, ben eril ve dişil bir bilincin sesiyim ve yola devam edeceğim!

İnsan kendisine sormalıdır bu hayatın anlamını-amacını... “Bundan şu da anlaşılabilir: Tanrının dünyayı yaratmada son amacının ne olduğu sorulursa, bunun; dünyadaki us taşıyan

varlıkların mutluluğu değil de en yüksek iyi olduğu yanıtı verilmelidir. En yüksek iyi us taşıyan varlıkların bu isteğine bir koşul daha katar, bu da us taşıyan varlıkların ahlaklılığı anlamına gelen, mutluluğa yaraşır olmadır. Bu varlıkların, bilge bir yaratıcı eliyle kendilerine düşeni almayı umabildikleri mutluluğun ölçütünü içeren yalnızca ahlaklılıktır. Çünkü bilgelik kuramsal olarak bakılınca en yüksek iyunin bilgisi, pratik açıdan görüldüğünde de istencin en yüksek iyiye uygunluğu anlamına gelir.”⁵⁵

Kant’ın sözünü ettiği bu “en yüksek iyunin bilgisi” ya da “istencin en yüksek iyiye uygunluğu” nedir? Bunu düşünmek ve yeryüzüne indirmek zorundayız.

SÖZLER: “*Em bûne perspektîf şoreşa insan da...*”⁵⁶ Comerd

Tarihe nasıl bakılmalı ego?

Benim görüşüm, bu tarihe bir bütün olarak bakmamız gerektiği yönünde. Ona ancak bir bütün olarak baktığımızda, dünyamızın bugünkü durumu konusunda ışık saçıyor. Ve ancak bu ışığı gerçekten yakaladığımızda, onun son derece aydınlatıcı olduğunu göreceksiniz.⁵⁷

Tevhit menziline önünde duranlara ne söylemek istersin ego?

SÖZLER: *Sizi tanıyorum ama sizi tanımıyorum ve insanlık yola devam etmeli diyorum!*

4. İlke Çağı Dalgası: Kurucu formu, varoluş biçimi ve içeriği ilkesel bilinçtir. İnsanların birbirleriyle, insanın kendisiyle ve doğayla kavgasının görece terbiye edileceği çağdır.

Dünyada maddi-manevi her ne varsa hepsinin ilkeye vurulduğu bir hesaplaşma, muhasebe ve arınma dönemidir. Tarihin nesnesi olmaktan öznesi olmaya geçiştir. İnsanı kendisinden mahrum bırakan bütün ekonomi-politik inşaların yerle

⁵⁵ Kant, Immanuel, 2001, Pratik Usun Eleştirisi, Çev.: İsmet Zeki Eyüboğlu, Say Yayınları, İstanbul, s. 177

⁵⁶ İnsanlık devriminde perspektif olduk... (Comerd’in Car Caran bestesinden)

⁵⁷ Toynbee, Arnold J., 2016, Uygarlık Yargılanıyor, Çev.: Nurer Uğurlu, Örgün Yayınevi, İstanbul, s. 56

bir edileceği, merkezi her türlü yapının ortadan kalkacağı, kadının ayağa kalkacağı, bütün çöllere hayatın götürüleceği dönemdir. İnsan eliyle ormanların, göllerin ve denizlerin yaratılacağı dönemdir. Hayat bütün kıtalarda daha çok ikame edilecek. Sekizinci sanat bu dalgada ortaya çıkacak.

5. Sezgi Çağı Dalgası: Kurucu formu, varoluş biçimi ve içeriği sanattır. İnsanın kendi kendisini bulduğu dalgadır. Peygamberane, filozofik ve şairane insan çağıdır. İnsanın sadece bu dünya için olmadığını kavramaya başlayacağı, kadın ve erkek arasındaki inşa edilmiş olan bütün farkların silineceği, kamusal ve bireysel bilinç arasındaki farkların görece yok olacağı dönemdir. Dokuzuncu sanat bu dalgada ortaya çıkacak.

FRAGMANLAR: Ben yeni bir dile ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum, kalbin diline... İnsanların arasında yeni bir şiir türü olacak, bu yeni dil bize balın yerini söyleyen, dans eden arının şiiri olacak. Ve bu yeni dili yaratmak yerine karmaşık olanı farklı bir algıyla inceleyerek öğrenmen gerekecek. Burada her şeyle olan bağımlı hissedeceksin ve birden her şeyi anlayabileceksin.⁵⁸

Bu çağ dalgasında, insanlık tarihinin en gelişmiş şaheserleri ikame edilecek. Öyle bir düzeye gelinecek ki şimdikilerden çok daha kuşatıcı diller ikame edilecek. Türler arası etkileşimi ve iletişimi sağlayan diller geliştirilecek.

FRAGMANLAR: Rüyalarımızı kaybettik ve geri geliyorlar ve biz anlamlarını bilmiyoruz.⁵⁹

6. Tevhit Çağı Dalgası: Kurucu formu, varoluş biçimi ve içeriği polipen bilinçtir. Birbirinden farklı tür-varlık bilinçlerinin Tevhid'e geleceği dönemdir. Özgürlük sadece ve sadece bu dalgada gerçekleşecek. Kul ve özne olma bu çağın temel dinamiği ve karakteridir. Ahiret zamanının en çok hissedileceği dalgadır. Uzun-zaman boyutlarında devrimsel gelişmeler yaşanacak. İnsan, gerçekten var olduğunu bu çağ dalgasında tam olarak görececek ve bundan artık

⁵⁸ Malle, Louis, 1981, My Dinner With Andre/Andre ile Akşam Yemeği

⁵⁹ Weir, Peter, 1977, Son Dalga

mutlak bir şekilde emin olacak. En temel kaygısı ölmek olmayan, var olduğundan emin olan insan bu çağ dalgasında artık gerçek bir huzura kavuşacak. Onuncu sanat bu dalgada ortaya çıkacak.

SÖZLER: "Hayal kurmayı hayal ettiğimizde uyanmaya yakınızdır." Novalis-Georg Philipp Friedrich Freiherr von Hardenberg

Bütün insanlar tek tek her dalgayı geçer ve tevhid'e varır. Fakat insanların çoğu bazı dalgalara demir atarlar ve ölünceye dek orada kalmaya çalışırlar. Bir çeşit yaşayan ölü gibi bütün dalgalardan geçerler. Güvenenin durumu ise hayat doludur, kendi canlı iradesiyle bu dalgaları tek tek ikame ederek-yaşayarak geçer.

Yaşayan ölülere dönüşmüş olan insanların tevhit aşamasındaki durumu, cehennem azabını gördüklerinde "bizleri dünyaya tekrar yollasan iyi kullar oluruz" diyenlerin durumu gibidir. Onlar inanıp güvenmeyi istemediler, dünya onlara tek gerçekmiş gibi göründü ve hepsi dünyaya tapıp çıkarları uğruna bulundukları çağa demir attılar. Böylece hem dünyalarına hem de ahiretlerine zulmettiler.

Çağ dalgalарına demir atanlar, kendilerine "muhafazakârız" dediler, oysa dünyaya tapan iştahları dışında bir şey muhafaza etmiyorlardı. Onlar kendilerini ve Yaratanı kandırabileceklerini sanacak kadar yaşayan ölülere döndüler. Bu çirkin halleriyle bile "inanıyoruz" demeleri, azaplarını daha da arttırmaktan başka bir şeye yaramayacak. Onlar bütün dinlerin, iyi insanların, peygamberlerin ve doğanın düşmanlarıdır. Onların imanı Ebu Cehil'in küfründen de daha aşağıdır.

SÖZLER: Her bir insan ömrü, bütün insanlığın tarihi gibidir.

Bu sözlerinle onları tekfir etmiş olmuyor musun ego?

Hayır, ben hiçbir tekil insanı suçlamıyorum. Bu bir genellemedir ve her muhafazakâr bu durumda değildir, ki ben de insan onurunu, doğayı ve ilkeyi düşünen birisi olarak muhafazakâr sayılıyorum. Ben tevhid'i, kökleri ve ilkeyi düşünüp, onları dünyada ikame etmeye çalışıyorum. Eğer bunların içini boşaltıp

dünyaya tapmanın aracı haline getirirsem, işte o zaman onlardan, yani münafıklardan olurum. Sünnetullah'ın, adaletin, merhametin ilkesini ve yasalarını hayattan kovup buna rağmen kendilerine dindar ya da muhafazakâr diyenlerden değilim.

SÖZLER: “Özne, dünyada değildir, dünyanın sınırlarından biridir.”⁶⁰ Wittgenstein

Sana “neyi düşünüyorsun” diye sorsalar ne cevap verirsin?

Sünnetullah'ı düşünüyorum derim.

Hayattaki en değerli şey nedir ego?

Bilinç hem içe doğru hem de dışa doğru olan bir yolculuktur. Dolayısıyla bizler şu dünyada hem yatay hem de dikey boyutlu-eksenli iki menzilin tevhid'i üzereyiz. Bu menzillerin tevhid'ini önceleyen bir ikame olma yolculuğu, bize kim olduğumuzu söyleyecek ve hayatın anlamını verecek yegâne yoldur. Her namuslu bilincin, bu yolun hakkını vermek gibi bir sorumluluğu vardır. Hayattaki en değerli şey bu sorumluluğu yüklenmektir.

AYETLER: Yeryüzünde büyüklendiler, kötülük planladılar. Hâlbuki kötü plan sahibine geri teper. Geçmişlere uygulanan sünnet (yasa)dan başkasını mı bekliyorlar? ALLAH'ın sünnetinde bir değişiklik göremezsin; ALLAH'ın sünnetinde bir sapma göremezsin.⁶¹

Sünnetullah'ı düşün ego!

Kuran'da Sünnetullah her zaman insan ve toplum için kullanılır. Şimdiye kadar ne yazık ki bunun üzerinde hakkıyla düşünülmedi. Düşünenler de en fazla “Sünnetullah sadece insan, toplum dünyası ya da sosyal olaylar için değil, bütün kâinat için geçerlidir” aşamasını geçemediler. “Sünnetullah nedir, amacı nedir, insanda, toplumda ve genel olarak kâinatta nasıldır” sorularına cevaplar aranmadı. Doğrudur,

⁶⁰ Habermas, Jürgen, 2011, Sosyal Bilimlerin Mantığı Üzerine, Çev.: Mustafa Tüzel, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s. 270

⁶¹ Fatır, 43. Ayet

Sünnetullah bütün kâinatı kuşatır ama buna rağmen Kuran'da neden sadece insan ve toplum için kullanılır?

Senin buna bir cevabın var mı?

Çünkü kâinat dediğimiz varlık; duyum, duygu, biliş, ilke, sezgi ve tevhit yolunu yürümez. Bu yolu sadece ve sadece insan-toplum yürür. O dağlara yüklenip de dağların taşıyamadığı şeydir bu, sarp yokuştur. Dağ istemez, akıllı ve iradesi yoktur ama insan istedi, çünkü akıl ve irade sahibidir. Hiç kuşkusuz her şey ve herkes bir üzeredir ve Sünnetullah'a içkindir ama bu Sünnetullah'ın içinde akıl ve irade sahibi olarak yol alanlar sadece ve sadece biz ve bizim gibi bilinçli varlıklardır. Gördüğüm kadarıyla Sünnetullah'ın esaslarından birisiyiz, en esas olan nedir-kimdir bilmiyoruz, hatta esas olmak nedir ondan da habersiziz ama tevhit dalgasına ulaştığımızda her şey gözümüzün önüne serilecektir.

Tevhit dalgasını en iyi olarak görüyorsun, o salt iyi olabilir mi?

SÖZLER: *"En iyi olasılığı en kötü olasılığımı da beraberinde getirir."*⁶² Kant

Bizler şu anda tarihsel bir süreç olan çağ dalgalarının içindeyiz, ancak bu tarihsel sürecin ilkesel yani Tanrısal boyutları da vardır. Bu Tanrısal boyut bizleri birtakım yanlışlara düşürebilir. "Bilgimizin giderek sonsuza doğru geliyor gibi görüldüğü ve Tanrı'nın bilgisinin sınırsız ve zirvede olup bizim bilгимizle ilişki içinde olduğu bir durumda, biz olguları daha dikkatli bir şekilde incelemesek, Tanrı olmayı arzulama saçmalığına varabiliriz. Bu büyük bir yanlış olur."⁶³

FRAGMANLAR: *Közler bile söndü!*⁶⁴

Yanılgıların en aza indirilmesi için aklın ilkeye uygun bir şekilde bundan sonraki çağ dalgalarında da taşınması gerekir.

⁶² De Koninck, Thomas, 2003, Yeni Cehalet ve Kültür Problemi, Çev.: İnci Malak Uysal, Epos Yayınları, Ankara, s. 84

⁶³ Lewis, Genevieve Rodis, 1993, Descartes ve Rasyonalizm, Çev.: Haldun Karyol, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 44

⁶⁴ Tarr, Béla., Hranitzky, Ágnes., Hranitzky 2011, Torino Atı

Bugüne kadar mantık-akıl-fizik ölçü ve taşıyıcıydı, bundan sonra esas taşıyıcı şey ilke olmalıdır.

Ne görüyorsun ego?

Simetriler ve asimetriler görüyorum ama benden öncekilerin bunları pek görmemiş ya da görememiş olmaları çok garip. Bu halleri bütün insanlık ve doğa için çok yıkıcı oldu, keşke görebilselerdi.

Ne demek istiyorsun?

“Renan insan aklının tarihte üç halden geçtiğini savunur: 1. Senkretizm Hali: Olguların, olayların genel ve muğlak bir şekilde kavrandığı dönem; 2. Analitik Hal: Kısımların ayrı ayrı kavrandığı dönem; 3. Sentez Hali: Kısımlardan sağlanan bilgiyle bütünün yeniden idrak edildiği dönem (Renan, *Avenir de la Science*, XVI). Mevcut incelemesinde dillerin gelişimini açıklarken de Renan kendisine bu üç hal yarasını kılavuz alacaktır: Dillerin ilk ortaya çıktığı çağlardaki senkretizm hali, tarih sürecinde kaybolmuş, diller günümüzde de süren analitik halini almıştır. Renan işbu eserin son sayfasında, topyekûn insan aklı gibi, onun ürünlerinden başlıcası olan dilin de gelecekte sentetik bir hale dönüşeceğini muştulamaktadır. Renan böylece, tarih ve insan bilinci hakkındaki genel düşünce sistematüğini, dilin tekâmülüne de uygulamıştır.⁶⁵”

Haller arasında ve de ötesinde simetrik ve asimetrik ilişkilerin görülmemesi bütün tarih felsefecileri gibi Renan'ı da yanıltmışa benziyor. Öyle ki Renan bir sentez aşamada olduğumuz ve bu halde dil gibi özel yaratımları artık üretemeyeceğimizi düşünür. “Demek ki şöyle sorulamaz: İnsan, dili icat ettiyse neden artık icat etmiyor? Cevabı çok kolaydır: Çünkü dilde artık icat edilecek bir şey yoktur; yaratma çağı geçmişte kaldı. İlk çağların, muhayyilenin/imgeleme yetisinin mutlak egemenliği altında ve insanın ilk duyumlarının ürünü olan uyarılmışlık hali içinde irticalen/doğaçlama olarak meydana

⁶⁵ Renan, Ernest, 2011, *Dilin Kökeni Üzerine*, Çev.: Atakan Altınörs, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, s. 12-13

getirilmiş büyük eserlerini yeniden yapmak, günümüzde artık imkânsız görünmektedir; çünkü o eserler, bizim refleksiyona yaslanan melekelerimizi aşar.”⁶⁶ Oysa Renan senkretik, analitik ve sentez hallerin bir de simetrik ve asimetrik özelliklerini taşıyan, devamlılık üzere olan diğer hallerinin de olabileceğini hesaba katsaydı, o zaman insanın asıl muhayyile/imgeleme yetilerinin gelecekte olduğunu görebilirdi.

Ne öneriyorsun?

Tarih felsefesi yaklaşımlarına ve felsefeleri çeşitli üçlemelere dayanan düşüncelere bu şekilde simetrik ve asimetrik boyutlar eklediğimizde karşımıza bambaşka bir geçmiş, şimdi ve gelecek okuması çıkacaktır. Mevcut tekli, ikili, üçlü ve çoklu felsefeler, tarih felsefeleri ya da evrim-gelişim-seyir okumaları insana umut vermekten ne yazık ki çok uzaktır. Hayatı ve tutkuyu incitmemek için bu halimize dikkat etmemiz gerektiğine inanıyorum.

*AYETLER: Âdemoğullarına onur verdik. Onları karada ve denizde taşıdık. Onları güzel nimetlerle besledik. Yarattıklarımızın birçoğundan daha üstün kıldık.*⁶⁷

Albert Camus “The Rebel (Asi)” de şunları söyler: “İnsan zihni açısından olası yalnızca iki dünya vardır; kutsal dünya ya da isyan dünyası. Birinin yok oluşu öbürünün boy göstermesi demektir.”⁶⁸

Burada ilk sorulması gereken, bu iki dünya arasında ve dışında neden başka dünyaların olamayacağı sorusudur. İkinci sorulması gereken ise, bu iki dünya ve diğer dünyaların anlamı-amacı nedir-ne olabilir sorusudur. Bu sorulara cevap verdiğimizde, birinin yok olmasının öbürünün boy göstermesini gerektirmediğini de anlamış oluruz.

⁶⁶ Renan, Ernest, 2011, Dilin Kökeni Üzerine, Çev.: Atakan Altınörs, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, s. 154

⁶⁷ İsra, 70. Ayet

⁶⁸ Reynolds, Simon., Press, Joy, 2003, Seks İsyanları, Toplumsal Cinsiyet, Başkala-dırı ve Rock’n’ Roll, Çev.: Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, s. 175

İlişki ve devamlılığı düşünmek durumundayız, çünkü “ya ya da” aklında hayat yoktur. Hayat var, var olduğuna göre ilişki ve devamlılık da vardır.

Asilik nedir?

Bana göre “asilik, asaletini yitirenlerin bir hastalığıdır.” Zulme isyan eden, özgür olmak isteyen insan asalet sahibidir ve asi değildir, o olsa olsa bir devrimci olabilir. Devrimcinin de eğer özneleştirici bir teklifi yoksa, o da bir asi durumuna düşebilir. Bu duruma düşmemek için de düşünmemiz gerekir. İnsanı özne yapacak tekliflere sahip olduğumuzda ne bir tarafı yok olması gereken iki dünya arasına sıkışırız ne de devrimci ile asi arasında bir nesne gibi salınıp dururuz. Artık özneleştirici bir geleceği düşünmek zorundayız ve bunun için de özellikle geçmişle ilkeli bir şekilde hesaplaşmamız gerekir.

SÖZLER: “Geçmiş inkâr etmek, geleceği inkâr etmektir.” Ursula K. Le Guin

Sence bugüne kadarki bütün kültür-uygarlık birikimlerinizin simetrik ve asimetrik hallerini düşünmek ve buna uygun bir tarih yürüyüşüne başlamak özne olmanız için yeterli olur mu?

İnsan ve bilinci, ne tarihselci filozofların dediği gibi salt tarihin nesnesi ne de Croce’nin “Felsefe ve tarih özdeştir.”⁶⁹ dediği gibi tarihle özdeş bir varlık olabilir. Hiç kuşkusuz bu düşünceler hakikatten pay alırlar ama bana göre insan, tarihte hiç olmadığı kadar özne olabilecek bir olgunluk düzeyine erişmiştir. Yeterince olgunlaştığı için de artık özne olabilir diye düşünüyorum. Sadece yatay eksenle özne olamayız, bir dikey eksene de ihtiyacımız var.

Nasıl ki çok düşük zekâ ile çok yüksek zekâ arasında hem simetrik hem de asimetrik ilişkiler varsa; duyum çağı dalgası ile tevhit çağı dalgası arasında da hem simetrik hem de asimetrik ilişkiler vardır. Bu ilişkiler niceliksel ve niteliksel farklılıklar ve benzerlikler şeklindedir. Aynı durum diğer çağ dalgaları

⁶⁹ Carr, Wildon H., 2016, Benedetto Croce Felsefesi, Sanat ve Tarih Sorunu, Çev.: Nesrin Atasoy Ertürk, Değişim Yayınları, İstanbul, s. 36

için de geçerlidir... Duygu dalgası ile sezgi dalgası; biliş dalgası ile ilke dalgası simetrik ve asimetrik ilişki içindedir.

Geçmişin simetrik ve asimetrik hallerini düşünmenin nesnel bir yöntemi var mı?

Hayır yok ama her halin ilkeye vurulması gerekir. Diğer taraftan simetri ve asimetri "en nesnel" biçimde ekonomi-politik alanda alınabilir.

Şu anda içinde bulunduğunuz durumun özetini nasıl görüyorsunuz ego?

Ritim, çekilmiş film parçalarının metrik bir düzenle birbirini takip etmesi değildir. Ritmi, her sahnedeki zamanın basıncı yaratır. Sinemada can alıcı öğe, ritimdir, sanıldığı gibi kurgu değil. Buna yürekten inanıyorum.⁷⁰ Tarkovski'nin bu düşüncelerini biraz değiştirerek şu şekilde devam ettirmek istiyorum: Çağ dalgalarına demir attığımız için tarihin ritmini bozduğumuzu düşünüyorum. Yaşayan birer ölüye dönüşmüş olmamız da zaten bunun kanıtıdır. Buna yürekten inanıyorum.

*FRAGMANLAR: Tarihin anlarında hepimiz bedenlerimize esiriz.*⁷¹

Batı Uygarlığı biliş çağı dalgasında, diğerleri ise duyum çağı dalgasında demir atmış debeleniyor. Bugüne kadar ki bütün tarih felsefeleri biliş çağı dalgasını aşamıyordu. Ben, Batılıların son nokta olarak gördükleri yeri yolun ortası olarak görüyorum ve diğer çağ dalgalarına doğru yol almamız gerektiğini düşünüyorum.

Bugüne kadarki çağ dalgalarında neden hep kavga ve savaş vardı?

Çünkü insan kendisiyle ve başkalarıyla kavga etmeden kendisini tanıyamaz. Diğer taraftan kıyamete kadar bu hayatta şeytan da olacak. 4, 5 ve 6. çağ dalgaları insanın kendisini tanıdığı, sevmeye başladığı ve kendi şeytanını terbiye ettiği dalgalar olacak.

⁷⁰ Tarkovski, Andrey, 2017, Mühürlenmiş Zaman, Çev.: Mazlum Beyhan, Agora Kitaplığı, İstanbul, s. 122

⁷¹ Orleao, Susan, Kaufman, Charlie, 2002, Adaptation

Her bir çağa neden dalga diyorsun?

Tarih ne sadece doğrusal ne sadece döngüsel ne de sadece spiral/sarmal bir seyir izler. Bunların hepsi de hakikatten pay alır ama bütün bunları tevhid'e getiren şey dalgadır. Tarih "dalga" şeklinde gerçekleşen bir varoluştur ve saydığım bütün bu seyir biçimlerini de içinde taşır.

Tarih nedir?

Tarih, "zaman" ve mekân içinde maruz kaldıklarımızdan ve tercih ettiklerimizden oluşan dalgaların toplamıdır.

Peki, bu tarih dalgalarının "esas temeli" ile ilgili ne düşünüyorsun?

Tarih bir dalga hareketi olduğundan, doğası gereği bir başlangıcı ve bir de bitiş noktası vardır. Bu noktalar mutlaklık düzeyinde bilinemez, açıklanamaz ve öngörülemezler. Dalgalar bizim bilincimize-anlayabilmemize açıktır fakat bu dalgaların "suyu, karası ve havası" ontolojik varlık veya ontolojik varlıktan olduğu için mutlak bilgisi bize kapalıdır. Tabi burada kullandığım "su, kara ve hava" sembolik olarak anlaşılmalıdır. Çünkü sadece bir su dalgasından söz etmiyorum, kâinattaki bütün dalgaları kastediyorum ve hepsinin suyu, karası ve rüzgârı kendisine özeldir. Fakat hepsi de aynı zamanda ilke gereği tevhit üzeredirler. Hiç kuşkusuz bir dalga varsa orada "dalğanın özüyle uyumlu su, kara ve hava" da olmak zorundadır. Bu "zorunluluğun, kendinde ve ezeli-ebedi" olup olmadığı bilgisi bize kapalıdır. Ancak Tanrısal-ilkesel yönü görece bizlere açıktır.

Ne demek istiyorsun?

İnsan; kütle çekim kuvvetini, elektromanyetik kuvveti, zayıf ve güçlü nükleer kuvvetleri gözlemleyebilir, bunların birbirleriyle ilişkisini de ortaya koyabilir ama bu kuvvetleri "kendinde bir şey" olarak mahiyetini ve nasıl bir kâinatta yani su, kara ve havada olduğunu açıklayamaz. Özetle şunu söylemek istiyorum: Tarih dalgalarının "esas temeli" ile ilgili bilgilere ulaşamayız.

SÖZLER: *Ey insan, secde et, sırrın orada!*

Descartes'in ağacını görece anlayabiliriz ama Heidegger'in dikkat çektiği o ağacın köklerinin salındığı toprağı mutlak bir şekilde kavrayamayız. Tanrısallığın bizi kuşatan bir bölümünü bilebiliriz, ki o ilkedir, geri kalanları en azından sezgi ve tevhit çağı dalgalarına varmadan bilemeyiz. Bizleri bir sır bekliyor, yola devam edersek o sırra erebiliriz. İnsanlığın hedefi o sırra ulaşmak olmalıdır. Belki de o sır insan olmaktır, belki de kendimize kavuşmaktır, belki de cennetten öte bir kâinata kapı aralamaktır, belki bunların hepsidir belki de bunların da ötesinde bir şeydir.

Her zaman çağ dalgalarını yolumuz sayıp-bilip yürümeye devam etmek durumundayız. Yürümeyi bırakırsak kendimiz de dâhil her şeye zulmedenlerden oluruz. Orta çağdan yeterince ders almayanlar şimdi de biliş çağını tarihin sonu olarak görüyorlar. İnsan, kendisini terbiye etmesi gerektiğini ve sorumluluğu yüklenmiş olduğunu görecektir!

Kafanız çok mu karışık ego?

Hem de nasıl, kafalarımız belki de tarihte hiç olmadığı kadar karışık... Vico'ya göre bizler kâinatı yaratmayız, bundan dolayı da bunun mahiyetini bilemeyiz. Ama bizim üretimimiz olan şeyleri bilebiliriz. Ben yarattığımız şeylere bakıyorum da epey bir arşiv biriktirdiğimizi görüyorum. Bu arşivin asimetrik ve simetrik karşılıklıklarını/devamlılıklarını düşünerek yolumuza devam etmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Diltey, açıklama yerine "anlama" kavramını merkeze alır. Bana göre anlamak için de bütün bir tarihin amacını en büyük resimde görmemiz gerekir. Özellikle de başlangıç ve bitiş noktalarını iyi kavramamız gerekir. Had, sınır yoksa anlam da olmaz, bu tıpkı doğum ve ölüm aralığı gibidir. Doğum ve ölümü düşünmeyenler hayatı canlı bir şekilde yaşayamazlar.

SÖZLER:

Titrek bir mum alevinin havaya bıraktığı bulanık bir is

Ve göz gözü görmez bir sis değildik biz

Beni bilimle anla iki gözüm, felsefeyle anla

Ve tarihle yargıla.

Ahmet Kaya

Yarattığınız şeyler ve anlam, açıklamadan bağımsız mı ego?

Bilim artık varsayıldığı gibi “açıklama” özelliğine sahip değil, bu durumu ispat edildi. Kuantum teorileri aynı anda farklı hareketlerden ve gözlemcinin etkisinden söz eder. Buradan bir açıklama çıkmayacağı açıktır. Yarattıklarımız, yaptıklarımız, açıklamalarımız ve anlamlarımız bir üst ilkeye ihtiyaç duymaktadır. İlkeye sarılmazsak içinde bulunduğumuz kafa karışıklığı büyük bir anlam ve tutku çöküşüne neden olabilir.

SÖZLER: Aman Allah'ım, ne kadar da dehşet verici bir durum bu... Tutku çöktü ve insanlar ölümcül virüslere yakalanmış gibi intihar ediyorlar. Küre ölçeğinde bunun yaşanacağını söylemiştim ama bana inanmamıştınız!

Bu çağ dalgaları normal dağılım mı gösterir ego?

Dalgaların hepsi hem kendi içlerinde hem de birbirlerine göre dağılım gösterirler. Fakat bunların hiçbirisi ideal-mükemmel ya da normal dağılım göstermez. Bu arada; “normal dağılıma en yakın dalga ilkeye en uygun dalgadır.” Her aşama-dalga bir önceki aşamayı-dalgayı da içinde taşır. Dalgalar arasında geçişlilik oran ve olasılık yasalarına bağlıdır. Ve geçişlilik, ilkeyi en adaletli şekilde taşıyanlar arasında daha çok olur. Her bir dalganın içindeki sapma ve olasılık değerleri; dalganın süresini ve başka dalgayla olan geçişkenliği etkiler.

Dalgalar üzerinde matematiksel işlemler yapılabilir mi?

Dalgalar kâinatın her yönünden ve farklı boyutlarda sürekli akış halindedir. Onların birbirleriyle ilişkilerinin açık ve gaip yönleri vardır. Her dalganın frekansı, yani dalga sıklığı ve dalga boyu birbirinden farklıdır. Bazı dalgalar sağa bazıları sola çarpıktır, tam ideal veya normal bir dağılıma sahip dalga yoktur. Çünkü bizler bir tarih içindeyiz ve dolayısıyla sapmalar-olasılıklar da vardır. Her insan hayatının, topluluğun, toplumun, kültürün, uygarlığın, medeniyetin ve üzerinde hayat olan gezegenin dalgaları birbirinden farklıdır. Dolayısıyla “çağ dalgaları üzerinde çeşitli kesin matematiksel işlemler yapmak imkânsızdır.”

İnsan, içinde bulunduğu kendi kişisel dalgasının, toplumun ve gezegenin dalgasının hangisi olduğunu bilebilir ama bu dalgaların tam olarak ne zaman başladığını ne zaman biteceğini bilemez. Diğer taraftan insan, bir çağ dalgasına demir atmadan nasıl yola devam edeceğini de düşünebilir.

İnsan, üzerinde yaşadığı gezegenin içinde bulunduğu dalga-dan sorumludur. Bu nedenle hep bu sorumlulukla düşünerek hareket etmelidir. Çünkü insan bir gezegende nasıl yürümek isterse gezegen de o yürüyüşe uygun hale gelir. Gezegenin dalgaları, üzerinde yaşayan bilinç sahibi varlıkların yürüyüşüne de bağlıdır.

*AYETLER: Andolsun, biz sizin üzerinizde yedi yol yarattık. Biz yarattıklarımızdan habersiz değiliz.*⁷²

Bu çağ dalgaları bir ilerleme mi?

Elbette... Kant, tarihe bütünsel bir gözle bakılamayacağı konusunda Herder'le hemfikir olsa da tarihin ancak "ilerleme idesi" altında düşünüldüğünde bir anlam kazanacağını ortaya koymasıyla Herder'in düşüncesinden tamamen ayrılmaktadır. Kant'a göre bu ilerleme düşüncesi, beraberinde "ereklilik" düşüncesini getirecek; bu ise, "teorik akıl"a verilmiş bir şey değil, olsa olsa "yabancı bir akıl"ın işe karışmasıyla temellendirilebilecek bir düşüncedir... Bu durum her ne kadar teorik yönden kavramsallaştırılamasa da, pratik olarak, bu demektir ki bir "gereklilik" ya da "olması gereken" olarak düşünülmelidir...⁷³ İlerleme, ereklilik, gereklilik, olması gereken... Bunlar insan doğasının ve dolayısıyla tarihin ayrılmaz nitelikleridir. Ancak bunların olması için "yabancı bir akıl"a ihtiyaç yoktur, çünkü bunlar mutlak düzeyde zorunlu değildir. Yani eğer insan isterse, biliş çağı dalgasına demir atıp bütün bu nitelikleri yok edebilir. Fakat bu durumda, kendisini ve dolayısıyla tarihini de yok etmiş olur. Bu gibi durumların

⁷² Mü'minun, 17. Ayet

⁷³ Tarih Felsefesi Seçme Metinler, Herder, Kant, Fichte, Schelling, Hegel, Schopenhauer, Haz.: Doğan Özlem, Güçlü Ateşoğlu, 2017, Doğu Batı Yayınları, Ankara, s. 12 (Bu paragraf, Güçlü Ateşoğlu'nun, "Herder'den Hegel'e, Anahatlarıyla Tarih Kavramı" makalesinden alınmıştır.)

hakkıyla anlaşılabilmesi için, her zaman olmasa bile bazı durumlarda pratik aklıla teorik aklın birlikte işe koşulması gerekebilir.

İnsanın herhangi bir gezegende bir dalgayı başlatma kapasitesi var mı?

Elbette var, insan bilinç düzeyi çok yüksek bir beşerdir ve kâinatın “uygun olan” her yerinde dalga başlatma kapasitesi vardır. Ancak her nerede olursa olsun ilkeye uymak zorundadır. Aksi halde çok yıkıcı şeyler başlatabilir.

SÖZLER: Hepimiz Tanrının kumda oynayan çocuklarıyız ve bu hep böyle kalacak, ta ki O bizleri geri çağırana kadar.

Her çağ dalgasının kendisine özel mitosu, sofosu ve ritosu vardır. Bunların insanı özneleştirilmesi gerekir, etmeyenler zamanla elenirler ama büyük zekâlar bunu zamana bırakmazlar.

SÖZLER: Tevhit dalgasında varlık ve varoluşun “kendindenliği, ezeli-ebediliği ve mümkün-zorunluğu” açığa kavuşacaktır.

En olağanüstü keşiflerin bizi zamanın varoluş alanı içinde beklediği inancı yıllardır içimi kemirip duruyor. Bizim zaman hakkındaki bilgimiz, dünyadaki her türlü şey hakkındaki bilgimizden daha az.⁷⁴

SÖZLER: “İnsan” bizzat “tarih” değil midir?⁷⁵ Heidegger

İnsan sürekli yolda olan bir varlıktır. Yolda sürekli omuzlarına sorumluluklar biner; duyum, duygu, biliş, ilke, sezgi ve tevhit. Bunların hiçbirisi terk edilmez, omuza alınır ve ölünceye-tevhid’e varıncaya dek taşınır ama insanların neredeyse hepsi bu olup bitenlerden habersiz gibi yaşar.

SÖZLER: Hak yolunda insanın omuzlarındaki yükü arttıkça boynu bir başak gibi бүkүлүр.

⁷⁴ Tarkovski, Andrey, 2011, Zaman İçinde Zaman, Günlükler 1970-1986, Çev.: Seda Kervanoğlu, Agora Kitaplığı, İstanbul, s. 60

⁷⁵ Heidegger, Martin, 2003, Metafizik Nedir? Çev.: Mazhar İpşiroğlu, S. Kemal Yetkin, Kaknüs Yayınları, İstanbul, s. 20

Medeniyet, uygarlık ve kültür arasında ne gibi ayrımlar görüyorsun ego?

Her medeniyet aynı zamanda uygarlık ve kültürdür ama her kültür ve uygarlık medeniyet değildir. Medeniyet tarihe içkindir ama aynı zamanda tarih üstü yönü olan ilkeye de sahiptir. Dünyada henüz menzili düşünülmüş ve ikame olmuş herhangi bir medeniyet yoktur. Bir gezegende birden fazla medeniyet olamaz, çünkü tarih üstü yönleri olduğundan bütün gezegene hâkim olur. Evrenselleşebilen bir kültürdür. Özetle medeniyet; ilkeye vurulmuş uygarlık ve-veya uygarlıklardır.

SÖZLER: Ve Tanrı, ışık ile sesi, karanlık ile sessizden ayırdı...

Her uygarlık aynı zamanda bir kültürdür ama her kültür bir uygarlık değildir. Uygarlık tarihe içkindir ve sadece tarihe içkin olan yasalara dayanır. Sınırlı bir zaman ve mekânda geçici bir şekilde egemen olabilir. Dünyada tek bir uygarlık vardır o da Batı Uygarlığı'dır. İnşa edildiği uygarlık havzasının dışına da yayılabilir. Zamanla karşısına başka uygarlıklar da çıkar. Bir gezegende birden fazla uygarlık olması bir zorunluluktur ve bu durum sürekli savaşlara neden olur. Küreselleşebilen bir kültürdür. Özetle uygarlık, akla vurulmuş kültürdür.

Her medeniyet ve uygarlık kültüre dayanır ama her kültür, uygarlık ve medeniyete dönüşmez. Kültür, salt yerel ve aynı zamanda küresel de olabilen maddi-manevi alışkanlık ve üretimlerdir. En küçük klan-kabilede daha sofistike olan Çin-Hint Kültürüne kadar birçok örneği vardır. Özetle kültür; akla vurulmamış olan birikimlerdir.

Salt kültür içinde olan, yani duygu çağı dalgası içindeki toplulukların hemen hemen hepsi ergen topluluklar olarak nitelendirilebilirler. Onların çok azı barbar-ergen değildir. Ergen olmalarının temel ölçüsü ise kendilerinden farklı olanlar karşısındaki durumlarıdır. Onlar kendilerinden farklı olan topluluklarla yaşayamazlar. Sadece uygarlık ve medeniyet düzeyindeki toplumlar farklılıklarla yaşayabilirler.

FRAGMANLAR: “Tüm insanlar eşit yaratılmıştır... Yaşam ve ölüm... Bu gerçek hayat!”⁷⁶ Marlon Brando

Duyum ve duygu dalgalarında kültür egemen oldu, biliş ve ilke dalgalarında ise bu kültür akla ve ilkeye vurulacağından, kültür uygarlık düzeyinde taşınacak. Sezgi ve tevhit dalgalarında ise uygarlık artık medeniyete evrilecek. Böylece insan, kültürün nesnesi olmaktan kurtulup özgürleşecek. İşte bana göre bu Son Medeniyet olacak. Aslında olması gereken durum, kültürün nesnesi olma halimizin daha biliş dalgası içinde sona ermesiydi. Ancak bizler biliş aşamada, tarih üstü ilkeye sarılmak yerine tarihin ürünü olan şeylere demir atınca, kültürün nesnesi haline geldik.

SÖZLER: “Sen geceyi yarattın, ben mumu yarattım.” Muhammed İkbâl Lahori

Derrida şunları söyler: “Arşiv. Bunun ne işe yarayacağını bilmek istiyorsan sadece gelecekte zamanı gelince öğreneceğiz. Yarın değil ama gelecekte. Daha sonra, belki de hiçbir zaman.”⁷⁷

Hiçbir zaman demek istemiyorsak bu arşivden menzili tevhit olan bir hayatı ikame etmek zorundayız. Medeniyet bizi bekliyor, kendimizi terbiye etmeden ona ulaşamayız.

Her zaman tarih içinde mi olacaksınız ego?

SÖZLER:

“Ola ki günün birinde gemiler döner geriye,
Yolcular aynı yolcular ve biz aynı sahilde.”

İlhan İrem

Dünyada veya bu bedende olduğumuz sürece evet tarih içinde olacağız. J. Hyppolite’e göre: “Biz kendini aşan bir antropoloji içindeyiz. Asla bir transandantal içinde değiliz.”⁷⁸

⁷⁶ Riley, Stevan, 2015, Dinle Beni Marlon

⁷⁷ Dick, Kirby., Kofman, Amy Ziering, 2002, Derrida

⁷⁸ Jean Flechet, 1965, Felsefe ve Hakikat (Belgesel, Çev.: Murat Erşen)

Bunu da kabul edemiyorum tabi. İnsan, salt antropolojik bir kültürün nesnesi olamaz. Tarih üstü ilkeye sarılırsa bu hapis-hane aşılabılır. Transandantale gelince; bilmiyoruz, kesin biliriz de diyemem ama en azından kendimizi aramalıyız. Bugüne kadar duyum, duygu ve biliş yolunu yürüten varlık kim? Bunu düşünmeliyiz. Ve bu varlık bundan sonra nereye gitmek istiyor? Bunu da düşünmeliyiz. Ben insan olmanın bir gereği olarak bunları düşünmeye çalışıyorum.

Dalgalara nasıl yaklaşılması gerektiğini düşünüyorsun?

SÖZLER: "Belli bir amacı olmayan her şey bir yanılgıdan ibarettir."
Stefan Zweig

Her bir dalganın kendisine has yapısı vardır ve bu yapıların her birinin diğer bir dalgayla simetrik ve asimetrik ilişkileri vardır. Diğer taraftan her bir dalga, kendisinden öncekilerin taşıyıcısı ve kendisinden sonrakilerin de tohumu-kökü-öncülü durumundadır. Dolayısıyla dalgalara yapısalıcı ya da yapı sökücü bir tarzda yaklaşmak yeterli değildir. Yaklaşım biçimimiz ne olursa olsun her şeyin ilkeye vurulması gerekir. Çünkü asıl hareket eden veya harekete geçiren şey her neyse o şey ilkede anlaşılabilir. Dalgaların bütünü ilkeye uygundur, bu bütün parçalandığında ilkeye aykırılık çıkar.

Bu dalgaların kendinde bilgisine ulaşamayabiliriz ama nereye doğru aktıklarını düşünürsek amacını anlayabiliriz. Bu anlam, hayatın kaçmış büyüsunü ve yok olmak üzere olan tutkusunu tekrar kalbimize bırakabilir.

"Müslüman olmaya çalışan" birisi olarak, bugüne kadar iki kaynağın güvenilirliğine inandım. Bunlardan birisi Kuran diğeri ise kâinattı. Bugün şunu da fark ettim ki, bir üçüncü kaynak daha var, o da tarihtir. Kuran'da da diğer kutsal kitap ve metinlerde de sürekli "eskilerin hikâyeleri" anlatılır. Bugüne kadar eskilerin tarihi bize tekiller ve tikeller alanı olarak göründü ve onların tümel bir resmine ulaşmakta güçlük çektik. Ancak ben o tümel resme ulaştığımı düşünüyorum. Bugüne kadar ki eskilerin masalları ağırlıklı olarak; duyum, duygu ve biliş çağ dalgalarının içinde cereyan etti. Eğer bir cılgınlık edip

kendimizi ve gezegeni yok etmezsek bundan sonra ilke, sezgi ve tevhit çağı dalgalarına doğru yol alacağız. Tabi eskilerin geleceğimizle ilgili olan simetrik ve asimetrik öncül-tohum olma durumları vardır. Bu öncüllerden-arşivden kolaylıkla birtakım sonuçlara varabileceğimizi düşünüyorum. Bu “sonuca doğru olma durumu” sadece bir bilgi, düşünce değil aynı zamanda inanç ve terbiye işidir. Bu nedenle de ontoloji, epistemoloji ve pratik tevhid’i, geçmişte hiç olmadığı kadar bugün hayatiyet kazanmıştır diyebilirim. Geçmiştekilerin yaşamlarından hem simetrik hem de asimetrik bir yaklaşımla tarih çıkartmamız ve bunu tevhit üzere olacak şekilde ikame etmemiz gerekiyor.

Bu simetrik ve asimetrik ilişkiler her bir dalga için farklılık gösterir mi?

Elbette... 1-6 (duyum-tevhit), 2-5 (duygu-sezgi) ve 3-4 (biliş-ilke) çağ dalgaları arasında hem simetrik hem de asimetrik ilişkiler vardır. Bugüne kadar insanların ürettiği bütün maddi ve manevi kültürlerde her bir dalgaya ait motifler vardı. Bütün dinlere ve ayetlere de bu gözle bakılırsa her bir dalgaya ayrı ayrı işaret ettikleri görülecektir.

Dinleri de tarih felsefesine-dalgalara göre yeniden okumayı düşünüyor musun ego?

Bütün dinlerin değil ama son din İslam’ın biricik kaynağı olan Kuran’ı bu şekilde okumak artık benim için bir ödev olmuşa benziyor. Ama bunun için biraz daha zamana ihtiyacım var. Hem ilkeyi de görebilmem gerekiyor. Çünkü Kuran ayetlerinin hem dikey hem de yatay boyutları vardır. Şu anda sadece yatay boyut olan tarih felsefesine sahibim, ilke dikey boyuttur, onu bilmeden Kuran okuması yapmam doğru olmaz.

Seni anlıyorum ego, devam edelim o zaman, bir yöntem mi düşünüyorsun?

“Ben bütün geçmişin simetrisinin ve asimetrisinin alınmasını evrensel bir yöntem olarak görüyorum. Ancak, insanın yolunu şaşırmaması için de ilkenin rehberliğini hayati önemde

görüyorum. Bu, gelecekteki bütün bilim, bilgi ve pratik türlerinin en genel yöntemidir.” Dolayısıyla bu tarih felsefesi yaklaşımı ve ilke; benim hayatım, düşüncelerim de dâhil bütün bilgi ve pratiklere uygulanabilir. Bir insandan tut bir topluma ve bütün insanlık tarihine bu yöntem uygulanabilir. Başka bir şekilde geçmişimizi tarih haline getiremeyiz ve yolumuzun doğruluğundan emin olamayız. Unutmamamız gerekir ki; amacımızı kaybettik ve büyük yanlışlar kaçınılmaz hale geldi.

Bu çağ dalgaları ile ilerleme ve gerilemeye nasıl bakıyorsun ego?

İlerlemenin mekaniği, insanın kendisini terbiye etmesine bağlıdır; gerilemenin mekaniği ise insanın kendisini terbiye etmeyip bulunduğu çağa demir atmasına bağlıdır. Sünnetullah’a uygun olan durum, kendini terbiye etmek ve hiçbir çağa demir atmadan sırasıyla bütün çağ dalgalarından geçmektir. Ancak herhangi bir dalgaya demir atılması durumunda, daha önceki dalgalara doğru hareket eden “geri çekim kuvvetleri” oluşur.

Nasıl yani?

Örneğin şu anda özellikle de Batı, biliş çağı dalgasına demir atmaya çalışıyor. Dikkat edilirse Batı’da özellikle Uzakdoğu dinlerine bir ilgi var. Yani insanlar duyum-duygu dalgalarına doğru gitme eğilimine giriyorlar. Aynı şekilde son zamanlarda ortaya çıkan Blockchain ve ona dayalı üretilen kripto paralar da insanı “geriye götürmekle tehdit ediyor.” Bu geri çekim kuvvetleri özetle; “eğer biliş dalgasına demir atıp kendini terbiye etmezsen seni yok ederim, seni duyum/duygu dalgasına ya da Hobbes’un deyimiyle doğal duruma geri götürürüm” diyor. Yani insan, bilinç ya da dalgalar tevhid’e doğru giderek özgürleşmek istiyor, bunun önünde engel olanları kaosa sürüklemekle tehdit ediyor ve bazen bunu gerçeğe de dönüştürüyor.

*SÖZLER: Her şey yerinden oynayacak. Her şey kuşatılacak. Yine de deniz kalacak... Okyanuslar da. Sonra, okumak. İnsanlar bunu yerinden keşfedecek. Bir adam, bir gün okumaya başlayacak... Ve her şey yeni baştan başlayacak.*⁷⁹

“1., 2., ve 3. dalga tamam, artık tarihin sonu” dediğiniz andan itibaren 1. dalgaya çekecek kuvvetler güçlenmeye başlar. Ancak şunu belirtmem gerekir ki, 1. ve 2. dalgalara tam olarak demir atılması imkânsızdır. Çünkü o dalgalarda akıl yeterince olgunlaşmadığı için insanlar istese de o çağa demir atma araçlarını inşa edemezler. Akıl olgunlaştıkça ve özgür olma isteği geliştikçe duygu dalgası çaresiz kalır ve biliş dalgası karşısında teslim bayrağını çeker. Örneğin duygu çağı dalgasına demir atma biçimi olan Batı Orta çağı bin yıl kadar sürdü ama biliş çağı dalgasının Rönesans ve reform hareketleri ile yerle bir oldu.

İnsanın şimdiye kadar demir atma potansiyelinin en yüksek olduğu yer biliş dalgasıdır. Öyle ki bu dalga, görece kontrollü bir şekilde insanı duyum ve duygu dalgalarına götürüp getirebilir. Hatta insanı ilke, sezgi ve tevhit dalgalarına götürüyor imajı da inşa edebilir. Çünkü her türlü illüzyon, manipülasyon ve teknoloji imkânı bu dalgada mevcuttur. Bu çağ dalgası, geçici de olsa insana akıllı, özgür ve güvende olduğu duygu-sunu verme yeteneğine sahiptir.

SÖZLER: Geçmiştekilerin peygamberleri ve filozofları vardı, bizim ise simetrisini ve asimetrisini alabileceğimiz çağlarımız var. Burada ben ilahi bir adalet ve merhamet görüyorum!

İnsan ne kadar çabuk bir şekilde bu dalgalarla hesaplaşırsa canlanma şansı da o kadar yüksek olur. Ben kırka merdiven dayamış, biraz geç kalmış bir insan olarak, kendi kişisel geçmişime baktığımda duyum, duygu ve biliş çağı dalgalarını görebiliyorum. Şu anda bulunduğum nokta tam olarak biliş dalgası ile ilke dalgasının buluşma noktasıdır. Bundan sonra yoluma devam etmem için ilke, sezgi ve tevhit dalgalarına uy-

⁷⁹ Duras, Marguerite, 1985, Röportajından, Çev.: İlker Kocael, Youtube

gun bir medeniyetin düşünülmesi ve ikame edilmesi gerekiyor. Bunu ben tek başıma yapamam, diğer insanların yardımına ihtiyacım var. Böyle bir ikameyi sağlayamasam da elimden geldiğince her bir dalgaya uygun bir hayatı amaçlamam gerekiyor. Bütün insanların da böyle bir ödevi olduğunu düşünüyorum. Aksi halde yaşayan bir ölüye dönerim, demir attığım veya demir atılan çağ dalgası içinde bütün ömrümü harcamış olurum. Ölerken yani elimde olmadan bütün çağ dalgalarından geçerim ama oraya, yani ebedi yere pişmanlık içinde gidenlerden olurum.

SÖZLER: Yedi nerede hayy?... Yedi orada, yola devam et ego!

Düşünüyorum da hayy... Şu anda insanların elinde “hem dikey eksen de hem de yatay eksen de bir tevhit” var. Bu ise hayat dolu şu soruyu karşımıza koyar: Acaba tevhit sağlansa ya da tevhid’e ulaşılsa ne olacak? Bu soruya cevap aramak için düşünülen her yol bizi her zaman daha canlı bir hayata bağlayacaktır.

SÖZLER: İlke dikey, tarih yatay eksendir ve tevhit üzeredirler.

“Nükleer Savaş mı çıktı? Bu, şeytanın kendi zaferi olamaz, olsa olsa kibritle oynayıp evi yakan bir çocuk olabilir! Ama onu yakma delisi olduğu için suçlayamayız. İnsan, kendi bombalarını patlatmaya henüz hazır değil, ölmeye de. Tarih-ten öğreneceği daha çok şey var. Öğrendiğimiz bir şey varsa, o da tarihin bize asla bir şey öğretmediği. Oldukça kötümser bir sonuç belki bu, insan hatalarını sürekli yineliyor. Ürkütücü... Yine bir bilmece! Tarihin, en sonunda bir üst mertebeye çıkabilmesi için bize çok önemli bir manevi zemin sağlaması gerektiğini düşünüyorum. Bundan da önemlisi, bilgiye doğrudan ulaşmak için bir bilgi özgürlüğü. Tek yol bu. Zira saf bilgi özgürlüğün başlangıcıdır.”⁸⁰

SÖZLER: Dünyanın sonunu mu yoksa bir dünyanın sonunu mu yaşıyoruz?

Herhangi bir çağ dalgasına demir atıldığında neler olur?

⁸⁰ Andrey Tarkovski Röportajı, 1986, Çev.: Ali Hasar

Bütün değerler düşmeye, kolektif bir huzursuzluk ve çatışma hali herkesin sahibi olmaya başlar. İnsan hem kendisi hem de başkaları için güvenilmez, düşman ve cehennem haline gelir. Hayatın tutkusu, anlamı, büyüü ortadan kalkmaya başlar ve insanlar yaşayan ölümlere dönerler.

Hiçbir çağ dalgası kendinde iyi ya da kötü değildir. Adalet üzere bir yolculuk yapıldığı sürece her dalgadan iyi bir şekilde geçilir. Ne zamanki dalgalardan birine demir atılmaya kalkışılrsa, aynı dalga bu sefer kötü olmaya başlar. Gelişmeyi, değişimi ve hareketi durdurmak zulümdür.

Sence Doğu toplulukları düşündüğün bu tarih felsefesine uygun bir yürüyüşü yapabilecek bir olgunlukta mı?

Batı, çeşitli tarih felsefelerini düşünebilmiş ve görece bunlara uygun hareket eden mekaniğe sahip tek uygarlıktır. Bugün Batı dışında ne bir tarih felsefesi perspektifi vardır ne de bir perspektife ulaşılsa da buna uygun hareketi-yürüyüşü sağlayacak bir mekanik vardır. Çünkü sınıflı, yani birbirinden farklı kuvvetlerin olduğu biricik toplum sadece Batı'da vardır. Doğu hiçbir değerli yürüyüşü yapacak olgunluğa ve mekaniğe sahip değildir.

Bu tarih felsefesinin zorunlu tarafı var mı ego?

Eğer bir çağ dalgası henüz hiç deneyimlenmemişse deneyimlenme zorunluluğu yoktur. Yani bugün bütün kültürler biliş çağı dalgasına doğru; hızlı ya da yavaş bir şekilde yürümek zorundadır. Çünkü Batılılar biliş çağı dalgasını deneyimlemişlerdir ve bu karşı konulmaz bir çekim yaratır. Bu çekime uyum sağlamayan kültürler yok olurlar. Fakat insanlık derse ki "biliş çağı artık tarihin sonudur, burada kalacağız" o zaman ilke çağına geçilmeyebilir. Bu yıkıcı bir tercih olur ama insan irade sahibidir ve bunu isterse yapabilir. Oysa bütün tarih felsefesi yolunu yürütmesi gerektiğini bir ödev olarak görürse işte o zaman yeryüzü bir cennete dönüşebilir. Aslında yeryüzünü cennete dönüştürmek bir zorunluluktur ama bunu sadece çok az sayıdaki erdemli insan görür, onların dışındakiler

için böyle bir zorunluluk yoktur. Dolayısıyla zorunluluk, sorumluluğu yüklenen insanlar için söz konusudur. Sorumluluğu yüklenmeyenler için kendilerinden daha güçlü olan insan, toplum ve uygarlığa köle olmak daha güzel görünür. Onlar tevhitte özgürlük olduğunu göremezler.

AYETLER: Öyleyse nereye gidiyorsunuz?⁸¹

Tarih felsefeni diğer tarih felsefelerinden ayıran ne gibi temel farklar var?

Tarih felsefemin birçok bakımdan geçmişteki tarih felsefelerinden farklı bir noktada olduğunu görüyorum. Bunları maddeler halinde şu şekilde açıklayabilirim:

1. Tarih felsefeme bir isim vermem gerekirse ona “Tevhidi Tarih Felsefesi” demek isterim. Tabi neden bu adı verdiğimi de açıklamam gerekir... Augustinus ve Hegel gibi filozofların felsefeleri “idealist” olduklarından onlara “dikey boyutlu tarih felsefeleri” diyebilirim. Vico, Marks ve Comte gibi filozofların tarih felsefeleri “realist” olduklarından onlara da “yatay boyutlu tarih felsefeleri” diyebilirim. Birinci kategoridekiler gökyüzünde birer hapishaneyken, ikinciler yeryüzünde birer hapishaneydi. Çünkü göğü ve yeri ayırdığınızda hayatı, varoluşu parçalar yok edersiniz, sadece bunların birliği ile hayat olabilir. Tevhidi tarih felsefesi ise hem dikey hem de yatay boyutlu bir felsefedir. Hem tarih içindeki bir süreklilik, devamlılık hem de tarih üstü bir ilke üzeredir. Dolayısıyla yeri ve göğü birliğe getirip insanı sorumlu ve özgür kılar.
2. Tevhidi tarih felsefesi salt düşünsel temellere ya da tarihsel deneyimlere dayanmaz. Bunların yanı sıra kâinatın yasalarına da dayanır.
3. Tevhidi tarih felsefesi, geçmiş ilkeye vurmak suretiyle onun simetrik ve asimetrik hallerini geleceğe taşıyan ikame-ilerleme-gelişme üzere olan bir felsefedir.

⁸¹ Tekvir, 26. Ayet

4. Tevhidi tarih felsefesi hem determinist hem de indeterministtir, bu nedenle de hem erekseldir hem de ereksel değildir. İnsanı sorumluluk sahibi olarak görür ve onu nesneleştirmez. İnsana menzili gösterir ama o menzile doğru yürüyüp yürümek onun iradesine bırakılır.
5. Tevhidi tarih felsefesi hem kapalı hem de açık bir sistemdir. Bundan dolayı da hem kâinata içkindir hem de kâinatı aşkındır.
6. Tevhidi tarih felsefesi aynı zamanda tarih üstü bir ilkeye dayandığından bütün mantık-akıl, bilim ve dinleri hem içine alır hem de bir devamlılık üzere olacak şekilde görece aşar. Dikey ve yatay boyutları-eksenleri vardır.
7. Tevhidi tarih felsefesi bütün teorik ve pratik etkinlikleri kuşatan tümel bir form ve içeriğe sahiptir.
8. Tevhidi tarih felsefesi hem tek tek insanları hem toplulukları-toplumları hem insanlığı hem de üzerinde hayat olan gezegenleri içine alan bir tümelliğe sahiptir.
9. Tümel bir kuşatıcılığa sahip olmasına rağmen adalet üzeredir ve bu nedenle de “vasat-merkez” bir felsefedir. Merkez olduğundan, bundan sonraki bütün felsefeler ondan bir şekilde pay almak zorundadır.

Ben nereye gidiyorum hayy, neyi bulmayı umuyorum?

Olmayı ve bulunmayı umut ediyorsun, yolun amacı bu, yürümeye devam et...

FRAGMANLAR: “*Dans et, dans et yoksa yok olup gideceğiz...*”⁸²
Pina Bausch

⁸² Wenders, Wim, 2011, Pina

∞ prensîba⁸³ ∞

SÖZLER: "... Üç tane olması daha büyük bir çelişki. Neden bu kadar basit? Nasıl oluyor da üç tane olunca çok daha fazla şey anlıyoruz. Oysa hem teorik hem de deneysel olarak sonsuz sayıda olması gerekirken..."⁸⁴ Richard Feynman

Were em bigerinin...

Nihayet yürüyelim-bulalım diyorsun hayy, iyileştigime mi karar verdin?

Tam değil ama artık ilkeyi görebilecek kadar canlandın diye bilirim.

Bugünü kutlamalıyım sanırım!

Evet, kutlanmaya değer bir gün ama daha önce kutlaman gereken bir gün daha var. Sen o günü unuttun ego.

Hangi gün o, hatırlamıyorum?

16 Nisan 2015 tarihi sana bir şey hatırlatıyor mu?

Yayın evindeydim o zaman ve iki ay sonra da kovulmuştum.

O gün bir kâğıdın üzerine "bugün benim en şanslı olduğum gündür. Her yıl bugünü kutlayacağım... 16 Nisan" yazmıştın.

FRAGMANLAR: *Hatırladığım şeyler çok garip!*⁸⁵

Evet, şimdi hatırladım! Bak kendimi o kadar çok düşünmeye kaptırmışım ki o önemli günü bile unutmuşum. O gün toplantımız vardı, sunum yapıyordum ve daha önce bildiğim bir teoriye birdenbire başka bir bilinçle bakmıştım. Sonra toplantıdan çıkar çıkmaz da teoriyi bir kâğıda çizip onlarca soru yazmıştım. İyi hatırlattın, şimdi o kâğıdı bulmam lazım.

Önce biraz yürüyelim, bak şimdide ilkeyi aramayı unuttun ego? Bir zamanlar kendini de böyle unutmuş gibiydin...

⁸³ Prensîba: İlke

⁸⁴ Feynman, Richard, 1973, "Dünyayı Başka Bir Açıdan Ele Al" Söyleşisinden, Çev.: Ümid Gurbanov, Youtube

⁸⁵ Nichols, Mike, 1991, Regarding Henry/Kendini Arayan Adam

Hayır, ilke unutulmaz, sadece çok heyecanlandım, o kâğıdı yürüyüşten sonra ararım. Nereye gidiyoruz şimdi?

Her gün yürüdüğün yolu yürüyeceğiz ego... Hatırlıyor musun, köydeyken herhangi bir yol yoktu ve nereye doğru adım atsan orası yolun olurdu. Bir kentlinin bilincinde böyle bir deneyim ve kategori yoktur. O zamanlar mekân sayılamayacak ve ölçülemeyecek kadar anlamlıydı. Derken Karasu'ya taşınmak zorunda kaldın. Orada artık belirlenmiş kaldırımlardan yürümeye başladın, çarşı ve plaj arasında gider gelirdin. Sonra Muğla'da üniversite öğrencisi olduğun yıllarda Kötekli Köyü ve Muğla kent merkezi arasında gidip gelmeye başladın. Derken İstanbul'a gelip dar kaldırımlara ve daha kısa yollara mahkûm oldun. Doğayı neredeyse hiç göremeyeceğin kadar inşaya boğulmuş bir dünyaya hapsoldun. Gittikçe daha çok betonlaşan, ruhsuzlaşan ve kısalan yollar hayatının bir parçası oldu. Ruhun da bunlardan çok etkilendi biliyorsun ama yürümeyi hiç bırakmadın. Yürürken düşünmek, hayaller kurmak, doğayı, kenti ve insanları seyretmek karakterin haline geldi.

İnsanın düştüğü yerde şehir de doğa da düşüyor. Bizler geçmiş nesilleri ve büyükleri olmayan sahipsiz insanlarız. Yüksek düşünce, sanat, edebiyat, bilim ehlinin, sınıflı toplumun, mülkiyet hakkının olmaması kolektif bir omurgasızlık inşa etmiş, bu omurgasızlık da kadastro ölçülerine tapmayı ahlak edinmiş. Benden çok daha önceleri düşmüş bir insanlık söz konusu. Bu düşmeyi ve nasıl ayağa kalkılacağını düşünmek benim sorumluluğum oldu. Bu sorumluluğu yüklenmem için tarih üstü bir ilkeye ihtiyacım var ve o ilkeyi umarım bulabilirim.

Şu beton çölde hayatta kalmak için çırpınan ağaçlara neden sürekli dokunuyorsun?

Onlarda hayatın korunmuş kökleri var hayy... Şu kalabalıktan çekinmesem her birine ayrı ayrı sarılıp ağlamak isterim, ki geceleri bazen bunu yapıyorum.

SÖZLER: “İnsanlar resimlerin ve sözcüklerin büyüüne kapılıp sonunda Evrenin Dili'ni unuturlar.”⁸⁶ Paulo Coelho

Şu kediler, köpekler ve kuşlar... Onlara da sarılmak istiyor musun ego?

Onlar bizden ve biz de onlardanız. Küçük kaderimle birlikte yürürken de köpekleri ve kedileri sevip okşarız. Bu güzellikler olmazsa kent de çekilmez olur. Onlarda bizi terbiye eden bir şeyler olduğunu görüyorum.

Başka ne görüyorsun?

Şu sokak kedisinde gördüğüm asaleti insanlarda göremiyorum.

Çok kızgın olmanı anlıyorum ama bu çok sert olmadı mı ego? Sanmıyorum hayy... Bir kediye sırf yeme, içme, üreme ve barınma karşılığında istediğin her şekli asla veremezsin ama insanlara verebilirsin. Sadece ve sadece hayatta kalmak uğruna girmeyecekleri çirkin şekil yoktur. Onlar köle ahlakını sevdiler ve kendilerini omurgalı olmaya davet eden ve edecek her şeye düşman olmayı kutsadılar. Çirkinliğe o kadar alıştılar ki artık çirkinliği talep eder ve sürekli üretir hale geldiler. Sünnetullah'ı, akıllı ve adaleti görmezden geliyorlar, kendilerine bir sınır çizme basiretini gösteremiyorlar. Tabi asıl suçlular onlar değil, çünkü kalabalıkların düşünme ehliyetleri yoktur. Düşüncenin, aklın hakkını entelijansiya verebilir ama ne yazık ki onlar da köle ahlakına sarıldılar... İlke nerede hayy?

SÖZLER: “Gözlemlemeyi unuttuk. Gözlemlemek yerine her şeyi kâğıtlara göre yapıyoruz.”⁸⁷ Andrey Tarkovski

İlke her yerde; bak şu insan yüzlerine, ağaçlara, kuşlara, kedilere ve köpeklerle... Ne görüyorsun?

Çeşit çeşit insanlar, ağaçlar, kuşlar, kediler ve köpekler görüyorum...

Kâinatın bu özelliğine bir isim verseydin ne derdin?

⁸⁶ Coelho, Paulo, 2019, Simyacı, Çev.: Özdemir İnce, Can Yayınları, İstanbul, s. 64

⁸⁷ Tarkovski, Andrey, 2011, Zaman İçinde Zaman, Günlükler 1970-1986, Çev.: Seda Kervanoğlu, Agora Kitaplığı, İstanbul, s. 227

Kâinatın bu özelliğine “anaç” ya da “anaçlık” derdim.

Bak şu kediye, mahallede nasıl yaşayacağını öğrenmiş... Ne görüyorsun ego?

Bir “bilinç” ya da “bilinçlilik” görüyorum.

Bütün bu farklılıklar bir arada yaşıyor, paramparça değıller, her biri hem kendi içinde hem de birbirleriyle bütünlük halindedeler... Ne görüyorsun ego?

“Tevhit” görüyorum Hayy!

İşte bak gördün mü, ilke her yerdeymiş...

SÖZLER: ... Basit görünüyor, hiç kuşkusuz doğa şu anki düşüncelerimizden daha basittir. Ama buradaki soru şudur: basitliği anlayabilmek için hangi şekilde düşünmeliyiz? İşte şu an durduğumuz yer burasıdır.⁸⁸ Richard Feynman

İlke bu kadar basit öyle mi? Aman Allah'ım! Rahman ve Rahim olan nasıl da kuşatmış her yeri...

FRAGMANLAR: Epiküros'a selam olsun!

Ben şimdi ne yapmalıyım?

Sen, her insanın doğrudan gözlemleyebileceğı bu ilkeye sarılmalısın. İlke Tanrısaldır, inanan, inanmayan herkesin üzerinde ittifak edebileceğı şeydir. Çünkü hepinizi kuşatan kâinatın dilidir. Bütün insanları birleştirmen gerekiyor, aynı dinden olanlar bile birbirlerini boğazlar hale geldiler. Sen bütün dinleri, akılları, ideolojileri, bilimleri ve ekonomi-politik sistemleri bu ilkeye vurmakla sorumlusun. Tarih üstü yönleri de olan bu Tanrısal ilkeye sarılmaktan ve tarih yürüyüşünüzü tama ulaştırmaktan başka çareniz yok. İlke üzere olan bir medeniyeti düşünmelisin. Bütün insanlığı ve doğayı kucaklayan ilkeyi menzil kıl ve onu ikame et!

Bunu yapabilir miyim?

Senin ödevin elinden geldiğince bunları iyi düşünmektir. 16 Nisan'dan bugüne kadar geçirdiğın değışimi bir düşün ve

⁸⁸ Feynman, Richard, 1973, “Dünyayı Başka Bir Açıdan Ele Al” Söyleşisinden, Çev.: Ümid Gurbanov, Youtube

kendine güven. Sen sadece derdi yüklendin ve yola çıktın, yürümeye devam et, Allah kerimdir!

Tevhit, anaçlık ve bilinçlilik olarak gördüğüm ilkeyi bir kelimeye çevirmek istesem bunu yapabilir miyim?

Elbette yapabilirsin, aklında ne var?

SÖZLER: Düşün ey insan... Anka kuşu da sensin amaç da sensin!

Hem aklımda hem de kalbimde "Tab" var hayy. Bu isteğimi sonuna kadar, yani analitik bir biçimde açıklayamam ama "Tab" demek istiyorum. Böylece Arapça ve Farsça özelinde bütün dillere duyduğum saygıyı ve sevgiyi de belirtmiş olurum.

Sünnetullah her dilde hareketine devam eder ego. Bu yaptığında hikmet vardır, düşünenler ve yaşayan ölümlere dönüşmemiş olanlar bu hikmeti görecekler!

SÖZLER: Hikmeti gören ve yere kapanıp gözyaşları içinde af dileyen beşer, kalk ve sorumluluğu yüklen!

Ben şu anda neredeyim, ne yaptım hayy?

Şu anda çok iyi bir yerdesin. Hatta bir uygarlıkla hesaplaşmak, seninle hesaplaşmaktan daha kolaydır!

Nasıl yani?

Misal; Batı Uygarlığı'yla hesaplaşmak için üç temel şeye ihtiyaç varsa seninle hesaplaşmak için dört temel şeye ihtiyaç vardır... Birincisi, iyi bir mantık bilgisine ve kullanımına ihtiyaç vardır. İkincisi, bütün dinler dâhil hemen hemen bütün bilim-bilgi dallarını iyi düzeyde bilmeye ihtiyaç vardır. Üçüncüsü, bir tarih felsefesine sahip olmaya ihtiyaç vardır. Ve dördüncüsü ise tarih üstü bir ilkeye sarılmaya ihtiyaç vardır. İlki olmadan seni okuyamazlar, ikincisi olmadan seni anlayamazlar, üçüncüsü olmadan yolu-menzili göremezler, dördüncüsü olmadan da kaybolurlar. Diğer taraftan hesaplaşmanın da ötesine geçip seni aşmak isteyen bir bilincin; tevhidi tarih felsefen ve tarih üstü ilken-Tab ile simetrik ve asimetrik ilişki içinde olan bir başka tarih felsefesine ve tarih üstü ilkeye ihtiyacı vardır. Dua et ki insanlar felsefeni okusunlar, anlasınlar,

sorgulasınlar ve aşsınlar. Bundan daha iyi bir duan olamaz ego!

Bir düşünür daha başka ne ister ki! ... Peki, Batı Uygarlığı'nda olmayan şey ilke-Tab mı Hayy?

İlkeyi-Tab'ı göremeyenlerin tam bir tarih felsefeleri de olmaz. Tarih üstü bir ilkeleri olmadığı için tarihlerinin bundan sonrasının da olmayacağını düşünüyorlar. Onlar bilimi bile çarpıtıyorlar, çünkü evrimi çarpıtmasalardı içinde bulundukları biliş dalgasının bir son olmadığını apaçık şekilde görürlerdi. Kendilerine Müslüman diyenler de mantığı, tevhid'i, bilimi ve felsefeyi terk ettikleri için Batılı egemenler istedikleri her şeyi yapabilecekleri cesaretine kapılıyorlar. Senin ödevin bu apaçık hakikatleri ortaya koymak ve menzili işaret etmektir.

Menzili işaret ettiğimde Müslümanlar oraya doğru yürürler mi?

Sadece Müslümanlar değil, dünyadaki bütün mazlumlar, müminler, iyi kalpli ve akıllı ateistler o yolda yürürler. Korkma, düşündüğün kadar yalnız değilsin!

Müslümanlar 1400 yıl önce; tevhidi tarih felsefesine ve tarih üstü ilkeye-Tab'a göre düşünebilselerdi ne değişirdi hayy?

Zulümde yarışmaz, dünyaya tapmaz ve bütün insanlar için güzel bir örnek olurlardı. Onlar "vasat-merkez ümmet" olmayı değerli bulmadılar, ifratta ve tefritte yarışmak onlara daha önemli göründü. Oysa tevhid'e uysalardı dünya halkları etraflarında pervane olup dönerdi. Onlar tevhid'i terk ettiler, paramparça oldular. 100 yıl önce bile düşünselerdi bugün her şey çok daha farklı olurdu. "Nereden geldiklerini, nerede bulunduklarını ve nereye doğru gittiklerini düşünmedikleri için onların bütün davranışları amaçsız hale geldi." Bu amaçsızlığın yarattığı cehennem gibi boşluğu doldurmak için hadsizce dünyaya tapma yarışına girdiler. Onlar, her iyi, güzel ve doğru olanı linç etmeyi sevdiler. Sana da saldıracaklar ama

ümitsizliğe kapılma, kalbi seninle olan insanları düşün ve sorumluluğu taşımayı sakın bırakma!

SÖZLER: Bir tarih felsefesi olmayanlar, olanların nesnesi olurlar.

Öyle sanıyorum ki kendilerine Müslüman diyenler çarpık bir kader inancına sarıldıkları için bir tarih felsefesi düşünme gereği duymadılar. Zaten onlar Sünnetullah'ı da adaleti de görmezden gelebileceklerini düşünüp yaşayan ölümlere döndüler. Diğer taraftan Kuran'da geçen "dünya hayatı oyun eğlence-den ibarettir, geçicidir, insanlar sınanmak için yaratıldılar ve ahiret hayatı ezeli ebedidir" gibi ayetler, onları "nasıl olsa her şey belli, nereden geldik, neredeyiz ve nereye gidiyoruz sorularını sormaya gerek yok" demeye itmiş olabilir. Bu işin teolojik yanı kadar politik tarafı da var tabi... İnsanı kulu kölesi yapan sultanların, padişahların coğrafyasında insanlığın tevhit üzere olduğunu söylemek, Sünnetullah'tan ve adaletten söz etmek kelleyi kaybetmeyi veya diri diri yüzülmeyi göze almayı gerektiriyordu. Sadece hayatta kalayım dürtüsü bu halkların genel mizacı haline gelmişe benziyor.

Ben bugüne kadar ilkeye-Tab'a uygun yaşayıp düşündüm mü hayy?

Her beşer yanlışlar yapar ama genel olarak ilkeye-Tab'a uygun bir hayat yaşadın ve aklını da buna uygun kullandın diyebilirim. Hatırlarsan "insanlar bana neden hep güvendiler" diye sormuştun. Çünkü senin genel olarak davranışların ve düşüncelerin ilkeye-Tab'a uygundu. Daha çok hayat türü, daha çok bilinç, daha çok adalet, daha çok merhamet, daha çok birlik olma, daha çok özgürlük senin mizacın oldu. Bu mizacından dolayı iyi insanlar da kötü insanlar da sana güvendiler.

Tevhidi tarih felsefesi ve ilke-Tab ile nasıl yürümeliyim?

Sen bunlara uygun ontoloji, epistemoloji ve pratik düşünmelisin ve daha sonra bu düşüncelerini bütün insanlara duyurmalısın.

Şu insan okyanusuna bırak bakalım altı damladan oluşan sözlerini... Ve bak bakalım o zaman nasıl da kabarıyor sular, ne fırtınalar kopuyor! Yalnız olmadığımı göreceksin. Dip dalgalar gelip seni bulacaklar ve seninle birlikte yükselecekler. İnsanlık için güzel bir örnek olacaksınız.

*SÖZLER: "Her insana bireysel olarak hitap etmeyi sağlayacak bir ilke ortaya atılıp geliştirilmeli. 'Genel' kavram, özele indirgenmeli. Edebiyat, resim, şiir, müzikle de karşılaştırılabilir ölçüde."*⁸⁹ Tarkovski

∞ şaristaniya rojava⁹⁰ ∞

SÖZLER: Varlığı unuttuğunuz için af dileyiniz!

Şimdi ego, Batı Uygarlığı, Uzakdoğu ve İslami kültürler üzerine daha çok düşünmen gerekiyor. Kökler, sapmalar, krizler üzerinden, tevhidi tarih felsefesini ve ilkeyi-Tab'ı da rehberin edinerek bunları düşünmeye çalış.

Daha önce de birçok bakımdan hakkında düşünmeye çalıştığım Batı, yaşayan ve biliş çağında olan tek uygarlıktır. Onun temel eksikliği ontolojisinin olmamasıdır, yani salt inşacı bir epistemoloji ve pratiğin pragmatik temsili olmasıdır.

Ontoloji olmadığına insan, kendisi de dâhil her şeyi kaybediliyor. Ben bütün dünya halklarının geleceğinin, ontolojik terbiyeden geçirilmiş bir "Batı" olduğunu düşünüyorum. Batı'nın hem kendisi hem de dışındakiler için bir tehdit olmasının nedeni; bu ontolojisiz haliyle biliş çağı dalgasına demir atmış olması, herkesi de oraya zorla veya razı ederek toplama çalışmasıdır.

⁸⁹ Tarkovski, Andrey, 2011, Zaman İçinde Zaman, Günlükler 1970-1986, Çev.: Seda Kervanoğlu, Agora Kitaplığı, İstanbul, s. 74

⁹⁰ Şaristaniya Rojava: Batı Uygarlığı-Medeniyeti

Batının bu hali hiç kuşkusuz bir kölelik zinciridir ama Uzakdoğu ve İslami toplulukların köleliğinden daha aşağı bir kölelik asla değildir. Çünkü Batı en azından bir şekilde de olsa vardır, hayatı ikame etmiş olmasa bile bir çeşit iyi yaşam inşa edebilmiştir. Diğer kültürler ise yok gibidirler, bu halleriyle ne kadar çabuk yüzleşirlerse dünyaya o kadar az yük olmuş olurlar. Şunu asla unutmamak gerekir ki; varlık ne olursa olsun iyidir, yokluk ise sadece ve sadece kötüdür. Bu ontolojik bir yasadır.

FRAGMANLAR: Bugün tanık olduğun Pavlov, uygar insanın zirveye geldiğini gösteriyor.⁹¹

Walter Benjamin, 1935 tarihinde Paris'te yazdığı bir Mektupta şunları yazmış: "Bu gezegende nice uygarlıklar kan ve korku içinde batmışlardır. Doğaldır ki, gezegenimizin kandan ve korkudan uzak bir uygarlığa kavuşmasını istiyoruz. Bence dünyamız bunun özlemini yaşıyor. Fakat dünyamıza yüz milyonuncu, ya da dört yüz milyonuncu yaş gününde bile böyle bir armağan sunabilecek miyiz? Eğer bunu veremezsek, gezegenimiz, biz budala iyi niyet kumkumalarını bir gün cezalandıracak ve bize Son Yargı (Kıyamet) gününü yaşatacaktır..." (Briefe II, 698)⁹² Öyle görünüyor ki biz insanlar hem çağ dallarına demir atıyoruz hem de korku ve kan üzere olmayan armağan gibi bir uygarlık ve medeniyet bekliyoruz. Bu çelişkiyi aşmak ise hiç kuşkusuz omurgalı bir insan tipini, yani kendisini terbiye etmiş ya da terbiye etme niyetini kuşanmış insanı gerektirir.

Geçmişten günümüze ve en genel haliyle Batı Uygarlığı'nı nasıl görüyorsun ego?

Bunun için çok şey söylenebilir, neticede karşımızda devamlılık üzere olan ve bu nedenle tek olan bir uygarlık var ama bu soruna Godard cevap versin...

⁹¹ Mitrevsky, Darko, 2012, The Third Half/Üçüncü Devre

⁹² Benjamin, Walter, 2007, Estetize Edilmiş Yaşam, Sanattan Savaş ve Siyasete Alman Faşizminin Kuramları, Çev.: Ünsal Oskay, Derin Yayınları, İstanbul, s.34-35

*FRAGMANLAR: Önce Yunan Uygarlığı vardı. Ardından Rönesans geldi. Ve şimdi de kalça uygarlığına girdik.*⁹³

Ontolojiyi en hafif tabirle paranteze alan, neticede dünyaya tapmak için araçsallaştırılmış doğa ve sosyal bilimlere hapsedilmiş olan insanın yaşamından tutku uçup gitti. Kalçalara sarılırsak belki o tutku geri gelir diye düşünüldü. Oysa tutku insan tarafından üretilecek bir şey değildir. Ama her şeye rağmen haklarını vermek lazım, çünkü tutkuyu da aklın konusu kılan yine sadece Batı'dır.

SÖZLER: Kalça sadece kalça değildir!

Tabi Batı'nın bir "kalça uygarlığında" son bulan hikâyesinin birçok dinamiği var. Dedim ya bir tek onlar devamlılığa sahip. Foucault'ya kulak verelim: Freud, Batı kültüründe üç büyük narsist yara olduğunu bir yerde söylemektedir: Kopernik'in açtığı yara; Darwin'in, insanın maymundan geldiğini keşfettiğinde açtığı yara ve Freud'un kendisinin, bilincin bilinçdışına dayandığını keşfettiğinde açtığı yara.⁹⁴

Bu yaralara, bin yıl süren Orta çağı, kendisiyle, doğayla ve Tanrıyla "kötülük ve günah" üzerinden ilişki kurmuş olan Hristiyan insanı, yüzyıl ve iki dünya savaşlarını, sömürgecilik yarışlarını ve ulus devlet trajedilerini eklediğimizde ya da bütün bunları birlikte okuduğumuzda ortaya kötücül bir şeyin çıkmaması pek mümkün değildi. Batı'ya haksızlık etmemeliyiz, ortaya daha kötü bir şey de çıkabilirdi. Diğer taraftan asıl trajedi, benzersiz bir zulüm-travmalar-yaralar tarihinden geçen Batı'nın iyi kötü uygarlık seviyesinde olması, diğerlerinin ise bir türlü kültür düzeyinden çıkamamış olmasıdır.

Ne yani, uygarlık düzeyine çıkmak için bunca kötücül halden illaki geçmek mi lazım? Hani akıllı varlıklardınız?

Batı'yı başka şekillerde okumak da mümkün... Batı Uygarlığı'nı en genel formları ile ele aldığımızda birçok akıl sahibi

⁹³ Godard, Jean-Luc, 1965, Pierrot Le Fou/Çılgın Pierrot

⁹⁴ Foucault, Michel, 2011, Felsefe Sahnesi, Çev.: Işık Ergüden, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, s. 49 (İnsan narsisizminin üçlü aşağılanması ima ediliyor: Nikolas Kopernik "kozmozolojik aşağılama", Charles Darwin "biyolojik aşağılama" ve Sigmund Freud "psikolojik aşağılama". Freud bundan, Eine Schwierigkeit der Psychoanalyse, 1917'de söz eder.)

şu dinamikleri görecektir: Greklerin felsefe ve bilim mirası, Grek-Roma kültür ve sanatı, Grek-Roma demokrasisi, hukuk-yasa mirası, Yahudiliğin ve Protestanlığın güç temerküzüne dayanan mirası ve sınıflı toplum. Tabi bu miras bir devamlılık ve üretim üzeredir, yani hazıra konma durumu söz konusu değil. Bütün bu dinamiklerin-faktörlerin özeti ise şu olabilir: Teorik ve pratik olan bütün farklılıklar ontolojisi olmayan bir aklın konusu kılınmıştır. Bu farklılıklar ve aklın konusu kılma durumu Batı dışında yaşanmamışa benziyor.

İslami kültür için Mekke, Medine, Kahire, Bağdat, Kordoba ve Şam gibi merkezler sayılır ancak bunların birbirlerinden pek bir "farkları" yoktu, olan farklılıklar da aklın konusu kılınmıştır. Batı için Kudüs, Yahudilik ve özellikle Hristiyanlık, Atina, Roma ve özellikle son iki yüzyıldaki İspanya, Portekiz, Hollanda, Fransa, Almanya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Rusya düşünüldüğünde birçok çatışma, çelişki ve farklılık görürüz. Bu farklılıklar beraberinde mikro ve makro düzeylerde hem dikey hem de yatay eksenlerde büyük sentezler yapmayı zorunlu hale getirmiştir. İslami dünyadaki teklik, sultanlara kulluk, mülkiyet hakkından mahrumiyet gibi özellikler; çelişkileri, farklılıkları ve dolayısıyla hareketi bitirmiştir. Bu durum; hiçbir şeyin üretilmemesine, hiçbir yerde ve zamanda menzil alınamamasına neden olmuştur. Burada; farklılık, özel mülkiyet ve aklın konusu kılma gibi üç temel dinamik öne çıkarılmalıdır. Bu saydıklarım Batı'da yoluna devam etmiş, Doğu'da ise zaten ortaya çıkmamıştır.

SÖZLER: "Tarih duygusu dizginsizce hüküm sürdüğünde ve gidebileceği yere kadar gittiğinde geleceğin köklerini söker." Nietzsche

Düşünebilmeyi, özellikle de Batı dışındaki insanlar için artık bir mucize olmaktan çıkarmanın vakti gelmiştir. Batı bin yıl Orta çağa demir attı, Doğu ise zaten hep demirliydi ve hala demirli. 1400-1500 yıllık İslami tarihte; ekonomik alanda zekât, fitre ve sadaka, siyasette ise şura ve meşveret ötesine geçemeyen bir akıl tutulması görüyorum. Ve üstelik bunların hiçbirisini de beceremiyorlar. Şöyle bir bakıyorum da düşünmeleri çok zor diyorum, onlar şu anda düşünemezler. 1500

yıldır kadının yüzü, kolu, saçı ile oyalanıp duruyorlar, tam bir olmamışlık abidesi gibiler.

SÖZLER: Batılı insan dışında hiçbir insanın "ben" deme hakkı yoktur.

Batı Uygarlığı dışındaki hiçbir kültür büyük nehirlerin çevresini bile aşamamıştır. Örneğin Mezopotamya kültürü Fırat ve Dicle, Mısır kültürü Nil, Hint kültürü Ganj, Çin kültürü ise Yangtze ve Sarı Nehir çevresini aşamamıştır. Bugün kökü Yunan olan Batı Uygarlığı ise küre ölçeğinde bütün karada, havada ve denizde menzil alabilmiş tek uygarlıktır.

Uygarlık, tektipleşmenin karşıtıdır, bu nedenle postmodernizm kaçınılmazdı. İmparatorluklar ve merkezîyetçi ulus devletler tektipleştirici oldukları için şahsiyet düşmanındırlar ve bu nedenle de uygarlık seviyesine çıkamazlar. Uygarlık, her türlü güç temerküzüne ve tekçiliğe karşı verilen mücadelenin hem kendisi hem de sonucudur. Ama bir uygarlık çağa demir attığında yıkıcı güç temerküzleri ve tektipleştirme de kaçınılmaz hale gelir. Bugün Batı'nın en büyük sorunları bunlardır. İlkçağ Yunan kültürü, insanlık tarihinin en büyük ve en derinlikli soyutlamasıdır. Batı Uygarlığı ise bu soyutlamanın devamı olmanın yanında aynı zamanda somutlaması yani uygulananmasıdır. Batı, soyutlamış ve soyutladığını dünyaya indirebilmiş tek insanlık deneyimidir.

Dünyada taşınabilir olan arkeolojik-sanatsal-tarihi eserlerin hemen hemen hepsi; Paris, Londra ve Berlin müzeleri başta olmak üzere Avrupa ve Amerika müzelerinde toplanmış görünüyor. Devamlılığı olan tek uygarlık olduğu için bunları toplamış olması anlaşılabilir bir durumdur. Diğer taraftan bu durum, Batı yağmacılığının da bir resmini bize verir. Her şeye rağmen, Batı dışındaki toplulukların-ölkelerin bu eserlere hiç saygılarının olmadığını gördükçe de bu yağmacılıklarına bile hak vermiyor değilim. Eserleri bir yerlerde toplamak en azından yok olmalarını önler. Afganistan, Irak, Suriye, Türkiye ve Mısır gibi yerlerde o eserlerin içler acısı durumlarına her gün şahit oluyorum. Salt pratik olan, teoriyi önemsemeyen ve herhangi bir devamlılık üzere olmayan topluluklar tarihi eserlere saygı göstermezler. Onlar; deniz, kum ve güneş için değil de

bu eserleri görmeye gelen turistleri saf insanlar olarak görürler. Çünkü “insan gıdası” dediğimizde Doğu insanının aklına sadece yeme ve içme gelir.

Sen Batı’yı Doğu’ya nazaran daha meşru görüyorsun ama bu tam meşru gördüğün anlamına da gelmiyor öyle değil mi ego!

SÖZLER: *Roma bile yıkıldı ama kilise yıkılmadı, çünkü dünyaya çok daha sağlam tapıyor.*

Elbette, insanın bütün uygarlık ve kültür deneyimlerinden öğreneceği şeyler vardır... “Lewis Mumford, 1952 tarihli *Art and Technics* adlı eserinde ‘İlginç bir çağda yaşıyoruz.’ der... Eski Çin’de bir bilge kişi düşmanına ağzının payını vermek üzere bir bedduada bulunmak isterse şöyle dermiş yalnızca: İlginç bir çağda yaşayasın! Çünkü Çinliler ilginç çağlarda hayatın iyi ve güzel taraflarının gürültüye gideceğini, eriyip unufak olacağını bilirlermiş.”⁹⁵ Ben bu çağa ilkesizlik çağı diyorum. Bu çağ için Batı Uygarlığı suçlanıyor, çünkü onlar bir şeyler yaptılar ve bu çağ başladı. İyi de bir şey yapmayanlar da suçlu değil mi? Bu günah bütün insanlığın ortak günahıdır. Hiçbir toplum, topluluk ve insan bu günahı, sonuçlarından ve getirdiği yeni sorumluluklardan münezzeh değildir.

FRAGMANLAR: *Beyaz adam seni süzer ve biçer.*⁹⁶

Max Weber’e göre Batı Uygarlığı; rasyonellik, doğa, matematik ve fizik bilimlerin birleşimi, teknoloji, rasyonel doğal hukuk, âdemi merkezîyetçi yönetim, rasyonel bürokrasi, protestan ahlakı, sanat, erotizm, uzmanlaşma, orkestrasyon, sermaye birikimi, kapitalizm, her alanda yöntemlilik ve standardizasyon ile açıklanabilir. Ve yine Weber’e göre sonuç olarak Batı bir “demir kafes”tir.

SÖZLER:

...Gömün beni değiştirmeden

Doğulu olarak ölmek istiyorum ben

Sizin bir tek ama büyük bir gücünüz var:

⁹⁵ Özel, İsmet, 2015, Üç Zor Mesele, Teknik, Medeniyet, Yabancılaşma, TİYO Yayıncılık, İstanbul, s. 183

⁹⁶ Jeunet, Jean-Pierre, 2009, *Micmacs a Tire-Larigot*

Karşınızdakini değiştirmek...

Sezai Karakoç

Hegel ise Batı'yı en üst kategoriye koyar... "Hegel'e göre bilinç aşamalarını temsil eden tarih aşamaları, kültürlerin, Volksgeisterin ardışıklığında nesneleşir. Hegel dört ana kültür belirler: Doğu, Grek, Roma ve Germanik-Hristiyan. Her bir aşamasında tek bir ulus, tek bir kültür baskındır."⁹⁷

Tevhidi tarih felsefesinde altı çağ dalgası düşünüyorum, bana göre de Batı biliş çağı dalgasında olan tek uygarlıktır ama bu yer bir son değildir. Çünkü ilke, sezgi ve tevhit çağ dalgaları gelecekte bizi bekliyor.

İnsanlar dünya ve ahiret hayatlarına neden bu kadar kolay zulmediyorlar?

Ben esasında insanların inanmadıklarını görüyorum. İnanma, şu hayattaki hem en zor hem de en kolay şeydir. "Çoğunluk insanları" ne hayatın bir anlamı olduğuna ne de bu hayatın ötesinde bir hayat olduğuna inanıyorlar. Bu nedenle bir maşla-ücretle bile zalim olabiliyorlar. Diğer taraftan yeryüzündeki şeytanlar işlerini o kadar kemal düzeyde yapıyorlar ki, Tanrının karşısına çok kolayca tanrılar koyabiliyorlar. Özel çalışmaları sayesinde birtakım sözler, kişiler ve semboller bile kitleler için birer puta ve afyona dönüşebiliyor. Büyük kitleleri koruyacak özgür akıl ve vicdan sahibi insanlar da olmayınca toplu zulümler kaçınılmaz hale geliyor.

Bugün; faşist devletlerin zulmünden kaçan her mazlumun sığındığı ülkelerin başında hiç kuşkusuz İskandinav ülkeleri geliyor. Ama biliyoruz ki özellikle Norveç ve İsveç'te bir zamanlar Laponlar-Samiler zulme uğradılar. Demek ki her toplumun cahiliye-barbar-ergen dönemleri oluyor. Zaman içinde Batılı devletler-egemenler, kendi toplumlarının bir takım temel hak ve özgürlüklerini tanımak zorunda kaldılar. Fakat barbarlıklarını bu sefer de diğer kıtalara yaydılar; sömürme

⁹⁷ Tarih Felsefesi Seçme Metinler, Herder, Kant, Fichte, Schelling, Hegel, Schopenhauer, Haz.: Doğan Özlem, Güçlü Ateşoğlu, 2017, Doğu Batı Yayınları, Ankara, s. 222

sonucunda hem kendi halklarına hem de sömürdükleri halkların egemenlerine sus paylarını dağıttılar. Dünyanın hiçbir yerinde bu sus payının bağımlısı olmamış bir toplum veya topluluk görülüş değildir. Bugün bize düşen ödev ise hem Batı'yı hem de Doğu'yu aşan bir medeniyeti ikame etmektir. Halkları artık zalimler arasından yapacakları tercihlerden kurtarmamız ve hep birlikte özgürleşmemiz gerekiyor.

Batı Uygarlığı karşı konulmaz bir biçimde bütün dünyaya yayılıyor, bunun temelinde ne görüyorsun ego?

Batı Uygarlığı'nın gücü bana göre iki nedenden kaynaklanıyor. Birincisi "devamlılığı olan tek uygarlık" olmasıdır. İkincisi ise "hem sistem olan hem de sistem olmayan yaşayan bir dünya inşa edebilmiş tek deneyim" olmasıdır. Yani hem bir devamlılık hem de değişim-gelişim kültürü yaratabilmiştir. Ortalama tikel bir önerme ya da teori nasıl ki tam olarak yanlışlanamaz ve-veya doğrulanamaz ise Batı Uygarlığı da bu haliyle tam olarak yanlışlanamaz ve-veya doğrulanamaz. Fakat bu gelişmiş uygarlık da şu sorular karşısında sınıfta kalmaktan kendisini kurtaramaz:

1. Bu uygarlıkta özne olan tek bir insan var mı, varsa gösterebilirler mi?
2. Bilinci, varlığı, var oluşu, değerleri, insanı sürekli parçalıyor mu yoksa birleştiriyor mu, bunun için bir ölçütleri var mı?
3. Bu uygarlık; fizik, matematik ve mantık ile ne oranda tutarlıdır, yani bu uygarlığın nesnel bir meşruiyet kaynağı-temeli var mı, varsa nedir?
4. Bu uygarlık nesnel bir ölçüte göre batıyor mu çıkıyor mu yani bir pusulası var mı, varsa nedir?
5. Bu uygarlığın bir ontolojik temeli, bu temelle tutarlı olan bir epistemolojisi ve pratiği var mı?
6. Bu uygarlığın bir menzili var mı, varsa nedir?

Bütün bu soruların hakkını verebilecek bir uygarlık deneyimini insanlık hiçbir zaman yaşamadı. Weber'e kulak verelim: Uzlaştırıcı ve kurtarıcı olma imkân ve potansiyelini tamamen

yitiren akıl, sadece faydalı ve hesaplayıcı olabilir ve bu akıl Avrupa uygarlığı için bir demir kafestir.⁹⁸

Bu akılla nasıl hesaplaşabiliriz, ondan nasıl kurtulabiliriz ve daha da önemlisi yerine ne koyabiliriz? Bu soruların hepsi bir bütün içinde cevaplanmak zorundadır. Düşüncenin hakkını vermek isteyen herkes bu sorularla hesaplaşmak zorundadır. Bunlarla hesaplaşmayan hiçbir düşüncenin bir kıymeti olmaz, çünkü bu hesaplaşma hayati derecede önemli ve değerlidir.

SÖZLER: “Org, piyano, keman; bütün bunların hepsi yalnızca Batı’da vardır.”⁹⁹ Max Weber

Bu müzik aletlerinin yalnızca Batı’da olması, estetik, fizik ve matematiğin en üst düzeyde Batı’da sentezlenmesinin bir sonucudur. Weber’in üzerinde durduğu “orkestrasyon” da Batı Uygarlığı’na özgüdür, hem de her anlamda. Ancak buradaki kritik soru şudur: İnşa edilmiş bu dünyanın ruhu var mı? Bana öyle geliyor ki, “tarihin sonu budur” dediğimiz her seferde ruhumuz nesneleşmeye devam edecek.

Batı modernizmi ve postmodernizmi neden bu kadar çekici? Çünkü kökü binlerce yıl öncesine kadar giden ve insanı yasalara mahkûm eden kralcı, sultancı, dinci, mezhepçi, ırkçı, ataerkil ve dikey hiyerarşik egemenlik alanlarından görece insanı koruyan bir zevk şemsiyesidir. Bu şemsiye insanları aslında kısa süreli “masturbial hazlara” mahkûm etmiştir. İnsan hiç yaşamamaktansa kısa süreli de olsa ölümlerden-kısa aralıklı yaşamlardan oluşan masturbial bir uygarlığı tercih etmiştir.

İnsanlar suçlular mı?

Hayır değil, esas suçlular onlara başka bir yol bırakmayanlardır. Batı dışındaki yerlerde insan doğasına, bireyselliğine ve özgürlüğüne karşı amansız bir savaş-cehennem inşa edilmiştir.

Varolmak ya da olmamak, öyle değil mi ego?

⁹⁸ Cevizci, Ahmet, 2011, Felsefe Tarihi, Say Yayınları, İstanbul, s.1212

⁹⁹ Weber, Max, 1999, Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu, Çev.: Zeynep Gürata, Ayraç Yayınları, Ankara, s. 15

Elbette, ama...

Ama ne?

Batı, kendisi dışında yeterince uygarlaşmamış insanlara, özellikle de Müslümanlara düşmanca yaklaşmamalıdır. Gelişmiş bir bilincin ve uygarlığın kuşatıcılığı ile bütün insanlara yaklaşmak zorundadır. Adalet ve merhamet bunu gerektirir.

FRAGMANLAR: Son 1300 yıllık gelişmenin, gelişimin acısının, insanları vahşice öldürerek çıkartılabileceğini düşünen yeni bir tür kötülükle savaşıyoruz. Böyle bir şeyin yeryüzünden silinmemesi gerektiğini düşünemeyiz.¹⁰⁰

Hayır, bu doğru değil, teşhis de yanlış, işe koşulan araç ve yöntemler de yanlış. Hayır, bu böyle olmaz, hayır!

Nasıl olur ego?

İlkeye-Tab'a sarılmak ve tevhid'e doğru yürümek dışında bir yolumuz yok hayy!

Batı, tartışmasız biricik uygarlıktır. En basitinden, Batı'nın kukla tiyatrosu ile bir Hacivat-Karagöz karşılaştırması yaparsak bunu tüm açıklığıyla görürüz. Doğu kültürleri sadece edebiyatta ve bazı sanat dallarında Batı'yla görece boy ölçüşebilir. Diğer bütün alanlarda karikatür gibi kalmaktan kurtulamaz.

Postmodernizme nasıl bakıyorsun ego?

Batı Uygarlığı'nın; İslam, Çin ve Hint gibi insanlığın en kadim kültür kök havzalarına yaklaşırken postmodernizmi inşa etmekten başka çaresi yoktu. Postmodernizm, Batılı egemenlerin bir işgal aracıdır ve Batı dışında daha fazla işlevseldir. Önceleri bazı İslami topluluklar, dünyayı egemenlikleri altına almak için İslam'ı araçsallaştırıp bütün halkları tektip hale getirmeye kalkıştılar. Batılı egemenler ise İslami topluluklar gibi değiller, yani düşünmeyi biliyorlar. Bu nedenle de estetik bir imaja sahip ve farklılıklara görece yaşam hakkı tanıyan bir araç olan postmodernizm ile bütün dünyaya yayıldılar.

Postmodern ideoloji; kapitalist liberal demokrasinin dünyaya yayılması için inşa edilmiş en kusursuz araçtır ve her kilidi

¹⁰⁰ Redford, Robert, 2007, Arslan'ı Kuzulara

açan bir anahtardır. Bu aracı, ulus devleti ve modern para teorisini de birlikte düşünmek gerekir.

Modern para?

Ekonomistlerin o sık sık kullandıkları “parasal genişleme, para piyasaları, kısmi rezerv sistemi ve faiz” birer işgal enstrümanıdır.

Batı, ağırlıklı olarak bir ölçme uygarlığıdır ancak ilkesiz, ölçsüz olduğu için asla güvenilir, adaletli ve özneleştirici değildir. Batı; kontrol, kolonizasyon, ölçme, öngörme ve planlama üzerinedir. Bu durumu, güvenilir bir sistemleri varmış gibi illüzyon yaratır. Oysa durum tam bir kaos ve tutsaklıktır. Batı Uygarlığı; metafiziği, bilgiyi-bilimi, teknolojiyi, üretimi, illüzyon ve manipülasyon araçlarını, para ve diğer değerli kâğıtları-belgeleri yaratma-dolaşıma sokma tekeli kontrolüne alarak ve bunun kültürünü tekrar tekrar üreterek “başarılı bir iş” çıkarmıştır. Ancak bu durum, egemenler de dâhil herkesin nesneleşmesine yol açmıştır.

Sonuç?

Değerli bir amaç bulmadığımız sürece hep birlikte nesneleşmeye devam edeceğimizi düşünüyorum.

FRAGMANLAR: İngilizler okumayı biliyor ama onlara ne yararı oldu?¹⁰¹

Günahların sonucunu görüyor musun?

Batı Uygarlığı’nın şu anda rasyonalizm, liberal demokrasi ve kapitalizm üzerine bina edildiği genel olarak doğrudur. Fakat bu üçlünün hem her biri hem de biraradalığı sorunlarla doludur. Bunlarla hem tek tek hem de bir arada hesaplaşmak ancak ve ancak bir ilke-Tab ile olabilir. Her şey tevhid’e, anaçlığa ve bilinçliliğe vurulmalıdır. Diğer taraftan günümüzde “mizantropi”¹⁰² artık genel bir hal almışsa tek başına bu durum bile kültür-uygarlığımızın ilkeye vurulmaya gerek duymaksızın gayri meşru olduğunu kanıtlar diye düşünüyorum.

SÖZLER: “Cehennem, diğer insanlardır.” Jean-Paul Sartre

¹⁰¹ Pollack, Sydney, 1985, Out of Africa

¹⁰² Mizantropi: İnsanlardan nefret etmek, ürmek, insanları sevmemek.

Peki, günahkâr kim?

Sayı Aydınlanmanın kanonu olmuştur.¹⁰³ Batı Uygarlığı'nı bir ölçme, faydacılık, öngörülebilirlik, kolonizasyon, planlama ve bütün bunları da bir çeşit rasyonalizasyon olarak görmek mümkündür. Fakat bu Batı Uygarlığı'nın kanonu ne Kant ne Hegel ne Goethe ne Shakespeare ne Newton ne de Einstein olmuştur. Descartes, Machiavelli, Hobbes, Locke ve-veya Bacon belki kanonu olmuştur ama ortaya çıkan günahı tek başına hiçbir filozofa, edebiyatçıya veya bilim insanına yıkamayız.

Batı'dan mı Doğu'dan mı umutlusun ego?

Genel olarak Doğu cennete, Batı ise cehenneme gideceğine inanır. Bu nedenle Doğu "ahlaksız bir imana", Batı ise "hukuklu bir imansızlığa" hapsolmuş durumda. İkisi de ifrat ve tefrit gibidir. Batı bu iki dünyayı analiz edebiliyor fakat Doğu bir gaflet içinde çırpınıp duruyor. Bu nedenle eğer bir güneş doğacaksa o Batı'dan doğacaktır.

Batı Uygarlığı'nın çocuk oyuncakları ile diğer kültürlerin oyuncaklarını karşılaştırdığımda bile güneşin nereden doğacağı açıkça belli oluyor... Oyuncakları orijinallik, çeşitlilik, cinsiyet farklılıklarının belirginliği ve çokluğu, estetik kaygı, dikkat, çoklu zekâ, mizaç görünürlüğü, din ve kültürel farklılıklar, tasarım çeşitliliği, izlenebilir değişim-devamlılık eksenleri, yapıldıkları ham maddeler, kalıcılık vb. bakımlardan değerlendirdiğimde diğer kültürlerin birer karikatür gibi kaldığını görüyorum. Özellikle Fransa ve Almanya'daki oyuncak müzelerine bakıyorum da düşünmeye gerek kalmadan büyük farkı açık ve seçik bir şekilde görüyorum.

SÖZLER: Hafızaları olmayanların hakikat derdi de olmaz.

Ulusal hafızamın hızla kaybolup gittiğini gördüm ve hafıza mekânlarımın sayımına giretim; hafıza özellikle bu mekânlar içinde ortaya çıkar ve insanların iradesine ya da yüzyıllara bağlı olarak en çarpıcı simgeler de buralarda görülür: Bay-

¹⁰³ Adorno, Theodor W., Horkheimer, Max, 2014, Aydınlanmanın Diyalektiği, Çev.: Nihat Ülner, Elif Ö. Karadoğan, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul, s. 24

ramlar, amblemler, anıtlar ve anma törenleri, ayrıca övgü söylevleri, sözlükler ve müzeler.¹⁰⁴ Düşünün ki bunları Pierre Nora 1978’de Fransa’da söylüyor. Kafelerinin bile yapısından sandalyesine, kapısından duvarda asılı olan tablosuna kadar tarihi olduğu bir ülkede ulusal hafızasının kaybolup gitmesinden dert yanyor. Zaten böyle bir dert sadece Batı’da ve özellikle de Fransızlarda olabilirdi.

Neden?

Öyle bir toplum düşünün ki; Almanlar Fransa’yı işgal ettiğinde Paris’e ve Louvre Müzesine zarar verilmesin diye Paris’i boşaltıp savaşmadan “Almanlara bırakıyor.” Paris’i dünyanın sanat ve yaşam merkezi haline getiren hafıza işte böylesine efsanevi davranışlar sergileyebilmiştir. Hafızanın-devamlılık kültürünün olduğu yerlerde savaş zamanlarında bile bazı değerler mutlaka korunur. Olağan üstü zamanlarda bile bazı değerlerin korunması örnekleri genelde Doğu’da değil Batı’da görülür. Zaten “baş üstünde baş, taş üstünde taş bırakmayın” sözü bir Doğu alışkanlığıdır. Bu alışkanlıkta hafıza, devamlılık, adalet ve hak hakikat gibi değerler barınmaz.

Güzellikleri örnek almıyorlar mı?

Ben bugüne kadar Paris’e gidip onun hakkında kötü düşünen bir “Müslüman’a” rastlamadım ama Paris’ten geri döndüklerinde cehenneme çevirdikleri coğrafyalarını cehenneme çevirmeye devam ettiklerini gördüm. İspanya’yı, İtalya’yı, Fransa’yı, Avusturya’yı, Hollanda’yı, İngiltere’yi ve İskandinav ülkelerini öve öve bitiremeyenler, ülkelere geri döndüklerinde ırkçılığa, devlet-mezhep tapıcılığına, özgürlük ve kadın düşmanlığına devam ediyorlar. Bu yarattıkları cehennemden kazandıkları haram parayı da daha rahat nefes almak için Batı’ya sık sık giderek harcıyorlar. Aynı cenneti kendi ülkelerinde kurabilecekleri fikri, mevcut konforlarını kaybedebilecekleri korkusundan akıllarına pek gelmez.

¹⁰⁴ Nora, Pierre, 2006, Hafıza Mekanları, Çev.: Mehmet Emin Özcan, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, s. 9

SÖZLER: *İnsan olma asaletini yitirenler beşer altı bir cehennemin yaratıklarına dönerler.*

Şark insanlarına çok mu kızgınsın?

Bizim coğrafyaya bakıyorum da her yerin ucube beton binalarla dolu olduğunu görüyorum, değil köklü hafıza mekânları, ağaç bile bırakmayan halimize acıyorum. Köksüzlüğümüz, ilkesizliğimiz ve belleksizliğimiz hiçbir değeri göremeyecek bir körlüğe neden olmuş. Evet, şark insanlarına çok kızgınım.

FRAGMANLAR: *Eğer bir adam affedemiyorsa, ne biçim bir adamdır.¹⁰⁵*

Ortalama bir Asyalı ve Afrikalı; hikâye, masal, olay ve hurafe olmadan ne Buda'yı ne Konfüçyüs'u ne de Muhammed'i anlayabilir. Aslında Batılı da Doğulu da hala mağaradadır. Farkları ise şudur: Batılının mağarasındaki gölgeler, gerçek varlıkların gölgeleridir, Doğulunun mağarasındaki gölgeler ise hurafeler aleminin gölgeleridir. Bu nedenle ben Batı Uygarlığı'ndan daha çok "ümitliyim" ve sorumluluğunu yerine getirmesi gerektiğini düşünüyorum. Amacımız, menzili tevhit olan bir medeniyeti düşünmek olmalıdır, ki asıl "umut" oradadır.

Doğu insanı bilgidен korkar ama Batı insanı bilgiyi sever, arar ve talep eder. Doğu'nun egemeni, bilgi arayışını bastırmak ve yok etmek için her türlü aracı kullanır. Batı'nın egemeni ise bilgiyi ele geçirmek ve kullanmak için her şeyi yapar. İki egemen türü de farklı şekillerde de olsa bilgiyi ve sağladığı gücü temerküz etmeye çalışır. Doğulu, yeni bilgilere ulaşılmazsa mevcut gücünü ve onun kaynağı olan değişim araçlarını elinde tutacağına inanır. Bunun için de eski bilgileri ve o bilgilerin yorumlarını kontrolü altına alır. Batılı ise eski bilgilerin yanı sıra yeni bilgilerle daha çok güçleneceğini düşünür. İki egemen de hastalıklıdır ve insanlık bugüne kadar ne yazık ki hep bunlardan birini "tercih etmek zorunda bırakılmıştır".

¹⁰⁵ Olmi, Ermanno, 2014, Torneranno i Prati/Her Yer Yeniden Yeşerecek

Dünya ve üzerindekiilerin sahibi olma takıntısı en kadim hastalığımızdır. Örneğin bu takıntı dünyamıza şu şekilde yansıyor: Türklerin ırkçı olanları Ege Denizi'nin bir "Türk gölü" olduğunu, Yunan halkının ırkçı olanları ise "Yunan gölü" olduğunu sürekli iddia ederler. Güzel olan cevap; insanlığın en güzel aydınlanmasına ev sahipliği yapan Yunan toplumundan geldi ve Başbakan Chipras "Ege balıklarındır" diyerek son noktayı koydu... Bilgi, toprak, nehirler, denizler ve okyanuslar hiçbir ulusun ya da insanın değildir.

Yunanistan ve Türkiye egemenliğinde olan adalardaki mimarileri karşılaştırsak "Ege balıklarındır" sözünü neden bir Yunan Başbakanının söylediğini kolaylıkla anlarız. Batı dünya-daki tek ümittir ve sorumluluğunu yerine getirmek zorundadır demem boşuna değildir.

Çıkışı nasıl görüyorsun ego?

Batı Uygarlığı teorik akıllı tüketmiştir ancak pratik akıllı henüz tüketememiştir, bunu da tüketmesi için gezegenin yok olmasını beklememiz gerekiyor, ki bu aptallık olur. Batı dışında ise ne teorik akıl ne de pratik akıldan söz edilebilir. Batı'nın hem pratik hem de teorik akıllı ilkeye-Tab'a sarılarak aşması ve bir medeniyet ikame etmesi bütün insanlık için hayati önemdedir. Bunu yapabilecek yegâne uygarlık Batı'dır. Çünkü "sahip olmadığınız bir şeyi terk edemezsiniz". Batı her iki akla da sahiptir ve ancak onlar "terk edebilirler". Daha doğrusu sahip oldukları akılları ilkeye-Tab'a vurarak onlar yola devam edebilirler.

Doğu ne yapabilir?

Doğu en fazla duygu dalgasından demir alabilir, o durumda da şu anda Batı'nın demir atmış olduğu biliş dalgasına gelmiş olur. Oysa bizim bilişten de demir almamız ve ilke dalgasına doğru yol almamız gerekiyor.

SÖZLER: "Kelimelerini yükselt sesini değil. Yağmurdur çiçekleri bünyüten gök gürlütsü değil." Celalleddin Rumi

Baudrillard’a kulak verelim: Onlar (Amerikalılar) gerçeği düşüncelerden üretiyorlar, bizse (Avrupalılar) gerçeği düşüncelere ya da ideolojiye dönüştürüyoruz.¹⁰⁶ Artık ideolojileri aşmamız ve gerçeğe düşüncenin tevhidine ulaşmamız gerekiyor.

Bizim gerçeklik ya da hakikat gibi bir derdimiz yok, hakikat umurumuzda değil. Eğer bir şey dünyaya daha çok tapmamıza aracılık ediyorsa hakikatimizdir, etmiyorsa hakikatimiz değildir ve onu derhal linç edip yok ederiz.

Batı hemen hemen her türlü güç temerküzünün en tepesindeki uygarlıktır ve bütün güçlerin içine saklandığı ve onunla taşındığı modern para teorisinin yaratıcısıdır. Diğer taraftan güç temerküzünü önce bilgi alanında dünyaya dağıtan telefon ve internet de bu Uygarlığın ürünleridir. Dünyayı her açıdan manipüle eden en gelişmiş araç olan parayı bugünlerde devrimsel bir dönüşümden geçirmeye kalkışan da yine Batı’dır.

2008 yılında Satoshi Nakamoto takma adını kullanan bir kişi (veya bir grup olma ihtimali de var) Bitcoin: Eşten Eşe Elektronik Nakit Ödeme Sistemi başlıklı teknik bir çalışma yayınladı.¹⁰⁷ Bu makale ile sadece paranın değil internetin de yeni bir üst versiyonu yaratıldı.

Böyle devrimsel bir şeyi Batı dışındakiler yapabilirler miydi?

Hiç sanmıyorum, çünkü Batı devamlılığı olan tek uygarlık deneyimidir. Zaten Bitcoin ve onun arkasındaki Blockchain teknolojisi de birdenbire ortaya çıkmadı... “Blockchain teknolojisine ait kavramsal temeller ilk olarak 90’lı yıllarda kaleme alınan üç farklı makale ile karşımıza çıkıyor: 1. Stuart Haber ve W. Scott Stornetta tarafından hazırlanan 1991 yılına ait makalede; belgelerin zaman damgası ile birlikte kripto imzalarla nasıl kullanılacağı anlatılmaktadır. 2. Ross Anderson’ın hazırladığı 1996 yılına ait bir makalede ise kaydedilen güncelleme-

¹⁰⁶ Shayegan, Daryush, 2013, Melez Biliş, Çev.: Haldun Bayrı, Metis Yayınları, İstanbul, s. 29

¹⁰⁷ Usta, Ahmet., Doğanekin, Serkan, 2017, Blockchain 101, Kapital Medya – MediaCat Kitapları, İstanbul, s. 17

lerin silinemeyeceği merkezi olmayan bir veri depolama sistemi tanımlanır. 3. Bruce Schneier ve John Kelsey tarafından hazırlanan 1998 yılına ait bir makale ise, güvenilmeyen makineler üzerinde tutulan günlük dosyalarının (log files) içerdiği hassas bilgilerin korunması için şifrelemenin nasıl kullanılacağını açıklar.”¹⁰⁸

Dikkat edilirse makaleler bütün dünyaya açık ama sadece Batı’da yaşama dokunur hale gelebiliyor. Özgür düşüncenin, bireyin, laikliğin, güçler ayrılığının, insan hak ve hürriyetlerinin tek beşiği oldukları için, paranın merkezi güçler üzerinden üretilmesine son verecek düşüncüyü de onların ortaya koyması insanı şaşırtmıyor.

Batı matbaayı icat etti, Doğu onu yüzlerce yıl kullanmadı. Batı 1200’lerde güçler ayrılığına gitti, Doğu hala tek adamlarla, tekçi yasalarla yönetiliyor. Batı 1905’te laikliği ikame etmeye başladı, Doğu hala dinci rejimler altında çırpınıyor. Batı interneti icat edip bilgi temerküzlerini kırdı, Doğu hala interneti yasaklayıp duruyor. Batı en sonunda devlete bağlı olmayan parayı icat etti, Doğu köle ruhlu olduğundan ve erkeğiyle, kadınıyla kocasız-sahipsiz yapamadığından bu paraya “sahipsiz olduğu için caiz değil” diyerek sırtını çevirdi ve köle ahlakını kuşanmaya devam etti. Onlar devamlılık üzere olan bunca hastalıklarına rağmen, hala “güneş Doğudan doğacak” diyorlarsa, yaşayan ölülere döndüklerini kanıtlamanın dışında bir şey ifade etmemiş oluyorlar.

İnterneti ve Blockchain yazılımını nasıl değerlendiriyorsun?

Kısaca Sünnetullah yoluna devam ediyor diyorum... Bugüne kadar insanlık “merkezi ve âdemi merkezi” yani tam merkezi

¹⁰⁸ Usta, Ahmet., Doğanekin, Serkan, 2017, Blockchain 101, Kapital Medya – MediaCat Kitapları, İstanbul, s. 18-19 [1. “How to Time-Stamp a Digital Document”, Stuart Haber, and W. Scott Stornetta, In Advances in Cryptology-Crypto ’90, pp. 437–455. Lecture Notes in Computer Science v. 537, Springer-Verlag, Berlin 1991. 2. “The Eternity Service“, Ross J. Anderson. Pragocrypt 1996. 3. “Cryptographic Support for Secure Logs on Untrusted Machines“, Bruce Schneier, and John Kelsey, in The Seventh USENIX Security Symposium Proceedings, pp. 53–62. USENIX Press, Januar 1998.]

ve yarı merkezi sistemlerle yoluna devam etti. İnsanlık internetle birlikte bu merkezi sistemlerin bilgi tekellerini kırdı. Böylece bilgi üretimi, paylaşımı ve kullanımı “dağıtık” hale geldi. Artık insan ne reaya ne vatandaş ne de yurttaş olmak istiyor, sadece ve sadece özgür bir insan olmak istiyor. İnternet bu insanın epistemolojik kaynağını özgürleştirdi. Blockchain yazılımı ise tam ve yarı merkezi sistemlerin tekelinde olan “değere tutunmayı” kırdı. Böylece para da dâhil tapu, diploma, sertifika, sözleşme, noter vb. bütün değerli kâğıt ve işlemler devlet tekelinden çıkmaya başladı. Buna yakında nüfus cüzdanları da eklenecek. Bu durum da mevcut tüm siyasal, ekonomik ve hukuki-yasal sınırları ve çerçeveleri yıkacak. Blockchain ile birlikte epistemoloji ve pratik tevhid’i sağlanabilir diye düşünüyorum. Yani küresel yeni bir sistem-güç ortaya çıktı. İnsanlık tarihinde bundan sonra şu üç sistem savaşıacak: Merkezi, âdemi merkezi ve dağıtık sistem.

Neden savaş diyorsun ego?

Çünkü bu üç sistem de “biliş çağı dalgası”na demir attılar. Blockchain “doğal durumda” ortaya çıksaydı, daha doğrusu onun eşdeğeri o dönemlerden itibaren ikame olmaya başlasaydı sorun olmazdı. Ancak günümüzde birçok devletten daha güçlü olan insanlar var. Bu durum da anormal büyüklüklerde denge bozukluklarına neden olacak. Benzer güç farklılıkları devletlerarasında da var. Bu anormal güç farklılıklarını Blockchain dünyasına taşımak mevcut adaletsiz düzenin devam etmesine aracılık da edebilir, oysa bu durum yazılımın amacı ile çelişir. Aslında normalde olması gereken şey sadece Blockchain dünyasının olmasıdır. Ancak buna merkezi ve yarı merkezi güç sahipleri izin vermezler. Diğer taraftan bana göre tek başına Blockchain dünyası da meşru değildir.

Neden?

Çünkü bu yazılım dünyası üzerine bir medeniyet inşa edilemez, daha doğrusu mevcut haliyle onun hukukunun yapılması imkânsız görünüyor. Blockchain belki bir parçalayıcı ve iyileştirici olabilir ama mevcut haliyle bir düzenleyici olamaz. Benim de bir sahip aradığım düşünülmesin ama yöneten-yönetilen ikiliği ancak ve ancak sezgi çağı dalgasında ortadan

kalkmaya başlayacak ve bu nedenle de o zamana kadar hepimizin hukuka ihtiyacı olacak.

Sana göre Blockchain nedir?

Egemenlerin tam ve yarı merkezi sistemler üzerinden insanı nesne yapmaları karşısında ortaya çıkmış bir özgürleşme biçimi olabilir. Yani aslında bu mevcut sistemlere Blockchain şunu söylüyor: “Zulmünüze devam ederseniz hepimizi kaosa sürüklerim.”

Neden hep olabilir diyorsun?

Çünkü her türlü değer şeytanın aracı haline kolayca gelebilir. Bunu bildiğim için de temkinli konuşuyorum.

Peki sence kaos olacak mı?

Eğer insanlık adaletli ve hatta merhametli evrensel bir sözleşme yapmazsa kaos kaçınılmazdır. Merkezi, yarı merkezi ve dağıtık sistemlerin ötesinde olan bir dünyayı ikame etmek zorundayız. Aksi halde tarihin en nesnel ve devamlılık üzere olan kaosu hepimizi daha da ucubeleştirir ya da tamamen yok edebilir.

Son Medeniyet böyle bir sözleşme olabilir mi?

Elbette olabilir, zaten bu altı kitap-dalga aynı zamanda güzel bir sözleşmedir.

Bu altı kitabı en iyi kavrayacak, onlarla hesaplaşacak ve onlara hayat verecek olan Batı mı olacak?

Kesinlikle öyle olacak diyebilirim.

Ne öngörüyorsun ego?

Avrupa ve Amerika İslamiyet’le hamiledir. Günün birinde bir İslami devlet doğuracak. Nasıl ki Osmanlılar Avrupa ile hamile olup bir Avrupa devleti doğurdu.¹⁰⁹ Ben Said Kurdî gibi “İslami devlet” terimini kullanmak istemem, çünkü ortaya çıkacak olan şey bana göre Tanrısal bir medeniyet olacak ve bütün dünyayı kuşatacak. Hiç kuşkusuz bu medeniyet İslam’ın ve diğer dinlerin temel ilkelerinden de bağımsız olmayacak.

¹⁰⁹ Nursi, Said, 1990, Hutbe-i Şamiye, Envar Neşriyat, İstanbul, s. 32

Üçlemenin Düşüşü¹¹⁰

¹¹⁰ Ressam: Adanur, K. Özlem

∞ siyaseta aborî û zanistî¹¹¹ ∞

Sözünü ettiğin bu üç sistem dışında da denemeleriniz oldu, onlarda da değerli cevherler vardı, öyle değil mi ego?

İnsan çok iyi şeyler düşünebilir ama düşünceyi ikame edecek mekanik yoksa işler umulduğu gibi yolunda gitmez. Sosyalizm teorik olarak sağlam değildi, diğer taraftan onu sahiplenenler de pratiği önceledikleri için teoriyi yeterince sağlam hale getiremediler. Hem o topluluklar teoriye hayat verecek yeterlilikte bir mekanîğe sahip değillerdi.

Yakın tarihte; Batı'nın kapitalist ve liberal dünyasına alternatif olabilecek sol hareketin başarısız olmasının en önemli nedenleri arasında Frankfurt Okulu olgusunu saymak mümkündür. Başarısızlığın nedeni Frankfurt Okulu'nun entelektüel ve yöntemsel üretimleri değildi. Okul düşünürlerinin önemli bir bölümünün Yahudi olması, genel olarak ateist olması ve daha da önemlisi söylemleri politik olduğu halde doğrudan politik bir tavır içinde olmamaları başarısızlığın en önemli nedenleri arasında sayılabilir. Bu özellikleri etki alanlarını sınırlamışa benziyor.

Eğer politik alana inebilselerdi tarihin devamlılığa sahip yegâne milletlerinden olan İsrail oğulları sosyalizmi sahiplenebilirdi. Bugün nasıl ki “yeni kurulmuş” görece bir “şeriat/din devleti” olarak yollarına devam ediyorlarsa sosyalist bir devlet olarak da çok iyi bir örnek-uygulama olabilirlerdi. Bu durumları, bir finans-kapital birlik olan Amerika Birleşik Devletleri'ni de etkileyebilir ve tarih bambaşka olabilirdi. Daha iyi olur muydu bilmiyorum ama güç temerküzleri gibi hastalıklarımız daha evcil hale gelebilirdi. Özellikle ırk-millet bilinci, para teorileri ve piyasa sistemi çok daha farklı olabilirdi.

¹¹¹ Siyaseta Aborî û Zanistî: Politika Ekonomi ve Bilim

Uzun zaman önce kurulmuş ve bundan dolayı da hastalıklı birçok yapısı olan, kendisini Roma'nın devamı olarak gören, nüfusu ve coğrafyası devasa olan Sovyetlerde sosyalizmin denenmesi sosyalist hareketin en önemli dezavantajıydı. Sovyetlerde sınıflı toplum yoktu, tepeden inme bir yöntemle değerli olan hiçbir şey ikame edilemez. Bütün bunlara karşın Yahudilerin sosyalist bir deneyimi sahiplenmeleri insanlık için çok daha iyi olabilirdi.

Frankfurt Okulu düşünürlerinin politik-pratik tavır almamalarının ikinci yıkıcı sonucu ise kendilerinden sonra sol bir felsefe, ekol veya okulun devamının gelmemesi oldu. Fransız bazı filozoflar dışında sol paradigmanın felsefesi git gide daha çorak hale gelmekten kendisini koruyamadı. Sağı-muhafazakârları hiç saymıyorum, çünkü onlarda zaten son yüzyılda insanı özneleştirecek bir filozof çıkmadı. Fakat tüm çelişkilerine rağmen Heidegger görece olumlu bir sapma olarak görülebilir.

Adaletli olmalısın ego!

Evet haklısın... Gerek Frankfurt Okulu düşünürleri gerek Fransız düşünürler ve gerekse de Heidegger; bilincin, Varlığın ve varoluşun parçalanması önünde duran ve çırpınan son filozoflardı diyebilirim.

Frankfurt Okulu düşünürlerinin insanlık için yıkıcı oldukları bir diğer alan ise pozitivist yaklaşımlara getirdikleri eleştirileri başka bir noktaya taşıyamamaları olmuştur. Aydınlanmanın sıkı eleştiricisi olmaları, aklın faydacı bir araca indirgenmesine yaptıkları itirazlar, öznenin sistematik bir şekilde doğayla birlikte iktidar-egemenlik altına alınıp nesneleştirilmesine getirdikleri eleştiriler hayati önemdedir. Fakat bunlara takıldılar ve "pozitivizmin" insan ve toplum için hayati olan yönlerini göremediler. Örneğin; doğa bilimlerinin olgusal yasalarının ekonomi-politik alanlarda ne şekillerde kullanılabileceğine ilişkin bir yaklaşım geliştiremediler. Oysa doğa yasaları insan ve toplum alanına indiğinde insanı nesneleştiren hiçbir güç temerküzü gerçekleştiremezdi. Pozitivizmin determi-

nist yaklaşımını, özneleştirici bir yaklaşımın temeli olarak yeniden ve mevcudu aşarak inşa edebilirlerdi. Belki o zaman sosyalizmin tarihselci determinist teorisini de dönüştürebilirlerdi. Doğa, insan ve toplum ilişkisini yeni bir paradigma altında yeniden düşünebilirlerdi. Böylece iki kutuplu dünyaya alternatif olabilecek bir üçüncü yol inşa edebilirlerdi. Bunu sadece onlar yapabilirlerdi ve ne yazık ki yapamadılar bile diyemiyorum çünkü yapmayı düşünmediler.

Durumu özetlemen gerekirse ne söylersin?

Olgu ve değer in tevhidini; doğa ve aklın yasalarıyla hatta neopozitivist bir yaklaşımla eşsiz bir şekilde inşa edebilirlerdi. Onların disiplinler üstü yaklaşım ve donanımları ile özne olmaya duydukları arzuları ve başkalarına nazaran rölativizme daha yakın olmaları bunu yapmaya yeterdi. Zamanın nesnel ruhunun, faşist politik atmosferin ve dönemin determinist-kapalı uçlu bilim-doğa yasalarının baskın olması bütün bunlara engel olmuşa benziyor.

Batı'nın ve Doğu'nun egemenlere bakışı genel olarak nasıldır ego?

İsa'nın din ve ekonomi-politik gücü elinde bulunduran egemenler tarafından çarmığa asılması, Batı toplumlarının egemenlere sürekli eleştirel yaklaşmasına neden oldu. Bu durum özellikle kilise çevresinden-kültüründen beslenen filozoflarca düşünüldü ve devam ettirildi. Batı Uygarlığı, peygamberleri egemenler tarafından öldürülmüş toplumların bir inşasıdır. Bugün bile kuvvetler ayırımına dayanan anayasacılıktan ve âdemi merkezi yönetim yaklaşımından tutalım internet ve Blockchain teknolojisine kadar her şeyde bir egemen sınıf terbiyesinin amaçlandığını görebiliriz. Eğer Ferisi soyundan gelenler ya da Emevi-Yezid kökünden olanlar Muhammed'i öldürseydi, İslami topluluklar bu derece egemenlere kul olmazdı. Hatta mezhepler de ortaya çıkmayabilirdi. Ferisi, Emevi-Yezid soyu, Muhammed'i ve Kuran'ı yücelttikçe yücelttiler, ta ki onları hayatın dışına çıkarana ve hayattaki yerlerine kendilerini yerleştirene kadar. İslami coğrafyadaki halkların körkütük bir şekilde kula kul olmalarının nedeni işte

budur. Batı'da egemenlerden tiksnilir oysa Doğu'da egemenler adeta kutsanır. Bu da devlet-güç tapıcılığı olarak kendisini gösterir. Bu anlamda Doğu'nun kadim putperestliği henüz yok olmamıştır. Bir entelijansiya sınıfı da oluşmayınca bu topluluklar zincirleme bir körlüğe mahkûm oldular.

Sevgili İsa'ya göre bir zenginin cennete girmesi bir devenin iğne deliğinden geçmesi kadar zordur. İsa'nın dinine inandığını iddia eden Batı, bugün bütün dünyayı sömüren zenginler kulübü haline gelmiştir. Sevgili Muhammed'e göre ise "cehennem ateşi, çalışmaktan nasır tutmuş bir insanın elini yakmaz" ve Kuran'a göre "para, birilerinin elinde bir devlete dönüşmemeli". Ama bugün İslami coğrafya petrol kuyularının üzerine çöreklenmiş, insanlara zulmeden ve her yıl Batılı sahiplerinden milyarlarca dolar silah satın alan prenslerin ve kralların memleketidir. Bu doğal kaynakları olmayan Türkiye'de bulunan egemenler ise bütün halkları TÜSİAD veya MÜSİAD arasında bir tercihe zorlamakla meşguller. Yani ya Mustafa Kemal'in askeri ya da Abdulhamid'in levendi olarak yaşa; aksi halde sana yaşama hakkı yok.

İnsan kalmak da insan olmak da bu topraklarda göçe zorlanmıştır. Herhangi bir kimliğe ait olmak bütün değerlerin üzerinde tutulmuştur. Taraf olmak, bertaraf olmamanın koşulu haline getirilmiş, sadece hayatta kalmak kutsanmış ve değerli-iyi hayat paranteze alınmıştır.

İslami topluluklarda bütün yerel güçlerin bir de küresel abileri-koruyucuları var. Bu körleşmeden çıkışın yerel mekaniği ne yazık ki henüz yok. Çünkü ırkçılık, lidercilik ve toprakçılık birer put haline getirilmiş ve halklar adeta birer oyuncağa çevrilmiş durumdadır. Sınıfsız topluluklar oldukları için halklar korunmasızdır. Tek çare öyle görünüyor ki namuslu zekâların aklın hakkını vermelerinden geçiyor. Yüksek düşünce ile halkları uyandırmaktan başka bir çaremiz yok.

Batı Uygarlığı'ndaki entelijansiya, yani düşünce, sanat, edebiyat ve bilim ehli ile halk, iş ve siyaset dünyası arasında mahiyet farkı vardır ama aralarında aynı zamanda bir eşdeğerlilik-

geçişlilik ilişkisi de vardır. Batı dışındaki topluluklarda ise ne-redeyse eşitlik vardır. Eğer bir toplulukta bu iki grubun-dün-yanın derinlikleri ve hassasiyetleri aynı ise o topluluk helak olmuş demektir. Bugün ne yazık ki kendilerine Müslüman di-yenler helak olmuş topluluklardır. Bu nedenle de kendileri dı-şındakiler tarafından doğal olarak çok çirkin görülmekteler. Helak olmuş bu topluluklar çirkin görülmelerini, “bizler iman sahibiyiz, o yüzden kâfirler-gâvurlar bizden nefret ediyorlar” şeklinde okuyorlar. Oysa bu tam bir gaflettir ve akıl tutulma-sıdır.

Üniversitelerde durum nasıl ego?

Akademisyenlerin çoğu, egemenlerin çirkin işlerini süsle-mekle görevli memurlardır. Hak ve hakikatten anladıkları şeyler ise ATM’ler, statüler, konforlu ofisler ve lojmanlardır.

Bugünlerde yurdum akademisyenlerinden şu sözleri “ne-dense” daha çok duyuyorum: “Zaman geçtikçe üniversitelere derdi olan gençler daha az geliyor.” Dertten anladıkları ise ya Atatürkçü derneklere ya da Türk-Osmanlı ocaklarına üye olma isteğidir. Yine aynı akademisyenler bazı düşüncelerine tehditle karşılık veren insanlardan şikâyetçiler. Yani aslında yaptıklarının sonucuna bile yine kendileri şaşırıyorlar.

Göremiyorlar mı?

Düşün ki bir ülkede aklın mabedi olması gereken üniversite-lerin hatta felsefe bölümlerinin bile derinliği-çapı bu dernek ve ocak üyelikleri arasında gelip gidiyor. Bu durumda nasıl görsünler ki!

Yerel ve küresel çapta birçok hastalığımız var ve bunları aklın konusu kılmak gibi bir sorumluluğumuz var. Bugün doğal kültürel bir farklılık olarak görülmenin ötesine geçen ve ege-menlik-iktidar aracı olarak kullanılan bütün milliyetçi-ırkçı ideolojiler birer vatan-millet hainliğine dönüşmüştür. Çünkü Sünnetullah’la savaştır, kültürel kolektif narsizmdir ve bilinci kör eder. İlkeye-Tab’a uygun olmayan bu gibi duygu durum bozuklukları veba gibi yeryüzünde yayıldıkça hiç kimse gü-vende olmayacak.

Eskiden entelijansiya kalabalıkları kendisine çekip yükseltirdi. Bugün ise kalabalıklar entelijansiyaı kendisine çekiyor. Bu nedenle de bilinç tarihinde hiç olmadığı kadar paramparça oldu ve yerlere düştü. Bu hiç kuşkusuz postmodern bir durumdur ve özellikle de Batı Uygarlığı dışındaki kültürlerde kurumsallaşmıştır.

Onların dünyaya tapmak için kullanmayacakları hiçbir değerleri yok mu ego?

Onlar asla bir had bilmezler; gökten inen ayetleri de yerden yükselen sözleri de dünyaya tapmanın aracı yaparlar. Onlar için tek bir hakikat vardır, o da dünyanın kendisidir... Aliya İzzetbegoviç ne güzel söylemiş: "Müslümanlardan kaçın İslam'a sığın." "

AYETLER: (Onların her biri için) önünden ve ardından nöbetleşerek izleyenler vardır. Onu ALLAH'ın emriyle korurlar. Bir topluluk kendisini değiştirmedikçe ALLAH onların durumunu değiştirmmez. ALLAH bir topluluk için fenalık istedi mi, hiçbir güç onu durdurmaz; onların O'ndan başka bir koruyup kollayanları da olmaz.¹¹²

Neden düşünemiyorlar?

Bir türlü düşünememelerinin nedeni aslında bu ayette açıklanıyor: *Bir topluluk kendisini değiştirmedikçe ALLAH onların durumunu değiştirmmez.* İnsanların düşünememelerinin bu ayette belirtilen dışında iki temel nedeni daha olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenler, coğrafyadan, dilden, kültürden, dinden ve ekonomi-politik geçmişten bağımsız olarak düşünülmelidir. Birinci neden ya mantık bilmiyorlar ya da mantık bilenler bunu düşünmek için kullanmayı beceremiyor. İkinci neden ise ya fizik bilmiyorlar, bilenler ise bu fizik bilgilerini düşünürken kullanmayı beceremiyor. Özetle; mantıksız ve fiziksiz düşünmeye çalışıyorlar ve bu nedenle de hepsi çoğunlukla şiirsel bir dille dertlerini anlatıyorlar. Fakat bilmeliler ki; şiir bir çeşit düşünce ve duygu sanatı olsa da felsefe değildir.

¹¹² Rad, 11. Ayet

*AYETLER: Gözleri önünde bunca doğaüstü belirti gerçekleştiği halde O'na iman etmediler.*¹¹³

“Yüce ırkın” kökeni nerede olabilir ego?

Kardeşinize para, yiyecek ya da faiz getiren başka bir şey ödünç verdiğinizde, ondan faiz almayacaksınız. Yabancıdan faiz alabilirsiniz ama kardeşinizden almayacaksınız. Böyle yapın ki mülk edinmek için gideceğiniz ülkede el attığınız her işte Tanrınız RAB sizi kutsasın.¹¹⁴

Bu ayetler, “yüce ırk putunun” inşa edilmesine de insanlığın başına finans kapital bir yaşamın bela olmasına da yardımcı oldu. Tevrat belki de yüce ırk ve onun maddi alt yapısını en iyi şekilde inşa eden dini ya da seküler metinlerin ilkidir. Ne ilginçtir ki böyle bir kavim inancı, tarihin en yıkıcı bir başka sapkın kavim anlayışı olan Nazi ideolojisinin kurbanı oldu. Tam bir zincirleme zulüm. Olan ise halkların egemenlerine değil günahsız halklara oldu ve olmaya da devam ediyor.

Mezheplere nasıl bakıyorsun ego?

Mezhepler birer yüzeysel hareket olmanın ötesine geçemediler. Yani bırakalım ontolojik boyutu olmalarını salt epistemolojik veya salt pratik bir yaklaşıma bile dönüşemediler. Bu nedenle de Asya tipi iktidar aracı ve düşük bir kültür olmanın ötesine geçemediler. Bu halleriyle uygarlık olmaları da zaten imkânsızdı. Tevhit üzere olan hayat dinlerini putlara ve kültüre boğdurtmak dışında bir işlev gördüklerini düşünmüyorum. Başta İslami topluluklar olmak üzere bütün dindarların bir çeşit anarşizme ihtiyaçları olduğunu düşünüyorum; insanla Tanrı arasına hiç kimseyi ve hiçbir şeyi koymayan bir yaklaşıma.

Teklifin nedir?

Yeryüzündeki her farklılık ne yazık ki salt politik bir araca dönüşmekten kendisini koruyamamıştır... Hem dinlerinin özellikleri hem de yaşadıkları zulümler Yahudileri çok özel bir

¹¹³ Yuhanna-12:37

¹¹⁴ Tevrat, Yasanın Tekrarı Bölüm 23, 19-20

toplum kılmaşa benziyor. Yahudilerin durumu İranlılara çok benziyor. Her zaman azınlık olma, zulüm görme, gelişmiş dil, kadim dini kökler, dışa kapalılık, dini yönetim ve kadim kültürel kodlar. Aynılar demiyorum, ki aynı değiller ama birbirlerine çok benziyorlar. İsrail eski genelkurmay başkan yardımcısı General Aluf Yair Golan şunları söylüyor: İranlılar gelişmiş olduklarından, yüksek bir uygarlığa sahipler, başarılı akademik altyapıları, iyi sanayileri, bilim adamları ve yetenekli genç nüfusları var. Bize çok benziyorlar. Bize benzedikleri için de çok çok daha tehlikeliler.¹¹⁵ Çok az farklılar ve bu onları düşman yapmaya ne yazık ki yetiyor gibi görünüyor. Aslında farklılıklar bahane ve dünyaya tapmak dışında egemenlerin bir derdi yok. Din-mezhep, ırk, dil, kültür farklılıkları ne olursa olsun dünyanın bütün halklarını ilke-Tab altında birleştirmemiz gerekiyor, işte benim teklifim budur.

*AYETLER: Ben dünyanın ışığıyım. Hayatın ışığında yaşamak varken neden başkalarının gölgesinde ilerleyesin ki!*¹¹⁶

Dinin geleceğini nasıl görüyorsun?

Marx, dinin, insanı kendisine yabancılaştırdığını kabul etmiştir. Genellikle, Marx'ın dini dikkate almadığına inanılsa da bu inanç gerçek dışıdır. Marx, dinin, kalpsiz bir dünyanın kalbi olduğunu, günlük gerçekliğin acımasızlığından kaçıp sığılan bir liman olduğunu belirtir. Marks'ın düşüncesine göre, geleneksel biçimiyle din ortadan yok olacaktır, yok olmalıdır da; ama bu, dinde şekillenen olumlu değerlerin insanlığın gelişiminde büyük ölçüde yön veren idealler olabildiği için böyle olacaktır yoksa dinin getirdiği idealler ile değerler yanlış anlaşıldığı için değil. Marks, kendi yarattığımız tanrılardan korkmamız ve kendimizin gerçekleştirebileceği değerleri tanrılara bahşetmekten vazgeçmemiz gerektiğini belirtir.¹¹⁷

Tefecilik veya bazılarının daha nazik ifade ettiği gibi faizle borç verme hakkında yazılanları gözden geçirmek yararlı ve

¹¹⁵ Golan, Aluf Yair, 12.09.2017, Washington Enstitüsü Konuşmasından, Sputnik News, Washington

¹¹⁶ Kutsal Ahit

¹¹⁷ Giddens, Anthony, 2012, Sosyoloji, Kırmızı Yayınları, İstanbul, s. 583

ilginç olurdu. İlahiyatçılar öteden beri tefecilikle mücadele ettiler. Fakat çiftlik ve konut kirasının meşruiyetini hep kabul ettiklerinden ve bu da bariz biçimde faizle aynı şey olduğundan, türlü ince ayrımlar dolambacında kayboldular ve nihayetinde tefecilik hakkında ne düşüneceklerini bilemez hale geldiler.¹¹⁸ Mülkle girilen çarpık ilişki zorunlu olarak Tanrısız bir yeryüzü yaratmayı insanlara dayattı. Batı Uygarlığı, mülkiyet ilişkisinin çarpıklığıyla başlayan Tanrısız yoldan sapmayı görece rasyonel olarak inşa edebilen tek uygarlıktır. Zaten bu nedenle dünyada mülkiyet hakkı sadece ve sadece Batı’da vardır. Diğer kültürler hem mülkiyetle çarpık ilişki içindeler hem de rasyonel bir mülkiyet hakkı da inşa edemediler. Bu kadar kararsız yapıda olmaları, adaletin, liyakatin ve toplumsal barışın sağlanamaması bir tesadüf değildir.

İsa, Muhammed’in geleceğini haber veriyor: Size daha çok söyleyeceklerim var ama şimdi bunlara dayanamazsınız. Ne var ki O, yani gerçeğin ruhu gelince, sizi tüm gerçeğe yöneltecek. Çünkü kendiliğinden konuşmayacak, yalnız duyduklarını söyleyecek ve gelecekte olacakları size bildirecek. O beni yüceltecek. Çünkü benim olandan alıp size bildirecek. Baba’nın nesi varsa benimdir. Benim olandan alıp size bildirecek dememin nedeni budur.¹¹⁹

Paul Feyerabend’a kulak verelim: “Bilim artık tikel bir kurum değildir. Kilise bir zamanlar nasıl toplumun temel dokusunun bir parçası olduysa, şimdi de bilim demokrasinin temel dokusunun bir parçası olmuştur. Kilise ile devlet birbirinden özenle ayrılmışlardır oysa devlet ve bilim hala iç içedir.” Bana göre ise hiçbir din ve bilim devletle iç içe olmaktan kendisini koruyamamıştır. Bilimin ve dinlerin adalet, liyakat, estetik ve doğruluk gibi konularda sözü olmayan içi boş kurumlara dönüştürülmeleri bu iç içe olmaktan kaynaklanır. Özellikle ulus devlet, doğası gereği bütün güçleri kendisinde toplayan bir kurumdur ve hiçbir güçle bir paylaşıma gitmediği gibi bütün

¹¹⁸ Proudhon, Pierre-Joseph, 2010, Mülkiyet Nedir?, Çev.: Devrim Çetinkasap, Türkiye İş Bankası yayınları, İstanbul, s. 256

¹¹⁹ Yuhanna-16: 12-16

güçleri de ele geçirir. Henüz güç temerküzüne dayanmayan bir devlet icat edilmedi, düşünülmedi, bu nedenle de her şeye kendi amaçları doğrultusunda şekil veriyor ve bu gidişle de vermeye devam edecek.

Antonioni'nin "Blow-Up"¹²⁰ filminde işlediği gibi küçük fotoğrafta aşk gibi görünen bir ilişki büyük fotoğrafta cinayet olabilir. Tersî de doğru olabilir. Örneğin çok sevilen bir mahalle müteahhidini büyüttüğünüzde ortaya bir Donald Trump çıktığını görebilirsiniz. Aynı şekilde sevilen bir siyasetçiyi büyüttüğünüzde ortaya bir diktatör çıkabilir. İnsan düşünürken büyütme ve küçültme davranışlarını bir alışkanlık haline getirmelidir. Aksi halde çok büyük yanlışlara gark olabilir.

İnsan hala Ondan kurtulmaya mı çalışıyor ego?

Batı'da insan; ateizm, materyalizm, içi boşaltılmış formel Hristiyanlık ve Yahudilik dinlerine mahkûm edildi. Gün geçtikçe bilimsiz, felsefesiz, edebiyatsız, sanatsız, şehirsiz ve salt teknolojik olan büyük bir boşluk yaratıldı. Hayatın anlamı, tutkusu, arzusu, büyüü uçup gitti. Şimdilerde de kuantum teorileriyle görece uyumlu olan bir dünyayı inşa etmeye çalışıyorlar; postmodernizm ve panteizm ise bu dünyanın temelidir. Ama içine düşülen büyük boşluk büyümeye devam edecek. Doğru'da ise zaten hiçbir şey yok.

SÖZLER: Her şeyden anlam fışkırırken, hayatın bir anlamı olmalı demek nankörlüktür.

Bugün insanların %25'i astrolojiye inanıyor, azımsanmayacak sayıda insan reenkarnasyona inanıyor. Ağaçların, taşların mistik güçlere sahip olduğuna inanıyor. Aslında bakıldığında insanların çoğu hâlihazırda zaten pagan ve-veya panteisttir.

Panteizmde Tanrı, doğa, insan ortaktır, birdir. İnsan günahı da sevabı da Tanrıyla birlikte yapar. Batı öyle bir uygarlık kurdu ki ontolojisi ve dolayısıyla sınırı ve pusulası yok. İnsan o kadar paramparça oldu ve o kadar yaşayan birer ölü haline

¹²⁰ Antonioni, Michelangelo, 1966, Blow-Up

geldi ki bu inşa edilmiş uygarlığa bir cevap veremiyor, ontolojisi olan bir teklif sunamıyor. İçinde bulunduğumuz yüzyılda kolektif bir düşüklük yaşıyoruz.

FRAGMANLAR: Ben inançlarımı takip ediyorum. Kasabayı mutlu etmek için değil. Kilisenin Tanrısına inanmıyorum ben. O benim için öldü.¹²¹

Nasıl ki presokratik filozofların soruları, cevapları, çelişkileri; insan, toplum ve hayattan uzaklıkları “aşıldı” ve sonrasında sistematik dönem başladıysa, bugün de egemen yorumlu teizm, deizm, ateizm, nihilizm ve son kurtuluş olarak görülen panteizm de tüketilecektir. Bütün bunların birbirlerinden hiçbir farkları yoktur. Hepsinin sadece dünyaya taptırma ve insanı insana kul yapma motifleri-sosları farklıdır. Salt beşere içkin, dünyaya taptırıcı bir metafizik ve-veya fizik, gerçek metafizik ve fizik olmadığı için tüketilmeye mahkûmdur. İnsan köklerini-menzilini aramaya devam edecek ve o kökleri bulacaktır. Aksi halde insan kendi kendisini terk edecektir. Bu da yaşayan bir ölü olmaktır, çünkü insan, insan olmayı terk edemez. Terk girişimi Sünnetullah’a aykırıdır. Sünnetullah’la savaşmak demek hayatla savaşmak demektir. İradeli bir varlık olduğumuz için savaşabiliriz ama irade ve hayatın esas sahibi bizler değiliz. Esas sahip Tanrı ve-veya kâinattır. Hayat bugüne kadar nasıl galip geldiyse en sonunda yine galip gelecektir. Bu savaştan geriye bize sadece ve sadece ucubeleşmek kalır, ki ben ona yaşayan ölüye dönüşmek diyorum.

Umutlu musun ego?

Bizlere O bile güvendiye, benim güvenmemem haddi aşmak olur. Ben genel olarak insana, özel olarak da kendilerini daha çok sorumlu hisseden uygar Batılı halklara güveniyorum ve Son Medeniyet’in ikame olacağına inanıyorum.

¹²¹ Minnelli, Vincente., Cukor, George, 1956, Lust For Life/Yaşama Arzusu

∞ çîn û hindistanê¹²² ∞

SÖZLER: *İnsanı düşürdüğünüz için af dileyiniz!*

Çin ve Hindistan özelinde Asya tipi kültürlerle nasıl bakıyosun ego?

Onlara bakınca neredeyse sadece kültür görüyorum, o kadar fazla kültür görüyorum ki hayatın kendisini göremiyorum.

Genel olarak semavi-İbrahimi dinlere Ortadoğu halklarının muhatap kıldıklarını görüyoruz. Allah her topluluğa-halka peygamber gönderildiğini söyler. Ancak açık bir şekilde bize ulaşan bir Uzakdoğulu peygamberin olmadığını biliyoruz. Acaba bu halkların görece doğayla uyumlu yaşamaları, Spinoza'nın "Tanrı veya doğa" sözünden de hareket edersek yeterli olmuş olabilir mi? Diğer taraftan, kendi elleriyle yarattıkları kültürün bu derece kölesi haline gelmiş halklara bakıyorum da "hayır doğayla uyumlu yaşamak da yeterli olmamış" diyorum. Öyle sanıyorum ki insan, karşısında ister peygamber aracılığıyla inen bir kitap olsun ister kâinat kitabı olsun sürekli tevhitten kaçan ve kaçtıkça da kendisine putlar edinen bir varlığa dönüşmüş. Bu hastalıktan kurtulmadıkça da kendi ellerimizle hayatlarımızı cehenneme çevirmeye devam edeceğiz.

Dini, dünyaya tapmanın ve insanları kolonize-kontrol etmenin bir aracı olarak kullandığımız gibi doğayı da işgal edilmesi, boyun eğdirilmesi gereken bir şey olarak görüyoruz. Kendi nefsimiz-bilincimiz dışında her asil, omurgalı ve köklü şeye boyun eğdirme alışkanlığımız ne yazık ki en kötücül hastalığımızdır. Doğada bizi terbiye edecek ve-veya kendimizi görmeyi sağlayacak yasalar görmeyi istemeyiz, kendimiz dışındakileri ve doğayı egemenlik altına alacağımız buluşlar yapmak isteriz.

¹²² Çîn û Hindistanê: Çin ve Hindistan

SÖZLER: “Bugün doğaya yalnız düşüncede hükmediyoruz ve onun boyunduruğu altındayız; oysa buluşlarımızda kendimizi doğanın el-lerine bırakırsak ona uygulamada da hükmedebiliriz.”¹²³ Francis Bacon

Kapitalizm, aydınlanma, Hristiyanlık veya Batı Uygarlığı ata-erkil-erildir diyebilirim. Budizm ve Taoizm anaerkil-dişil, Konfüçyüsçülük ise ataerkil-eril dinlerdir. Uzak Doğu siyasi kültürünün tamamı ise ataerkil-erildir. Aslında bir yönüyle bakıldığında Uzakdoğu, ataerkil siyasi kültürü ile genel olarak anaerkil olan dini kültürü sentezlemeye çok yakındır. Bu durumu doğrudan gözlemlemiş olan Barthes, Uzakdoğu kültürlerinde günlük yaşamın bile estetize edildiğini söyler. Fakat bu estetize etme haline insanın birey olamama durumunu da eklemek gerekir. Gerçi Barthes Japonya’da durumun iyi olduğunu söylüyor ama Çin ve Hindistan gibi yerlerde insanın içler acısı durumda olduğu açıktır.

Hegel’e kulak verelim: Doğulular yalnızca tek’in, Yunan ve Roma Dünyası ise bazılarının özgür olduğunu biliyordu, buna karşılık biz, bütün insanların mutlak olarak, yani insanın insan olarak özgür olduğunu biliyoruz. Dünya tarihi özgürlük bilincindeki gelişmeden başka bir şey değildir.¹²⁴

Doğu ne yazık ki köleliği sevdi ve duygu dalgasından dışarı çıkmadı. Batı ise biliş dalgasına demir atmayı tercih etti, insanı ve özgürlüğü panseksüel bir tekno hazcılığa hapsetti.

Şimdi biraz Barthes’e kulak verelim: Japonya’da, günlük yaşam estetize edilmiş. En azından ben böyle algıladım ve bu beni büyüledi. Yaşama sanatı benim için çok önemli bir izlek. Ve bu sanat, uzaklığı, kibarlığı, belli bir boşluğu, ama aynı zamanda da ince bir duyarlılığı bütünsel olarak kapsayan bir Asya estetiği içinde yer alıyor.¹²⁵

¹²³ Adorno, Theodor W., Horkheimer, Max, 2014, Aydınlanmanın Diyalektiği, Çev.: Nihat Ülner, Elif Ö. Karadoğan, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul, s. 20

¹²⁴ Fukuyama, Francis, 2014, Tarihin Sonu ve Son İnsan, Çev.: Zülfü Dicleli, Profil Yayıncılık, İstanbul, s. 95

¹²⁵ Gülmez, Bahadır, 2008, Edebiyat, Müzik ve Resimle Yaşamak ya da Roland Barthes, Kırmızı Yayınları, İstanbul, s. 198

Estetik dediğimiz şey eğer insanların duyargalarını-bilinçlerini daha canlı hale getiriyorsa değerlidir, getirmiyorsa da değersizdir, terk edilmelidir ya da en azından sınırlandırılmalıdır. Japonya’da ve hatta Çin’de durum sanki iyi gibi ama özellikle de Hint toplulukları bu sınırlandırma konusunda çok başarısız görünüyor.

Berger’i dinleyelim: Avrupa dışındaki sanat geleneklerinde Hint, İran, Afrika ve Amerika yerlilerinin sanatında çıplaklık hiçbir zaman böyle edilgen değildir. Bu geleneklerde, bir yapıtın konusu cinsel çekicilikse, yapıt iki kişi arasındaki etkin cinsel sevişmeyi gösterir. Kadın da erkek gibi etkindir; her ikisi de öbürünü içine alacak biçimde hareket eder.¹²⁶

Peki, nasıl oldu da bu kültürlerde kadın ikinci sınıf bir varlık haline geldi? Batı dışındaki kültürlerde ne kadın erkek eşitliğinden ne de insanın yurttaş bireyler olmasından söz edebiliyoruz. Ben kadının düşüşünün nedenlerini, inşa ettiğimiz ekonomi politik sistemlerde aramamız gerektiğini düşünüyorum.

Konfüçyüs, krallık yönetiminin, ataerkil yönetimden ne kadar az uzaklaşırsa o kadar mükemmel olacağını düşünüyordu. Bundan dolayı sık sık şöyle derdi: “Ancak ailemizdeki düzeni sağlarsak bir imparatorluğu iyi yönetmeye layık oluruz.”¹²⁷

Sistematik düşünme-felsefe Batı Uygarlığı dışında hiçbir kültürde görülmez. Bu anlamıyla felsefe sadece Batı Uygarlığı’na özgü bir disiplindir ve hala da durum değişmemiştir. Doğu toplulukları sahip olduklarını aşırı yüceltip, sahip olmadıklarını ise aşırı küçümser ve kötüler. Oysa asıl yapılması gereken, sahip olduklarını ve olmadıklarını aklın konusu yapmaktır.

Kimono bedeni, makyaj yüzü saklar. Yani Japonya’da güzellik saklanır. Batı’da ise vücut olabildiğince sergilenir ve bunda pek sınır tanınmaz.¹²⁸

¹²⁶ Berger, John, 2013, Görme Biçimleri, Çev.: Yurdanur Salman, Metis Yayınları, İstanbul, s. 53

¹²⁷ Pierre, Claude Emmanuel Joseph, 2012, Zerdüş, Konfüçyüs ve Muhammed, Avesta Yayınları, İstanbul, s. 91

¹²⁸ Beazley, Alexandra, Güzellik Bilimi Belgeselinden, Discovery Science

Pornografi bir Batı icadıdır tıpkı sinema gibi. Doğunun hala kaybetmediği değerlerinden birisidir beden güzelliği konusunda dolayımı terk etmemiş olması. Bir Batılının Doğu'yu egzotik ve erotik bulmasının en temel sebeplerinden birisi, hiç kuşkusuz bu kaybedilmemiş dolayımıdır.

Buda; insan için en doğrusunun aşırılıklar arasında bulunan bir "orta yol"un izleyicisi olmak olduğuna hükmetmiştir. Konfüçyüs ise; denge, orta yol, ahenk kavramlarını siyaset kuramının merkezine oturtmuştur.¹²⁹ Bu orta yol düşüncesi-öğretisi İslami kültürde de Batı Uygarlığı'nda da vardır. Hatta bütün semavi dinlerde de vardır. Örneğin Kuran, Müslümanları "vasat ümmet" olarak tanımlar. Fakat "orta yol" dediğimiz şey Batı dışında hiçbir yerde kurumsallaşamamıştır. Çünkü orta yol sadece Batı'da, özellikle Aristoteles'ten başlanarak aklın konusu yapılabilmektedir. Zaten adalet, hukuk ve hatta şehir gibi değerlerin sadece Batı'da olması bir tesadüf değildir.

Hegel'e göre Doğulular, ruhun kendisinin veya ruh olarak belirlenen insanın özgür olduğunu bilmezler. Bilmedikleri için özgürlükten yoksun kalırlar. Yalnızca bir kişinin (despot hükümdar) özgür olduğunu kabul ederler. Çin, Hint ve İran'ı kapsayan Doğu dünyasında hükümdar dışında hiç kimsenin özgürlüğü yoktur. Kendine ait bir iradede yoksun bulunan, ruhsal varlıklar olarak kendi bilinçlerine varamamış insanlardan meydana gelen Doğu uygarlığında sadece hukuk değil ahlaklılık da dış baskı ve zorlamanın bir ürünü olmak durumundadır.¹³⁰ Kendisinin bilincine varamamış olmak bir bakıma insan olmamaktır. İnsan değilseniz zaten gerisini konuşmaya gerek kalmıyor. Bu yaklaşım acımasız ve aşağılayıcı bulunabilir ama ne yazık ki hakikatimizdir.

Hegel'in söylediklerinin hakikatiniz olduğunu anlamanızın nesnel bir yolu var mı?

¹²⁹ Cevizci, Ahmet, 2011, Felsefe Tarihi, Say Yayınları, İstanbul, s. 22-23

¹³⁰ Cevizci, Ahmet, 2011, Felsefe Tarihi, Say Yayınları, İstanbul, s. 841

Elbette var. Eğer bizde yeterince gelişmiş bir akıl, irade ve vicdan olsaydı; felsefe, bilim, sanat yapabilir, şehir inşa edebilir, evrensel temel hak ve hürriyetleri koruyan anayasa yapabilirdik. Bunlar olmadığına göre Hegel'e kızmanın bir anlamı olduğunu düşünmüyorum. İçinde bulunduğumuz "aşağılık halle" hesaplaşmamız gerekiyor. Bazılarının dediği gibi "bizler bir aşağılık kompleksi içindeyiz, bunu aşmalıyız" yaklaşımı yanlıştır. Çünkü bu bir kompleks falan değildir, gerçekliğimizdir, yani zaten aşağılık durumdayız.

Nietzsche'ye göre Hinduizm ve Budizm efendi ve köle ahlakı arasında olan bir geçiş-ara evredir.¹³¹ Yani bu iki dinin değerleri veya bu değerlerin taşıyıcısı olan insanlar efendi-köle ahlakı arasındaki bir noktada yer alıyorlar. Diğer taraftan Nietzsche; Museviliğin, Hristiyanlığın, özellikle Protestan ve Katolik mezheplerinin ve de Aydınlanmanın köle ahlakının kurumsallaşmasına yardım ettiğini düşünür. İslam'ın da bir kültür haline getirilip, özgür ve sorumlu insan yerine, ege-menlerin kulu kölesi olan kitleler yaratmak için kullanıldığını biliyoruz. O halde genel-küresel çapta bir kararsız varlık olma durumu, omurgasızlık söz konusudur diyebiliriz. Bu nedenle hepimizin bir üçüncü yola ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.

Müslüman olan veya olmayan her Asya-Doğu insanı ya bir Terracotta Ordusunda askerdir ya da ordunun ve hanedanın da başı olan tek kişinin kölesidir. Gördüğüm kadarıyla Batı dışındaki halkların özgürlük denilince ödleri kopuyor.

Hangi topluluklar kapitalizme daha uygundur?

Batı dışındaki topluluklar daha uygundur. Çünkü Batı'nın demokrasi geleneği 2500 yıl öncesinin Grek dünyasına, anayasacılık geleneği ise 800 yıl öncesinin İngiltere'sine kadar gider. Yani en azından görece akla ve hukuka uygun yaşamak Batı Uygarlığı'nda köklü bir geçmişe sahiptir. Oysa Batı dışındaki topluluklar akla ve hukuka değil, hanedanlara, sülalelere, krallara, sultanlara, padişahlara boyun eğmişlerdir. Ve üstelik bu durum hala devam ediyor. Bu nedenle de insanın insana

¹³¹ Cevizci, Ahmet, 2011, Felsefe Tarihi, Say Yayınları, İstanbul, s. 955

kulluğu olan kapitalizm, Doğu'da Batı'dakinden çok daha çirkin ve şiddetli yaşanabilir, öyle ki bunu gezegenimiz taşıyamayabilir. Örneğin Çin'e ve Hindistan'a bakılırsa bu çirkinliğin ve şiddetin daha şimdiden nasıl yaşandığını görebiliriz.

Bu hallerinde hayat yerine ölüm olduğunu göremiyorlar mı?

Toynbee'ye kulak verelim: Çağdaş Batı tarihçilerinin belirlediği yirmi uygarlıktan, bizim uygarlığımız dışında tümü ya ölmüş ya da can çekişmekte.¹³²

Sünnetullah'la sürekli savaşanların ya da özgürlüğe, değişime ve gelişmeye karşı direnenlerin yok olmaması imkânsızdır. Yine Toynbee'ye kulak verelim: Ölü ya da can çekişmekte olan uygarlıkların tarihini inceleyip, birbiriyle karşılaştırdığımızda çözülme, gerileme ve yıkılmalarında tekrarlama düzeyine uygun belirtilerin varlığını görürüz.¹³³

Tarihte tekrarlama; değişimi durdurma ve her türlü gücü belli kişi ya da ailelerin egemenliğinde tutma inadıdır. Ben buna çağ dalgasına demir atmak diyorum.

Onlar neyi çoğaltmayı severler?

İyi, doğruyu ve güzeli değil, kötüyü, yanlış ve çirkin, çoğaltmayı severler.

Ne demek istiyorsun ego?

Buda kurtuluşa götüren yolda, şu beş yasağı koydu:

1. Öldürme!
2. Verilmeyeni alma!
3. Yalan söyleme!
4. İçki içme!
5. Beline hâkim ol!

¹³² Toynbee, Arnold J., 2016, Uygarlık Yargılanıyor, Çev.: Nurer Uğurlu, Örgün Yayinevi, İstanbul, s. 27

¹³³ Toynbee, Arnold J., 2016, Uygarlık Yargılanıyor, Çev.: Nurer Uğurlu, Örgün Yayinevi, İstanbul, s. 39

Buda'nın yasaklarının sayısı Musa'nın On Emri'nin yarısıdır, ama öyle geniş kapsamlıdır ki, bunlara uymak belki de On Emre uymaktan çok daha güçtür.¹³⁴

İnsanın zalimliğe-kötülüğe de eğilimi vardır. Dünyaya tapmaya ve çoğaltmaya karşı zaafı vardır. Din ister gökyüzünden gelsin ister bir beşerin düşüncesinin ve yaşamının eseri olsun, insanın onu bile çoğaltmak gibi bir hastalığı vardır. Buda, Musa, İsa ve Muhammed bir söyler ama insan bin ekler...

Konfüçyüs'ten yaklaşık on sekiz asır sonra ortaya çıkan, yani çok daha yeni bir klasik kitap olan Siao-Hio'nun bünyesinde özenle muhafaza edilen yararlı öğütler vermiştir (Konfüçyüs). Siao-Hio'nun ikinci kısmının 3. Paragrafı şöyle sona erer: "Evlenilmemesi gereken beş çeşit kız vardır: 1. Evlat saygısı ve sevgisi vazifesinin ihmal edildiği aileden gelen kızlar. 2. Evlerinde düzen hâkim olmayan ve evlerinde yaşayanların ahlak değerleri şüpheli olan kızlar. 3. Aileleri namus lekesi ya da alçaklık belirtileri taşıyan kızlar. 4. Kalıtsal ve bulaşıcı hastalıklara sahip aileleri kızları. 5. Babalarını kaybetmiş ailelerin en büyük kızları. Kocaların boşayabileceği yedi çeşit kadın vardır..."¹³⁵

İnsanı utandıran bu "yararlı öğütler" üstünde daha fazla durmak istemediğim için burada kesiyorum. Bana öyle geliyor ki Asya toplulukları kendi kendilerini lanetlemiş benziyorlar. Zayıf olan karşısında Firavunlaşmak ve Firavun karşısında da omurgasız olmak karakterleri haline gelmiş. Bu karakter, gördüğüm kadarıyla özellikle Çin, Hint ve İslami topluluklarda çok yaygın.

Kadına olan düşmanlıklarını görüyor musun ego?

Kocasını öldüren kadına verilen ceza korkunçtur. Suçlu kadın çırılçıplak soyulur; bir tahta üzerine yatırılır, bu durumdayken cellat kızdırılmış bir demir çengel ile vücudundan bir

¹³⁴ Störig, H. J., 2000, İlkçağ Felsefesi; Hint, Çin, Yunan, Çev.: Ömer Cemal Güngören, Yol Yayınları, İstanbul, s. 58-59

¹³⁵ Pierre, Claude Emmanuel Joseph, 2012, Zerdüş, Konfüçyüs ve Muhammed, Avesta Yayınları, İstanbul, s. 100

parça et tutar ve ardından bunu bıçakla keser. Kocasını öldüren kadının ilk darbeden itibaren öldürülmesi yasaktır; aksi takdirde cellat bunu hayatıyla öder... Bu işkence türü devlet başkanına ve bazen de bakanlara karşı işlenen suçlarda da uygulanır.¹³⁶

Neden bu kadar katı ve acımasızlar?

Çünkü tek ve aşkın bir Tanrı inancı olmadığına, yeryüzü merkezli dikey hiyerarşi inşa etmek yeterince gelişmemiş topluluklarda kaçınılmaz hale gelir. “Konfüçyüs, insanların toplumun temellerinin dayandığı beş büyük vazifeyle birbirlerine bağlı olduklarını söyler: Prens ve tebaanın, baba ve oğulun, koca ve karının, ağabeyin ve en küçük erkek kardeşin ve nihayet arkadaşların birbirine karşı olan vazifeleri.”¹³⁷

İşte burada o dikey hiyerarşiyi görüyoruz. Ontolojik bir varlığın ya da ilkenin olmadığı yerde, herkes hayatta kalmak için piramidin tepesindeki en güçlü olana köle olur. Firavun, halkına “Ben sizin tanrınız değil miyim?” diye kızıyordu. “Konfüçyüs, babalara öylesine büyük bir nüfuz bahşeder ki, eğer çocuklarının davranışlarından memnun değillerse onları satmalarına izin verir.”¹³⁸ Bunu da şu şekilde temellendiriyordu: “Size hayat veren babanızdır, dolayısıyla onun eziyetine katlanacaksınız.” Uygur dünyanın bu kötücül haldeki Doğu’yu kurtarmak gibi bir ödevi olduğunu düşünüyorum.

Tevhit dinleri hayatın dışına nasıl atılır?

Maddeler halinde şu şekilde anlatabilirim:

1. Peygamberin getirdiği mesajlar-kitap o kadar fazla yüceltilir ki hayatın dışına çıkartılır.
2. Peygamber Tanrı katına çıkartılır. Söz ve davranışları ya esas kitap ya da esas kitabın paraleli haline getirilir.
3. Kadın düşmanlığı bu paralel kaynakta kutsal hale getirilir.

¹³⁶ Pierre, Claude Emmanuel Joseph, 2012, Zerdüş, Konfüçyüs ve Muhammed, Avesta Yayınları, İstanbul, s. 106

¹³⁷ Pierre, Claude Emmanuel Joseph, 2012, Zerdüş, Konfüçyüs ve Muhammed, Avesta Yayınları, İstanbul, s. 109

¹³⁸ Pierre, Claude Emmanuel Joseph, 2012, Zerdüş, Konfüçyüs ve Muhammed, Avesta Yayınları, İstanbul, s. 99

4. Kölelik ve köle ahlakı yüceltilir, Tanrıya değil egemenlere kulluk geçer hale getirilir.
5. Farklı olan her şey tekfir edilir.
6. Özgürlük ve adalet düşünülmez.
7. Sünnetullah; kâinat, varlık ve varoluş görmezden gelinir.
8. Sanat, bilim ve felsefe değersiz gösterilip tekfir edilir.
9. İnsan en sonunda kendi yapıp ettiği bu kötücül kültürün kulu kölesi haline gelir.

Bu hastalıklı kültürle görece hesaplaşabilmiş yegâne uygarlık Batı'dır. Doğu'nun çirkinliğinin nedeni, bu hastalıkları bilincin konusu kılamamasıdır.

Neden kültür düşmanının ego?

Brahmanlar'ın su üstünden geçme yasakları vardır. Köklü Hint kültürünün denizlerde menzil alamamasının nedeni bu olabilir. Belki karada menzil almalarını engelleyen de buna benzer inançlarıdır. Bu kadar kültüre boğulmanın, varlığa ve varoluşa düşman olmanın başka bir açıklamasını bulmak gerçekten çok zor. Hint dünyasındaki kültür, adeta boşluk kabul etmeyen ve bütün varoluş alanlarını doldurmuş bir hastalık gibidir. Her şey ölçüyle güzeldir, hayatı yok edecek kadar biriktirilmiş kültüre elbette düşman olmak gerekir.

Schopenhauer, radikal keşişçe yaşanan bir Hıristiyanlığı ve başta Budizm olmak üzere Uzakdoğu dinlerini karamsar dinler olarak görür.”¹³⁹

Rönesans, Reform, aydınlanma, modernizm ve postmodernizm birçok hastalıktan olduğu gibi bu karamsarlıktan da kaçıştı. Japonya ve Güney Kore halklarının Batılılaşmasını da bir kaçış olarak görmek gerekir. Ama çeşitli kaçışlarımıza rağmen hala özgürlükten çok uzakta olduğumuzu görüyorum.

SÖZLER. “Toplum modernleştikçe bireyin özgürlüğünün yerine kurumların özgürlüğü geçer.” J. S. Mill

Müslümanlar, Çinliler ve Hintliler Batı müziği dinlediklerinde-izlediklerinde sadece müzik dinlediklerini-izlediklerini

¹³⁹ Atayman, Veysel (çeviren ve derleyen), 2004, Varolmanın acısı, Schopenhauer Felsefesine Giriş, Donkişot Yayınları, İstanbul, s. 136

sanıyorlardı, ki sanırım hala öyle sanıyorlar. Güney Koreli ve Japon halklar da öyle sanıyorlardı ama bir de baktık ki Güney Kore'den dünya çapında Batı tarzına sahip pop yıldızları çıkmaya başladı. Batı tarzı starlaşmanın ve Samsung "başarısının" bedeli ne olabilir acaba? Kökleri terk ediş veya kendinden mahrumiyet olsa gerek.

Peki, başka bir yolları var mıydı ego?

Varlığa ve varoluşa düşman olan eski kültürleri ile daha ne kadar cehennemi yaşayacaklardı? Onların da diğer kültürlerin de başka çareleri yok. Batı Uygarlığı her yönden bütün kültürleri kuşatmıştır. Herkesi kendisine dönüştürecek araçlara sahiptir ve bu araçları birer manipülasyon şeklinde her yerde dolaşıma sokmuştur. Bir Batı müziği video klipi "izlediğimizde", manipülasyon insanı içine alır ve bunu fark etmeyiz. Müslümanlar hala Kuran kursları ve imam hatiplerle Batı kültürüyle savaşabileceklerine inanıyorlar. Sanırım sorun tam da burada, yani bilmiyorlar ve düşünmüyorlar, sadece inanıyorlar. Bu nedenle varoluşla özneleştirici bir ilişki içine girmiyor ve herhangi bir menzili düşünüp ikame edemiyorlar.

SÖZLER: Hayatlarımızın çoğunu Gangsta cehenneminde yaşayarak harcadık.¹⁴⁰

Lao-Tsu, halkı ahirete yönelmeye ve bireyciliğe çağırdı. Onun aksine Konfüçyüs, halkı toplumculuğa ve dünyaya yöneltti.¹⁴¹ Lao-Tsu'nun bireyciliği bu dünyada değildi. Konfüçyüs'ün halkında ise bireysel bilinç yoktu. İki yaklaşım da şahsiyet düşmanıdır ve insanı egemen sınıfa köle olmaya davet ediyor. İkisi de birer inançtır, düşünce değildir. Düşünceye uzak her inanç gibi insanı düşürdüler.

Doğu topluluklarının düşünmelerini engelleyen belirleyici bir neden biliyor musun ego?

Yüksek düşüncenin olmazsa olmazı dildir... "Hint- Cermen kökenli dillerdeki birbirinden açıkça ayrılabilen özne, nesne, yüklem ve ad, sıfat, fiil (eylem) gibi dil öğelerinin belirlenmesi

¹⁴⁰ Cooli, Gangsta's Paradise

¹⁴¹ Şeriati, Ali, Dinler Tarihi, Çev.: Erdoğan Vatansever, PDF, s. 162

ve incelenmesiyle Yunanistan'da ve Batı'da gelişen dilbilgisinden (Grammatik) türemiş olan mantığın (Logik) Çin'de gelişmesi olanaksızdı ve nitekim orada mantık diye bir bilim gelişmemiştir.”¹⁴²

Batı dışında felsefenin olmamasının en önemli nedenlerinden birisi dildeki bu farklılıktır. Ancak İslami coğrafyadaki diller felsefe için uygundu, özellikle Arapça ve Kürtçe gibi eril-dişil özelliğe sahip olan diller çok uygundu.

Onlar neden düşünemediler?

Belirli aralıklarla kitaplı dinlerle karşılaşırsanız ve özellikle de bir çeşit coğrafi koridor bölgesinde yaşıyorsanız oturup felsefe yapamazsınız. Yani hayata bir çeşit anlam ve açıklama getiren dinlerle savaşlar arasında kalırsınız düşünemezsiniz.

Kesin, tutarlı ve her zaman için geçerli bir metafizik (fizikötesi), mantık-logik ve ahlak bilgisi-etik geliştirmek için özel bir çaba gösterilmemiştir. Konfüçyüs mantık bilimi diye bir bilim tanıımıyordu. Öğrencilerine doğru düşünmeyi öğretmek için onları sürekli düzelterek, yönlendirerek ve iyi örnekler uymalarını sağlayarak eğitmiştir.¹⁴³ Oysa Konfüçyüs ile yakın dönemlerde yaşamış olan Sokrates, Platon ve Aristoteles adeta aşılamayacak düşünceler inşa ediyorlardı. Demek ki düşünmeye uygun dil, mantık ve yöntem olmayınca “düzeltme, yönlendirme ve iyi örnekler verme” insanı en fazla bir öğretmen ya da bir çeşit imam yapabiliyor ama asla düşünür yapmıyor.

Doğulu insanların, Hintlilerin ve Çinlilerin kuramları daha çok mitolojik ve törebilimsel öğretilerden oluşmaktadır. Onlar çok ender olarak tamamlanmış bir düşünce dizgesine sahip olabilmişlerdir; onların düşünceleri daha çok şiirsellik ve inanca dayanmaktadır. Biz, kendimizi Batılı ülkelerin çalış-

¹⁴² Störig, H. J., 2000, İlkçağ Felsefesi; Hint, Çin, Yunan, Çev.: Ömer Cemal Güngören, Yol Yayınları, İstanbul, s. 124

¹⁴³ Störig, H. J., 2000, İlkçağ Felsefesi; Hint, Çin, Yunan, Çev.: Ömer Cemal Güngören, Yol Yayınları, İstanbul, s. 134

maları ile sınırlandırarak ve felsefeyi antik Yunan'dan başlatacağız.¹⁴⁴ Felsefenin olmadığı yerde akıl yoktur ve aklın olmadığı yerde bir çeşit insan olsa da kemal mertebesine çok uzak olan bir insan vardır. Oradaki insan, duygu dalgası içindedir ve henüz biliş çağı dalgasına geçememiştir.

Hint'te sanat, felsefe, ahlak ve dinin birliği ruhunun özelliklerinden biri şudur: Hint'te felsefe, din, ilim ve ahlak hatta sanat, birbirlerinden ayrı olmamışlardır. Bugün de ayrı değillerdir. Çünkü Brahmanizm dini, Veda dini, hatta Budizm dini çelişik olan çeşitli kavramlar için genişlik arz edip bunları kabullenmektedirler. Şöyle ki, bazen birbirine zıt çeşitli ahlak, görüş ve yaşam biçimine sahip fertler bütün ihtilaflarıyla Veda dininden olabiliyorlar. Hint'in sosyal yıkılma faktörü de budur.¹⁴⁵

Hint bilinci, aşırı birikmiş bir kültür altında nesneleştiği için kendi durumunu düşünebilecek olgunlukta değildir.

Elbette Hindu ve Çin Felsefesi'nden söz edilmektedir. Muhtemeldir ki burada, yalnızca görünümü felsefe olan ve başka türlü adlandırılması kuşkusuz daha iyi olacağı teorik disiplinler söz konusudur. Sonuçta, bizde bile, teorik bir disiplin -teoloji- vardır ki, teorik olmasına rağmen, ilke olarak, felsefe değildir. Hindu ya da Çin sözde-felsefesinin doğasının ne olduğu sorusunun Eflatun öncesi Yunan "filozofları" sorusuyla aynı düzeyde olduğunu geçici olarak ileri sürebiliriz.¹⁴⁶ Özetle; felsefe sadece Batı'da vardır.

Hinduizm'de Tanrı inancı diğer dinlerden farklıdır. Onun Tanrı inancı da diğer birçok inanç esasları gibi zaman içinde şekillenmiş, değişmiş ve gelişmiştir. Hinduizm'in Tanrı anlayışını politeist, monoteist, monist, panteist, panenteist olarak değerlendiren ve bunu da kutsal metinlerle temellendiren araştırmacılar vardır. Çünkü bu dinin Tanrı anlayışı tüm bu değerlendirmeleri mümkün kılacak nitelikte esnekler.¹⁴⁷

¹⁴⁴ Thilly, Frank, 2017, Felsefeye Yolculuk, Çev.: İbrahim Şener, Karbon Kitaplar, İstanbul, s. 18

¹⁴⁵ Şeriati, Ali, Dinler Tarihi, Çev.: Erdoğan Vatansever, PDF, s. 248-249

¹⁴⁶ Althusser, Louis, 2005, Yeniden Üretim Üzerine, Çev.: A. Işık Ergüden, İthaki Yayınları, İstanbul, s. 37

¹⁴⁷ Ersöz, Emine, 2007, Manu Kanunnamesi 'ne Göre Hinduizm, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, s. 1 (Ninian Smart, The Religious

Görünen o ki, Hinduizm dini de düşünmenin önünde engel teşkil ediyor.

Neden böyle düşünüyorsun?

Çünkü düşünce dediğimiz şey; görece düzenli bir devamlılığa, sistem ve tutarlılığa, ayrıntılı girişkenliklere, tanımlamalara ve kavramlara sahiptir. Bu din ise çok muğlak, gevşek yapılı ve bir o kadar da yüzeysel görünüyor. Çünkü ancak yüzeysel olan bir din her şekle girmeye müsait olabilir. Biz böyle bir durumu Antik Yunan pagan kültüründe bile görmeyiz. Hesiodos o dönemin tanrılarının bir çeşit hiyerarşisini-ilişki ağını ortaya koymuştur. O halde pagan bir din de olsa, eğer içinde görelî bir düzenlilik, sistemlilik, tutarlılık varsa, o dine inananlar yüksek bilim, sanat ve felsefe üretebilirler, yoksa da üretemezler.

İster gökyüzünde bir Tanrıya, isterse de yeryüzünde bir sürü tanrıya inanalım ama her şekle girmeyen görelî bir tutarlılığa dikkat etmemiz gerekiyor. Aksi halde bütün çağlar ilginç-tuhaf hale gelir ve değerli değersiz her ne varsa birbirine karışıp güme gider. Zaten Çin ve Hint halklarına baktığımda güme giden hayatlardan başka bir şey görmekte zorlanıyorum.

Hayatın düşmanı olma konusunda Asya toplulukları birbirleriyle yarışıyor gibi... "Dünyadaki kadın intiharlarının yaklaşık yüzde 40'ı; erkek intiharlarının yüzde 24'ü Hindistan'da görülüyor."¹⁴⁸

Söyle onlara ego, kendilerini sınırlasınlar!

Hindistan'da kadınlarla ilgili uygulamalardan bir diğeri ve belki de en korkuncu dul kadının kocasının cenazesıyla birlikte yakılarak öldürülmesi anlamına gelen Sati geleneğidir. Sati hem bu olaya hem de kocasıyla birlikte yakılan kadına verilen isimdir. Bu gelenek orta çağda Hindu sosyal hayatının bir parçası haline gelmişti. Dul kadın kendi rızasıyla canlı canlı yakılmayı kabul ettiğinde bu onun kocasına bağlılığını

Experience of Mankind, The Fontana Library Theology and Philosophy, London, 1971, s. 90.)

¹⁴⁸ Divya Arya ve Pooja Chhabria, 15.09.2018, BBC Dünya Servisi

ve erdemli olduğunu gösteriyordu... İngiliz hükümeti bu geleneği 1829'da yasakladı. Bugün Sati, büyük oranda işlerliğini yitirse de yine de bazı kırsal bölgelerde hala uygulanmaktadır. Hindistan'ın bağımsızlığını kazanmasından itibaren resmi olarak 40 Sati olayı rapor edilmiştir.¹⁴⁹

Kadının ölen kocasından sonra evlenme yasağı hala devam etmektedir. Özetle kocası ölen bir kadın evlilik, aile ve çocukla ilgili her şeyi unutmalı ve kocasına ettiği yeminini sürdürerek ölene kadar dul kalmalıdır. O, bunun yanı sıra sosyal hayattan soyutlanmış, pasif bir hayatı, ömür boyu bir yas havası içinde sürdürmelidir. Kısacası Manusmriti'de kadının bedenene kocasının cenaze ateşiyle birlikte yakılmasına açık bir atıf olmakla birlikte, ruhen adeta kocasıyla birlikte ölmesi istenmektedir. Hâlbuki erkekler için yeniden evlenmeyle ilgili bir yasa söz konusu değildir. Karısı ölen erkek evlenmek konusunda serbesttir. "Kendinden önce ölmüş karısı için, en son ibadet olarak kurban ateşini yakan kişi yeniden evlenebilir..."¹⁵⁰ Kadına yönelik zulüm bugün de devam etmektedir. Kadının durumu görece Batı dışında tam bir kâbus halidir.

Neye düşmansın ego?

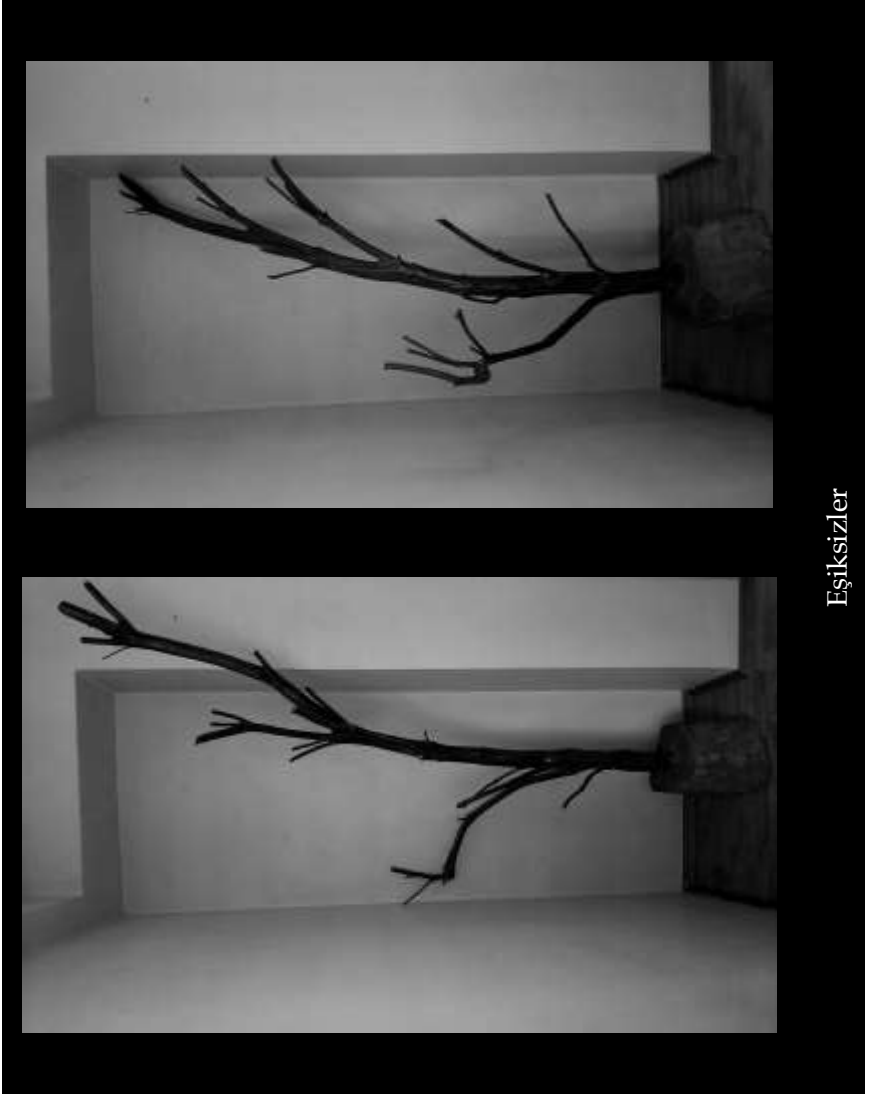
Hayata yer bırakmayan her şeye düşmanım. Yaşamın her alanını en ince ayrıntısına kadar hükümlere bağlayan, kadını düşüren, toplumu kastlara bölen bu coğrafya varlık ve varoluş düşmanlığı konusunda sanırım dünyanın en ileri gitmiş yeridir. Bu nedenle olsa gerek özellikle Hint ve Çin filmlerini izlemeye bile tahammül edemiyorum. Her yerde insanı nesneleştiren o kadar çok din ve kültür görüyorum ki, dayanamıyorum ve filmi izlemeyi bırakıyorum. Ekranda izlemeye dayanamadığım şeyleri yaşayanların ve bunlara alışanların durumunu düşünemiyorum.

SÖZLER: Eşiklerarasına mahkûm olan insanın, eşiksizlere tahammülü olmaz!

¹⁴⁹ Ersöz, Emine, 2007, Manu Kanunnamesi 'ne Göre Hinduizm, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, s. 17

¹⁵⁰ Ersöz, Emine, 2007, Manu Kanunnamesi 'ne Göre Hinduizm, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, s. 18-19

Eşiksizler

∞ wey¹⁵¹ ∞

Asya-Doğu topluluklarını neden “korkunç” buluyorsun?

Dünyada her şekilde girmeye hazır olan insanlar kadar korkunç olan başka hiçbir şey yoktur. Asya toplulukları da bu nedenle korkunçtur.

FRAGMANLAR: Çin'deki bu belediye binasının dışında bir ilan asılı. Örnek vatandaşların fotoğrafları sergileniyor. Tesadüfen onlardan birine rastlıyoruz. O kadar iyi bir rol model ki sorulara cevap vermeden önce parti sekreteriyle görüşmesi gerekiyor.¹⁵²

Eşya, başlangıçta, sahipsiz ve hak sahibi olmayacak bir kütle, bir hacimdir. İnsanlar, bir nevi küçük eşya ilahları olarak çarpışır ve kim o eşyayı ele geçirirse, o eşya onun olur. Yani, eşyaya göre insanlar, politeist bir eşya dininde küçük ilahlar tablosudur. Bu ilahlar, Çin tanrıları gibi sadece şer getirirler, zarar verirler, şerrinden korkulacak tanrılardır.¹⁵³ Kapitalist bireyin eşyalardan oluşan politeist bir evrende yaşadığı ve hatta bu evrenin bizzat kendisi haline geldiğini düşünüyorum.

Şimdi bu kapitalist kültür-piyasa, tanrısı sadece korku olan Çin gibi bir Pazar oluşturuyor. Korku salan tanrıların ve sülalelerin egemenliğinde adeta omurgasız hale getirilmiş milyarı aşan bir nüfus söz konusu. Bir de bunun yanına kat kat kültüre boğulmuş Hint ve Pakistan halklarını da ekleyin. Tam bir cehennem sahnesi. İnsanlık henüz bu tip halkların kapitalist ruhla tanışmaları sonucunda uygarlığın nasıl bir cehenneme dönüşebileceğini düşüncenin konusu yapmış değil. Batı görece güçler ayrılığının, sivil toplumun, yurttaşlığın, anayasal hak ve özgürlüklerin, laik bilim ve toplumsal kurumların et-

¹⁵¹ Wey: Korkunç

¹⁵² Çin “dijital diktatörlüğe” ilk adımı attı, 2018, DW Türkçe, Youtube. (Çin 2020 yılında vatandaşlara davranışlarına göre puan verecek bir sosyal kredi sistemini hayata geçirecek)

¹⁵³ Karakoç, Sezai, 2013, İslam Toplumunun Ekonomik Strüktürü, Diriliş Yayınları, İstanbul, s. 31

kisinde olan bireyci bir uygarlıktır. Böyle olduğu halde kapitalizm çok yıkıcı olduysa, bu saydıklarım benzer şeylerin hiçbirisinin olmadığı Batı dışındaki kültürlerde kapitalizmin nasıl bir cehennem gezegen yaratabileceğini düşünmemiz gerekiyor. Ben açıkçası korkuyorum, çünkü düşünmek konusunda geç kalmış olabiliriz!

Taoizm ve Uzak Doğu dinleri “sanal kapitalizme” çok uygun dinlerdir. Kapitalizm Taoistiktir, çünkü akışın veyahut kendini akışa bırakmanın Taoist etiği tam da kapitalizmin etiğidir.¹⁵⁴ Dinleri ve siyasi kültürleri kapitalizme tam uyan militarist bir dünya hızla büyüyor.

Çin, tek çocuk uygulaması ile amcası, dayısı, teyzesi, halası olmayan, bir bakıma ailesi olmayan yeni bir tür insan yetiştirdi. Bunun yaratacağı bencilliği ve yıkıcılığı tahmin edemiyorum! Üstelik bu insan askeri-ideolojik ve katı dinsel öğretilerin hâkim olduğu bir kültürde yetişiyor. Kapitalizmin neredeyse nesnel düzeyde en acımasız insan türü dünyada sadece ve sadece Çin’de yetişiyor diyebilirim. Bunun gelecekte yaratacağı tehlikeyi çok iyi analiz etmek zorundayız.

SÖZLER: Batı sömürgeciliği aşağılıktır ama Doğu sömürgeciliği daha da aşağılıktır.

Gördüğüm kadarıyla Batı’ya nazaran Doğu kapitalizme daha uygun. Çünkü hukuksuzluğun ve insanın insana kulluğunun kurumsallaştığı coğrafya esasında Doğu’dur. Sosyalizmin daha çok Batı dışında uygulanması bile bunu ispatlar. Neticede sosyalizm determinist bir doğa ve toplum öngörüsüne dayanır, bireysel bilince ve şahsiyete yer vermez. Rus, Çinli veya Kuzey Koreli egemenlerin sosyalizmi uygulamalarındaki amaçları, insan onur ve haysiyeti gibi değerli şeyleri korumak değildi, insana-topluma ve bütün güç kaynaklarına hâkim olmaktı.

¹⁵⁴ İlahi Kapitalizm, 2010, Hazırlayan: Marc Jongen, Boris Groys, Jochen Hörisch, Thomas Macho, Peter Sloterdijk, Peter Weibel ile Söyleşi, Avesta Yayınları, İstanbul, s. 44

∞ çanda îslamî¹⁵⁵ ∞

SÖZLER: ...Sünnetullah, Sünnetullah, Sünnetullah...

Söyle bana hayy, halklar hakkında nasıl düşünmeliyim?

Onların ruhlarını incitmemek için iyi, doğru ve güzel düşünmelisin!

Bunu nasıl yapabilirim?

Önce o halkların sevdiği, saydığı, akıl ve vicdanlarının hakkını vermeye çalışan insanlarını düşüncelerine temel yap. Sonra o halkların geçmişlerini tarih üstü olan ilkeye-Tab'a ve tevhidi tarih felsefesine vur ki geçmişlerinden bir tarih, yani şimdi ve gelecek çıkıp çıkmayacağını kendi gözleriyle görsünler.

Bunları yaparsam gaflet uykularından uyanırlar mı?

Hayır, çoğu uyanmayacak, bile isteye aldanmaya devam edecekler, hep de böyle yaptılar. Onlar bütün peygamberlere de senin gibi iyi, güzel ve doğru düşünmeye çalışanlara da hep zulüm ettiler. En azından bazılarının gaflet uykularından uyanmaları için bu saydıklarımı yap ve dua et. Sen bir beşersin, onlar için daha fazla şey yapamazsın. Belki onlar değil ama torunları yapmaya çalıştıklarını hakkıyla görürler.

SÖZLER: *Denizi yarıp bölsek, ayı ve hatta güneşi de bölsek, canlanır mı o zaman şu cesetleşmiş ruhlar! Hangi mucize hangi çağrı uyandırabilir uyuyan benleri!*

Kant'a kulak verelim: İçinde gizlenmiş yeni bir harp vesilesi bulunan hiçbir antlaşma bir barış antlaşması sayılmaz.¹⁵⁶

Bu ilke bir devletin hem iç hem de dış düşmanlardan kurtulmasını sağlamak içindir, yani köle ahlakına sahip olmayan bir devletin inşası için düşünülmüş, adalet üzere olan bir ilkedir.

¹⁵⁵ Çanda İslamî: İslami Kültür

¹⁵⁶ Kant, Immanuel, 1960, Ebedi Barış Üzerine Felsefi Deneme, Çev.: Yavuz Abadan, Seha L. Meray, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, s. 9

Peki, soralım kendimize, dünyada iç ve-veya dış düşman sahibi olmayan bir tane bile devlet var mı? Bu soruya verilecek cevap basittir: Hayır yoktur!

Neden yoktur?

Nedeni bu ilkenin idealist olması değildir, asıl neden, aklın somutlaşmış ifadesi olması gereken devletin henüz düşünülmemiş olmasıdır. Olan ve olması gerekenin tevhidini öncelemeyen hiçbir devlet bu ilkeye uygun bir omurgaya sahip olamaz. O halde öncelikle düşünürlerin olan ve olması gerekenin tevhidi üzere olabilecek devleti aklın konusu kılmaları gerekir.

Batı farklı bir durumda değil mi?

Batılı devletler “iç düşmanlarını” yaptıkları anayasal antlaşmalarla-sözleşmelerle devlet aklı-organizmasının içine alabilmişlerdir. Fakat İslami devletler hem iç hem de dış düşman varsayımları üzerinden köle ahlakına sıkıca sarılmışlardır. İnsanlığın gelişimine hiçbir alanda olumlu katkılarının olması da “Sünnetullah’la giriştikleri bu sürekli savaşın” bir sonucudur.

İslam ülküsü hiç mi uygulanmadı? Bu sonuca varmaktan kaçınmak için, Topluluk (Hakikat yolunda ilerleyen) Peygamberin yoldaşları, kayınbabaları ve damatları <<hulefayı Raşidin>> tarafından yöneltildiği zamandan, İslamiyet’in başlangıcındaki yani Peygamberin ölümünden Emevi hanedanının zaferine kadar geçen 29 yıl içinde, yarı ideal bir devre gösteriyor. Çok eskiden beri, hiç değilse Sünniler arasında, bu devre yüceltilmiştir (idealleştirilmiştir). Bu yüceltme, ilk defa olaydan en az iki yüz yıl sonra genellikle menkıbelere başvuru olarak yapılmaktadır.¹⁵⁷

Bu “iki yüz yıl sonra”, sünnet ve hadis uydurmalarının da patlama yaptığı zamanlardır... Ne Muhammed’in Peygamberliği dönemi ne de sonrası İslam’ın uygulandığı zamanlardır. Bunlara İslam’ın yer yer filizlendiği zamanlardır desek daha

¹⁵⁷ Rodinson, Maxime, 1969, İslamiyet ve Kapitalizm, Çev.: Orhan Suda, Gün Yayınları, İstanbul, s. 108

doğru söylemiş oluruz. Çünkü peygamberin vefatından hemen sonra hilafet kavgaları, sonrasında cihat adı altında dünyayı işgal girişimleri, adaleti ve Sünnetullah'ı paranteze alma faaliyetleri başlıyor. Bu olumsuz sapmalar da gösteriyor ki, İslam bir asrısaaadet adı verilecek kadar asla uygulanmadı. İkame olması, bir asra adını vermesi için hem daha çok zamana hem de şahsiyetlerin yetişmesine ihtiyaç vardı. Bütün güç-yetkilerin halifede toplandığı dikey hiyerarşiye dayanan bir yerde bütün insanlar nesneleşti. Bu nedenle son din de diğer dinler gibi yeryüzüne inemedi. Bütün dinlerin tevhit üzere olacak şekilde hayat bulmalarının biz insanların elinde olduğunu görmemiz gerekiyor. İnsanın ödevi ve sorumluluğu budur.

Hiçbir din; köleliği, kadına yapılan zulmü, kavimciliği-ırkçılığı ve dünyaya tapmanın diğer türlerini ortadan kaldıramadı, hatta bütün dinlerin misyonları saptırıldığı için bunlara devamlılık kazandırdı. Hiç kuşkusuz dinlerden değerli şeyler beklemek doğru değildir, neticede biz kendimizi değiştirmedikçe hiçbir şey kendiliğinden değişmez.

Dinlerin hiçbir şeye yaramadıklarını mı söylüyorsun ego?

Bunu söyleyemem ve bana göre akli başında hiç kimse de böyle bir şey söylememelidir. Unutmamak gerekir ki en azından "ümme, mümin, tevhit" gibi değerleri kavram düzeyinde de olsa dine borçluyuz. Bunların içleri yeterince doldurulmamış olabilir, ki bu iş bize bırakılmıştır ve ben bütün hayatım boyunca bunu yapmaya çalışacağım.

İnanmayan özne olabilir mi?

İnsanlar ister inansınlar ister inanmasınlar ancak ve ancak ilkeye-Tab'a yüzlerini dönerlerse özne olabilirler.

Onlar neden bütün sözleri dinleyip en güzeline uymuyorlar?

İslam dini istişare kurumuna sahiptir. Bu Medine Sözleşmesi ile somutlaşmış ve hayat bulmuştur. İslam'da, insanın özne olması ve her türlü gücün adalet üzere olacak şekilde sürekli dolaşması gibi ilkeler vardır. Bu anlamda İslam insanlığın pu-

sulasıdır. Ancak “Müslümanım” diyen toplulukların bu ilkelere uymamaları, aklını kullanmayan her topluluğun başına gelen helak olmayı onların başına da getirmiştir. Yeryüzünün en çok çirkinliğe batmış toplulukları olarak lanetlendiler. Bunu fark eden düşünürleri ve âlimleri de linç ettiler, hapse attılar, astılar, tekfir edip sürgüne gönderdiler. Onlar şahsiyetlerden nefret ederler?

Neden?

Montesquieu’ya kulak verelim: Toplumların ilk günlerinde cumhuriyetin başları kurumlar kurar, sonra da kurumlar başları yetiştirir.¹⁵⁸

Kurucu başların niteliği neyse kurdukları şeylerin niteliği de o oluyor. Şarkta düşük bilinç dolaşımında olduğu için ne yazık ki kurucular da kurumlar da çok vasat altıdır. Vasat altı kişi ve kurumlar şahsiyete düşmandırlar, çünkü şahsiyet vasat üstüne ait bir varlıktır. Onlar şahsiyet gördükleri her defasında “beka sorunu” yaşarlar. Kendilerini terbiye etmek ve vasat seviyeye veya üstüne çıkmaktansa içinde bulundukları cehen-nemin sahipleri olmayı tercih ederler. Şarkın küçük hesapçılığı, küçük olsun benim olsun, ne olursa olsun kafası çok kadim bir hastalıktır.

SÖZLER: Devamlılık değişime, değişim devamlılığa kurban edilemez, ölçülü bir teohit menzili esastır.

Kuran’da istişareye önem verilmiş ve çok sık zikredilmiş olsa bile bozkır insanların gelmesine kadar pratik ya da kurumsal çok az etkisi olmuştur.¹⁵⁹ Araplar, Berberiler ve Acemler istişareye önem vermemişlerdir. Fakat Türkler de İslam’a geçtikten sonra bu kurumu/ ayetleri sahiplenmemişlerdir.¹⁶⁰

¹⁵⁸ Rousseau, Jean-Jacques, 2006, Toplum Sözleşmesi, Çev.: Vedat Günyol, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, s. 38

¹⁵⁹ Lewis, Bernard, 2007, Demokrasinin Türkiye Serüveni, Çev.: Hamdi Aydoğan, Esra Ermert, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 41

¹⁶⁰ Lewis, Bernard, 2007, Demokrasinin Türkiye Serüveni, Çev.: Hamdi Aydoğan, Esra Ermert, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 50 (Burada Machiavelli’den alınarak Türklerde sultan dışında güçlü, görece özgür/soylu insanların olmadığından söz edilir.)

Hiç kimse kendi doğal hakkını, yani her konuda özgürce akıl yürütme ve özgürce değerlendirme yetisini bir başkasına devredemez; dahası, hiç kimse bu bapta baskı altına alınamaz. İşte bu yüzden diyoruz ki devlet ruhlara yöneldiğinde şiddet uygular.¹⁶¹ Teolojik – Politik İncelemede Spinoza bunları söylüyor... Bütün ideolojiler, ata, lider izcilikleri-yolları, eğitim-öğretim, din kurumları ve mabetler bütün ruhlara şiddet uygulama hakkını kendilerinde görürler. Bu durumu görece Batı dünyası başka bir tür köleliği inşa ederek aştı ama Batı dışındaki topluluklar köle ahlakında yarıştıkları, özgür ve öznel bilinçten fena halde korktukları için bu şiddetten kurtulamadılar.

Amerika'da halk kanuna sadece kendi eseri olduğu için değil, şayet tesadüfen kendine dokunursa onu değiştirebileceği için de itaat eder.¹⁶² Asya'da ve özel olarak da İslami devletlerde ise yasa yüceltilmiş, hayatın dışına çıkarılmış ve mutlaklaştırılmıştır. Hatta sultan-padişah yasa üstü görülmüştür. Ulus devlet zamanlarında ise ulus ya da çoğunluk mutlak yasa ölçütü haline getirilmiştir. Bu nedenle de insanlar kendilerini güven içinde bir özne gibi değil, tehlike içinde bir nesne gibi hissederek. Aklın ürünü olmayan, değişime kapalı ve dolayısıyla varoluşa uygun olmayan yasalar zorunlu olarak insanları, toplulukları ve devletleri yozlaştırdı.

Marks'a göre Doğu insanları kendilerini temsil edemezler, temsil edilmeleri gerekir. Benjamin Dısraili'ye göre Doğu bir meslektir.¹⁶³

Arthur James Balfour'a kulak verelim: Her şeyden önce olgulara bakın. Batılı uluslar, tarihte ortaya çıkar çıkmaz, kendilerine özgü erdemleri edinip kendi kendini yönetme yetilerinin ilk ilkelerini sergilediler. Genel deyişle Doğu'daki Şarklıların tarihine bir göz atın, kendi kendini yönetmenin izine rastlayamazsınız... Bu ulusların hiçbirinin (Batılı bakış açımızla)

¹⁶¹ Lordon, Frédéric, 2012, Kapitalizm Arzu ve Kölelik, Marx ve Spinoza'nın İşbirliği, Çev.: Akın Terzi, Metis Yayınları, İstanbul, s. 9

¹⁶² Tocqueville, Alexis, 1962, Amerika'da Demokrasi, Çev.: Taner Timur, Türk Siyasal İlimler Derneği Yayınları, Yenilik Basımevi, İstanbul, s. 58

¹⁶³ Said, Edward W., 2013, Şarkiyat, Batı'nın Şark Anlayışları, Çev.: Berna Ülner, Metis Yayınları, İstanbul, s. 10

kendi kendini yönetme dediğimiz şeyi kendi talebiyle getirdiğini görmezsiniz.¹⁶⁴

Hiç kuşkusuz Doğu milletleri hiçbir zaman kendi kendilerini yönetecek olgunluğa erişmediler ve bu durum hala böyledir. Çünkü Doğu’da üst ilkeler arayışı, yerleşiklilik, havada, karada, suda menzil alma, şahsiyet, özgür akıl, hukuk, kuvvetler ayrılığı, farklı sosyo-ekonomik sınıflar, laiklik yoktur. İşgale ve sömürülmeye açık halde oldukları ortadadır. Bütün bunlar yine de Batı’nın Doğu’yu işgal etmesini ve sömürgeleştirmesini meşrulaştırmaz. Ancak bu dünyada; sömürgeleştirilmeye bu derece açık olan halkları görünce ağzının suyu akmayacak hiçbir egemen yoktur.

*SÖZLER: “Belirlenimleri nesnel ve somut olan; herkesin saygı duy-
ması gereken, herkes için geçerli olan ve herkesin (bir birey, bir insan
olarak) tanınıp-kabullenilmesinin zeminin oluşturan hukuk ve ah-
laklılık Doğu’da yoktur.”¹⁶⁵ Hegel*

Sevgili İbrahim’den beridir terbiye edilmeye çalışılan bu topluluklar neden terbiye olmamakta diretiyorlar ego?

Düşünürlerinin bile pekiyi düşünemedikleri yerde kitleler ne yapabilirler ki!

Ne demek istiyorsun?

Benden bütün İbrahimi dinleri tek kelime ile özetlemem istenirse “tevhit” derim. Bu hem ontolojik hem epistemolojik hem de pratik yönleri olan bir kavramdır. Ve tek başına dünyalara menzil aldırabilir. Fakat düşünmeyi bilmeyen topluluklar üzerinde çok yıkıcı da olabilir. Yanlış anlaşılırsa ya da dünyaya tapmanın aracı olarak kullanılırsa bu her şeyi kuşatabilecek olan tümel kavram, insanlar-topluluklar için bir “çelik kafes” haline gelebilir. Nitekim İslami topluluklar için tam da bu olmuştur diyebilirim. Öyle ki Ali Şeriatî gibi bir düşünür bile tevhidi çok yanlış yorumlamışa benziyor...

¹⁶⁴ Said, Edward W., 2013, Şarkiyat, Batı’nın Şark Anlayışları, Çev.: Berna Ülner, Metis Yayınları, İstanbul, s. 42

¹⁶⁵ Tarih Felsefesi Seçme Metinler, Herder, Kant, Fichte, Schelling, Hegel, Schopenhauer, Haz.: Doğan Özlem, Güçlü Ateşoğlu, 2017, Doğu Batı Yayınları, Ankara, s. 176 (Çev.: Selahattin Hilav)

"Tevhidin artık felsefi, teolojik ve bilimsel tartışma ve yorumlama çevrelerini aşmış yere indiği; artık toplumun işleyişine karışmaya başladığı söylenebilir. Sınıf ilişkileri, bireylerin durumu, birey-toplum ilişkileri, toplumsal yapının değişik yönleri, toplumsal üst-yapı, toplumsal kurumlar, aile, siyaset, kültür, mülkiyet, toplumsal ahlak, bireylerin ve toplumun sorumlulukları gibi, toplumsal ilişkilerle ilgili pek çok konuda tevhit çeşitli sorular ileri sürmektedir. Böylece tevhit, bütün toplum işleri için gerekli olan fikri temelleri sağlamaktadır. Tevhid'in bu yönünün, tevhit inancı üzerine kurulan gerek maddi ve iktisadi, gerekse fikri ve imani yapısı çelişkisiz bir toplum için gerekli ideolojik temelleri ve fikri harcı sağladığı da söylenebilir."¹⁶⁶

Birincisi, tevhit hiçbir zaman yere inememiştir, çünkü ne o kadar iman ne de akıl sahibiyiz. İkincisi, burada esas belirtilmesi gereken nokta "çelişkisiz toplum"dur. Toplum doğası gereği çelişkilerle doludur, çelişkisizlik sadece Tanrı için düşünülebilir. Çelişkisizliği amaçlayanlar yeterince gelişmemiş topluluklar veya cemaatler olabilir, gelişmiş toplumların böyle bir amacı olamaz. Topluluğun çelişkisiz olması gerektiği fikri, İslami topluluklardaki en yanlış ve en yıkıcı yorumlardan birisidir. Diyebilirim ki burada yanlış olan "kader ve nedensellik" inancını da içine alan daha tümel bir hata yapılmıştır. Çünkü çelişkinin olmadığı yerde özgür irade ve varlığın hareket yasaları da olmaz.

Tevhit, dikey ve yatay boyutları olan kurucu bir kavramdır ve etkilemeyeceği hiçbir şey yoktur. Tevhit, çelişkileri de içine alan ve aynı zamanda bütün çelişkileri de aşan bir kavramdır. Dolayısıyla buradan çelişkisiz bir toplum çıkarmak hatalıdır. Bu temel hatanın sonucunda da şehir kuramayan, sanat, felsefe, bilim yapamayan, farklılıkları bir arada yaşatabilecek yasaları ve kültürü ikame edemeyen, tekfiri kurumsallaştıran, kadercilik ve-veya mutlak nedensellik ile sorumsuz ve ahlaksız bir çeşit insan yaratan, insanı insana kul yapan, kişiliksiz hale getiren ve bütün bunların değişmeden devam etmesini

¹⁶⁶ Şeriati, Ali, 1980, İslam Sosyolojisi Üzerine, Çev.: Kâmil Can, Düşünce Yayınları, İstanbul, s. 40

amaçlayan bir kültür üretildi. Bu kültür henüz aşılabilmiş değildir. Çünkü hala düşünmeyi öğrenemedik.

Çelişkinin olmadığı yerde hareket, hareketin olmadığı yerde hayat, hayatın olmadığı yerde bilinç, bilincin olmadığı yerde irade ve iradenin olmadığı yerde insan olmaz ve insanın olmadığı yerde de din olmaz.

Tevhit yeryüzüne indirilebilir miydi?

Tevhid'in yeryüzüne indirilmesi demek; o dağlara yüklenen ama dağların taşıyamadığı ve insanın yüklendiği sorumluluk demektir. Tevhit yeryüzüne indirilecek kadar asla düşünülemedi daha doğrusu düşünülemedi. Müslümanlar zaten düşünemezlerdi, çünkü onlar düşünmeyi hala öğrenebilmiş değiller. Bunu Batılı filozoflar düşünebilirlerdi ama bu da pek mümkün değildi.

Neden?

Bunun birçok nedeni sayılabilir ama kök nedeni şu şekilde ifade edebilirim: "Tarihsel olanla tarih üstü olan düşünülemez." Yani çağının fiziğine-kozmolojisine bağlı olan mantık-akıl dediğimiz şeyin kendisi zaten tarihseldi, tevhit gibi hem tarih içi hem de tarih üstü boyutları olan bir akide elbette bu araçla düşünülemezdi. Zaten bunca dinin gelmesinin nedeni de bizleri tarih üstü bir menzile konusunda uyarmak ve olgunlaştırmaktı.

Kuantum fiziğine-teorilerine kadar determinist bir kâinat bilgisine sahip olduk ve buna bağlı olan bir akılla insanın özgürlüğünü amaçlayan tevhit düşünülemezdi. Kuantum deneyleriyle determinist olmayan bir kâinat resmine ulaştık fakat bu sefer de modern üniversitelerin bilincimizi uzmanlıklar altında parçalaması, tevhit gibi "tümel" bir akideyi düşünmeyi imkânsız hale getirdi. Ben bunların farkında olarak tevhidî yeryüzüne indirmeye çalışacağım. Bu, tarihte hiç yerine getirilememiş çok ağır bir sorumluluk olarak hepimizi bekliyor.

Diyelim ki tevhidî düşündün, bunun uygulanabileceğini, hayat bulacağını ya da tercih edilebileceğini düşünüyor musun?

Aslında bu bir tercih meselesi değil, bir zorunluluk ama ken-

dimizi terbiye etme konusunda sahih bir imana sahip olmadığımız için tevhide sanki bir tercihmiş gibi bakıyoruz. Diğer taraftan, tevhide düşünsem bile bunu Müslümanlar büyük olasılıkla uygulayamayacaklar. Çünkü onlarda sınıflı toplum yok, yani henüz hukukun mekaniği bile yokken tevhide uygulayacak mekanik zaten olamaz. Üstelik hepsi de sömürge topluluklar. Onlar için hak ve hakikatin bir önemi yok, onlar köylü-varoş-köle ahlakını sevdiler.

İlk olarak kimler tevhid'e sarılabilir?

İlk olarak İskandinav halkları sarılabilir, Doğu'da ise Kürtler.

Neden Kürtler?

Çünkü onlar devlet kurmadılar ve bu yüzden de biriktirdikleri fazla maddi şeyleri yok.

Kâbe'nin etrafındaki alanda (metaf) eskiden her bir mezhebin makamları vardı. Birbirlerinin arkasında namaz kılmadıkları için o alanda Hanefi, Şafi, Maliki, Hambeli mezheplerinin makamları vardı. Bu makamlar 1953 yılında kaldırıldı.¹⁶⁷ Mitos, ritos ve sofusun hakikat düzeyinde tevhide geldiği yer Kâbe'dir ama Müslümanlar orada bile tevhitte ayrılmışlardır.

Bu makamlar kaldırıldıktan sonra tevhit sağlandı mı?

Elbette ki hayır, çünkü tevhit sadece inançla ilgili değildir, aynı zamanda ahlak ve akıl ile ilgilidir. Bunların üçü de kendilerine Müslüman diyen insanlarda çok eksiktir. Bu eksikliklerin en temel nedeni ve devam ettiricisi de icat ettikleri düşük bilinçli siyasi yapılarıdır.

Nasıl yani?

Hegel'e kulak verelim: Kurumların ve özellikle devletin taşıdığı rasyonalite bir kez kurumlaştıktan sonra henüz kurumlaşmamış aklın karşısına bir engel olarak dikilir.¹⁶⁸

¹⁶⁷ Kara, İsmail, 2016, Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi ve Meseleleri, Düşünce Kültür Sanat Kulübü, İstanbul, Youtube

¹⁶⁸ Bumin, Tülin, 2010, Hegel, Bilinç Problemi, Köle-Efendi Diyalektiği, Praksis Felsefesi, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 128

İslami topluluklarda olan işte tam da budur. Yani merkezi, dikey hiyerarşili, tekçi, yasacı siyasi yapılar kuruyorlar ve bunlar da insanların bilincini tevhitten uzaklaştırıyor. Ben bugüne kadar MEB, YÖK ve Diyanet gibi kurumlar tarafından bilinci paramparça edilmemiş ve köklerinden koparılmamış bir kişi bile görmedim. Bu nedenle de “tevhit bizi aşar” ya da “la ilahe illallah demek neredeyse hiçbirimizin haddine değildir” diyebilirim.

Laik bilincin dinlere bakışı nasıldır?

Jeopolitik açıdan İslam, Batı için bir tehlikedir; dünya tarihi açısından modernite için bir tehlikedir; felsefi açıdan ise, demokrasi için tehlikedir... Bu din, orta çağlara gerilemek anlamına gelen bir felsefe ve insanlığın gelişimine bir engeldir.¹⁶⁹

Sadece İslam'ı mı tehdit olarak görüyorlar?

Hayır, aslında bütün dinleri tehdit olarak görüyorlar ama şu anda modernite ve postmoderniteyle görece uzlaşmamış görünen tek din İslam olduğu için doğal olarak onu daha fazla tehdit olarak görüyorlar.

Güzel bir bilincin görebileceği en çirkin şey nedir?

Bana hiçbir şey çoğunluğun hakikatin ölçütü-ölçüsü olması kadar çirkin gelmez hayy.

SÖZLER: Allah ve güzel kulları şahittir ki; siz çoğunluklar enfüs ve afak Tevhid'i üzere değil, ifrat ve tefrit üzeresiniz.

Geçmiş, gelenek olarak aktarıldıkça otorite kazanmaktadır. Gelenekten kopma otoritelerin yitirilmesini sağlar.¹⁷⁰ Geçmişle hesaplaşılmalıdır ama bu tam bir kopuşu da amaçlamalıdır. Buradaki ölçüt de ilke-Tab ve tevhidi tarih felsefesi olmalıdır. İnsanın başka türlü sorumlu ve özgür varlık olması mümkün değildir.

¹⁶⁹ Kukathas, Chandran, 1999, İslam, Sivil Toplum ve Piyasa Ekonomisi, Ed.: Ömer Demir, Liberte Yayınları, Ankara, s. 21(Chandran Kuhatnas, John L. Esposito, The Islamic Threat; Myth or Reality?, 1993, Oxford University Press, New York)

¹⁷⁰ Benjamin, Walter, 2007, Estetize Edilmiş Yaşam, Sanattan savaş ve siyasete Alman Faşizminin Kuramları, Çev.: Ünsal Oskay, Derin Yayınları, İstanbul, s.35

Hegel'e göre, dinselliğin ayırt edici özelliği, Entzioeiung'dur, yani bilincin birliğinin, -Dünyaya bağlı olduğu için- ölümlü olan bir empirik ben ile Tanrıyla doğrudan ilintisi olan bir aşkın ben halinde bölünmeye uğramasıdır. Ve dindar insanın mutsuzluğunun (Ungluck, Schmerz) kaynağı da, Widerspruch'un, yani ikiye bölünmüş (gedoppelt) bilincin iki çelişik ögesinin arasındaki karşıtlığın ortadan kaldırılmasının olanaksızlığıdır. Dindar İnsan, kendisiyle birlik ve bütünlüğe ulaşamaz ve insansal varoluşun en yüce amacı ve en son haklı çıkarılması olan Befriedigung'u, yani doyumu da hiçbir zaman elde edemez.¹⁷¹

“Doyum”, inanalım ya da inanmayalım ama mümkün değildir. Mutlak öznenin karşısında her inanan insan doğası gereği kul durumundadır, Hegel'in deyişiyle köledir. Fakat Mutlak özne karşısındaki durum pasif bir durum değildir. Tam aksine bu; bir beşer varlık olarak ve beşer varlıklar âleminde olan bir varlık olarak, insanın özne olmasının maksimum olanak durumudur. Bu hiç kolay bir konum da değildir, çünkü Mutlak varlığa yüzünü dönen insanın, dünyadaki sorumluluğu da çok ağır hale gelir.

Ölümünden korkusu yüzünden uğradığı yenilgisi içinde köle, Dünyayı ele geçirmek için efendiyle çatışmaya girmeyeceği için Dünyayı, zafer kazanmış efendiye bırakmıştır ve dolayısıyla, özgürlüğünü ancak, Dünyanın ötesinde, Jenseits'ta, dinsel aşkınlıkta bulmaya çalışabilir.¹⁷²

İnsan yeryüzünde birçok tanrı, aşkın form ve kültür yaratır. Sorumluluktan kurtulmak için yeryüzünde tanrılar ve dinler yaratır. Sorumluluk yükleyen Tanrıdan kurtulmak için sorumluluk yüklemeyen tanrılar yaratmak ve bunlarla insanı ansana köle yapmak, bizim kadim hastalıklarımızdandır. Özellikle Orta çağ Hristiyan kültür-dünyası ve 1400 yıldır İslami kültür-dünyası buna iyi örneklerdir. Hristiyanlar ve

¹⁷¹ Kojeve, Alexandre, 2001, Hegel Felsefesine Giriş, Çev.: Selahattin Hilav, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 19

¹⁷² Kojeve, Alexandre, 2001, Hegel Felsefesine Giriş, Çev.: Selahattin Hilav, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 20

hatta Museviler; bir çeşit nihilizm olan Rönesans, reform, aydınlanma, Fransız ihtilali ve laiklik ile bu çürümeye-hastalığa cevap vermeye çabaladılar. Fakat aynı şeyleri İslami dünyanın yapması çok güç görünüyor.

Senin gibi sorumluluğu yüklenmeye çalışanların başına neler geldi ego?

Bediüzzaman Said Nursî, metodolojik ve edebî tenkitle ilgili eşsiz duyarlılığı ile i'câz ve Kur'an'ın belagatiyle ilgili konularda, güçlü bir araştırma metodu ve düzenli bir sisteme muhtaç olduğunu idrak etmiştir. Ne var ki, içinde yaşadığı siyasi ve sosyal çevre ile ruhi, psikolojik şartları, Risale-i Nur'un, Nursî'nin dile getirdiği kemal noktaya ulaşmasına engel olmuştur.¹⁷³ Onlar o kadar düştüler ki; aklını kullanmak ve tevhid'i yeryüzüne indirmek isteyen güzel ahlak sahibi insanlara da sürekli zulüm ettiler. Değil canlısına, mezarına bile tahammül edemediler. Bunlara rağmen kendilerine Müslüman dediler.

Onlar devleti mutlak bir varlık mı sanırlar?

Ne yazık ki şark insanı devlete tapar!

SÖZLER: Mutlak olma iddiasındaki her beşerî varlığa itaatsizlik, yüce bir emirdir.

Onlar ölçü nedir bilmezler mi?

Onlar güce tapmak ve o gücün etrafında daha fazla "kelle" toplamak için her türlü değerli şeyi kurban ederler... Tanrı sürekli yaratır ve bu yaratım mevcudun tekrarı değildir, her şey bir kerelik olur ve sürekli değişir. Fakat her ideoloji, kültür ve mutlaklık iddiasındaki sistem sürekli bir şekilde değişimi durdurmak, kendi kendisini yeniden üretmek ve korumak ister. Bu durum Sünnetullah'a; varlık ve varoluş yasalarına aykırı olduğu için de sistem içindekiler kötücül şekillerde dönüşürler ve artık ölçü nedir bilemez hale gelirler.

¹⁷³ Admân, Azîz Muhammed, Bediüzzaman Said Nursî'de Belagat Kavramı, Kavram Okuması ve Kura'anî Boyutları, Çev.: Cüneyt M. Şimşek, Furkan Dergisi, Kur'an'ın İ'câzı Sayısı, 2016, Sayı:2, Adana, s. 68

Kâinata ve insana sırtlarını dönerek iman edebileceklerini mi sanıyorlar?

Eğer insan kulağının duyarlılık özelliklerini bilmezseniz o kadar yüksek sesle ezanı okursunuz ki, ezan her başladığında insanlar rahatsız olmaya başlarlar. Oysa doğal insan sesini koruyarak ezan sesini her yere dağıtmak mümkündür. Diğer taraftan eğer insanın duyarsızlaşma özelliğini bilmezseniz, namazın form ve içeriğini nesnel ölçülere bağlarsınız. Böylece insan zorunlu olarak otomatige bağlar ve ibadetlerin anlamı-amacı uçup gider.

SÖZLER: Tevhitten kopan insan, şirkler arası bir şirk olmaya mahkûmdur.

Hiçbir “Müslüman devlet” yoktur ki anayasası, biçimsel, maddi, içeriksel, felsefi, mantıksal, akılsal, bilimsel, ontolojik, epistemolojik vb. açılardan tutarlı ve meşru olsun. Nasıl oluyor da kolektif bir körleşme yaşıyor? Onlar bile isteye aldanmaya alıştılar.

SÖZLER: “Mantığı kullanmayı reddeden biriyle tartışmaya girmek, bir cesede ilaç tedavisi uygulamaya benzer.” Thomas Paine

Onlar neden düşünemiyorlar?

Felsefeyi bir Batı olgusu olarak gören S. Daryush’a göre bunun istisnası olarak İslami topluluklar görülebilir. “İslam dünyasının yazgısı Hindistan’dan ve Uzakdoğu’dan farklı olmuştur, çünkü Yunan metinlerinin önce Süryaniceye, sonra da Arapçaya tercümesi sayesinde Yunan düşüncesinin etkisini görmüştür.”¹⁷⁴

Daryush, İbn Rüşd’ü ve İbn Sina’yı bu etkinin en önemli sonuçları olarak görüyor ancak ben bu kişilerin de “imam” olmayı aştıkları ve “filozof” gibi düşündükleri kanaatini taşıyorum. Daryush da bu fikirde olacak ki şu cümlelerle bunu tam olarak ifade ettiğini görüyoruz: “Sokrates-öncesi düşü-

¹⁷⁴ Shayegan, Daryush, 2013, Melez Bilinç, Çev.: Haldun Bayrı, Metis Yayınları, İstanbul, s. 50

nürlerden Heidegger'e kadar uzanan felsefenin, düşünce tarihinde, Batı-dışında bir muadili var mıdır? Cevap olumsuz.”¹⁷⁵

Peki ama neden?

Bana göre bunun temel nedeni; Müslümanların, Batı mantığı, fiziği, matematiği ve felsefesi ile mesafeli bir ilişki içine girmiş olmalarıdır. Diğer taraftan özgür düşünememişlerdir, çünkü dinle tutarlı olmayı öncelik haline getirmişlerdir. Ve âlimlerin hemen hemen hepsi ya bir politik öznenin memuruydu ya da memur olmasa bile kılıç korkusu altındaydı.

Neden İslami devlet olmadığını düşünüyorsunuz?

İran Devrimi, ibadet ve toplumu düzenleyen İslâm'ın kapsamlı bir hayat tarzı olduğunu hatırlatıcı bir işlev gördü: "İslâm, bir din olmanın yanı sıra bir devlet, hükümet ve siyaset, ekonomi ve sosyal örgütlenme, eğitim ve ahlak, bir ibadet ve cihadı.”¹⁷⁶ Ne yazık ki İran ve daha birçok devletin, İslâm'ı temsil ettiğine inanılıyor. Oysa onlar devlet bile sayılmazlar, anayasası olmayan devlet mi olur!

Onların anayasaları yok mu?

Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'nin 16. Maddesine göre; erkler (güçler) ayrılığının bulunmadığı toplum(lar)da anayasa yoktur. Yasama, yürütme ve yargı güçlerinin ayrılığı ilkesine uyan bir tane bile “Müslüman devlet” yoktur. Düşünün ki tevhit dini olan İslâm'a inandığını düşünen topluluklar, ilkelere, haklara ve hukuka uygun davranmayı değil, bir takım ailelere, kişilere, kliklere, imamlara, ideolojik kurumlara, sayısal çoğunluklara ve vesayetçi organlara köle olmayı tercih ediyorlar. Böyle İslam topluluğu ve devleti mi olur!

SÖZLER: Kadının olmadığı yerde değerli olan hiçbir şey hayatta kalamaz!

¹⁷⁵ Shayegan, Daryush, 2013, Melez Biliş, Çev.: Haldun Bayrı, Metis Yayınları, İstanbul, s. 51

¹⁷⁶ Esposito, John L., 2002, İslam Tehdidi Efsanesi, Çev.: T. Küçükcan, Ö. Baldık, A. Köse, Ufuk Kitapları, İstanbul, s. 27

Âdem ve Havva¹⁷⁷

¹⁷⁷ Heykeltıraş: Adanur, K. Özlem

∞ qerisandin¹⁷⁸ ∞

İslami kültürde yaşanan akıl donması hakkında neler söylemek istersin ego?

*AYETLER: Dinlerini parçalara ayırıp grup grup olanlarla senin hiçbir ilişkin yoktur. Onların işi Alah'a kalmıştır; sonra onlara durumlarını haber verecektir.*¹⁷⁹

Tevhitten kopmaya çalışan her varlık ve var oluş donar.

Muhammed İkbal'e göre içtihat ruhunun kaybolmasının nedenleri şunlardır:

1. Abbasi Devleti'nin ilk dönemlerinde çıkan rasyonalist hareketlerin din ve devlet için tehdit olarak görülmesi.
2. İslam hukukunun katı kurallara bağlanması.
3. Tasavvufun katı olmamasından dolayı tehlikeli bulunması.
4. İslam devletleri yöneticilerinin ve aydınlarının vasat nitelikli olması ve geleceği düşünememesi.
5. Mezheplerin körü körüne taklit edilmesi.
6. Moğol istilasası ile başlayan parçalanma karşısında bütünlüğü korumak için "icma" adı altında her yeniliğin dışlanması.¹⁸⁰

*AYETLER: Hep birlikte Allah'ın ipine (İslâm'a) sımsıkı yapışın; parçalanmayın. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman kişilerdiniz de O, gönüllerinizi birleştirmişti ve O'nun nimeti sayesinde kardeş kimseler olmuştunuz. Yine siz bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan da sizi O kurtarmıştı. İşte Allah size ayetlerini böyle açıklar ki doğru yolu bulasınız.*¹⁸¹

¹⁷⁸ Qerisandin: Donma

¹⁷⁹ En'am, 159. Ayet

¹⁸⁰ Eliaçık, R. İhsan, 2014, Çağa İz Bırakan Önderler, Muhammed İkbal, İlke Yayıncılık, İstanbul, s. 82-83

¹⁸¹ Ali İmran, 103. Ayet

Muhammed İkbâl'e göre "İslam medeniyeti" 590 yıldır donmuş vaziyette. Ben ise hep donmuş olduklarını düşünüyorum. Müslümanlar kadar İslam'a zarar veren başka hiç kimse yoktur. Kùltürlerini İslam'a değil, İslam'ı kùltürlerine uygun hale getirmişler. Cihadı bir işgal ideolojisine çevirmişler, bu zulmü bir ganimet ve ekonomik etkinlik-kurum haline getirmişler. Peygamberliği ve Kuran ayetlerini ırklarını yüceltmek için kullanmışlar, tevhitte kopmanın aracı haline getirmişler. Kadını ikinci sınıf bir varlık konumuna düşürmüşler. İslam'ın; Sünnetullah, şura-istişare, adalet, güzellik, akıl, ilim gibi insanı özne ve sorumluluk sahibi yapacak değerlerini yok saymışlar. Bütün bunlara rağmen kendilerini hala Müslüman olarak görmeleri; kalplerinin ve akıllarının mühürlenmiş olduğunu ve yaşayan birer ölüye döndüklerini gösterir. Ne fena bir yol tuttuklarını keşke bir görseler!

Osmanlı'nın kuruluş ve gelişme devrinde padişah bir tek kişinin elini öpebilirdi o da Şeyhülislam. Gerileme ve yıkılış devrinde ise padişahın elini bir tek kişi öpebilirdi o da Şeyhülislam. Hatta zaman zaman el de öpemez etek öpebilirdi.¹⁸² Bu durumlardan hangisine daha çok üzülmeli bilemiyorum.

SÖZLER: "Boş bir kafa, şeytanın çalışma odasıdır." Platon

Sebilürreşad ve Sıratı Müstakim dergilerinin içinde Kuran'ı Kerim'in sadece üçte biri aktif olarak kullanılmıştır.¹⁸³ Düşünce olmadan iman ancak ve ancak; içi boş, bütünden, anlamdan, amaçtan ve yaşamdan kopuk bir kùltür şeklinde dolaşıma girebilir.

Omuzdaki tozları silkeleme babı, büyük abdestten sonra kaç taşla temizlenilir babı, deveden inme ve binme babı vardır. Bu koca Buhari'de bir tek "adalet" babı yoktur. Bir tek "Sünnetullah" babı bulamazsınız. Buhari böyleyse varın diğerlerini siz hesap edin.¹⁸⁴ Rehber Kuran ve bilinç değil de imamlar

¹⁸² Karlığa, Bekir, İslam Dünyası Neden Geri Kaldı?, İskele Sancak Programı, Kanal 7, Youtube

¹⁸³ Kara, İsmail, 2016, Sözün Özü Programı, TRT Diyanet, Youtube

¹⁸⁴ İslamoğlu, Mustafa, 2016, Kuran'dan Uzaklaşmakla Ne Kaybettik Konuşması, Youtube

olursa işte böyle düşer din ve insan. “Kuran’dan uzaklaşmakla Akideyi-Tevhid’i, ahlakı, aklı-ilimi, sanatı-estetigi kaybettik.”¹⁸⁵

İslam Dünyası kölelik hakkında ciddi bir yazı yazmamıştır.¹⁸⁶ Müslümanlar; özgürlük, adalet, eşitlik, estetik, ahlak, kadın, erkek, insan, kölelik, din, bilim, gündelik hayat, siyaset, ekonomi, Sünnetullah üzerinde düşünmemişlerdir. Özetle; aklı terk ettikleri için hiçbir şey düşünmemişlerdir. Birkaç olumlu sapma olarak görülebilecek “filozof” dışında devamlılığı olan bir düşünce ve bilim gelenekleri de yoktur.

Farabi’nin 39 eseri 13. yüzyılda Latince ve İbranice’ye çevrilmiştir. İbn Sina’nın ve İbn Rüşd’ün bütün eserleri Avrupa dillerine çevrildi. Avrupa’da İbn Sinacılık (Avisenizm) diye bir akım ortaya çıktı. Avrupa’da bu akım 13-17. Avrupa düşüncesinde etkili oldu. Yine İbn Rüşdçülük (Averroizm) Avrupa’da dini, siyasi, düşünsel uyanışın temeli olmuştur. İbn Rüşd’ün Avrupa müzelerinde 14, 15 ve 16. Yüzyılda yapılmış 20 tane resmi vardır. Biz İslam dünyasının düşünce ve bilimini de Avrupa’dan öğreniyoruz.¹⁸⁷

Görüldüğü üzere insanı özneleştirecek, devamlılığı olan değerli her ne varsa hepsine sırtımızı dönmüşüz. Bu ister kendi kültür havzamızdan çıkmış olsun ister dışarıda olsun fark etmez. Ne yazık ki son dinin temsilcisi olduklarını iddia eden topluluklar hiçbir yerde menzil alamamışlardır ve bu halleriyle de son dine en büyük ihaneti yapmışlardır. Hiçbir yerde menzil alamamak demek ölü olmakla eşdeğerdir ve ölüler iman edemezler.

FRAGMANLAR:

- Hiç kimse kendi ameliyle cennete girmez.
- Sen de mi ya Resulallah!

¹⁸⁵ İslamoğlu, Mustafa, 2016, Kuran’dan Uzaklaşmakla Ne Kaybettik Konuşması, Youtube

¹⁸⁶ Cündioğlu, Dücane, 2015, İslam ve Modernite, Ankara Üniversitesi Konferansından, Youtube

¹⁸⁷ Karlağa, Bekir, 2015, Belgesellerle Tarih Okumaları, İstev, Youtube

- Evet, ben de.¹⁸⁸

SÖZLER: Ey gaflet içindeki zavallı insan; son din İslam'ın Peygamberi bile ameliyle cennete giremeyeceğini söylediği yerde, sen ne diye atalarının yoluna tapıyorsun!

Filozof; evrenin ezeli-ebedi olduğunu düşünebilir, buna rağmen Tanrı'nın varlığını düşünebilir, determinist bir varlık-evren düşünebilir, Tanrı'nın tikelleri bilemeyeceğini düşünebilir, Tanrı'nın olmadığını da düşünebilir. Bunlardan dolayı filozof tekfir edilemez. Tekfir etme hiçbir kurumun ve-veya şahsın haddine değildir. Fakat Gazali... "Bütün bu fikirleri Kuran'da yer alan sarıh açıklamalarla ters düştükleri ve peygamberleri yalanladıkları için felsefenin iman açısından zararlı olduğu ve filozofların tekfir edilmeleri gerektiği kanaatine varır."¹⁸⁹

Tekfir kültürü, kurumu, geleneği artık ne dersek diyelim, bir şirk kurumudur. Tanrı'nın bile insana, yani akla, vicdana ve iradeye yer açmak için kendisini sınırladığı yerde, insanı tekfir etmek apaçık şirk ötesi bir kötülüktür.

Tekfir kurumu-kültürü, sıradan insanlardan başlayıp Farabi ve İbn Sina'ya kadar herkese karşı kullanılan bir silah olmuştur. Siyasal öznenin nesnesi olmak Gazali gibi büyük zekâları da işte böyle düşürmüştür. Ne yazık ki siyasal güce tapmak bu topraklarda kurumsallaşmış ve İslam'ı ölü bir dine dönüştürmüştür. Dikkat edilirse İslam'ın dünyadaki hiçbir zulme söyleyecek sözü yok gibidir. Ne kendileri İslam'ı hayatın içine, şehre taşıyabildiler ne de taşımak isteyenlere izin verdiler. İzin vermediler, tekfir ettiler, sürdüler, öldürdüler, eserlerini yaktılar ve unutturdular.

SÖZLER: ... Me-ti, şöyle dedi: "Düşünmek güçlükleri izleyen, eylemden ise önce gelen bir şeydir."¹⁹⁰

"Olan" olmadan bir "olması gerekene" sarılmak, "fizik" olmadan bir "metafiziğe" sarılmaya benzer. Her iki durumda

¹⁸⁸ İslam Peygamberi Sevgili Muhammed'in Müminlerle Sohbetinden

¹⁸⁹ Cevizci, Ahmet, 2011, Felsefe Tarihi, Say Yayınları, İstanbul, s. 268

¹⁹⁰ Brecht, Bertolt, 1977, ME-Tİ Tarihte Diyalektik, Çev.: Ahmet Cemal, Günebakan Yayınları, İstanbul. s. 41

da varlık ve varoluş düşmanlığı kaçınılmaz hale gelir ve her şey donar.

SÖZLER: Dili sen mi yarattın ki yok ediyorsun, nefsi sen mi yarattın ki öldürüyorsun, aklı sen mi yarattın ki terk ediyorsun, zamanı-mekânı, kâinatı sen mi yarattın ki çağ dalgasına demir atıyorsun, bu kadar haddi aşma hakkını nereden, kimden alıyorsun, küfür de yarışıyorsun ama kendine Müslüman diyorsun!

“Şeytan, kemal mertebesinde görünür” diye tasavvufi bir söz vardır. Yani şeytan işini öyle üst-kemal seviyede yapar ki, bu yaptığını görmek için bilincimizin kemal bir düzeye çıkması gerekir.

Peki, aklını kullanmayanlar bu düzeye nasıl çıkacaklar?

Çıkamazlar, zaten çıkamadığımız için sürekli şeytanların oyuncacı olmaktan kendimizi koruyamıyor ve onların kulları olduğumuz halde kendimize Müslüman diyoruz. Bu halimiz de aklını kullanabilenlere doğal olarak çok çirkin görünüyor. Böyle bir çirkinliğin son dinin temsili görünmesi kadar bu dine zarar veren başka hiçbir şey yoktur. Bu çirkin halden ancak ve ancak aklımızı kullanarak çıkabiliriz.

SÖZLER: Irka, bayrağa, toprağa, devlete, paraya, altına taparak insana ve doğaya zulmedenlere lanet olsun!

∞ tenik¹⁹¹ ∞

Sence sevgili Muhammed iyi bir yönetim biçimi bırakabildi mi ego?

Bir peygamberin böyle bir amacı olur mu, olabilir mi tartışmaya açık bir konudur ama eğer iyi bir yönetim biçimi bırakmayı amaçladığını varsayarsak, bunda başarısız olduğunu söyleyebilirim.

Neden böyle düşünüyorsun?

¹⁹¹ Tenik: İnce, nazik, hassas, zarif

Çünkü vefatını takiben oluşan kaos, ortada bir şura yönetimi varsa da yeterince olgunlaşmamış olduğunu gösterir. Sonrasında gelen dört halifeden üçünün öldürülmesi ve dünyanın işgal edilmeye kalkışılması gibi şeyler kesin bir başarısızlığı gösterir. Tabi unutmamak gerekir ki o bir insandı ve bir mesajı vardı, sadece ondan iyi bir yönetim inşa etmesini beklemek sosyolojiyi, siyaseti ve tarihi bilmemek olur.

Onun bize emanet ettiği Kuran'a uyulsaydı bunca zulüm yaşanmazdı ve biz de bu derece çirkinleşen topluluklardan olmazdık. Ancak Kuran gibi dini-tümel bir kaynağı aklın konusu kılmak ve onu yeryüzünde ikame etmek çok yüksek düşünce kapasitesi ve sahih bir imanı da gerektirir. Kendilerine Müslüman diyenler bunlardan mahrumdular.

Yönetim konusunda diğer düşünürler ne söylüyor?

Rousseau, Muhammed'in iyi bir sistem kurduğunu söyler... "Muhammed'in pek sağlam görüşleri vardı; politik sistemini iyi temellere oturttu ve kurduğu hükümet kendinden sonraki halifeler zamanında biçimini sürdürdüğü sürece tam bir birlik içinde kaldı, onun için de iyi bir hükümet oldu. Ama Araplar gelişip edebiyatsever, uygar, yumuşak ve gevşek insanlar oluverince, barbarlar boyunduruk altına aldı onları. O zaman iki güç arasında parçalanma yeniden baş gösterdi. Hristiyanlardaki kadar göze batmamakla birlikte, Müslümanlar arasında, özellikle Şiilerde vardı bu anlaşmazlık; hele İran gibi devletlerdeyse kendini duyurmaktan geri kalmıyor."¹⁹²

Barbarlar kimlerdir?

Rousseau'nun burada barbarlar dediği Moğollar ve Türklerdir.

"İslam yalnızca bir din değildir. Bir dinden daha fazlasıdır. Hem manevi olanı hem siyasi olanı hem özel alanı kapsar." (Lawrence, 1989: 216).

¹⁹² Rousseau, Jean-Jacques, 2006, Toplum Sözleşmesi, Çev.: Vedat Günyol, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, s. 128

Hiç kuşkusuz Lawrence'ın da belirttiği gibi İslam, belki de son din olmasının bir gereği olarak, içerik bakımından imkânsız olsa da form bakımından bütün yaşam-hayat alanlarını kapsayan bir dindir. Bu kadar kuşatıcı bir dinin dünyada menzil alması için de sınıflı toplumun, çok yüksek düşüncenin, bilimin, sanatın, edebiyatın ve teknolojinin olması bir zorunluluktur. Fakat Müslümanlarda bunlar yoktu. Kendilerini ırkçılığa, toprakçılığa, atacılığa, liderciliğe ve imamcılığa mahkûm ettiler.

Hala Müslüman olduklarına psikolojik olarak da olsa inanmak için “gerçek İslam” gibi, yani kendilerine benzeyen, her şeyle girmeye müsait, ilkesiz bir “duygu-kavram” ürettiler. Bu bir düşünce “kavramı” olmadığından içine ne atsak alıyor. Örneğin; Kutub’a göre gerçek İslam’da “milliyetçilik inanç, vatan dar-ül İslam, kanunlar Tanrı, anayasa da Kuran’dır.”¹⁹³ Şimdi... bu cümlelerin ne anlama geldiğini ne olduğunu, nasıl kurulduğunu ister Kutub’a soralım ister en iyi Müslüman düşünörlere soralım, cümlelerin kendisi gibi duygusal cevaplar vermenin ötesine geçemeyeceklerini görürüz. Bu durum ne yazık ki 1400 yıldır hiç değişmedi. Artık şunu anlamalılar: Hakkı verilmemiş söze güvenilmez, o söz değerli ve anlamlı değildir. Bu şekilde düşünmemin nedeni, ölçütü, dayanağı, kaynağı ve hatta niyeti ben değilim, başkaları da değildir, sadece ve sadece aklın ve kâinatın yasalarıdır.

Cihat konusunda ne düşünüyorsun?

Cihat, insanı ya zorla Müslüman yap ya öldür ya da kölen yapıp bütün varlıklarına el koy demek değildir. Fakat kendilerine Müslüman diyenler cihadı bir ekonomik etkinlik haline getirdikleri için tam da bu şekillerde uygulamışlardır. Oysaki cihat, İslam’a uygun bir dünya ikame etmektir. Düşünün ki herkes mala-mülke, ırka, bayrağa, toprağa, tarihe, ideolojilere

¹⁹³ Castells, Manuel, 2006, Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, II. Cilt, Kimliğin Gücü, Çev.: Ebru Kılıç, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, s. 25

ve mezheplere taparken, siz tevhit ilkesi altında yaşıyorsunuz. Böyle bir durumda vasat-merkez olacağınız için bütün insanlık zaten etrafınızda toplanırdı. Ama bu zor olanı yapmadılar, kolay olanı tercih ettiler, kılıç kuşanıp dünyayı kan gölüne çevirdiler ve üstelik bu yaptıklarıyla övündüler.

SÖZLER: Davet ettiğiniz toplumlar, sahip olduklarınızdan daha üstün ilkelerle yaşıyorlarsa size ne diye gelsinler ki?

İbn Haldun, Kuran'dan, yeryüzünde hilafete, yeryüzüne mirasçılığa dayalı, insana misyon ve emanet yükleyen bir tarih felsefesi ortaya koymaya, geçmiş milletlerin durumlarını incelemeye ve kıyamet gününde aleyhlerinde tanıklık yapmaya girişmemiştir. Gözlem ve özel araştırma yönteminin tutsağı olmuştur.¹⁹⁴

Düşünce gelenekleri olmayan topluluklarda soyutlama yeteneği doğal olarak gelişmemiş demektir. Bu nedenle İbn Haldun suçlanamaz, hem o bir filozof değil bilim insanıydı. Olanı olduğu gibi anlamak ve daha çok da açıklamak gibi bir derdi vardı. Birçok bilim dalının kurucusudur ve değerini bilmek gerekir.

Gördüğüm kadarıyla İslam dünyasında düşünmeye çalışanlar ya İbn Haldun gibi olgulara-olguculuğa hapsolmuşlar ya da İslami dünyanın-kültürün dogmalarını temellendirmek için Gazali gibi aklı ve değişimi paranteze almışlar. Farabi ve İbn Rüşd ise Batılı anlamda felsefe yapmaya en çok yaklaşmış İslam kültürü düşünürleridir. Fakat bu düşünürler de ne Doğulu olabilecek kadar orijinal-asıl ne de Batılı olabilecek kadar akılcı olabilmişlerdir. İmam ve filozof olma arasında salınmışlardır.

SÖZLER: Her bakımdan olmamış bir coğrafyanın olmaya çalışan ama yine de olamayan insanlarıyız.

¹⁹⁴ Hanefi, Hasan, 2000, İslam Kültüründe İnsan ve Tarih, Eleştirel Bir Bakış, Çev.: Vecdi Akyüz, Ayısıği Kitabevi, İstanbul, s. 77

Sen nasıl ki düşünmeye çalışıyorsan onlar da düşünmeye çalıştılar, bu kadar acımasız olmamalısın!

Evet, çok haklısın hayy... Allah bizleri adalet ve merhametten ayırmasın!

Âmin!

∞ heyberên¹⁹⁵ ∞

Onlara neden bu kadar kızgınsın?

Hak ve hakikat derdi; iyi, doğru ve güzel talebi olmayan ama varmış gibi yapan nasıl sevinebilir? Hayatım onların içinde geçiyor ve onlar yüzünden bir cehennemi yaşıyorum, kırgın olmam doğal değil mi? Onlar yaratılışımızın gayesinin dünyaya tapmak olduğuna eminler, dünyaya daha fazla dalmak için yapmadıkları zulüm ve girmedikleri şekil yok.

Onlara söylüyorum, yaşayan birer ölüye dönmemiş olanları beni duyacaklardır: Şu Miley Cyrus gibi görünen genç kadın, konuştuğu zaman içinden neden Ayşe teyze çıkıyor? Şu Justin Bieber gibi görünen genç adam, konuştuğu zaman içinden neden Mehmet emmi çıkıyor? Hadi verin ellerine “yüce Osmanlı geçmişini” ya da hepsini Kuran kurslarına, İmam hatip okullarına kapatın, cemaatlere teslim edin ve ilmihallere boğun. Hepsini Fatih’in levantleri yapın, olmadı Mustafa Kemal’in askerleri yapın, olmadı hem asker hem de levend yapın. Zaten aklınıza bunların dışında başka bir şey gelmez... İyi ama bütün bunların ötesinde olan amaç neydi, hiç düşündünüz mü? Keşke düşünseydiniz!

Niyazi Berkes’e kulak verelim: Fıkıh, İslam tarihinde kentlerin geliştiği sürede gelişmiş bir hukuk olmakla birlikte, bu hukuk

¹⁹⁵ Heyberên: Nesneleştirilmiş, köklerinden koparılmış, başkalaştırılmış, ucube

türünde bir 'kent devleti' kuramı yoktur. Bunu yalnızca Grek felsefesinden etkilenen filozoflar düşünmüşlerdir.¹⁹⁶

Birincisi, bu bir hukuk değil yasa kültürüydü. Çünkü insan, toplum, doğa yasalarının bilinmediği ve farklı güçlerin mekanizmasının olmadığı bir yerde olsa olsa yasalar olabilir, hukuk asla olamaz. İkincisi, Müslümanların, şehir-kent kavramları ve yaşayışları yoktu. Çünkü bunlar akıllı kullanmayı ve toplumu-çoğulculuğu gerektirir. Hatta Müslümanlar bugünkü İran, Irak, Suriye ve Mısır coğrafyalarını işgal ettikten sonra buralarda mevcut olan şehir kültürünü ve devamlılığını yok ettiler. Firavun ve kültürünün inşa ettiği şehir ve sanatı bile ya yıktılar ya da geriye götürdüler.

SÖZLER: Irkı ile övünen ve sapkınlaşan ilk varlık şeytandır.

Hegel İslam için; “Hiçbir şey getirmedi desek bile ırkçılığı yasakladı, bu bile dünyaya yeter.” demişti. Fakat ırkına tapmayan Müslüman neredeyse kalmadı.

Dili üreten temel-ontolojik mekanizma, en az iki yüzün ya da ruhun yüz yüze bakmasıdır. Dil; Tanrının taşarak, kendi ruhundan paylaşması ile ya da doğanın kendi üzerine dönüp kendi kendisini seyretmesiyle ya da iki insanın yüz yüze bakmasıyla, yani birbirlerini tanımayla, bilmeyle, sevmeyle ve is-temeyle ortaya çıkar.

Allah’ın dil ayetleriyle savaşanlara Müslüman ya da mümin denilebilir mi?

Herkesi Türkçe konuşmaya zorlayan Türkler, herkesi Arapça konuşmaya zorlayan Araplar ve herkesi Farsça konuşmaya zorlayan Acemler-Farslar söylesinler bakalım; “Allah’ın ayetleri ile savaşanlara ne denilir?”

Siz Türkler, Araplar, Acemler birleşin, sizlere yardım eden herkesi de çağırın ve Kürtçe gibi bir dil yaratın da görelim. Yaratamayacaklarınızı yok etme hakkını nereden-kimden alı-

¹⁹⁶ İbn Rüşd, 2011, Din Felsefe Tartışması, Çev.: Hüsen Portakal, Cem Yayınevi, İstanbul, s. 29

yorsunuz! Mezara girmeden önce bu haddi aşan davranışlarınız için tövbe etmeyecek ve af dilemeyecek misiniz? Yaşasalardı hangi Peygambere soracak olursanız olun size yaptığının çirkinlik ve Sünnetullah'la savaşı olduğunu söylerlerdi.

SÖZLER: "Kuran'ı sana indiriliyormuş gibi oku!" Nur Muhammed

Söyle bana hayy... Şu dünya hayatında Allah'ın ayetleriyle savaşıları uyarmak ve onlara karşı direnmek kadar daha meşru olan bir şey var mıdır?

Hayır yoktur, çünkü Sünnetullah'a uymak esas temeldir. Öyle bir menzil al ki; bu menzil bütün halkları korusun ve insanları Allah'ın ayetlerine karşı gelmekten sakındırsın.

AYETLER: Onlardan sonra gelenler de şöyle derler: "Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş kardeşlerimizi affet; kalplerimizde, inananlara karşı bir düşmanlık bırakma! Rabbimiz, sen çok şefkatli, çok merhametlisin!"¹⁹⁷

∞ vejîna¹⁹⁸ ∞

İnsanlar tekrar nasıl hayat bulabilir?

SÖZLER: Kuran üç defa öpülüp odanın yüksek bir yerine asıldı ve İslam böylece hayattan çıkarıldı.

Bütün semavi dinlerin en temel özelliği "tevhit" üzere olmalarıdır. Fakat Tanrının birliği ne yazık ki salt soyut bir kavram olarak karşılandı ve din içi boşaltılmış ibadetler haline getirilip kültür içinde eritildi. Tanrının birliği; ontolojisi, epistemolojisi ve pratiği ile birlikte bir medeniyet şeklinde ikame edilebilirse ancak o zaman insanlar hayat bulabilirler.

Tevhit hayatın bütünü demektir... Ekonomiden politikaya, saattan edebiyata, mantıktan matematiğe, fizikten biyolojiye,

¹⁹⁷ Haşr, 10. Ayet

¹⁹⁸ Vejîna: Diriliş-Dirilmek

sosyolojiden psikolojiye ve ibadetten-aştan cinselliğe kadar her yeri kuşatır. İnsanın sorumluluğu, bu kuşatmaya uygun bir menzil almaktır. Fakat aklımızı iyi kullanmadığımız için Tanrının her yeri ve zamanı kuşatmasından; bol bol ve zorunlu namaz kılmayı, oruç tutmayı, kadınları kapatmayı, sakal bırakmayı, sağ taraftaki organlarımızı kutsamayı, soldakileri aşağılamayı anlıyoruz. İşte buna benzeyen bir körlük Avrupa’da bin yıllık Orta çağa neden oldu. Bizim Orta çağımız ise en az bin dört yüz yıldır devam ediyor.

İslam, yaşadığımız hayatı ebediliğe göre ayarlar. Ekonomi, bu hayatın çerçevesini doğrudan doğruya aşma durumunda değildir. Ancak, ebediliğe aday olan insanın çalışmasında, dünyayı yorumlamasında ve kullanmasında önemli bir yeri olmak bakımından, dolaylı olarak, ebedilik problemine ilişir. Bunun için, İslam, bazı Marksist veya kapitalist ekonomistlerin sandığı gibi sadece ekonomik bir doktrin olmadığı gibi birçoğunun da gördüğü gibi sadece bir inanış da değildir. Bir ekonomi anlayışı, tutumu ve çerçevesi de olan bir dünya görüşü, yaşayış ve medeniyet tarzıdır.¹⁹⁹ Sezai Karakoç’a da yaşayan yaşamayan, inanan, inanmayan istediğimiz “filozofa” da âlime de sorsak, bize bir “İslam Medeniyeti çerçevesi de içeriği de yöntemi de” veremez. Henüz böyle şeyler düşünülmemiştir. Gördüğüm kadarıyla Müslümanların akılla ve fizikle ilgili bir dertleri ne yazık ki yok. Ne aklın-mantığın ne bilimin hakkını vermeye çalıştılar. Bu nedenle de ne hayatın bütününe kuşatan bir İslam’a ne de yaşamın içini dolduran bir İslam’ a ulaşabildiler. Müslümanın sorumluluğu tevhide yeryüzüne indirmektir. Bu ödev de en azından akıl ve bilim olmadan yerine getirilemez.

SÖZLER: Adaleti bile terk edenlere söyle; değil adalet, imanın yarısı merhamet değil miydi?

O Ferisi soyundan bir türlü kurtulamadınız, öyle değil mi?

¹⁹⁹ Karakoç, Sezai, 2013, İslam Toplumunun Ekonomik Strüktürü, Diriliş Yayınları, İstanbul, s. 16

Bunu henüz başaramadık hayy... “İslami topluluklarda bir ruhban sınıfı yoktur” diyenler bana göre yanılıyorlar. Hadis ve sünnet kültür çevresinde sadece mezhepler değil, aynı zamanda bir ruhban sınıf da ortaya çıktı. İmamlar, şeyhler, derişler, din memurları, diyanet imamaları gibi insanlardan oluşan bir ruhban sınıftır bu. Tabi bunlar Batı Uygarlığı’ndaki gibi kurumsallaşamadı ama “Doğuya has bir sınıftır” diyebiliriz. Onlar devletten-kraldan-sultandan-padişahdan bağımsız bir dünya kurmadılar, bu egemenlerinin isteklerine uygun bir dünya kurdular. Dinin öldürölmesinin, iinin boşaltılmasının ve ritüellere boğdurulmasının sorumlusu bu insanlardır. Onlar esas olarak ekonomi-politik öznelerine inanan ama Tanrıya inanıyormuş gibi görünen insanlardır.

Politik, ekonomik, askeri, teknolojik, dini-ideolojik-cihadist, yani “şeytani-salt beşerî üstünlüklerini” kaybeden İslami topluluklar, kendilerine olan güvenlerini ve saygılarını kaybettiiler. Hepsini yok edilme korkusu kuşattı. Bu korku ile hareket ettikleri için hem yaşadıkları coğrafyalarda hem de bir şekilde ulaşabildikleri coğrafyalarda önceki zamanlardan daha fazla Sünnetullah’ın düşmanı oldular.

SÖZLER: Hem birbirlerini hem de kendileri dışındakileri düşman görmeye adeta hapsolmuş, delirmiş topluluklar gibiler.

Onlar kendilerine güvenmeyi ve saygı duymayı, dünyayı işgal etme ve kontrol altında tutma kapasiteleriyle ölçtüler. Bu anlamda Sünnetullah hiçbir zaman umurlarında olmadı. Eskiden şeytani bir güven ve cesaretle dünyaya saldırıyorlardı, şeytanları yenilince de bu sefer korku içindeki köle ruhlu şeytanlarıyla dünyaya saldırmaya devam ettiler. Yani saldırıları bir çeşit dip dalga haline geldi, üst dalga ise Batı oldu.

SÖZLER: Aklini yitiren topluluklar ancak ve ancak akılsız bir Tanrıya, fiziğı terk eden topluluklar ise ancak ve ancak hayatla bağı olmayan ölü bir dine tapabilirler.

Kuran, bilinçleri, yani akılları, iradeleri ve vicdanları hayatta olan insanlara konuşabilir. Unutmamak gerekir ki; Bilinç, Kıtıp ve Kâinat tevhit üzeredir, bu tevhitte savaşılanlar helak olurlar ve yaşayan ölülere dönerler.

SÖZLER: Değerli süreklilik ancak ve ancak akıl ile sağlanabilir, aklı kullanmayanlarda değersiz sürekliliği irrasyonellik sağlar ve zaten çirkinlikleri de bundandır.

Onlar değişimin düşmanları mı oldular ego?

Batı dışında değişim ve devamlılık üzere olan başka bir toplum yoktur. Hasan Hanefi'ye kulak verelim: "Fıkıhın amacı değişim karşısında İslami durumun yorumlanmasıdır."²⁰⁰ Peki, bu kadar fıkıh literatürü, Müslüman topluluklar, düşünürler, medreseler ve üniversiteler, değişim ve Batı Uygarlığı karşısında hangi asil yorumu yapabildiler? Hiçbir şey yapamadılar!... Değişimle savaşmak Allah ile savaşmaktır. Düşünmeyen akıllar bunu göremez. Onlar dinlerini korumak için değişimi dondurmaya çalışmadılar, taptıkları insanların elinde toplanan güçler dağılmasın diye değişimle savaştılar. Merkezi gücü; yasama, yürütme ve yargı şeklinde üçe ayıran ve yerinden yönetim sistemini inşa eden Batı'dır. Oysa Müslümanlar hala tüm gücü kendisinde toplamış diktatörlere tapmaya devam ediyorlar. "Egemenlik milletin değil Allah'ındır" şeklinde mottolaşmış demokrasi düşmanlıkları da yine insanları tek kişinin boyunduruğu altına alma girişiminden başka bir şey değildir. Batı insana tapmayı değil, ilkeleri ve hukuku inşa etti. Müslümanlar ise hala kula boyun eğmeye devam ediyorlar. Onlar yozlaşmanın vücut bulmuş halidir.

*SÖZLER: Bir canlıya, bir türe, bir bireye, içgüdülerini yitirmişse, kendisine zararlı olanı seçiyor, yeğliorsa, yozlaşmış derim.*²⁰¹ Nietzsche

İçimizden biri kendisini eski kültürümüzde aramak isterse, asla bulamayacaktır. İnsan şahsiyetini hissediyor, sonra onu medeniyetinde arıyor ve bulamıyor... Geçmişten kopukluğumuz giderek artıyor. İşte burada sorup duruyorum: İnsan ko-

²⁰⁰ Hanefi, Hasan, 2000, İslam Kültüründe İnsan ve Tarih, Eleştirel Bir Bakış, Çev.: Vecdi Akyüz, Ayışığı Kitabevi, İstanbul, s. 39-40

²⁰¹ Nietzsche, Friedrich, Deccal, Hristiyanlığa Lanet, Çev.: Oruç Aruoba, Hil Yayınları, s. 8

nusu eski kültürümüzde niçin ihmal edildi? Genel davranışımızda ferdiyete; istisna, sapma, iddia ve taklit dışında yer yoktur.²⁰²

İnsan din için değildir, din insan içindir, insan olmasaydı din de olmazdı. Din, bitki ve hayvanlara değil insana inmiştir, akıl, vicdan ve irade sahibi olana inmiştir. Dinin bile kendisi için indiği insan, bu kültürde unutulmuş ve yok sayılmıştır. Ferdiyeti-şahsiyeti kaba saba bir biz içinde yok edilmiştir. İnsanın ve hatta yerin-şehrin olmadığı bir kültür tasavvuru neyin nesidir?

Eskiler insanın geleceğini gökte görmüşler, oysa bizim krizimiz insanın yeryüzündeki geleceğini araştırmaktır.²⁰³ Göğü görmek için de fiziği bilmek gerekir, fiziksiz gök olmaz. O halde kendilerine Müslüman diyenler en hafif tabirle olamışlar olarak değerlendirilebilirler. Onlar bekliyorlar ki hak bâtılı dürsün, adalet zulmü yok etsin. Oysa bunlar her mümin insanın ödevidir. İşi göğе havale etmek sorumluluktan kaçmaktır ve sorumluluktan kaçana ne insan denilebilir ne de Müslüman.

SÖZLER: Nasıl bir asr-ı saadettir ki sonrasında gelen dört halifenin üçü öldürülüyor!

İslam; “gidin, sizden haberleri bile olmayan toplulukları-kavimleri kılıçtan geçirin, mallarını-mülklerini alın, her yeri işgal edin, iktidar için kendi kardeşlerinizi bile öldürün, herkesi belli aile ve kavimlerin kölesi yapın, ne siz bilim, edebiyat, sanat ve felsefe yapın ne de onlara yaptırın” mı dedi? Son din bunu diyebilir mi, değil son din, hangi semavi dinden böyle bir mesaj çıkar, getirin delillerinizi de görelim!

Bütün camileri birer kışla, imam ve müezzinleri de birer komutan gibi. Özgür bir akıl ve vicdana sahip olan insanın cami kültürüne tahammül etmesi mümkün değildir. Muhammed

²⁰² Hanefi, Hasan, 2000, İslam Kültüründe İnsan ve Tarih, Eleştirel Bir Bakış, Çev: Vecdi Akyüz, Ayışığı Kiatbevi, İstanbul, s. 9-10

²⁰³ Hanefi, Hasan, 2000, İslam Kültüründe İnsan ve Tarih, Eleştirel Bir Bakış, Çev: Vecdi Akyüz, Ayışığı Kiatbevi, İstanbul, s. 14

İkbal bir imamın vaazını dinlediğinde; o imamın Allah'ı, Peygamberi ve Cibril'i dehşete düşürdüğünü söyler. Bu coğrafyada hiç mi bir şey iyiye gitmez, Allah'ım sen beni nasıl bir hayatla sınıyorsun böyle!

SÖZLER: "Müslümanlar; ulusal devlete, bireysel hatta seküler din-darlığa ikna edilmişlerdir."²⁰⁴ Atasoy Müftüoğlu

∞ **derbên**²⁰⁵ ∞

AYETLER: *Önceki çağlarda indirilen kitapları izlediklerini iddia edenlere; haksızlık yapmadıkça en iyi bir şekilde mücadele edin. De-yin ki: Bize indirilene de size indirilene de iman ettik. Bizim Tanrı-mız ile sizin Tanrınız birdir. Biz O'na adanmış Müslümanlarız.*²⁰⁶

Onlar; gökten inen ve yerden biten-yükselen bütün değerleri dünyaya tapmanın araçları haline getirdiler. Şunu ne kadar söylesem yine de az söylemiş olurum: Onlar tevhidi terk etti-ler hayy.

Hegel'e göre Doğu'da "kendine yönelmemiş (refleksiyonsuz) bilinç -tözel, nesnel, tinsel varoluş- temeli oluşturur."²⁰⁷ Yani Doğu insanı-bilinci şahsiyetsiz olduğundan esasında kendi-sinden mahrumdur ve kendisi üzerine dönüp düşünecek bir omurgaya sahip değildir. Burada ne özgürlük ne de düşünce vardır.

Hegel, Doğu devletleri için de şu değerlendirmeyi yapar: Söz konusu devletler, kendilerinde ya da kendi varoluş ilkele-rinde herhangi bir değişim geçirmeksizin, sabit bir biçimde kendi konumlarını birbirlerine göre değiştirip dururlar. Hızlı

²⁰⁴ Müftüoğlu, Atasoy, 2017, Yeni Bir Dil İnşa Etmek, Youtube

²⁰⁵ Derbên: Darbeler

²⁰⁶ Ankebut, 46. Ayet

²⁰⁷ Tarih Felsefesi Seçme Metinler, Herder, Kant, Fichte, Schelling, Hegel, Schopen-hauer, Haz.: Doğan Özlem, Güçlü Ateşoğlu, 2017, Doğu Batı Yayınları, Ankara, s. 224

bir yıkıma yol açan sonu gelmez çelişkide kök salmışlardır... Bu tarih, birçok açıdan, gerçekten de tarih dışıdır, zira aynı haşmetli mahvoluşun bir tekrarıdır. Cesaret, kahramanlık ve yüce gönüllülük şeklinde önceki despotik tantananın yerini alan yeni öge, yıkılış ile çöküşün aynı döngüsüne tabi olur.²⁰⁸

Hegel'in de birçok defa belirttiği gibi; Doğu insanı, sadece tek bir insanın-despotun özgür olduğuna inanır. Bu kadar insanın, sürekli olarak insan olma sorumluluğunu, onur ve haysiyetini terk ettiği bir yerde, yıkılış ve çöküş döngüsünden başka bir şey olamazdı. İşte Doğunun olmayan tarihinin özeti tam olarak budur.

İman etmek çok zor, öyle değil mi?

Onlar bu zorluğu "inanyormuş gibi yaparak" çözebileceklerine-aşabileceklerine inandılar... Bir ibadet veya dini emir olmadıgı halde kurban kesmeyi terk etmeyenler, mutlak bir yasa olan, Allah ve Peygamberi ile savaş etmekle bir olan faize karşı kıllarını kıpırdatmadılar. Dini çok önemsiyormuş gibi yapıp saptırılmış bir cihat anlayışıyla dünyayı kan gölüne çevirdiler ve helak oldular. Bernard Shaw ne güzel söylemiş: "Hareket halindeki cehaletten daha korkunç bir şey yoktur." Onların durumu cehaletten de öte olan bir gaflet halidir. Bu çirkinlikleri ile dünyada yaptıkları her davranış ne yazık ki İslam'ın defterine yazıldı ve dünya halkları da haklı olarak İslam'dan kaçtı.

Tevhidi parçalamak için peygamberi nasıl kullandılar?

Peygamberi kullanarak tevhidi parçalamak konusunda Museviler de Hristiyanlar da Müslümanlar da son derece "başarılı" oldular...

"Tüm evrensel din kurucuları içinde, yaşam öyküsü ana hatlarıyla bilinen tek kişi Muhammet'tir."²⁰⁹

²⁰⁸ Tarih Felsefesi Seçme Metinler, Herder, Kant, Fichte, Schelling, Hegel, Schopenhauer, Haz.: Doğan Özlem, Güçlü Ateşoğlu, 2017, Doğu Batı Yayınları, Ankara, s. 225

²⁰⁹ Eliade, Mircea, 2003, Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi, III. Cilt, Muhammed'den Reform Çağına, Çev.: Ali Berktaş, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s. 79

Bu ilk bakışta Müslümanlar için iyi bir şey gibi görünse de aslında değildir. Hiç kuşkusuz sevgili Muhammed bir filozof, şair, sanatçı, bilim insanı ya da derviş olsaydı bu avantaj olurdu ama o bir peygamberdi. Hayatının bilinmesi, üstelik “ana hatlarıyla” yani kısmen bilinmesi tevhidi bozacak önemli bir özellikti. Tevhit iki temel unsurla parçalanır. Birincisi o dinin peygamberidir, diğeri ise onun hayatı ve sözleridir. Hayatı ve sözlerinin kısmen bilinmesi ise tevhidi en iyi şekilde parçalayacak özelliktir. Çünkü en tehlikeli yalan, yarısı ya da bir bölümü doğru olan yalandır ve kısmen bilinen hayatlar bu tip yalanlar için biçilmiş kaftandır.

Hristiyanlar, İsa’nın yaşam öyküsünün tümünü bilmiyorlardı ama tevhidi parçalamanın yolunu bulmakta zorlanmadılar... İsa’nın yaşamıyla ilgili bildikleri bir bölüm olan “babasız dünyaya gelmesi” bilgisini kullandılar. Ve İsa’yı kendilerince Tanrının oğlu, “Efendileri” yaptılar. Böylece İsa’nın sözleri ve hayatı yeryüzüne inmeden göğe gönderildi. İsa’yı ve getirdiği dini o kadar yüceltiler ki yeryüzüne inmesi imkânsız hale geldi. İndirmeye kalkanlar da yaşayan birer ölüye dönmek durumunda kaldı. Beşer bir hayata yer bırakmayacak kadar yüceltilen din artık bugün terk edildi. Hristiyanlar, varlık ve varoluş düşmanı haline getirilmiş dini terk etmekte haklıydılar. Tabi yeri gelmişken belirtmekte fayda var; varlık ve varoluş düşmanlığı söz konusu olduğunda hiçbir din Musevilikle yarışamaz. Hristiyanlık aslında İsa’yı aşırı yücelterek “Tanrıyı” öldürmeye kalkıştı ve zaten bu nedenle Nietzsche “Tanrı öldü, Onu biz öldürdük!” sözünde tamamen haklıydı.

Müslümanların elinde, İsa’nın hayatındakilere benzeyen “açık mucizeler” yoktu ama Muhammed’in hayatı vardı. Üstelik bu hayat bütünüyle değil “ana hatlarıyla” biliniyordu. Bu durum hurafeler, mucizeler, yalanlar yaratmaya ve böylece İslam peygamberini kullanarak tevhidi parçalamaya uygundu. Ve nitekim bunu yapmaktan geri durmadılar. Muhammed de “Efendi” konumuna oturtuldu ve kâinat da onun “yüzü suyu hürmetine” yaratıldı... Her yerde adeta sünnet,

hadis üretim atölyeleri kurdular ve derken fabrikalar ve derken de bütün İslami coğrafyada şubeler açtılar. Bu üretim kültüründe: Sünnetullah, tevhit, Kuran'ın anlamı, akli kullanma, şura, kadın-erkek eşitliği, zengin-fakir arasındaki denge, bilen insanın değeri, özgürlük, adalet, merhamet ve Muhammed'in peygamber olmadan önce inilti içinde olduğu zamanlar paranteze alınıp donduruldu. Geriye kalan her şey dünyaya tapmanın araçları haline getirildi. İbadetlerin kendileri amaç haline getirilip misyonları hayattan kovuldu. Bazı insanlar ve kurumlar din kültürü üretiminde o kadar ileri seviyelere çıktılar ki, artık sadece insanlara değil, Peygambere ve hatta Allah'a bile din öğretecek duruma geldiler. Peygamber aracılığıyla insanlara gönderilen bir tevhit dini-kitabı daha mitolojilerin, hurafelerin ve masalların cirit attığı edebi bir esere dönüştürüldü. Ve insan yine kendi eliyle yapıp ettiklerine tapma alışkanlığına geri döndü, düştükçe düştü, düştükçe düştü ve düşmeye de devam ediyor.

Nasıl kurtulacaklar?

Tövbe ederek, yaptıklarının diyetini ödeyerek ve akıllarını güzelce kullanmayı öğrenerek.

Müslümanlar soru sormayı bile bilmiyorlar. Sorularının düzeyini merak edenler "Ali Şeriati'nin kitabına"²¹⁰ bakabilirler. Dile alınmayı bile hak etmiyorlar.

SÖZLER: O kadar zavallı haldeler ki; değil tevhit medeniyetini ikame etmeyi, kalça uygarlığının şeytani gücü karşısında bile sömürge durumuna düştüler.

Hegel'e göre çelişki her türlü yaşamın köküdür. Bir şey kendisinde bir çelişki taşıdıkça hareket eder. Çelişki dolayısıyla, bir kavram ya da bir şey, kendi özdeşliğinin aşılmasına uğrayarak farklılaşır ve karşısına geçer.²¹¹

²¹⁰ Şeriati, Ali, 2012, İslam ve Sınıfsal Yapı, Çev.: Doğan Özlük, FECR Yayınları, Ankara, s. 88-89

²¹¹ Çubukçu, Aydın, 2011, Mantık ve Diyalektik, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, s. 93

Müslümanlar da tıpkı dinci Yahudiler ve Hristiyanlar gibi kendilerini çelişkisiz görmek istediler, adeta kendilerini kötü-cül bir tanrının yerine koydular. Kendileri gibi olmayan kim-seleri, düşünceleri, yaşam şekillerini, kısacası farklılıkları içle-rinde barındırmadılar. Varlığa, varoluşa düşman oldular ve katılaşılarak ölü hale geldiler.

AYETLER: Ayetlerimizi yalanlayanları ise, bilmedikleri yerden ya-vaş yavaş (helake) yaklaştırırız.²¹²

Ayetleri yalanlayanlar; yeryüzünde zulüm yapmayı alışkan-lık haline getirenler, hakikatin üstünü örtenler körleşirler, sa-ğırlaşırlar, akılları ve vicdanları ölür. Bu ölü halleri içinde kendi cehennemlerini inşa ettikçe ederler, hatta bundan haz duyarlar, çünkü yaptıklarını “başarı” zannederler... Bakıyo-rum da kendilerini “fetihtçi” gören o “işgalci” toplulukların hepsi, ülkeleri yerle bir ettikçe, insanları kılıçtan geçirdikçe kendilerini daha iyi hissettiler. Üstelik o zulmü miras alanlar da hala atalarına tapmaya devam ediyorlar. Uyanmak için, canlanmak için, görmek için, duymak için, anlamak için hala ne bekliyorlar, bir peygamber mi bekliyorlar! İşte, aklını kul-lanmayı isteyen her insan gibi ben de Allah’ın yarattığı bir ku-lum, sorumluluğu yüklenmiş bütün insanlar gibi ben de o za-limleri Allah’ın ayetlerine uymaya, tevhide çağırıyorum. Ama biliyorum ki tek bir şey yapacaklar; benden öncekileri nasıl yok ettiler ise beni de o şekilde yok etmeye kalkışacaklar.

AYETLER: Şüphe yok ki, (yeryüzünde) debelenen hayvanların Al-lah katında en kötüsü, o (hakkı) anlamayan sağır ve (O’nu itiraf etmeyen) dilsizlerdir.²¹³

Akıl sahibi olanlar neden düşünemiyorlar ego?

Onlar dünyalıklara sahip olmak istediler ama sahip oldukları şeyler onların sahibi katına yükseldi; bilinç şeyleştiğinde akıl, irade ve vicdan da şeyleşir.

İslami toplulukların düşünürlerine baktığımda çok temel yöntemsel hatalar-eksiklikler içinde olduklarını görüyorum.

²¹² Araf, 182. Ayet

²¹³ Enfal, 22. Ayet

Yaptıkları en büyük hatalardan biri tevhit dini olan İslam'ın yanına hep başka şeyler koymalarıdır.

Nasıl yani?

Peygamber, imamlar, ırklar, mezhepler, gelenekler ile İslam'ı sürekli birlikte “düşünmeye” çalışmışlar. Mutlak hakikat iddiasındaki tevhit üzere olan bir dine neredeyse salt beşer formlar ve içerikler giydirmeye çalışmak affedilir gibi değil. Bu durum; iki çelişik yargının aynı anda doğru olmasını beklemek gibidir. Doğru olmaz ama akıllı bir kenara bırakırsak doğru olur.

Çoğu Müslüman düşünür, ki bugün de durum farklı değildir ya mantığı bilmiyorlardı ya Yunan diye uzak duruyorlardı ya da mantığın gerekliliğine inanmıyorlardı. Fiziği de bir kenara bıraktıkları için felaket kaçınılmaz hale geldi. O büyük âlimler, imamlar, düşünürler denilen kişilerin kitaplarına bakıyorum da akla ziyan çok şeyle karşılaşıyorum. Mantık bilen birkaç kişi de ya fizik bilmiyordu ya da muktedirlerin kadısı, danışmanı, memuru olduğu için düşünme cesaretini gösteremiyordu.

İslami toplulukların içinde bulundukları felaketin nedeni; tevhidin, aklın ve fiziğin terkidir. Bir toplum kendisini değiştirmedikçe düşünür de çıkaramaz. Düşünme, sadece eğitimi ve-rilebilen bir etkinlik-disiplin olmadığı gibi; düşünür de bir memur olarak düşünmeye atanan kişi değildir. Düşünme-düşünür işi, toplum düzeyinde kendini değiştirmeden sadece eğitim ve memurlukla olsaydı bugüne kadar onlarca filozof çıkartmaları gerekirdi ama bir tane filozof bile çıkaramadılar.

Alfred Lyall'a kulak verelim: Avrupalıların akıl yürütmeleri sağlamdır; olguları açıklarken belirsizlikten kaçınır. Mantık dersi almamış olabilir ama doğuştan mantıkçıdır. Doğası gereği kuşkucudur, bir önermenin doğruluğunu kabul etmezden önce kanıt ister. Eğitimli zekâsı bir mekanizmanın parçası gibi işler. Öte yandan Şarklının akıllı pitoresk sokaklarına benzer, simetriden yoksundur. Akıl yürütmesi baştan savma betimlerle doludur. Eski Araplar diyalektik biliminde görece

daha yüksek bir düzeye ulaşmış olsalar da ardılları mantık yetisi bakımından fena halde zayıftır. Çoğu zaman, doğruluğunu kabul edebildikleri en yalın öncüllerden, en açık çıkarımı yapmayı beceremezler.²¹⁴

Şimdi bu düşüncelere “oryantalist” ya da “yine yanlış ve ön yargılı bir Doğu inşası/kurgusu” diyebilir miyiz? Hiç sanmıyorum. Değil geçmişin, bugünün Doğulu düşünürlerine bile bakılırsa ister modern ister klasik eğitim-öğretim süreçlerinden geçmiş olsunlar; düşüncelerinin bir felsefe olarak görülemeyeceğine şahit oluruz. Bir çeşit edebiyat yaptıklarına, herhangi bir tutarlılık, sistem, model, yöntemlilik hassasiyeti taşımadıklarına şahit oluruz.

Bizler Batılılar gibi devamlılığı olan herhangi bir felsefe geleneğine sahip değiliz. Arada bir çıkan İbn Rüşd, İbn Haldun ve Farabi gibi şahsiyetleri de sadece birer olumlu sapma olarak görmek mümkündür. Yani bu şahsiyetler bir şeylerin devamlılığı üzer değiller, bizler de onların devamı değiliz, onlara sapma dememin nedeni bu. Doğu’da ne yazık ki felsefe kök salmamıştır. Bunun ekonomi-politik, teolojik, sosyolojik ve coğrafi birçok nedeni sıralanabilir ama bir türlü aklımızı terbiye edemeyişimizi hiçbir neden tam olarak açıklayamaz.

İslami kültürün Batı Uygarlığı karşısındaki yenilgisi ile birlikte Müslümanların kendilerine, özellikle de askeri-politik güvenleri ve saygıları kalmamıştır. Bu nedenle Müslümanlar genelde sahip oldukları şeyleri fazlaca abartıp yüceltirler, sahip olmadıkları şeyleri ise fazlaca abartıp aşağılarlar. Bu hastalıklı durum İslami coğrafyada yaşanan akıl tutulmasının en bariz göstergelerindendir. 1400 yıl önce bile çok yüksek bir kültür ve dil hazinesine sahip olan Arapların, -ki bu nedenle de son din buraya inmiştir- günümüzde dünyada bu kadar bilgi üretimi ve birikimi olmasına rağmen bunlardan nasipsiz olmaları akıl tutulmasının derinliğini göstermektedir. Kendisine saygısı ve güveni olmayan toplulukların akılla, bilimle,

²¹⁴ Said, Edward W., 2013, *Şarkiyat, Batı’nın Şark Anlayışları*, Çev.: Berna Ülner, Metis Yayınları, İstanbul, s. 48

özgürlükle, adaletle, ahlakla ve merhametle aralarında zorunlu olarak mesafe açılır.

İnsanı ve İslam'ı bir öncelik-sonralık ilişkisi çerçevesinde düşüncenin konusu yapacak olursak; insanın bir amaç, İslam'ın ise bir araç olduğunu görürüz. Çünkü beşer bir varlık olan Âdem'in insan olması için İslam'a ihtiyacı vardır. O halde en nihai hedef insan olmaktır, bunun dışındakiler araçtır. İslam Allah'ın ipidir ve bu ipe tutunup yükseldikçe insan oluruz. Yeryüzüne düşen Âdem bu ipe tutunarak geldiği yere dönebilir. Aksi halde ölümü beklemek dışında bir geri dönüş yolu yoktur.

İslam üç kitaptır; birisi Kuran'dır, -ki buna Tevrat ve İncil de dahildir- birisi kâinattır ve diğeri ise tarihtir. Bu üç kitapla görece tutarlı bir medeniyet ikame edilmedikçe insan düşmeye devam edecektir.

∞ berdewamiya²¹⁵ ∞

Yaşayan ölümlere hayat nasıl gidecek?

Düşünmek zorundayım hayy; olanı, olması gerekeni, pratiği ve bunların Tevhid'ini. Karşımda zulüm orduları olduğunu biliyorum.

SÖZLER: Sokrates'in öldürülmesi ile İsa'nın öldürülmesi arasında bir fark yoktur.

Her türlü sapma kurumsallaşmaya çalışır; iyi virüsler de kötü virüsler de yaşamak ve çoğalmak ister. Örneğin; dinin içini boşaltan, onu mezarlıklarda okunan tılsımlı sözlerle indirgeyen, insan etkinliğini arttırmayan etkinliklere, insanı özneleştirmeyen ritüellere, zulme zarar vermeyen ibadetlere dönüştüren olumsuz sapmalar her toplulukta kurumsallaşmıştır.

²¹⁵ Berdewamiya: Süreklilik

Müslüman olsun veya olmasın her ülkede Türkiye'deki Diyanet'e benzeyen, onun muadili olan bir kurum vardır. Yüzbinlerce görevli el ele vermiş; bütün o camilerde, binalarda, kontrolleri altındaki "medreselerde" ve cemaatlerde harıl harıl çalışıyorlar.

Nasıl bir hesapla-amaçla çalışıyorlar?

Dini, egemenlerinin kontrolünde olacak şekilde geldiği yere nasıl yollarız ve insanı egemen sınıfa nasıl köle yaparız hesabı ile çalışıyorlar. Sorgulamayı bilmeyen veya istemeyen "beyinler" bu kurumların-kişilerin çok önemli işler yaptıklarına inanırlar. Aslında kısmen haklı sayılırlar çünkü her türlü bilinci tek tip hale getirip uyuşturmamak-dondurmak ve egemenlerin kulu haline getirmek değerli değil ama önemli bir iştir.

İbn Haldun 1332-1406 yılları arasında yaşadı. "Olan ve olması gerekenin" farkını biliyordu, toplumun "sosyolojik ve tarihsel bir olgu olarak" incelenmesi gerektiğini biliyordu. "Tümdengelimci mantığın" yerine, olanın bilgisinin "tümevarımcı bir mantıkla" bilinebileceğinin farkındaydı. O, Batılı filozoflardan-bilim insanlarından neredeyse yüzlerce yıl önce bu özelliklere sahip biriydi. Onun devamlılığı sağlanamadı ve Osmanlılar kitaplarını bile yasakladı. İbn Haldun'un "her devlet-topluluk bir canlı gibi doğar, büyür, gelişir ve ölür" düşüncesi; kendisini "zillullah-i fi'l-arz", yani Allah'ın yeryüzündeki gölgesi olarak gören Osmanlı ailesinin hoşuna gitmedi. Mutezile nasıl yok edildiyse, İbn Rüşd nasıl tekfir edildiyse İbn Haldun da bir ekole dönüşmesine izin verilmeden yok edildi. Sözüm ona birtakım hakikatler adına hakikat düşmanı haline gelmiş bu şark kültüründe aklın devamlılığı ne yazık ki sağlanamadı.

Kültür, kendisini yaratan bütün insanları tamamen kuşatıp onların sahibi haline geldiğinde, hâkimi olduğu bütün insanların ömrünü aşan bir çeşit tanrı haline gelir. Örneğin Çin ve Hint kültürleri böyledir. Bu kültürlerin iç değişim dinamikleri-çelişkileri neredeyse yok gibidir. Bunun nedeni, kültürün, havzasında bulunan bütün insanları kuşatması ve onları sü-

rekli tekrar tekrar yaratmasıdır. Kültür tarafından ele geçirilmemiş insanlar neredeyse hiç kalmadığından buralarda değişim için çok güçlü dış müdahaleler zorunludur.

Batı, aklın devamlılığını kesintili de olsa devam ettirdiği için kültür tarafından yutulmayan ve bunu görece sadece iç dinamikleriyle yapan tek insanlık deneyimidir. Kültürün çoğunluğu akıl dışıdır ve Batı orta çağ kültürü buna iyi bir örnektir. Orta çağ, neredeyse kendi kendisini yok edecek bir akıl dışılık, değişim düşmanlığı ve katılık düzeyine çıktığı için bugün hatırlanmak bile istenmiyor. Batıda devam eden bir felsefe, sanat ve bilim damarı ve yanı sıra sınıflı toplum yapısı hep oldu. Zaten Batı'yı karanlık çağdan çıkartan da bu iç değişim dinamikleri oldu.

Kant'a kulak verelim: İnsan, doğanın bir armağanı olan aklı; "toplumdışı toplumsallığı (antagonizma)" ile yani hem sosyal hem de asosyal olan mizacı ile geliştirir. Bu tip insanın var olabilmesi için de "tam adaletli bir yurttaşlık anayasası" yapılmalıdır.²¹⁶ Özgürlükçü toplumsal kültüre, adalet ve yurttaşlık merkezli anayasaya sahip olan ülkeler Batı Uygarlığı dışında henüz inşa edilememiştir. Tabi burada Japonya ve Güney Kore'yi de Batı Uygarlığı'ndan sayıyorum. İslami kesimde ise bir tek örnek ülke verilemez. Müslümanlar doğayla-Sünnetullah'la, akılla savaş halindeler. Çünkü aklın gelişimine uygun bir hayatı henüz ikame edemediler.

Kuran ahlakına sahip olan birçok insan olabilir ama bir toplum ya da topluluk asla yoktur. Peki, bu duruma rağmen "bir buçuk milyar Müslüman" ya da "onlarca Müslüman devlet" demek neyin nesidir? Bunlar sadece ve sadece ekonomi-politik kategorilerdir. Egemenler hangi araçla insanları avlıyorsa kurbanlarına o aracın etiketini yapıştırıyorlar. Bir buçuk milyar Müslüman demek; Kuran ve çevresinde yaratılan kültür araçsallaştırıldığında avlanıp kula kul haline getirilen insan sayısı demektir. Diğer dinlerin ve taraftarlarının durumu

²¹⁶ Özlem, Doğan, 2004, Tarih Felsefesi, İnkılap Kitabevi, İstanbul, s. 86

da bundan pek farklı değildir. Zaten farklı olsaydı dünyada bu kadar zulüm olmazdı.

Birinci Dünya Savaşı arifesinde İngiltere’den sonra dünyanın en büyük ikinci sömürgeci gücü Fransa’ydı.²¹⁷ Devlet memuru-akademisyen Piketty, kendi ülkesi olan Fransa’yı bu şekilde tanımladı. “Bu da yetmezmiş gibi”, Fransa devleti tarafından kendisine verilen onur madalyasını (Legion d'honneur) “İnsanların onurlu olup olmadığına devletler karar veremez” diyerek reddetti. Bütün bunlara rağmen Fransa halkı ve devlet aklı ona büyük saygı duyuyor ve işine de hayatına da devam ediyor. Herhangi bir Müslüman devlette bunların olması mümkün değildir hatta Batı dışında hiçbir devlette bunun gibi şeyler olmaz. Çünkü Batı dışında ne Piketty gibi büyük şahsiyetler vardır ne de şahsiyetli devlet akılları vardır.

Türkiye’de herhangi bir akademisyen; “Osmanlı işgalci-sömürgeci bir imparatorluktu” ya da “Mustafa Kemal bir diktatördü” ya da “Türkler barbardır” dese ve “bilimsel olarak” temellendirse ne olur? Tahmin etmeye çalışayım... Üniversite-deki işinden atılır, akademik unvanları-diplomaları iptal edilir, mal varlığına el konulur, herhangi bir linçe uğramaz da hayatta kalırsa hapse atılır. Mahkûm edilmese bile herhangi bir kişi veya kurumun ona iş vermemesi için önlemler alınır ve yurtdışına çıkması da yasaklanır. Oysa Türkiye, “Müslüman devletler” arasında görece en laik, en demokratik, en gelişmiş hukuk sistemine sahip devlet diye bilinir. Artık diğer İslami devletler ne yapar onu düşünmek bile istemiyorum.

SÖZLER: İnsan özgürce düşünemiyorsa ne kadar insan olabilir ki!...

İşte insanın düşürülmesi böyledir bu topraklarda. Aklın mabedi olması gereken üniversitelerin derinliği ile halkların, düşünürlerin, iş insanlarının, politikacıların ve devletlerin derinliğinin aynı düzeyde olduğu yerde kolektif bir şekilde düşme-

²¹⁷ Piketty, Thomas, 2015, Yirmi Birinci Yüzyılda Kapital, Çev.: Hande Koçak, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, s. 73

körleşme kaçınılmaz hale geliyor. Sonuç olarak bütün değerlerle birlikte halklar da korunmasız hale gelmekten kurtulamıyorlar.

SÖZLER: "Sürekli travmaya maruz kalan bir toplumu unutkanlıkla suçlamak insafsızlıktır." Agah Aydın

İnanç, inancın kendisini aşan hakikat ilkesi olmadan varlığını sürdüremez. Protestanlık bu ilkeyi, kadim zamanlarda yapıldığı gibi dolaysız olarak sözde aramış ve söze simgesel gücünü yeniden kazandırmayı denemişti. Ne ki bu girişimin bedelini Tanrıdan kaynaklanmayan söze boyun eğerek ödedi.²¹⁸

Tevhitten kopuş veya insanı tevhit yolundan çıkarmayacak ilkelerin yokluğu, bu ilkelerin düşünülmemesi, hayata ve şehre indirilmemesi, insanın insana ve kurumlara boyun eğmesine neden oldu. İnsanın bu hali Sünnetullah'la çelişir. Özgür olmak istiyorsak İlkeye-Tab'a sarılmak zorundayız.

SÖZLER: Geçmişle hesaplaşamayanların tarihi, tarihi olmayanların da geleceği olmaz.

Uygarlık ve hatta bir medeniyet iddiası taşıyan İslami kültür; sözüm ona o kadar karşısına koyduğu kapitalizmi, liberal demokrasiyi, aydınlanmayı, modernizmi ve post modernizmi değil aşmayı, değil onlara karşı durabilmeyi, onları hakkıyla eleştirememiş hatta anlamamıştır bile. İslam-Doğu kültüründen bir Marks bir Proudhon bir Neitzsche bir Heidegger veya bir Frankfurt Okulu çıkmamıştır. Batı Uygarlığı'na getirilen bütün eleştiriler bu saydıklarımın yanında çok karikatür düzeyde kalır. Ne yazık ki Batı dışındaki insanlar boğazlarına kadar tanrılara boğulmuş haldeler ve bu nedenle de düşüncenin hakkını veremiyorlar.

SÖZLER: "Tarihi şuur, tarihi bilincin şartıdır ve biz Müslümanlarda tarihi şuur ortaya çıkmamıştır."²¹⁹ Hasan Hanefi

²¹⁸ Adorno, Theodor W., Horkheimer, Max, 2014, Aydınlanmanın Diyalektiği, Çev.: Nihat Ülner, Elif Ö. Karadoğan, Kabalıcı Yayıncılık, İstanbul, s. 39

²¹⁹ Hanefi, Hasan, 2000, İslam Kültüründe İnsan ve Tarih, Eleştirel Bir Bakış, Çev.: Vecdi Akyüz, Ayışığı Kitabevi, İstanbul, s. 35-36

Onlar şuurun ve bilincin farkını düşünemezler, düşünsünler de göreyim! Farkı kendimce anlamaya çalışayım... Bilinç ve şuura "ortak bir tanımla", kendi varlığının farkında olma "halidir" diyebilirim. O halde bu iki kavram; düşünce ve eylemin veya teori ve pratiğin veya sürekli canlı olan şey ile maddenin Tevhidi durumudur. Bu bir hal değil de salt düşünce ya da farkındalık olsaydı o zaman ikinci bir varlığa daha ihtiyaç duyacaktık, çünkü bu düşüncenin farkında olan da var olmak zorunda olacaktı ve bu sonsuza kadar gidecekti. Bizler bildiğimiz kadarıyla sonsuz varlıklar değiliz, peki böyle varlıklar olmadığımız halde bu "sonsuzluk" nereden geliyor? Cevap basit ama açıklanamaz: Tanrıdan ve-veya doğadan geliyor.

Şimdi açıklamadan ziyade tanımlama yapabilmek için bu iki kavramı kendi varlık habitatından soyutlayıp "tarihsel varlık evrenine" çekmek zorundayım: "Şuur enfüse, bilinç afaka doğru yol alan yetilerimizdir." Aslında ikisi de benim, derdimi anlatmak için ya da kendi kendimle konuşmak-düşünmek için şuur ve bilinç ayırımına gittim hepsi bu! Zaten başka türlü de konuşmam-düşünmem mümkün değildir.

Tarihi şuur veya tarihi bilinci ayırmaya-tanımlamaya kalkışırsam da şunu söyleyebilirim: Kamusal dağılımda, bilinen ve bilinebilecek olan kolektif geçmiş ile benim şu anda kişisel hafızamdaki farkında olduğum geçmiş toplamı şuurdur. Şu andan sonraki kişisel anlarım ve kamusal gelecek hakkındaki düşüncelerim ise bilinçtir.

Peki, şuur ve bilincin tevhit haline ne dersin?

Ona sezgi derim. Ama şunu belirtmemde fayda var diye düşünüyorum: Şuur, bilinç ve bunların tevhidi olan sezgi, yeterince canlı olan insanların varlıksal özellikleridir. Bir insan, topluluk ya da toplum; tevhidi bir tarih felsefesi ve ilkeye-Tab'a uygun bir pusula ile dünya hayatını yürümezse zamanla canlılığını yitirir ve bu varlıksal özelliklerden mahrum hale gelir.

Canlılık konusunda insanı nasıl görüyorsun ego?

Doğu insanı duygu dalgasına demir atıp dondu, yani yaşamıyor, hayatta değil. Batı insanı ise biliş dalgasına demir atıp bir çeşit yaşayan ölü haline geldi.

İslami kültürün edilgin halinin felsefi bir arka planı var mı ego?

Bildiğim kadarıyla İslami coğrafyadaki bütün “filozoflar” Aristotelesçiydi. Aristotelesçiliği istediğiniz şekilde yorumlayın, ne yaparsanız yapın, onun felsefesi Platon felsefesi karşısında dışıl konumdan kurtulamaz. Çünkü gök eril, yer dışıldır ve Doğu kültürünün Batı karşısındaki dışılığının en temel felsefi nedenlerinden birisi hiç kuşkusuz bu Aristotelesçiliğidir. Diğer taraftan onlar, bileğini büktükleri insanların Fırvun’u, bükemediklerinin de kölesi olmayı alışkanlık edinmiş halklardır, bu köle ahlakı doğası gereği edilgindir. Çünkü dünyalıklara sahip olmayı biricik gerçeklik olarak görüp nesneleşmiştir. Batı Uygarlığı’nın yüksek bilimi, sanatı, felsefesi, anayasacılığı, ekonomi-politik gücü ve özgürlükçü kent kültürü karşısında bu halleriyle hiçbir şey yapamazlar.

Peki, ne yapmalılar ego?

Düşüncenin hem eril hem dışıl yani hem dikey hem yatay boyutlarının tevhidini aramalılar. Kendilerini terbiye etmeliler ve haddi daha fazla aşmaktan sakınmalılar.

SÖZLER: Özgür olmayan insan aklını kullanamaz.

∞ exlaqî²²⁰ ∞

Onlar iktisadı, ahlakı ve imanı farklı şeyler mi sandılar?

Ancak yüksek bir olgunluğa erişen dillerde gerçek bir düşünce etkinliği meydana gelir... Bunun ispat unsurlarından

²²⁰ Exlaqî: Ahlakî-Ahlaklı

biri halinde, İKTİSAT ve AHLAK.²²¹ Yaşayan bir İslam ahlakı ve iktisadının olmaması, bu coğrafyadaki dillerde yüksek düşüncenin üretilmemesine ve samimi bir imanın olmamasına bağlanabilir.

Farsça ve Arapça düşünmeye uygun dillerdi ama ne yazık ki akıllarında dünyayı işgal etmekten başka bir şey olmadığı için düşünemediler. Kürtçe dilinde düşünmek de zordu, çünkü Arap, Acem ve Türk kavimciliği Kürtçeyi gelişmekten alıkoymuştu. Oysa hem eril hem de dişil bir dil olan Kürtçe düşünmeye en uygun dillerdendir. Türkçe dilinde ise şimdilik yüksek düşünce üretilemez. Bunu kendileri de kabul ederler, öyle ki Osmanlı zamanında bile her türlü bilgi-bilimsel ve dinsel etkinlik Arapça ve-veya Farsça yapıyordu. Türkçe; göçebe, şehir kuramamış ve asker olan bir milletin dili olduğu için özellikle teolojik evreni zayıftır, yani ontolojik-dikey boyutu yeterince gelişmemiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra yatak eksenini geliştirmiş olsa da henüz yüksek düşünce yaratacak seviyede değildir. Türkçe’de yapılan bilimsel ve felsefi etkinliklere bakılırsa bu durum açıkça görülecektir. Diğer taraftan basılan eserlerin çoğunun dışarıdan gelmesi-çeviriler olması bu durumu tartışma konusu olmanın dışına çıkarmıştır. Ben de açıkçası Türkçe düşünürken çok ama çok zorlandığımı itiraf etmeliyim. Düşüncenin hakkını vermeye çalışan her insanın da benzer zorluklar yaşadığını tahmin ediyorum.

Said Nursi 1896’daki İstanbul seyahatinde insanların ikiyüzlülüğünden, birbirlerine karşı nefret dolu olmalarından şikâyetçi olduğunu belirtir ve şunları söyler: “Ben acı hakikati gördüm ve anladım ki, İslamlar yaşadığımız devrin medeniyetinden geri, çok geri kalmış. O İslamiyet ki, hakiki medeniyeti tesis ve teşkil etmiş idi. Baktım ki bizim kötü ahlakımız sebebiyle darılmış, mazi tarafına doğru gidiyor. Sanki zamanı saadete şikâyet edecektir. Bu sükûtun üç suçlusu var: ilmiye

²²¹ Mirzabeyoğlu, Salih, 2005, İktisat ve Ahlak, İktisada Giriş, İBDA Yayınları, İstanbul, s. 8

mensupları, Avrupa'yı anlamayanlar, tekke mensupları." (Kutay, 1966/2, 214)²²²

Bugün de değişen bir durum yok diyebilirim. Zaten Müslümanlar değişmemek için her şeyi yapıyorlar. Değişmeyen sadece ve sadece Tanrı olabilecekken, onlar değişmemenin beşerî bir şey olabileceğini sanıyorlar. İmanda samimi olmamak ve aklını kullanmamak insanı işte böyle şirke batırır.

Güneş Doğu'dan değil, Batı'dan doğacaktır. Çünkü Doğu'nun çok fazla tanrısı var. Batı'nın da çok tanrısı var ama Doğu halkları; ırklara-atalara, törelere, krallara-sultanlara-padişahlara-liderlere ve mezheplere-imamlara tapıyor. Aslında bu putlar aracılığıyla mülke tapıyorlar. Bir bakıma İslam gelmeden önceki zamana döndüler. Ebu Cehil gibi namaz kılıyor ve oruç tutuyorlar ama iman etmiyorlar, etmiş gibi yapıyorlar. Ebu Cehil, tevhit dini olan İslam'a iman etmenin, dünya nimetlerini biriktirmesine mâni olacağını biliyordu ve iman etmedi. İman ettiğini söyleyip dünya malına tapanların durumu Ebu Cehil'in durumundan daha aşağıdır. Diğer taraftan Batılı insan mülke doğrudan tapıyor ve bu nedenle görece bizden daha az aracı tanrı kullanıyor. Onlar metafizik boşluğu bu nedenle daha çabuk görecekler. Doğu ise önce mülke götüren aracı tanrılarıyla hesaplaşacak, sonra mülkle hesaplaşacak ve en sonunda iman edebilirse edecek. Yani önlerinde Batılıların yolundan çok daha uzun bir yol var. Bu nedenle de güneş Batı'dan doğacak diyorum.

SÖZLER: "Tarih bilinci; bugünü dünün bir devamı ve yarının başlangıcı olduğunun farkında olmaktır." Walter Benjamin

Vânî Mehmed Efendi (Vankulu Mehmed Efendi), 17. Yüzyıl Osmanlı din âlimlerinden biriydi. Ordunun ideolojisini, akidelelerini, metafiziğini inşa eden, planlayan kişilerdendi. İslami coğrafyadaki âlimlerin büyük çoğunluğu sarayın memurlarıydı. Memurluktan sapanlar, onlardan olmayanlar ise ne yazık ki gökyüzünden yeryüzüne inmeyi başaramadılar ya da

²²² Mardin, Şerif, 1992, Bediüzzaman Said Nursi Olayı, Çev.: Metin Çulhaoğlu, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 134

inmeye cesaret edemediler. Böylece bütün diğer semavi dinler gibi hayat için gönderilmiş olan İslam da ölümler arkasından mezarlıklarda okunan bir kitap ve insanları egemenlerin kulu-kölesi haline getiren bir araç oldu. Müslümanlara en büyük kötülüğü; siyasal öznenen bağımsız olarak, dini, düşüncenin konusu kılamayan bu din âlimleri yapmıştır. Gerçi düşünemezlerdi de ama en azından düşünüyor gibi yapmaları gerekirdi. Edep bunu gerektirir!

Âlimlerin memur olduğu, güvenli-konforlu bir yaşam uğruna her şeyi terk ettikleri yerde halk ne yapabilir ki! Onlar da sadece dünyalık olan şeyler için hakkı ve hakikati terk etti. Gazali, Müslümanların çoğunun geliri iyi diye hukukçu olduğunu, tıpta iyi gelir olmadığı için bu alanda Müslümanlardan çok gayrimüslimlerin olduğunu bundan yüzlerce yıl önce söylemişti. Bugün tıp ve hukuk da çok para getirdiği için tercih edilmiyor mu? Muhafazakârından sekülerine kadar bütün aileler, çocuklarını daha çok para getiren mesleklere zorlamıyor mu? Dini cemaatler bile daha çok para ve güç sağlayan mesleklere yatırım yapmıyor mu? Hak, hakikat ve hikmet gibi değerler, Müslümanım diyenlerin umurunda olmadı, geçmişte de olmadı bugün de durum aynı. Bizim ikiyüzlülüğümüz, ahlaksızlığımız, omurgasızlığımız dillere destan olmuş. Üstelik bunun farkındayız ama bize yol gösterecek, güvenebileceğimiz bir tane bile büyüğümüz-filozofumuz yok. Bu nedenle çoğunluğa kapılmış gidiyoruz. Ben hepimizin sarılabileceği bir ilkeyi-Tab'ı ve buna dayanan bir medeniyeti düşünmeye çalışıyorum. Ama bütün dünya görececek; bana en büyük düşmanlığı kendilerine Müslüman diyenler yapacak.

SÖZLER: Onlar İslam'ı teslim aldılar, İslam'a teslim olmadılar.

Onlar, bir cami inşaatına hatta caminin altındaki kıraathaneye veya markete verdikleri önem kadar bile hakka ve hakikate önem vermezler. Bugüne kadar gerçek bir kütüphane, özgürlükçü enstitü veya yayınevi için iş birliği yaptıklarını hiç görmedim. Onlar düşünce ve bilgi hareketlerine değil, sonunda kervan-ganimet gördükleri siyasetlere koşarlar.

İslam'a vurulan en büyük darbelerden birisi neydi?

İlhami Güler'e kulak verelim: Sünnilik başlangıçta iki kanatlıydı. Bir tarafta cesaret, düşünce, kritik, sonuna kadar gitme vardı. Diğer tarafta ise daha itaatkâr, teslimiyetçi, dogmatik, boyun eğmeci bir tutum. Bu iki tutum diyalektik şekilde giderken 850'den itibaren ikinci tutum devletin resmî ideolojisi oldu. Hambeliliğin, Şafiiliğin ve Eşariliğin gelmesiyle birinci tutum boğduruldu ve ikinci tutum yoluna devam etti... Selçuklu ve Osmanlı dönemindeki medreselerde düşünce tam olarak donduruldu.²²³

Maturidi'ye göre cihat; savaşa giden yolların bloke edilmesi, kapatılmasıdır.²²⁴ İşte bunu yapmak çok zordur, çünkü yüksek akıl, ahlak ve iman gerektiren çileli bir yoldur. Kendilerine Müslüman diyen insanlar kolay olanı, yani dünyevi işlerine uygun olanı yaptılar ve dünyayı işgale kalkıştılar.

İnsanlar nasıl "Müslüman" oldular?

Muaviye, dönemin en zengin kabilelerinden birinin üyesidir. Babası Ebu Süfyan bu kabilenin lideridir. Muaviye ve onun kabilesinin zengin üyeleri, iktidar koltuklarından olmamak için İslam inancına 20 yıl karşı çıkmış ve savaşmışlardır. Hz. Muhammed'in peygamberliğinin 23 yılının 20 yılını tanımayarak geçirmişlerdir. Ve sonunda Mekke'nin yeniden ele geçirilmesi ile Müslüman olmuşlardır ki; bu gönüllü bir bağlılık ve inançtan ziyade "kılıç zoru" ile oluşan Müslümanlık tipidir.²²⁵ Bir öğüt olan İslam kılıç zoruyla dayatıldığında bilin ki artık dayatılan şey İslam değil bir ideolojidir.

Hiçbir dindar, dini, hayatının merkezine koyamaz. Çünkü dünyada herhangi bir dine uygun olan bir kültür, uygarlık veya medeniyet düşünülmemiştir. Zaten kimse de bunları düşünmeyle ilgilenmiyor. Onlar; psikolojik, kültürel, edebi, sınıfsal ve mimari birtakım motiflerle kuşatılmışlığı mümin olmak sanıyorlar. Bu koskoca bir yanılsamadır. Bu yanılsama,

²²³ Güler, İlhami, 2015, İslam Düşünce Geleneği, Düşünce Avazı Programı, TRT Avaz, Youtube

²²⁴ Düzgün, Şaban Ali, 2017, Teke Tek Programı, Habertürk TV. İstanbul, Youtube

²²⁵ Tonga, Aydın, 2013, Kapital İslamın Temeli Muaviye, Doğu Kitabevi, İstanbul, s. 7

tarihteki en yıkıcı sapmalardan biridir. Çünkü dinin hiçbir rûknünün hayat bulamadığı bir yerde bile kendilerini dindar zannederler ve bunun farkında olmazlar. Böylece insanlığı kurtaracak olan hayat dolu ayetler “mış gibi” bir yaşamın süsü olup gider.

FRAGMANLAR:

- *Savaşabilirim.*

- *Biliyorum, savaşabileceğini biliyorum. Bizi büyük yapan aklımızdır evlat!*²²⁶

Savaşmak maharet değildir, esas amaç ilkeye-Tab’a uygun bir medeniyeti düşünmek ve onu ikame etmek için yaşamaktır. İşte cihat budur!

Bak ağaçlara, karıncalara, arılara, kedilere, köpeklere, kuşlara, göğe, aya, güneşe ve suya... Ne görüyorsun ego, seni nereye çağırıyorlar?

Tevhid’i görüyorum hayy ve tevhide çağırıyor görüyorum.

Tevhidi menzil neden hayati değerdedir?

SÖZLER: “Belirsizlik, en kötü ihtimalden daha acı vericiydi.” Dostoyevski

Çünkü tevhit menzili yitirildiğinde araçlar amaç haline gelir ve böylece bütün değerler düşer.

∞ kirêti²²⁷ ∞

Şu güzel dünyada hayatı ikame etmek yerine, dünyaya sahip olmaya kalkışanların yaşamlarına baktığında ne görüyorsun?

Çirkinlik görüyorum hayy. Ne garip şu topraklar... Sevgili İsa’yı öldürenler de sevgili Muhammed’in bizlere bıraktığı

²²⁶ Gibson, Mel, 1995, Braveheart/Cesur Yürek

²²⁷ Kirêti: Çirkinlik

hayat kitabını öldürenler de onlar. Osman'ı linç edenler de onlar. Ve devam ediyor bu, Saddam, Kaddafi... Akıl olmadığında işte toplumlar böyle aşağı düşerler. İyiler de kötüler de peygamberler de Firavunlar da hep aynı muameleyi görürler.

İnsanlara ne öneriyorsun ego?

Sorumluluğu ne Tanrı'ya ne peygamberlere ne krallara ne atalara ne kültüre ne de doğaya yıkabiliriz. Sorumluluk her insanın boynunda asılıdır. Sorumlu insanı ve medeniyetini düşünmemiz gerekiyor.

İslam dünyasında geliştirilmiş çoğu teolojik tezler, en yüksek makam olarak saygı gören "Sultan"ın (hükümetin) gücünü korumayı amaçlamaktadır. Sultan'ın yüceltilmesi, çoğu kez Tanrının yüceltilmesiyle paralellik arz etmektedir: Sultan'a şükür ile Tanrıya şükür elele yürümektedir. Bundan sonra da sıra, Peygamber'e gelmekte ve böylece Tanrı, Sultan ve Peygamber kutsal ve otoriter bir üçlü ittifak oluşturmaktadır. Bu mekanizma, medya yoluyla hiçbir zaman bu kadar mükemmel işletilmemiştir.²²⁸

Feurbach hakkındaki çalışmasında Hanefi, "dini yabancılaşmayı diğer yabancılaşma biçimlerinin (felsefi, toplumsal, psikolojik ve fizik) temeli olarak nitelemektedir. Bu çerçevede İslam'ın antropolojik bir dünya görüşüne dönüştürülmesini, devrimci bir gerçekliğin koşulu olarak görmektedir."²²⁹

Hiç kimse sadece kendisini kurtaramaz, çünkü zulmü görmeyen hiçbir göz duymayan hiçbir kulak kalmadı. Herkes sorumludur! Hiç kimse köşesine çekilerek; agorayı, pazarı, şehri, toplumu terk ederek, inzivaya çekilerek kurtulmayı düşünmesin. Herkes sorumludur! Elimizde ibretler, az da olsa ilham alınacak bir insanlık tarihi, kutsal metinler ve kâinat kitabı var. Bunların hepsini iyi düşünmeli ve iyi hayatı ikame etmeliyiz.

²²⁸ Hanefi, Hasan, 2000, İslam Kültüründe İnsan ve Tarih, Eleştirel Bir Bakış, Çev.: Vecdi Akyüz, Ayışığı Kitabevi, İstanbul, s. 93

²²⁹ Hanefi, Hasan, 2000, İslam Kültüründe İnsan ve Tarih, Eleştirel Bir Bakış, Çev.: Vecdi Akyüz, Ayışığı Kitabevi, İstanbul, s. 96

*SÖZLER: İslam'ın tek bir rüknünün özgür olmadığı bir ülkede sürekli camiler yapılıyor; bu camilere katkı yapanlar arasında, büyük fikirler için tek bir kuruş veren kimseyi tanıyor musunuz?*²³⁰ Atasoy Müftüoğlu

Hac, gençlerin ilahiyat eğitimi amaçlı olarak oraya (Mekke'ye) gidip ve daha sonra dünyanın dört bir tarafına yayılmaları demektir.²³¹ Oraya değil bütün gençler, bütün insanlık bile gitse, İslam hayat dışında kalmaya devam edecek. Çünkü insan bir yere gidip gelerek erdemli-mümin hale gelmez ya da aydınlanmaz. Bilincimizi terbiye etmek gibi bir ödevimiz var, bu terbiye de ontolojisi, epistemolojisi ve pratiğiyle tevhit üzere olan bir medeniyeti ikame etmekle eşdeğerdir. Artık ibadetlerin kendisine değil menziline şahit olmamız ve o menzillere uygun medeniyeti ikame etmemiz gerekir.

SÖZLER: Şüphenin olmadığı yerde hakikat buharlaşır.

Atalarının yoluna tapmak neden kişilikleri haline geldi?

Çünkü kendini terbiye etmek zor, çünkü dünyaya tapmamak çok zor, çünkü kendini aramayı ve bulunmayı sevmek çok daha zor. Onlar kolayı seçtiler, zaten çoğunluk dediğin bundan başka nedir ki!

Sybel'e göre bir tarih araştırmacısı daima taraflıdır. Çünkü o, geçmişi bugün için anlamak istemekte, "bugünün taraftarlığını" yapmaktadır. Objektif bir tarih ve tarafsız bir tarihçi olamaz. Bu tarih biçimi bugünümüzü anlamak ve geleceğimizi kendimize göre yönlendirmek gibi bir pratik yarara hizmet ettiği için, doğa bilimsel bilgidenden de daha değerlidir.²³²

Batı Uygarlığı, geçmişi düşüncenin konusu kılmayı görece başardığı için değerli bir tarihçilik yaptı. Bu o kadar etkili bir okumaydı ki hem despotik ailelerin ve aşırı merkezîyetçi ulus devletlerin hem de determinist doğa yasalarının karşısında insan aklını ve özgürlüğünü savunabilirdi. Fakat Batı dışındaki

²³⁰ Müftüoğlu, Atasoy, 2018, Hakikat Bilincinin Kaybı, Maveria Vakfı Konuşması, Youtube

²³¹ Yılmaz, Hakkı, 10.11.2015, Kuran ve İslam Programı, KRT TV. İstanbul, Youtube

²³² Özlem, Doğan, 2004, Tarih Felsefesi, İnkılap Kitabevi, İstanbul, s. 137

kültürler, geçmişi düşüncenin konusu kılamadığı için yüceltip tanrısallaştırdı, şimdiyi ve geleceği bu akıldışılığın hegemonyası altına soktu. Bu akıl dışılık, geçmişteki despot aile ve kişilerin egemenliğini kitleler gözünde meşrulaştırmak için kullanılıyordu. Bugün de aşırı merkezîyetçi ulus devletlerin egemenliğini meşrulaştırmada kullanılıyor. Batı'da geçmiş; bugünü anlamayı, geleceği öngörmeyi sağlayan bir merci olarak görüldüğü halde, Doğu'da tapılan bir şey olmayı aşamamıştır.

Nietzsche, üç yararlı tarih türünden söz eder; anıtsal, antik ve eleştirel tarih. Bunlar içinde insanı tarihin baskıcı, tutucu, belirleyici taraflarından eleştirel tarihin kurtarabileceğini söyler.

Geciktiğinizi düşünüyor musun ego?

Tevhidi düşünmekte çok geciktik... Düşünce kümülatif bir etkinlik olduğu için tarih ve coğrafyadaki dolaşımı-aktarımı-devamlılığı güvenilir yollardan olmalı ve bunun için de yazı olmazsa olmazdır. O halde yaklaşık olarak 6000 yıldır düşünmeye çalışıyoruz diyebilirim. Hadi tevhit üzere olan dinlerin başlangıcını sevgili İbrahim'den bile başlatsak 4000-5000 yıldır tevhidî bir şekilde düşünmeye çalışıyoruz diyebilirim. Düşünmekten; yöntemli, görece tutarlı ve temellendirilmiş sağlam söz söylemeyi anlıyorsak bu anlamdaki düşünceyi-felsefeyi de Thales'ten başlatırsak yaklaşık olarak 2500 yıldır düşünmek için çabalıyoruz diyebilirim, ki ben bu süreye biliş dalgası adını veriyorum. Sanırım tevhidî gerçekten düşünmemiz için bütün akılların-mantıkların biriktiği biliş dalgasına ulaşmamız gerekiyordu. Fakat ben bu dalga içinde çok zaman kaybettiğimize ve bir an önce tevhidî hakkını vererek düşünmemiz gerektiğine inanıyorum.

Hep bir yasa gibi tekrarlanıp duran ve hakikatten pay alan bir söz vardır: "Tarihi, tarihe geç girenler yapar." Bu söz, Thomas Kuhn'nun "eskiyi yıkıp yeni paradigmayı kuranlar, o alana yeni girmiş kişilerdir" demesine çok benziyor. Fakat şu hep gözden kaçan bir şeydir: Tarihe geç girenlerin yaptığı tarih nasıl bir tarihtir? Pagan motifli Moğollar, İslami motifli Araplar ve Türkler de tarihe geç girdiler, peki insanlığın gelişimine nasıl bir katkı sağladılar? Hiç kuşkusuz bunlar da tarihtir ama

nasıl bir tarihtir? Diğer taraftan Yunan toplulukları da tarihe geç girdiler, yani Çin, Hint ve Mısır' a nazaran. Ama bugün bile uygarlığa dair ne kadar iyi, doğru ve güzel şey varsa hala onlardan beslenir. Bakıldığında bu da tarih! Bana göre; çağ dalgasına demir atılmasına ve çağ dalgasından demir alınmasına neden olan iki tür tarih vardır. Yunan tarihi dışındakiler duygu çağı dalgasına demir atılmasına neden oldukları için kötücül kategorisindedirler.

Mazlumlara, tarihte ilk defa internet devrimi ve Blockchain yazılımlarıyla geç bir giriş yapıyorlar. Eğer dini ve milli uyuşturucuların etkisinden kendilerini koruyabilirlerse-kurtarabilirlerse yeni bir insanlık tarihi başlayabilir.

Sana göre tarihin yürütücü güçleri nelerdir?

Tarihin yürütücü güçleri; mikro düzeyde sınıf ilişkileri ya da iyi-iyi, iyi-kötü, kötü-kötü ilişkilerindeki insanlar; makro düzeyde ise farklı çağ dalgaları arasındaki mücadelelerdir diyebilirim. Bütün bu yürütücü güçleri bir ilkeye ve menzile bağlayamazsak, yeryüzünde zulüm asla eksik olmayacak. Bütün halkları egemenlerin boyunduruğundan kurtarıp özgürlüğe, yani tevhide doğru yürümemiz gerekiyor.

SÖZLER: Tarihin bütün yürütücü güçleri tevhitte gelirler ve tevhide giderler.

∞ jinbûnî²³³ ∞

Kadınlara baktığında ne görüyorsun?

Eksikliğimizi görüyorum hayy, insan kalmamızı zorlaştıran ve daha kemal insan olmamızı engelleyen eksikliği. Kadını yok etmişiz ve bu nedenle lanetli birer varlığa "dönüşmüş" gibiyiz. Kadını kadın olmaktan çıkarmışız, bu nedenle bizler de artık erkek sayılmayız. Hepimiz bir çeşit insanız ama belli ki kemale çok ama çok uzak olan insanlarız.

²³³ Jinbûnî: Kadınlık

Mazlumlar denilince benim aklıma her zaman ilk olarak kadınlar gelir... Bütün dinler; çelişkilerin ve trajedilerin en yüksek olduğu yerlere iner. Yani naraların ve iniltilerin arşa yükseldiği yerlere. Bütün dinler her zaman mazlumların, inilti içinde olanların kalbine indi. Dünyayı ve insanlığı mazlumlar kurtarabilir.

SÖZLER: Bu dünyadaki en güzel şey hüzündür ve o mazlumların payına düşer.

Bakara 223. ayette kadınların “tarla gibi” oldukları belirtilir. Kadın, insanlığın-neslin değerlerinin-köklerinin taşıyıcısıdır. Kadın, ataerkil kültürde nesneleştirildi ve nesneler yetiştiren bir kaynak haline getirildi. Kadına yapılan zulüm, bizleri zincirleme bir zulüm çarkına hapsetti. Dikkat edilirse kadın haklarının en çok çiğnendiği yer İslami coğrafyadır. Bu topluluklar adeta kendi kendilerini lanetlediler.

FRAGMANLAR: Öncelikle birbirimize hayret etmek. Yani kadın ve erkeğe, hayret etmek beni insan yaptı.²³⁴

Filmde erkek meleğin, insanların hayatını renkli gördüğü yer/an, bir kadına âşık olduğu andır. Arzuyu, renkleri, hayatı en çok hissettiği an bir kadına âşık olduğu an. Aşkı kaldırdığımızda, arzuyu, tutkuyu kaldırdığımızda hayat ortadan kalkar. Varlık değil yokluk olur. İslami coğrafyada kadın olan insanın adı yoktur. Kadının olmadığı yerde, yani cinsin sadece bir türünün olduğu yerde aşk olmaz, orada işgal olur ve her şey lanetlenir.

FRAGMANLAR: Bu vesileyle başka bir adamla birlikteliğine izin verilmektedir...²³⁵ “Başka bir erkekle olmamasını ister...”²³⁶

Bu topraklarda kadının köleliği kurumsallaşmıştır. Ekonomik, dini, siyasi, sosyal hatta bilimsel açıdan bu köleci kültür kurumsallaşmış ve devamlılık kazanmıştır. Oysa özgürlük kısmi olmaz, kadının özgür olmadığı yerde özgür olan kimse olmaz.

²³⁴ Wenders, Wim, 1987, Der Himmel über Berlin

²³⁵ Alkabetz, Ronit, 2014, Gett The Trial of Viviane Amsalem

²³⁶ Alkabetz, Ronit, 2014, Gett The Trial of Viviane Amsalem

FRAGMANLAR: *Şu insanlarda bir kedinin asaletini neden göremiyorum?*

Çok kızgınsın ego!

Kendi vücutlarının sol tarafıyla bile kavgalı olan insanlardan oluşmuş bir topluluğun akıl ve ruh sağlığı yerinde olabilir mi hiç! Onlara kızgın olmayayım da ne yapayım! Dilerim asaletlerini görebilecek kadar canlanırlar!

Bu topraklarda en sevdiğim sözcüklerin başında “anadil” gelir. Hemen hemen her şeyin erkek egemen formasyon ve iktidar araçlarıyla belirlendiği bir coğrafyada; insanı en çok insan yapan şey olan dilin “ana” olması çok anlamlıdır. Sünnetullah’ın insan bilincindeki, sesindeki yürüyüşü ve elindeki hareketi, Tanrının ayeti olan dil “anadil”dir. Ona savaş açanların vay haline!

∞ **vegera**²³⁷ ∞

Ne yapmak istiyorsun ego?

Her şeyi ilkeye-Tab’a vurmak istiyorum hayy...

Mehmet Akif’in; “Doğrudan doğruya Kuran’dan alıp ilhamı, asrın idrakine söyletmeli İslam’ı.” düşüncesini doğru bulmuyorum. Çünkü asrın idrakı dediğimiz şey ya bir çağ dalgasına demir atma haliyse. Kuran’ı duygu çağı dalgasındaiken elbette bu dalganın idrakine söyletebiliriz ama ya o dalgaya demir atmışsak. Benzer şekilde biliş çağı dalgasındaiken de Kuran’ı bu asrın idrakine söyletebiliriz ama ya o dalgaya da demir atmışsak. Demir atılıp atılmadığının nesnel bir ölçütü olmadığını da hatırlatayım. O halde Kuran’ı herhangi bir asrın idrakine söyletmemeliyiz.

İyi ama bu da insanlığın donmasına neden olmaz mı?

Evet, kesinlikle donmamıza neden olur.

²³⁷ Vegera: Dönüş

Peki, teklifin nedir?

Tanrı varlığı dışındaki her şeyi, değişen bir yatay eksen ve değişmeyen bir dikey eksen içinden okuma bilinci kazanmalıyız.

Kuran'ı dediğin şekilde ne zaman okuyacaksın ego?

Uzun zamandır bunu düşünüyorum. Evet, Kuran'ı hem dikey eksen olan ilkeye-Tab'a hem de yatay eksen olan tevhidi tarih felsefesine göre okuyacağım. Hazırlanıyorum hayy!

Müslümanlar; aklı, kâinatla bağlantıyı ve imanı o kadar kaybettiler ki, insanın insana kul olmasına aracılık ettiler. Kapitalizm, liberal demokrasi ve ulus devlet gibi insanı her bakımdan nesneleştiren sistemlere karşı da ne bir alternatif ne de bir anti tez geliştirdiler. Hatta kapitalizm ve ulus devlete kendilerini kaptırdılar. Oysa İslam, dağların taşıyamadığı yükün insana yüklendiğini haber veren dindi.

Bu sistemlere alternatif ve-veya antitez olabilecek şey de yine Batı Uygarlığı'nda ortaya çıktı: Sosyalizm. Mazlumun, yoksulun elini tutmaya çalışan "biz Müslümanız" diyenler olmadı, sosyalist ideoloji oldu. Buna rağmen, kendilerine Müslüman diyenler hep sağcı oldular; kapitalizmden-müesses nizamdan, güçlülerden yana oldular.

1532'de Niccolo Machiavelli Fransız ve Türk sistemlerini karşılaştırmıştı: "Bütün Türk monarşisinde bir baştan bir başa tek bir yönetici hakimdir, diğerleri onun kullarıdır ve o bunları keyfince değiştirir veya geri çağırır. Fakat Fransa Kralı'nın etrafı çok sayıda eski soylularla çevrilidir, onlar bu hüviyetleriyle tebaalarınca tanınır ve sevilirler. Kralın kendisini tehlikeye atmaksızın yoksun bırakamayacağı ayrıcalıklara sahiptirler."²³⁸

XIV. Louis, bu soyluları kontrol etmek için Versay Sarayında her biri için ayrı yerler-odalar inşa etmişti. Sadece Fransa'da değil, Batı'da her yerde soylular vardı. Özellikle her şehirde sözü geçen şahsiyetler vardı. Özel mülkiyetin bu coğrafyada

²³⁸ Lewis, Bernard, 2007, Demokrasinin Türkiye Serüveni, Çev.: Hamdi Aydoğan, Esra Ermert, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 50

inşa edilmiş olması-değere tutunmuş olması kritik rol oynamıştır. Batılılar; güçler ayrılığını, hukukun üstünlüğünü, yerinden yönetim sistemini, temel hak ve hürriyetleri bu kültüre borçlular. Doğu'da ise tek kişi dışında herkes reaya olduğu için özel mülkiyet, soylu sınıf ve diğer Batılı-evrensel değerler ortaya çıkmadı.

Tek bir insana kul olma kültürü sadece Türklerde mi vardı?

Hayır, bu sadece Türklere özgü değildir, bütün İslami toplulukların tarihi ve kültürü böyleydi. Hatta Batı dışındaki toplulukların hepsi bu haldedir diyebilirim. Bugün bile hala güçler ayrılığı, özerk kurumlar, liyakat, laiklik, hukukun üstünlüğü, temel hak ve özgürlükler gibi değerlerde yol alamamalarının nedeni, nesneleştirici bir geçmiş mirasına dayanmaya devam etmeleridir. Asya insanı özgürlüğün ne olduğunu düşünemez, düşünse bile ondan korkar ve peşine düşmez.

Peki, bu Asya'da; her ırktan, dilden, dinden, cinsiyetten, düşünceden, tercihten olan insanın yaşam hakkı olduğunu söyleyen bir kişi bile çıkmadı mı?

Gördüğüm kadarıyla buna en çok yaklaşan kişi Abdullah Öcalan oldu. Fakat herkes için iyi bir yaşam istemek bu coğrafyada sevilen bir şey değildir.

Neden?

Köle haline getirilmiş kadın, insanı nesneleştiren, ayrıntıcı ve hayat düşmanı dini motiflerle bezeli bir kültür, sınıfsız toplum yapısı, özgürlükten korkan Asya tipi insan, yeme, içme, barınma gibi hayvani gereksinimlere hapsedilmiş bir yaşam, dikey hiyerarşiye dayanan merkeziyetçi ırkçı siyasal sistem... Böyle bir cehenneme; kadın erkek eşitliği, doğrudan demokrasi, ekolojik siyasi-ekonomik sistem ve özgürlük gibi değerlerle yaklaştığınızda en hafif cezanız ömür boyu hapis oluyor. Üstelik bu değerlere sadece Türkler, Acemler ve Araplar düşman değil, Kürtler de düşman. Ancak şunu unutmamak gerekir ki; insanın düştüğü yerde "ayağa kalkın" daveti her zaman şiddetle bastırılmak istenir ama Sünnetullah yoluna devam eder.

SÖZLER: Akletmeyen varlığa şahit olmaz, şahit olmayan şükretmez, şükretmeyen de iman etmez.

Semantik savaşta da “İslami Uygarlık” kaybetmiştir. İslam, özellikle Batı Uygarlığı tarafından dil-kavram-anlam açısından negatif-nahoş duruma düşürülmüştür. Tabi esas suçlular bizleriz, Batılılar değil.

Türkçe, dil devrimiyle birlikte bir çeşit soy kırma uğramıştır. Arapça, Kürtçe ve Farsça ise felsefe ve bilim kökleri devam ettirilmediğinden donmuştur. Dil kaybedildiğinde her şey düşer.

FRAGMANLAR: Barış yolunda olanlar, inançlı olanlar asla kaybolmazlar.²³⁹

J. Lacan, “Tanrı inancını yitiren insan sayısız Tanrı yarattı.” der. Kendilerine Müslüman diyenler Allah’a olan inançlarını yitirdiler. Bu nedenle ırk, bayrak, toprak, ata, lider, mezhep, mal-mülk, çocuk-çocuk, çoğunluk gibi şeyleri Rab edindiler. Bunlar için yaşar, bunlar için ölür ve bunlar için öldürür oldular. Tevhitten kopuş onları kendi elleriyle yaptıkları putlara mahkûm etti, bunlar gerçek Rab olmadığı için de derin bir korku ile sürekli birbirleriyle savaştılar. Dünyaya tapanlara dünya verilir ama Allahsız bir dünya olabileceğine inananlar yanılırlar. Onlar dünyaya köle olmakla cezalandırılırlar. Ne kadar kötü bir düşüş içinde olduklarını keşke bir görseler!

Mutlak Özneye yüzünü dönmeyenler kendi elleriyle yaptıkları putlara taparlar. Bu nedenle kendilerine güvenleri ve saygıları olmaz. Kolektif bir omurgasızlık inşa ederler ve bu inşayı ayakta tutmak için sürekli savaşırlar. Tevhitten sapan insan her şeyi öldürebilir... Sadece komşusunu değil, eşini, çocuğunu, kardeşini, annesini ve babasını dahi öldürür. Ne acı bir düşüştür o, keşke bir görseler!

O yaşayan ölümlere söyle ego...

²³⁹ Khemir, Nacer, 2005, Bab’Aziz

Ne zaman iman ettiğimizi bilmiyorsak imanımızdan şüphe etmeliyiz. İman, size ne zaman bırakıldığı belli olmayan bir miras değildir, o bilinçli bir deneyimdir ve “o an” asla unutulmaz. Fert olmadan, bilinç sahibi olmadan; akıl, irade, vicdan, bellek, bilgi olmadan olmaz, kolektif bir şekilde iman edilmez. İlim-nazar her Müslümana farz kılınmıştır, insan isim öğrenen, isim veren bir varlıktır. Fakat dikkat ederseniz varlıkların isimlerini hep Müslüman olarak görmedikleriniz veriyor. Fiziği terk eden Müslüman olabilir mi hiç? Bunu kendinize sormanız gerekmez mi? Bir akliselime, zevki selime ve kalbi selime ihtiyacınız olduğunu görmüyor musunuz? İfrat ve tefritte yarıştığınızı görmüyor musunuz?

*AYETLER: Allah azabı, akıllarını güzelce kullanmayanlara verir.*²⁴⁰

1445'te Alman şehri Mainz'de Johannes Gutenberg iktisat tarihini derinden etkileyecek bir yeniliği açıkladı; hareketli harfata dayalı bir Matbaa Makinesiydi bu... 1727'ye kadar Osmanlı topraklarında matbaaya müsaade edilmedi.²⁴¹

∞ sivîl²⁴² ∞

Bana göre dünyada bir medeniyet henüz yoktur ve bu kavramı kullananlar da aslında uygarlık için kullanıyor.

Medeniyet hangi özelliklere sahip olmalı?

Bekir Karlığa'ya göre “medeniyet” şu özelliklere sahip olmalı:

1. Kapsamlı dünya görüşüne sahip olmalı;
2. Yoğun bilgi/yayın ve teknolojiye sahip olmalı;
3. Gelişmiş ekonomiye sahip olmalı;

²⁴⁰ Yunus, 100. Ayet

²⁴¹ Acemoğlu, Daron., Robinson, James A., 2013, Ulusların Düşüşü, Güç, Zenginlik ve Yoksulluğun Kökenleri, Çev.: Faruk Rasim Velioglu, Doğan Kitap, İstanbul, s. 200

²⁴² Sivîl: Medeni

4. Çoğulcu, hoşgörülü olmalı ve ötekinin kabulüne sahip olmalı;
5. Sistemli-güçlü devlet yapısı olmalı;
6. Düzenli-gelişmiş mimari, sanat ve musikiye dayanmalı;
7. İyi işleyen kurumları olmalı.²⁴³

Ben senin fikrini sordum ego...

Bana göre medeniyet; ilke-Tab gibi bir dikey eksene ve bir de tevhidi tarih felsefesi gibi yatay bir eksene dayanmalıdır.

Toplulukların olduğu yerde akıl yok demektir. Aklın olmadığı yerde şahsiyet değil reaya vardır. Böyle bir yerde şahsiyetler etrafında bilgi-bilimsel, felsefi, edebi, sanatsal ve ekonomi-politik güçler-sınıflar ortaya çıkmayacağından sivil toplum da olmaz. Burada bir çeşit kültür vardır ama uygarlık ya da medeniyet yoktur. Sivil toplumun olmazsa olmazı şahsiyetler ve onların etrafında oluşan sınıflı toplum yapısıdır. Yani birbirinden farklı, birbirine indirgenmeleri mümkün olmayan kuvvetlerin varlığı gereklidir. Batı dışında sivil-sınıflı toplum yoktur.

“Tarihin genel seyrinin belirlenmesinde rol oynayan etmenler sayıldığında büyük, kalabalık, yerleşik katmanlı toplumlar ve bunların siyasal örgütlenmeleri önemli yer tutar.”²⁴⁴ Bu katmanlılık hali Doğu’da her zaman merkezîyetçi, dikey ve değişime kapalı bir yapıyken, Batı’da hem dikey hem yatay nitelikli hem de değişime açık sınıflı bir yapıdır.

Batı dışındaki kültürlerde özgür-özerk bir akıl ve bu akılı temsil eden bir zümre hiçbir zaman ortaya çıkmadı. Birkaç olumlu sapma dışında Doğu’nun âlimleri tek adamlara ve devlete biat etmekten geri durmadı. Bu hal günümüzde de değişmemiştir. Kuran’da geçen “ulu’l emr” hem çoğulu-birden fazla insanı hem de bilgi sahibi olanları ifade ettiği halde, bütün İslami coğrafyada tek kişilerin yönetimi gibi dikey hiyerarşiler

²⁴³ Karlığa, Bekir, Bir Medeniyet Düşünürü Olarak Farabi Konuşmasından, Youtube

²⁴⁴ Daimond, Jared, 2010, Tüfek Mikrop ve Çelik, İnsan Topluluklarının Yazgıları, Çev.: Ülker İnce, TÜBİTAK Yayınları, Ankara, s. 96

kurumsallaşmıştır. “Uzman görevlilerin Batı’da olduğu gibi toplumsal düzen için yapıcı anlam taşımalarına hiçbir yerde rastlanmaz. Ussal anlamda anayasa, yasalara bağlı siyasal düzen olarak devlet yalnızca Batı’da bilinir.”²⁴⁵ Weber bu düşüncesinde kesinlikle haklıdır.

O kitap yüklü insanlar da mı dünyayı tek gerçeklik olarak gördüler?

Allah hepimize merhamet etsin, Onun adalet terazisinden sadece amellerimizle geçemeyeceğimiz ortada. Geçim sıkıntısı, kılıç korkusu, şan-şöhret, makam-mevki, mal-mülk tutkusu, şu bedene hapsolmuş ruhun korkuları ve zaafı bütünü bunları taşımak çok zor...

Gazali’ye göre: “Kralın şehirle ilişkisi ve nefsin bedenle ilişkisi birdir.”²⁴⁶ Oysa nefis, ruhtan bağımsız düşünülemez ve ruh gibi beden de Tanrı ve-veya Sünnetullah ile ayrı düşünülemez. Gazali; “Allah isterse bir günahkarı cennete, bir masumu ise cehenneme atabilir. Bir kral da istediğini cezalandırır, istediğini affeder. Bunlara kimsenin bir şey deme hakkı ve yetkisi yoktur” demişti.

Yanlışı oldukları apaçık şekilde belli olan bu tip basit benzetmelere dayanan akıl yürütmeleri Gazali gibi “ben mantık da biliyorum matematik de biliyorum” diyen bir adamın yapması gerekirdi. Burada Gazali’nin Tanrı-kral özdeşliğini ya da paralelliğini savunduğu sonucunu kesin olarak çıkarmak istemem ama bu düşüncenin saray ve ulemeden başlayıp halka kadar indiğinde bir Tanrı-Kral özdeşliği şeklinde ineceğini herkes bilir. Bana göre bunu Gazali de biliyordu ve bir memur gibi zaten buna çalışıyordu. Sultanların, kendilerini Allah’ın

²⁴⁵ Weber, Max, 1999, Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu, Çev.: Zeynep Gürata, Ayraç Yayınları, Ankara, s. 15-16

²⁴⁶ El-Gazali, Ebu Hamid, 2002, Felsefenin Temel İlkeleri (Makasıdu’l-Felasife – Filozofların Maksatları), Çev.: Cemaladdin Erdemci, Vadi Yayınları, Ankara, s. 144

yeryüzündeki gölgesi olarak görmeleri tesadüfi bir şekilde ortaya çıkmamıştır, çıksa bile boşuna devam etmemiştir. Bunlar için çalışan insanlar vardı.

Peki, bu durum günümüzde değişti mi?

Günümüzdeki entelijansiya da siyasal öznenen özgür veya özerk bir noktada değildir. Ne yazık ki Ferisilik ve Firavunluk yoluna devam ediyor.

İbn Arabi, Fütûhat-ı Mekkiye’de şunu söyler: Her kim Allah’ı yaratıcısı olarak bildiğini iddia ediyor da hayret içinde kalmıyorsa bu onun cehaletinin delilidir.²⁴⁷

Eğer Müslüman olsaydık, Allah’ı yaratıcı olarak bilir ve böylece hayret içinde olurduk. Hayretten de adalet, bilim, sanat ve felsefe zorunlu olarak çıkar. Bunlar olmadığına göre Allah’ı yaratıcı olarak kabul etmiyoruz, Müslüman değiliz, hayret içinde değiliz, cahiliz ve hatta gafiliz. Durumumuzun özeti işte tam olarak budur!

SÖZLER: Hayret olmayan yerde şahit, şahit olmayan yerde de şehadet olmaz.

Öyle bir topluluk ki; felsefe, bilim ve sanat alanlarındaki şahsiyetlerinin sadece birkaçının ismini biliyor. Bu alanların “uzmanı” olan akademisyenlerin bildikleriye sadece isim-kronoloji ve birkaç veciz söz düzeyini geçemiyor. İslami topluluklar, zaten sayıları çok olmayan şahsiyetlerini bile bilmiyorlar. Daha önce de söylediğim gibi; onların hak-hakikat gibi bir dertleri yoktur. Uzman kişilerin bilgilerinin çoğu, kendi kaynaklarından ziyade Batılı kaynaklardan öğrendikleridir. Şahsiyetleri de sadece Batı’ya olan etkileri bağlamında bilmek isterler. Güce ve ırka tapmak işte böyle körleştirir toplulukları.

²⁴⁷ Almond, Ian, 2012, İbni Arabi ve Derrida, Tasavvuf ve Yapısöküm, Çev.: Kadir Filiz, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, s. 19 (Alıntılıdığı yer: S. Hirtenstein ve M. Tiernan (eds), Muhyiddin Ibn 'Arabi: A Commemorative Volume, Dorset: Element, 1993, s. 142.)

Şu ikiyüzlülükleri, şu dünyaya tapmaları yok mu, ne kadar çirkinler öyle, keşke Müslümanız demeseler. Çünkü onlara bakanlar, Kuran'ın kapağını açma niyetleri olsa bile gerisin geri kaçıyorlar.

Avrupa'da yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının çoğunluğu-neredeysse hepsi, orada yapılan seçimlerde; mazlumlardan yana olan, ırkçı ve bağnaz olmayan sol partilere oy veriyorlar. Ama kendi ülkelerinde yapılan seçimlerde ise çoğunluğu ırkçı ve dinci sağ partilere oy veriyor. Yani "benim faşistim iyidir" ahlakını benimsemişler. Tam bir köylülük, şark kurnazlığı, küçük hesapçılık ve dünyaya tapma biçimi görüyorum.

Eskiden ikiyüzlülük saklanırdı, günümüzde kendilerine Müslüman diyenler bunu saklama gereği bile duymuyorlar. Açık seçik bir şekilde münafığız ve böyle olmayı da çok sevdik hatta bu halimizi yücelttik.

Kalplerinde tevhidin, hüznün ve neşenin hayat bulamadığı insanlar ne kendi adlarına sevebilirler ne de nefret edebilirler. Onlar, başkalarının yaşamlarını-dünyalıklarını taşıyan yaşayan ölülerdir. Onlar, başkalarının dünyalıkları için kendi dünyalarına ve ahiretlerine zulmedenlerdir.

∞ nebûna²⁴⁸ ∞

Kendilerine Müslüman diyenlerin iyi bir dönemleri hiç olmadı mı ego?

Bana göre hiçbir zaman olmadı. Onlar akı, adaleti ve ölçüyü hiçbir zaman değerli bulmadılar. Bu nedenle düşünmek yerine herkes kendi geçmişini yüceltip duruyor. Aklını kullanmak yerine 1400 yıl boyunca sürekli birbirine küfür etmek bile

²⁴⁸ Nebûna: Yokluk

bütün Müslümanların haksız olduğunu, düşük bir geçmişe sahip olduğunu açık seçik bir şekilde gösteriyor. İçlerinde düşünebileni geçtim, düşünelim diyeni bile görmek zor.

SÖZLER: "Uzun süren bir tartışma, her iki tarafın da haksız olduğunu gösterir." Voltaire

Aristoteles'in teleolojik felsefesine göre kent-şehir devleti, aile köy gibi toplulukların en yüksek-eudaimonia iyi şeklidir. Ona göre şehir-devlet, insan zekâsının bir yaratımıdır ve insanın kendisini gerçekleştirip mutlu olabileceği yerdir. Ve ona göre şehir, farklılıkların toplanıp yaşayabildiği yerdir. "Buradaki farklılıklardan; ayrı dil, din, kültür, düşünce, sosyo-ekonomik gelişmişlik gibi şeyler kadar bunların aynı zamanda birer toplumsal sınıf düzeyine çıkabilmeleri de kastedilmektedir." Dikkat edilirse Batı dışındaki hiçbir kültür böyle bir şehir ve dolayısıyla devlet inşa edememiştir. Çünkü farklılıkları tehdit olarak görürler. Merkeziyetçi kolektif bir tektipleştirme ve sürekli bir olağanüstü hâl vaziyetinde yaşarlar. Bu nedenle duramazlar, bu nedenle düşüneyemezler, bu nedenle de şehir-devlet-anayasa inşa edemezler.

Herhangi bir ilke-değer üzerine kurulmadıkları ve farklı güçlere-sınıflara sahip olmadıkları için de halklar saray-devlet-iktidar karşısında korunmasızdır ve zorunlu olarak erdemsiz olurlar. Böylece erdemsizlik üzerine kurumlar inşa edilir ve her türlü zulüm resmi-kanuni hale gelir. Özetle; Doğu toplumlarının erdemsizliği açık seçik bir şekilde ortadadır. Ama buna rağmen erdemden söz ederler, akılları ve duyargaları körleştiği için her kesin kendileri gibi körleştiğini zannederler. Esasında onlar bile isteye aldanırlar.

Batı Uygarlığı açısından "Orta çağ" yaklaşık olarak bin yıllık bir fiziksiz metafizik dönemidir. Aklın, bilimin terk edildiği ve hayatın dondurulduğu bir aralıktır. İslami coğrafya ise her zaman ve şartta böyle bir niteliğe sahipti. İbn Haldun, Farabi, İbn Sina, İbn Rüşd, İbn Arabi gibi olumlu sapmalar olması, Müslümanların aydınlık dönemlerinin de olduğu anlamına gelmez. Eğer bir çağ, birkaç olumlu sapma ile Orta çağ'a göre aydınlık kabul edilseydi; Augustinus, Anselmus, Abelardus,

Bonaventura, Aquinalı Thomas, Roger Bacon, Ockhamlı William gibi düşünürler örnek gösterilirdi ve Batı Uygarlığı açısından Orta çağ da karanlık bir çağ olmamış olurdu.

Dikkat edilirse bütün Orta çağ düşünürleri de İslami coğrafyadaki düşünürler de Aristotelesçidir. Hepsi de tûmdengelimci, tûmelci, sürekli tanrı ve vahiy kanıtlamaları-yorumlamaları ile uğraşıp dururlar. İki kültür de Dünya'nın dönmesini, yuvarlaklığını, büyük ve küçük kan dolaşımını ya bilmiyor ya da bilse de düşüncesine etki etmesine izin vermiyordu. Özetle; birbirlerinden ontolojik, epistemolojik ve hatta pratik açılardan bile temelde bir farkları yoktu.

O halde Hristiyanlığın başına ne geldiyse İslam'ın başına da gelecek öyle mi?

Bugüne kadar bütün dinlerin başına gelenler zaten hep aynıydı, bundan sonra da aynı şeyler olacak. Bütün dinlerin amacı; şirki ortadan kaldırmak ve adaleti ikame edip insanın var olma yolculuğuna devam etmesini sağlamaktır. Bu da insanın kendisini terbiye etmesini gerektirir. Fakat çoğunluklar bunu yapmaz ve bu çoğunluğun kelle avcılığına çıkan egemenleri dini de bu avcılık faaliyetlerinde ziyadesiyle kullanırlar. O halde laikliği düşünen halklar bu zalimlerden doğal olarak kurtulurlar ama düşünemeyenler ise bir çeşit Orta çağ cehennemine mahkûm olurlar.

Orta çağ, nasıl ki Batı'da bugün bile dine karşı olan negatif algının ve dinden uzaklaşmanın temel nedeni olduysa, bugüne kadar ki İslami tecrübe de İslami topluluklar tarafından aynı şekilde karşılanacaktır. Siyasal İslam, dinci egemenlerin son denemeleridir ve artık bütün referansı 1400 yıllık malumat olan neredeyse hiçbir şeyin yaşama şansı yoktur.

Peki, bu Hristiyanlık gibi İslam'ın da sonu anlamına mı geliyor ya da Protestanlık gibi paralel yapılar mı kurulacak?

Belirtmeliyim ki dünyada hayat bulabilmiş hiçbir din yoktur. Hiçbirisi egemenlerin köle yetiştirme araçları olmanın ötesine geçememiştir. Bütün insanlar, bu "kölecî kültür dinleri"ni terk edecek ve tevhit arayışı başlayacak.

Onların temel hastalığı nedir ego?

Onların esas putu mal-mülk, altın-gümüş ve paradır... Onlar sadece terbiyesiz haldeki bedenlerini hakikat sanırlar ve o bedene zevkli gelen her şeyi elde edecek olan şeylere tapmakta yarışır.

Her şekle giren o hadsiz şeye karşı akıllarını ve bedenlerini terbiye etmeyi düşünmüyorlar mı?

“Yoktan var edilen bir parayla” insanları borç ve faiz altında çürüten sisteme karşı her müminin bir hicrete ihtiyacı vardır. Aklını, malını-mülkünü öyle kullanmalı ki, bu sistem alaşağı olsun. “Ekonomik hicret” artık her insana farzdır.

İslam; doğuşunun ardından çok kısa bir süre içinde büyük bir hızla yayılışının bedelini ağır bir biçimde ödemiştir. Buna göre, İslamiyet yaklaşık seksen yıllık bir süre içinde Hindistan’dan Atlantik’e uzanan büyük bir coğrafya üzerinde güçlü bir egemenlik tesis etmekle övünürken, gelişiminin daha ilk zamanlarında doktriner birliğini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Mezhepler arası politik nedenlerle başlayan bölünme İslam dünyasında ayrılıklara ve hatta düşmanlıklara yol açmıştır.²⁴⁹

Tevhid dini olan İslam, bir fetih-işgal ideolojisine dönüştürülmüş, dünyaya tapmanın bir aracı haline getirilmiştir. Mezheplerin alt yapısı maddidir, toprak yüzölçümüne ve kelle sayısı sahipliğine dayandığı için kendi aralarında savaşmaları kaçınılmazdı. Halifelerini kendi elleriyle linç edecek kadar kolektif bir şekilde adeta helak olmuşlardır. Aklın konusu haline getirilmeyen, kendi hayatlarıyla hemhal edilmeyen bir din işgal bayrağı yapıldı. Daha kendi kendilerini yönetecek olgunluğa gelememiş, akıllarını ve nefislerini terbiye etmemiş güruhlar “dünyaya söyleyecek sözümüz var, onlara öğreteceklerimiz var” diyerek esasta mala-mülke taparak yeryüzünü kan gölüne çevirdiler. Üzerine oldukları yol ne kötü ne fena bir yoldu, bunu keşke görebilselerdi.

Bugün Müslümanlar “İslam felsefesini” de Batı dünyasından, örneğin Corbin ve Chittick gibi tarihçilerden öğreniyor. Kendi

²⁴⁹ Cevizci, Ahmet, 2011, Felsefe Tarihi, Say Yayınları, İstanbul, s. 225-226

tarihini bile bilmeyen bir topluluk oldukları halde geçmişle-riyle övünüyorlar. Bu derece nesneleşmiş olan insanlar nasıl olacak da varlıklara isimler verecek ve ilkelere dayanan bir uygarlık inşa edip devamlılık sağlayacaklar!

Her toplum-topluluk, entelijansıyası aracılığıyla kendisine şunu sormalıdır: Gelecekte hangi geçmişlerini görebilirler ve veya görmek isterler? Bu soruyla hesaplaşılmadan geçmiş tarih olmaz, şimdide hayat olmaz, gelecek için muhayyile olmaz ve bütün bunları düşünecek bir bilinç olmaz. Bunları başaramayan toplumlar-topluluklar tarihin-kültürün nesnesi olmaya devam ederler, sorumluluk yüklenemezler ve düşerler.

Teklifin nedir ego?

Bütün semavi dinler ama özellikle de İslam “medeniyet iddiasına” sahiptir. Bu tip dinler, inananlardan bir köşeye çekilip kendi içlerinde dini yaşamalarını öğütlemeyiz. Aynı zamanda dine uygun kurumları da ikame etmelerini ister. Çünkü kurumların olmadığı yerdeki ferdi iman, adeta kötücül bir ben-cillığe döner, hayattan kopuk ve ikiyezli bir insan inşa eder. Müslümanların bu kadar düşmelerinin nedenlerinden birisi de budur.

Din, egemenlerin elinde politik bir araç olduğundan, egemenlerin çıkarlarıyla savaşılan kurumlar ikame edemediler. Onların birinci ödevleri; dinlerini egemenlerin politik bir aracı olmaktan kurtarmak olmalıdır. Bunun için laik bir devlet inşa etmelidirler. Çünkü laiklik olmazsa belli din ya da mezhep dışındakiler egemen sınıf tarafından düşmanlaştırılır ve köle ah-lakı ile topluluklar birbirlerine düşürölüp uyuşturulurlar. Laik sistem inşa edildikten sonra ise dinlerine uygun kurum-ları ikame etmeliler ve hiç kimseyi zorlamadan yaşamalılar. Bu şekilde yaşamalarına izin vermeyen bir laiklik zaten laiklik değildir. Bunları başardıkları taktirde işte o zaman dinleri de kendileri de hayata dönebileceklerdir. Başaramadıkları sürece egemenlerin nesnesi olmaya ve üstelik bu kötücül hallerini dindarlık sanmaya devam edecekler.

O Ferisiler, başlarında ve içlerinde duran Firavunlardan kurtulmayı düşünmüyorlar mı?

İslami dünya özellikle son iki yüz yılda zorlu bir kriz içine girdi. Batı'nın üstünlüğünü ve onun karşısındaki yenilgisini kabul edip bununla yüzleşemedi. Bunun en temel nedenlerinden birisi; Batılı devletlerle-egemenlerle iş birliği yapan belli aile, sülale ve kavimlerin İslam coğrafyasını yönetmesidir. Bu egemenler Batılılardan öğrendikleri ırkçı-ulusçu ideolojileri halklara dayattılar. Ecdatları küfür içinde de olsa onları kutlamak ve bu kutsallık üzerinden bir ulus-millet inşa etmek hepsinin ortak amacı haline geldi. Bu durum zincirleme bir körleşmeyi, akıl ve kalp tutulmasını beraberinde getirdi. Sözüünü ettiğim bu ailelerin ve kavimlerin Batılı güçlerle efendi-köle ilişkileri bitirilmediği sürece İslam dini en azından İslami coğrafyada asla ve asla yeryüzüne inip hayat bulamayacaktır.

Zihni, Kutsal ve Mutlak kişilere (Allah ve Peygamber) kayıtsız (gerekçesiz) itaat etmeye alışmış kişi, kolayca kişi kültürüne (Halife, Mehdi, Şeyh, Gavs, Kutup, İmam, Lider...) boyun eğme hale gelmez mi? Oysa Allah, neredeyse Kur'an'da her önerisinin sonunda: "Efela ta'kilun, Efela tetezekkerun/tetefekkerun..." demiyor muydu? Tartışmalarda: "Burhanınızı getirin" (2/111), "Rabbinizden size bir burhan (**delil, kanıt**) gelmiştir" (4/174)... demiyor muydu? Bu tefekkür, içinde imanın helavetini barındırmıyor muydu?²⁵¹

Müslümanlar ne yazık ki kolay görüneni, yani dünyaya ve insanlara tapmayı tercih etti. Aklı kullanmak, düşünmek, doğanın, insanın, toplumun yasalarını-Sünnetullah'ı merak et-

²⁵⁰ Yekîî: Teklik-Birlik

²⁵¹ Güler, İlhami, 16.08.2016, İslami Analiz İnternet Sitesindeki "Mevcut Muhafazakâr/Sünni-Seküler Bilinç Darbeden Ders Çıkarabilecek mi?" Başlıklı Makalesinden

mek, Kuran'ı anlamak ve Ona dünyada menzil aldirmek, sorumluluğu yüklenmek, kendilerine Müslüman diyenlere ağır geldi.

İnsanların tek tipleştirildiği, temel hak ve özgürlüklerin yok sayıldığı, güçlerin belli aileler elinde devletleştiği, kadının köle yapıldığı İslami coğrafya; düşünmeyi, akletmeyi, bilimsel etkinlikte bulunmayı başaramıyor. Ben Müslümanım diyenler soyut veya somut düşünmeyi bilmiyorlar ve en soyut varlık olan tek Tanrıya inandıklarını söylüyorlar. Neye, nasıl “şehadet” ettiklerini bir düşünseler keşke, sahi nasıl şahit olup da inanıyorlar! Bu insanlar, o yüceliği kalplerinde ve akıllarında taşıyorlarsa, nasıl oluyor da bu kadar düşüyorlar! Linc kültüründe yarışan bu yığınlar, nasıl oluyor da âlemlerin Rabbi, Rahman ve Rahim olan bir Tanrıya inandıklarını söylerler! Bu ikiyezlülük de yalancılık da imansızlık da değil, bu daha aşağı bir haldir.

Her aktif güç birden çok değişiklik, her neden birden çok etki üretir. Bu yasanın gereğince kavranabilmesinden önce birkaç örneğe bakılmalıdır. Bir cisim, bir başka cisimle çarpıştığında ki, biz buna etki deriz, birinin ya da her ikisinin pozisyon veya hareketinde değişiklik meydana getirir. Ancak bir an için düşünecek olsak, bunun gayet pervasız ve eksik bir madde görüşü olduğunu anlarız. Görünür mekanik sonuçlarının yanında, ses üretmiştir ya da her iki cisimde ve çevredeki havada bir titreşim. Bunu, bazı koşullar altında, etki olarak adlandırırız. Dahası, hava sadece titreştirilmemiş, çarpışma noktasının civarında yer yer yoğunlaşan hava akımlarına yol açmıştır. Dahası, bu yoğunlaşmaya ısının serbest kalması eşlik etmiştir. Bazı durumlarda sürtünmeden bir kıvılcım, yani ılık hâsıl olabilir; bu akkora kimyasal bir oluşum eşlik edebilir. Böylece, bir çarpışmada ortaya çıkan mekanik kuvvet, en az beş ve sıklıkla daha çok farklı türde değişiklik üretmiştir. (...) Her aktif kuvvetin birden fazla değişiklik ürettiği gerçeği, kaçınılmaz olarak, tüm zamanlarda şeylerin artarak karmaşık hale geldiğini gösterir. Yaratılıştaki her nedenin birden fazla etki ürettiği ve üretmeye devam ettiği gerçeğinden hareketle,

âlemde homojenden heterojene dönüşümün kesintisiz olduğunu söyleyebiliriz.²⁵²

Spencer'ın bu teorisinden yola çıkarak şunu kolaylıkla söyleyebiliriz: Her türlü tektipleştirme-homojenleştirme hem insan hem toplum hem de doğa yasalarına aykırıdır. Yeryüzündeki en heterojen varlık olan insanın homojenleştirilmesi tam da bu çarpıklığa-aykırılığa örnektir. Bu kadar acı çekmemizin en önemli nedeni işte budur. Sürekli yolda olmak isteyen ruhumuzu ve bedenimizi çağ dalgalarına demir atarak durdurmaya çalışmak; sadece bir cehalet değil daha çok da bir gaflet davranışı olarak görülmek durumundadır.

Sistemlere nasıl bakıyorsun ego?

Kapitalist ya da sosyalist sistemlerin insan doğasına uygun olduğu söylenir. Bu külliye yalandır ve yalan olduğu da az önce belirttiğim teoriyle ortadadır. Çünkü sistemler birer ideoloji olduklarından, pozitivist-bilimsici bir yaklaşımla bütün özneleştirici özgürlükleri, farklılıkları, spekülasyonları, sapmaları, mitolojik-mistik ve teolojik motifleri ortadan kaldırmayı amaçlar. O halde salt sistemsel-bilimsel yaklaşımların terk edilmesi gerekir.

Yani sistem fikrine karşı mısın?

Hayır, bunu demek istemedim... Şunun artık bilinmesi gerekir diye düşünüyorum: Bir şeyin salt sistemsel-bilimsel olması yetmez, aynı zamanda felsefi, metafiziksel ve sanatsal olması da gerekir. Çünkü insan hem homojen hem heterojen hem eril hem dişi olan hem de bunları aşan bir varlıktır.

²⁵² Alatlı, Alev, Batıya Yön Veren Metinler III, Aydınlanma, Burjuvazi Yüzyılı, Bilim Çağının Zaferi, İlke Eğitim ve Sağlık Vakfı, PDF, s. 1174-1175

SÖZLER: Söyle onlara... Size savaş açmayanlara ve sizinle varsa bir anlaşmaları o anlaşmalarını bozmayanlara neden savaş açtınız!

Müslüman, Allah'ın razı olduğudur. Müslüman bir toplulukta halklar da insanlar da birbirinden razıdır ama gördüğüm kadarıyla içlerinde birbirinden razı olan yok. Kadının adının olmadığı yerde ne din ne adalet ne de merhamet olur. İşte kadınları tahakküm altına alma biçimleri: "Bağımsızlığının kısıtlanması, bilgiden yoksun bırakma, ev hizmetlerine mahkûm etme."²⁵⁴

Onlar hayatı oyun ve eğlenceden ibaret mi sanıyorlar... İnsanı asker, vatandaş ve köle yapma hakkını kimden alıyorlar?

Duygu çağı dalgasına demir atarak değişimi durdurmayı ahlak haline getirdiler...

Batı'daki sınıflı toplum yapısı İslami coğrafyada ortaya çıkmamıştır. Çünkü buralarda mülkiyet hakkı hiçbir zaman olmadı. Herhangi bir hakkın gerçekliğe veya değere tutunması için, o hakkın varlığını doğuracak ve ona devamlılık sağlayacak mekanğin ortaya çıkması gerekir. Bu mekanik ise birbirinden farklı kuvvetlerin ortaya çıkmasını gerektirir. Lat'a, Menat'a ve Uzza'ya tapanlar ile aşiretler birbirlerinden farklı kuvvetler değillerdi. Eğer bu kuvvetler birbirlerine indirgenemeyecek düzeyde farklı olsalardı ve hepsine yaşam hakkı tanıyan bir vasat mekân-mesken-şehir, ekonomi ve politik düzen inşa edilebilseydi, işte o zaman birçok hak değere tutunmaya başlardı. Fakat buna benzeyen bir tecrübeyi sadece ve sadece Batı'da görebiliyoruz.

²⁵³ Artêş: Ordu

²⁵⁴ Heritier, Françoise., Perrot, Michelle., Agacinski, Sylviane., Bacharan, Nicole, 2012, Kadınların En Güzel Tarihi, Çev.: Yonca Aşçı Dalar, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, s. 13

Şark insanı özgürlüğü-tevhidi yeterince istemediği-düşünemediği için farklı kuvvetler ortaya çıkmadı. Aklın kullanılmadığı yerde düşünce olmaz, düşüncenin olmadığı yerde ölçü olmaz, ölçünün olmadığı yerde ise hiçbir farklılık ortaya çıkmaz, bir şekilde çıksa bile devamlılık üzere olmaz. Farklılığın, özgürlüğün ve aklın değerini anlamadıkları sürece düşmeye devam edecekler. Akıllarını kullanmayı bilmedikleri için Batı karşısında yaşanan yenilgileri bile sadece askeri modernleşmeyle durdurabileceklerini sandılar. Ne yazık ki bugün de durum değişmemiştir.

Sınıflı toplumun, dolayısıyla da farklı kuvvetlerin olmadığı yerde her şey tepeden inme bir biçimde gerçekleşir. Tepeden inen her şey de doğası gereği militaristtir. Militarist olan her şey de doğası gereği formel kalır. Formel kalan her şey de hayata ve gerçekliğe asla yeterince dokunamaz. Bu da her türlü insani, toplumsal ve doğal yasaya-gerekliliğe yabancılaşmayı beraberinde getirir. Bu yabancılaşmayla birlikte de o topluluk ve egemenleri kendi kendilerini helak ederler.

İslami topluluklar geç “uluslaştılar” çünkü hem ümmet fikri baskındı hem de sınıflı toplum yapısı yoktu. Pagan bir ideoloji olan ulusçulukla, tevhit üzere olan dini inanç aynı bünyede taşınamazdı. İslami topluluklar ulusçuluğun karşısına başka bir şey de koyamadıkları için ulusçuluğa sarılmak zorunda kaldılar. Bu durum da toplulukların kararsız yapılı olmasına, kaosa hapsolmasına ve dolayısıyla da yozlaşmasına neden oldu.

İslami coğrafyada birey insan değil, teba-cemaat-reaya içinde erimiş nesneleşmiş insan vardır. Doğu halkları, topluluk-cemaat olarak kaldıkları için aklın somutlaşmış hali olabilecek kurumları ve yasaları inşa edemediler. Sadece hayatta kalmak için güçlü olana boyun eğmek dışında, halkların koruyucusu olabilecek bir mekanik ortaya çıkmadı. Bu da kolektif bir omurgasızlığı-köle ahlakını kaçınılmaz hale getirdi.

Doğu’nun, modernliği kavrayabilecek ve onunla baş edebilecek bir entelijansiyası yoktur, çünkü birey kültüründen ve

şahsiyetlerden mahrumlar. Bu nedenle tarihte bir figüran olmanın dışına çıkabilecek bilinçten ve atılım kuvvetinden de yoksunlar.

İslami coğrafyada din, siyasal araç olmaktan kurtarılamadı. Laik toplumsal yapı olmadığından özgürlük bilinci gelişmiş ve yüksek akıl sahibi devletler ortaya çıkmadı. Devletler teokratik ve-veya askeri-militer-despotik yapılar düzeyini aşamadı. Tabi sınıflı toplum yapısının olmaması da buna neden oldu.

Batı geçmişi ile hesaplaştı, belki gökyüzü ile bağlarını kopardı ama onun yerine birtakım ilkeler inşa edebildi, ki buna hukuk diyoruz. Doğu sınıflı toplum olmadığı için bunu başaramadı ve ilkesiz-düşman yasalarına boğuldu.

Modernleşme ya da değişim hareketleri çok az devlette-toplulukta denendi. Bu denemeler dikey-hiyerarşik, merkezîyetçi bir formda gerçekleşti. Bundan dolayı da İslami coğrafyada âdemi merkezîyetçilik ve federatif yapılar görülmez. Zaten yerelde şahsiyetlerin ve toplumda sınıfların olmadığı yerde her şey bir merkezde toplanır.

*AYETLER: Hiçbir memleket yoktur ki, biz onu kıyamet gününden önce helak etmeyelim veya şiddetli bir azap ile cezalandırmayalım; Kitab da bu yazılı bulunuyor.*²⁵⁵

Şehir kuramayan, camilerinde Bizans Ayasofyası kubbesini taklit eden, Pagan dönem İran'ının ateş yakılan kulelerini minare olarak alan, her çağın fiziğine, astronomisine, mantığına, değerlerine, estetiğine aklını ve gözünü kapayan bir İslami kültürden insanlığın öğreneceği, şimdiye ve geleceğe taşınmaya değer neredeyse hiçbir şey yoktur diyebilirim...

Kadınların yaptığı hiçbir Kuran tefsiri yoktur. Kadının, yani insanın yarısını bile yok sayan, onlar yokmuş gibi yaşamaya çalışan bir deneyim insanlık için sadece bir ibret örneği olabilir.

Türkiye'de Kemalist devrimle birlikte hiçbir şeyin devamı olmama durumu kurumsallaşmaya devam etti. Sultan dışında

²⁵⁵ İsra, 58. Ayet

herhangi bir güç ortaya çıkmasın diye Osmanlılar toprak mülkiyetini, diğer mülkiyet haklarını ve ticaretteki kâr oranlarını sınırlamıştı. Cumhuriyet döneminde ise özellikle soyadı kanunuyla tüm aile bağları parçalandı. Bunun en yıkıcı halini ise en geniş ve köklü ailelere sahip olan Kürtler yaşadı. Örneğin; soyadı kanunuyla birlikte benim mensubu olduğum aile; Turan, Ülker, Yıldız ve Günaydın soyadları verilerek en az dörde bölündü. Her şeyin nicelik, çoğunluk ve kelle sayısıyla ölçüldüğü bu coğrafyada devlet ya da egemen sınıf, kendisini bu şekilde, yani kök-güç parçalayıcı uygulamalarla ayakta tutmaya çalışıyor. Onlar için önemli olan şey şudur: Kendileri dışında hiçbir gücün ortaya çıkmaması ve bütün güçlerin kendilerinde-tek elde toplanmasıdır.

Onlar farklı olana düşmanlığı adet mi edindiler?

Doğu dünyasındaki toplulukların içe kapanma-dışarıya kapanma gibi bir hastalıklı yapıları var. Oysa insan da toplum da başka-farklı insan ve toplumları tanımadan kendisi hakkında bir "kendilik bilinci" oluşturamaz. Kendi hakkındaki bilgiye-farkındalığa yine sadece kendindeki bilinç ile sahip olan varlık sadece ve sadece Tanrı olabilir. Eğer amacınız bir çeşit yeryüzü tanrısı olmak ise ve-veya yüce bir ırk-millet ideolojisi inşa etmek ise zorunlu olarak içe kapanmak-dışarıya kapanmak zorundasınızdır. Çünkü başka türlü bu amacınıza ulaşamazsınız. Dünyanın birçok ülkesini gezmiş birinin ırkçı olması pek mümkün değildir öyle değil mi?

İrkını yüceltme hastalığına Müslüman halkların da düştüğünü açıkça görüyorum. Hatta Batı'nın ırkçılığı yasakladığı, nefret suçu olarak gördüğü, ırkçı partileri kapatma girişimlerinde bulunduğu bir zamanda bile Müslümanlar hala ırklarına tapmaya devam ediyorlar. Oysa bu Sünnetullah'a açılmış bir savaştır. Kuran'da "Sizleri kavimler halinde yarattık ki birbirinizi tanıyasınız." ayetine ve sevgili Peygamberimizin "Arap'ın Arap olmayandan üstünlüğü yoktur." sözüne rağmen, Müslüman halklar ırk üzerinden birbirlerine düşmüşlerdir.

*AYETLER: Ey halk, sizi bir erkek ile bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sizi ırklara ve boylara ayırdık. Allah yanında sizin en değerliniz en erdemli olanınızdır. Allah Bilendir, Haberdardır.*²⁵⁶

∞ siyaseta îslamî²⁵⁷ ∞

Sizler olmak istemiyorsunuz, olmuş gibi görünmek istiyorsunuz ve dini de dünyaya sahip olmak için kullanıyorsunuz. Bir gaflet içindesiniz ve münafık haliniz bana dert oldu!

Dünyada iki milyara yakın Müslüman var. Bu iki milyar içinde binlerce üniversite, enstitü, düşünce kuruluşu, yüzbinlerce bilim insanı-âlim, düşünür, onlarca devlet, onlarca millet, onlarca dil var. Dikkat ediyorum da bu devasa varlıklarına rağmen adalet üzere olan bir tane bile ekonomi-politik yaklaşımları yok. Onlarda adalet düşüncenin konusu yapılmamıştır. Kendisini en gelişmiş Müslüman ülkelerden birisi olarak gören Türkiye’de bile düşünüle düşünüle “adil düzen” düşünülebilmiştir. Bu konuda çalışan, düşünen hiç kimseyi üzmem, özellikle de adil düzen sistemine Süleyman Karagülle çok emek vermiştir ve kendisine saygı duyduğumu belirtmek isterim. Ama demek istediğim şey şu: Bireysel bir takım iyi niyetli “amatör” çabaları aşabilmiş, felsefi ve bilimsel boyutları güçlü, herhangi bir geleneksel-devamlılığı olan-olabilecek çalışma yapılamamıştır. Oysa emeğiniz, düşünce çapınız ve derinliğiniz ne kadar ise imanınız-samimiyetiniz de o kadardır.

Onlara, “İslam’a da kendinize de güvenmiyorsunuz” demek istiyorum. Sizin dininiz İslam ise; bilince sarılmanız, kâinata bakmanız ve kaybetmeyi göze almanız gerekir. Bunu başaramadığınız sürece iman-tevhit sadece ve sadece bazı bireysel kalplerin içinde olabilir ve toplumsallaşamaz.

²⁵⁶ Hucurat, 13. Ayet

²⁵⁷ Siyaseta İslamî: İslami Siyaset

Bu ülkede “Millî Görüş” ve o gelenekten gelen partiler “siyasal İslam” adı altında toplanırlar. Siyasal İslam hiçbir zaman aklın konusu yapılmamıştır. Öyle ki siyasal İslam’la ilgili bir tane bile ciddiye alınabilecek “kurucu makale” okumadım. “İktidara gelelim bakarız” veya “İslam gelecek dertler bitecek” gibi sözler-mottolar üzerinden kitleler mobilize edildiler. Dolayısıyla ortada aklın konusu olan bir gelenek-devamlılık yok.

İyi düşünen bir Doğulu varsa onun sözlerine de bakalım ego.

SÖZLER: Ferisi soyu bilsin ki zamanı gelmiş bir sözü istemeseler de duyacaklar.

Elbette, Daryush Shayegan’a bakalım...

İslam’ın devlet dini olarak yerleştirilmesiyle birlikte, dinin hem doğasını hem de dünyadaki zincirleme etkilerini tepeden tırnağa değiştiren dört yer değiştirme/kayma kipi oldu. Bu dört kip şunlardır: Ahiret bilgisinden/Estakolojiden tarihselciliğe doğru bir yer değiştirme, ki zamanın mitolojiden arındırılması diye adlandırdım bunu. Uygarlık olarak dinin kültürel anlamından katiyetle lafzi ve yasaya uygunluğu gözeten bir anlama doğru kayma; bu yer değiştirme dini korkunç biçimde yoksullaştırmıştır ve onu tarihinin tüm zenginliğinden yoksun bırakmıştır. Taliban’ın çok düşük kültürel düzeyine ve teröristler ile sonradan Müslüman olmuş sakallıların ilkel ve barbarca davranışlarına bakmak yeterlidir. Manevi İslam’ın ideali olmuş olan kâmil insandan radikal bir devrimciye doğru kayma; bunu da insanın kutsallığını yitirmesi diye adlandırdım. Nihayet, ayetlerin okunmasında, kutsal kitabın içerdiği rahmeti ve bağışlayıcılığı tamamen es geçen söylemsel bir yer değiştirme; Kuran ayetlerinin otuzda birinin yasal buyruklar olduğunu bilirsek, felaketin büyüklüğü kestirilebilir; bu yer değiştirmeyi de şiddetin kutsanması diye adlandırdım.²⁵⁸

²⁵⁸ Shayegan, Daryush, 2015, Seraplar Diyarı: Daryush Shayegan ile söyleşi, Çev.: Haldun Bayrı, Medyascope.tv (Lila Azam Zanganeh’in yaptığı bu söyleşi Fransız “La Règle du jeu” dergisinin Eylül 2004 sayısında yayımlanmıştı.)

∞ bēaqil²⁵⁹ ∞

Şu “şariat” dedikleri neyin nesidir ego?

İslam şeriatı dediğimiz birikim içindeki Kuran ve Hadis’in, İslam bilginleri ve otoritelerine göre payı %5’tir.²⁶⁰ İnsanlığa hiçbir katkıları olmayan; kâinata, Sünnetullah’a, akla, adalete ve özgürlüğe gözlerini kapatan “Müslümanlar”, şariatın %95’ini neye dayandırmışlar acaba?

“Bilgiyi biz bu topraklarda göçe zorladık, İslam dünyasının perişanlığının temel nedeni budur.”²⁶¹

Ölüme mahkûm olan insan, geçmişteki en kötü tecrübelerini bile yüceltip sevmeye başlayabilir. İyi bir akıl geçmişle hesaplaşmadıkça, topluluklar hastalanmaya ve bugünü ölü gibi yaşamaya mahkûm hale gelirler. İslami ve diğer Doğu toplulukları, iyi-ölçülü akıldan mahrum olmanın cezasını çekiyorlar. “Değer bağımlı bir dil kullanıyoruz. Bu dilin üç temel özelliği vardır; özcüdür, mutlak sabiteleri vardır ve sürekli aksiyom üretir. Batı’da aksiyomlar/ilkeler az, teoriler çoktur, İslam coğrafyasında ise aksiyomlar çok teoriler azdır.”²⁶²

Fazlıoğlu’nun belirttiği bu üç özellik değişmelidir. Aklimızı kullanmak zorundayız, şahsiyetli olmayı sevmeliyiz hem enfüste hem de afakta kâinata bakmayı ve onu dinlemeyi-okumayı amaç edinmeliyiz. Bunların dışındaki yollarda hayat yoktur.

SÖZLER: Aklın hakkının verilmediği yerde tekfir ve linç kültürü kurumsallaşır.

H. Hanefi, M. A. Cabiri ile giriştiği “Doğu-Batı tartışmasına” şu şekilde başlıyor:

²⁵⁹ Bēaqil: Akılsız

²⁶⁰ Cündioğlu, Dücan, 2016, İslam ve Modernite, Şimdiki Zaman Programı, Halk T.V. Ankara, Youtube

²⁶¹ Düzgün, Şaban Ali, 2013, İslam ve Medeniyet, Kuran’la Yüzleşme, Youtube

²⁶² Fazlıoğlu, İhsan, 2015, Yeniden Mükellef ve Mesul İnsan, İstev Konuşmaları, İstanbul, Youtube

Değerli dostum Cabiri!

Artık tek taraflılığın, birbirimizi küfür ve ihanetle suçlama zamanının geçtiğini düşünüyorum. Düşünce dünyası da vatan da herkese yetecek kadar geniştir. Bu konuda başımıza ne gel-diyse, İbn Hazm'ın sıhhatinden kuşku duyduğu ve resmi yorum dışındaki tüm yorum, görüş ve içtihatları "küfür" olarak niteleyen şu meşhur "kurtuluşa erecek fırka" rivayetinden gelmiştir. (Rivayete göre Hz. Peygamber; "Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır, yetmiş ikisi cehenneme gidecek, sadece biri kurtuluşa erecektir" buyurmaktadır. Çünkü bu rivayet neticesinde kültürümüzde, resmi söyleme muhalif olan tüm söylemlerin tekfir edilmesi eğilimi kökleşmiştir. Oysa bu rivayet, ümmetin düşünce ve ilim zenginliği ile uyuşmadığı gibi şeriatin ruhunu ve anlamını da kurutmaktadır. Nitekim ilim geleneğimizde mevcut olan; "bu ümmet sapkınlık üzerinde görüş birliğine varmaz", "hepimiz reddetme hakkına sahip olduğumuz gibi reddedilme durumu ile de karşı karşıyayız", "Sahabeler yıldız gibidir, hangisine uyarsak doğru yolu buluruz", "İstişare eden pişman olmaz", "İsabet eden iki sevap, hata eden bir sevap alır" gibi ifadeler, söz konusu tekfir zihniyetinin aslında geleneğimizin bünyesine uymadığını göstermektedir.²⁶³

Bu tartışma 1990 yılında yapılmış, peki günümüzde tekfir kültürü son bulmuş mudur? Ne yazık ki hayır! Tekfiri hem toplumsal bir kültür olarak hem de ekonomi-politik bir kurum ve sektör olarak karşımızda görüyoruz. Tekfir ve linç kültürünün bile isteğe egemenler-devletler tarafından hayatta tutulduğunu unutmamak gerekir. Çünkü bir halkı çoğulcu hukuka değil de tekçi yasalara layık görüyorsanız, onları her yerde nesneleştirmeniz ve çirkine alıştırmanız gerekir. Tekfir ve linç kültürü de bunlar için biçilmiş kaftandır.

Tekfir-linç kültürü köksüzlüğe, köksüzlük hiçbir şeyin devamı olmamaya, devamsızlık da gelişmemeye neden oldu...

²⁶³ Hanefi, Hasan., El Cabiri, Muhammed Abid, 2014, Doğu Batı Tartışmaları, Çev.: Muhammed Çoşkun, Mana Yayınları, İstanbul, s. 9

Bir topluluk düşünün ki ne İbn Haldun'u ne Farabi'yi ne İbn Rüşd'ü ne İbn Arabi'yi ne Gazali'yi ne Said Nursi'yi izlesin ve böylece hiçbir şeyin devamı olmasın. Bütün Müslümanlar önce bu köksüzlüğü, devamsızlığı ve anne-babasızlığı bir düşünmelidir.

Abdülhak Adnan Adıvar'a kulak verelim: Halifelik ve imamet konularında İbn Haldun, çok özgür ve bağımsız görüşler açıklamış ve genel olarak hükümette şeriatın mutlak gerekli olmadığını söylemiştir. Eserin (Mukaddime'nin) çevirisi ve aslı bu konuları içine aldığı için, İkinci Abdülhamit döneminde, Türkiye'de satılması ve okunması yasak kitaplar dandı.²⁶⁴

İbn Haldun'u birçok adla-sıfatla tanımlamak mümkündür, bunlardan birisi de "tarih filozofu"dur. Bir tarih filozofunun eserini yasaklayan zihniyet ne yazık ki tarihsiz kalmaya mahkûm olmuşa benziyor. Bana göre sadece Türkler değil, hiçbir Müslüman topluluk kendi ve-veya genel tarih şuuruna-bilincine sahip değildir. Bir tarih bilincine sahip olmadıkları için herhangi bir devamlılık üzere olamıyorlar ve bu nedenle de hiçbir yer ve zamanda menzil alamıyorlar.

İbn Haldun'un; "topluluklar-devletler doğar, gelişir ve ölür" düşüncesine düşman olacaklarına, keşke kendilerini nasıl terbiye edebileceklerini düşünselerdi. Onlar güneşi çamurla sıvayabileceklerini sandılar ve aldananlardan oldular. Amaçları sadece dünyalıklar olduğu için İslam'ı ve hakikati saltanata dönüştürdüler.

*SÖZLER: "Bizim siyasal tarihimiz; İslam eşittir ehlişünnet, eşittir saltanat, eşittir hakikattir."*²⁶⁵ İlhami Güler

İbn Haldun'a düşman olmak zorundalar mıydı?

İbn Haldun'un toplumsal yasalarında Taha Hüseyin'e göre, önemli şu üç yasa var: Nedensellik yasası (kanunu'l-illiyeye),

²⁶⁴ İbni Haldun, 1977, Mukaddime I. Cilt, Çev.: Turan Dursun, Onur Yayınları, Ankara, s. 14

²⁶⁵ Güler, İlhami, 2018, Rahmani Siyaset ve Laiklik, Esam Konferansları, Youtube

benzerlik yasası (kanunu'l-teşabüh) ve benzemezlik yasası (kanunu'l-tebayün).²⁶⁶

Nedensellik yasası; bilimselliği-olguculuğu, “bilinci-akılcılığı” ikame edeceğinden, başta kadercilik olmak üzere birçok akıl dışılığı son verebilirdi. Böylece insanlar özgürlüğü ve iyi yaşamı düşünebilirlerdi, fakat bunlar egemenlerin çıkarlarına uygun değildi. Benzerlik yasası; toplumlar arasındaki evrensel değerleri göstereceğinden farklı halkların düşmanlaştırılmasını engelleyebilirdi ve herkesi “Tevhid’e” getirebilirdi. Bu durum da köle ve cihat ahlakına sahip olan egemenlerin çıkarlarına uygun değildi. Benzemezlik yasası ise “anaç” bir yasa olduğu için her türlü tektipleştirmeye zarar verirdi, farklılıkları kucaklardı, bireyi ve şahsiyeti ön plana çıkartırdı ve böylece kozmopolit bir kültür yaratırdı. Tekçi egemenler bu durumu da çıkarlarına uygun görmediler. Özetle; bütün dünyayı mal ve bütün insanları da köle gibi görenlerin İbn Haldun’a da ilkeye-Tab’a da düşman olmaları bir zorunluluktan ve bugün de durum değişmemiştir.

“Namaz kılınınca hemen yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lüt-fundan nasibinizi arayın! Allah'ı çok anın ki, kurtuluşa erebi-lesiniz.”²⁶⁷

Bu ayetteki “yeryüzüne dağılın ve nasibinizi arayın” ifadesinden cihadı çıkarmak, dünyayı işgal etmek ve bunu ekonomik bir etkinlik haline getirmek olsa olsa iman etmeye niyeti olmayan akılsızlara yakışabilir. “İbn Haldun fetihçiliğin temelinde ekonomik motivasyonun olduğunu söyler.”²⁶⁸

“Müslüman topluluklarda” bir akıl tutulması yaşanıyor ve hiçbir şeye “olgusal ya da akılcı” bir şekilde bakmayı başaramıyorlar. Örneğin; mikro-yerel ölçekte şunları soruyorlar: Kürt sorunu var mı yok mu? Alevi sorunu var mı yok mu? Kuvvetler ayrılığı var mı yok mu? Demokrasi ve insan hakları

²⁶⁶ İbni Haldun, 1977, Mukaddime I. Cilt, Çev.: Turan Dursun, Onur Yayınları, Ankara, s. 22

²⁶⁷ Cuma, 10. Ayet

²⁶⁸ İbni Haldun, 1977, Mukaddime I. Cilt, Çev.: Turan Dursun, Onur Yayınları, Ankara, s. 29-30

sorunu var mı yok mu? Ahlak konusunda yoksul muyuz değil miyiz? Hadis, sünnet, icma ve kıyas külliyatı Tevhid'e zarar veriyor mu vermiyor mu? Geri kaldık mı kalmadık mı? Aşağılık durumda mıyız yoksa yüce durumda mıyız? Gerçek İslam bu mu değil mi? Makro-küresel ölçeğe ise şunları soruyorlar: Liberal demokrasi ve kapitalizm insana, topluma ve doğaya zarar veriyor mu vermiyor mu? Küresel ısınma var mı yok mu? Felsefe yaşıyor mu öldü mü? Popülizm yıkıcı mı değil mi? Bu konuların tümüne bakışları neredeyse mistik-mitolojik bir seviyeyi bir türlü aşamıyor, ki zaten daha soru sormayı bile bilmiyorlar, yani daha en başta yalnızla başlıyorlar. Sanki olgusal konular hakkında değil de uzaylılar veya melekler hakkında konuşuyorlar, düşünüyorlar ve yazıyorlar. Oysa olgusal-akılcı bakmayı geçtim, bizim bir an önce tarih üstü ilkeye göre kendimizi terbiye etmemiz gerekiyor.

Bir şeyin varlığına, olgusal olup olmamasına ya da hakikatine ilişkin yaklaşımlarımız, ne yazık ki çeşitli iktidarlar arası çekişmelerin sahasına dönüştü. "Bilgi güçtür" durumundan, "güç bilgidir" gibi daha da ucube olan başka bir duruma savrulduk. Düşünmeyi bilmediğimiz için ölçüyü ikame edemiyor ve düştükçe düşüyoruz. Bu kör-yıkıcı mekanikten kurtulmamız gerekiyor.

∞ xortê zirarê²⁶⁹ ∞

Müslüman toplulukların içinde bulundukları hale nasıl bir ad veriyorsun ego?

Ben kızgın bir adamım hayy... İbn Haldun'un, kendilerine Müslüman diyenlere baktığında yaşadığı şaşkınlığı ve kızgınlığı ben de hayatım boyunca yaşadım diyebilirim.

²⁶⁹ Xortê Zirarê: Barbar Ergenlik (Ciwaniya Barbar- Beji)

İbn Haldun İslam tarihi içindeki en büyük sapma zekâlardan-
dır ve olgusal-bilimsel-akılcı bakışın biricik örneğidir. Bildi-
ğim kadarıyla bir Arap değil, Berberiydi. “Arapları; yabanıl,
zorba, adaletsiz, göçebe oldukları, şehir kuramadıkları ve
devlet aklına sahip olmadıkları için eleştirir.”²⁷⁰ Araplar; Müs-
lüman olmadan, herhangi bir yer ve zamanda menzil alma-
dan dünyayı işgale kalkıştıkları için, hem Kisra-Pers İmpara-
toru karşısında hem de Berberiler karşısında ilkel kalmıştı. Za-
ten İslam, gittiği yerlerde hiçbir zaman köylü-avam-varoş bir
kültür olmanın ötesine geçemedi ve bugün de durum değiş-
memiştir. Çünkü yeterince aklın konusu kılınıp şehre inme-
yen her şey düşer.

Ben genel olarak Müslümanların halini bir çeşit barbarlık ya
da daha yumuşak söylemem gerekirse, kendi kendini yaratan
bir “barbar ergenlik” -doğal olmayan ergenlik- olarak görüyo-
rum. Ve ne yazık ki bu durumdan kurtulabilmiş bir tane bile
Müslüman topluluk yoktur.

Barbarlık bir başlangıç değildir, ister istemez önce gelen bir
kültür durumuna göre her zaman ikincildir ve sadece onunla
kıyaslandığında bir yoksullaşma ve bir yozlaşmışlık ortaya çı-
kabilir. Barbarlık, demektir Joseph de Maistre, bir harabe-
dir, yoksa başlangıçtaki bir durum değil. Demek ki kültür her
zaman birincildir.²⁷¹

İslam’ı ilk önce Araplar araçsallaştırıp dünyayı işgal etmek
için kullandılar. Berberi, Fars, Kürt, Türk, Yahudi ve Hristiyan
coğrafyalara-halklara büyük zararlar verdiler. Bir zaman
sonra İslam’ın askeri bir formasyon biçimi olan Sünni din an-
layışıyla işgal ettikleri bu toplulukları-kültürleri dondurdu-
lar. Böylece kültürün olmazsa olmaz özelliği olan “değişim”
durduruldu. Kisralar ve Furavunlar döneminde bile inşa edi-
lebilen şehirler artık inşa edilemez oldu.

²⁷⁰ İbni Haldun, 1977, Mukaddime I. Cilt, Çev.: Turan Dursun, Onur Yayınları, An-
kara, s. 340-353 (İ. Haldun burada Araplar hakkında neden böyle düşündüğünü
ayrıntılı bir şekilde açıklamaya çalışmıştır.)

²⁷¹ Henry, Michel, 1996, Barbarlık, Çev.: Işık Ergüden, Ayrıntı Yayınları, İstanbul,
s. 15

Cihatçı-işgalci anlayış bir zaman sonra, Arapların kontrolünden çıkıp bu sefer de Türklerin eline geçti. Araplar daha çok Doğulu-Asyalı kültürlerle zarar verdiler, Türkler ise durumu daha da ileri götürüp Batı Uygarlığı'na da saldırmaya başladılar... "İslam istilaları, Hristiyan Avrupa dünyasının coğrafi merkezini Akdeniz'den kuzeye kaydırды ve böylece Batı biliminin sürmekte olan gerileme sürecini hızlandırdı."²⁷²

Müslümanlar donmuş bir kültür akıl içinde debelenirken Batı da büyük değişiklikler oluyordu. "Hristiyan âlemi eskiçağ bilgisini başta Araplardan ve çoğunlukla Arapça çevirilerden yeniden elde etti."²⁷³ Avrupa'da felsefe, bilim, teknoloji, sanat, edebiyat, şehir, hukuk, güçler ayrılığı, laiklik gibi dinamikler güçleniyor ve bütün alanlarda devrimsel dönüşümler yaşanıyordu.

Birçok defa kullandığın bu "barbar, ergen, varoş, köylü, küçük hesapçı, köle ahlakçı" toplulukların ortak ne gibi özellikleri var ego?

1. Yerleşiklik bilinçleri fazla gelişmediğinden, iyi-güzel yaşamayı bilmediklerinden ve soyut düşünme bakımından fakir olduklarından şehir kuramazlar.
2. Bilinçlerini yeterince terbiye etmedikleri için bilim, felsefe ve sanat alanlarında üretim yapamazlar.
3. Küçük hesapçı oldukları için asla büyük resmi göremezler ve değerli olanı anlayamazlar.
4. Kendilerinden farklı dinden, ırktan, düşünceden, tercihten olan insanlarla yaşayamazlar. Onları ya fiziksel olarak ya da asimile ederek yok etme yoluna giderler.
5. Hiçbir evrensel değer, hak, hukuk tanımazlar bu nedenle de sürekli kaos-çatışma içindedirler.

²⁷² Kuhn, Thomas S., 2007, Kopernik Devrimi, Batı Düşüncesinin Gelişiminde Gezegen Astronomisi, Çev.: Halil Turan, Dursun Bayrak, Sinan Kadir Çelik, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, s. 175

²⁷³ Kuhn, Thomas S., 2007, Kopernik Devrimi, Batı Düşüncesinin Gelişiminde Gezegen Astronomisi, Çev.: Halil Turan, Dursun Bayrak, Sinan Kadir Çelik, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, s. 176

6. Özgürlüğün ne olduğunu bilmezler, bilenleri de özgürlükten korkar. Bu nedenle de bütün güçlerin tek kişide toplanmasını isterler. Güçler ayrılığına ve özerkliğe düşman oldukları için anayasa yazamazlar.
7. Onlar yerel ve küresel efendilerinin boyunduruğu altında her zaman nesne-köle durumunda yaşayıp ölürlər.
8. Çirkinliklerini maskeleyerek-meşrulaştırmak için iç ve dış düşmanlara ihtiyaç duyarlar. Yani düşmansız yapamazlar, köle ahlakına sahiptirler.
9. Onlar; yeme, içme, barınma ve üreme üzerinden yaşama bakarlar. Bunları görece güvence altına alabilen herhangi bir güce kolayca boyun eğlerler. Onlar için sadece yaşamak vardır, iyi yaşamak nedir bilmezler.
10. Yaşamda kalmak için feda etmeyecekleri varlıkları-değerleri yoktur ve her şeye girerler.
11. Kendilerine ait-özel bir iradeleri yoktur, birey ya da şahsiyet değildırler. Bu nedenle güvenilmezdirler. Bireysel ve kolektif bir özbilinçleri yoktur.
12. Kendilerine güvenleri ve saygıları yoktur, bu nedenle ne kendileri dışındaki insanlara ne doğaya ne de Tanrıya güvenip saygı duyabilirler.
13. Onlar Ferisilerin yolundan gidenlerdir ve gelişmeyi-değişmeyi asla sevmezler.
14. Bir hak-hakikat, tevhit arayışları yoktur. Çünkü böyle arayışların olması için aklın, kalbin ve duyu organlarının yeterince terbiye edilmesi gerekir. Onlar bu terbiyeden yoksundurlar.
15. Güçsüzlerin karşısında Firavun, Firavunların karşısında köle olurlar.

Peki, bu saydıkların sadece kendilerine Müslüman diyenler için mi geçerli?

Hayır, sadece onlar için değil, Batı Uygarlığı dışındaki bütün kültürlerde bu saydıklarım geçerlidir.

Batıların durumunu nasıl görüyorsun?

Onlar bu saydıklarımın aralarına çeşitli kalınlıklarda ve işlevlerde duvarlar ördüler.

∞ nebaş²⁷⁴ ∞

Son yıllarda, siyasal İslamcı bir partinin Türkiye’de iktidara gelmesiyle birlikte sıkça kullanılmaya başlanan iki cümle çok dikkatimi çekiyor. Bunlardan birisi “aşağılık kompleksi” diğeri ise “dünyaya söyleyecek sözümüz var”. Aşağılık kompleksini birçok anlamda kullansalar da genel olarak “Batı Uygarlığı karşısında duyulan bir özgüven-özsaygı eksikliği” için kullanıyorlar. Dünyaya söyleyecek sözümüz var cümlesini ise “insanlığın içinde bulunduğu kültür-uygarlık krizini aşabilecek özelliklere sahip olduklarını-olabileceklerini” ifade etmek için kullanıyorlar.

Bu hallerini nasıl yorumluyorsun?

Şimdi... Az önce saydığım on beş özelliğe sahip olan ya da özetle sadece yeme, içme, barınma, üreme, makam-mevki ve şan-şöhret gibi alanlara hapsolmuş topluluklara “aşağı toplumlar” diyelim. Bu alanları daha estetik-etik ve rasyonel düzeylerde yaşamakla birlikte aynı zamanda; bilim, felsefe, sanat, edebiyat, şehircilik, anayasacılık, güçler ayrılığı, özgür-özerk kurumlar, yurttaş hakları-temel hak ve hürriyetler, yerinden yönetim, teknoloji gibi alanlarda da gelişmiş toplumlar ise “yukarı toplumlar” diyelim. Daha sonra da yoldan geçen yüz Müslümana; “İslami devletleri ve halkları bu iki gruptan hangisine dâhil edersiniz” diye soralım. Büyük olasılıkla kitleler-kültür dini ve milli uyuşturucularla afyonlandıkları için kendilerini “yukarı toplumlar” grubunda görseler de hakikatin böyle olmadığını hepimiz biliyoruz. O halde “aşağı

²⁷⁴ Nebaş: Kötülük

topluluklar”dan olan bizim gibi insanların “aşağılık kompleksi” içinde olmaları doğal hale gelmiş olmaz mı! Hakikati söylemek neden kendine güvensizlik olsun ki! Bizler “gerçekte olmayan” bir “aşağılık kompleksi” içinde değiliz, gerçekte var olan bir aşağılık haldeyiz ve aslında bunun farkındayız.

Gelelim “dünyaya söyleyecek sözümüz var” cümlesine... Daha toplum olamamış, kendi içlerindeki her türlü farklılığa zulmeden toplulukların nasıl oluyor da dünyaya söyleyecek sözü olabilir! Daha kendi içlerindeki üç beş farklılığa hayat hakkı tanımayanlar, bütün dünyadaki hayata söz söyleyecekler öyle mi! Bu nasıl bir cehalet ve gaflet halidir böyle! İslami olsun veya olmasın bütün Doğu toplulukları, tarih boyunca hareket halindeki cehaletler şeklinde dünyayı cehenneme çevirdiler ve hala kendilerini terbiye etmekten ne yazık ki çok uzaklar. Çirkinliğiniz bana dert oldu.

SÖZLER: Söyle onlara, sorumluluk imandan önce gelir!

Müslüman seyyahların ufkunu belirleyen meskûn dünyanın sınırlarını durmadan genişletme isteği değil, kimilerince darû'l – İslam, kimilerince de İslam Memaliği veya imparatorluğu diye anılan, coğrafi sınırları belirlenmiş bir mekânda mekik dokumaktı. Böylesi bir aynılık inşasının hedefi, bu hem dini hem de siyasi coğrafya birliğini, Allah'ın istediği birlikte yaşama gerçeğini dogmatik açıdan güvence altına alan bir mekân haline getirmektir. Bu seyyahlara göre kendi bölgeleri dışındaki bölgeler ya dini bir terimle darû'l – küfr veya daha savaşı bir terimle, darû'l – harb diye nitelenir.²⁷⁵

Görüldüğü üzere o çok yüceltilen seyyah âlimlerimizin amacı öyle bilgi-bilim, hakikat, Sünnatullah vs. değildi. Onlar daha çok fethedilmiş-işgal edilmiş coğrafyalarda insanları bir çeşit vatandaşlaştırmaya tabi tutuyorlardı. Yani politik öznelerin memurları, öğretmenleri ve imamları konumundaydılar. Tabi

²⁷⁵ Touati, Houari, 2004, Ortaçağda İslam ve Seyahat, Bir Alim Uğraşısının Tarihi ve Antropolojisi, Çev.: Ali Berktaş, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 10-11

bu hepsinin böyle olduğu anlamına gelmez, örneğin İbn Hal-
dun da seyyah âlimlerdendi ama o gerçekten insanın, toplu-
mun, devletin, tarihin ve şehrin hakikatini merak etmişti. Za-
ten onun için de Osmanlı coğrafyasında eserleri yasaklan-
mıştı. Gazali gibi memurlar da o gün bugündür yüceltilip dur-
maya devam ediliyor. Bu durum bile hak-hakikat derdi olan-
ların egemenler tarafından istenmediğini açık bir biçimde or-
taya koyar. İslami padişahlar-sultanlar-hanedanlar bu hak ve
hakikat düşmanlığını ilelebet sürdürebileceklerini sandılar ve
bu nedenle yok olup gittiler.

*SÖZLER: “Yüce olan” bazı şeyler insanlar tarafından elbette koru-
nabilir ama bir şeyleri korumak için insan olmayı terk edip sadece
asker olmak zorunda kalıyorsanız, bilin ki o koruduğunuz şey yüce
değil olsa olsa bir puttur.*

∞ **riya kevin**²⁷⁶ ∞

Onları değerden uzak mı görüyorsun?

İslami coğrafyanın sadece ve sadece arsa değeri vardır, bunun
dışında ya da en azından arsa değerine yakın değere sahip
hiçbir şeyleri yoktur. Bunu aslında kendileri de kendileri dı-
şındaki kültür-uygarlık da biliyor. İnsanın düşürüldüğü
yerde mal-mülk dışında değerli olan hiçbir şey kalmaz.
Çünkü insan da dâhil her şey mal haline getirilmiş olur. Dün-
yada insanın maddi ve manevi olarak en çok öldürüldüğü yer
bizim coğrafyamızdır. Öyle ki, onlar ölmezler; telef, istatistik,
zayıat, adet, kelle, etkisiz ve şehit olurlar. Düşüncenin ve do-
layısıyla ölçünün olmadığı yerde her şey serbesttir, en çok da
kötülük serbesttir!

Şeytanla iş birliği içindeler mi?

²⁷⁶ Riya Kevin: Eski Yol

Elbette... Örneğin; İslami toplulukların kapitalizme katkıları-
nın olmadığını düşünmek akla ziyandır. Petrol zengini olan-
ları, dünyanın finans ve manipülasyon kurumlarının önemli
ortak köleleri arasındadır. Diğer taraftan sadece Suudi Arabis-
tan bir yılda 80 milyar dolarlık silah alıyor. Bu silahları; prens-
lerin, kralın zulmü altındaki kendi halkına ve Şii dünyanın ha-
misi olan İran'a karşı alıyor. Hiçbir İslami devlet yoktur ki
hem kendi vatandaşları içindeki farklılıklara hem de birbirine
karşı silahlanmasın. Batı ya da başka bir güce karşı silahlan-
maları pek söz konusu değildir, birbirlerine karşı kendilerini
korumak için silahlanırlar. Batı, Rusya ve Çin gibi güçler kar-
şısında silahlanmalarının hiçbir anlamı yok, çünkü silahları
zaten buralardan alıyorlar. Üstelik ister birbirleriyle savaşsın-
lar ister barışsınlar bu kararları kendileri veremezler. Bu ka-
rarları Batı, Rusya veya Çin verir. Çünkü hiçbirisi bağımsız
değildir. Tevhitten kopmak, ırka tapmak, dünyaya tapmak ve
son dini dünyaya tapma aracı haline getirmek işte böyle dü-
şürür halkları, bunu keşke görseler.

Düşünürleri ne âlemde?

Ne yazık ki düşünürlerini de iyi bir durumda görmüyorum.
Örneğin; Teoman Duralı, "Dil, bir milletin namusu ve omur-
gasıdır."²⁷⁷ diyor. Kendi dillerine sahip çıkamadıklarına ve
dillerini daha fakir hale getirdiklerine ben de katılıyorum.
Peki, bir düşünürün, adeta ahlaki bir ödevi yerine getirirce-
sine, "bizler sadece kendi dilimizi köksüz hale getirmedik; bu
coğrafyada yaşayan milletlerin dillerine de saldırdık. Lazcaya,
Gürcüceyi, Kürtçeyi, Arapçayı ve Süryaniceyi asimile etmeye
kalkıştık ve bu kalkışma hala devam ediyor" demesi de gerek-
mez mi? Bu kalkışmanın Türkçeyi de zayıflattığını görmesi
gerekmez mi? Dil, eğer bir milletin namusu ve omurgasıysa,
ona saldırmak nedir, saldıranlar ne hale gelir diye kendisine
sorması gerekmez mi? Yaptıklarının kötülüğüyle hesaplama-
mayan topluluklar, dilleri ne kadar gelişmiş olursa olsun in-
sanlığa hiçbir değer katamazlar. Öyleki, bakıldığında Arapça
ve Farsça Türkçeden kat ve kat daha zengin ama Araplar ve

²⁷⁷ Duralı, Teoman, 2018, Dil, Tarih, Coğrafya ve Ufuk, Youtube

Farslar insanlığa bir değer katabiliyorlar mı? Demek ki düşüncenin ve dünyanın sınırlarını sadece dil belirlemiyor. Sünnetullah'a uygun bir hayat kurup kurmamak ya da insanlığın dertlerini omuzlamak ya da omuzlamamak dili, düşünceyi ve dünyayı belirliyor.

Luther'i, Goethe'yi, Kant'ı ve Nietzsche'yi sadece Almanca yaratmadı, çünkü sadece Almanca yaratsaydı onun içinde kalmaya devam ederlerdi. Onlar, yetmeyen bir şeyler olduğunu gördüler, daha kemal bir noktaya gitmesi gereken insanın, çeşitli hapishanelerde olduğuna şahit oldular. Bu onların derdi oldu, derdi yüklenen bilinçleri yola koyuldu, düşündüler, dili yeniden yarattılar ve yeni sınırlara ulaştılar. Sınırlarını toprakla, bayrakla, ırkla belirleyenler, kendi üzerlerine demir kafesler örерler. Kendi elleriyle yaptıkları bu kafesin yarattığı sorunlara demir atarlar ve böylece bütün insanlığın ve varoluşun dertlerinden ayrı düşerler. O ne kötü bir ayrı düşmedir öyle, keşke görseler! Böylece derdi yüklenemez hale gelirler, bilinçleri körleşir, insanlık ailesinden kopmaya başlarlar ve koptukça dilleri de dünyaları da fakirleşir.

Peki, ne öneriyorsun?

Dünyanın bütün halklarına şunu öneriyorum: Sınırlarınızı kaldırın, ilkenin-Tab'ın altında hep birlikte özne olarak yaşayalım. Bunun dışında bir yol yoktur. Çünkü her sınır yapaydır ve bu haliyle Sünnetullah'a aykırıdır. Bu yapaylık, varlığını devam ettirmek için putlar yaratır ve o putlar bilincimizi kör eder.

Söyle onlara ego: Hakka-hakikate ne kendileri hürmet ederler ne de hürmet edenlere güzel gözle bakarlar.

İslam, "kız çocukları hangi suçlarından dolayı diri diri toprağa gömülüyor" diyerek inen bir dindir. Fakat bu dinin temsilcileri olduğunu iddia edenlerin yaşadığı coğrafya, bugün kadınların en çok öldürüldüğü yerdir. Böyle bir yer İslam yurdu olabilir mi?

"Bir elime ayı, bir elime güneşi koysanız da yolumdan dönmem" diyen bir Peygamberin yolundan gittiğini iddia edenler dünyayı işgale giriştiler. Hem kendilerine hem birbirlerine

hem de kendilerinden görmediklerine zulüm ettiler. Çirkinliğiniz bu dinin önündeki en büyük engeldir, bunu keşke gör-seniz!

Cihat, işgalci bir ekonomi politik araç-ideoloji olarak kullanıldı. Araplar, kendi içlerindeki “İslam’ı terk edenler ile terk etmeyenler” arasındaki kavgayı da sonlandırmak için dışarıyı işgale kalkıştılar. Tanrısallığı-ilkeleri ikame etmek yerine daha kendilerine bile bir hayat kurmadan dünyayı işgale kalkıştılar. Kendilerine bile getiremedikleri barışı, adaleti, huzuru, ilkeleri dünyaya yaymak için çabaladıklarını söylemek ancak ve ancak akıllarını yitirenlerin veya dünyaya tapanların söyleyecekleri sözler olabilir.

F. Rosental’a kulak verelim: “Bilim olduğu sürece İslam ortadan kalkmaz.” Çünkü Kâinat ve Kuran bir ve aynıdır, ikisi de tevhit üzeredir.

Şurası bir gerçekliktir ki; bazı şeyler sadece doğru olduğu için savunulmaz, savunulduğu için doğru olur. Hatta doğru oldukları şüphe götürmez birtakım şeyler de savunulmadığı için yanlış olur. Eğer bir dini, teorik ve pratik olarak savunmıyorsanız, yani ona dayanarak bir hayat inşa edemiyorsanız, istediğiniz kadar doğru olun, yanlış olmaya mahkûmsunuz demektir. Bugün İslam’ın negatif anlamlarının-algılarının altında işte bu savunamama durumundan kaynaklı bir yanlış duruma düşme vardır. Karşısındaki uygarlık sadece görece doğru olduğu için yenilmez değil, savunulduğu için doğru görünüyor. Yaşatılmayan ve yaşatmayan her şey zorunlu olarak yanlış kabul edilir.

Bütün bunları yazacağın kitaba ne ad vereceksin ego?

Büyük olasılıkla Söen Medeniyet adını vereceğim... Ama bu kitaba, “İSLAM: Söen Medeniyet” adını da verebilirdim. Bu adı almaya layık olan kitaplardan biri olduğuna inanıyorum ve bunu aklın-düşüncenin ve inancın hakkını vererek temellendirebilirim de. Dikkat ederlerse Söen Medeniyet; ontolojisi, epistemolojisi ve pratik dünyası düşünülmüş, tevhit ilkesine bağlanmış ve bu haliyle insanlık tarihindeki tek tümel medeniyet teklifidir. Buna rağmen “İslam” adını kullanmaya hakkım olduğunu düşünmüyorum.

Neden?

Çünkü hepimiz beşeriz, eksik varlıklarız, sürekli değişiyoruz, yanılabiliriz ve teklifimiz bir zulüm aracına dönüşebilir. Bu nedenle de İslam'a, başka dinlere, varlığa ve varoluşa zarar vermemek için, din adları kitaplara verilmemeli diye düşünüyorum. Her yerde "İslam ekonomisi, İslam ekonomi-fansı, İslam ahlakı, İslam medeniyeti, İslam bilimi, İslam felsefesi, İslam matematiği" gibi şeyler görüyorum, duyuyorum ve okuyorum. Yapmayın, buna hiçbirimizin hakkı yok! "Düşüncemiz, yaklaşımımız, modelimiz İslam'ın şu ilkeleriyle bize göre uyumludur" diyebiliriz ama bunun dışında "İslam" adını kullanmak doğru değildir.

∞ Medeniyet nasıl bir dünyadır ego?

∞ Medeniyet, kaybetmeyi sevenlerin, hak ve hakikat derdi olanların dünyasıdır.

Bir Müslüman için bu dünyada-hayatta iki güvenilir kaynak vardır. Bunlardan biri Kuran'dır diğeri ise Kuran'ın da işaret ettiği kâinattır. Kuran; kendisini ve kâinatı anlayanın aracı olarak da aklı-bilinci göstermiştir. O halde Müslümana düşen ödev aklını kullanarak; Kuran'da ve-veya kâinatta hem dikey hem de yatay eksenleri bulup ortaya çıkarmak ve bunlara uygun bir medeniyeti ikame etmektir. Fakat ne yazık ki Müslümanlar Kuran'ı; hadis, sünnet ve mezheplerle manipüle ederek, dünyaya tapmanın bir aracı haline getirdiler. Bütün insanlık için güzel, iyi ve doğru olabilecek bir medeniyetin yeşermesine engel oldular. Akıllarını kullanmadıkları için Sünnetullah'ı anlamak gibi bir çabaya girmediler. Ve bu nedenle de helak edilen topluluklardan oldular.

*SÖZLER: "Hayatta en muhteşem şey Tanrıyı kendi deneyimlerinden bilmektir."*²⁷⁸ Ralph L. Byron

²⁷⁸ Tarkovski, Andrey, 2011, Zaman İçinde Zaman, Günlükler 1970-1986, Çev.: Seda Kervanoğlu, Agora Kitaplığı, İstanbul, s. 335

∞ xwe dizanin²⁷⁹ ∞

İnsanların son zamanlardaki en yıkıcı putu nedir ego?

SÖZLER: *Onların dinleri ve tanrıları ulus çıkarlarıdır.*

En kadim olan put insanın kendi nefesine tapmasıdır ve bunun en somutlaşmış hali de mal-mülk tapıcılığıdır. Mal-mülk tapıcılığına götüren aracı putlar sürekli değişiyor ya da çeşitleniyor diyebilirim. Son zamanlarda kendi ellerimizle yaptığımız aracı put ise ulusçuluktur... Erich Fromm'a göre ulusçuluk, insancılığı öldürmüş ve bireylerin bir putu haline gelmiştir. Russel da cins, sınıf, inanç gururu gibi millet, ırk gururunun da yanlış birer inanç ve tutku olduğunun altını çizer. Ulusçuluk bütün insanlık için çok yıkıcı oldu. Batı bununla görece hesaplaşmış olsa da Doğu henüz bununla hesaplaşamadı. Çünkü şahsiyetin ve-veya sınıflı toplum yapısının olmadığı yerde kendine güven ve saygı da olmaz. Bu boşluğu da bazı putlarla doldurmak kitlelerin genel ahlaki haline gelebiliyor. Bu ahlaki kullanan düşük bilinçli egemen sınıf da bol olduğu için ulusçuluk put haline geliyor ve ekonomi-politik kurumlarla süreklilik kazanıyor. Ulusçuluğa-ırkçılığa bir de din motifleri eklendi mi herkes aklen, kalben ve bedenen bir çeşit yaşayan ölüye dönüveriyor. İslami coğrafya bu hastalığı daha fazla taşıyamaz ve bununla derhal hesaplaşmalıdır. Kendinden farklı olan uluslara saygı, onları tanıma, onlarla birlikte yaşama bir erdemdir. Bu erdemden yoksun olanlar Sünnetullah'la savaş halindedirler ve eninde sonunda helak olurlar.

Peki, ırk-ulus gibi inşa edilmiş kimlik ve aidiyetler yerine insanlara ne öneriyorsun ego?

SÖZLER: *“Dostluk özgürlükte yıkanan tek ilişki tipidir, üstelik onu hayvanlarla, bitkilerle ve cansız varlıklarla bile kurabilirsiniz.”*²⁸⁰
Ulus Baker

²⁷⁹ Xwe Dizanin: Kendini Bilmek

²⁸⁰ Baker, Ulus, 2017, e-skop.com adresinde yayınlanan “Kimliği Yıkıp Parçalamak” makalesinden. (İlk yayınlandığı yer: Dolaylı Eylem, İstanbul: Birikim Yayınları.

Onlar bu putperestliklerine rağmen ne diye kendilerine Müslüman diyorlar?

*SÖZLER: "İmansızlık sadece inanç veya inançsızlıktan ibaret değildir; inanmadığı şeye inanmış gibi görünmeyi de kapsar."*²⁸¹ Thomas Paine

Peki, onların geçmişlerinden iyi şeyler çıkartılamaz mı?

Kendilerine Müslüman diyen insanların-toplulukların geçmişlerinden iyi bir şey çıkmaz. Onların geçmişinden sadece ve sadece ibret alınabilir. Aslında neden böyle düşündüğümü daha önce farklı şekillerde belirttim ama onlara ek olarak şunları söyleyebilirim:

- I. Kendilerine Müslüman diyenler, insanlığın kadim sorunlarını, dertlerini aklın konusu kılmamış ve sorumluluğu yüklenmemişlerdir. En fazla Yunan uygarlığının bilim ve felsefe birikimini Süryani mütercimler aracılığıyla öğrenmişler, biraz yorumlamışlar ve bunun dışında bir şey yapmamışlardır.
- II. "Düşünce ve bilimde" en verimli oldukları dönemde; dünyanın döndüğü ve kanın deveran ettiği bilgisine sahip değillerdi. Onlarda Galileo, Kopernik, Newton ça-
pında insanlar hiç olmadı. Fiziksiz bir düşünce ve metafizik; ölü, formel kalmaya ve toplumu yozlaştırmaya çok uygundu. Düşünmeyi bilmiyorlardı; o kadar Aristoteles öğrenmelerine rağmen ısrarla sanki mantık hiç keşfedilmemiş gibi düşünmeye devam ettiler. Bunlardan dolayı da ürettikleri bilgilerin günümüze getirilmesi mümkün değildir.
- III. Batı Uygarlığı; mezhepçiliği, ırka ve tek kişiye tapmayı aştı ve bunların yerine birtakım temel insan ve yurttaşlık haklarını koydu. Üstelik dinleri bunları yapmaya İslam

Yeniden yayınlandığı derleme: Çağdaş Sanat ve Kültüralizm, ed. Ali Artun, İstanbul: İletişim Yayınları sanat hayat dizisi).

²⁸¹ Paine, Thomas, 2010, Akıl Çağı, Çev.: Ali İhsan Dalgıç, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, s. 4

kadar uygun olmadığı halde bu seviyeye geldiler. Fakat Müslümanlar bunu hiçbir zaman başaramadılar.

- IV. Dünyaya taptılar, dünyayı işgale kalkıştılar, ki onlara göre bu yaptıkları şey bir fetihtir, cihattır. Dünyayı ahiretlerine ve dinlerine tercih ettiler. Bu nedenle düştüler, hiçbir sorumluluğu yüklenemeyecek kadar omurgasız topluluklar oldular.
- V. Her Müslüman devlet; nüfusunun en az üçte birini resmi olarak düşman görür. Bu durum geçmişte böyleydi ve şimdi de değişen bir şey yok. Daha kendi aralarında adaleti ikame edemeyenler dünyaya ne öğretebilirler ki!
- VI. Temel hak ve özgürlükler, hukukun üstünlüğü, kadın erkek eşitliği bu kültürde hiçbir zaman olmadı. Köle ahlakı, köylülük baskındı; özgürlük, şahsiyet düşmanlığı bu toplulukların karakteri haline geldi.

Her şeye rağmen, yani bütün bu olmamışlıklarınıza rağmen varsayalım ki bizim bilmediğimiz değerleriniz var ve bunları başka halklara da götürmek istiyorsunuz. Hiçbir değerli şey; savaş, ganimet ve işgal gibi çirkin araçlarla taşınmaz. Diğer taraftan, hiçbir şey, o toplumu o toplum yapan şeylerden daha değerli değildir. İnsana nasıl ki kendisinden daha değerli bir şey veremezseniz, bir topluma da kendisinden daha değerli bir şey veremezsiniz. Onu ortadan kaldırma, sömürge yapma, haraca bağlama, onu kendisi yapan farklılıklarından koparma ve dönüştürme girişimi Sünnetullah'la savaşmaktır. O, güzel öğütte bulunur, isteseydi herkes iman ederdi, peki bunu anlamayan sizler kendinizi Müslüman mı sanıyorsunuz? İşte sizin sorunuz bu, esasında dünyaya taptınız fakat o tapmanıza İslami bir kılıf giydirdiniz. İnsanlığın son kurtuluş ümidini dünyaya tapma aracı haline getirdiniz. Ne kötü bir iş yaptığınızı keşke görseniz ve sizi uyaranları linç etmek yerine dinlemeye ve anlamaya çalışsaydınız. Doğrusu sizler apaçık bir kötülük üzeresiniz.

Müslümanların Batılılardan beşyüz yıl önce rasathaneler kurdukları biliniyor. Peki, ne oldu da bu topluluklar gelişemedi?

Bunun iki temel nedeni olduğunu düşünüyorum. Birincisi, Müslümanların salt pratik-fayda amaçlı-motivasyonlu olmaları, ikincisi ise bu sözü edilen bilim merkezlerinde çalışan insanların siyasi erkin birer maaşlı memuru olmamalarıdır. Birinci neden, onların soyutlama-teorileştirme güçlerini felç etmiş ve amaç-fayda odaklı düşük bilince mahkûm olmalarına neden olmuştur. İkinci neden ise özellikle kamusallaşabilir bütün maddi-manevi gücün-değerin-bilginin siyasal erk elinde toplanmasına yol açmıştır. Bunlar; hiçbir hakkın değere-gerçekliğe tutunmamasına, körleşmenin kurumsallaşıp tekrar tekrar üretilmesine neden olmuştur.

Alan Cromer, Müslümanlık ve Musevilik gibi büyük tek tanrılı dinlerin, bilimin gelişmesini güçleştiren ortamlara yol açtığını ileri sürmüştür. Bunun birincil nedeni, olanaksızlık nedir bilmeyen tanrılara odaklanmalarıydı: Olanaksızlığa inanma, mantığın, çıkarımsal matematiğin ve doğa bilimlerinin başlangıç noktasıdır. O, ancak, her şeye muktedir olduğu inancından kendini kurtaran bir akılda ortaya çıkabilir.²⁸² Sorumluluktan kaçmanın bin bir türlü yolunu bulmuşuz, bu konuda çok başarılı olduğumuz kesin. Her şeyi şeytana yükle, yetmediyse doğaya yükle, yetmediyse Peygamberlere yükle, o da yetmediyse Tanrıya yükle ve sorumluluktan azade ol.

SÖZLER: Ancak ve ancak, yaşayan ölülere dönüşmüş insanlar kendi kendilerini kandırabileceklerine inanır.

Hız. Ömer Sevat arazisini bölüştürmemiştir... Koca Irak ve Suriye topraklarını siz askerlere bölüştürürsem feodal derebeylikler oluşur, İslam ordusunu nasıl tanzim ederim, sizler ekip biçmeyi de bilmezsiniz der, toprağı sahiplerine bırakır, onlardan vergi toplar.²⁸³ Para devlete dönüşmesin diyen ayet ortada iken, onlar her türlü gücü devlet haline getirdiler. Hiç kimse güçlenmesin, her şey ve herkes benim kulum, kontrolüm altında olsun hastalığı, kendilerine Müslüman diyen

²⁸² Barrow, John D., 2009, Olanaksızlık, Bilimin Sınırları ve Sınırların Bilimi, Çev.: Nermin Arık, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul, s. 19

²⁸³ Öztürk, Mustafa, 2018, Ankara Palas Buluşmaları, Youtube

halkları helak etmiştir. Bugün bile Suriye'deki bir kişi ve ailesi; yüzbinlerce insan öldürüldüğü, milyonlarca insan evlerinden, yurtlarından olduğu halde, bütün şehirler yerle bir olduğu halde; hala merkezi devleti ve başında da kendisini görmek istiyor. Gâvur dedikleri Batı'da ise en ufak bir yolsuzlukta ya da görev kusurunda devlet insanları hemen istifalarını veriyor. Merkezîyetçilik yüzünden bunca zulüm yaşanan coğrafyada bir tek Kürtler yerinden yönetimden, güçler ayrılığından, temel hak ve hürriyetlerden, adaletten, hukuktan söz ediyorlar ve onlar da Arap, Türk ve Fars egemenleri tarafından ortak düşman görülüyorlar.

Sınıflı toplum yapısının ikame olmadığı yerde, değerli olan hiçbir şey hayatta kalamaz. İslami, Çin ve Hint coğrafyaları; hakkın, hakikatin ve değerlerin düştüğü yerlerdir. Sınıflı yapı ya da birbirinden farklı kuvvetler-kimlikler ortaya çıkmadığı sürece durumlarında bir değişiklik olmayacaktır.

∞ bawerî²⁸⁴ ∞

Onlar imanları konusunda nasıl oluyor da bu kadar eminler. Bunun için bir ölçütleri var mı?

İbn Arabî'ye kulak verelim: Allah hiçbir yaratığın ulaşamayacağı ve idrak edemeyeceği salt gerçektir. Dolayısıyla o bilinmezdir. Kulun O'na dair bilebildiği şey, yaratılmış bir surettir. Bu yüzden kul gerçekte kendisinden başkasına ibadet etmemiştir; çünkü suret (ilah-ı mutekad/inanılan ilah) kulun kendi ürünüdür. O halde herkes putperesttir.²⁸⁵ Ve o halde biz insanların, inandıklarımıza tekrar tekrar dönüp bakması gerekiyor. İnandığımız varlığın gerçekten O olup olmadığını anlamak için tarih üstü ilkelere-Tanrısala inancımızı ve pratiklerimizi vurmamız gerekiyor. Aksi halde ya kendi kendimize ya

²⁸⁴ Bawerî: İman

²⁸⁵ Almond, Ian, 2012, İbni Arabi ve Derrida, Tasavvuf ve Yapısöküm, Çev.: Kadir Filiz, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, s. 29

da kendi elimizle inşa ettiğimiz ve-veya başka ellerce inşa edilmiş şey veya şeylere tapacağız. O halde bir ilkeye sarılmadan ve o ilkeye uygun bir hayat ikame etmeden inandığımız ve yaşadığımız şeylerin birer put olup olmadığını bilemeyiz.

Onlar ahlak ile imanı birbirinden ayırabileceklerini mi sandılar?

Eğer bir din siyasallaşmışsa o dine inananların ahlaklı olmak gibi bir zorunlulukları artık ortadan kalkmış demektir. Çünkü siyasallaşmış olan şeyin amacı gücü elde etmektir ve bunun için her şeyi “ölçüsüzce” yapar. Ateistlere herhangi bir ekonomi-politik ölçü olmadan “ahlaksızlar” diyemeyeceğimiz gibi, İslamcılara da “ahlaklılar” diyemeyiz. Yolsuzlukları meşru görmeleri, ırkçı olmaları, dünyanın en acımasız kapitalistleri gibi malda ve mülkte yarışmaları ölçüsüz bir ekonomi-politik içinde olduklarını gösterir. Ölçüsüzlük ahlaksızlıktır ve ahlaksızın asla imanı olmaz.

Çıkarların, kârın ve gücün maksimuma çıkartılması çoğunlukların dinidir. Eğer bir yerde iktidar-güç olmak istiyorsanız gökteki Tanrıyla bağlantıyı koparacaksınız ama koparmamış gibi yapacaksınız. Münafıklık denilen yol, bu toprarlarda kurumsallaşmış en büyük dindir.

Başka bir yol yok mu ego?

Elbette var ama o yol asla çoğunluğun yolu olmaz. Çünkü iktidarı, her türlü gücü kaybetmeyi göze almak ve bu işlerin mikro ve makro bilgilerini üretmek belli bir terbiyeden geçmiş olmayı gerektirir. Doğru insanı böyle bir terbiyeden yoksundur.

SÖZLER: Şu işe bak ki; aklını, kalbini ve duyu organlarını terbiye etmemiş insanlar kendilerine Müslüman diyorlar!

Bütün Müslümanlar silah satın alarak kaslarını geliştirmeye çalışıyorlar. Aklın çalışmadığı yerde kasların da sağlıklı gelişemeyeceğini göremiyorlar. Yerli ve milli takıntılardan kurtulamayanlar ise bilim, sanat, edebiyat, felsefe, adalet, hukuk ve şehircilik alanlarındaki fakirliklerini önemsemeyip sadece silah teknolojileri geliştirmeye çalışıyorlar. Dünya ile girilen çarpık ilişki toplulukları işte böyle nesneleştirir.

Cûveynî ve Râzî, bilgiyi tarihselleştirmiştir, bu durum Batı’dan çok daha öncesine denk gelir. Râzî bilgiyi transendental

bir alandan insana indiriyor, izafi ve tarihsel hale getiriyor.²⁸⁶

Bilginin izafi olduğu böyle bir Doğu, nasıl oldu da dogmatizmin ana yurdu haline geldi? Hiç kuşkusuz buna birçok yanıt verilebilir ama bana göre temel nedenler; İslam'ın siyasal araç haline getirilmesi ve bütün bilgi etkinliklerinin siyasal öznelere kontrolü altına girmesidir. Birey ya da ferdin, mülk hakkının, özgürlük ve felsefe bilincinin Doğuda olmaması gibi faktörler de maddi ve manevi nedenler arasında sayılmalıdır.

SÖZLER: Aklın ve güzel ahlakın olmadığı yerde yapılan içtihat, olsa olsa şeytanın kemal mertebede yaptığı iş olabilir!

İçtihat kapısının kapandığını söylemek ne teorik ne de pratik olarak açıklanabilecek bir şeydir. Bunu söyleyenler; ancak ve ancak düşünmeyi bilmeyen, bir şeyin temellendirilmesi gerektiğini ya da temellendirmenin ne demek olduğunu bilmeyen kişiler olabilir. Çünkü insan olduğu sürece içtihat ortadan kalkmaz. Madem Joseph Schacht ve daha birçoklarının dediği gibi “İçtihat kapısı 9. ve 10. yüzyıllar civarında durdu-kapandı”, peki nasıl oldu da bu tarihlerden sonra kendilerine Müslüman diyen halklar ırklarına taptılar ve bunun için camileri ve ilmiyhalleri bile kullandılar? Ya da nasıl oldu da hepsi faizli piyasalar ve zulme tutunan paralar inşa ettiler? Bunları yaptıklarına göre ve kendilerine yine de Müslüman dediklerine göre sapkın bir içtihat kapısı açık kalmış olmalı. “İçtihat kapısı kapandığı için bunlar oldu” diyebilirsiniz. Peki, 9. yüzyıl öncesine gidelim bakalım... Nasıl oluyor da halifeler öldürülüyor? Nasıl oluyor da dünyayı kılıçtan geçiriyorlar ve buna fetih diyorlar? Sizlere baktıkça şeytana olan saygım artıyor, onun oyuncağı durumundayken bile kendinizi Müslüman-cennetlik görmeniz yok mu, “Allah'ım canımı al da kurtulayım bu çirkinliğe şahit olmaktan” diyorum.

SÖZLER: “İki günü eşit geçen ziyandadır.” Sevgili Muhammed

İçtihat kapısını Müslümanlar hiçbir zaman açmadılar ki kapatsınlar. Yani adaletle hüküm vermek, aklı kullanmak, eşyaya isim vermek, fizik bilmek, kâinatı ve Sünnetullah'ı anlamaya çalışmak Müslümanlar için zaten bakir alanlardır. Açı-

²⁸⁶ Fazlıoğlu, İhsan, 2016, Sözün Özü Programı, TRT Diyanet TV., Youtube

lan, kapatılan bir kapı yok, kapı orada duruyor ama dogmalarla çevrili hapishanede olduğumuzu fark edemediğimiz sürece ne bir kapı görebileceğiz ne bir kapı açabileceğiz. Bir kapıyı kapatmak için önce onu görmeniz ve sonra da açmanız gerekir yani açılmamış bir kapıyı kapatamazsınız.

Her şeye rağmen varsayalım ki yanılıyorum ve içtihat denilen bir kapı vardı ve 9.-10. yüzyıla kadar açıktı. Yani yaklaşık hicri dördüncü yüzyıla kadar böyle bir kapı vardı ve açıktı. Peki, yaklaşık üç-dört yüzyıl içinde o açıktı dediğiniz kapıdan çıkan hangi içtihatlarla dayanarak bugün hayatımızı düzenleyebiliriz? Örneğin, içinde kadının da olduğu bir dünya inşa edebilir miyiz? Hayır! Örneğin, hiçbir güç temerküzünün olmadığı bir ekonomi-politik model çıkartabilir miyiz? Hayır! Söyleyin bakalım, onlar hiç "Sünnetullah" ve "adalet" dediler mi? Hayır! Peki, bunları düşünmemiş olanlar, bunlar hakkında içtihat üretmemiş olanlar, söyleyin, içtihat yapmış olurlar mı? Hayır! Bu kadar düşmemizin, hiçbir şeyin devamı olmamamızın nedeni hiçbir kapıyı açmamamızdır ve işte bu bana dert oldu!

Onlar din ile aralarına şeytanlar mı koydular?

Bütün dinlerin başına bu geldi. Dinin tümel-soyut ve bir o kadar da tekil-somut niteliği egemenler için çok kullanılışlıdır. İnsanın bütün etkinliklerini kuşatacak ve tamamen kendilerine hizmet edecek şekilde programlamak için din biçilmiş kaftandır. İnsanı insan olmaktan koparmak, hayat damarlarını manipüle etmek, tevhide doğru yürüyüşünü durdurmak ve onu bir eşyaya çevirmek egemenlerin bitmez iştahlarının işleyiş biçimidir... Nicholas Abercrombie de, dinin, tarihsel olarak "en başarılı simgesel evren" olduğunu söyler. Bu simgesel evren, iyice soyut niteliğiyle son derece kapsamlı bir meşrulaştırma aracına dönüşür: Din, etkili bir meşrulaştırma aracıdır, çünkü her türlü deneyimin anlamlı bir yere oturtulduğu düzenli ve total bir dünya yaratır. Ayrıca din, dünyanın, insan iradesinden bağımsız bir olguymuş gibi görünmesini sağlar; ama bu işlevi ne kadar iyi yerine getirirse, o kadar yabancılaştırıcı bir güç haline gelir. Çünkü din tarafından meşrulaştırılmış bir dünyanın özerklik ve baskıcılık niteliği art-

tıkça, insanın bu dünyayı yaratma ve sürdürmede kendi oynadığı rolü gözden kaırması da artar. Böylece din, çok etkili bir şeyleştirme aracına dönüşür.²⁸⁷

Müslüman ve genel olarak da bütün Batı dışı topluluklarda “mantık ve fizik” ne düşüncenin konusu ne de aracı olarak görülmüştür. Oysa mantık ve fizik olmadan düşünmek mümkün değildir. Bu toplulukların düşünememesinin ve bir şeylerin devamı olamamasının nedeni işte bu “ontolojik” yoksunluktur. Mantık ve fizik olmadan metafiziği anlamaya ve veya açıklamaya çalışmak gibi bir garabete ancak ve ancak akılnı kullanmasını bilmeyen topluluklar düşebilir. Müslüman düşünür, âlim ve imam gibi insanların durumu tam olarak böyleydi. Öyle görünüyor ki Mutezilenin fizik-metafizik hassasiyeti yeterli bir sonuç üretmedi. Said Kurdî bunu devam ettirmeye çalıştıysa da birçok sebepten dolayı o da “başarılı” olamadı. Bu hassasiyet korunamayınca Müslümanlar içi boş olan tek bir kanatla kaldılar. Tek kanat da fizik olmadığından, yani içeriğe sahip olmadığından hayata tutunamadı, zamanla bu salt metafizik ritüel haline gelerek hayat alanını terk etti.

Said Kurdî neden başaramadı?

Platon ya da Aristoteles gibi filozofların çapında değilseniz tek başınıza bir şey yapamazsınız. O da diğer Müslüman “düşünürler” gibi imam olmayı aşamadı. Diğer taraftan Said Kurdî döneminde Müslümanlar paramparça olmuş ve sömürge durumuna düşmüşlerdi. Batılı egemen devletlerin sundukları ulus devlete razıydılar. Hem ulus devlet hem de Said neslinin Müslüman milleti birbirine tezattı. Onlar adeta boğduruldular.

*AYETLER: Böyle birisi; gece saatlerinde secde ederek, ayakta durarak ibadet eden, ahiretten korkan, Rabbinin rahmetini uman biri gibi midir? De ki: "Hiç bilenlerle bilmeyenler eşit olur mu? Ancak gönül ve akıl sahipleri düşünüp ibret alır."*²⁸⁸

²⁸⁷ Berktaş, Fatmagül, 2012, Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın, Hristiyanlıkta ve İslamiyet'te Kadının Statüsüne Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım, Metis Yayınları, İstanbul, s. 19-20

²⁸⁸ Zümer, 9. Ayet

Allah Kuran’da “Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” diye buyurur. Muhammed, “Allah’ım ilmimi arttır!” der. Ali ise “İnsan bilgidir.” der. Peki, Müslümanlar bilgide, bilimde dünyanın neresindeler? Bilgi ve bilim üretiminde bu kadar düşmüş bir topluluk kendisine Müslüman diyebilir mi? Çirkinliğiniz bana dert oldu.

Ben İslami toplulukların kendilerine özel kötücül bir kültür ya da bir çeşit seküler kötücül yaşam kurduklarını düşünüyorum. Namaz kılıyor, oruç tutuyor ve hacca gidiyorlar ama fakirleri apartmanlarında kiracı olmaya mahkûm ediyorlar. Faiz bataklığının içinde debeleniyorlar. İnsanlar açlıktan ve susuzluktan kırılıyorken onlar petrol kuyularına, mala-mülke çörekleniyorlar. La İlahe İllallah diyorlar ama atalara-ırlara, liderlere, toprağa, bayrağa, mezhebe, mala-mülke, çoluk-çocuğa tapıyorlar. Şizofrenik bir yaşam içindeler, akli toprağa gömmek işte böyle düşürür insanları.

“Ulusal çıkarlar için her şey yapılır” diyenler, diğer taraftan hakkın-hakikatin izafileşmesinden şikâyetçi oluyorlar. Her ulus kendi çıkarı için her şeyi yaptığında bu durumda zaten hak-hakikat izafileşip paramparça olmaz mı? İçinde bulundukları durum sadece mantık bilmemekle ya da zekâ geriliğiyle değil, esas olarak imanda-ahlakta yaşanan gerilikle açıklanabilir. Güvenmek, ahlaklı-ilkeli olmak ve sorumluluğu yüklenmek zor biliyorum ama bari bunları önemsiyormuş gibi yapmayın.

∞ mirî zindî²⁸⁹ ∞

Onlar insan olmayı terk mi ettiler?

“İnsan en çok konuşunca insana benzer” diye bir söz vardır. Peki, bu toplulukların suskunluğu neyin alametidir? Aklın olmadığı yerde söz, sözün olmadığı yerde de insan olmaz ya da

²⁸⁹ Mirî Zindî: Yaşayan Ölü

sözün olmadığı yerde akıl, aklın olmadığı yerde de insan olmaz. Böyle bir yerde olsa olsa, insanı kâminden çok uzak bir insan-canlı türü olabilir.

SÖZLER: “Halk, özgürlüğü seçecek hale gelmediği müddetçe, iktidarı seçer. Her otorite de Tanrısal kökenlidir.”²⁹⁰ Proudhon

İslami toplulukların sadece bir “ahlaki ilkeleri” vardır, o da kadın ve erkek cinsel organlarının evlilik dışında bir araya gelmemesidir. Bunun dışında hiçbir ahlaki ilkeleri yoktur, daha doğrusu “kamusallaşabilmiş” hiçbir ahlaki ilkeleri yoktur.

Bu kamusallaşma masum mudur?

Değildir, çünkü bu kamusallaşmanın arkasında ruh ve beden üzerinde tahakküm kurmak isteyen şark egemeninin şeytani kültürü vardır.

Ne demek istiyorsun?

İnsanın bedeni üzerinde bile kendi egemenliği yerine toplum-kültürün egemenliği varsa, orada hiçbir din barınamaz. Çünkü kendi bedeni üzerinde bile kontrolü olmayan bir insan, henüz ferdiyet-şahsiyet bilincine sahip olmamış demektir. Kamusal ruh ve bedenin nesnel bir parçası haline gelmiş insanın, bireysel bilincin çok üst bir deneyimi ve ihtiyacı olan dinle-imanla işi olamaz. Yani kula-kültüre kul olmaktan kurtulamayanlar Tanrıya kul olamazlar. Bu durum da şark egemeninin işine geliyor.

Bir Kürt olarak bak şu coğrafyaya, ne görüyorsun ego?

Olmamış bir coğrafyanın balıkgözlü çocuklarıyız.

Görmeyen gözlerin ve duymayan kulakların,

Pişmemiş yüreklerin ve tutulmuş nutukların,

Tuzun koktuğu,

Günahın din olduğu,

Yaşayan ölülerin coğrafyasındayım.

²⁹⁰ Proudhon, P.J. 1992, Makaleler, Çev.: M. Tüzel, Birey Yayınları, İstanbul, s. 25

*Sanki göğe defnediliyor akın akın cesetler,
Toprağın, diri veya ölü insan kabul etmediği bir yerdeyim.
Küfr ile imanın tevhide geldiği yerdeyim.
Sanki cehennemın yedinci katında kıvranıyorum,
Kaç kıyamet koptu bilmiyorum,
Diri miyim ölü müyüm bilmiyorum.
Tanıdık geliyor her şey,
Ne de olsa devam ediyor eskilerin hikâyesi.*

∞ movika winda²⁹¹ ∞

SÖZLER: Arabesk; insanın, sözün ve notanın düşmesidir.

Onlar zulme karşı neden bu kadar pasifler?

Arabesk sadece ve sadece Doğu'da özellikle de Hint ve İslami topluluklarda varolabilecek bir müzik türüdür. Arabesk, bir kadının despot kocası karşısındaki duruşuna benzer. Doğası gereği salt dişildir, sürekli nesne durumundadır ve kendisine sahip arayan bir köle gibidir. Arabesk, omurgasızlığın çıkarttığı sestir ve o sestten bile haz alır hale gelmenin adıdır. Arabesk, omurgalı insan olmaktan vazgeçştir; "emret her şekle gireyim, yeter ki sen iste" vaziyetidir. Özneleştirici aşka, neşeye ve iniltiye sırtını dönmektir.

Bunu neden yapıyorlar?

Onlar pasif olmaktan haz alıyorlar, sorumluluk yüklenmek-tense sürünmeyi daha eğlenceli buluyorlar.

Bu müziğin ve kültürünün karşısında duran bir şahsiyet olmadı mı?

Ahmet Kaya özelinde özgün-protest müzik, Doğu'nun hip-hop'ıdır. Sorgulamanın, çelişkilerin peşine düşmenin ve başkaldırmanın mabedi bu müzik türü oldu. Yani Ahmet Kaya

²⁹¹ Movika Winda: Kayıp Omurga

sırf Kürt olduğu için linç edilmedi; aynı zamanda omurgalı olduğu ve omurgalı olmaya davet ettiği için linç edildi.

Arabesk nasıl ki varoştakilerin, işçilerin, yoksulların ve köylülerin uyuşturucusu olduysa, Türk sanat müziği de orta ve üst sınıftakilerin uyuşturucusu oldu. Yani her iki müzik de tekçi, yasacı, merkeziyetçi ve ulusçu devlet karşısında etkin olabilecek bilinci dondurmıştır.

Peki, bu müzik türlerinin içinde güzel şeyler hiç yok mu?

Elbette var ama o kadar azlar ki bu görüşlerimi değiştirecek kadar değiller.

Bu coğrafyada kölelik o kadar çok kurumsallaşmıştır ki; her kadın, erkek, travesti, lezbiyen-gey-homoseksüel “kocacığım” demeden duramaz. Yani herkes illaki bir şeye ait-kul olmak ister. Bu istek sadece yatakta olsaydı sorun olmazdı ama hayatın her alanında olunca kolektif bir omurgasızlığa neden oluyor.

Bu durumlarını onlara gösterecek güvenilir akılları ya da kurumları yok mu?

Buralarda düşünce, liyakat ve adalet gibi değerler ayaklar altına alınmıştır ve zaten böyle olduğu için bütün İslami ülkelerin bilimsel üretimi bir tane Harvard’ın yanından bile geçemiyor. Çoğu yeraltı zengini olmasına rağmen 50 Müslüman ülkenin güçleri toplamı sadece bir Japon ekonomisi kadar olabiliyor. Bu ucubelik değildir de nedir? Helak olduklarını görmeden, kendilerini düzeltme niyeti ve düşüncesiyle dolmadan hallerinde bir değişiklik olmayacak.

Her hak hakikat iddiasının sahibi, her iktidar erki veya iktidar talebi eril olmak ve kendisi dışındakilere şekil vermek ister. Egemen zihniyet-ataerkil ahlak, bütün günahını kadına yıkmayı tercih etmiştir. Hem erkeği müzik gibi çeşitli araçlarla “yumuşatmış” hem de kadını bu yumuşak türün kölesi haline getirmiştir. Bu da yetmezmiş gibi kadın üzerinden ahiretini kurtarmaya girişmiştir. Ortada; “kadını günah işlemekten koruyarak” cennete gidebileceğini düşünen sapkın bir ataerkil zihin var. Her şeyi kadına yasaklayıp kendisine her şeyi serbest kılarak haddi aşmış asla göremiyor. Tanrının bile öğüt

verdiği yerde erkekler mutlak emir-yasa koyuyor. Tanrı, insanı özgürlük üzerinden sorumlu kılarken, erkekler kadını tutsaklık altında tutuyor.

İnsan olmayı terk ettiler, daha doğrusu kâmil insan olmak istemiyorlar... İslami topluluk insanı yalnız bile kalamaz, sürekli toplulukla, kalabalıkla, çoğunlukla, aile ile gözetim altındalar. Özgür ve öznel zamanları-mekânları yoktur. Bu nedenle ne bir dert ne bir hüznün ne bir can sıkıntısı onlarda görmezsiniz. Gündelik pratikler içinde helak olmuş gibidirler. Onlar mezarlarına girmeden önce yalnız kalmayı öğrenememiş insanlardır. Bu nedenle ilim, irfan ve hikmet onlara uzaktır. Kötü hallerini keşke bir görseler!

İnsan olmayı terk etmelerinin bir yaşı var mı ego?

Bu topraklarda insan sürekli debelenip durur... Öyle bir ölü kültür yaratmışlar ki insan en fazla 20-25 yaşına kadar yaşayabiliyor. 20-25 yaşına gelince ölürlük ve 70-80 yaşlarında ise gömülürler. Aile, okul, askerlik ve evlilik ile debelenme durur; mevcut her şey olduğu gibi kabul edilir, onlara tapılır ve artık ölünür. Akıl, irade, bilinç onları terk eder. Birer yaşayan ölü gibi yaşarlar, yerlerini alacak yaşayan birkaç ölü evlat onlardan sağılır ve gömülürler. Bu kör zincir bu topraklarda kırılmayı bekliyor, bu kırılmadan hayata dönmeleri mümkün değildir.

Araplar ve Türkler göçebe oldukları için onlardan bir uygarlık çıkması pek mümkün değildi. İslam uygarlığını Berberi, Pers ve Kürt gibi yerleşik olan topluluklar kurabilirdi. Ancak onlar da enerjilerini sürekli kendilerini savunmaya-korumaya harcamak zorunda kaldılar. Böylece İslami coğrafyada zincirleme bir savaş ve körleşme vücut buldu.

*AYETLER: "İşte bu sizin ümmetiniz tek bir ümmettir. Rabbiniz de benim. Daima benim bilincimde olun. Gel gör ki kendi aralarında paramparça olup gruplara ayrıldılar. Her gruba kendini hak, diğerini batıl görmek hoş göründü."*²⁹²

Bir kimse, ordusuyla ne kadar kuvvetli olursa olsun, bir ül-

²⁹² Mü'minun, 52-53. Ayetler

keye girmek için her vakit o ülke halkının sevgisine muhtaçtır.²⁹³ “Müslümanlar işgal ettikleri” bütün coğrafyalarda “barbar” olarak görülüyorlardı ve bir nefret unsuruydular. Şehir kuramamış, savaşı ve ganimeti ekonomik bir faaliyet haline getirmiş olanların böyle görülmesi anlaşılabilir bir şeydir.

Kendisine Müslüman diyen her insan duasında genelde “Allah’ım beni utandırma” der. Bu duaları kabul görmüş olmalı ki; tevhidi parçaladıkları ve Tanrı dışında her şeye taptıkları halde utanmıyorlar. Ancak ve ancak utanmayı bilmeyen topluluklar; ırklara, atalara, liderlere, topraklara, bayraklara, paraya, çoluk-çocuğa taptıkları halde Allah’a taptıklarını söyleyebilirler. Çirkinliğiniz bana dert oldu!

İlkeyi, ölçüyü veya adaleti hiç düşünemediler mi?

SÖZLER: Onların “adalet dairesi” dedikleri şeyin başında da ortasında da sonunda da kendisini yasa üstü gören bir sultan vardır.

Sor bakalım o taşlara, bak ne diyorlar?

Merv, Tebriz, Merâğa, Buhara, Semerkant, Taşkent, Kahire, Bağdat, Şam, Halep, Cizre, Nusaybin... Sahi ne oldu da düş-tüler? Birincisi, zaten yeterince ayakta değillerdi. İkincisi, kula-mülke kul oldular ve helak oldular.

Neredeyse her Müslümanın tabir yerindeyse birtakım düğmeleri vardır ve o düğmelere bastığınızda nasıl tepkiler verecekleri nesnel düzeyde bellidir. Hangi düğmesine bastığınızda kimleri linç edecekleri, hangisi ile ibadet edecekleri, hangisi ile iyi, doğru, güzel veya kötü, çirkin, yanlış davranışta bulunacakları belirlenmiştir. O düğmelerin kontrolü yerel ve küresel sahiplerinin elindedir.

Din, Doğu dünyasında egemenlerin kontrolünde olan ve devamlılığı olan biricik şeydir. Egemenler bunun dışındakileri kontrol edemeyeceklerini bildikleri için hem yasaklamışlar hem de göçe zorlamışlardır.

Ne demek istiyorsun ego?

²⁹³ Machiavelli, Niccolo, 1955, Hükümdar, Çev.: Yusuf Adil Egeli, Ankara, s. 3

Bilim, sanat ve felsefe hızlı değıştikleri için kontrol edilemezler ama dinin değışmesi çok zor olduğu için kontrol edilebilir, hatta bu saydıklarımı göçertirseniz din zaten hiçbir zaman değışmez. Egemen sınıf dini kontrol altına alarak, değışmeyen ve değıştirilmesi teklifinin küfür sayıldığı tekfirci kültürü yaratıp halkları sürekli kontrol altında tutmayı başardı. Değışmeyen, kullanımı en ekonomik araç olan din, muktedirlerin tek silahı oldu. Bu o kadar güçlü bir silahtı ki tek başına milyonlarca insanın aklını dondurdu ve insan etkinliğini arttıracak her türlü disiplini kapı dışarı etti. İşte Doğu'da kölelik ve körlük böyle inşa edildi. Bu coğrafyada söze-akla izin verilmedi, din ise içi boşaltılarak hayata dokunmayan ritüellere dönüştürüldü ve egemenlerin iktidar aracı haline getirildi.

FRAGMANLAR: Tanrı bizim tarafımızda.²⁹⁴

∞ xeman²⁹⁵ ∞

Müslümanlar ontolojik ve epistemolojik bakımlardan kötü bir başlangıç mı yaptılar?

Bu cevaplanması çok zor bir soru hayy... İbn Haldun'u daha çok bilim insanı olarak kabul edersek; İslami dünyada felsefenin hakkını en iyi şekilde vermiş ve belki de tek filozof olarak görülebilecek kişi Farabî'dir. Onun kâinat anlayışı kapalı bir sistemdir. Tabi bunun temel sebebi beslendiği Yunan felsefesidir. İbn Sina da kapalı sistem yaklaşımını kabul eder. Çağın mantığı, astronomisi-fiziği, tıbbı ve hatta metafiziği düşünceye ister istemez bu şekilde yansiyordu. Bu genel duruma rağmen kelimacılar açık sistem anlayışına sahiptiler. Tabi bu anlayış salt inanç merkezliydi.

Sen ne düşünüyorsun ego?

²⁹⁴ Almodovar, Pedro, 2004, Kötü Eğitim

²⁹⁵ Xeman: Dert-Hüzün

Bana göre özellikle de insan gibi bilinç sahibi bir varlığın ortaya çıkması hem açık hem de kapalı bir kâinatı gerektirir. Fakat eskiden böyle “ikili-çelişkili” görünen bir şekilde düşünmeyi sağlayacak ne bir mantık ne de bir fizik vardı. Bundan dolayı da eski bilgi ve düşüncelerin günümüze taşınmaları mümkün değildir. Çünkü onlar açık veya kapalı sistem şeklinde iki farklı gruba ayrılıyorlar. Bu hallerinden dolayı hepsi adeta birer ölü doğumdu. Bizler öle öle bugünlere gelmişe benziyoruz.

İnsanların çoğunun derdi olabilir mi?

Hiçbir toplumun, topluluğun, devletin ya da imparatorluğun derdi hak, hakikat, ilkeler, din vb. olmamıştır, onlar sadece ve sadece dünyaya-güce sahip olmak istediler. Neredeyse ulusların hepsi Roma İmparatorluğu gibi olmak istiyordu, üstelik sadece Hristiyan olanları değil, Müslümanlar da... Osmanlı, İstanbul’u “Yeni Roma” olarak görüyordu, Rus çarı ise; “Moskova üçüncü Roma’dır ve asla dördüncüsü olmayacak,”²⁹⁶ diyordu. Çünkü Roma çoktu, çoğunluktu ve Firavunluğun en tepe noktasıydı.

Akıllarını kullanmayanlar gerçekten iman edemezler, ettiklerini söyleseler de aklı olmayan bir tanrıya iman ederler. “Bazı insanlar, Allah’a iman ettik der dururlar. Fakat Allah yolunda en küçük bir sıkıntıya gelemeyen, bir eziyete uğradıklarında insanlardan gelen eziyetleri Allah’ın azabı gibi tutarlar. Böylesi tiplerin Rabbinden bir yardım gelince; kesinlikle biz sizinle beraberdik diyeceklerinden kuşkun olmasın. İyi de Allah’ın insanların içlerinden ne geçirdiğini en ince ayrıntısına kadar bildiğinden haberleri yok mu?”²⁹⁷ İnsanların çoğu dünyadaki güce ve dolayısıyla insanlara tapar. İman asla çoğunluk olmaz, o doğası gereği hep azdır. Çünkü iman, iniltinin olduğu yerdedir, oysa insanların çoğu naranın etrafında toplanır.

SÖZLER: Bakın bakalım; Muhammed’in Medine’sine, Aristot-

²⁹⁶ Eisenstein, Sergei M. 1945, Korkunç İvan

²⁹⁷ Ankebut, 10. Ayet

lese'in, İbn Haldun'un, Farabi'nin şehirlerine ve devletlerine; orarlarda tek millet, tel dil, tek din, tek vatan, tek adam, tek bayrak görebilecek misiniz?

İnanç ve eylem arasındaki ayrılmaz bağıntı Mutezile felsefesinin özünü oluşturmaktadır. Tanrısal tözün ve sıfatların birliği ile ilgili olarak Mutezile öğreti, Tanrısal adaleti insan tarihinde somutlaştırmayı hedeflemektedir.²⁹⁸ Diğer taraftan Hasan Hanefi'ye göre Eşari öğreti deterministtir, bu haliyle de insan iradesini ve sorumluluk yüklenmesini ortadan kaldırır. Öyle görünüyor ki; kader anlayışının İslami kültürde kurum-sallaşmış olması, Mutezile'nin sonunun getirilmiş olması ve Tanrısal olan her şeyin yeryüzünden göçe zorlanması Eşari öğretiden de beslenmiş. Bütün bunlar Müslüman bilinci şizofrenik hale getirmiştir, böylece inanç ve eylem arasındaki sahih bağlar kopmuştur.

Kimlere Müslüman denilir ego?

SÖZLER: Naranın değil, iniltinin etrafında toplanan insanlara Müslüman denilir.

∞ korî²⁹⁹ ∞

Felsefeye özgün bir katkıları oldu mu?

Bertrand Russell'a kulak verelim: Arap felsefesi, özgün bir düşünce olarak önemli değildir. İbn Sina ve İbn Rüşd gibi kişiler aslında yorumcudurlar. Genellikle daha bilimsel filozofların mantık ve metafizik görüşleri Aristoteles'ten, tıp görüşleri Galenus'tan, matematik ve astronomi görüşleri Grek ve Hint kaynaklarından türemiştir. Gizemciler arasında dinsel felsefe aynı zamanda eski İran inançlarının karışımıydı (Örneğin sırat köprüsü ve günahkârların ateşte yanacağı inancı, eski

²⁹⁸ Hanefi, Hasan, 2000, İslam Kültüründe İnsan ve Tarih, Eleştirel Bir Bakış, Çev.: Vecdi Akyüz, Ayışığı Kitabevi, İstanbul, s. 89

²⁹⁹ Korî: Körlük

İran'dan alınmadır. H.P.). İslam uygarlığı en büyük günle-
rinde, sanatlarda ve pek çok teknik yönde hayranlık vericiydi,
ama kurumsal sorunlardaki bağımsızlık düşüncede hiçbir ye-
tenek göstermedi.³⁰⁰

Bugün de durumları geriye gitmek dışında değişmemiştir. İn-
sanlığa orijinal-değerli hiçbir katkı sunamıyorlar, hatta insan-
lığın gelişimi önünde engeller. Onlarda kültürel evrim adeta
geri geri gidiyor. Bana göre bu helak olmalarının göstergele-
rindendir.

İslami coğrafyada ne yazık ki “Tanrı ve insan, Tanrısal-kâinat
ve insan, insan olarak insan, toplumsal insan, ekonomi-politik
insan ve tarihsel-kültürel insan” aklın konusu yapılamamıştır.
Bu nedenle İslami coğrafyada ne İslam ne de insan yeryüzüne
inebilmiştir. Hiçbir bakımdan varolamadıkları için de herkese
çok çirkin görünüyorlar. Peki, neden böyle oldular diye sor-
salar, şunu söylerim: Onlar zaten her zaman böyleydiler. İs-
lam’ın ilk dönemlerinde bir terbiye olur gibi oldular ama çok
geçmeden tevhitte koptular ve eski alışkanlıklarına geri dön-
düler. Muktedirlerin din, kabile-aşiret ve açlık oyunlarının
kulu oldular. Üstelik bunlara ne kadar kul olurlarsa o kadar
cennete gideceklerine inandırıldılar. Ve onlar bu hallerinin
meşru olduğuna hiçbir şeye inanmadıkları kadar çok inandı-
lar. Hem bu inançlarının karşılığını da işgallerdeki ganimet-
lerle alıyorlardı. Yeryüzünü cehenneme çevirdiler ve kendi
kendilerini helak edenlerden oldular.

Sor onlara ki hakikatlerini öğrensinler: Kaç galaksiye, yıldıza,
gezegene, hayvana, bitkiye, hastalığa, bakteriye-virüse, taş,
felsefeye, bilime, sanata, edebiyata, siyasete ve ekonomiye ad
verdiler? Bu sorulara bakmayı öğrendikleri an “Müslüman ol-
madıklarını” görecekler.

...İnsanı, tarihe ve halkın karşısına değil de Allah’ın karşısına
koymak suretiyle dikey boyutta boğmuşuz. Hatta “icma” ve
“içtihad” çerçevesinde, tarih felsefesi yapma potansiyelinin
ilk işaretlerini ihtiva eden fıkıh usûlü ilmi dahi, kendi içine

³⁰⁰ İbn Rüşd, 2011, Din Felsefe Tartışması, Çev.: Hüsen Portakal, Cem Yayınevi,
İstanbul, s. 18 (Bertrand Russell, Batı Felsefesi Tarihi, Ortaçağ, s. 198)

kapanmış, Kitap ve Sünneti baskın kılmış, kelim, felsefe ve tasavvufu birlikte o da dikey düzeyde yer almıştır.³⁰¹ Hakkın, hakikatin, tevhidin yatay eksene, yani hayat alanına inmemesi için ellerinden geleni yapmışlar. Oysa bütün tevhit üzere olan dinler hem enfüs hem de afak birliği üzeredirler. Dikey ve yatay eksenlerin buluşturulması ve onlara hayat verilmesi insana yüklenmiş bir sorumluluktur. Bu sorumluluğu yüklenecek olan insan, kula kul olmayacağı için siyasi öznel bütün bilgileri tekellerine almışlardır. Böylece sorumluluğu, kendilerine kulluk edilmesi için manipüle edip yeniden üretmişler ve geri kalan şeyleri de kurdukları tekel aracılığıyla göğhe havale etmişler. Bugün de bütün okullarda, üniversitelerde, camilerde, kışlalarda ve medyalarda bu işler tekrar tekrar üretiliyor. Bireyin ve büyük şahsiyetlerin olmadığı yerde körleşme kolektif hale geliyor ve yoluna devam ediyor.

SÖZLER: "Tek başlılığı sevmeyi öğrenin." A. Tarkovski

Ben Kürdüm, Aleviyim, Ezidi'yim, Laz'ım, Gürcü'yüm, Ermeni'yim, Rum'um, Yahudi'yim ve Hristiyan'ım adaletsiz olmayı terk edin diyorum. Onlar ise çok adaletli olduklarını, dünyaya söyleyecek sözleri olduğunu ve atalarının da kendileri gibi olduğunu anlatıp duruyorlar.

Batılı'yı eleştirdiklerini zanneden Müslümanlara bakıyorum da hakikaten trajik durumda olduklarını görüyorum. Örneğin; Batı'yı ikiye bölmeyle suçluyorlar, onlar sadece kendi ülke sınırları içinde güçler ayrılığını, laikliği, hukukun üstünlüğünü, demokrasiyi, temel hak ve özgürlükleri savunuyorlarmış, bunları dışarda önemsemiyorlarmış... Durum tam böyle olmasa da böyle olduğunu varsayalım. İyi de Batı'yı bu şekilde eleştirenlerin en azından kendi ülke sınırları içinde bu özelliklere-değerlere sahip olması gerekmez mi? Peki bu özelliklere sahip olan bir tane Müslüman ülke var mı? YOK! Allah bile "siz kendinizi değiştirmedikçe biz sizi değiştirmeyiz" diyor, Batılı mı gelip size bu değerleri kazandırsın!

³⁰¹ Hanefi, Hasan, 2016, Gelenek ve Yenilenme, Çev.: M. Emin Maşalı, Otto Yayınları, Ankara, s. 15-16

Batı Uygarlığı'nı; "insanı tek tipleştiriyor" diye eleştirdiklerini sanan Araplar herkesi Araplaştırıyor, Acemler herkesi Acemleştiriyor, Türkler ise herkesi Türkleştiriyor.

∞ xulamê xulam³⁰² ∞

FRAGMANLAR: "Kadınlar ne kadar şaha kaldırırsa, o kadar da dibe batırır."³⁰³ Nietzsche

Kadını köle yaparak özgür olacaklarını mı sandılar?

Doğu'nun despotik, merkeziyetçi, dikey hiyerarşik, ataerkil yapısı-kültürü; erkeği sultanların-padişahların-devletin kölesi yapmış, kadını da bu köle erkeğin kölesi yapmıştır. Yani kadın, kölelik zincirinin en altında görünüyor. Doğu kültürü, kadını o kadar kötü bir şekilde dönüştürmüş ki, artık kadını sadece erkeğin zulmünden kurtarmak yetmiyor, kadının kendisinden de kurtarmak gerekiyor.

Kadına yapılan zulümde din nasıl kullanıldı?

Bin Müslümana Kuran'ı ve Tevrat'ı okusak ve "bunlardan hangisi Kuran'dı" diye sorsak, büyük çoğunluğu Tevrat'ın Kuran olduğunu söyleyecektir. Çünkü varlığa ve varoluşa düşman bir kültüre sahipler ve bu kültürün Kuran kaynaklı olduğuna inanıyorlar. Bana göre bu durum, hayat ve kadın düşmanı olan Tevrat'ın İslam'a da giydirildiğini gösterir. Zaten değişimi-gelişimi dondurmak ve bütün insanları egemenlere kul-köle yapmak isteyen herkesin yolu Tevrat'tan bir şekilde geçmek zorundadır ve gördüğüm kadarıyla bizim eskilerimiz de bunu yapmışlar. Bu konuda "başarılı" olduklarını da kabul etmek gerekir, çünkü kadınıyla erkeğiyle Doğu insanının düşürüldüğünü nesnel düzeyde görebiliyoruz.

Bu kötülüğü kimler yaptı ego?

³⁰² Xulamê Xulam: Köle Kölesi

³⁰³ Mitrevsky, Darko, 2012, The Third Half/Üçüncü Devre

Ferisi soyu yaptı... Dünyaya, güce ve güçlüye tapanlar, özellikle de din adamları-ulema sınıfındakiler yaptı.

*FRAGMANLAR: Sigara, müzik yasaklandı, kadınlar çorap ve eldiven giyecek... Kapanmaya zorlanacak, futbol yasaklanacak, çocuklar ve gençler hayali toplanmaya oynamaya başlayacak...*³⁰⁴

∞ olê xulamî³⁰⁵ ∞

İslam, insanları özgürleştirmek için indi. Nasıl oldu da tevhit üzere olanı kölelik dini haline getirdiler?

İslam'ı öyle bir hale getirdiler ki zulme karşı olması bir tarafa, zulmü yüceltiyor. Ben şahidim... Bütün camiler, akılların, gözlerin, kulakların ve kalplerin öldürülmesi için seferber edilmiş durumda.

Sevgili Muhammed'in "veda haccı hutbesi"nde binlerce insanın olduğu söylenebilir. Onca insan orada hazır bulunmasına ve hutbeyi dinlemesine rağmen, bugün "veda haccı hutbesi" üç farklı ve birbirleriyle çelişkili şekilde dini literatürde yerini almıştır. Bunca kişi orada olmasına rağmen üç farklı-çelişkili hutbe ortaya çıkıyorsa, Peygamberin ölümünden yüzlerce yıl sonra üretilmeye başlanan "hadis ve sünnet" içinde ne kadar çelişkiler ve yanlışlar olabileceğini varın tahmin edin. Kuran dışındaki çeşitli üretimlerle tevhit üzere olan bir dinin insanlar arasında hayat bulması mümkün değildir, ki Müslümanların hem birbirlerine hem de kendileri dışındakilere sürekli zulüm etmeleri boşuna değildir.

Ben Müslüman halkları iki temel gruba ayırıyorum. Tevhit-La İlahe İllallah üzere olanlar ve tevhit üzere olmayanlar, ki onlar Allah'ın yanına ilk olarak sevgili peygamberi koyarak işe başlarlar ve daha sonra da sonu gelmez bir kültür dini inşa ederler.

³⁰⁴ Sissako, Abderrahmane, 2014, Timbuktu

³⁰⁵ Olê Xulamî: Kölelik Dini

La İlahe İllallah Müslümanlığı (Tevhidi Mümin)	La İlahe İllallah Muhammedin Resul Allah Müslümanlığı (La Tevhidi Dinci)
Din hayat içindir; dini yaşar ve yaşarır.	Din ölümler içindir. Ritüeller esastır.
Mülk Allah'ındır. Faizle samimi mücadele edilir.	Dünyalıklar için yaşanılır. Faiz çeşitli bahanelerle kabul edilir.
Toprağa sınır-hudut konmaz, toprak için ölme ve öldürme yoktur.	Toprağa tapılır, sınırlar çekilir ve onun için ölür ve öldürür.
Bayrağa, devlete, atalara-ırka ve ideolojilere tapılmaz.	Bayrağa, devlete, atalara-ırka ve ideolojilere tapılır.
Gönül fethedilir.	Toprak işgal edilir, kelle uçurulur.
Din öğüttür.	Kültür dini mutlaka uyulması gereken yasalardır.
Kadın ve erkek eşdeğerdir. Üstünlük takvadedir.	Erkek üstündür. Güçlü olan üstündür.
Kuran merkezdir.	Kuran yetmez, sünnet, hadis, icma, kıyas ve şeyh kültürü de merkezdir.
Sevgi, barış ve bütünlük esastır.	Nefret, savaş ve parçalanma esastır.
Adalet ve merhamet esastır. Farklılıklar Allah'ın ayetlerindendir.	Güç esastır. Farklılıklar düşmandır. Ya yok edilmeliler ya sürülmeliler ya da asimile edilmeliler.
İlim ve bilinç esastır.	Dogmalar esastır.
Tevhit ahlakı-imanı esastır.	Köle, varoş, köylü, küçük hesapçı ahlak esastır.
Varlığın değişerek ikame olması esastır.	Varlığın dondurulması esastır.
Sadece Allah'a tapılır.	Allah'a tapılıyormuş gibi yapılır ama Allah dışında her şeye tapılır.

İmam Şâfii ile birlikte, yaşayan sünnet donmuştur.³⁰⁶

SÖZLER: “İşine yaradığında Şeytan’ın kendisi bile kutsal kitaba başvurabilir.”³⁰⁷ Maxime Rodinson

Şâfii; okunan vahiy ve okunmayan vahiy şeklinde iki alan açıp, Allah Resulü Muhammed’in tüm sözlerinin vahiy olduğunu iddia eder... Kuran’da sünnet kavramı Allah Resulü için bir defa bile kullanılmaz. Kuran’da daha çok Sünnetullah ve sünnetül evvelin (daha öncekilerin sünneti) şeklinde kullanılır.³⁰⁸

İslamoğlu, “Sünnetullah” kavramının dini literatürde, yani insanların yazdıkları kitaplarda pek kullanılmadığından söz eder. Neden mi? Çünkü Sünnetullah kavramı kullanılsaydı toplulukların dünyaya ve egemenlere tapmaları mümkün olmazdı. Diğer taraftan Müslümanlar Sünnetullah’ı düşünebilecek kadar bilinçlerini hiçbir zaman yeterince terbiye edemediler ve ne yazık ki bugün de durum değişmemiştir.

*AYETLER: Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.*³⁰⁹

“Kulluk etme”, ama nasıl? Bunu Müslümanlar düşünmedi. Zaten meallerin birçoğunda da “kulluk etme” yerine “ibadet etme” kullanılmış. Yani hayat dini olan İslam hayatla ilgisi olmayan ibadetlere hapsedilmiş.

Üç günlük dünyaya tapmak için din de dâhil her türlü değeri araç olarak kullananlar kendilerine Müslüman diyorlar ve cennete gideceklerine inanıyorlar. Üç günlük dünya için yapmadıkları zulüm yok, acaba cennet dünyada olsaydı, onun için ne yaparlardı! Allah ne dünyaya ne cennete tapmanızı ister, sadece ve sadece kendisine tapılmasını ister. Yeryüzünü cennete dönüştürmek için güzel ahlakla kuşanmayanların cennette işi olamaz. Akli yitirenler akli olmayan bir tanrıya ta-

³⁰⁶ Öztürk, Mustafa, 2016, Akıl Çıkmazı Programı, TRT Diyanet, Ankara, Youtube

³⁰⁷ Rodinson, Maxime, 1969, İslamiyet ve Kapitalizm, Çev.: Orhan Suda, Gün Yayınları, s. 14

³⁰⁸ İslamoğlu, Mustafa, 2016, Sünnet Kavramı, Vahiy ve Hayat Programı, Hilal T.V, İstanbul, Youtube

³⁰⁹ Zariyat, 56. Ayet

parlar ve onlara göre hem dünyaya hem cennete hem de Allah'a inanmak mümkündür. Ne kötü bir ahlak kuşandınız öyle, bunu keşke bir görseniz!

Birleşmiş milletler kalkınma programının (UNDP), 2016 yılı “insani gelişme raporu”na göre ilk yirmi de bir tane bile Müslüman ülke yok. 30. sırada Brunei Darüsselam var, Katar 33., Suudi Arabistan 38., Kuveyt 51., Umman 52., Malezya 59., İran 69., ve Türkiye 71. sırada yer alıyor.

Ne kadar düştüklerini görmüyorlar mı?

Müslümanlar aslında ne kadar düşmüş olduklarını bilirler, zaten bu yüzden kendilerine ve birbirlerine saygıları ve güvenleri yoktur. Bu durum hem kişiler hem uluslar hem kurumlar hem de devletlerarasında geçerlidir. Örneğin; bir Arap sermayesi Türkiye'ye geldiğinde “Londra mahkemeleri” güvencesi ile gelir. Aynı şekilde Türkiye’de başının derde gireceğinden çekinen yerli bir şirket de hemen merkezini Londra’ya ya da başka bir Batılı finans merkezine taşır. Yerli-milli-ulusçu olsun veya olmasın bütün şirketlerinin paralel hesapları hep Batı’dadır. Herhangi bir ilkeye, hukukun üstünlüğüne, güçler ayrılığına ya da evrensel bir standarda-akreditasyona sahip olmadıkları için, çıkabilecek ihtilaf ve-veya iktidar değişikliği durumlarında Batılı devletlerin ve kurumların çeşitli şekillerdeki müdahalelerini kabul ederek iş yaparlar. Onlar; dünyadaki akreditasyon, standardizasyon, ölçü-istatistik ve değer-sözleşme saklayıcı-koruyucu kurum ve mahkemelerin hepsinin sadece Batılıda olduğunu bilirler. Peygamberleri, bütün hayatı boyunca “el emin” olarak bilinen, Sünnetullah’ı anlamakla ve ona uygun yaşamakla sorumlu tutulmuş olan Müslümanlar, dünyada güvensizliğin, ilkesizliğin ve hak-hukuk tanımazlığın sembolleri halinde yaşıyorlar. Çok yazık, çok üzülüyorum!

SÖZLER: Onlar isim vermeyi unuttular ve Allah’ın ayetleri olan isimleri de ya yok ettiler ya da kendilerine benzettiler. O haddi aşanlar, Sünnetullah’la savaşılamayacağını görecekler!

∞ xulamê dilxwazî³¹⁰ ∞

O, dağların bile taşıyamadığını yüklenmektense köle olmayı yeğlediler, öyle mi?

Bugün, dünyadaki hemen hemen bütün halklar, özellikle de-Batılı devletlerin-şirketlerin “kudreti” için gönüllü köleler gibi çalışırlar. Batı, bütün “dikey ve yatay kültür ideleri, motifleri, dinamikleri ve enstrümanları” ile her yere nüfuz etmiştir. Diğer taraftan, halkların çoğunda bir Batı karşıtlığı görürüz, ki bunu daha çok o ülkelerin egemenleri yapılandırır. Oysa asıl suçlular da o egemenlerdir; çünkü onlar yerel muktedir olmayı, Batılı şirket ve devletlerle iş birliği içine girmeye borçludurlar. Bu ikiyüzlü durumu bütün ikinci ve üçüncü dünya ülkelerinde görmek mümkündür. Örneğin; Türkiye’de Atatürkçüsü olsun Osmanlıcısı olsun neredeyse bütün egemenler; ABD ve AB Frenchaise şubeleri gibi çalışırlar ama kitlelerini de bunlara karşı kıskırtırlar. Çocukları Batı ülkelerinde okur, açık-gizli paraları oradaki bankalarda birikir, Apple, Mercedes delisidirler, ülkede bir karışıklık çıkması durumunda hangi Batılı ülkeye sığınacakları bile daha doğdukları gün bellidir. Fakat sorsan; vatanseverdirler, halkları için ölürlar, dünyaya öğretecek çok şeyleri vardır ve hatta dünyadaki mazlumların son umutlarıdır.

Putperest zamanlarından beridir kurban kesiyorlar ama her yıl bakıyorum da sanki ilk defa bunu yapıyorlar ve bir kaos içinde kurban kesiyorlar. Hatta cenaze kaldırmalarında bile bir kaos görüyorum. Tam bir olmamışlık hali içindeler.

SÖZLER: “İslam dünyasını üç sözcükle özetleyebilirdim: başarısızlık, aşağılanma, hınç. Oysa Batı’yı reddederek ya da içimize kapana-

³¹⁰ Xulamê Dilxwazî: Gönüllü Kölelik

rak aşmayacağız modernliği. Aksine, ona hâkim olamadığımız ölçüde kurbanı oluyoruz modernliğin.”³¹¹ Daryush Shayegan

Hür olmayan bir İslam, yani demokratik olmayan bir İslam hem ahlaksızdır hem de diktatörlüktür. Nasıl ki hürriyet olmadan iman olmaz, öyle de demokrasi olmadan İslam olmaz.³¹²

Dikkat edilirse hiçbir Müslüman ülkesinde hukukun üstünlüğü kabul görmemiştir. Hukukun üstünlüğü yerine, devleti-iktidarı bir şekilde ele geçirmiş bazı ailelerin, insanların veya kliklerin üstünlüğünü kabul ediyorlar. Kula kul olanların “La İlahe İllallah” demelerinin bir anlamı yoktur. Çünkü sadece dil ile her şeyi söylemek mümkündür ama eylemlerimiz ne ve kim olduğumuzu doğrudan ele verir.

SÖZLER: “Dünya tarihi özgürlük bilincinin ilerlemesidir.”³¹³ Hegel

İslam-Arap dünyasının Gazali öncesi dönemde nasıl büyük bir zenginliğe sahip olduğunu, liberali bir tecrübe yaşadığını ve bu dönemden sonra çöküş ve gerilemenin başladığını, totaliter yönetimlerin ve karanlık ideolojilerin hâkimiyetinin başladığını yeterince açık ve net bir şekilde ifade etmişsin. Bu konularda seninle aynı fikirdeyim.³¹⁴ Hemen hemen her konuda birbirlerinden farklı düşünen H. Hanefi ve M. Cabiri, gördüğüm kadarıyla Gazali öncesi ve sonrası genel durum hakkında hemfikirler.

³¹¹ Shayegan, Daryush, 4 Aralık 2008, Daryush Shayegan ile Martin Legros’nun Philosophie Magazine için yaptığı söyleşi, Çev.: Haldun Bayrı, Medyascope.tv.

³¹² Bilici, Mütahit, 2017, Hamal Kürt, Türk İslamı ve Kürt Sorunu, Avesta Yayınları, İstanbul, s. 237

³¹³ Tarih Felsefesi Seçme Metinler, Herder, Kant, Fichte, Schelling, Hegel, Schopenhauer, Haz.: Doğan Özlem, Güçlü Ateşoğlu, 2017, Doğu Batı Yayınları, Ankara, s. 187

³¹⁴ Hanefi, Hasan., El Cabiri, Muhammed Abid, 2014, Doğu Batı Tartışmaları, Çev.: Muhammed Çoşkun, Mana Yayınları, İstanbul, s.81

Kâinata ne kadar da kötü baktılar ne kadar da kötü ölçüp biçtiler öyle! Onlar beşer altı olmayı güzel sanacak kadar düştüler mi?

Kaza ve kadere iman ile... Bizler düşüncelerimizi naslara dayandırıyoruz, yorumlara saplanıyoruz, Nass'ın kaynağı olan realitenin doğrudan analizi ile akıl arasındaki bağı koparıyoruz; devlet başkanının atamayla olacağını kabul ediyor, sonra da ona güçsüz, itaatkâr, korkak kimseler olarak boyun eğiyoruz, akabinde de bu pozisyonu/durumu destekleyen ne varsa gelenekten seçip alıyoruz. Tabiat karşısındaki duruşumuz da buna benziyor. Mevcudiyetini yok kabul ederek ve kurallarını hiçe sayarak onun otonomluğunu gasp ediyoruz. Onu şer ve kötülükle niteliyor ve insanları ondan kurtulmaya çağırıyoruz. Bunu yaparken de her tabiatçı eğilimi maddecilikle itham ediyoruz... Bizler hala, Kindi'den devraldığımız şekliyle, düalist âlem anlayışı ile bu anlayışın, davranış birliği ile bunun sonucu olan nefsi aklama ve temize çıkarma, nifak, gizlilik, gizlilik ve ikiyüzlülük üzerindeki etkilerini yaşamakta olduğumuzu görürüz... Keza bizler kula kul olunan bir lidere dayalı müesseselere bakışımız noktasında, Farabî'den devraldığımız hiyerarşik evren tasavvuru doğrultusunda davranış sergileriz. Bunu akabinde ise saygınlık ve mükemmellik mertebeleri azalır ve sonunda ya itaat ve bağlılık ya da hapis ve ceza ile yükümlü olan yönetilenler olur çıkarız.³¹⁶

Değerli olan şeylerin devamlılığına düşmanlar mı?

İlk büyük uygarlıklar arasında biz, sanatın doğuşundan bu yana bütün üslup devirlerinin düzgün bir gelişim içinde yaşadığı bir ülke ararsak önce Eski Mısır'ı, bunu izleyerek de

³¹⁵ Xefleta: Gaflet

³¹⁶ Hanefi, Hasan, 2016, Gelenek ve Yenilenme, Çev.: M. Emin Maşalı, Otto Yayınları, Ankara, s. 15-16

Grek sanatını görürüz. Mezopotamya ve Hititler’de ise bu gelişim görülmez. Bilindiği gibi Mezopotamya’da sanat, dağ halklarının bu ülkeye aralıklarla gelmesiyle hep arkaik’e dönüşmüş, klasik üsluba bir türlü ulaşamamıştır.”³¹⁷

İslami-cihadist işgallere uğrayan yerlerde yeni anıtsal yapıların artık inşa edilemediğini görüyoruz... Anıtsal yapıların yapılması üç temel unsura ihtiyaç duyar. Birincisi, farklı toplumların birlikte yaşamalarıdır. Bu, kültürel farklılıkları zenginleştirir, özgür ortam oluşturur ve estetik derinliği arttırır. İkincisi ölçü bilgisidir, buna bilgi-bilimsel birikim de diyebiliriz. Üçüncüsü ise sermayenin-mal-ürün ve hizmetlerin birden fazla elde-noktada yeterince birikmesidir. İslam siyasal bir araç olarak kullanıldığı için bütün farklılıklar tek tiptleştirildi. Bu da beraberinde bilgi-bilimsel körleşmeyi getirdi. Sermaye ise işgal-fetih tekelinden dolayı sadece sultanda toplandı. Böylece estetik-güzel algısı göğşe gönderildi. Kuran’ın güzel yazılması ve okunması dışında hiçbir güzel şey kamusal alanda değere tutunamadı. İnsanlar sistemli bir şekilde çirkinleştirildiler, ki bu durum hala devam ediyor. Topluluklar da şehirler de bundan dolayı çirkinleşti. O kadar çirkinleştiriler ki, Firavunlar dönemi estetik düzeyinin bile kat ve kat aşağısına düşüldü. İslam gibi eşsiz bir güzelliği bile dünyaya dalmak için kullandılar ve Firavun’dan da beter oldular.

Doğu, geçim sıkıntısına hapsolmuş ve can sıkıntısı aşamasına geçememiştir. Ancak Batı derin bir can sıkıntısı içindedir. Bu nedenle insanlık için Doğu değil, daha çok Batı umut kaynağıdır.

*FRAGMANLAR: Asya’da zalimler sevilir. En korkunç zalim, akıllarda en çok sevgiyle anılandır.*³¹⁸

Roma mimarlığında çığır açıcı en önemli yapı unsuru, yuvarlak kemerdir. Hiç kuşkusuz Mısır, Mezopotamya ve Miken-

³¹⁷ Turani, Adnan, 2014, Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 129

³¹⁸ Sokurov, Alexander, 2002, Russkiy Kovcheg/Rus Hazine Sandığı

ler’de de kemer vardı. Ancak onu standartlaştıran ve parçalarını bir hesaba bağlayanlar Romalılar olmuştur.³¹⁹ Öyle görünüyor ki yuvarlak kemeri Roma’dan, kubbeyi ise Bizans’tan almışız. Sahi Müslümanlar mimariye ne katmışlar? “Büyük kubbe uygulamaları ilk kez Romalılarda görülmektedir.”³²⁰ Kalabalık olan Roma şehirlerinin, büyük hamamlara, tiyatrolara ve tapınaklara ihtiyacı vardı. Bu da büyük boşlukların varlığını zorunlu kılmıştı. Bu boşlukları birbirine bağlamak için kemerler, üzerlerini kapatmak içinse kubbeler düşünülmüş. Zamanın fizik-teknoloji birikimi ve dinsel anlayışı da bu yapılarda etkili olmuştur. Bunları daha sonraları Müslümanlar da taklit etmişlerdir ve zaten bütün Müslüman muktedirlerin hayali de bir gün Roma olmaktı.

Sen neden böyle düşünüyor ve konuşuyorsun ego?

İnsan kitap ehli olmalıdır; hele ki Müslümanım diyenler veya Müslüman olma niyeti olanlar! Kuran’da; alışılmış kontekt-bağlam, bütünlük, organizasyon ve hikâye bütünlüğü hem vardır hem de yoktur. Çünkü O, insanı uyanık-canlı tutmak ve özne yapmak ister. Onda olmuş bitmişlik hem vardır hem de yoktur. Onu okuduğunuzda aklınız mayışıp uyuşmaz ve kendinizi sürekli canlı hissedersiniz. O kitap, insandan aklını ve kalbini kullanmasını, kendisinde bulunanlardan kendisine özel bir bütün inşa etmesini bekler. Her kitap, insanı özne yapmalıdır ve benim sözlerim de buna uygun olmak zorundadır.

Sorumluluğun nedir ego?

*FRAGMANLAR: Özgürlüğe mal olan hayat, hayat değildir.*³²¹

Ne özgürlük hayata ne de hayat özgürlüğe mal olmalıdır; hayat özgürce yaşanmalıdır. Bizler bunun için varız, bizim sorumluluğumuz böyle bir medeniyet inşa etmektir.

³¹⁹ Turani, Adnan, 2014, Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 192

³²⁰ Turani, Adnan, 2014, Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 196

³²¹ Amenabar, Alejandro, 2004, Mar Adentro/İçimdeki Deniz

∞ qûrban³²² ∞

Onlar tevhit dininin karşısına hep başka dinler koydular. Bu hastalıklarını tedavi etmeyecekler mi?

Tevrat'ın, Tekvin BAP11 ve 17'de erkeklerle sünnet olma şartının getirildiğini görüyoruz.³²³ Kuran'da yazılmamış olmasına rağmen, sanki yazılmış gibi Müslümanlar erkek çocuklarını hatta bazıları da kızlarını sünnet ediyor. Yine Tevrat'ta kadının, erkeğin kaburga kemiğinden yapıldığı-yaratıldığı da (BAP2) yazar. Tevrat'ın Levililer BAP 1-2-3 ve 4'te ise bugünkü kurban geleneğini görüyoruz. Üstelik buradaki kurbanlar, daha çok insanın insana verdiği zararlara karşılık kesiliyor. Müslümanlar aslında Kuran'dan ziyade Tevrat ve onun kültürü ile yaşıyorlar.

Türkler, Araplar, Farslar ve Kürtler; animist, şamanist, natüralist, Budist, İsevi ve Musevi dini inanç ve ritüellerin İslam'a bulaştırılmasında, İslam'ın içinin boşaltılmasında, hurafelerle doldurulmasında ve hayattan çıkarılıp gökyüzüne geri gönderilmesinde belirleyici olmuşa benziyorlar.

Doğulular insana tapılmayacağını akıl etmezler mi?

FRAGMANLAR: "Demek ki yüreğin başarısızlığını görmesi için aklın iflas etmesi gerekiyormuş."³²⁴

Tevhidin değil de insana tapmanın geçerli olduğu yerlerde, insanların kendilerine saygıları ve güvenleri olmaz, kimse kimseye güvenmez ve herkes korku içinde yaşar. Korku, en çok talep edilen ve en çok satılan şey durumuna gelir. Korku pazarı oluşur ve korkunun açık, yarı açık ve kapalı kurumları inşa edilir. Bu kurumlar, istihdam ve rant merkezleri haline gelir. Varlıklarını sürdürmek ve büyümek için de sürekli korku üretirler. Bu kurumlar ve onlardan beslenenler her türlü ilke arayışını bastırır, her türlü omurgalı davranışı yok

³²² Qûrban: Kurban

³²³ Tevrat, 2015, Andaş Yayınları

³²⁴ Kurosawa, Akira, 1985, Ran

eder ve korkuları bahane ederek değerli olan hiçbir şeyin ege-
menliğini kabul etmezler. Asya ve İslami coğrafyada insanın
bu denli düşmesinin ve çirkinleşmesinin nedeni işte bu kendi
elleriyle inşa ettikleri korku putudur.

SÖZLER: *Varsa hayat, umudu kesmek haddi aşmak olur.*

∞ çolê³²⁵ ∞

Onlar vasat ümmet olmak yerine dünyayı çirkinleştirmeyi mi
ödev edindiler?

Suudi Kral Faht yayınevi, her yıl Arapça ve 44 farklı dilde 10
milyon adet Kuran basıyor. Suudi din otoriteleri orijinal Ku-
ran metnine şunları eklemişler: Fatiha Süresinin 7. ayetinde
gazaba uğrayanlar ve sapkınlar ifadesinin yanlarına parantez
içinde Yahudi ve Hristiyan kelimeleri eklenmiş. Enfal Süresi-
nin 60. ayetinde geçen savaş atlarınızı hazırlayın sözünün ya-
nına parantez içinde tank, top, uçak ve füze kelimeleri yazıl-
mış. Böylece Kuran savaş konusunda mükemmel bir model
olarak sunulmuştur.³²⁶

“Suudi yetkililer, Kral Selman'ın Türkiye ziyareti öncesinde
500 civarında Mercedes araç kiraladı. Ankara'da yeterli sayıda
araç bulunamaması üzerine İstanbul ve Antalya gibi farklı il-
lerden de kiralık Mercedes'ler getirildi.”³²⁷ Bu ahlaktan iğren-
mek sadece Müslümanlara değil bütün insanlara farzdır.

İslamiyet'le daha çok bütünleşmiş olanlardan bir bölümü
(daha saf görünenler, Ali, Abbas, Evs, Usame gibileri) Pey-
gamberin cenazesıyla meşgulken diğer bölümü (Ebu Bekir,
Ömer, Sad b. Ubade, Ebu Ubeyde, Abdurrahman b. Avf, İbni

³²⁵ Çolê-çol: Çöl

³²⁶ Thomas, Antony, 2011, İslamiyet ve Kuran, National Geographic Belgeseli

³²⁷ Ajanslar, 10.04.2016

Hişam gibileri) ise cenazeyi bırakıp Saide oğullarının çardağında (Sakiyfe) yeni halifenin kim olacağına ilişkin pazarlığa giriyorlardı.³²⁸ İslam'ın doğuşuna da Peygamberimizin hayatını da "asr-ı saadet dönemine" de şahit olmuş insanların durumu işte bu. Bu düşük ahlak bütün dünyayı işgale kalkıştı. Bu ahlaklarını başka kavimlere-milletlere de bulaştırdılar. Peki ders çıkardık mı, kendimizi terbiye ettik mi? Ne yazık ki hayır, hatta bu düşük geçmişi yüceltip duruyoruz, bu konuda yarış içindeyiz.

SÖZLER: Cihat, bir çölün büyümesinden başka bir şey değildi.

∞ ne biratî³²⁹ ∞

Şu çirkine alıştırılmış topluluklar içinden ne zaman "biz kardeşiz" sözünün çıktığını duysam, aklıma "Fahrenheit 451"³³⁰ filminde birbirinin "kuzeni" varsayılan kitapsız ve ruhsuz insanlar gelir... Düşmansız yapamayan, köle ruhlu, salt pratik bilgiye mahkûm, teoriden, hayal kurmaktan, tutkudan, arzu-dan, sanattan, felsefeden, omurgadan ve kendilerinden yoksun yığınlar.

Müslümanlar kadar az kitap yazan ve okuyan, çok kitap yakan ve yasaklayan başka bir topluluk var mı? Hiç sanmıyorum. Oysa İslam, her insanı birbirinden farklı ve eşdeğer "kitap insanlar" olarak görür.

Neden düşünemediler?

³²⁸ Aydın, Erdoğan, 2007, Nasıl Müslüman Olduk?, Kırmızı Yayınları, İstanbul, s.43 (Taberi ve Mes'ûdi'den akt. Abdülbaki Gölpınarlı, İslam Tarihi, s. 275)

³²⁹ Ne biratî: Olmayan Kardeşlik-Kardeşçe Olmayan

³³⁰ Truffaut, François, 1966, Fahrenheit 451

Müslümanlar, Süryani-Doğu Hristiyan mütercimler sayesinde mantık, bilim ve felsefe “öğrenmişler” fakat çok geçmeden minnettar olmaları gereken bu insanlara zulüm etmiş ve yerlerinden sürmüşler.

Tercüme hareketi ne yazık ki özerk/özgün bir Doğu felsefesi ve bilimi ortaya çıkaramadı. Bunun dini ve siyasi nedenlerini bir tarafa koyacak olursak diğer en önemli neden bana göre Yunan mantığının kabul görmemesidir. Böylece sadece devrin değil her devrin bilimi ve felsefesi de reddedilmiş oluyordu. Mantık, medreselerde öğretilen bir disiplin olmanın ötesine geçmemiş; düşüncenin, bilimin bir aracı olarak görülmemiş ve kök salmamıştır. Bugün de durum değişmemiştir. Kendisini düşünür-filozof veya bilim insanı olarak tanımlayanların bile zihinsel etkinliklerine-ürünlerine bakarsak mantığın kök salmadığını açıkça görürüz. Hepsi de deneme ve veya şiir tadında birtakım şeyler yazıyorlar, o kadar.

Gazali, mantık ve matematik bildiğini söyler ama iş onları uygulamaya gelince en az iki kere bilmenin bir zorunluluk olduğu unutulmamalı. Sadece bilmek yeterli olsaydı, bütün mantık ve matematik hocalarının filozof olması gerekirdi.

Gazali’nin filozofların tutarsızlığı adlı eseri, sadece ve sadece “felsefenin bilim olmadığını” söylediğimizde bile boşa düşer. Gazali’nin yaşadığı dönemde mantık, fizik, metafizik, felsefe, matematik vb. her disiplin, bilim-ilim olarak görülüyordu. Bilimleri sınıflamak için çok gelişmiş bir düşünceye ihtiyaç vardır. Sınıflama bir ölçüt, ölçüt ise düşünce ister. Doğu’da bunlar olmadığı için doğru düzgün bir bilimler sınıflaması yapamadıklarını ve bundan dolayı da çok hatalar yaptıklarını görüyorum. Bilimi ve felsefeyi ayıramamış olması Gazali’yi çok yanıltmışa benziyor. Felsefe bir disiplindir ama bilim değildir. Soruları, temellendirme biçimi ve konuları bilimden çok farklıdır. Gazali’nin eleştirileri felsefeyi bir bilim olarak görürsek anlamlı olabilir. Evrenin başlangıcının olup olmaması, Tanrının varlığı-birliği ya da yokluğu-çokluğu, ölümlerin dirilmesi ya da dirilmemesi gibi konular sadece ve sadece felsefi olarak temellendirilebilirler. Bunlar temellendirildikleri kadar felsefi

bir bilgi haline gelirler fakat çok az temellendirilebildikleri için de daha çok dini konular olarak kalmışlardır.

Diğer taraftan, tutarlılık ve tutarsızlık gibi konular da düşün-
cenin acemilik döneminin sorunlarıdır, bu gibi şeyler düşün-
cenin ustalık döneminde bir sorun değildir. Batı Uygarlığı dı-
şındaki bütün kültürler felsefe ve bilimde ne yazık ki hep er-
gen-acemi dönemde kaldıkları için eleştirileri-sorgulamaları
zorunlu olarak bu düzeyde kalmıştır ve Gazali buna iyi bir ör-
nektir.

SÖZLER:

Celladına âşık olmuşsa bir millet

İster ezan ister çan dinlet

İtiraz etmiyorsa sürü gibi illet

Müstahaktır ona her türlü zillet.

(Ömer Hayyam, 900 yıl önce)

“İslam felsefesini Gazali bitirdi” demek, “Mustafa Kemal Os-
manlıyı-geleneklerimizi bitirdi” demeye çok benziyor. Av-
rupa’da bin yıl süren, felsefe ve bilim gibi bütün akli etkinlik-
lerin yasaklandığı bir orta çağda bile felsefi gelenek tam ola-
rak sonlanmamıştır. Bu dönemde de sonrasında da Batı’da
büyük filozoflar yetismeye devam etmiştir. Çünkü felsefe et-
kinliği çok derin kökler-kültür ve yüksek çabalar gerektirir bu
nedenle de eğer varsa yok edilmesi mümkün değildir. Batı’nın
bin yılda ve tüm kurumlarıyla bitiremediği felsefeyi Ga-
zali’nin tek başına bitirdiğini söylemek, düşünmeyi bilmeyen-
lerin söyleyebileceği bir şeydir. Olmayan bir şeye bitirildi den-
mez, olmayana zaten yoktu denir. Devamlılığı olan bir şey dü-
şünemezseniz, devam eden bir şeyiniz olmadığında kimseyi
suçlayamazsınız. Aklınızı terbiye ederek bunun nedenleriyle
hesaplaşın ve devamlılığı olabilecek şeyler düşünmek için
çaba gösterin.

SÖZLER: *Her devlet, Sünnetulah’a savaş açarak kendi insanını ya-
ratıyor.*

Dönemin siyasal erkinin memuru olan, ilmi ve dini iktidarın
egemenlik aracı haline getiren Gazali’yi şu anda övenler de

devlete-güce tapanlardır. Gazali, İslami dünyada aklın hakkını vermeye çalışan iki büyük deha olan İbn Sina'yı ve Farabi'yi bile tekfir etmiş ve tekfirin kurumsallaşmasında bir mihenk taşı olmuştur.

Hiçbir toplum henüz Allah'ın ayetlerini doğru okuyup uygulamadı. Kuran'ı anlayan her insan ve toplum hem kazanacaklarını hem de kaybedeceklerini açık ve seçik bir biçimde görmelidir. Kaybetmeyi göze almayan hiçbir insan ve toplum asla Müslüman olamaz.

Bu bir yasa mıdır?

Evet, bu bir yasadır hayy!

İnsanın kitaplara, sanata, felsefeye, edebiyata, bilime yaklaşımı gittikçe daha hastalıklı bir hal alıyor. Her zaman bunlara yaklaşıırken "ben ne kazanacağım" gibi bir köle ahlakı ile geliyor. Kazanma ve biriktirme hastalığı kör insanları tekrar tekrar üretip duruyor.

Tevhit; hayatta-yaşamda, insan psikolojisinde, ahlakta, toplum sosyolojisinde, siyasette, ekonomide, düşüncede, sanatta, şehirde ve mabette nasıl olabilir? Bunu düşünmemiş olana Müslüman denilebilir mi?

Uzun zaman boyunca Batı dışında entelektüeller, şair de olsalar, ilahiyatçı, filozof veya zanaatkâr da olsalar, edilgen bir biçimde geleneği seyre dalmışlardır. Kaldı ki İtalyan Rönesansı'nda tezahür ettiği haliyle sanatçı statüsü; yani özgün bir eseri, tartışılmaz biçimde kişiliğinin damgasını taşıyan bir şaheseri yaratan deha statüsü, bu diyarlarda hiç olmamıştır.³³¹

SÖZLER: "Başkasından üstün olmamız önemli değildir. Önemli olan dünkü halimizden üstün olmamızdır" Hint Atasözü

³³¹ Shayegan, Daryush, 2013, Melez Bilinç, Çev.: Haldun Bayrı, Metis Yayınları, İstanbul, s. 68

SÖZLER: “Size yalvarıyorum kardeşlerim, dünyaya, yaşama sadık kalın ve size öbür dünya ümitlerinden bahsedenlere kanmayın. Bunlar bilerek veya bilmeyerek zehir saçanlardır. Bunlar, yaşamı aşağı görenlerdir, ölüm halinde olanlardır ve kendileri zehirlenmişlerdir. Yaşam, bunlardan usanmıştır. Bırakın gitsinler.”³³³ Nietzsche

Onların bilinçlerini nasıl canlandıracaksın?

Tevhide çağırarak...

Müslümanlar sadece Batı'yı bilmez, onlar hiçbir şey bilmez, bilmek de istemezler. Yeme, içme, barınma ve üremeye demir atan insanların bilmek gibi bir “ihtiyaçları” olmaz. Onların hak hakikat, özne olmak ve sorumluluk yüklenmek gibi dertleri yoktur.

Afrodisyas'ı da İstanbul'u da gezerken insanların ne yaşadığını ne de ölmüş olanı merak ettiklerini gördüm. Mekke'yi, Medine'yi ve Hira Mağarasını ziyaret edenlerin durumu da farklı değil! Ne tarihle ne doğayla ne kendi doğalarıyla ne de şehirle-kentle iletişime geçmek istiyorlar. Bu coğrafyada sanki herkes “ben bu ölü halimle iyiyim, rahatımı bozma” diyor gibi. Müslümanlar karada, havada ve denizde menzil alamamış topluluklardandır; bilinç, yani akıl, vicdan ve irade yok sayıldığında insanlar yaşayan ölümlere dönerler.

Bütün insanlar, “dinlerinin ne işe yaradığını” sormalılar. Bu soru klasik bir faydacı bakışla karıştırılmamalıdır. İnsanı özneleştirmeyen, ona sorumluluk yüklemeyen, onu mal-mülk, ırk, toprak, ideoloji ve güç-devlet putları karşısında koruyamayan, zalim olmasına engel olmayan bir din neyin, kimin dinidir! Din, insana kendisini kazandırır, oysa mevcut dinlerin insanın hem kendisini kaybetmesine hem de başkalarını yok etmesine neden olan birer araca dönüşmüş durumda. Maddi

³³² Rabe: Ayağa Kalk

³³³ Nietzsche, Friedrich, 2010, Böyle Buyurdu Zerdüş, Zerdüş Çev.: Korkut Ata, İlgi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, s. 11

güzeli, iyiyi ve doğruyu kavrayamayanlar; manevi güzeli, iyiyi ve doğruyu nasıl kavrayabilirler! Somutun bilgisine ulaşmayan soyutu nasıl düşünüp sevebilir! Fiziği terk eden metafiziğe nasıl sarılabilir! Bunlar bir bütündür. Düşünmeyi bilmeyenler nasıl iman edebilir, bilmeyen insan neye şahit olup da inanacak! Kula kul olmayı ve dünyaya tapmayı bırakmadığımız sürece özne olamaz ve yüzümüzü mutlak özneye çeviremeyiz.

Gördüğüm kadarıyla İslami topluluklara ve “uygarlığa” zarar veren sadmeler-darbeler dışarıdan ziyade içeriden gelmiştir. Bu darbeleri; hilafet tartışmalarına-hilafet kurumunun inşa edilmesine, Emevi dünya-din görüşüne, mezheplere bölünmeye, hadis ve sünnet literatürünün ortaya çıkmasına ve zamanla bunların Kuran’ın yerine geçmesine, özellikle katı Sünni cihadist doktrinin ortaya çıkmasına, bu doktrinin dünyayı işgal etme aracına dönüştürülmesine, ilmin ve düşüncenin göçe zorlanmasına, tekfir kültürünün kurumsallaşmasına kadar yaymak ve sıralamak mümkündür. Sonuç olarak: İslami toplulukları ve “uygarlığı” yıkan ne Moğol saldırılarıdır ne Haçlı seferleridir ne Yunan bilim-mantık-felsefesidir ne modern ne de postmodern hastalıklardır. Onları yıkan şey “tevhit”ten kopmalarıdır.

SÖZLER: İniltiyi hissetme duyarlılıklarını yitirenler, kendilerine yaşıyoruz demesinler, onlar helak olmuş yaşayan ölülerdir.

İslami topluluklarda kapitalizm nasıl kök saldı?

Kapitalizm hem içerideki yerel egemenlerce hem de dışarıda ki Batılı egemenlerce desteklenmiştir. Zaten başka türlü hiçbir “İslami devlet” var olamazdı. Çünkü varolma araçlarına, özellikle de modern devlet araçlarına-sınıflı toplum yapısına sahip değildiler, ki bugün de durum değişmemiştir. Onlar o kadar uzun süre Sünnetullah’la savaştılar ki omurgasız-sınıfsız birer akrebe dönüştüler. Batılı egemenler de onlara layık oldukları tekçi-yasacı omurgalar giydirdiler. İçerideki muktedirlerle dışarıdakiler bir çeşit anlaşma yaptılar, sadık birer

köle olmaları karşılığında varlıklarına izin verildi. Sonuç olarak; özgür olabilecek herhangi bir Müslüman ülke varlığa-değere tutunamadı diyebilirim.

Çağdaş kapitalizm, Müslüman ülkelere özgü-özel bir yol izlemedi. Sadece kola reklamlarında ramazan orucu sofralarını ya da banka reklamlarında dini kültür dilini ve sembollerini utanmadan kullandı. İçi boşaltılmış bir kültür dininin sembol ve ritüelleri daha fazla kâr elde etmek için kullanıldı, fakat İslam'ın hiçbir ilkesi ikame edilmedi ve kimsenin de böyle bir derdi olmadı.

Yeryüzüne inmiş bir din vardı da onu kapitalistler mi kaldırdı?

Ne yazık ki böyle bir din hiçbir zaman olmadı. Çoğunluk çirkinliğe o kadar alıştırılmış ki, onları ne dini ne de seküler düşünceli insanlar kendine getirebiliyor.

“'Necip millet' Arapların unvanıydı. Türklük, mutlu olma gerekçesiydi. Farisilik en büyük tarihsel soyluluktu. Kapitalizmin uyandırdığı milliyetçi duygular bütün gerilik durumlarını örtbas eden bir uyuşturucuya dönüştürülmüştü.”³³⁴

Said Kurdî'ye göre Osmanlıların bilimde ilerleme sağlayamamış olmalarının nedeni, Türkiye'de eğitim alanında birbirinden ayrı üç akımın bulunması idi: Medrese, tekke ve mektep sistemi. Yaratıcılığı geri getirmenin tek yolu, mekteplere yeniden din dersleri konulması, medrese eğitim programlarına bilim üzerine araştırmaların eklenmesi ve yetkin ulemanın tekkelere sokulmasıdır.³³⁵ Tevhidi düşünmeye çalışanların devamını ne yazık ki getiremedik!

Bu topraklarda düşünen insan ister Kürt ister Türk ister Arap ister Fars-Acem olsun asla sevilmez. Kitleleri, çarpıtılmış dini ve milli-ulusçu motiflerle-gazlarla sürekli köleleri olarak tutabileceklerine inanan çok düşük zekâlı ve ahlaklı güruhlar-

³³⁴ Öcalan, Abdullah, 2004, Bir Halkı Savunmak, s. 321

³³⁵ Mardin, Şerif, 1992, Bediüzzaman Said Nursi Olayı, Çev.: Metin Çulhaoğlu, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 133

klikler var. Onlar da tüm güçlerini özellikle Batılı ya da Rus sahiplerinden ve elbette ki halkların cehaletinden alıyorlar.

AYETLER: “Onlara dehşet saç, ya RAB! Sadece insan olduklarını bilsin uluslar. Sela”³³⁶

Birçok akıl yürütme örnekleri ile dolu olan, akla ve akletmeye son derece önem veren Kuran’ın-İslam’ın yolundan gittiklerini iddia edenler, hala mantığı keşfetmemiş gibi yaşıyorlar. Felsefede ve bilimde kullanmalarını geçtim, yasa-hukuk dilinde bile mantığı kullanma gereği duymuyorlar... Tutarlı bir anayasası olan tek bir Müslüman devlet var mı? Batı’ya en yakın görünen Türkiye’nin anayasasında hem Atatürk milliyetçiliği hem Türkçülük hem demokrasi ve hukukun üstünlüğü hem kuvvetler ayrılığı hem de evrensel temel hak ve hürriyetlerden söz edilir. Bence çıkıp hangi akılla böyle bir anayasa yazdıklarını açıklamalıdır. Belli ki insanlığa yeni bir akıl-mantık hediye etmek istiyorlar. Bilime ve felsefeye bir katkılarının olmaması, belki de sahip oldukları bu mantıktan dolayıdır ve belki onlar bir şeyler üretmişlerdir ama mantıkları çok farklı olduğu için onları biz anlamıyoruzdur.

Sözle, akılla ve teoriyle işi olmayanların yazıyla da yasayla-hukukla da işleri olmaz. Dünyaya sahip olalım da nasıl olursak olalım yaklaşımı, her türlü akıl-mantık yasaasının üzerinde tutulan kötücül bir alışkanlıktır. Bu alışkanlıkla ne filozoflar ne de Peygamberler baş edebildiler.

SÖZLER: İbrahimler, müminler; putlar ve putperestler her zaman olacaktı, ki bu tarihin yasalarındandır.

Milliyetçilik ve-veya ırkçılık, doğası gereği adalet karşıtıdır; Sünnetullah’a, ilkeye-Tab’a aykırıdır.

Düşünmenin, sorgulamanın ve yazmanın önünde hiçbir güç duramaz, bunları Tanrı bile yasaklayamaz. Çünkü yasaklarsa beni-insanı yaratmasıyla çelişir ve zulüm etmiş olur. Tanrı, zulmetmekten ve çelişkiye düşmekten münezzehtir. Müslü-

³³⁶ Zebur, 9. Mezmur, 9.Bölüm, 9:20

man olduklarını iddia edenler düşünceyi göçe zorlamış ve öldürmüştür. Tekfiri kutsamış, kurumsallaştırmış ve bunun yetmediği yerde de düşman yasalarını devreye sokmuştur. Oysa hepsini kuşatamı görebilecek kadar canlı olsalardı, yaptıklarından dolayı dehşete kapılırlardı.

SÖZLER. Ne kadar varlık varsa Ona gidecek o kadar yol vardır. Hiçbir varlık başıboş değildir!

∞ berdewamiya³³⁷ ∞

Akıl olmadan “besili atlar” hazırlamak mümkün müydü?

Yeni olsun, eski veya katışık olsun, bütün devletlerin malik olmaları lazım gelen başlıca temeller iyi kanunlar ve iyi silahlardır.³³⁸

İyi olan her şey değerlidir ve değerli olan her şey ancak ve ancak akılla ikame edilebilir ve korunabilir. İslami ülkeler iyi yasa ve silah yapamazlar, çünkü akıllarını kullanmayı bilmedikleri gibi çok da adaletsizler.

Dikkat edilirse hiçbir Müslüman ülkenin “gelişmiş-küresel ve hatta bölgesel çapta bir devlet aklı” yoktur. Hepsine sürekli aynı kişiler-aileler-karizmatik despotlar, “ideolojiler”, askeri ve bürokratik klikler, cemaatler, ırk-güç tapıcı partiler, dış ve iç iktidar klikleri, dış ve iç düşmanlar hakimdir.

Neden böyleler?

Doğu toplulukları özgürlüğü düşünemez, aslında bu tevhidi düşünememektir. Çünkü “sadece ve sadece ben bir Tanrıya tapabilirim, onun dışındakilere tapmam” diyen insan özgür olabilir. Sıradan insanların geçtim, onların düşünür, bilim insanı, âlim-bilgin olanları bile özgürlüğü düşünemez. Onlar

³³⁷ Berdewamiya: Devamlılık-Süreklilik

³³⁸ Machiavelli, Niccolo, 1955, Hükümdar, Çev.: Yusuf Adil Egeli, Ankara, s. 46

şahsiyet olmanın, bilimsel ve felsefi etkinlikte bulunmanın değerini ve gücünü göremezler. Örneğin; Gazali, el-Munkız'da şunları yazmış: "Sonra kendi kendime dedim ki (zaman duraklama zamanı ve çağ batıl çağıyken sen bu sıkıntıyı keşfetmekle ve bu zulümle çarpışmakla ne zaman meşgul olacaksın?); (zira) halkı kendi geleneklerinden (ayrılarak) hakikate davet etmekle meşgul olsaydın, onların hepsi muhakkak sana düşman olurlardı; onlara nasıl direnir ve onlarla nasıl geçinirsin? Bu, ancak uygun bir zamanda, dindar ve güçlü bir sultanla gerçekleştirilmesi mümkün bir idealdir.³³⁹ Hep derim... bu topraklarda kadını olsun erkeği olsun, cahili olsun bilgini olsun hiç kimse sahipsiz-kocasız yapamaz.

İslam dünyasında iki kişiyi İbn Rüşd ile Al Gazali'yi birer ayrı kutup gibi alacak olursak, birincinin neden her zaman geri plana itildiğini, ikincinin ise neden öne çıkarıldığını anlamak bizim için önemlidir. İbn Rüşd kendi zamanında da felsefi görüşleri yüzünden benimsenmiyor. Daha sonra I. Mehmet döneminde medreselerde okutulması için İbn Rüşd ile Al Gazali arasında bir seçim yapılmak isteniyor. Ve Al Gazali seçiliyor. Dikkat edilirse, günümüz ilahiyatçıları arasında da hep Al Gazali (Gazali hazretleri) öndedir.³⁴⁰ Çünkü onlar akıldan, şahsiyet kültüründen-özgürlükten korkarlar. Aklın ve özgürlüğün olduğu yerde sultan-padişah olmaz, böyle biri olmayınca insanlar reaya olmaz, iyi de onlar bunu istemiyorlar ki, o halde Gazali'ye devam etmeleri anlaşılabilir bir durumdur.

Gazali'nin (Tehafüt-el Felasife) çalışması, felsefecileri susturmakla kalmamış, kitaplarının otorite tarafından yakılmasına da neden olmuştur.³⁴¹ Gazali bir şeytan bile olsaydı, onunla iş

³³⁹ Türker, Sadık, 2011, Batı Düşüncesinde Üçleme Sorunu, Külliyyat Yayınları, İstanbul, s. 265

³⁴⁰ İbn Rüşd, 2011, Din Felsefe Tartışması, Çev.: Hüsen Portakal, Cem Yayınevi, İstanbul, s. 10

³⁴¹ Thilly, Frank, 2017, Felsefeye Yolculuk, Çev.: İbrahim Şener, Karbon Kitaplar, İstanbul, s. 238

birliğı yapmaya hazır olan halklar, sultanlar ve âlimler olmasaydı asla amacına ulaşamazdı. Bu nedenle suçlanmasının abartılı olduğunu düşünüyorum.

SÖZLER: Onlar göktekine inanmazlar, yerde güçlü görünen herkese taparlar.

Aklı kullanmamanın yıkıcılığını göremeyecek kadar geride mi kaldılar?

Hiçbir İslami devletin aklı, Batılı bir şirketin aklı kadar bile gelişmiş değildir. Bu devletlerde iktidara gelen, bütün anayasal güçleri ve iktidar araçlarını kendi tekeline alır ve her yere kendisine biat etmiş insanları doldurur. Yasalar ve topluluk yapısı da yeterince rasyonel olmadığı için, iktidar bütün bunları kolayca yapar. Oysa bir Apple, Carrefour, General Elektrik, Exxon Mobil, Mercedes, Tesla ise birçok ilkeye ya da standarda-akreditasyona dayanır. Devamlılıklarını en iyi şekilde sağlayacak ilkelerle donatılmışlardır ve her türlü din, ideoloji, ırk, cinsiyet, yaşam tercihi, sosyo-ekonomik tabaka mensubiyeti paranteze alınarak liyakat esas alınmıştır. Liyakati, aklı ve dolayısıyla adaleti esas alan bir tane bile İslami ülke yoktur.

SÖZLER: Oyun kuran bir akla sahip değilsen, kurabilenlerin figüranı olmaktan kurtulamazsın.

Müslümanlar kendilerinin güvenilmez ve adaletsiz insanlar olduklarını esasında bilirler. Örneğin; Türkiye'nin herhangi bir kentinde iki fabrika kurulduğunu düşünelim. İkisi de otomobil lastik fabrikası olsun. Bunlardan birisi "yerli ve milli ya da ulusçu" olsun diğeri ise uluslararası bir fabrika olsun. Hangisi liyakate ve adalete daha çok önem verir diye bir soru sorarsak, oradaki halkların hepsi uluslararası şirketi gösterecektir ve o şirkette çalışmak isteyecektir. Nitekim hali hazırda durum böyledir.

Müslümanlar esasında Müslüman olmadıklarını ya da Müslümana yakışır bir dünya inşa edemediklerini kabul ederlerse, bu hem onlar için hem de dünya için çok daha iyi olacaktır. Çünkü münafıkça bir iman, imansızlıktan daha yıkıcıdır. Münafık, ilkesiz ve belirsizdir, omurgasızdır, çıkarına uygun olan

her şekle girebilir. Oysa imansız insan ağırlıklı olarak doğasına ve aklına uygun yaşar. Bundan dolayı da en azından ne olduğu-olacağı bellidir, münafığa nazaran insana daha çok güven verir. “El emin” olunmadığı halde “El eminlik” taslamak, olsa olsa bir şark kurnazlığı veya varoşluk olabilir. Bu da doğası gereği düşük bir zekâ ve ahlak demektir.

SÖZLER: Dilleri “kardeşiz”, amelleri “düşmanız” der; dilleri “la ilahe illallah”, amelleri ise “yaşasın putlarımız” der.

∞ bergûnd³⁴² ∞

Onlar akıllarını, kalplerini ve bedenlerini terbiye etmeyecekler mi?

FRAGMANLAR: Siz çölden çıkıp geldiniz deve, keçi kokuları içinde. Bana, Kisra’ya secde et diyemezsiniz!³⁴³

Halil Cibran; “Susmayı gevezeden, hoşgörüyü fanatikten, edebi edepsizden öğrendim.”³⁴⁴ der.

Ben tevhidin anlam ve değerini, kendilerine Müslüman diyenlerin Allah dışında her şeye tapmalarından ve bu nedenle çirkinleşmelerinden öğrendim. Vatan-millet sevgisini de ırkçı-milliyetçilerin hiçbir değer üretmemelerinden öğrendim diyebilirim. Onlar, vatana ve millete hiçbir değer katmayan linç guruhları gibi yaşarlar. Yerel ve evrensel değerde hiçbir şey üretmemeyi ve üretenleri de yok etmeyi mizaçları haline getirmişlerdir.

Cihadist-işgalci yayılmacılıkla İslam, özellikle de İran’ın ve Mısır’ın ele geçirilmesiyle birlikte bir “varoş dini” olmak zorunda kaldı... Kisra’nın da “haklı olarak” söylediği gibi otokton Pers halkı göçebe Araplara göre çok daha fazla gelişmişti.

³⁴² Bergûnd: Varoş

³⁴³ Akkad, Mustafa, 1976, The Message/Çağrı

³⁴⁴ Cibran, Halil, 2017, Aforizmalar, Çev.: A. Erkin Köylügil, Erasmus Yayınları, İstanbul, s. 126

Persepolis'i inşa eden bir kavmin-halkın, çölden gelenlere saygı duyması elbette ki beklenemezdi. Diğer taraftan, her din gibi İslam da mazlumları, yoksulları gözettiği için ilk önce şehirlerin çevresinde yaşayan insanları kendisine çekti. Zaten İran işgal edildikten bir zaman sonra, şehirlerinin etrafına Müslümanlar için yerleşim yerleri inşa edildi. O gün bugündür İslam, bir "varoş dini" olmaya mahkûm edildi. Benzer durum; Şam, Bağdat, Kahire ve İstanbul gibi şehirler için de geçerlidir ve bugün de geçerli olmaya devam ediyor. Mısır ve İran gibi iki kadim yüksek kültür, zaman içinde varoş kültür tarafından tamamen yutuldu. İran varoş bir Şiiliğin, Mısır ise varoş bir "Sünniliğin" merkezi haline geldi. Böylece mevcudu bile koruyamayan, aklını, ruhunu ve motiflerini-kültürlerini kaybetmiş birer ucubelik-köksüzlük ortaya çıktı.

SÖZLER: Bu yeryüzü, güce talip olmayan bir çoğunluğa hiçbir zaman şahit olmadı.

Zamanımızın sanatını, günümüzün herhangi bir evini veya reklam afişini, yaklaşık beş bin yıl önce Nil vadisinde yeşeren sanata bağlayan, ustadan çırağa, ondan da sanatsevere veya kopyacıya aktaran doğrudan bir kültür ilişkisi var. Nitekim Yunan ustaların Mısır okullarına gittiğini göreceğiz ve biz hepimiz Yunanlıların öğrencileriyiz. Bu nedenle Mısır sanatı bizler için ölçülemeyecek bir önem taşımaktadır.³⁴⁵ Bugün dahi aşılamamış bir sanat ve mimari düzeye ulaşmış o kadim Mısır'a, önce Araplar ve sonra da Türkler egemen olmaya çalıştılar ve o kadim düzeyi düşürmekten başka bir iş yapmadılar.

AYETLER: İnananlar! "Raina (bize çobanlık et)," demeyin; "Unzurna (bizi gözet)," deyin ve dinleyin. İnkârcılar için acı bir azap var.³⁴⁶

Firavunlara duyulan saygı hiçbir zaman Tanrıya gösterilmemiştir. Bu durum, insana taptıran bir kültürü hiçbir zaman aşamadığımızı kanıtlar. İnsana değil ama Tanrıya inanma

³⁴⁵ Gombrich, Ernst Hans, 2014, Sanatın Öyküsü, Çev.: Erol Erduran, Ömer Erduran, Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 57

³⁴⁶ Bakara, 104. Ayet

veya inanmama özgürlüğü ile baş başa kalabileceğimiz bir medeniyeti inşa etmedikçe, yeryüzünde Firavunlara kul ol-
maya devam edeceğiz.

*FRAGMANLAR: Asıl sorumsuzluk; anne babalar hastayken çocuk-
ların da öyle olacağını bile bile çocuk sahibi olmalarıdır, sırf herkes
çocuk yaptığı için.*³⁴⁷

Kendinize şunu sorun ve düşünün: Biz Müslümanlar, nasıl
oluyor da pagan-firavunperest dönemin sanat seviyesinde
bile kalamıyoruz?

*FRAGMANLAR: Cahilliğiniz ve aptallığınızla gurur duymaya de-
vam edin!*³⁴⁸

Bu topraklardan Gorki'ler, Kafka'lar ve Dostoyevski'ler çık-
maz. Çünkü bu toprakların Tiflis'i, Viyana'sı ve San Peters-
burg'u yoktur. Bu coğrafyada insanların yan yana yürüyebi-
lecekleri kaldırımlar bile yoktur. Şehirleri olmayanların hiçbir
şeyleri olmaz. Yerleşik olmayanların, havada ve denizde men-
zil almayı geçtim, en azından karada bile menzil alamayanla-
rın; kökleri, evrensel değerleri, devamlılık dinamikleri yoktur.
İşte kendilerine Müslüman diyenlerin durumu tam da böyle
bir olmamışlıktır.

Dikkat edilirse Batılı düşünür, edebiyatçı, bilim insanı ve sa-
natçıların hayatları, yaşadıkları evler üzerinden okunabiliyor.
Fakat Batı dışındakilerin, özellikle de kendilerine Müslüman
diyenlerin; değil doğdukları evleri, büyük başarılarına tanık-
lık eden evlerini bile bulmak pek mümkün değildir. Aklın ko-
nusu kılınmamış bir muhafazakârlık işte böyle köksüz, hasta-
lıklı, devamlılığı olmayan, hiçbir yerde menzil alamayan bir
topluluk ve insan türü ortaya çıkarır.

Gelenek ölmüşlerin yaşayan ruhudur, gelenekçilik yaşayanla-
rın ölmüş ruhudur.³⁴⁹ Müslümanlar gelenekçiliğe sarıldılar;

³⁴⁷ Zvyagintsev, Andrey, 2011, Elena

³⁴⁸ Duprat, Gaston., Cohn, Mariano, 2016, Saygın Vatandaş

³⁴⁹ Fazlıoğlu, İhsan, 2015, Yeniden Mükellef ve Mesul İnsan, İstev Konuşmaları, İstanbul, Youtube

tıpkı tarihe değil de geçmişe sarıldıkları gibi ya da İslam'a değil de İslamcılığa sarıldıkları gibi. Zaten bilinçlerini terbiye etmeyenler başka bir şey yapamazlar.

Sözüm ona muhafazakâr ve-veya geleneği olan toplumlarız; iyi ama şehirlerimiz yok, evlerimizin bize özgü bir formu ve ruhu yok. Hatta evlerimizin içinde gerçek ahşap, demir, bakır ve çelik yerine plastikten ve mdfden yapılmış malzemeler ve eşyalar var. Belleğin, aklın ve devamlılığın değerli görülmediği yerde bunlara elbette şaşırıyorum ama olmamışlığımız beni deli ediyor.

SÖZLER: Önemli sorunların değil, değerli dertlerin olsun!

∞ rewabûna³⁵⁰ ∞

Çok denediniz ego, sence neden olmadı?

Sevgili İsa'nın, "Sezar'ın hakkı Sezar'a, Tanrı'nın hakkı Tanrı'ya." sözü, eğer laikliğe temel olabilecek mahiyette bir ilke ise meşru kabul edilebilir. Fakat Sezar gibi, insanı nesneleştiren zalimlerin varlığına izin vermek anlamına geliyorsa hiçbir şekilde meşru olamaz. İnsanlık ne yazık ki; laiklik, hukuk, iktidar, güçler ayrılığı, ekonomi ve din gibi kurumların da layıkıyla içinde yer alabileceği üst ilkeler ve bunlara bağlı kurumlar inşa edemedi. Zaten bu derece düşmemizin nedeni; ontoloji, epistemoloji ve pratik tevhidini düşünmedeki başarısızlığımızdır.

SÖZLER: *En çok neyden bıktım biliyor musun? Bildiklerimi veya tahmin ettiklerimi okumaktan ve yaşamaktan.*

Din, insanı ve toplumu ne zaman çürütmeye başlar?

Tarihimizde sadece sıradan insanlar değil, büyük zekâlar da ne yazık ki dogmaların, naraların etrafından ayrılmamışlar.

³⁵⁰ Rewabûna: Meşruiyet

Akıllarını hakkıyla kullanmadıkları gibi kullanmaya çalışanları da tekfir etmişler. “Aristoteles kendi dogmalarını kendisi kurar, onun başvurduğu kutsal bir kitap yoktur. Kendini haklı çıkarmak için Zeus'un sözlerini kanıt olarak kullanmaz. Peygamberlik taslamaz. Kimseyi inançsızlıkla suçlamaz. Aristoteles'in sözlerine inanma zorunluluğu yoktur. Oysa hem İbn Rüşd hem Al Gazali, kendi görüşlerine katılmayanları inançsızlıkla suçlarlar. Onların görüşlerine katılmak, dinsel inanç gereğidir.”³⁵¹ Bir yerde kendisini Tanrı yerine koyanlar ortaya çıkmışsa, işte o zaman din artık çürütücü bir işlev görmeye başlar.

Onların tarihini sadece kötü olarak mı görüyorsun ego?

Haşa, bunu yapmak hiç kimsenin haddine olamaz! Naranın ve etrafına topladıklarının geçmişine bakıp tarihimizi sadece bu zannedersek yanılırız. İnsanı özneleştirecek ruhu bu toprakların abdallarında, dervişlerinde, delilerinde, melamilerinde, ariflerinde ve zariflerinde bulabiliriz. Zalimlerin yoluna minnet etmeyen Nesimlere bakmayı öğrenmemiz gerekiyor. Bu güzel insanlar gibi yüzümüzü Huda'ya çevirmeliyiz.

SÖZLER: “Şeytanın zaferi için gerekli olan tek şey iyi insanların hiçbir şey yapmamasıdır.” Edmund Burke

Onlar neden böyle sürekli yozlaşıyorlar?

İslami kültürde hiç kimse ve hiçbir kurum kendisini yozlaşmadan uzak tutamaz. Çünkü varlığa ve varoluşa uygun olan hiçbir ontolojik, epistemolojik ve pratik bütününe sahip değil. Kuran'da “düşünmüyor musunuz” sözü “iman etmiyor musunuz” sözünden fazla geçer.³⁵²... Buna rağmen Müslümanlar hiçbir zaman ontolojisi, epistemolojisi ve pratiği ile bir bütün olan hayatı düşünmediler. Bunlardan herhangi birisini bile dert edinmediler. Batılılar ise bu üç alanı tevhit üzere olmasa da aklın konusu yapmayı başardılar. Batılı insan ve kurumların “güvenilirlik” konusunda bu derece tartışmasız bir

³⁵¹ İbn Rüşd, 2011, Din Felsefe Tartışması, Çev.: Hüsen Portakal, Cem Yayınevi, İstanbul, s. 22

³⁵² İslamoğlu, Mustafa, 2017, Modern Dünyada İnsan ve Din, İstanbul, Youtube

biçimde dünyanın her yerinde kabul görmelerinin nedeni budur.

SÖZLER: Büyükleri olmayan insanlar, topluluklar, toplumlar ve devletler zorunlu olarak korkuyla hareket ederler.

∞ bîst û yek³⁵³ ∞

Onlara yakın geleceklerini göster ego!...

FRAGMANLAR:

- ... *Şu Avrupa da olmasa ne yapacağız?... Yüzyılın doğuşu, 20. yüzyılın doğuşu. Kimden yardım alsam? Kim var... Tolstoy, Çehov uykuda, uzun süre uyanmazlar... Çocuklar (halk) katı yüreklidir, özellikle aileleri uykudayken. İşte 20. yüzyıl böyle başladı. Babalar uykuya daldı. Söyle melek, bizleri gelecekte bekleyen şey nedir?*

- *Özgürlük, adalet ve kardeşlik.*

- *Marianne şakanın sırası değil!*³⁵⁴

Görüyorum ki kendilerini ve topluluklarını Müslüman gören bazı entelektüeller, İlkçağ Yunan Uygarlığını bir Pagan dönem olarak değerlendiriyor, kendilerinden uzaklaştırıyor ve şeytanlaştırıyorlar. Oysa onların putlarını dünyaya tapmak için kullandıklarını, Afrodit veya Zeus için birbirlerini öldürdüklerini hiç sanmıyorum. Buna mukabil siz; mezhep, ata-ırk, toprak ve mal-mülk için birbirinizi Allah Allah diyerek boğazlıyorsunuz. Allah'ı bile dünyaya tapmanın aracı haline getirdiniz. Keşke aklınızı biraz kullansanız da bugün insanı özneleştiren neredeyse her şeyin o Pagan dediğiniz dönemin mirası olduğunu görseniz.

Sevgili İsa çarmıh boynunda yürürken bir muktedir pencereden aşağı bakıp şunları söylüyor: "Bu adamı tanıyorum. Ben de oradaydım ve sözlerini duydum. Suçlandığı şey sadece -bu

³⁵³ Bîst û yek: Yirmibir

³⁵⁴ Sukurov, Aleksandr, 2015, Frankofonia

tapınağı yakın, üç gün içinde onu yeniden yükselteceğim- demesi. Hepimiz şaşırдық ve düşündük. Anladık ki bahsettiği şey ‘dönüşüm’dü.”³⁵⁵ Daha öncesinde nice Peygamberler ve sonrasında sevgili Muhammed “dönüşüm” için mesajlar getirdiler. Hayatlarını bu uğura, yani Tevhide adadılar. Ama olmadı, hiçbirisi bunu başaramadı. Bütün insanlığın sorumluluğu bu “dönüşüm” olmak zorunda. Çünkü zalimler ve zalim alışkanlıklarımız dönüşmek zorunda.

SÖZLER:

Gittim Sevda Bahçesine

Ve hiç görmediğim bir şey gördüm:

Bir kilise yapılmıştı ortasına,

Çocukluğumda oynadığım çimenlerin.

Ve bu Kilisenin kapıları kapalıydı,

Ve “İçeri Girilmez” yazılıydı kapının üzerinde;

Şöyle döndüm baktım Sevda Bahçesine

Bir zamanlar sevimli çiçeklerle doluydu;

Ve gördüm ki mezarlık olmuş her yan,

Ve mezar taşları var çiçeklerin yerinde;

Ve karalara bürünmüş Papazlar çevrelerinde dolaşmakta,

Ve bağlamışlar neşelerimi heveslerimi dikenliklere.

William Blake – Sevda Bahçesi

Şimdi buldun mu o güzel örnekleri?

Evet, buldum hayy... Ben de bütün insanlara “mabetleri-tapınakları terk etmelerini” söyleyeceğim. Çünkü mabetler Tanrının değil, beşerin yüceltiği ve insanların düşürüldüğü yerlerdir.

Bu “terk edin” çağrısı bir emir mi ego?

Emir dilinden anlayanlar için bir emirdir. Öğüt dilinden anlayanlar için bir öğüttür. Dua dilinden anlayanlar için bir duadır. İbadet dilinden anlayanlar için bir ibadettir.

³⁵⁵ Majewsky, Lech, 2011, The Mill And The Cross

İbrahim'in, Musa'nın, İsa'nın ve Muhammed'in teklifleri vardı, peki senin teklifin nedir?

Ben peygamber değilim, bir düşünürüm. Benim teklifim, bütün dinleri de içine alan Tanrısal ilkeye-Tab'a sarılmaktır. Ona nasıl sarılacaklarını altı kitapta yazacağım. Bilsinler ki Tevhidin menzili yeryüzünde ikame edilmeden insan ayağa kalkamaz.

SÖZLER: Tevhit yeryüzüne indiğinde bütün dünya cennet gibi bir mabede dönüşür.

Onlar köle ahlakını çok sevdiler ve bu ahlakı dünyaya çirkince tapmanın aracı haline getirdiler. Kendi elleriyle iç ve dış "düşmanlar" yarattılar, bu "düşmanların" varlığını bahane ederek hukukun üstünlüğünü, güçler ayrılığını, temel hak ve özgürlükleri kendi halkları için de yok saydılar. Bu köle ahlakına sahip olan muktedirlerin egemenliğindeki halklar da köle ahlakına alıştılar. Özgürlüğe düşman olan bu insan tipi, kendi öz evlatlarına "size güveniyorum ama çevrenize güvenmiyorum"u bahane ederek onlar için de özgürlüğü yok saydılar. Bu kölelik zinciri artık yıkılmalıdır.

SÖZLER: "Kuran konuşmaz; Onu insanlar konuşturur." Ali

İslami coğrafyada en iyi kurumsallaşmış olan şey ilkesizliktir. İlkesizliğin zorunlu sonuçları ise ikiyezlülükler, adaletsizlikler ve bitmek bilmez savaşlardır. CHP-Kemalistler iktidardayken İslamcılar-Osmanlıcılar ikiyezlülüğe mahkûmdu. AKP-İslamcılar iktidardayken de bu sefer Kemalistler ikiyezlülüğe mahkûm hale geldiler. Kürtler, Aleviler ve gayri Müslimler ise bu iki zihniyete göre de öteki durumunda oldukları için onlar zaten her zaman ikiyezlülüğe mahkûmdular. Gördüğüm kadarıyla elinizde kendinizi savunacak bir gücünüz yoksa veya kendinize alternatif bir dünya kuracak kadar güçlü değilseniz, bu coğrafyada yaşamda kalabilmek için ikiyezlü olmak zorundasınız. Genel olarak Şii dünyada, özellikle de İran'da ikiyezlülük dinen bile doğru kabul edilir. Varlığını ve inancını korumak için ikiyezlülük meşru bir araç olarak görülür. Türkiye'de devlet içinde örgütlenen Fethullah

Gülen örgütü de ikiyüzlülüğü “çok başarılı şekilde kullandığı” için bütün devleti ele geçirecek noktaya geldi. İlkenin ya da hukukun üstünlüğünün ikame edilmediği yerlerde ikiyüzlülük kurumsallaşır. Peygamberimiz “el emin” di, dinimiz ise ikiyüzlülüğü “münafıklık” olarak görür ve lanetler. Ama gelin görün ki İslami topluluklarda en fazla kurumsallaşmış olan şey budur. İlkenin olmadığı İslami topluluklarda her insan, hayatı cehennem gibi yaşar. Bu coğrafyada insanlar sırf hayatta kalabilmek için ne zaman yapıldığı tam olarak bilinmeyen sessiz, yazısız bir sözleşmeyle ikiyüzlülüğü inşa etmişlerdir.

SÖZLER: Onlar münafıkperverliği yüceltiler.

FRAGMANLAR: Stalin, bağımsız sosyalist güçlere hiç güvenmez. Rus modelini örnek almaya yanaşmayan Tito'ya da güvenmez. Tito'nun emperyalist bir casus olduğu ilan edilir. Titocu kelimesi casus ile eş anlamlıdır. Aynı durum “Troçkist” kelimesinde de vardır.³⁵⁶

Tevhid bir defa parçalandı mı sürekli dağılma ve parçalanma kaçınılmazdır. Muktedir, kendi gücü dışındaki özgür-özerk iradeleri her zaman gayrimeşru görür ve bunu kitlelere benimsetecek iktidar araçlarına ve ideolojik motiflere-kodlara sahiptir. Muktedir; birine casus, düşman, terörist dediğinde de vatansever, dost, şehit dediğinde de yalan söylüyordur. Onlar dünyaya çirkince tapanların en çirkinleridirler.

SÖZLER: Güzel aşk nedir diye sorarsın? ... Bak derdi olana ve sorumluluğu yüklenene; dertsizliğinin ve sorumsuzluğunun farkında olanlar nasıl da toplanıyor etrafında!

Söyle bana hayy, Söen Medeniyet ne zaman?

Güzelin, iyinin ve doğrunun tevhidi hayat bulduğu zaman.

³⁵⁶ Gavras, Costa, 1970, L'aveu

Onların büyükleri yok, bu yüzden onlara karşı merhameti elden bırakma ego!

Hiçbir anne ve baba, çocuklarını benim sevdiğim kadar sevemez. Çünkü onlar çocukları için en fazla yaşar ve ölürlər. Ben ise hem yaşarım hem ölürüm hem de düşünürüm. Üstelik bunları bütün insanlar ve doğa için yaparım. Bu nedenle bilincin hakkını veren her düşünür, bütün insanların büyüğüdür ve değerlerinin koruyucusudur. Büyüğü-büyükleri olmayan toplumların anne ve babaları da büyük olamazlar. Çünkü onlar ve çocukları, dünyaya tapanların kölesi olmak dışında bir şey yapamazlar.

Hiçbir dersi, Batılı bilim insanı ve filozofların adlarını, kavramlarını, yasalarını, teorilerini ve yaklaşımlarını kullanmadan işleyemezler. “Çocuk nerede okuyor” dediğinizde “Amerika’da ya da İngiltere’de okuyor” derler. Ama bu durumlarına rağmen “dünyanın bizden öğreneceği çok şey var” sözünü de ağızlarından düşürmezler. “Nedir bu şeyler” dediğinizde ise “onları siz araştırıp-düşünüp bulacak ve Batılılara öğreteceksiniz” derler. Tam bir omurgasızlık örnekiler ve bir memur maaşıyla bile girmeyecekleri şekil yoktur. Devlete, ırka, paraya, makama ve şöhrete taptıkları için bu halde olduklarını göremeyecek kadar bilinçleri donmuştur.

SÖZLER: “Cehalet, ayrıcalıklı sınıfın ustaca kullandığı bir silahtır.” Karl Marks

Mekke müşrikleri “La İlahe İllallah” dediklerinde neleri kaybedeceklerini biliyorlardı ve bu nedenle Müslüman olmamayı tercih ettiler. Biz ise hem “La İlahe İllallah” dedik hem de ellerimizle yapıp ettiğimiz putları terk etmedik. Bizler söz ile davranışın tevhidini parçaladık ve münafıklığı kurumsallaştırdık. Bizim Müslümanlığımız, Mekke müşriklerinin İslam’a

³⁵⁷ Nezan: Cahil

sırt çevirmeleri kadar bile asil bir davranış değildir. O müşrikler ne yaptılarsa bedelini göze alarak yaptılar ve bizler gibi münafık olmaktansa imansız olmayı tercih ettiler.

Kendilerine Müslüman diyenlerin, başkalarına sunacakları “teklifleri”, söyleyecek “sözleri” ve örnek alınacak bir “temsilleri” yoktur. Onlar köleliği bitirmek yerine köle ahlakını sevdiler, kendilerine iç ve dış düşmanlar yaratarak dünyaya çirkince taptılar. O kadar çirkinleştiler ki, onlarla değil dünyada birlikte yaşamayı, cennette bile bir arada olmak istemem. Zaten bu çirkinliği cennete alan bir varlık tanrı olamaz, ben onlardan değilim.

SÖZLER: "Dünyanın en tehlikeli hali, cehaletin örgütlü eyleme geçme halidir." Goethe

Halid b. Velid’in ağzından, işgal edilen toprakların halkına şunlar deniliyor: “Müslüman olduğumuz ve Allah bize bu yetkiyi verdiği için, şu andan itibaren bu topraklar artık bizim oldu! Dolayısıyla burada yaşayabilmeniz için ilk seçenek olarak dinimizi kabul edecek, bizle birlikte savaşa katılacaksınız; bunu kabul etmezseniz, o durumda bizim buradaki otoritemize boyun eğecek, kendi öz topraklarınızı bize karşı korumayacak ve artık bizim sayılan bu topraklarda güven içinde yaşayabilmeniz için bize haraç vereceksiniz; yok bunu da içinize sindirmiyorsanız, o zaman günah bizden gitti.”³⁵⁸

Dindar insan eylemde bulunur. Ama eyleminin amacı, onun gözünde, etkileyemediği öte dünyadadır ve etkililik Tanrıdan gelir ve dolayısıyla insanda eyleme girişen Tanrıdır ve böylece, insanın eylemi, onun özgürlüğünü ve varlığını gerçekleştirmez ve aradığı Doyumu sağlamaz ona.³⁵⁹ Bedene, içine doğduğu zamanın, toplumun kültürüne hapsolmuş ve ölüme doğru olan insanın, “tamamen” özgür olması, varlığını gerçekleştirmesi ve doyuma ulaşması zaten imkânsızdır. Bu imkânsızlığın yarattığı trajediyle baş etmek, bu acıya karşı

³⁵⁸ Aydın, Erdoğan, 2007, Nasıl Müslüman Olduk?, Kırmızı Yayınları, İstanbul, s.49

³⁵⁹ Kojeve, Alexandre, 2001, Hegel Felsefesine Giriş, Çev.: Selahattin Hilav, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 20

yine de hayatta kalmak, din gibi “afyonları-acı azaltıcıları” zorunlu ihtiyaç haline getirir. Dinin rahmet olarak adlandırılmasının bir nedeni de budur. İnanan ve inanmayan insanın, dine bu şekilde bakması hayati önemdedir.

Buradan bir sonuç çıkarabiliyor musun ego?

Evet, buradan zorunlu olarak şu sonuç çıkar: Dünya hayatı çok ama çok değerlidir, hatta Tanrı, adeta dünya hayatı üzerine titriyor diyebilirim.

Peki ama neden?

Öyle sanıyorum ki; ilke-Tab, sezgi ve tevhit çağ dalgalarını yaşamadan bunun nedenini tam olarak bilemeyeceğiz.

Ne görüyorsun ego?

Tevhit dinlerinin hiçbirisi sadece öte dünya merkezli değildir. Hatta daha çok dünya merkezlidirler ve dünyadaki davranışların sonsuz bir ahiret hayatında karşılıklarının olacağını söylerler. Dünya önemsiz olsaydı etkisi sonsuz olabilir miydi? Elbette olmazdı! Dünya hayatı çok önemli ama bizler her şeyi kötücül hale getirmekte ustalaşmışa benziyoruz.

Ne demek istiyorsun?

Din daha çok büyücülerin ve ekonomi-politik öznelerin kontrolünde hayat buluyor ve dünyada karşılığı olmayan ritüellere dönüştürülüyor. Hayata değen yönleri, büyücülerin-egemen öznelerin çıkarlarına uygun şekilde araçsallaştırıldıkları için yıkıcı sonuçlar doğuruyor. Sırf bu şekilde kullanılıyorlar diye dinleri suçlayamayız. Tabi bu kötü kullanım sadece dinler için değil, ideolojiler için de geçerlidir. Örneğin; Marks'ın felsefesinden milyonlarca insanın öldürülmesi gibi bir durum çıkmaz ama o felsefe bazı egemenlerin eline düşüp araçsallaştırılınca zulme dönüşüverdi. Bunun için ne Marks'ı suçlayabiliriz ne de mazlum halkları. Bugün bilimde de durum farklı değildir. Bir savaş gemisinin yeterli hıza ulaşması için ön tarafının tasarımı yapılırken suda yüzen kuşların vücut tiplerinden faydalanılıyor, denizaltılarda balıkların, uçaklarda kuşların model alındığını ya da ekonomide Fibonacci sayılarının oranlarının kullanıldığını görüyoruz. Fakat bunların hepsi

egemenlerin kontrolünde ve onların daha güçlü olmaları yönünde kullanılıyor. Medya ve üniversiteler kontrollerinde olduğu için bizi de doğayı da ürün ve hizmetleri de istedikleri gibi programlayabiliyorlar. Durum böyle diye bilim ve teknoloji suçludur diyebilir miyiz? Elbette diyemeyiz. O halde din, felsefe ve bilim gibi her türlü değer, güç temerküz oyunlarına alet edilmemeleri için gerekli önlemleri almak zorundayız.

Bunları kendilerine Müslüman diyenlerin de görmeleri için ne gerekiyor ego?

Onların dertleri ne geçmiş ne şimdi ne de gelecek oldu. Onlar sadece ve sadece yer, içer, ürür ve ölürler. Hem "İlim her Müslümana farzdır." diyen sevgili Muhammed'in dininden olduğunuzu iddia edeceksiniz hem de kendi tarihinizi bile M. G. S. Hodgson'dan öğreneceksiniz! Eğer bilseydiniz bu yaman çelişki derdiniz olurdu! Görmek ve bilmek için canlı bir bilince sahip olmak gerekir ama derdi olmayanlar zamanla yaşayan ölümlere dönerler, bizim başımıza gelen de tam olarak budur!

SÖZLER: Sen Hira'da çekilen derdi bitti mi sandın!

Biz onların ne konuştuğunu iyi biliyoruz. Sen onların üzerinde bir zorba değilsin. Uyarılarımdan korkanlara sen bu Kuran ile öğüt ver.³⁶⁰

Bir lamba hareket etmeden de etrafını aydınlatır. Müslümanlar tevhidin gereklerine uygun yaşasalar bütün insanlık etraflarında toplanırdı. Fakat onlar dinlerini cihat adı altında dünyaya tapmanın aracı haline getirdiler ve zalimlerden oldular. Yaptıkları şey ne fenadır, keşke bilseler!

Kuran; seher vaktinde, güneş tam tepedeyken ve batarken, cuma gününde, oruçta ve namazda tevhitte dur der. Durmayı, düşünmeyi, ilkeli ve omurgalı olmayı öğretir, böylece sorumluluk yüklenebilecek insanı yaratmak ister. Bu hiçbir şekilde duramayan, azgın, had hudut, pusula bilmeyen bizler hangi

³⁶⁰ Kaf, 45. Ayet

günahın bedeliyiz! Mezarlarımıza girmeden önce en azından durmaya niyetlenmeyecek miyiz?

Dikkat ederseniz hiçbir Müslüman, “Arap’ın Arap olmayana üstünlüğü yoktur” diyen, ölüm döşegindeyken bile evdeki birkaç dirhemini dağıtılmasını dert edinen Muhammed’e inanmaz, daha doğrusu böyle bir Muhammed’i hayatın içine getirmek istemez. Onlar ırklarına ve dünyaya tapmalarına aracılık eden, İstanbul’un ele geçirilmesini öven Muhammed’i severler. Dini bile dünyaya dalmanın aracı haline getirenler cennetle ödüllendirileceklerine inanıyorlar. Aman Allah’ım!

SÖZLER: Onlar sevgili Muhammed’in mirasını sakalı ve hırkası sandılar.

∞ tewratê-şerîet³⁶¹ ∞

Genel görüş olarak “şeriatın”, yani “doğru yolun” dört kaynağı-temeli olduğu kabul edilir ve bunlar hiyerarşik olarak şu şekilde sıralanır:

- I. Kuran
- II. Sünnet: Muhammed Peygamberin önce sözleri sonra davranışları referans alınır.
- III. İcma: Sahabelerin bir konu hakkındaki ortak hükümleri ve bazılarının davranışları.
- IV. Kıyas: Kuran, sünnet ve icmadın yola çıkılarak yapılan akıl yürütmeler.

Burada sayılmayan ama bunların genel formasyonu haline getirilmiş bir şey daha vardır ki, o da insanın dünyaya dalma hastalığıdır. Bu dört kaynağın da yaşam-kültür alanına getirilme biçimi, dünyaya tapan hastalıklı bir insanı önceler.

³⁶¹ Tewratê-Şerîet: Tevrat-Hukuk

İran'ın Kum şehrinden büyük Ayetullah Şeyh Yousuf Saanei adında bir din adamı şunları söylüyor: "İmam Rıza'ya sorunlarımı çözsün diye gittiğimi iddia etmiyorum. Söylediğim tek şey Allah'tan bir ricam olduğu. Ancak konumum gereği yeterli mertebede değilim. Aracı olarak çok sevdiği bir kul olan İmam Rıza'ya gidiyorum."³⁶² Aynı din adamı, İslam'daki kıssasla ilgili öldürme kuralını en güzel kaidelerden birisi olarak gördüğünü söylüyor. Bu adamın Allah'a değil de devletine tapıldığını çok geçmeden anlıyoruz: "Eğer hükümet onları öldürerek güvenliğin artacağına inanıyorsa o zaman bunu yapmakta hiçbir sorun yoktur."³⁶³ Kendilerine Müslüman diyenler; devlete tapmayı, insan öldürmeyi, araçlara inanıp şirk içinde yüzmeyi bir kültür haline getirmişlerdir.

*AYETLER: Din bilginlerini, din adamlarını ve Meryem oğlu Mesih'i Allah'tan ayrı rabler edindiler. Oysa, yalnız tek Tanrı'ya kul olmakla emredilmişlerdi. O'ndan başka tanrı yoktur. O, eş koşukları kimselerden de çok Yücedir.*³⁶⁴

Medine'de çok sayıda Yahudi vardı. Semavi bir dine mensup olan ve kadim topluluklardan olan Yahudiler, İslam öncesinde de sonrasında da büyük saygı görmüşlerdir. Öyle ki çocuğu olmayan Araplar "çocuğum olursa Yahudi din evlerine veya Yahudi ailelerin yanına vereceğim" diyerek dua eder ve çocukları olunca da gereğini yaparlardı. Bu kadim topluluk, sadece Hristiyanlığı değil İslam'ı da çok derinden etkilemiştir... Dinlerin birer kültür haline gelmesi, peygamberlerin yüceltilme biçimi, ırkın-ailenin-kavmin yüceltilmesi, faizli ticaretin kurumsallaşması, ekonomi-politik özne ile entelijansiya sınıfının iş birliği, kadının kötücül olarak görülmesi, sünnet ve kurban gibi ritüellerin semavi din kültüründe yer etmesi gibi konularda Yahudi âlimlerin etkisi belirleyici olmuştur.

Araplar cihat adı altında dünyayı kana buladıkları sıralarda, Yahudiler "karada menzil almış bir topluluk" olarak okuyor ve düşünüyorlardı. Birçok Yahudi, inanmadığı halde Arapla-

³⁶² Thomas, Antony, 2011, İslamiyet ve Kuran, National Geographic Belgeseli

³⁶³ Thomas, Antony, 2011, İslamiyet ve Kuran, National Geographic Belgeseli

³⁶⁴ Tevbe, 31. Ayet

rın zorlamaları sonucunda inanıyormuş gibi yaptı. Daha İslam'ı kendileri yaşamadan, aklın konusu kılmadan bir işgal aracı haline getiren Araplar, işgal ettikleri Fars ve Berberi topraklarında olduğu gibi kendi topraklarında da ancak bir "varoş dindarlığı" şeklinde yaşam kurabildiler. Bunun sonucu çok ama çok yıkıcı oldu. Son din İslam, teorisiz, ilimsiz bıraktı ve salt işgalci pratiğe hapsedildi. Esas teoriyi ise daha çok bu işte maharetli olan Yahudiler inşa etti.

Esas teoriden neyi kastediyorsun ego?

Dinin hayatla ilgisi olmayan ritüellere dönüştürülerek göğö gönderilmesini, kültüre yedirilmesini ve peygamberin söz ve davranışlarının dinin yerine geçirilmesini kastediyorum.

SÖZLER: "Müslümanları dikkate alsaydım Müslüman olmazdım."
Cat Stevens-Yusuf İslam

∞ baweriya mirî³⁶⁵ ∞

Dünyaya tapanlar, kime hizmet ettiklerini biliyorlar mı?

SÖZLER: "Önce İslam'ı Müslümanların elinden kurtarmak lazım." Muhammed İkbâl

"DİNİN ESAS ANLAM

Kurallara ve törenlere uymaktır %64

İnsanlara iyilik yapmaktır %36

DİN ESAS OLARAK

Ölümden sonrasına anlam kazandırır %79

Yaşadığımız dünyaya anlam kazandırır %21

Aile reisi erkek olmalı %74 (Erkeklerle göre), %69 (Kadınlara göre)

³⁶⁵ Baweriya Mirî: Ölü İman

Kadın hep kocasına itaat etmelidir %67 (Erkeklere göre), %57 (Kadınlara göre)”³⁶⁶

İşte son dinin ölü hali ve işte köle ahlakının istatistiğe dökülmüş hali. Kadını köle yapmak isteyen erkek ve erkeğe köle olmak isteyen kadın... Tam bir omurgasızlık yarışı, Allah'ım bu nasıl bir çirkinliktir! Akıllarını o kadar yitirmişler ki, bu coğrafyada şeytanın işini kemal mertebede yapmasına gerek yok, hatta şeytana gerek yok, her bir insan zaten yeterince şeytanlaşmış.

AYETLER: “...Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam'ı/Allah'a teslim olmayı seçtim...”³⁶⁷ “Allah katında din İslam'dır/barış ve esenlik için Allah'a teslim olmaktır...”³⁶⁸

Ne yaşadıklarımızı ne de yaşayacaklarımızı aklın konusu kılabiliyoruz. Bizler, Kuran'ı bile okurken “kaybedeceklerimizi” değil “kazanacaklarımızı” düşünür ve onları ararız. Kaybetmeyi öğrenmemek, bunu görmemek, kaybetmeyi sevmemek ahlakımız olduğu sürece kendimizden mahrum kalmaya devam edeceğiz.

SÖZLER: Hiçbir şey kendimizin yerine geçemez, bütün dünya bizim olsa bile!

Piknik yaparken, yakan top oynarken veya “kardeş kardeş” ders dinlerken bazen de sevişmek isterdik. Fakat sevişmeyi istemiyormuş ve hatta hiçbir zaman düşünmüyormuş gibi yapardık. Bunu en iyi yapanımız ise en ahlaklımız olurdu. Bu şekilde “ahlaklı oldukça” sadece kendimizi ve çevremizdekileri değil Tanrıyı da kandırdığımızı sanırdık. İki yüzölçümümüzün ahlaksızlık olduğunu bize söyleyecek, kendisine güvenebileceğimiz, özgür akıl ve vicdan sahibi bir tane büyüğümüz bile yoktu. Müslümanlar, büyükleri olmayan topluluklardır ve ne yazık ki büyüklerinin olmaması ile övündükçe cenneti garantilediklerini sanıyorlar. Düşüncenin olmadığı

³⁶⁶ Dünya Değerler Araştırması, 2011

³⁶⁷ Maide, 3. Ayet

³⁶⁸ Ali İmran, 19. Ayet

yerdeki ölü iman işte böyle bir çirkinlik yaratıyor. Cennet nerede bilmiyorum ama bilincin ve doğanın terk edildiği her yer kesinlikle cehennemdir. Gördüğüm kadarıyla bütün Müslümanlar cehennemdeler, kendi elleri ile yapıp ettikleri bir cehennemde.

SÖZLER: "Gerçek yalnızlık, insanın sadece rolünü oynamasını isteyen insanların arasında yaşamasıdır." Edith Wharton

Batı dışındaki topluluklarda ve özellikle de İslami topluluklarda ilan edilmemiş, ne zaman yapıldığı belli olmayan bir erkek-kadın sözleşmesi var. Bu sözleşmeye göre; kadın evinde oturacak, erkeğin her isteğini yerine getirecek, bunun karşılığında erkek ona bakacak ama erkek istediği gibi yaşamına devam edecek. Bu topraklarda dünyayla-mülkle girişilen çarpık ilişki, zincirleme bir köleliği kurumsallaştırmışa benziyor. Erkek, egemene ve egemen kültürüne boyun eğerse mal-mülk edinme hakkına sahiptir. Kadının böyle bir hakkı yoktur, kadının uslu durursa erkeğin payından yaşayacak kadar pay alır.

SÖZLER: Sigarayla mozaikliyorlar ama hiçbir silâhı ve insan öldürmeyi mozaiklemiyorlar.³⁶⁹ Mustafa İslamoğlu

Bütün mülkler üzerinde sultan dışında kimsenin "mutlak hakkı" yoktur. Sultan, istediğine istediğini verir, istediğinden de istediğini alır. Bunu engelleyecek, sultan üstü bir yasa yoktur, sultan yasaya değil, yasa sultana bağlıdır. Her şey Allah'ın yeryüzündeki gölgesi olan sultana aittir. Sultan, egemenliğini her yere yaymak için erkeği kullanır. Erkek, kendisinin kulu olduğu sürece mal-mülk edinebilir. Bu, kul olan erkeğin hakkı değildir, sultanın bir lütfudur. İşte kadın, sultanın erkeğe verdiği bu lütuftan pay almak için, sultanın kulu olan erkeğin kulu olur. Bu topraklarda kadın; kölenin kölesidir. Erkeğin adı sultanın lütfu kadar vardır, kadının adı ise erkeğin lütfu kadar vardır. Bu o kadar uzun zamandır yaşanıyor ki, mevcut düzeni değiştirme girişimlerini erkek kadar kadın da istememeye başlamış. Kölelik fena halde kök salmışa benziyor

³⁶⁹ İslamoğlu, Mustafa, 2019, Siretü'l Kur'an, 7. Ders: Cahiliye Siyaseti, Hilal TV. Youtube

ve sultanın yerine geçmiş olan eril-tekçi-merkeziyetçi devlet de kölelik zincirinden çok memnun görünüyor.

SÖZLER: Çirkinliğimiz derdimiz olmadıkça, düşmeye devam edeceğiz.

Bu topraklarda; Vincent van Gogh, Pablo Picasso, Salvador Dali, Zdzislaw Bekinski, Franz Kafka, Fyodor Dostoyevski, Friedrich Nietzsche, Ludwig Wittgenstein, Arthur Schopenhauer, Ingmar Bergman ve Andrey Tarkovski doğuracak analar yoktur, olsalar bile babalar yaşamalarına izin vermez, babalar izin verse sultan-iktidar-devlet izin vermez. Bütün bunlara rağmen ortaya çıkan da ancak bir sapma olabiliyor ve bu nedenle de devamı gelmiyor. İbn Rüşd, İbn Haldun, Farabi ve Said Kurdî o sapmalardandı. Onlar ne birilerinin devamıydılar ne de birileri onların devamı durumunda. Köksüzlüğümüzle ne kadar "övünsek" azdır!

SÖZLER: "Eğer erdemli eylem bize haz vermiyorsa, bu zaten erdemli olmadığımızdan ötürüdür." ³⁷⁰ Andre Comte-Sponville

İlkçağ Yunan Uygarlığındaki insanların hayatlarını düzenleyebilecek kitaplı bir dinleri yoktu. Bu nedenle düşünmek zorundaydılar. Diğer halklar ise tek Tanrılı dinlerin-kültürlerin içinde olduklarından hayatlarını düzenleyebilecek kitapları vardı. Bundan dolayı da düşünmeye pek de ihtiyaç duymadılar. Yunan; düşünmek, aramak, bulmak zorundaydı ama Doğu bunlara zaten sahip olduğuna inanıyordu. Diğer taraftan tek kitaplı-Tanrılı inanç, tekleştirici-monist kültürün ve despotik liderlerin doğmasına neden oldu. Yunan ise hem dini hem siyasi-politik hem de ekonomik olarak plüralist bir kültürdü. Yani ortada birbirinden farklı kuvvetler vardı ve bu durum da doğası gereği düşünceye yansdı.

Doğuda Batılı anlamda ahlak yoktur, çünkü birey-fert yoksa seçim-irade de olmaz, seçim-irade yoksa ahlaki davranış da olmaz. Birey, seçim ve irade nesnel bir biz içinde erimiştir.

³⁷⁰ Comte Sponville, Andre, 2004, Büyük Erdemler Risalesi, Çev.: Işık Ergüden, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, s. 378

∞ kolonî³⁷¹ ∞

Onlar nasıl bir şeyle karşı karşıya olduklarını fark edemiyorlar mı?

Batı biliş çağı dalgasında, biz ise duygu çağı dalgasında olduğumuz için, mevcut gerçeklik hakkında net bir düşünce veya bilgiye sahip olmakta güçlük çekiyoruz. Bizler sömürüldüğümüzün ve sömürülmeye son derece açık topluluklar olduğumuzun farkında bile değiliz.

Batı; devamlılığı olan, karada, havada ve suda görece menzil alabilmiş, buralarda “yaşam inşa edebilmiş” tek uygarlık deneyimidir. Onların sömürme araçları bile o kadar gelişmiştir ki, karşı koymak bir tarafa herkes bu araçların nesnesi olmak için yarışır... “Amerikalıların giriştikleri faaliyetlerin temelinde American Board of Mission vardı. 1895 yılında bu örgütün sorumlularından biri olan Mr. H. O. Dwight yaptığı bir açıklamada şunları söylüyordu: Ticari ilişkiler yönünden misyonlar bu bölgede uygun bir ortam yaratmışlardır. Bu ortam misyonlarının iki yönlü çalışmaları sayesinde gerçekleşmiştir. Geniş bir eğitim düzeni; geniş bir basın yayın örgütü. Biz bu bölge halkını yalnız bizim sattıklarımızı almaları için değil, gelecekte kurulacak tesisleri geliştirip yaşatabilecek bir düzeye gelmeleri için de eğitiyoruz. Bu yoldan Amerikan yatırımlarına yeni alanlar açmak umudundayız. Örgütün devamlı olarak yaşayabilmesi için yapılan harcamalar yıllık altı milyon dolar civarındadır. Amerikalılar Asya Türkiye’sinde daha şimdiden karlılığa geçen bir iş kurmuşlardır. Bu durum bütün bölge halkının bir gün bizim müşterimiz olacağına dair umudumuzu gerçekleştirmektedir. Şu anda Asya Türkiye’sinin değişik bölgelerinde 435 okulumuz ve bunlarda eğitim gören 19795 öğrencimiz mevcuttur.”³⁷²

³⁷¹ Kolonî: Sömürge

³⁷² Yerasimos, Stefanos, 1974, Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye, 2. Tanzimattan I. Dünya Savaşına, Çev.: Babür Kuzucu, Gözlem Yayınları, İstanbul, s. 948 (Earle, E. M. American Mission in the Near East/ Yakın Doğuda Amerikan Misyonları, Foreign Office Cilt: 7, No: 3)

T.C. Devleti bir tane Kürtçe eğitim veren okula ve hatta kursa bile tahammül edemezken, yabancı okullara bütün kapılarını açmıştır. Sömürölmeye açık olmak hatta bunu talep etmek her Asya devletinin temel karakteristiğidir. Tabi varlıklarının küresel egemenlere de bağılı olduğunu unutmamak gerekiyor.

Hangi ırktan veya inançtan olursak olalım, hepimizin hayalinin bu okullarda okumak olduğunu da belirtmeliyim. Sadece Amerika'nın değil, bütün gelişmiş ölkelerin benzer kurumları Türkiye'de ve gelişmekte olan diğer ölkelerde var ve sayıları her geçen gün artıyor. En az onlar kadar bilimin, sanatın, edebiyatın, felsefenin, sporun, liyakatin ve adaletin hakkını verebilecek iyi kurumlar inşa edemediğimiz sürece bu kurumlara mahkûm kalacağız. Bu kurumlara en sert eleştirileri getirenlerin akıllarında, bu okulların ve muadillerinin dışında üretilmiş bir tane bile kuram-ekol olmaması, körlüğümüzün derecesini ziyadesiyle gösteriyor.

İhtiyaç duyduğumuz ve-veya tükettiğimiz maddi manevi şeyleri, geldikleri ölkelerin bayraklarıyla zihnimizde canlandırabilirsek her taraftan kuşatıldığımızı açık seçik bir şekilde görürüz. Bunu görmek için filozof olmaya gerek yoktur.

Onlara da sömürgeci olmalarını mı tavsiye ediyorsun?

Hayır, sömürölmeye açık hale gelmeyin diyorum.

Onlar sömürebilirler mi?

"Müslömanlar" Batılı hiçbir toplumu sömüremezler. Bunun nedeni çok adaletli-ahlaklı olmaları değildir. Esas neden, sömürme için gerekli olan akla, maddi ve manevi araçlara sahip olmamalarıdır. Diğer neden ise sömürmekten ziyade sömürölmeye daha açık olmalarıdır. Çünkü hiçbir evrensel değeri, hukuku ve ilkeyi ikame edemediler. Kendi vatandaşlarının en az üçte birini resmi olarak düşman gören yapısal sorunlara sahipler.

İngilizlerin soft power, diğer bir değışle sömürge kültürü üreten kurumlarından British Council benzeri yapıları, Türkler de taklit etmeye başladı... "British Council, 100'ün üzerinde ölkede faaliyet gösteriyor. Kurumun Alman muadili Goethe-Institut 98 ölkede, Çinlilerin Konfüçyüs Enstitütüsü 50 ölkede, Kore Kültür Merkezi 28 ölkede, İspanyolların Instituto

Cervantes' i 20 ülkede faaliyette bulunuyor. Alman dilinin diğer bir temsilcisi Avusturya Kültür Ofisi'nin (Österreichisches Kulturforum) de 30 ülkede şubesi var."³⁷³ Türkiye bu alandaki yarışı Yunus Emre Enstitüsü, TİKA, TÜRKSOY ve Türk Kızılay' ı gibi araçlarla yapmaya çalışıyor. Fethullah Gülen hareketi de Türklerin-devletin dünyayı sömürme girişimlerinden biriydi. Hatta en gelişmiş araçları bu hareketti ama bu işler sandıldığı kadar kolay olmadığı için yaptıkları 15 Temmuz darbe girişimi ile az kalsın kendi sonlarını getiriyorlardı. Az önce saydığım sömürgeci güçlerden Çin'i dışarıda bırakacak olursak diğer ülkelerin karada, suda ve havada menzil aldıklarını görürüz. Müslümanlar ise herhangi bir yerde menzil alamadıkları için, sömürmek isteseler de bunu yapacak araçlardan mahrumlar diye düşünüyorum.

O halde ego, sor onlara!

Peki siz, gittiğiniz yerlere ne götürmeyi planlıyorsunuz? Şehircilik mi, bilim mi, felsefe mi, sanat mı, teknoloji mi, neşe ve tutku mu, adalet mi, kadın-erkek eşitliği mi, hukuk mu, eğitim mi, gelişmiş dil mi? Bunların hangisi sizde var ki dünyaya da öğreteceksiniz! Siz daha bütün vatandaşlarınızla barışamamışsınız, bir hayat kuramamışsınız, başkalarına ne verebilirsiniz? Kürtlere ve Alevilere yaptıklarınız ortada, sürekli olağanüstü hâl veya düşük yoğunluklu iç savaş hâlindesiniz. Milliyetçiniz iktidar olunca ulusalcınız, ulusalcınız iktidar olunca da milliyetçiniz zulüm görüyor. Yani gittiğiniz yerlere, açlık oyunları, adaletsizlik ve köle ahlakı dışında ne götüreceksiniz? Sizde olup da onlarda olmayan ve oralara taşınmaya değer makarna ve bulgur dışında neyiniz var? Diyelim ki gittiğiniz yerdeki insanlar yediler, içtiler hatta barındılar da peki ya sonra? Bu insanların ne yapacaklarına, nasıl daha iyi yaşayacaklarına ilişkin bir düşünceniz var mı? İngiliz'in Afrikalılarla ilgili yaptığı bir belgeselle, sinema filmiyle veya onların motiflerini kullandığı bir video müzikle bile yarışamayacağınızı göremiyorsanız siz daha olmamışsınız demektir.

³⁷³ Kiras, İbrahim, 12.08.2017, Türkiye'nin Hangi Değerini İhraç Edelim?, Karar Gazetesi, İstanbul

∞ gundî³⁷⁴ ∞

O kötü akılları ve ahlaklarıyla tevhit dinini yok edebileceklerini mi sandılar?

Anladığım kadarıyla İslâm'ın, takipçilerinin bilgi, bilinç, özgürlük, hareket ve onurlarını garanti altına alan, hepsinden de öte, sosyal güç ve sorumluluk oluşturan en ileri itikadî ve amelî boyutları, şu üçünden ibarettir: Tevhit, Cihat ve Hac. Tevhit öğretiminin, okullarda son bulduğunu görüyoruz. Sonra gündeme gelse bile sadece ilahî bilgelerin ve Rabbani ariflerin toplantılarında gündeme geliyor. O da kelimî ve felsefî tartışmalar, hayattan kopuk ve halka yabancı zihniyetler ve daha çok da Allah'ın varlığının ispatı biçiminde söz konusu ediliyor. Yani tevhit değil gündeme getirilen. Pratikte tevhit hiç demek! Yani hallolmuş bir mesele! Ve bu daha ziyade düşmanın formasıyla oluyor, en azından düşmanın çıkarına uygun olarak yapılıyor! Ve cihat! Tarihte bırakılmış, unutulmuş bir sözcük; cihadın felsefesi olan emr bilmaruf nehy ani'l-münker ise tekfir topuzu: düşmanın başına değil, dostun başına inen topuz! Ve Hac: Müslümanlar arasında her yıl tekrar edilen en çirkin, en mantıksız eylem! Bütün bunları bir siyasetle elde ettiler: "Dua kitabı"nı kabristandan alıp şehre getirirken Kur'an'ı hayat şehrinin içinden kabristana götüren ve ölülerin ruhlarına gönderen bir siyasetle.³⁷⁵

Şerif Mardin, Gündüz Vassaf ve Murat Belge gibi düşünürlerin sıkça vurguladıkları gibi Türkiye halkları ve hatta entelektüelleri bile "köylülük" içindedirler. Aziz Nesin'in de Türkiye halklarını "zekâsı düşük" olarak görmesinin nedeni buydu. Buralarda bir düşünme geleneği yoktur. Bu sadece Müslümanlara özgü değildir elbette, düşünmeyi bilmemek Batı dışındaki bütün topluluklar için geçerlidir. Şükrü Erbaş, "Köylüleri niçin öldürmeliyiz" şiirinde, esasında "köylülüğü niçin öldürmeliyiz" üzerinde durur. Çünkü köylülük çok düşük bir kültür formudur. Bu formda fiziğin ve metafiziğin tevhidi

³⁷⁴ Gundî: Köylü

³⁷⁵ Şeriatî, Ali, Hac Risalesi, Şûra Yayınları, PDF, s. 7

imkânsızdır. Bu formu ancak ve ancak düşünmeyi ikame etmekle aşmak mümkündür. Aksi halde; fizik-metafizik tevhidini geçtim, sanat, felsefe, edebiyat, şehir ve hatta anayasa bile mümkün değildir. Batı dışındaki toplulukların çirkinliği, bu köylülük durumunun resmidir.

SÖZLER: “Bugün bizler kısmi nesneler çağında, parçalanıp unufak olmuş tuğlalar ve artıklar çağında yaşıyoruz... Bir zamanlar var olmuş ezeli bir totaliteye ya da gelecekteki bir tarihte durmuş bizi bekleyen sonul bir totaliteye inanmıyoruz artık.”³⁷⁶ Deleuze ve Guattari

∞ destwerdana³⁷⁷ ∞

Uygarlığın müdahale şekilleri hakkında ne düşünüyorsun ego?

Gördüğüm kadarıyla Batı Uygarlığı, kendisi dışındaki kültür, devlet ve topluluklara üç şekilde müdahale ediyor...

Birinci tür yaklaşımlarını, “kararlı yaklaşım-kararsız devamlılık” şeklinde tanımlıyorum... Batı, kendisine rakip olabilecek, kendisini manipüle edebilecek güç, ideoloji ve dinlere karşı kararlı yaklaşım gösterir ve onları kararsız bir devamlılığa mahkûm eder. İslami topluluklara ve devletlere bu şekilde yaklaşır. İslami topluluklar düşünmeyi bilmediklerinden, onlarda herhangi bir güç ve ideoloji yoktur. Fakat bütün yaşam ve hayat alanlarına atıfta bulunan hem teorik hem de pratik iddiaları olan son din İslam, Batılı egemenler için büyük bir tehlikedir. Bu tehlikeyi bertaraf etmek konusunda “kararlılar”, kendilerinin güdümünde ve sürekli kendilerine muhtaç olacak derecede “kararsız devamlılık” üzere olan topluluklar ve devletler inşa etmek isterler. Çünkü kendi içinde kararlılık ve devamlılık düzeyine ulaşan ve İslam gibi üstün

³⁷⁶ Besi, Steven., Kellner, Douglas, 2011, Postmodern Teori Eleştirel Soruşturmalar, Çev.: Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, s. 100

³⁷⁷ Destwerdana-êriş: Müdahale

bir değere sahip olan bir toplum-devlet, Batılı egemenlerin inşa ettiği düzeni geri dönülemez bir biçimde manipüle edip yok edebilir.

İslami devletlerin hepsi, kendi vatandaşlarının en az üçte birini açık seçik bir biçimde düşman olarak gördüğünü sürekli ilan eder. Bu durum, düşünmeyi de bilmediklerinden “kararsız devamlılığı” garanti eder. Toplulukların, kararsız devamlılığa hizmet etmeyecek şekilde kendi iç barışlarını sağlamaları ve böylece sömürülmeye-kararlı müdahalelere açık olmaya gayret etmeleri hayati derecede önemlidir. Bütün İslami devlet ve toplulukların akıllarını başlarına almaları gerekiyor.

İkinci tür yaklaşımlarını, “kararsız yaklaşım-kararlı devamlılık” şeklinde tanımlıyorum... Batı Uygarlığı, belirleyici-küreselleşebilecek herhangi bir güce, ideolojiye, dine, kültüre sahip olmayan topluluklara “kararsız” yaklaşıp. Sanki onların kültürünü çok seviyor, onları sahipleniyor, onlara saygı duyuyor ve sürekli yaşamalarını istiyor gibi yaklaşıp, ki biz buna postmodernizm diyoruz. Bu yaklaşım şekli onu yumuşak güç yapar. Bu güç karşısında hedefteki devlet ve toplulukların bütün kanalları kendisini güvende hisseder ve kapılarını sonuna kadar uygarlığa açar. Zaten bu toplulukların dinleri ve kültürleri hayata, özgürlüğe düşman ve aşırı katı oldukları için postmodern dalga karşısında çabucak dağılırlar. Zaman içinde kararsız yaklaşım sayesinde Batı Uygarlığı’nın bütün manipülasyon araçları bu toplulukların neredeyse her şeylerini ele geçirir. O topluluk ve devleti tamamen kuşatıp kendisine dönüştürür, yani kendisine uygun bir şekilde “kararlı” hale getirir ve yoluna “devam” eder. Buna en uygun örnekler olarak Japon ve Güney Kore modernleşmelerini verebilirim.

Batılı egemenler, Afrika ve Güney Amerika halkları üzerinde de bu şekilde hareket ederler. Ancak, Afrika’nın çok çeşitliliği ve mistik-görelî bilinçleri, Güney Amerika’nın tek tanrıci dinleri, özgürlükçü kültürel yapıları ve güçlü sosyalist damarları Batı’nın işini zorlaştırmıştır.

Üçüncü tür yaklaşımlarını “şok yaklaşım-kararsız devamlılık” şeklinde tanımlıyorum... Bu yaklaşım; hiçbir şeyleri kalınamış, tükenmiş, hiçbir şey üretememiş, hiçbir yerde menzil

alamamış, zayıf dil, zayıf güç ve zayıf güçler ayrılığı-dağılımı olan ve-veya savaş kaybetmiş topluluk ve devletlere uygulanır. Diğer türler-yaklaşımlar, görece zamana yayılmış-evrimsel planlamalar olduğu halde, bu üçüncü tür “şok” yaklaşımda ise devrim söz konusudur. Batı Uygarlığı’nın, Türklere ve Anadolu’daki Kürtlere yaptığı tam da budur. Zaten bakıldığında Arapların, Acemlerin, Anadolu dışındaki Kürtlerin, yine aynı şekilde Japonların ve Güney Korelilerin dilleri ve alfabeleri sapasağlam yerinde duruyor ve dolayısıyla görece bir devamlılıkları var. Fakat Türkler ve Anadolu Kürtleri için aynı şeyleri söylemek imkânsızdır. Bu topluluklarda da Batı Uygarlığı’nı manipüle edecek araçlar, daha doğrusu İslam bir şekilde yaşadığı için onlar da “kararsız bir devamlılığa” mahkûm edilmişlerdir. Yani dillerini ve dolayısıyla her şeylerini kaybetmeleri bile İslam tehlikesini ortadan kaldırmıyor. Batılılar bunu iyi bilirler ve Müslümanlar için kararsız bir devamlılığı her zaman tercih ederler.

Batı Uygarlığı, kendisini merkez olarak görür; bu hem kararlılığı hem de kararsızlığı içeren bir yaklaşımdır. Ancak neyin kararlı neyin kararsız olacağına kendisi karar vermek ister. Kendisi dışındaki bütün toplulukları ve devletleri bir devamlılık içerisinde ya kendisine dönüştürür ya da kendisine dönüştüremediklerini, içine alsa bile kendisini yok edebilecek derinliği olan Müslüman gibi toplulukları sürekli kararsızlık içinde tutar. Çünkü ancak kararsız devamlılığa sahip olan topluluklar hem sürekli istendik şekilde kontrol edilebilir hem de Batılı halklara sürekli çirkin-geri kalmış topluluklar olarak gösterilebilirler. Yani ortada aslında sıtmayı gösterip ölüme razı etme durumu da var. Zaten başka türlü kapitalizm gibi ölümcül bir sistemin bu kadar devam etmesi mümkün olmazdı.

Bunlar karşısında akıllarını kullananlar çıkmıyor mu?

SÖZLER: Modern para teorisi aşılmadan zulüm de aşılamaz.

Batı’yla hesaplaşabilecek, onu aşabilecek çapta hiçbir toplumsal, siyasal, ekonomik, ideolojik ve felsefi yapı henüz ortaya çıkmadı. Üstelik iş sadece teorik çapa ulaşmakla da bitmiyor;

kaybetmeyi göze alan-seven insanlar, topluluklar ve toplumlar ortaya çıkmadan Batı sisteminin aşılabileceğini düşünmüyorum.

SÖZLER: “Kürtlerin ve Kürdistan’ın bölünmesi ve paylaşılması, Ortadoğu tarihinin en önemli olayıdır.”³⁷⁸ İsmail Beşikçi

Ne yapmayı öneriyorsun?

İnsan, insanlık ve doğa hızla ölüyor. Bu doğal bir ölüm değil, kendi ellerimizle yapıp ettiklerimizin sonucunu yaşıyoruz. İnsana, insanlığa ve doğaya hayat vermek için hepimizin ilkeye-Tab’a sarılması gerekiyor.

∞ Ummetê³⁷⁹ ∞

Onlar neden ümmet olamadılar?

İdeal İslam toplumuna ümmet denir. Değişik dil ve kültürlerde insan topluluklarını gösteren “toplum, ulus, ırk, halk, kabile, klan” vs. gibi kelimelerin yerini alan ümmet, ilerici bir ruhla doludur ve dinamik, inançlı, ideolojik bir toplumsal görünüş arz eder. Ümmet kelimesi ümm kökünden gelir ve yol, niyet gibi anlamları vardır. Bu yüzden ümmet, ortak bir inancı, ortak bir amacı paylaşan insanların ortak amaçlarına doğru birlikte yürümek niyetiyle, ahenkli bir biçimde bir araya geldikleri toplum demektir. Diğer kavramlar, kan, toprak birliğini ve ortak maddi çıkarları toplumun temel ölçütü olarak aldıkları halde İslam, ümmet kelimesini seçerek, fikri sorumluluğu ve ortak bir hedefe doğru yürümeyi toplumsal felsefesinin temeli yapmıştır.³⁸⁰

³⁷⁸ Beşikçi, İsmail, 2015, Hayali Kürdistan’ın Dirilişi, İsmail Beşikçi Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 9

³⁷⁹ Ummetê: Ümmet

³⁸⁰ Şeriatî, Ali, 1980, İslam Sosyolojisi Üzerine, Çev.: Kâmil Can, Düşünce Yayınları, İstanbul, s. 151

SÖZLER: *Bu topraklarda şiirsel veya retorik düşünceyi aşanı görmedim.*

Ali Şeriatî'nin bu "ayrıntılı tanımından" yola çıkarak, İslam dinine inandıklarını söyleyen toplulukların bir "ümme" olduklarını söyleyebilir miyiz? Daha başlangıçta bile Kureyş soyunu yüceltenler nasıl olup da ümme olacaktı ki! 1400 yıl sonra geldiğimiz yer "ne mutlu şu ırktanım" noktası oldu. Bu durumda ümme olmak mümkün mü?

Ümme toplumunun dikey ve yatay eksenleri vardır. Bütün insanlığa güzel-adaletli bir örnek olacak kadar vasat-merkez bir hayatları vardır. Bu özelliklerinden dolayı da düşünülmesi ve hayat verilmesi çok zordur. Tevhidi yeryüzüne indirmekle ümme olmak aynı şeydir. İman etmeyenler ve akıllarını kullanmayanlar böylesi ağır bir sorumluluğu yüklenemezler. Ben kendilerine Müslüman diyen insanların değil ama topluluk kültürlerinin, devlet yasalarının ve egemenlerinin Müslüman olmadıklarına şahidim. Ortada ne bir ümme ne de ümme derdi olanlar görüyorum.

SÖZLER: *"Kabil'in soyu yükseliyor cennete ve yeryüzüne fırlatıyor Tanrı'yı."*³⁸¹ Baudelaire

∞ bang³⁸² ∞

George Washington Üniversitesi akademisyenlerinden, İran kökenli araştırmacı Scheherazade S. Rehman ve Hossein Askari 2013 yılında "Ülkelerin İslamilik Endeksi" adında bir çalışma yaptılar. Bu çalışma, Global Economy Journal dergisinde "İslam ülkeleri ne kadar İslamî?" başlığıyla yayımlandı. Bu indekste "Müslüman ülkeler" 39. sırada Katar'la başlıyor. Suudi Arabistan 59, Türkiye 65, Endonezya 88, İran 116 ve Mısır 137. sırada yer alıyor...

³⁸¹ Schmitt, Carl, 2005, Siyasi İlahiyat, Egemenlik Kuramı Üzerine Dört Bölüm, Çev.: Emre Zeybekoğlu, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, s. 67

³⁸² Bang: Çağrı

Son İslamiCity Sıralaması - 2015

Ülke	Genel Endeks		Ekonomi		Yasal ve Yönetişim		İnsan ve Siyasi Haklar		Uluslararası ilişkiler	
	Sıra	Gol	Sıra	Gol	Sıra	Gol	Sıra	Gol	Sıra	Gol
Hollanda	1	8.91	3	8.89	4	9.03	5	9.34	5	8.10
İsveç	2	8.87	6	8.62	9	8.73	2	9.70	8	7.81
İsviçre	3	8.78	2	8.93	1	9.56	10	9.15	37	5.98
Yeni Zelanda	4	8.73	9	8.38	3	9.27	9	9.16	14	7.35
Danimarka	5	8.65	1	9.00	6	8.94	3	9.53	35	6.01
Finlandiya	6	8.57	5	8.63	7	8.94	4	9.44	78	4.97
Norveç	7	8.49	10	8.34	8	8.77	1	9.85	60	5.39
Lüksemburg	8	8.48	15	8.04	2	9.49	21	8.39	6	7.88
Avustralya	9	8.44	11	8.31	13	8.56	8	9.18	33	6.11
Kanada	10	8.44	8	8.42	11	8.58	7	9.22	12	7.39
Almanya	11	8.43	7	8.51	10	8.72	14	8.86	17	7.12
Avusturya	12	8.41	4	8.66	11	8.58	16	8.65	20	6.96
İzlanda	13	8.28	21	7.65	18	8.00	6	9.31	1	8.66
İrlanda	14	8.26	16	7.99	16	8.22	17	8.62	3	8.50
Birleşik Krallık	15	8.21	12	8.25	14	8.50	12	8.90	26	6.47

SÖZLER: *Bütün dünya halkları bilsinler, bizler iman etmedik!*

Cahiliye dönem Mekke'sinde iki grup vardı. Halif ve Mutayyibin. Bunlar karşıt gruplardı. Bu gruplardan bir tanesi eğer Sasanilere yaşıyorsa diğeri Bizansa yaşıyordu.³⁸³ Bugün de kendilerine Müslüman diyen halklar-devletler, Amerika-Avrupa ve Rusya-Çin arasında salınıp duruyorlar. Kısacası Doğu'da değişen bir şey yok.

Onlar düşünemiyorlar, peki düşünenleri de mi örnek almıyorlar?

Esasında bir toplumun görece nasıl sağlıklı bir yapıya sahip olacağı üç aşağı beş yukarı bellidir. Fakat İslami coğrafyadaki yerel egemenler ve onların küresel sahipleri, İslami toplulukların iyi olmalarını istemezler. Daha önce de söylediğim gibi İslami topluluklar "kararsız bir devamlılık" içindeler ve bu durum bütün egemenlerin kârını maksimize ediyor... "Toplumların ve daha küçük insan topluluklarının yıkıcı kararlar almaları bir dizi nedene bağlıdır: Bir sorunu öngörmede başarısızlık, sorun ortaya çıktıktan sonra algılamada başarısızlık, algıladıktan sonra çözme girişiminde bulunmada başarısızlık ve çözme girişimlerinde ilerlemede başarısızlık."³⁸⁴ Daimond, bunları bir başka şekilde şöyle sıralar: "Algılamada Başarısızlık, Rasyonel Kötü Davranış, Yıkıcı Değerler, Başarılı Olmayan Çözümler."³⁸⁵

Bunlara bakan her akıllı başında insan, toplumun nasıl ayakta kalabileceğini ya da nasıl çökebileceğini öğrenir. Aslında biliyorlar, sadece işlerine ne geliyorsa onu yapıyorlar. Yerel ve küresel egemen şeytanların iş görme biçimlerini halkların artık öğrenmesi gerekiyor. Bunun için de özgür akıl ve vicdan sahibi bir entelijansiyaya ihtiyaç var.

³⁸³ İslamoğlu, Mustafa, Siretü'l Kur'an 7. Ders: Cahiliye Siyaseti, Hilal TV. youtube

³⁸⁴ Daimond, Jared, 2006, Çöküş, Medeniyetler Nasıl Ayakta Kalır ya da Yıkılır, Çev.: Elif Kırıl, Timaş Yayınları, İstanbul, s. 531

³⁸⁵ Daimond, Jared, 2006, Çöküş, Medeniyetler Nasıl Ayakta Kalır ya da Yıkılır, Çev.: Elif Kırıl, Timaş Yayınları, İstanbul, s. 515-529

Descartes'e göre: "Uzun süre iyi avukat olmuş olan kişiler daha sonra iyi yargıç olamazlar."³⁸⁶

Buna benzer şekilde, uzun süre boyunduruk altında yaşayan yığınlar da özgürlükten korkarlar diyebilirim. Nede olsa egemenlerin çıkarlarına uygun bir dünyanın memuru olmak ve onları savunup taşımak kolay olabilir ama kendi dünyanı inşa edip özgür iradene uygun yaşamak başka bir şeydir ve bunlar herkese kolay gelmeyebilir. İnsanların hepsini düşünmeye ve sorumlu şahsiyetler olmaya çağırıyorum!

Bundan sonra ne yapmalıyım hayy?

Şimdiye kadar Batı, Uzakdoğu ve İslami toplulukları-toplumları genel olarak düşündün. Bundan sonra ise Fars-Pers, Arap, Kürt ve Türk halkları ayrı ayrı düşünmelisin. Onları güzelce ilkeye-Tab'a ve tevhidi tarih felsefesine vurmalsın.

Tamam...

∞ farsî³⁸⁷ ∞

SÖZLER: Kadınlara, insan doğasına, Azeri Türklerine, Belucilere-Kürtlere, Araplara, Müslüman olmayanlara ve diğer Sünnilere zulmetmeyi bırakın ve töbe edin!

Halklara mı çok kızgınsın yoksa egemenlerine mi?

Hiç kuşkusuz bütün halklar-milletler güzeldir ama onları düşürüp çirkinleştiren egemenleri vardır.

Onlar da diğer Müslümanlar gibi iyi düşünemiyorlar mı?

Müslüman halk; Mısır, İran ve Roma'yı kendileri için fethetmiş bir imparator olan Ömer'in savaş ganimeti olarak alınan kumaşlardan diğer sahabîlerinkine göre biraz uzun bir gömlek giydiğini görünce (zira ganimetlerin eşit bölüştürülmesi

³⁸⁶ Descartes, Yöntem Üzerine Konuşma, Çev.: Afşar Timuçin, Yüksel Timuçin, PDF

³⁸⁷ Farsî: Fars-Pers, Acem, İranlı

gerekiyordu; ister dünyanın doğu ve batısının büyük imparatoru ve komutanı olan Ömer olsun isterse bir asker) “senin gömleğin niçin daha uzun” diye itiraz ediyorlardı.³⁸⁸ Şeriatı gibi bir zekâ ve birikim bile, bir gömleğin hesabını soranları, bu hesap soran duyarlılığın İran’ı, Roma’yı ve Mısır’ı “fethetmesini” övüyor. Müslümanlardan haberleri bile olmayan insanların, Müslümanlar tarafından kılıçtan geçirilmeleri, mallarına-mülklerine el konulması sorun olmuyor, Ömer’in gömleğinin boyu sorun oluyor. Çalınan bir bez parçasının paylaşılması konusunda duyulan hassasiyet, insanların canından, malından, şehriden önemli, öyle mi? Şeriatı bile bu kafadayken, ki ülkesinin muktedirleri tarafından öldürülmüştür, varın halkları ve Müslüman muktedirlerin halini siz düşünün. Allah’ım bu nasıl bir düşmedir. Evet, ne yazık ki İran halkı da tıpkı diğer Müslümanlar gibi düşünmeyi bilmiyorlar!

Ebuzer’e kulak veriyorum ve diyor ki: Güya Müslümanlar kahramanca, yiğitçe ve cesurca din adına (!) dörttnala at koşturuyorlardı. Bunu da “Cihat ettik, ganimet ele geçirdik ve Allah bize bereket ihsan etti” şeklinde kitabına uyduruyorlardı.³⁸⁹

Ebuzer’in bu duruşunu kaç Müslüman âlim sahiplenebilir! Bu arada Şeriatı’nın cihat konusunda birbirinden farklı düşüncelere sahip olduğunu görüyorum.

Onların düşünmeye uygun olan zengin bir dilleri var, neden düşünemiyorlar?

Daha önce de söylediğim gibi; özel-dokunulmaz mülkiyetin, şahsiyetin, farklı kuvvetlerin, sınıflı toplum yapısının olmadığı yerde düşünce olmaz. Bu bir yasadır ve Acem halkı için de geçerlidir.

Bir din neden ve nasıl “son” olur? Bunu en az düşünmüş topluluklar ne yazık ki Müslümanlardır.

³⁸⁸ Şeriatı, Ali, 2013, Bilinç ve Eşekleştirme, Çev.: Murat Demirkol, FECR Yayınları, Ankara, s. 41

³⁸⁹ Şeriatı, Ali, 2012, İslam ve Sınıfsal Yapı, Çev.: Doğan Özlük, FECR Yayınları, Ankara, s. 13

*AYETLER: Yüzlerinizi doğu ve batı yönüne çevirmeniz zafer ve mutluluğa ermek değildir. Zafer ve mutluluğa ermek o kişinin hakkıdır ki, Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaplara, peygamberlere inanır; akrabaya, yetimlere, çaresizlere, yolda kalmışa, yoksullara, özgürlüğüne kavuşmak gayretinde olanlara malı seve seve verir, namazı kılar, zekâtı öder. Böyleleri söz verdiklerinde ahitlerine vefalıdır; bolluk ve bereket zamanı kadar, zorluk, sıkıntı ve şiddet zamanında da sabırlıdır. İşte bunlardır özüyle sözü bir olanlar. Ve işte bunlardır korunan takva sahipleri.*³⁹⁰

Onlardan ümitli misin ego?

Ben dünyadaki İslami topluluklar içinde en çok Fars ve Kürt topluluklarından ümitliyim. Çünkü onlar sadece Müslümanları değil aynı zamanda bütün insanları birleştirebilecek otokton-yerleşik köklere sahipler. O köklerin hayat bulması için İran'ın ırkçı-mezhepçi rejiminin değişmesi ve Kürtlerin modern ulus paradigmayla aralarındaki mesafeyi korumaları gerekiyor.

*SÖZLER: "İran, paradoksal bir biçimde, felsefe kitaplarının romanlardan çok sattığı bir ülkedir."*³⁹¹ Daryush Shayegan

∞ sîstemî³⁹² ∞

İslami kültürde özgün sistematik düşüncenin olmamasını nasıl yorumluyorsun?

Bir yerde özgün sistematik düşüncenin olması için öncelikle orada öncül düşünme denemelerinin bir devamlılık içinde var olması gerekiyor. Antik Yunan'da sistematik düşünce Platon'la başlar ama ondan önce Thales'ten başlamak üzere birçok filozofun ortaya çıkması gerekmişti. Bu durumu görece

³⁹⁰ Bakara, 177. Ayet

³⁹¹ Shayegan, Daryush, 2013, Melez Bilinç, Çev.: Haldun Bayrı, Metis Yayınları, İstanbul, s. 110

³⁹² Sistemi: Sistemik

paranteze alarak bir yorum yapmam gerekirse; bana göre İslami kültürde “sistematik düşüncenin” olmamasının üç temel nedeni var diyebilirim:

I. Siyasi Neden: İslam’a, kâinata, Sünnetullah’a veya bilince uygun bir sistemin düşünülmesi, egemen siyasi öznelerin çıkarlarına uygun değildi. Siyaset ve din-düşünür-alim ilişkisi bu anlamda çok yıkıcı olmuştur. Çünkü düşünür ve-veya âlimlerin neredeyse hepsi hem din adamıydı hem de devlet-muktedir memuruydu. Bu coğrafyada Batı tarzı bir burjuva, aristokrat ve işçi sınıfı oluşmadığı gibi bir entelijansiya da oluşmamıştır. Aşırı merkezi olan ve her şeyi denetlemeyi amaçlayan siyasi otoritelerden sapan bazı düşünürler olduysa da, bu, devamı getirilebilecek, kurumsallaşacak ya da sınıflaşacak kadar olmamıştır. Yani düşünce, deneme aşamadan sistematik duruma geçecek kadar varlığını sürdürmedi.

II. Dini Neden: İslami coğrafyadaki Müslüman düşünürler, hayatı çepeçevre kuşatan bir sistem düşünmenin-yazmanın, dinle-Tanrıyla şirk koşmak anlamına gelebileceğini düşünmüş olabilirler. Bazı insanlar ise “Müslümanlar zaten Kuran’ı en büyük-aşılmaz sistem olarak bildikleri için sistematik düşünmeye ihtiyaç duymamışlardır” diyebilir. Ancak bunu “bilmek” için de sistematik düşünmeyi bilmek gerekir. O halde onlar en fazla buna “inanmış” olabilirler ve sadece inananların sistematik düşünmeleri imkânsızdır. Hurafe de olsa bu durumu açıklayan hakikat düzeyinde bir olay da anlatılır... Bir kütüphanedeki kitaplara bakan muktedirin; “Bu kitaplarda yazılanlar Kuran’a uygun değilse yakın. Yok eğer Kuran’a uygunsa, Kuran varken bunlara gerek yok, yine yakın.” dediği söylenir. Bu dilemma türü bir akıl yürütmedir ve muktedirlerin en çok kullandığı akıl yürütme türlerinden birisidir. Dediklerinin her halükârda yapılmasını bu şekilde garanti altına almaya çalışırlar. Mantığı sadece ve sadece iktidarlarının bekası için kullanırlar. İçinde bulundukları körlük, mantığı

düşünce ve bilim için kullanmalarına engeldir. Bu düşük bilinçten sistematik düşüncenin çıkmayacağı açıktır.

III. Bilimsel Neden: Bu nedeni kendi içinde üç başlık altında açmak gerekir...

- a. Mantık ve Matematik Bilgisi Eksikliği: Müslümanlar içinde düşünmeye çalışanların çoğu mantık ve matematik bilmiyorlardı. Bilenler ise bunları düşünme eyleminden adeta bağımsızmış gibi gördüler, düşünürken kullanmadılar. Yani mantığı medreselerde verilen sadece bir ders-disiplin olarak gördüler, ki bugün de üniversitelerde aynı durum devam ediyor. Aristoteles mantığını öğrenmiş ve kitaplaştırmış olan Gazali'ye dikkat eder-seniz, mantığı düşünürken bir "organon" olarak kullanmadığını açıkça görürsünüz.
- b. Doğa Bilgisi Eksikliği: Müslümanlar, büyük-küçük kan dolaşımını, dünyanın döndüğünü ve yuvarlak olduğunu bilmiyorlardı. Bilseler de bu bilgileri düşüncede takip etmeleri gerektiğini kavramış kadar olgunlaşmamışlardı. Doğa karşısında sistematik bir bakışa, hayrete ve meraka sahip değillerdi. Onlar için doğa, sadece ve sadece tekil olaylar yığınıydı. Doğada bir sistem görmediler, bunu göremeyince doğayı matematik ve mantıkla ifade edemediler, soyutlama yetenekleri gelişmedi ve sistematik düşünemediler.
- c. Toplum ve İnsan Bilgisi Eksikliği: Kuran'da defalarca geçen "Sünnetullah" kavramı adeta paranteze alındı-yok sayıldı. İnsan ve toplum bilgisi hiçbir zaman olgusal bir şekilde aklın konusu kılınmadı. Tek istisna İbn Haldun'dur ve onun da devamı getirilemedi. Çünkü İbn Haldun'un devamının getirilmesi siyasal öznelerin çıkarlarına uygun değildi. Âlimler Sünnetullah karşısında sadece susmadılar, keşke en azından bunu yapsalardı, onlar Sünnetullah'ı, egemenin yoğurt yiyişine uygun olacak şekilde her çağda eğip-büktüler. Ve bugün de işlerine aynen devam ediyorlar.

SÖZLER: *İmanı eksik olanın nesi tamdır ki!*

Bütün bunların sonucunda tepeden tırnağa omurgasız-ilkesiz olan halklar ortaya çıktı ve tevhit paramparça oldu.

Muhammed İkbal'e göre Peygamberlik, kemale eriştiği için son bulmuştur. Müslümanlar eski dünya dinlerinin ve düşüncelerinin etkisine girdiler ve bilimsel akıl çağının gerisine giderek, telkin, büyü, efsun dünyasına dönmüşlerdir. Oysa Peygamberliğin son bulmasındaki mantığı iyi kavrayarak bilime dönmeleri gerekiyordu.³⁹³

FRAGMANLAR: *Dünyanın şairlere ihtiyacı var, yoksa neden yaşıyassın ki!*³⁹⁴

Geçmişleri ve bugünleri arasında nasıl bir fark var ego?

Eskiden zulümlerini bütün dünyaya yayacak kadar güçlüydüler, bugün ise güçleri sadece birbirlerine zulmetmeye yettiği için birbirlerini yiyorlar. Tevhitten kopanların hem bu dünyada hem de ahirette vay hallerine!

Onlar herkesi kendilerine benzetmeyi tevhit sanacak kadar düştüler mi?

Tarih, farklı etnik kökenlerden gelenleri, köylüleri ve çoğu Farsça bilmeyen kimseleri tam anlamıyla İranlı yurttaşlara dönüştürdü. Bu ulusal kimlik artık yalnızca Kürtler, Türkmenler ve Belucilerin yaşadığı Sünni bölgelerde sorgulanmakta. Bölgedeki diğer pek çok devletin tersine İran, emperyalist harita mühendisliğinin ürünü değildir.³⁹⁵

İran sinemasını nasıl görüyorsun?

Bana göre İran sineması dediğimiz şey; Bergman-Tarkovski sinemasının Doğulu-Asyalı ve İslami kodlarla yeniden üretilmesinden başka bir şey değildir. Yeniden üretimle farklı-yeni bir şey inşa edilemez. Yüksek soyutlama ve-veya dolayım, sadece özgür bir yerde var olabilir. Fakat İran, kapalı ve baskıcı

³⁹³ Eliaçık, R. İhsan, 2014, Çağa İz Bırakan Önderler, Muhammed İkbal, İlke Yayıncılık, İstanbul, s. 75

³⁹⁴ Grandage, Michael, 2016, Genius/Fırtınalı Hayatlar

³⁹⁵ Abrahamian, Ervand, 2011, Modern İran Tarihi, Çev.: Dilek Şendil, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, s. 253

bir yapıya sahiptir ve böyle bir yerden farklı-özgün bir sinemanın çıkması mümkün değildir.

İran sinemasının, Batılı yüksek soyutlama ve dolayımın bir taklidi olduğunu, kendilerine ait köklere dayanmadığını Mecid Mecidi sinemasından bir örneğe bakarak anlayabiliriz... Mecidi, yaklaşık 1400 yıldır mensubu oldukları dinin Peygamberi ile ilgili bir film yapmaya kalkıştı ve sineması âdeta yere düştü. Sinemasının en kötü örneği "Muhammed Allah'ın Elçisi" filmi oldu. Çünkü bir Peygamberin hayatını sinemaya aktarmak çok yüksek düzeyde ve size ait olan bir soyutlama-dolayım gerektirir. Bunlar olmayınca da kötü bir sonuç ortaya çıktı. Tabi bu durumun sorumlusu sadece Mecid Mecidi ve-veya baskıcı İran rejimi değildir.

Ne görüyorsun ego?

Bugüne kadar İslam ve İslami şahsiyetler düşüncenin konusu yapılmadı ve bunların hayatta karşılıkları yok. Yani şehirde, pazarda, akademide ve mecliste Muhammed'i göremediğiniz yerde onun sineması da yapılamaz. Batı'da çeşitli şekillerde çarpıtılmış da olsa İsa'yı iyi kötü her yerde görürsünüz, diğer taraftan yüksek soyutlama, düşünmenin olduğu ve sinemanın icad edildiği topraklar da Batı olduğu için İsa filmlerini daha iyi yapıyorlar. Özetle; ortada yaşayan bir İslam kültür-uygarlığı olmadığı için her şey vasat altı kültürel formlar halinde dolaşıma giriyor. Bu durumun sorumluları bütün Müslümanlardır.

Köksüzlüğü neden bu kadar seviyorlar?

Özgürlük üzere olan değişimi durdurmanın yegâne yolu; esas kökleri manipüle etmek ve onların yerine inşa edilmiş-uydurulmuş kökleri koymaktır. Egemenler işte bu şekilde sürekli muktedir olmayı garanti altına alırlar. Tanrıyı oynayan bu şeytanlar terbiye edilmeliler. Ölçülü bir ekonomi-politik olmadan da bu terbiyenin olması imkânsızdır. Bunun için de öncelikle tevhit üzere olan bir tarih felsefesi ve ilke-Tab düşünmek zorundayız.

Köksüzleşmeyi yakın çevrende de gözlemleyebiliyor musun ego?

Elbette... Örneğin; Türk egemenler, kendileri gibi Türkiye'deki Türkleri de Kürtleri de köksüzleştirmede epey yol kat ettiler. İran'daki Kürt yönetmenler ile Türkiye'deki Kürt yönetmenlerin sinemalarını karşılaştırdığımda bu köksüzleşmeyi açık seçik bir şekilde görebiliyorum. Aynı şekilde İranlı ve Türk yönetmenler arasındaki uçurum da herkesin malumdur. Buradaki gözlemlerim kişileri aştığı için isim kullanmamayı tercih ediyorum... "İran etkisi altındaki Kürtlerde bozulma daha az olmuştur. Ulusal kültürel özlerini daha otantik yapılarıyla korumaktadırlar."³⁹⁷...

Özetle; Anadolu'daki bütün halklar ne yazık ki derin bir köksüzleşme ve kimliksizleşme sürecinin kurbanları oldular.

İran halkının durumu çok mu iyi?

Çok değil ama yine de diğer Müslüman halklara göre daha canlı köklere, kimliklere ve belleğe sahipler. Hiç kuşkusuz herkes gibi İran halkı da Batılıların yazdığı bir tarihin içinde sürükleniyor. Ama dışarıya kapalı halleri, tarihsel, dinsel ve

³⁹⁶ Otantik: Otantik

³⁹⁷ Öcalan, Abdullah, 2004, Bir Halkı Savunmak, s. 298

güncel-politik çelişkileri onları çok kararsız ve bu nedenle de ilgi çekici kılıyor.

İranlı ne gerçekten geleneksel ne de adamakıllı moderndir, böyle bir iki-arada-bir-deredelik içinde yaşamaktadır. Bu dünya hem vardır hem yoktur. Bir daha asla ile henüz değil arasındadır; ilk biçimini asla tekrar bulamayacak olan ile henüz zamanını doldurmamış olan arasındadır ve düşülen bu kuyuda yaşamaktayızdır.³⁹⁸

Minyatürlerde, Türklerin genellikle askeri ve sivil hayatı, İranlıların ise lirik bir anlatımla doğayı ve sivil hayatı canlandırdıkları görülmektedir.³⁹⁹

İran halkı, eskide de kalmış olsa şehir kurabilmiş, görece karada menzil alabilmiş bir topluluk olduklarından Türklerle aralarındaki fark burada da açıkça görülmektedir. Askeri hayat yerine doğayı koymuş olmaları önemli bir farktır diye düşünüyorum.

∞ çewtî ye⁴⁰⁰ ∞

Onlar aklın nefes alabileceği bir boşluk da mı bırakmadılar?

K. Popper'a kulak verelim: "Yetki sahipleri, politikalarının, uygulamalarının eleştirel incelemesini de yasaklarsa bunlar amaçlanmamış zararlı sonuçlar vermeye başladıktan sonra, bir süre daha yanlışlarını devam ettirmeye de kendilerini mahkûm etmiş olmaktadırlar. Yüksek derecede otoriteci yapılara özgü olan bu yaklaşımın tümü, ussallığa aykırıdır. Sonuçta katı olanları yanlış kavramlarıyla birlikte yok olmakta ya da olsa olsa taşlaşmaktadırlar. Daha az katı olanlarıysa yaralı-bereli, pahalı ve gereksiz yere yavaş bir ilerleme

³⁹⁸ Shayegan, Daryush, 2013, Melez Bilinç, Çev.: Haldun Bayrı, Metis Yayınları, İstanbul, s. 53

³⁹⁹ Turani, Adnan, 2014, Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 667

⁴⁰⁰ Çewtî ye: Çarpıklık, Yanlış, Hata

göstermektedirler.” Popper’ın çizdiği bu çerçeve, bütün İslami topluluk ve devletlerin durumunu resmetmektedir. Örneğin; Türkiye’de Kürtlere ve Alevilere karşı alınan kararlar ve yapılan uygulamalar yanlış olduğu halde, bunlar, o kadar yasakçı-baskıcı bir ortamda ve uzun süreler uygulandı ki AKP bu durumu değiştirmeye kalkıştığında kemikleşmiş-kurumsallaşmış kültür buna izin vermedi ve hatta belli bir süre sonra AKP de bu kültürün çizgisine geri dönmek zorunda kaldı. Yani yıllarca uygulanan yanlış-akıldışı Türk-Sünni pedagojisi ile oluşan kültür, Kürtlerin ve Alevilerin temel haklarını tanımanın ve yapılan yanlışlardan dönmenin önündeki en büyük engel haline geldi. Devlet-en azından bir bölümü, kendi inşa ettiği yanlışla mahkûm olduğunu gördü.

Popper, bu tür tehlikelere karşı şunları önerir: “Değişen erekerin ışığında örgütsel araçlara karşı sürekli ama yapıcı bir biçimde eleştirel bir tutumu içinde taşıyacak siyasal (ya da yönetsel) bir bilime olduğu gibi, siyasal (ya da yönetsel) bir teknolojiye de gerek vardır.” Asya-Doğu topluluklarında bütün güçler-kurumlar tek elde toplandığı için özgür-özerk alanlar yoktur, yani eleştirel bir alan bırakılmamıştır. Zaten sürekli düşük veya yüksek yoğunluklu iç çatışmalar-savaşlar içinde olmalarının nedeni de budur. Müslümanlar, kendilerini zincirleme bir nesneleşme mekaniğine mahkûm etmişlerdir.

SÖZLER: Tanrı öldü ve her şey öldü.

Bugünün İslami İran’ındaki o orantısız, çirkin ve biçimsiz binaları, sanki eski modellerin taklidi mümkünmüş gibi camilerin her tür orantı duygusu dışındaki gudubet yapılarını görmek yeterlidir. Ya da kötü kabuk bağlamış yaralar ve yamalanmış parçalar gibi görünen sözde modern parıltılı cepheler, çürüyüp ayrılmakta olan bir dünyayı, hazin ve bazen doku-naklı bir Waste Land’i (Çorak Ülke) gösterir bize.⁴⁰¹

Tevhitten kopuş veya tevhitle savaş, öyle görünüyor ki elde-

⁴⁰¹ Shayegan, Daryush, 2013, Melez Bilinç, Çev.: Haldun Bayrı, Metis Yayınları, İstanbul, s. 103

kini de alıp götürüyor. Pers kültürü bile şehir kurmayı unutmuşsa diğer İslami topluluklar ne yapabilirler ki! Bugün Kahire, Bağdat, Şam, Cizre, Mardin, Halep ve İstanbul'da da durum içler acısıdır.

*SÖZLER: "Tahran'ın sadece iki asırlık bir tarihi vardır."*⁴⁰² Daryush Shayegan

İran halkını dikey ve yatay eksenlere vurduğunda ne görüyorsunuz ego?

Dikey eksene, yani ilkeye-Tab'a vurduğumda; "anaçlık, binçilik ve tevhit" bakımlarından sürekli yerlerinde saydıklarını ve hatta şehir kurmak, farklılıklarla birlikte yaşamak ve sanat yapmak gibi konularda daha da geriye gittiklerini söyleyebilirim. Yatay eksene, yani tevhidi tarih felsefesine vurduğunda ise, bütün Müslümanlar gibi onların da duygu çağı dalgasına demir attıklarını ve biliş dalgasına geçemediklerini söyleyebilirim.

∞ ereb⁴⁰³ ∞

SÖZLER: Kadına, insan doğasına, Şiilere, Sünnilere, Kürtlere, Türkmenlere, Berberilere, Müslüman olmayanlara zulmetmeyi terk edin ve tövbe edin!

Bir laik tarihçi bile şunları söylüyor: Arapların yayılmasında İslâm'ı belirleyici faktör olarak görmek gerekir. Yüzyıllarca sürekli birbirleriyle savaşmış ve bağımsızlıklarına çok değer verdikleri bilinen Bedevi kabilelerin kendilerini çabucak Müslüman komutanların emrine itaatkâr bir surette vermiş olmaları, İslâm dışarıda tutulduğunda açıklanamaz bir şeydir. Bedevi savaşçılara canlandırıcı bir etkide bulunan ve onlara büyük bir maksat uğruna savaşıyor oldukları hissini aşıl原因 şey

⁴⁰² Shayegan, Daryush, 2013, Melez Bilinç, Çev.: Haldun Bayrı, Metis Yayınları, İstanbul, s. 104

⁴⁰³ Erebi: Arap

İslâm'dı. Bedevilerin maddî motivleri ne olmuş olursa olsun... [onlar] kendilerini hayal bile edemeyecekleri bir hareketin; teorisini kendilerinin çizmediği ve ancak insan işlerine ilahi bir müdahaleyle açıklanabilecek bir hareketin içine dalmış buldular.⁴⁰⁴ Yerleşik hiçbir kültüre sahip olmayan Bedeviler bile İslâm'ı anladı ve dünyaya yaymaya çalıştılar ama bizler 1400 yıldır İslâm'ı anlayamadık öyle mi? Onlara göre dünyayı talan etmek şahaneydi ve son din İslâm'da dâhil her şeyi bunun için kullanmak ahlaklarına uygundu. Bunu bedevi bile görmüştü. Bütün "Müslüman" halklar, "ulus" inşa edeceğiz diye atalarının yolunu yücelttikçe yüceltiyorlar ve hakikatin üzerini örttükçe örtüyorlar. Oysa zalimlerden olduklarını bilenleri biliyor.

Düşünmeyi bilmeyen her Asyalı gibi Araplar da elbette bir ideoloji yaratamazlardı ama İslâm'ı bir cihat ideolojisi olarak gördüler ve kısa zamanda dört bir tarafa yayıldılar. Kendilerinden daha gelişmiş olan birçok topluluğa savaş açtılar, zulüm ettiler. İnsanları "Müslüman olmaya" zorladıkları için kendileri gibi Müslüman görünen çok sayıda topluluk ortaya çıktı. Gittikleri her yerde bir "varoş-alt kültür" olmaktan kurtulamadılar.

Hep "çok fazla Müslüman var" derim... Son-kemal din olan İslâm, bu kadar fazla insan tarafından benimsenemez. Tarihin hiçbir döneminde çoğunluk, doğruyu, iyiyi ve güzeli tercih edecek kadar asla olgunlaşmadı. Topluluklar çoğunluk halinde Müslüman olacak kadar hiçbir zaman gafletten kurtulamadılar. Din sadece insanların bilinçlerini, topraklarını işgal etme aracı ve formel ritüeller şeklinde kalabilmiştir, ki bu coğrafyada olan da tam olarak budur.

Sevgili Muhammed vefat ettikten sonra ilk olarak iki kriz çıktı. Bunlardan ilki, peygamberlik makamının yerine kimin ne sıfatla geçeceği oldu. Bu ilk krizde "halifelik" unvanı düşünülmüş, Kureyş kabileciliği tekrar hortlamış ve Ebubekir ile

⁴⁰⁴ Esposito, John L., 2002, İslâm Tehdidi Efsanesi, Çev.: T. Küçükcan, Ö. Baldık, A. Köse, Ufuk Kitapları, İstanbul, s. 35

kriz “aşılmıştır”. İkinci kriz ise insanların zekât vermeyi reddetmeleri ile birlikte ortaya çıkmıştır. Araplar devlet nedir bilmezlerdi, insanlar zekât vermiyorlardı, bu durumda birbirlerine düşmemek ve “halifeliğin devamı” için cihat anlayışını öne çıkardılar. Bu anlamda cihat bir ekonomi-politik etkinlik-araç olarak kullanıldı. Bütün dünya Müslümanların meşru malı gibi görüldü ve halklar kılıçtan geçirilmeye başlandı, iş-gale “fetih” adını verdiler. Peygamberin hayattayken yapmadığını onlar yaptılar, tevhit dinini kabileciliğe ve dünyaya tapmaya aracı kıldılar.

R. İhsan Eliaçık ve birçok düşünüre göre İslam Dini şu beş aşamada doğduğu topraklara gömülmüştür:

- i. Hz. Ömer’in öldürülmesi; Emevi muktedirleri Ömer’i öldürdü. Ömer’in “suçu”, “zenginlerin fazlasını alıp yoksullara vereceğim” demektir.
- ii. Hz. Osman zamanında, Ebu Zer el-Gıfârî’nin öldürülmesi; O, adaletsiz iktidara-zengine karşı çıktı, çöle sürüldü ve öldü.
- iii. Hz. Ali’nin öldürülmesi.
- iv. Hz. Hüseyin’in Kerbelâ Olayı’nda öldürülmesi.
- v. Hz. Muhammed’in zihni-kalbi dünyasını temsil edecek kimsenin kalmamasıyla birlikte çizgisi-yolu ortadan kaldırıldı. Emevi diktatörlüğü güçlendi ve zenginlerin saltanatı başladı.

Sen de böyle mi düşünüyorsun?

Ben bu yaklaşımı tekiler-olaylar üzerinden-düzeyinden bir okuma olarak gördüğüm için yeterli bulmuyorum. Bu tekil-likleri aşan bir din-hak-hakikat öldürme eylemi söz konusu diye düşünüyorum... Abbasilerle birlikte “mülkiyete el koyma merkezi hale gelmeye başlıyor” ve bu kötülük diğer hanedanlar tarafından da devam ettiriliyor. Bunu Osmanlı da yaptı. Hatta bugün bile bu toplulukların devletleri zorla mülkiyete el koymaya devam ediyorlar. Bu nedenle devletten-egemenden görece de olsa bağımsız olan ne “aristokratlar” ne

de “burjuvalar” ortaya çıktı. Yani sınıflı bir toplum yapısı ortaya çıkmadı. Bu durum da bütün güçlerin tek kişide-devlette temerküz etmesine, halkların korunmasız ve omurgasız hale gelmesine neden oldu. Sınıflı toplum yapısının olmadığı bir yerde; akıl, adalet, ilim, Sünnetullah, istişare-şura, emek, mal-mülk korunmalı, para belli ellerde devlete dönüşmemeli ve tevhit diyen bir İslam elbette hayat bulamazdı.

Çok basit amaçları bile göremiyorlar mı?

Görüyorlar ama özgür olmayı bir türlü düşünemiyorlar!

Nasıl yani?

Murat Çizakça’ya kulak verelim: “İmam Gazali ile İmam Şatibi’nin geliştirmiş oldukları makasıdu’s-Şeriat kavramında, bu iki büyük düşünürün hudud cezalarından hareketle, Şeriatın amaçları araştırılmış ve şunlar saptanmıştır: 1) Aklın korunması 2) Dinin korunması 3) Malın korunması 4) Nefsin korunması 5) Neslin korunması. Bu koruma işini kimin yapacağına gelince, İbn Haldun’dan Nejatullah Sıddıqî’ye kadar birçok büyük düşünür bunun esasında devletin görevi olduğunda hem fikirdirler.⁴⁰⁵

Yazar, aklın korunmasından yola çıkarak bir fikir özgürlüğü ve bunun için de laiklik ilkesinin olması gerektiğini düşünüyor, ki ben de buna katılıyorum... Ve evet, Şeriatın amaçları bu kadar net olduğu halde; akıl, din, mal, nefis ve nesil neden korunamamıştır sorusu da çok meşru bir soru olsa gerek.

Bu soruya cevabın nedir ego?

Her zaman “bu toprakların kadını da erkeği de kocasız-sahipsiz yapamaz” derim... Koruma işini kimin yapacağına gelince, İbn Haldun’dan Nejatullah Sıddıqî’ye kadar birçok büyük düşünür bunun esasında “devletin görevi” olduğunda hem fikirdirler... Yani düşünürleri bile sahipsiz yapamıyor. Gücü, iktidarı, devleti yüceltmek ezik her insanının karakteri-

⁴⁰⁵ Çizakça, Murat., Akyol, Mustafa, 2012, İslam’ın Unutulan Ekonomik Modeli, Ahlakî Kapitalizm, Ufuk Yayınları, İstanbul, s. 144

dir. Müslüman insan tipi bu pasif halini bir türlü terbiye edemiyor. Terbiye edemediği için de “akıl, din, mal, nefis ve nesil” korunamıyor. Müslümanlar özgür olmaktan, sorumluluk almaktan, omurgalı olmaktan korkuyorlar ve bu değerleri kendilerinden sürekli uzaklaştırıyorlar. Bütün bunları devlete ya da tek kişiye yükleyerek insan kalabileceklerine inanacak kadar gaflet içinde olduklarını bir türlü göremiyorlar. Batı’da bu değerleri sınıflı toplum yapısıyla omurgalı hale gelebilmiş, en azından birey haline gelebilmiş insanlar ikame ettiler. Onlar da bizim gibi hiçbir hak-değer için mücadele etmeden, her şeyi devletin yapabileceğine inansalardı duygu dalgasında debelenip biliş dalgasına çıkamazlardı.

Devlet koruma işini neden yapmasın ego?

Yapmasın demedim, yapabilir elbette ama nasıl bir devlet? Bu soruya cevap ararken; nasıl bir toplum, insan, şehir, ekonomi, politika, bilim, sanat, tarih felsefesi ve ilke gibi sorulara da cevap vermek gerekir. Bu sorular ve cevapları olmadan “devlet korumalıdır” dersiniz, birileri ya da devlet, kendisini Tanrının yeryüzündeki temsilcisi olarak ilan eder ve sadece bedenize değil ruhunuza bile sahip çıkmaya başlar. Hiç kimse ve hiçbir kurum bizim yerimize insan olmanın sorumluluğunu yüklenemez, bunu artık anlasak iyi olacak diye düşünüyorum!

SÖZLER: “Akletmez misiniz” diyen bir dinin indiği topraklarda felsefe neden olmaz!

“Eğer Rabbin dileyseydi, yeryüzünde kim varsa, onların hepsi birlikte elbette iman ederlerdi. Öyle ise sen mi insanları mümin kimseler olsunlar diye zorlayacaksın.”⁴⁰⁶ Peygamberi bile bu şekilde uyaran bir din, “her ne hikmetse” birdenbire kılıçla yayılmaya çalışılan bir ideolojiye dönüştü.

İslam ordularının gerçekleştirdiği yayılmada temel yönlendiricinin, dinin yayılması gibi idealist bir amaç olduğu düşünülmemelidir. İslam tarihinin, başlangıcından başlayarak bütünü incelendiğinde, rahatlıkla görülebileceği gibi, yayılmalarda

⁴⁰⁶ Yunus, 99. Ayet

öncelik, dinin yayılması gibi maddiyattan arındırılmış bir amaç değil, talan ve sömürü olmuştur.⁴⁰⁷

Kıptî Mısır'ı işgal edip Araplaştırdıkları günden beri, Firavun zamanlarında bile bütün dünyanın sanat ve bilim merkezi olan bu yer hala toparlanmış değildir. Kendilerinin düşmüşlüğü yetmiyormuş gibi bütün kültürlerle saldırıp onlara da büyük zararlar verdiler... Keşke Müslümanız demeselerdi!

Fransa tıpkı tek insan gibi, kullandığı toprağın zilyedidir, maliki değil. Uluslar da kendi aralarında bireyler gibidir: toprağı kullanırlar ve toprakta çalışırlar. Uluslara toprak mülkiyeti isnat etmek dili eğip bükmeaktır. Tasarruf ve keyfi tasarruf hakkı insanlara ait olmadığı gibi uluslara da ait değildir ve bir ulusun toprak suiistimalini cezalandırmak için girişilecek savaşın kutsal sayılacağı günler de gelecektir.⁴⁰⁸

Bu düşünceler, dini “mülk Allah’ındır” diyen bir Müslümana ait değil, hatta herhangi bir dine mensup olan birine de ait değil. Bunlar Proudhon’un sözleri. Anarşist bir filozof. Peki, böyle bir ahlakı kaç “İslamcıya” yeğlerim dersiniz! Bu sözlerden adalet ve merhamet medeniyeti çıkar. Hangi İslamcıdan bu sözleri duyabilirsiniz? Değil sadece üzerinde yaşadıkları topraklar üstünde mutlak hak iddia etmeyi, bütün dünya üstünde hak iddia ettiler ve yeryüzünü kana boğdular. Ortalama bir ateistin nasıl bir varlığa tapmadığı açıktır ama ortalama bir Müslümanın nasıl bir Tanrıya taptığı belli değildir. Onlar açık ve gizli bir şirk dünyası içinde yaşarlar. Bunu keşke görseler!

SÖZLER: Dünyaya tapmak için kullandığınız aracın gelişmişliği kadar düşersiniz!

Kitaplı dinler, ifratta-tevfitte olduğu kadar birçok iyi alanda da çok gelişmiş kültürlerle iner. O kültürlerde şirk de dil de çok gelişmiştir. 1400 yıl önce Tanrı isteseydi de İslam'ı örneğin

⁴⁰⁷ Aydın, Erdoğan, 2007, Nasıl Müslüman Olduk?, Kırmızı Yayınları, İstanbul, s.18

⁴⁰⁸ Proudhon, Pierre-Joseph, 2010, Mülkiyet Nedir?, Çev.: Devrim Çetinkasap, Türkiye İş Bankası yayınları, İstanbul, s. 106

Türklere gönderemezdi. Çünkü Türkçe 1400 yıl önce kitap düzeyindeki bir dini taşıyacak gelişmişlikte değildi. Ama Arapça o kadar çok gelişmişti ki, onunla bir kitaplı din, üstelik son din inebilmiştir. Bu kadar gelişmiş bir dilin 1400 yıldır neredeyse yerinde sayması beni çok şaşırtıyor. Bu donma durumunu birçok şeyle açıklamaya çalıştıysam da yine de yeterli bir açıklama düzeyine ulaştığımı söyleyemem.

SÖZLER: “Tiranlığa direnmek, Tanrı’ya itaat etmektir.”⁴⁰⁹ Susan B. Anthony

∞ kujerên⁴¹⁰ ∞

Hak ve hakikat düşmanı olmakta mı yarışıyorlar?

İnsan, dünyaya ne kadar taparsa o derece de hak hakikat düşmanı olur. Bu kaçınılmazdır. İslam, yaklaşık olarak 1400 yıl önce bugünkü Suudi Arabistan coğrafyasına indi. Mazlumların sesi olan, zulme uğrayanların yanında olan, iniltiden taraf olan, diri diri toprağa gömülen kız çocuklarının hesabını soran son din İslam’ın indiği Suudi Arabistan’da kadınlar, ancak 13 Aralık 2015 yılında meclise girebildiler. Şurayı, istişareyi, liyakati öngören, her türlü gücün belli ellerde devlete dönüşmesini yasaklayan İslam’a rağmen, bu ülkeyi prensler ve kral yönetiyor. İslam’a, kendilerine “Müslüman” diyen insanlar kadar zarar veren hiç kimseyi bulamazsın.

Bugün, İslam’ın indiği coğrafyanın “devleti” dünyanın en çok silah satın alan ülkesi durumunda. Kadının, insan onur ve haysiyetinin korunmadığı bir yer durumunda. Herkesin hanedana köle kul olduğu bir yer burası. Hanedan, Kâbe’nin yanına gökdelenler dikeyiyor, o gökdelenlerden birinin ucuna da içinde mescit olan altın kaplamalı bir hilal konduruyor. Bu

⁴⁰⁹ Donovan, Josephine, 2013, Feminist Teori, Entelektüel Gelenekler, Çev.: Aksu Bora, Meltem Ağduk Gevrek, Fevziye Sayılan, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 11

⁴¹⁰ Kujerên: Katiller

mescitte ise sadece hanedan üyeleri namaz kılabiliyor. İnsan bu kadar mı çirkin olur, Allah'ım sen bizi neyle sınıyorsun!

Her bir hanedan üyesi dolar milyarderi, hesapları Batılı bankalarda ve faizli piyasanın harcı oluyor. Hepsi aynı zamanda birçok Batılı devletin vatandaşı, zulüm üzerinde oturduklarını bildikleri için her an kapağı Batı'ya atmak zorunda kalabileceklerini biliyorlar. Coğrafyalarının bir yanı sefil Asya diğer tarafı ise sefil Afrika halklarıyla doluyken onlar haramice çirkinlikte yarışıyorlar. Cihat ve tevhit kim, onlar kim!

SÖZLER: Şeytandan sonra Tanrı karşısında haddini aşan tek varlık insandır.

"Gözyaşı geçidi" ... Arabistan yarımadası ile Afrika'yı ayırıyor. İki dünya arasındaki uçurumu-çelişkiyi gösterircesine buraya gözyaşı geçidi adı verilmiş. Geçitteki her bir ada parçası birer gözyaşı gibi. Bir tarafta biriktiren, petrol kuyularından çıkanla emeksiz yaşayan şişman Müslüman Araplar, karşı tarafta açlıktan kırılan insanlar. Üstelik Müslümanların Kâbe'sinin olduğu yerde yaşıyor bu şişman insancıklar. Allah'ım bu ne çirkinliktir! Adalet, merhamet ve tevhit dini nasıl oldu da bu kadar düştü! Ve bizler, sanki yaşayan bir din varmış gibi hala Kâbe'nin etrafında dönüp tüm günahlarımızdan arınacağımızı sanıyoruz. Kolektif bir halde helak olmuşuz ama bunu bizlere gösterecek akıl ehli büyüklerimiz yok.

Arapları dikey ve yatay eksenlere vurduğunda ne görüyorsun ego?

Dikey eksene, yani ilkeye-Tab'a vurduğumda; "anaçlık, binlinçlilik ve tevhit" bakımlarından sürekli yerlerinde saydıklarını ve hatta geriye gittiklerini, artık kozmopolit şehirler kuramadıklarını, Arapçayla iyi felsefi ve bilimsel metinler ortaya koyamadıklarını söyleyebilirim. Yatay eksene, yani tevhidi tarih felsefesine vurduğumda ise, bütün Müslümanlar gibi onların da duygu çağı dalgasına demir attıklarını ve biliş dalgasına geçemediklerini söyleyebilirim.

∞ kurdî⁴¹¹ ∞

*SÖZLER: Zulmettiğiniz Ezidi, Süryani ve Ermeni halklardan af dileyin.*⁴¹²

Kürtlerden umutlu musun ego?

Bugünkü Kürt coğrafyası ne feodal niteliklidir ne de kapitalisttir. Bu nedenle de Sın Medeniyet değişimi ve dönüşümüne en uygun coğrafyalardan birisidir. Kürt bilinci modernleşme ve onun kurumları-kültürü tarafından henüz tamamen işgal edilmemiştir. Belli bir elit zümrenin ya da egemenin kontrolünde de değildir. Kürtler; milliyetçi-ırkçı-ulusçu ideolojilerden en az etkilenmiş, özellikle Sünni, Şii ve Alevi coğrafyalara yayılmış şekilde yaşayan ve ümmet olma bilinci en yüksek olan halktır.

SÖZLER: Bu dünyada bir Kürt olmak, sürekli bir cenaze evinde yaşamak gibidir ve bunun yegâne sorumluları kendilerine Müslüman diyenlerdir.

Sın Medeniyet değişimi ve dönüşümüne Kürtlerin öncülük edeceğini mi düşünüyorsun?

Evet... Az önce söylediklerimi daha da açmam gerekirse şunları söyleyebilirim: Kürtler, modernizm ve postmodernizmden en az etkilenen milletlerdendir. Dolayısıyla parçalanmamış kökleri, yapıları ve kurumları fazladır. Korunmuş otantik, etnik kökleri ve çoğulcu kültürel yapıları bütün insanlık için "örnek anaç bir kök" olabilir.

Kürt halkında modern anlamda üst, orta ve alt sınıflar henüz kurumsallaşmamıştır. Homojen sayılabilecek, hiyerarşik olmayan bir sosyo-ekonomik yapıya sahipler. Dünya halklarını

⁴¹¹ Kurdî: Kürt

⁴¹² Ahmet Türk, 2014 yılında İsveç'te yaptığı konuşmada; Ezidi, Süryani ve Ermeni halklarından özür dileyip bağışlanma dilemiştir. Ben de bir Kürt olarak, dedelerimizin yaptıkları zulümden dolayı özür diliyor ve bağışlanma diliyorum. Zulüm içinde olan insanların kurumuş kalplerinin ve ölmüş vicdanlarının hayat bulması için de dua ediyorum.

parmaklarının ucunda oynatan üst sınıf uyanıklığı, orta sınıf küçük hesapçılığı ve alt sınıf ahmaklığı Kürtlerde henüz yerleşik hale gelmemiştir. Bu durum iyi yönde olacak değişim ve dönüşümleri destekleyebilir.

Kapitalizme görece kapalıdırlar. Özelleşmiş kurumları yok denecek kadar azdır. Hemen hemen her şeyleri kamusaldır ama bunlara rağmen özel mülkiyete saygılıdırlar, şahsiyet kültürünü önemserler, yerinden yönetim, kişi hak ve hürriyetleri onlar için korunması gereken değerlerdir.

Otokton-yerleşik bir halk olduklarından kadim köklere sahiptirler. Mezopotamya ve Anadolu gibi bir coğrafyada yerleşik halk olmak, dünyanın hiçbir yerindeki otoktonluğa benzer! Onlar adeta doğaları gereği insanlığın hafızası gibidirler. Her türlü ifrat ve tefriti de adaleti ve merhameti de bilirler. Tarihi en iyi şekilde okuyabilecek ve geleceği en iyi şekilde düşünebilecek milletlerdendirler. Batı dışında tarih felseesi olan tek düşünür benim ve ben de bir Kürt'üm, bu durum tesadüf değildir.

Kürtçe, eril ve dişil bir dildir, bu nedenle Kürtler bütün hayatı kuşatacak bir ruh ile yaşarlar. Onlar Mezopotamya gibi toprak ve su olan bir millettir. Pratiklik, faydacılık veya deneycilik gibi salt dünya merkezli şeyler uğruna dillerini dönüştürmediler. Kürtçe'nin yatay ve dikey boyutları güçlü olduğu için ontolojik, epistemolojik ve pratik tevhidini gözetten bir dünyayı ikame edebilir diye düşünüyorum.

Amin Maolouf'a kulak verelim: "Dili varsa o halk, o millet vardır, dili yoksa o halk, o millet şu veya bu nedenlerle dilini kaybetmişse, o halkın, o milletin varolduğunu söylemek bir avunmadır."⁴¹³

Biz Kürtler, eril ve dişil özellikteki güzel dilimizi Türkiye, İran, Irak ve Suriye devletlerinden korumak için var gücümüzle mücadele ediyoruz. Yani hem var kalmak hem de bütün insanlığa söz söyleyecek düzeye çıkmak istiyoruz.

⁴¹³ Maolouf, Amin, 2001, *Ölümçül Kimlikler*, Çev.: Aysel Bora, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 108-109, 113

Kürtler klasik anlamda milliyetçiliği-ulusçuluğu yaşamamışlardır. Yayıldıkları geniş Kürdistan coğrafyasında İran, Türkiye, Irak ve Suriye gibi devletlerin tektipleştirici rejimlerinden etkilenmelerine rağmen, kadim Mezopotamya kültür motifleriyle ayakta kalmayı başarmışlardır. Onlar her zaman tekçi girişimlerle mücadele etmişlerdir. Her türlü ötekileştirici, düşmanlaştırıcı araçlara maruz kaldıkları için bunların akıl-ahlak dışılığına şahit olmuş bir halktır. Dolayısıyla bu araçları kullanmazlar ve bunlardan kurtulmayı herkesten daha çok isterler. İnsanlığın durmasına, haddini bilmesine, kendisini terbiye etmesine ve yaptıklarından ders çıkarmasına hayati derecede ihtiyaç duyduğumuz bu zamanda, böyle bir halkın varlığı bütün dünya halkları için bir şanstır. Onlar; yıkıcı, yok edici, dönüştürücü, parçalayıcı ve Sünnetullah'la savaşıyor birçok alışkanlıktan sapmışlardır.

Bütün halklar ulus olmak için birtakım mitoslar inşa ettiler ve şahsiyetli insanı ve hatta bireyi bile yok ettiler. Kürtlerde ise neredeyse her ailenin kendisine özel mitosu, sofosu ve ritosu vardır. Bu kökler belli bir terbiyeden geçtikten sonra bütün insanlık için iyi örnekler haline gelebilir.

Kürtler, İslam'ı en kadim kodlarla, motiflerle, ilkelerle ve birikimle okumuş bir halktır. Said Kurdi gibi din ve toplum önderlerine, büyük resimleri sorgulayan ve yeni büyük resimler arayışında olan şahsiyetlere sahiptirler. Yaşayan din, sosyal adalet, ekolojik yaşam, radikal demokrasi, demokratik modernite, komün ya da kooperatif birlik sistemi gibi kavramları düşünüp bunlara hayat vermiş bir siyaset ve kültür birikimine ulaşmışlardır.

Başka hiçbir İslami toplulukta kabul görmemiş olan kadın erkek eşitliğini onlar eş başkanlık sistemi ile inşa etmişlerdir. Merkezîyetçi-tekçi devlet geleneklerini kantonal ve federatif yapılarla aşmaya çalışan bölgedeki yegâne güçtür. Bireysel-farklı tercihleri de LGBTİ'yi resmi olarak siyasal alanda temsil edilir hale getirerek güvence altına almaya çalışan tek Müslü-

man halktır. Kürtler, Ortadoğu-Asya halklarının var oluş düşmanı olan kültürlerini değiştirmeye kalkışmış devrimci bir halktır.

Kürtler, klasik Doğu tarih yazıcılığı olan “kan, dil ve vatan” merkezli ulus yaratma sürecine maruz kalmamışlardır. Efsaneler, destanlar, hurafeler, üstünlük vurguları ve her türlü romantizm ile inşa edilmiş bir ırk kültürüne sahip değillerdir. Diğer taraftan tek bir menşei ile değil birçok halkla birlikte açıklanabilen bir geçmişleri vardır... “İlk tabaka, Zagros Halkları (Lulu veya Lulubumlar, Guti-Cuti-Cudi’ler, Kasay-Kusi-Kuşu-Kasitler, Khaldi-Urartu’lar, Subari’ler). İkinci Tabaka, Medler ve onlara bağlı halklar (Mad-Medes, Nayri-Nairi, Kardukhiler-Karduchoi)”⁴¹⁴

SÖZLER: "Dünyada en büyük terörizm, bir insanın ana diliyle bağını koparmaya çalışmaktır" Amin Maalouf

∞ zıman⁴¹⁵ ∞

FRAGMANLAR: Dil uygarlığın temelidir. İnsanları bir arada tutan bir nevi tutkaldır ve bir çatışma esnasında ilk çekilen silahtır.⁴¹⁶

Onlar Allah’ın tekliğine ve Onun dışındaki çokluğa-çoğulculuğa savaş açacak kadar kendilerini ilah mı sandılar?

Kant’a kulak verelim: Tabiat, milletlerin birbirleriyle karışmasını önlemek ve onları birbirinden ayrı tutmak için iki vasıta kullanır; dillerin ve dinlerin çeşitli olması.⁴¹⁷

⁴¹⁴ Beg, M. E. Zeki, 2014, Kürtler ve Kürdistan Tarihi, Çev.: V. İnce, M. Dağ, R. Adak, Ş. Aslan, Nûbihar Yayınları, İstanbul, s. 75-90

⁴¹⁵ Zıman: Dil

⁴¹⁶ Villeneuve, Denis, 2016, Arrival/Geliş

⁴¹⁷ Kant, Immanuel, 1960, Ebedi Barış Üzerine Felsefi Deneme, Çev.: Yavuz Abadan, Seha L. Meray, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, s. 34

Bu çeşitlilik, insan denilen varlığın daha kemal bir noktaya doğru evrilmesinin altındaki mekaniktir. Dil ve din hem kendi içindeki hem de dışındaki farklılıklara-çoğulculuğa izin veren iki temel dinamiktir. Müslümanlar sadece dini çoğulculuğu ve farklılıkları kuşatan ayetlere karşı koymadılar, dillere de saldıracak Sünnetullah'taki çeşitliliği tek tip hale getirmeye kalkıştılar. Kendilerini kötücül birer tanrı yerine koydular, insanın daha kemal bir noktaya doğru gitmesinin önüne geçtiler ve gelişimi dondurdular. Bu nedenle de düştükçe düştüler ve düşmeye de devam ediyorlar.

Anadil tek bir dil değil, bütün dillerin toplamıdır.⁴¹⁸ Bu, tevhidin zorunlu sonucudur. Dolayısıyla herhangi bir dile düşmanlık, esasında kendi kendine de düşmanlıktır. Herhangi bir dili yok etme girişimi, kendini insan yapan kökleri de yok etme girişimidir. Zaten dikkat edilirse başka dilleri yok etmeye girişmiş olan bütün topluluklar ne bilim ne felsefe ne sanat ne şehir ne de anayasa yapabiliyorlar.

SÖZLER: Sünnetullah'la savaşanlar zorunlu olarak kötürüm hale gelirler.

Müslüman topluluklar tevhitten saptıkları için, akıllı, fiziği, toplumu ve insanı terk ettiler. Onlarda sürekliliği olan, insan etkinliğini arttıran-değerli hale getiren, insanı özneleştiren neredeyse hiçbir dinamik-motif yoktur. İnsanın insana kul olduğu kültürlerde muktedirler, kendi kurumları dışında hiçbir şeyin varlığına izin vermezler.

Milletleri aklın konusu kılmak için bir ölçütün, esasın var mı ego? Aksi halde bazı milletlerden nefret ettiğini sanacaklar.

Hiçbir millettten nefret edilmez, edilse bile bu durum düşünce ile temellendirilemez, aynı şekilde hiçbir millet sevilmez, sevilse bile bu durum da düşünce ile temellendirilemez. Bir millete karşı hissedilen duygu, düşünce-akıl tarafından temellendirilemez. Milletler topluca iyi ya da kötü, güzel ya da çirkin, doğru ya da yanlış olarak değerlendirilemezler. Çünkü bu

⁴¹⁸ Eco, Umberto, 2004, Avrupa Kültüründe Kusursuz Dil Arayışı, Çev.: Kemal Atakay, Literatür Yayınları, İstanbul, s. 296

özelliklerin hepsine örnekler bulabiliriz ama tümel örnek gösteremeyiz. Tümel örneğini bulamadığınız şey tam olarak düşüncenin konusu kılınamaz.

SÖZLER: Firavunlar ve Ferisiler hep kaybederler ama Firavunluk ve Ferisilik yoluna hep devam eder.

Yani milletlerin yapıp ettikleri aklın konusu kılınamaz mı?

Bunu demek istemedim. Bir millet yerine, o milletin egemen sınıfının tarih içindeki yürüyüşünü aklın konusu kılabiliriz diye düşünüyorum. Her halk, sadece çobanlarının niteliği ile bağlantılı olacak şekilde değerlendirilebilir. Örneğin Kürtlerin özellikle aydın kesimi “ulusal” bir bilinçten adeta kaçtılar... “Abdullah Cevdet, Kürdistan davasını Osmanlılık gibi bir siyasal oluşum içinde bu oluşuma hizmet eden siyasal düşünce akımı içinde eritmeye çalışmıştır. Ziya Gökalp, Kürtlüğü, Türkçülük akımını geliştirerek, yoğunlaştırarak ve yaygınlaştırarak bitirmek istemektedir. Said Nursi, Kürtlüğü İslam enternasyonalı içinde eritmek çabasıdadır.”⁴¹⁹ Kürtlerin aydın kesimi bile böyle olunca halk da doğal olarak bir asabiye etrafında toplanamadı, bu da dört parçaya bölünmemize ve sömürge durumuna düşmemize neden oldu.

Bütün halkları kuşatacak bir esasın yok mu?

Esas, herhangi bir kişinin esası ya da aklı olamaz. Esasın dikey ve yatay boyutları olmak zorundadır. Ben milletlerin geçmişlerini egemenleri özelinde dikey boyutta “ilkeye-Tab’a”, yatay boyutta da “tevhidi tarih felsefesine” vuruyorum. Buna benzer bir hassasiyeti bilincin hakkını vermeye çalışan herkeste de görmek isterim.

Halklar nasıl bir yönetim biçimini tercih etmeliler?

SÖZLER: “Yalnızca iki tür yönetsel kurum vardır: Yönetimin kan dökülmeden değişmesine elveren ve elvermeyen kurumlar. Birincisi demokrasidir, ikincisi tiranlıktır.”⁴²⁰ Karl Popper

⁴¹⁹ Beşikçi, İsmail, 2015, Hayali Kürdistan’ın Dirilişi, İsmail Beşikçi Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 21

⁴²⁰ Magee, Bryan, 1990, Karl Popper’in Bilim Felsefesi ve Siyaset Kuramı, Çev.: Mete Tunçay, Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 146

Bir millet için en kötü şey nedir ego?

SÖZLER: Bir millet için en kötü şey, hiçbir değerli şeyin devamı olmamaktır.

Bundan daha kötüsü olamaz mı?

Bundan daha kötüsü, kendin gibi diğer milletlerin de değerli birşeyin devamı olmamaları için mücadele etmektir. Ama buna kalkışmanın nedeni de yine hiçbir şeyin devamı olmamaktır.

Eğer bir millet, devamlılığı olan bir millet ise “Sünnetullah’a-Allah’ın ayetlerine görece uygun” bir geçmişe sahiptir. Onların iyi bir kültür ya da uygarlık inşa ettiklerini düşünebiliriz. Böyle bir millet istese de dilini değiştiremez-terk edemez, çünkü devamı oldukları “kökleri, kültürleri, uygarlık-medeniyet çanakları” buna izin vermez. Yok eğer dilini değiştirebiliyorsa-terk edebiliyorsa, devamlılığı olmayan, “Sünnetullah’la-Allah’ın ayetleriyle sürekli savaşıyor” bir geçmişe sahiptir. Böyle bir millet, devamlılık üzere olan herhangi bir köke, kültüre, uygarlık-medeniyet çanağına sahip değildir ve hiçbir bakımdan insanlığın gelişimine katkı sunmadıklarını düşünebiliriz.

AYETLER: Sizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülüğü meneden bir grup bulunsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.⁴²¹

Gördüğüm kadarıyla yaşadığımız coğrafyada “klerikalizm ve konformizm”⁴²² iş birliği içinde. Bunlar da farklılıkları ve şahsiyeti yok ediyor. Böylece ancak şahsiyetlerin yapabileceği felsefe, sanat, bilim gibi değerli etkinliklerin kökü kurutulmuş oluyor.

Said Nursi, Bitlis savunmasına katıldı ve Ruslara esir düştü. Rusya’da Kostroma esir kampına gönderildi ve burada iki buçuk yıl kaldı. Burada, muhafızlar davranışlarından etkilenmiş olmalıdır; çünkü, daha sonra belirttiğine göre, Ruslar bu

⁴²¹ Al-i İmran, 104. Ayet

⁴²² Klerikalizm: Dinin ve din kurumlarının toplum hayatının çeşitli kesimlerindeki yerini güçlendirmeyi amaçlayan toplumsal, ekonomik akım. Konformizm: Uyumculuk, Yaygın görüşlere uyma.

kampta ibadet için kendisine cemaat toplama özgürlüğü tanırken, Türkiye Cumhuriyeti aynı hakkı ondan esirgemştir.⁴²³

Göçebelik nasıl aşılabılır?

Sadece Anadolu'ya gelen Türkler dillerini terk etmediler... "10 ve 20. yüzyıl arası Arap alfabesini, 1940 yılından beri Kiril alfabesini kullanan Kazakistan; (diktatör) başkanları Nursultan Nazarbayev'in emri ile şimdi de Latin alfabesine geçmeyi planlıyor."⁴²⁴

Bildiğim kadarıyla Almanlar göçebe olmayı aşabildiler. Kökeni Asya olan ve bugün de Asya'da bulunan göçebe bir halkın göçebeliği aştığına henüz şahit olmadık. Almanların ve diğer Batılı halkların tarihlerini yeterince bilmediğim için bu soruyu cevaplayabileceğimi sanmıyorum. Fakat kısaca şunu söyleyebilirim: Göçebelik, kendini terbiye ederek aşılabılır.

Diğer Müslümanların durumu nasıl?

Onların çoğu göçebe olmasalar da tıpkı Türkler gibi topluluktan toplum durumuna geçemediler. Yani hiçbirisi Almanlar kadar uygar hale gelemediler.

Hiçbir şey hayattan daha değerli değildir. Ölümü bile anlamlı hale getiren hayatın kendisidir. Daha fazla ve daha değerli hayata adanmamış her yaşam ve ölüm pisipisine olmaktan kendisini kurtaramaz.

SÖZLER: Hiçbir şey, kendi üzerine dönüp etkinliklerini düşünmeyi bilmeyenin hareketi kadar yıkıcı olamaz.

Kürtler, barışa ve tevhide mahkûm milletlerdendir, onların yazgısı budur. Bunu Sezai Karakoç şu şekilde anlatmaya çalışır: "Kürtler, Müslümanları birleştirebilecek bir millettir."

SÖZLER: Kürtler bütün varlıklarını, kevser bir halk olmaya adanmışlardır.

Nasıl düşünmelisin ego?

⁴²³ Mardin, Şerif, 1992, Bediüzzaman Said Nursi Olayı, Çev.: Metin Çulhaoğlu, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 145

⁴²⁴ Ajanslar, 13.04.2017 (Parantez içindeki "diktatör" tanımını ben kullandım.)

AYETLER: *Andolsun ki biz, insanı (nefsini), ahseni takvîm içinde (nefs tezkiyesi ve tasfiyesi yaparak en güzeye ulaşabilecek özellikte) yarattık.*⁴²⁵

∞ şehreza⁴²⁶ ∞

Kürtler nasıl bir değişim içindeler?

Özellikle ulus devletlerin kurulmasıyla birlikte, insanlar bir değişimden ziyade bir dönüşüm geçirdiler. Buna finans kapitalizm-modernizm ve postmodernizm de eklenince iyice kötücül hale geldiler. Kürtler bu dönüşümlerden henüz tam olarak geçmediler ama mevcut durum değişmezse istemeseler de geçmek zorunda kalacaklar. Çünkü başka şekilde varlıklarını sürdürmeleri imkânsız görünüyor. Ben bir düşünür olarak hem onlar hem de diğer bütün insanlar için üçüncü bir yol düşünmeye çalışıyorum.

SÖZLER: *Size zulmedene dönüşerek zulümle savaşamazsınız!*

İslami coğrafyada nasıl bir hastalık var?

Farklı olan her şeye düşman olma hastalığı var. Farklı din, dil, ırk, düşünce ve yaşam şekli gördükleri an saldırıya geçiyorlar.

SÖZLER: *Kendisinden ayrı düşen ne kendisini ne de kendisine benzemeyeni sevebilir.*

Kürtler, Süryaniler, Ezidiler, Rumlar ve Ermeniler farklıydılar, bu nedenle ya yok edilmeliydiler ya sürülmeliydiler ya da asimile edilmeliydiler. “Osmanlı 1891 yılında Kürt aşiret reislerinin kumandası altında Hamidiye Alayları’nı kurdu.”⁴²⁷ Bu alaylar Ermeni bağımsızlık hareketlerine ve Rus yayılma planlarına karşı kullanıldığı gibi Kürt ulusal hareketlerine

⁴²⁵ Tin, 4. Ayet

⁴²⁶ Şehreza: Bilge

⁴²⁷ Celil, Celilê, 2013, Kürt Aydınlanması, Çev.: Arif Karadağ, Avesta Yayınları, İstanbul, s. 18

karşı da kullanılmıştır. Günümüzde ki koruculuk sistemi de diyanet, cemaat ve milli eğitim gibi yapılar da Kürt hareketini-bilincini zayıflatmak için kullanılıyor.

Ezidiler ne istiyorlar?

Her halk gibi kendilerini korumak ve özgürce yaşamak istiyorlar... "Ezidi toplumu, Kürdistan'ın genel toplumu gibi değil. Özellikle dini açıdan farklıdır. Şimdiye kadar 73 ferman (soykırım) yaşadılar ve bu fermanlardan 65'i Osmanlılar tarafından yapıldı. Diğerlerini Sünni Kürt ve Araplar, son olarak da IŞİD yaptı. Maalesef Ezidiler şimdiye kadar kendilerini savunamadılar. Savunmalarını hep başka bir güce bırakmışlardı. Bu bölge uzun bir süre Osmanlıların elinde kaldı ancak 65 ferman yaşadılar. Bizim istediğimiz, Ezidiler'in kendilerini savunmasıdır; PKK, KDP, KYB'nin değil."⁴²⁸

Kürtlerin dini geçmişlerinde Ezidilik inancı da var mı?

Kürtler, inanç çizgilerinde Paleolitik dönemden başlayan çok tanrılı inanıştan gelerek, zaman içinde evliya düzeyindeki krallara, büyüye inanmış, düalist düşünce olan Mazdaizm'i, Mazdakizm'i, Maniheizm'i, Hürremizm'i ve "Yezidiliği" benimsemiş, en son olarak da Müslüman olmuşlardır. Bu dönemde de İslam'ın Şafi mezhebini, Alevilik gibi yaşam biçimini benimsemiş ve de bir kısmı Yezidi olarak kalmıştır. Tüm bunlar, bazı politik güçler tarafından kötüye kullanılarak, birleştirici değil, bölücü, parçalayıcı olarak kullanılmıştır.⁴²⁹

Ezidiler neden bu kadar zulme uğradılar?

Muktedir-egemen yorumundan geçmiş İslam inancına göre kadere mutlak bir inanış vardır. Bu da insanı edilgen hale getirir, özellikle de iktidarlar karşısında. Çünkü kader varsa her şey mubah hale getirilebilir. Ezidilikte kader anlayışının olmaması ve üstüne üstlük bir de Kürt olmaları bütün egemenleri korkutmuşa benziyor. Bu kadar soykırım yaşamış bir mil-

⁴²⁸ Rudaw.net: 11.08.2016

⁴²⁹ Torî, 2000, Bir Kürt Düşüncesi, Yezidilik ve Yezidiler, Berfin Yayınları, İstanbul, s. 23

let olmaları başka nasıl açıklanabilir ki! Diğer taraftan Ezidilerde kadın ve erkeğin eşit olması da muktedirlerin hoşuna gidebilecek bir şey değildir.⁴³⁰

∞ nêt⁴³¹ ∞

Egemenlerin oyuncağı haline gelmiş halklara-çoğunluklara ne söylemek istersin?

Ben tevhide inanırım; bütün insanların kardeş olduğuna, yer-yüzünün halifesi olduğumuza-sorumluluk yüklendiğimize, şahsiyet olmamız gerektiğine ve her farklılığın-varlığın Allah'ın birer ayeti olduğuna. Bunlara aykırı davranma ve düşünme gafletine düşmekten Allah'a sığınırım! İnsanın tevhidi köklerine geri dönmesi içindir bütün mücadelem ve bütün hayatım bunu gerçekleştirme üzerine olacak. Muktedirlerinizin hevâ ve heveslerine uymamanızı, onların dünyalıkları için dünya ve ahiretinize zulmetmemenizi, bütün farklılıklarımızla birlik olmamızı gerçekleştirecek ilkelere hep birlikte sarılmamızı diliyorum. Bu uğurda bana ve benim gibi tevhidin peşine düşmüş insanlara yardım etmenizi diliyorum.

AYETLER: Hevâsını (nefsânî arzularını) kendisine ilâh edinen kimseyi gördün mü? O hâlde (vazîfen sâdece tebliğ iken) onun üzerine sen mi vekîl olacaksın? Yoksa sen, onların çoğunun gerçekten tebliğini, Kur'ân'ı anlama niyetiyle dinleyeceklerini yahut söylediklerini akıllarını kullanarak düşüneceklerini mi sanıyorsun? Gerçekte onlar hayvanlar gibidirler. Denilebilir ki, hayvanlardan daha başıboş, daha kötü bir hayat tarzı yaşamaktadırlar.⁴³²

Mensubu olduğun halk hakkında düşünmeye devam edelim... Kürtler neden ulus olmadılar veya olamadılar?

⁴³⁰ Kader ve kadın-erkek durumu hakkında bakınız: Torî, 2000, Bir Kürt Düşüncesi, Yezidilik ve Yezidiler, Berfin Yayınları, İstanbul, s. 52, 55 ve 62

⁴³¹ Nêt: Niyet

⁴³² Furkan, 43-44. Ayetler

SÖZLER: *Kürtler, insanın salt “ekonomi-politik canlı” olmasını hiçbir zaman kabul etmeyecekler!*

Hemen hemen her Kürt ailesi kendisini bir devlet gibi görür. Başkalarına maddi ve manevi bakımlardan muhtaç olmamak, onlar için özgür ve şahsiyet sahibi olmak demektir. Her şeyin örgütlülük, maksimum karlılık-güç, ideoloji-ulus üzerinden okunduğu bir devirde bunlar makbul görünmeyebilir ama insanın dolaşıp döneceği yer Kürtlerin hiç terk etmedikleri bu yer olacaktır. Üstelik Kürtler sadece aile üzerinden bu şekilde hayata tutunmayı yok olma pahasına yapmışlardır.

Sence neden böyleler?

Bunun nedeni Mezopotamya’da otokton bir halk olmak, eril ve dişil dil konuşmak olabilir. Yani insanlık deneyimini ve varoluşu neredeyse sezgisel düzeyde işlediklerini söyleyebilirim.

Peki, bu şekilde yola devam edebilirler mi?

Özgürlüğün ve şahsiyetli olmanın ulus devletler tarafından öldürüldüğü bir devirde-coğrafyada, onlar aile düzeyinde de olsa özgür ve şahsiyetli kalmayı yeterli gördüler. Fakat bu durumun yola devam etmek için tek başına yeterli olmadığını da gördüler.

Bu şahsiyet tipi felsefe yapabilir mi ego?

Hayır yapamaz, çünkü şark tipi bir şahsiyettir!

Ne demek istiyorsun?

Her aile birer devlettir ve bu devletlerarası anlaşmadan-sözleşmeden dolayı “töre ve kültürü değere tutunup” var olmuştur. Felsefe yapabilen şahsiyet; töre ve-veya yasa mekaniğinin olduğu yerde yetişmez, yetişebilmesi için en azından hukuk mekaniğinin olması gerekir.

SÖZLER: *Bir Kürt’e ırk, dil, bayrak, toprak, lider için yaşamayı, ölmeyi ve öldürmeyi anlatamazdınız ama değişmek zorunda kaldılar!*

Doğduğun yerin tarihi hakkında ne biliyorsun?

Asya halkları köksüz halklardır, bellekleri iyi değildir, geçmişleri olsa da tarihleri yoktur... Ben Kürt Köyü’nde doğdum.

Köyün adı devletin hoşuna gitmediği için bütün Kuzey Kürdistan coğrafyasında olduğu gibi burada da isim değişikliğine gitti ve adını “Taşlağıl Köyü” yaptı. “Kürt Köyü; Kars’ın Zaruşat (biz Zırşat deriz, devlet onun adını da değiştirip Arpaçay yaptı) kazasına bağlı bir köydü. Zaruşat ilçe merkezi Rus işgali sonucunda Ortodoks Ruslardan oluşuyordu. Köy; 1886 yılında 26 haneden; 94 erkek, 98 kadın toplam 192 kişiden oluşuyordu. 1896’da 221, 1906’da ise 261 kişiden oluşuyordu. Toplam arazisi 1380 desyatindi (247 tarla-çayır, 774 otlak ve 359 elverişsizdi. 29 at, 276 sığır, 393 davarları vardı).”⁴³³

SÖZLER: “Kardeşliğiniz ne kadar ise imanınız da o kadardır.”

“Roboski dâhil bugüne kadar hep Kürtler’in sınırları geçtiğini, “kaçakçı” olduklarını sandık. Hâlbuki hakikat-i hal bambaşka idi. Bugün sınırların Kürtleri biçtiğini görmeye başlıyoruz. Sınır geçen kaçakçı Kürt değil, Kürt biçen kaçak sınırlardı sorun.”⁴³⁴

“Rahima Masic ve kardeşi Nedim’in”⁴³⁵ tedirginliğini, kimse-sizliğini, yersiz ve yurtsuzluğunu anlamak için Müslüman olmak gerekmez. Kürtlerin tarih boyunca yerleşik oldukları coğrafyalarda uğradıkları adaletsizlikleri anlamak için Kürt olmak gerekmez. İnsan olmak kâfidir. “Afgan Baran mülteci ise hepimiz birer Latif”⁴³⁶ gibi değişmek zorundayız. Vicdanın öldüğü yerde hiç kimse yaşayamaz.

SÖZLER: Müslümanın “Kürt sorunu” değil, “Kürt derdi” olması gerekmez miydi?

Kürtler devlet kurmalı mı ego?

Bütün uluslar özgür olmak isterler ve özgür olmanın yolu devlet kurmaktan geçiyorsa elbette kuracaklar. Fakat bana göre Kürtlerin esas gayeleri, bütün devletleri ortadan kaldırmak olmalıdır. Kürtler, bütün devletleri ortadan kaldırma,

⁴³³ Badem, Candan, 2010, Çarlık Rusyası Yönetiminde Kars Vilayeti, Bir Zamanlar Yayıncılık, İstanbul, s. 308-309

⁴³⁴ Bilici, Mücahit, 2017, Hamal Kürt, Türk İslamı ve Kürt Sorunu, Avesta Yayınları, İstanbul, s. 51

⁴³⁵ Begic, Aida, 2013, Djeca/Çocuklar

⁴³⁶ Majidi, Majid, 2001, Baran

küre ölçeğinde estetik adalet ve merhamet kurumlarını inşa etme sorumluluğu olan milletlerdendir.

*SÖZLER: "Onların etrafındaki egemen devletler aşamalı bir biçimde yeni bir barbarlık türüne gömülürken, Kürtler tek umut ışığı. Ve bu mücadelenin verilmesi sadece Kürtlerle ilgili değil, bizim kendimizle, nasıl bir yeni küresel düzenin ortaya çıkacağıyla ilgili."*⁴³⁷ Slovaj Zizek

Dedelerin zulme karşı ne yaptılar ego?

Said Kurdî'ye kulak verelim: Şu zamanda benim gibi aciz biri, elinde hem nuru hem topuzu tutamaz. Bu yüzden bütün kuvvetimle nura sarılmaya mecburum, siyaset topuzuna ne şekilde olursa olsun bakmamak gerekir. Maddi cihadın gereği olan vazife ise şimdilik bizde değildir. Evet, yerine göre kâfirin veya dininden dönmüş birinin haddi aşmasına set çekmek için topuz lazımdır. Fakat iki elimiz var. Eğer yüz elimiz de olsa ancak nura yeter. Topuz tutacak elimiz yok!⁴³⁸ Dedelerim, topuz tutan Eyyubi de olsa nura sarılan Kurdî de olsa hep ölçüyle-adaletle düşünmeye, amel etmeye ve ölçüyü yeryüzüne indirmeye çalıştılar. Adalet ve merhamet ehli olmak hepimizin sorumluluğudur. İnsan kalmak ve kemal insana doğru yol almak başka türlü mümkün değildir.

∞ kurd kî ye?⁴³⁹ ∞

Kürtler ne durumdalar?

Doğu, Batı ve Güney Kürdistan'daki Kürtler tam olarak ne durumdalar bilmiyorum, ki bilmemem bile bir köksüzleşmeye işaretler, Kuzey Kürdistan'daki Kürtlerin ise neredeyse

⁴³⁷ Zizek, Slovaj, 22.10.2019, Gazete Duvar (İndependent Gazetesine verdiği röportaj)

⁴³⁸ Nursi, Bediüzzaman Said, 2014, Lemalar, Yayına Hazırlayanlar: A. Kayıhan, İ. Atılğan, Ufuk Yayınları, İstanbul, s. 157-158

⁴³⁹ Kurd Kîye: Kürt Kim?

yarısı asimile edildiler diyebilirim. Fakat bu, kendi asli köklerini terk edip başka bir köke geçmek şeklinde de olmadı. Çünkü Türkler de diğer Müslüman halklar da asli köklerini terk ettiler ve başkalaştılar.

Kişilik üzerine birçok çözümlemeler yaptım. Hala Kürt'ü tam yakaladığımı, çözdüğümü söyleyemem. Çünkü kendisi olmaktan epeyce uzaklaştırılmıştı. Şeklen Kürtvari gözükse de, özde başkalaşmıştı. İhanetinin boyutlarının farkında bile değildi. Ona ne insan yasaları ne de hayvan yasaları isliyordu. Adeta üçüncü bir varlık türünü oynuyordu.⁴⁴⁰

Başkalaşımın boyutunu ya da derinliğini nasıl görüyorsun ego?

Müslümanların yaşadıkları başkalaşımı ontolojik bir kopuş olarak görüyorum. Zaten ontolojik kopuş olmadan, insan yer-yüzünde ki varlığının anlamını ve amacını ırkla, toprakla, bayrakla, malla-mülkle değiş tokuş edemez. Onlar çok kötü bir alışveriş yaptılar. Oysa insanın ve hayatın anlamı ve amacı bunlar değildi.

Bunu göremiyorlar mı?

Hem cehaletin hem de gafletin birbiriyle yarıştığı bu yerde, hakikat ne yazık ki buharlaşıyor. Peygamberler bugün yine dünyaya gelseler, ilk linç edilecekleri yer İslami coğrafya olur. Düşünce, ölçü, bilgi, adalet, liyakat, özgürlük, irade, kadın, farklı olan, insan hakları, şahsiyet ve iman-tevhit buralarda taşlanır.

Bak onlara, ne görüyorsun ego?

SÖZLER: Sanki şeytana dönüşmüşler ve Allah'ın ayetlerini taşıyorlar.

Kürtler neden bu kadar çok gülüyor ve çok ağlıyorlar?

Kürtlerin mizah-komedi ve hüzn-dram bilinçleri çok gelişmiştir. Çünkü eril ve dişil bir dil konuşuyorlar, otokton Mezo-potamya halkıdır, hayatın her türlü çelişkisini, trajedisini

⁴⁴⁰ Öcalan, Abdullah, 2004, Bir Halkı Savunmak, s. 365

ve mucizesini sürekli yaşadılar ve yaşamaya da devam ediyorlar. Aynı şekilde Arap, Türk ve Fars tekçi devletlerinin anlamsız ciddiyetlerine maruz kalıyorlar ve böyle durumlar zorunlu olarak komik ve trajik bulunur. Kürt bilincinin yaratacağı sanat, edebiyat, bilim, felsefe ve toplumsal ruh karşısında hiçbir tekçi gücün değişmeme şansının olmadığını akıllarını iyi kullanabilenler çok iyi görürler.

SÖZLER: "Otoritenin en büyük düşmanı ve onu zayıflatmanın en kesin yolu, kahkaha'dır." Hannah Arendt

Kürt, Arap, Türk ve Fars fark etmeksizin İslami coğrafyada neredeyse bütün cami imamaları hep komedi-mizah unsuru olarak algılanırlar. Tevhit ve hayat dini olan İslam'ın, beşerî yüceltmek için araç yapılması, varlığa ve varoluşa düşman ölü bir din haline getirilmesi toplumca anlamsız bulunmuştur. Bundan dolayı da Müslüman din adamı figürü mizahın konusu olmuştur. Benzer durum öğretmenler ve hatta genel olarak memurlar için de geçerlidir.

SÖZLER: Bir maaş için her şekle girenlerin Tevhid'e çağırması, trajedi değilse nedir!

Despotik-tekçi devletlerin-halkların en büyük eksikliği, en az akıl kadar mizah-neşe ve hüznün eksikliğidir. Bu nedenle şehir kuramazlar, hiçbir yer ve zamanda menzil alamazlar. Varlığa ve varoluşa olan düşmanlık, mizah-neşe ve hüznün eksikliği olarak doğar. Bu da kendi sonunu hazırlamak demektir. Çünkü dünyaya düşmüş ve ölüme doğru olan varlığın hayatına yaratıcı mizah-neşe ve hüznü katmayanlar, aynı araçlarla adeta toplum tarafından kusularak atılırlar. Toplum bu devrimi-kusmayı silahla yapmaz, karşı mizah-neşe ve hüznü yapar.

SÖZLER: Hayalleri terk ettiren ilerleme insanlığın gerilemesidir.

Senin ödevin nedir?

Topuza tapanları nura davet etmek her insanın ödevidir. Unutmamak gerekir ki; bir kalpte birden fazla Rab olamayacağı bütünü İbrahimi Dinler bize öğretler.

SÖZLER: Dünyaya tapmaya "cihat, siyasal İslam veya halifelik", faize "oran-kâr payı veya ticaret" diyerek Müslüman olamazsınız.

Biz Türkler, ehl-i Sünnet ruhunu, omurgayı, dinamizmini, safiyetini taşımayı ve korumayı Kürtler'e borçluyuz.⁴⁴¹

Teklifin nedir ego?

Ölçüyle konuşalım hayy... İlkeye-Tab'a ve tevhidi tarih felsefesine vurduğumuzda hangi din, devlet ya da toplum geçer not alırsa o meşrudur.

Bunlar neden ölçü olsunlar ki?

Çünkü tarihi de içine alan tarih üstü bir şeye ihtiyacımız var, bunu görmediğimizde çağ dalgalarına demir atıp donuyoruz.

Karl Popper'ın Hegel'e yönelttiği şu eleştiri çok zengin bir içeriğe sahiptir: "Olgular ve standartlar ikiciliğini aşmak, Hegel'in özdeşlik felsefesinin belirleyici amacıdır – ideal ve gerçek olanın, hakkın ve gücün özdeşliği. Tüm standartlar tarihseldir: Tarihsel olgulardır, aklın gelişimindeki evrelerdir ki bu gelişme ideal ve gerçek olanın gelişmesiyle aynıdır. Olgulardan başka hiçbir şey yoktur ve sosyal ve tarihsel olgulardan bazıları, aynı zamanda standartlardır."⁴⁴²

SÖZLER: Her şey tevhitten pay aldığı ölçüde meşru olabilir.

∞ nakokiyeke⁴⁴³ ∞

Mazlumlara bak ego, ne görüyorsun?

Her mazlum, mükemmel çelişkilerin ürünü olan birer olumlu sapmadır. Eğer insanı özneleştirecek bir dünya kurulacaksa, bunu sadece ve sadece onlar yapabilir.

⁴⁴¹ Kaplan, Yusuf, 2015, Kuran'ın Asıl, Sünnetin Usul Olması Programı, İstanbul, Youtube

⁴⁴² Habermas, Jürgen, 2011, Sosyal Bilimlerin Mantığı Üzerine, Çev.: Mustafa Tüzel, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s. 78

⁴⁴³ Nakokiyeke: Paradoks

Neden böyle düşünüyorsun?

Çünkü...

- I. Kendilerine zulmeden toplum-devlet-ideoloji ve kültürlerden saparlar.
- II. O kadar çok ve çeşitli zulümlere uğrarlar ki bütün dogmaları yerle bir olur. Her biri bilge haline gelir.
- III. Nesneleştiren her türlü model-sistem ve paradigmaya karşı alternatifler düşünür ve yıkıcı eylemler içine girerler.
- IV. İnsanın nesneleştirilmesine karşı hassastırlar ve nesneleştiren her şeyden tiksiniyorlar. Bu tiksinti sınırları-eşik-leri, onları yüksek karakter sahibi yapar, sınır-hudut-ilke duyarlılıkları artar. Onlar yüksek ahlak ehliidirler.
- V. Yürekları her zaman çok sızlar, çok dua eder ve çok ağlarlar. Onlar capcanlıdır.
- VI. Hem eril hem de dişil bir dil kullanırlar. Bu dil, varlığı ve varoluşu daha çok kucaklar. Diğer taraftan "kendinde refleksif" özelliğe sahiptir. Yani felsefe, bilim, sanat ve edebiyat yapmaya en uygun dildir.
- VII. Birden fazla dil bilirler; duyargaları capcanlı olduğu için farklılıkları severler ve sezgileri çok kuvvetlidir.
- VIII. Birden fazla kültür dünyası içinde büyürler. Hayal güçleri-yaratıcılıkları çok gelişmiştir. Olan durumlara karşı duydukları öfke, olması gerekenleri hayal etmelerini kâderleri haline getirir.
- IX. İçinde bulundukları kadim dert, inilti ve hüzn onlarda Tanrısal bir devamlılık sağlar. Bu devamlılık, kendilerine düşmanlık edenlere bile güzel gelir. Onların bu güzel devamlılıkları karşısında yıkılmayacak bir kale yaktır.

Kürtler mazlum halklardan mıdır?

Ermeni, Süryani ve Ezidilere karşı bir zamanlar zalimdirler ama şu anda mazlumlar. Geçmişlerinden ders çıkartıp tarihi iyi okurlarsa, bütün insanlık için iyi bir yol ikame edebilirler.

Kürtler diğer komşularıyla bu dönüşümlere bir sıçrama yaparken, objektif olarak evrensel anlamı olan bir konumu ifade ediyorlar. Adeta Ortadoğu toplumunun demokratik ve ekolojik yeniden kuruluşunun peygambersel rolünü oynar gibidirler. Tıpkı ziraatın ve hayvanlarla dostluğun peygamberi olan Zerdüşt'ün M.Ö. 1000'lerde zirveleşen devrimde oynadığı rol gibi.⁴⁴⁴

SÖZLER: Hitler karşısında mazlum, Arafat karşısında zalim olmak halkların kaderi olamaz.

İyi bir yolun ikamesi için yeterli bilgi ve tecrübeye sahipler mi?

Hiçbir millet böyle bir bilgi ve tecrübeye sahip değil. Bu bilgiyi düşünmeye ve üretmeye çalışıyorum. Dilerim insanlık, bu bilgi ve düşüncelerimi iyi bir şekilde tecrübe eder.

Bu iyi yolu-tecrübeyi taşıyabilecek kökler İslami halklarda var mı?

SÖZLER: Değerli bir kanonu olan İslami topluluk yoktur.

Abdullah Öcalan'a kulak verelim: "Fransız ve Rus devrimleri, edebiyatı, sanatı entelektüel öncülleri vardır. Kürt romanı yazılmadan önce yaşanacaktır. Bu yaşam olmadan bir Kürt romanı yazılamaz. Çünkü Kürtlerin her şeyi kasıp kavrulmuştur. Kemalizm sadece Kürtleri değil bütün Anadolu birikimini, köklerini de ortadan kaldırmıştır. Kemalizmden önce ise Emevi İslam geleneği bu toprakların gerçeklerini, ruhunu kavurmuştur."

Ben daha çok Batı'dan umutluyum, çünkü onlar iyi bir devamlılık üzereler. Kaybedecekleri fazla şeyi olmayan Kürtler bile o iyi yolu ikame etmekte zorluk yaşayabilir, diğerlerinin ise kaybedecekleri çok şeyleri var, bu nedenle iyi yola değil gelmeyi, onunla savaşırlar.

Müslüman kimdir ego?

⁴⁴⁴ Öcalan, Abdullah, 2003, *Özgür İnsan Savunması*, s.7

SÖZLER: Teklifi bütün insanlığı ve doğayı kuşatana Müslüman denilir.

∞ di xewa⁴⁴⁵ ∞

İnsan yine mi çok kötü ölçüp biçti?

SÖZLER: "Aklın uykusu canavarlar doğurur."⁴⁴⁶ Goya

Sayıya-niceliğe, kelle sayısına, metrekareye-kilometrekareye sahip olmak; tevhidin, hayatın-varoluşun anlam ve amacına tercih edildi...

Kemalistler-ulusalcılar uzunca bir süre devletin bütün kaynaklarını tekellerinde tuttular. Zenginleşen ulusalcılar konforlu yaşamlarına zarar vereceği için daha az çocuk yapmaya başladılar. Derken iktidarı ele alan muhafazakârlar-milliyetçiler ile birlikte bu sefer de devletin kaynakları onlara akmaya başladı ve gelen konfor ile birlikte çocuk yapma sayısı onlarda da düşmeye başladı. Devletin resmi ötekileri olarak görülen ve devletin hiçbir kaynağından faydalandırılmayan Kürtler ve Aleviler ise eskisi gibi çocuk yapmaya devam ettiler. Bunu tehlike olarak gören muktedir, Türklere en az üç çocuk yapma çağrısı yaptı. Avrupa'daki Türkler çok daha az olduğu için onlara da beşer çocuk yapmaları gerektiği söylendi. Hukuk, evrensel insan hakları, kuvvetler ayrılığı, adalet, liyakat ve eşit yurttaşlık gibi değerleri ikame etmek yerine; kelle sayısının üstünlüğüne inanan Asya-Doğu aklı ve ahlakı işte bu şekilde insanı ve hayatın anlamını düşürür.

Bu coğrafya hep böyle miydi?

İ.Ö. ilk binlerde Mezopotamya'da küçük kent devletleri vardır. Bu kent devletleri aralarında durmadan savaşırırlar. Ve

⁴⁴⁵ Di xewa: Uykuda

⁴⁴⁶ De Koninck, Thomas, 2003, Yeni Cehalet ve Kültür Problemi, Çev.: İnci Malak Uysal, Epos Yayınları, Ankara, s. 41

böylece yönetim bir kentten diğerine geçer. Ayrıca dıştan gelen göçler yüzünden bu bölge süresiz olarak değişmiş ve gelişme olanağı bulamamıştır. Bu yüzdendir ki, Mezopotamya’da sanat, Mısır’da olduğu gibi mantıklı bir gelişim ve izlenebilir bir sıra takip etmez.⁴⁴⁷ Sürekli savaşların, parçalanmaların, yağmalanmaların etkisi bugün bile Mezopotamya’nın kadim halklarından olan Kürtlerde görülüyor. Bu nedenle tevhit düşüncesi ve savaşın olmadığı medeniyet arayışı Kürtlerde baskın bir karakter haline gelmiştir. Kürtler kadim-derin bir inilti içindedir. Hem bu arayışa hem de iniltilerin duyulmasına engel olmak isteyenler bilsinler ki, amaçlarına asla ulaşamayacaklar. İnsanlık bütün gericiliklere rağmen yoluna devam edecektir.

Eyyubiler dönemi dışında Kürtler, tarihleri boyunca hiçbir yeri işgal etmediler-fethetmediler. Onlar hiçbir zaman ırklarına tapmadılar ve başka kavimleri asimile etmeye kalkışmadılar. Onlar, kendilerine Müslüman diyenlerin onca zulmüne rağmen İslam’a olan inançlarını hiçbir zaman kaybetmediler. Hatta İslam’a meydan okuyanlara karşı köklü medreseler inşa ettiler. Said Kurdî ve Salih Mirzabeyoğlu gibi düşünürler yetiştirdiler. Bu şahsiyetler, tarihin hiçbir döneminde “tevhide dayanan bir medeniyet” olmadığını gördüler ve tevhidi düşünmeye çalıştılar. Ama dünyalıklara sahip olmak dışında bir amaçları olmayanlar tarafından her zaman şeytanlaştırıldılar. Muhtemelen benim başıma da aynı şeyler gelecek ama o zalimler ne yaparlarsa yapsınlar; Sünnetullah galip gelecek ve bizler tevhitten taraf olmaya devam edeceğiz.

SÖZLER: “Osmanlı insanlara düşünmeyi öğretmedi.”⁴⁴⁸ Ahmet Cemal

Neden hiç düşünmezler?

Batı Uygarlığı dışında hiçbir halk, “hukuk düzeyinde” herhangi bir hak değere tutunamamıştır. Mülkiyet hakkı da diğer evrensel haklar da pek umurlarında değil diyebilirim. Her

⁴⁴⁷ Turani, Adnan, 2014, Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 77

⁴⁴⁸ Cemal, Ahmet, 2015, Kültür Atölyesi, Youtube

şekle giren, şahsiyetsiz insan tipi Batı dışında kemikleşmiştir. Hak, hakikat gibi bir dertleri de yoktur. “Matbaa 220 küsur yıl gecikerek gelmiştir Osmanlıya. Yani biz kitapla buluştuğumuzda Batı 220 yıldır kitap okuyordu. Bu açıklık bugün bile kapatılabilmiş değil.”⁴⁴⁹ Bugün Türkiye’de basılan kitapların yaklaşık %90’ı tercüme eserlerdir. Ne düşünebiliyoruz ne bilgi üretebiliyoruz ne de bu düşmüş halimizle hesaplaşabiliyoruz. Hesaplaşma teşebbüsünde bulunanları da hemen aforoz ediyoruz, linç ediyoruz ve hapse tıkıyoruz.

Onların hak ve hakikat gibi bir dertleri yoktur... Bakın Türkiye’ye, İran’a, Irak’a ve Suriye’ye; “Kürt Sorunu” sanki açık ve seçik bir adaletsizlik sonucu oluşmuş bir olgu değil de metafiziksel ya da spekülâtif bir konuymuş gibi ele alınıyor. Yani sanki bir ulusla ilgili değil de melekler ya da uzaylılar hakkında konuşuyor gibiler.

SÖZLER: Türk, Arap ve Fars halklarının özgürlüğü, Kürt halkının özgür olmasından geçer.

Kürtler silah yerine, siyaset merkezli bir mücadele yapsalar daha iyi olmaz mı?

Asya halkları, siyaseti salt çoğunlukçu bir araç-sistem olarak görüyorlar. Örneğin Türkler; Kürtlerin temel hak ve hürriyetlerine karşı sadece kendi aralarında değil, gidip Fars ve Araplarla da iş birliği yapıyorlar. Bütün evrensel hakların hem içerde hem de dışarıda kelle sayısı çoğunluğuna bağlandığı bir yerde siyasetin anlamlı bir işlevi olmaz. Salt çoğunluğa dayanan tekçi yönetimler, silahlı mücadeleyi ne yazık ki zorunlu hale getirdi.

SÖZLER: İnsanların, varlığınız karşısında herhangi bir kararsızlık durumu yaşamamaları için caydırıcı güce sahip olmak zorundasınız.

Siyasi partilerin kuruluş tarihlerine bile bakarsak, kimlerin müesses nizamdan yana olduğu, kimlerin adaletsizliğe uğra-

⁴⁴⁹ Cemal, Ahmet, 2015, Kültür Atölyesi, Youtube

dığı ve siyasetin işe yarayıp yaramadığı kolayca anlaşılabilir... Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş tarihi 1920, CHP'nin 1923, MHP'nin 1969, AKP'nin 2001 ve HDP'nin ise 2012'dir. Müesses nizam en son İslamcılarla anlaşır onları da içine aldı fakat bu sefer de demokrasiden taraf olan bazı ulusalcıları dışarıda tuttu. Kürtler ve Aleviler ise sabit ötekiler olarak görüldüklerinden hep dışarıda bırakıldılar.

HDP ırkçı bir parti mi?

Elbette değil. MHP'nin milletvekillerinin yarısından çoğu Kürt olsaydı bu partiye yine Türk ırkçısı bir parti diyebilir miydik? Onlarda bir tane bile Kürt olduğunu sanmıyorum ama HDP milletvekillerinin çoğu Türk solundan gelir, az bir bölümü ise Kürtlerden oluşur. Oysa parti tabanlarının neredeyse tamamı Kürtlerden oluşuyor. HDP ırkçılık karşıtı bir partidir. Diğer taraftan kadın-erkek eş başkanlığıyla hem erkek egemen kültürü dönüştürmeyi hem de tek kişide biten dikey hiyerarşik devlet yapısını değiştirmeyi amaç edinen tek özgürlükçü partidir.

HDP ile aynı kök ve tabana sahip olan DTP, HEP, ÖZDEP, DEP ve HADEP, Türkiye Cumhuriyeti-T.C. yasalarına dayatılarak kapatıldı. HDP dışında bugüne kadar kurulan bütün "Kürt partileri" kapatıldı. HDP'nin ise hem eş genel başkanları hem bazı milletvekilleri hem bazı belediye başkanları hem de parti örgütünün birçok yönetici ve üyesi hapse atılmış durumda. Büyük olasılıkla o da kapatılacak. Ama bir Kürt partisi var ki ona hiçbir şey yapılamıyor. 1974 yılında kurulan ve 1984 yılında "faaliyetlerine başlayan" Kürdistan İşçi Partisi, yani bilinen adıyla PKK. Elinde silah olan ve kapatılmayan tek Kürt partisi bu. Türkiye devleti, elinde silah olmayan bütün Kürt partilerini ya kapattı ya da HDP'ye yaptıklarını yaptı. Elinde silah olan ve bu yüzden kapatamadığı tek parti olan PKK'ya silahı bırak öyle masaya oturalım diyor.

Bu açık bir çelişki değil mi?

Elbette açık bir çelişki... Bir kere bütün insanların evrensel temel hak ve özgürlükleri bellidir, bunlar müzakere edilmeye

ihtiyaç duymaz, bunun için silahlı ya da silahsız mücadeleye girmek bile gerekmez. Bu haklar için kimseyle konuşmak da gerekmez. Meclise tek tek yasalarını getirir çıkartırsınız ve sorun kalmaz. Bunları yapmıyorsunuz... “hak ve özgürlükleri konuşabileceğin” bütün silahsız partileri kapatıyorsun ve bunları müzakere etmek için elinde silah olan ve varlığı silaha bağlı olan örgüte de silahlarını bırak diyorsun.

Bunu neden yapıyorlar?

SÖZLER: Köle ahlakının inşa edildiği yerde hiç kimse kralın çıplak olduğunu söylemez.

Çünkü “müstakbel vatandaşları” için de hukuku, temel hakları, adaleti, özgürlükleri ikame etmek istemeyen egemenler iç ve dış düşmanlara ihtiyaç duyarlar.

SÖZLER: “Bir dil bulacağız her şeye varan, bir şeyleri anlatabilen. Böyle dilsiz, böyle düşmanca, böyle bölük pörçük dolaşmayacağız bu dünyada.” Yaşar Kemal

Batılı güçler tarafından desteklenen ve aynı zamanda silahlı birliklere sahip olan Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) 1946, Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) ise 1975 yılında kurulmuşlardır. Silahlı olmaları ve Batı desteği, bu partilerin kapatılmasını engellemiştir.

SÖZLER: Bir coğrafya düşün ki eline silah almadan yaşayamıyordun!

Türkler Orta Asya steplerindeyken de Anadolu’ya geldiklerinde de Kürtler bugünkü coğrafyalarında yaşıyorlardı. Bu toprakların en kadim halklarından olan Kürtlerin siyasal partilerinin kuruluş tarihi 2012 olabilir mi? Ki bu parti de sürekli terörist damgası yiyor ve çoğu yöneticisi hapiste! Bir ülkede altı milyon oy almış olan bir parti terörist olabilir mi? Bu sayı oran zaten terörist tanımının doğasına aykırıdır. Çünkü terörist olarak tanımlanabilecek kadar “kriminal” hale gelmiş olan insanlar o topluluğun %1’ini bile asla bulmaz. HDP ise %13 kadar oy alıyor. Adaletsizliğin de bir ölçüsü olur ama ne yazık ki bu coğrafyada ölçsüzlüğün değişim değeri ve bundan geçinen çok kişi var.

AKP muhafazakâr milliyetçilerden oluşan bir tabana sahiptir. İktidara gelir gelmez, daha önce kendilerine zulmeden “CHP zihniyetinden” intikam almaya başladı. Aklı ikame edememiş topluluklar köle ahlakına sahiptirler; düşmana ihtiyaç duymadan, intikama başvurmadan herhangi bir iş yapamazlar. “Ya bizdensin ya onlardan” ve “acırsan acınacak hale gelirsin” sözlerini bayraklaştırır. Böylece cehennemin kapıları sonuna kadar açılır. Benim Kürt olmam, bir başkasının Alevi, bir başkasının Ermeni, bir başkasının Kemalist olması sadece bahanedir. Ortada dünyaya dalma yarışı var ve gücü ele geçiren herkes düşmanlarını da kendi elleriyle yaratıyor. Ben bütün insanları tevhide davet etmeyi ödevim sayıyorum.

Türkler göçebe oldukları için mi böyleler?

Bu sadece göçebelikle ilgili bir şey değil. Örneğin; İran halkı göçebe değil, otoktondur ama onlar da Kürtlere ve Azeri Türklerine zulüm ediyorlar. Ya da Çinlileri düşünelim, en eski otokton kültürlerden birisine sahipler ama milyonlarca Müslüman Uygur Türküne zulmedip onları asimile ediyorlar.

Neden böyleler?

Batı dışındaki yerlerde mülkiyet hakkı ve sınıflı toplum yapısı yok. Yani birbirini denetleyecek farklı kuvvetler yok, bu nedenle de devlet gücünü bir şekilde ele geçirenler, kendilerinden görmediklerine zulmetmeye başlıyorlar.

Ne öneriyorsun?

İnsanları başta mülkiyet hakkı olmak üzere bütün evrensel haklarını söke söke almaya çağırıyorum. Karşılarına konulacak bütün dini, milli oyunları, köle ahlakını ve açlık oyunlarını bu haklara ulaşana kadar paranteze almayı başarmalıdır. Aksi halde kendilerini özgür zanneden en verimli köleler olarak kötücül bir yaşam içinde debelenmeye devam edecekler.

SÖZLER: “... Bitkiler, kuşlar, böcekler, çocuklar, her şey sevinçliydi. Yalnız büyükler -o yetişkin, olgun büyükler- birbirlerini aldatmaktan, üzmemekten geri kalmıyorlardı. Onlar için ne bu bahar sabahının ne de tüm yaratıklara bir bağış olarak verilmiş Tanrı dünyası-

nın güzelliği kutsal ve önemliydi. Bu güzellik insanları barışa, sevgiye çekmeliyken, onlara göre kutsal ve önemli olan, birbirlerine ege-men olabilmek için uydurdıkları yöntemlerdi.” Tolstoy/Diriliş

∞ bi xwe⁴⁵⁰ ∞

Bazen Kürtleri övdüğünü düşünüyor musun?

Hiçbir insan, mensubu olduğu millete tam bir nesnellikle yaklaşamaz, zaten tam nesnellik de hiçbir şeyde mümkün değildir. Her milleti, ilkeye-Tab’a ve tevhidi tarih felsefesine vurmayı daha doğru buluyorum.

Bunu Kürtler için de yapacak mısın?

Elbette yapacağım... Kürtler; kadim-köklü medreseleriyle, Cezerî ve Said Kurdî gibi şahsiyetleriyle insanlığın gelişmesine önemli katkılarda bulunmuşlardır. Bu anlamda İlkenin-Tab’ın “bilinç” temeline katkıları yadsınamaz. Tarihlerinin önemli bir bölümünde kendilerinden farklı olan halklarla iyi yaşamış olsalar da Ermenilere, Süryanilere ve Ezidilere yaptıkları zulümlerden dolayı “anaçlık” temeline uygun hareket etmemişlerdir. Bu kötülüklerinden dolayı “tevhit” temeline zarar vermişlerse de en azından Müslümanlar arasında tevhidin ikame edilmesi için ellerinden geleni yapmışlardır. Güney Kürdistan’da dört resmi dilin kabul edilmesi, Batı Kürdistan’da yerinden yönetimin ve çok dilliliğin inşa edilmesi de ilkeye-Tab’a çok uygun olmuştur. Tevhidi tarih felsefesindeki yerleri ise, Batı dışındaki bütün halklar gibi “duygu çağı dalgasıdır”.

Sen ulusçu bir düşünür müsün?

Ben sadece ve sadece düşünürüm.

Ulusçu olmayı mümin olmaktan farklı bir yere mi koyuyorsun?

⁴⁵⁰ Bi xwe: Kendinde

Bana göre ulusçuluk da milliyetçilik de puttur, çünkü bir ideolojidir, dikey ve yatay eksenleri yoktur, tevhitle savaştır. Ben bugüne kadar kendisini ulusçu-milliyetçi olarak gören ama kendisinden farklı olana zulmetmeyen tek bir insan bile görmedim. Ben bir Kürt olarak halkıma daha yakın duygulara sahip olabilirim ama bu duygu, başka milletlere nefretle bakmama veya onların asimile edilmesini istememe neden olmalı. Oluyorsa bu duygu bir puttur ve derhal terk edilmelidir.

Peki, kendisiyle aynı dili ve ortak kültürü paylaşanları, diğerlerine göre daha çok seven insanlara ne diyeceksin?

İllaki bir şey demek gerekiyorsa ben “halkçı” demeyi tercih ederim. Uluslar ve milletler dediğimizde aklımızda savaşlar da canlanır ama halklar dediğimizde yeryüzü bir cennet gibi görünür.

Bunun nedeni ne?

Çünkü ulus-millet, 1648 Vestfalya Antlaşması’ndan beri inşa edilmiş şeylerdir ama halk öyle değildir. “İbrahim Peygamberin ulusu veya milleti” diyemeyiz ama “halkı” diyebiliriz; en güzeli de “İbrahim’in ümmetindenim” demek. İşte bu hepimizi birleştirir. Fakat bunu da tek tip hale gelmek olarak algılamamak gerekir. Çünkü Dünya cenneti çoğulcudur ve içinde inananlar da inanmayanlar da vardır!

Otokton-yerleşik bilince sahip olmak nasıl bir şeydir?

Bizim bir ordumuz veya devletimiz yok ama buna rağmen hiçbir Kürt “bizi bu topraklardan atmak istiyorlar ya da bizim beka sorunumuz var” demez. İşte yerleşik-otokton bilince sahip olmak böyle bir şeydir.

Sanki köksüz, modern ve salt inşa edilmiş olan her ne varsa Kürtlere pek işlemiyor. Bunları sindirmek ya da dönüştürmek yerine bünyelerine almamak için ellerinden geleni yapıyorlar. Onlar salt ekonomi-politik canlı, ulus ya da tarihsel bir varlık olmayı reddediyorlar.

Kürt olmayan birisinin bu konuda bir görüşü var mı?

Elbette var... Gayle Tzemach Lemmon tarafından Defense One'da "The Next Battle: State Department, US Military Divided Over Kurdish Fighters In Syria (And Russia)" başlığıyla yayımlanan makalede şunlar yazıyor: "Hem Dışişleri hem de Pentagon, ulus inşasını savaşın yıkımının sona ermesinden sonra istikrarın zorunlu bir ön şartı olarak görmek yerine bunu gereksiz bir çaba olarak gören bir ulusa hizmet etmektedir."⁴⁵¹

Burada ABD'nin Kürtlerle Suriye'deki iş birliği eleştiriliyor. Kürtler, uğradıkları zulümlerin ve dünyadaki savaşların en önemli nedenlerinden birisi olarak ulusçuluğu görürler. Bu nedenle İran'da, Irak'ta, Türkiye ve Suriye'de varlık yokluk mücadelesi bile verirken bunu ulusçu-milliyetçi-ırkçı bir motivasyonla yapmayı reddediyorlar.

Bir Kürt âlim olan Said Kurdî, en büyük hayallerinden birisi olan Medresetüzzehra'da üç dil merkezli bir model öngörmüştür. Ona göre bu ilim dergâhında "Kürdi caiz, Arabi vacip, Türki lazım"⁴⁵² dillerdi.

Said Kurdî burada, Batı'dan gelen pozitivist ve laik uygarlık dalgasına karşı durabilecek zekâların yetişmesini ve bilginin üretilmesini amaçlamıştı. Farsça ve Batı dillerini düşünmemiş olması büyük bir eksiklikti ama burada söz etmek istediğim konu, her zaman ırk üstü bir noktada durma erdemini korumuş olmasıdır.

Kürtler, İslami halkların kalbidir; ulus devlet ve onun gerektirdiği araçlardan etkilenmemiş bir millettir. Bulundukları coğrafi yer ve Kürtçenin dışında Arapça, Farsça ve Türkçe dillerini de konuşmaları onlara tarihsel bir sorumluluk yüklemiştir. Bütün halkların tevhit üzere olacak şekilde birliğini sağlamak onlar için bir ödev haline gelmiştir. Ben de bir Kürt düşünür olarak kendimi bu ödevin bir parçası olarak görüyorum.

⁴⁵¹ Sol Gazetesi, 22.07.2017, Çev.: Erdem Akyol

⁴⁵² Yüksel, Müfit, 2015, Medresetüzzehra Projesini Bugünden Okumak, İstanbul İlim ve Kültür Vakfı Konuşması, Youtube

∞ hunermend⁴⁵³ ∞

*AYETLER: Göklerin ve yerin yaratılmasıyla dillerinizin ve renklerinizin farklı olması da O'nun ayetlerindendir. Bunda, ilim sahipleri için elbette ibretler vardır.*⁴⁵⁴

İnsan ne zaman düşer?

SÖZLER: İnsan, Sünnetullah'la savaştığında düşer.

İnsan neden göremez?

Çünkü seçtikleriyle değil, maruz kaldıklarıyla hayata başlar. Görmek, insan kalmak ve kemal insana doğru yürümek ise maruz kalınanları azaltmaya, tercih edilenleri çoğaltmaya bağlıdır. Bunu yaparken de yolu şaşırmmamak için tarih üstü bir ilkeye sarılmak gerekir. Aksi halde şeytanlığın tekâmülünün ayak izlerinden birisi haline kolaylıkla dönüşebilir.

Hiç kuşkusuz bütün halklar bir tekâmül süreci içinde daha kemale doğru yol alıyorlar. Bir zamanlar barbar olarak görülen İskandinav halkları, bugün dünyanın mazlum halkları için adeta bir Nuh'un gemisi konumuna geldiler. Göçebe olan Almanlar, Hitler dönemini saymazsak; bilimde, sanatta, edebiyatta, felsefede ve teknolojiye insanlığa en fazla katkı sağlayan halklardan birisi haline geldiler. Batı dışında sınıflı toplum, özel mülkiyet, şahsiyet ve birey kültürü olmadığı için bu coğrafyalarda tekâmül-kemale doğru yürüyüş çok yavaş oluyor. Hatta duygu çağı dalgasına demir attıkları için zaman zaman daha geriye gittikleri de oluyor ama o geriye gidişler birer yıkılma oluyor ve kemale doğru hareket tekrar başlıyor.

Bölgede kemale doğru hareketi hızlandıracak bir şey var mı?

Elbette var... Bölgede bir Kürt mekaniği var. Bu mekaniğin, bütün Ortadoğuda ve hatta diğer İslami olan ve olmayan topluluklarda devrimsel etkileri olacak.

Nasıl?

⁴⁵³ Hunermend: Sanatçı

⁴⁵⁴ Rum, 22. Ayet

Batı toplumunun sınıflı yapısı, yani birbirinden farklı kuvvetlerin varlığı, ekonomik, siyasi ve dini temellere dayanıyordu. Saray, kilise, burjuva ve aristokrat kuvvetler arasındaki mekanik önce savaflara neden oldu. Sonrasında bu kuvvetlerin yaptıkları sözleşmelerle hukuk ve modern-ulus devlet ortaya çıktı. Batı dışında böyle özel mülkiyet temelli; siyasi, ekonomik ve dini farklı kuvvetler yoktur. İslami topluluklardaki mekanik-değişim temeli daha önceleri siyasi-mezhepseldi, şimdiyse etniktir. Bu etnik kuvvet sanıldığı gibi Arap, Fars ve veya Türkler değil, Kürtlerdir. Çünkü Kürtler devletler arasında dağılmış vaziyetler, ulusal bir uyanış içindeler ve içinde yaşadıkları devletlerin “asimetrileri” durumundalar. Tarih boyunca hiçbir İslami topluluk içinden böylesi hem yerel hem de bölgesel etkiye sahip olan-olabilecek “farklı bir güç” ortaya çıkmamıştı. Bu farklı gücün ortaya çıkmasıyla birlikte artık İslami topluluklar da toplum olmak zorunda kalacaklar. Yani hukukun üstünlüğü, güçler ayrılığı, yerinden yönetim, bireysel hak ve özgürlükler, dokunulmaz mülkiyet hakkı, laiklik, kadın erkek eşitliği, gelişmiş bilim, felsefe, sanat ve şehir kültürü gibi değerler artık hayat bulmaya-gerçekliğe tutunmaya başlayacak.

Bu değişim ve dönüşüm sadece bir Batılılaşma gibi mi olacak?

Hayır, Batı dışında ilk defa yeni bir toplum ve uygarlık türü ortaya çıkacak. İslami ve Asyalı değerleri-motifleri de olan yeni-farklı bir güç biliş çağı dalgasına giriş yapacak. Yani binlerce yıldır demir atılmış olan duygu çağı dalgası artık geride bırakılacak. Ama Batı gibi biliş çağı dalgasına demir atmadan yola devam etmeleri için, ilkeye-Tab’a ve tevhidi tarih felsefesine yüzlerini dönmeleri gerekecek.

Şu anda ilkeye-Tab’a ve tevhidi tarih felsefesine yüzlerini dönemezler mi?

Hayır dönemezler, çünkü bunun mekaniğine sahip değiller. Yani bir topluluğun herhangi bir yüksek düşünceye göre hareket edebilmesi için gelişmiş bir omurgaya sahip olması gerekir. Bunun minimum koşulu ise toplum olmaktır.

Toplum olmaktan neyi kastediyorsun?

Hukuk mekaniğine, sınıflı yapıya ve farklı kuvvetlerin varlığına sahip olmayı kastediyorum, ki bunların hepsi aslında aynı şeylerdir.

Bu çağ dalgası devriminin küresel etkileri nasıl olacak?

Güney Amerika, Kuzey Afrika, Çin, Hint ve Rus halkları da biliş çağı dalgasına geçmek zorunda kalacaklar. Batı'da ise ilke-Tab çağ dalgasına geçiş hız kazanacak.

Tehlike görüyor musun?

İki tehlike görüyorum... Birincisi, bu çağ dalgası devrimine karşı bazı yerel ve küresel egemenler direneceklerdir. Bunda ısrarcı olurlarsa bizi bir üçüncü dünya savaşı bekliyor diyebilirim. İkinci ve belki de daha büyük tehlike ise, bütün insanlığın biliş çağı dalgasına demir atması olur. Çünkü eğer yola devam etmezsek-tekâmülü durdurmaya kalkışırsak, kemal insana giden olan yolu tıkamış oluruz. Bu da insan ve toplum doğasına uygun olmadığı için çürüme ve çöküş hızlanacaktır. Hatta sosyal-toplumsal, psikolojik-ruhsal, bilişsel ve biyolojik manipülasyonlar o kadar ileri götürülebilir ki çok kötü şekilde başkalaşabiliriz. Bu nedenle de köklerimizi koruyarak tevhit dalgasına doğru yol almamız hayati önemdedir.

Kürtleri çok zor bir ödev bekliyor, öyle mi?

Evet, çünkü birçok din gelmesine rağmen bölgede binlerce yıldır duygu çağı dalgasında debelenip duran, akletmeyen ve biliş çağı dalgasına geçmemekte direten Asya tipi insanlar var. Kürtler bölgede çağ dalgası devrimini yapabilecek en büyük güç konumundalar. Kaybedecekleri fazla bir şeyleri yok, uğradıkları zulümlerin bitmesini istiyorlar. Diğer kavimler ise çok şey biriktirdikleri için duygu çağı dalgasından çıkmak istemiyorlar.

Senin konumun nedir?

Mensubu olduğum halk, bölgedeki bütün ümmete ve gayrimüslim topluluklara bir çağ devrimi yaşıyor. Ben ise bütün insanlığa menzili göstermekten sorumluyum. İnsanlık biliş

çağı dalgasında da kalamaz, menzil tevhitir ve yola devam edilmelidir. Bu normatif yaklaşımın ontolojik, epistemolojik ve pratik bilgisini tevhit üzere olacak şekilde düşünmeye çalışıyorum. Thales, Sokrates, Platon, Aristoteles, İbn Haldun, Farabi, İbn Rüşd, Proudhon, Kant, Hegel, Nietzsche, Rousseau, Marks, Said Kurdî nasıl ki insanlığın yürüyüşünün nöbetini kendilerince tuttularsa, ben de bütün insanlık ve doğa üzerine titreyerek onların nöbetini devralacağım. Ve menzili tevhit üzere olan bilincin ikamesinin özgün bir parçası olmanın değerini, benden sonrakilere devredip göçüp gideceğim bu dünyadan.

Bir şey unutmadın mı ego?

Bana böyle bir hayatı nasip eden Allah'a şükrediyorum!

Peki, sadece Kürtler mi bu çağ devrimini yapabilir?

SÖZLER: Dünyanın bütün halkları, özgürlük için birleşin!

İnsanın özgür olması, omurgalı olması, tevhide doğru yürümesi sadece Kürtlerin bir problemi ya da isteği değildir. Türkler de Araplar da Farslar da topluluk durumundaki gayrimüslimler de bunları istiyorlar. Fakat hepsi çeşitli seviyelerde sömürge durumundalar, yani küresel ve yerel sömürgeci güçlerin iş birliği halkları adeta kitlemiştir. Bunu da daha çok; kındaki kılıç gibi duran dini ve milli motifleri birer afyon şeklinde kullanarak, bunlar da yetmediğinde çıplak kılıç gücünü göstererek yapıyorlar. Köklü, özgür akıl ve vicdan sahibi bir entelijansiya da olmadığı için buradaki halklar savunmasız-sahipsiz kalıyorlar. Ancak Ortadoğu'da giderek güçlenen Kürt mekaniği ile birlikte yaşadıkları hakların özgür olma istekleri birleşiyor. İç ve dış sömürgeciler bu durumu görüyorlar ve kolektif bir şekilde Kürt mekaniğini bastırmaya, ortadan kaldırmaya çalışıyorlar. Ancak dünyadaki küresel, ulusal ve daha mikro boyuttaki çelişkiler o kadar birikti ki artık bunlar taşınamıyorlar. İnsanlar özgür olmak istiyorlar. Türk, Arap ve Fars halkları Kürtlere ve birbirlerine düşman olmadan yaşamak istiyorlar. Yine aynı şekilde Batılı halklar da Müslümanı,

Rus'u, Hintliyi ya da Çinliyi düşman olarak görmeden yaşamak istiyorlar. Kant'ın dünya yurttaşlığı düşüncesi insanlar olgunlaştıkça gerçekleşiyor. Buna özgün katkıları olanları gelecek nesillerimiz sevgiyle yâd edecekler ama katkı sunmak bir tarafa, insanları köle ahlakına mahkûm edenleri ise hatırlamak bile istemeyecekler, kendi torunları bile!

SÖZLER: “Xuda yek e!”⁴⁵⁵

Düşünceye tahammül edemiyorlar mı?

“Bediüzzaman; Gazali'nin, İbn Arabî'nin ve İbn Haldun'un birlikte yaptığını tek başına yapmıştır. İslam medeniyeti, içinde bulunduğu krizi Bediüzzaman'la aşabilir.”⁴⁵⁶ Devamında Yusuf Kaplan şunları söylüyor: “Onun metinleri var, oturup bu metinleri deşifre etmemiz lazım. Bunun için bir fikir, varoluş çilesine girmemiz lazım, uykularımızın kaçması lazım.”

Şerif Mardin de “Bediüzzaman'la” ilgili yazdığı kitapta, metinlerin zorluğunu ve nedenlerini vurgulamıştı. Hiç kuşkusuz metnin kendisi zor ama o metinle ilişki kurabileceğimiz ne Arapça ne Kürtçe ne Farsça ne Türkçe bıraktık ne de böylesi kurucu metinleri kavrayacak, kuşatacak özgür akıl ve vicdan sahibi büyük insanlar bıraktık.

SÖZLER: *Mezarına bile tahammül edemeyenler, düşüncelerine, köklerine ve menziline nasıl tahammül etsinler ki!*

Ortada bir mekân, zaman, menzil, kök, dil ve ahlak bırakmadık. Çirkince dünyaya taptık, bize benzemeyeni düşman yapıp köle ahlakını kuşandık. Ve bunlar bizi düşürdü.

Ben bir düşünür olarak, neden kendi kültürüm içindeki düşüncülerin ve âlimlerin metinleri ile irtibat kuramıyorum?

Bir memleketin düşünürleri bile hiçbir şeyin devamı değilse, köksüzlerse, orası nasıl bir yerdir?

⁴⁵⁵ Xuda yek e: Allah birdir.

⁴⁵⁶ Kaplan, Yusuf, 2015, Kuran'ın Asıl, Sünnetin Usûl Olması, Siyer Vakfı Konuşmasından, Youtube

Kolektif ucubeliğimizi daha ne kadar görmezden gelip düşmeye devam edeceğiz?

Sünnetullah'la savaşmayı terk etmemiz gerekiyor, önce samimi bir af dilemeliyiz hem Allah'tan hem de zulmettiğimiz bütün halklardan. Daha sonra ilkeye-Tab'a sarılıp sorumluluğu yüklenmeli ve dünyada hep birlikte güzelce menzil almalıyız. Aksi halde şeytan gibi kalmaya devam edeceğiz.

SÖZLER: Türkler, kendi elleriyle yapıp ettikleri dışında, kendilerini sömürecek daha yıkıcı bir sömürgeci ile karşılaşmadılar.

Bu topraklarda şiir yazmak istiyorsanız Nazım Hikmet gibi Rusya'ya, sinema filmi yapmak istiyorsanız Yılmaz Güney ve müzik yapmak istiyorsanız Ahmet Kaya gibi Fransa'ya sığınmak zorundasınız. Felsefe yapmak istiyorsanız da Ali Şeriatî gibi İngiltere'ye kaçmak zorundasınız. Kanonu olmayan halkların ve evrensel yasaları olmayan devletlerin iyiye, güzele ve doğruya alerjileri vardır.

Bu ülkelerin düşünürlerine ne öneriyorsun?

SÖZLER: "Bu ülkenin samimiyete ihtiyacı var."⁴⁵⁷ Alev Alatlî

Devletlerin ya da halkların değil, hakikatlerin düşünürleri olmalarını diliyorum! Güce, ırka, çoğunluğa ve devlete tapmak, bu topraklarda çok derin kökleri olan duygu ve alışkanlıklardır. En cahili de en bilgisi de en safı da en zekisi de bu duygu ve alışkanlıklar tarafından ele geçirilmiştir. Bundan dolayı da hem aklın hem vicdanın hem de iradenin birlikte terbiye edilmesi gerekiyor. Bu çok zor ama birbirimize daha fazla cehennem olmak istemiyorsak bunu başarmamız lazım. Artık kimse kimseyi kandıracak veya gücünü diğerine dayatacak durumda değildir. İnsan, insanlığımız ve doğa can çekişiyor. O halde birlikte ve bütün özgünlüklerimizi koruyarak yaşamak zorundayız. Diğer yollarda hayat yoktur!

⁴⁵⁷ Alatlî, Alev, 2018, Açık ve Net Programı, Habertürk TV., Youtube

∞ ayetên⁴⁵⁸ ∞

Bak şu insanlara, ne görüyorsun ego?

Eskilerin hikâyeleri tekrar tekrar yaşanıp duruyor. Şu yeryüzünde en büyük tehlikenin insan olduğunu görüyorum...

“Ubıhça’nın soyunun tükenmesi de Karadeniz’in doğu kıyısındaki Soçi’nin kapladığı alanda (Abhazy’a’nın kuzeybatısında) 1860’lara değin yaşayan Ubıh halkının uğradığı soykırımın nihai sonucudur. Rusya 1860’larda Müslüman Kuzey Kafkasya’yı ele geçirince, bütün Ubıh nüfusu anayurtlarından ayrıldı. On binlerce insan yerinden edilerek, kuşku yok ki, büyük can kaybı vererek, Türkiye’ye kaçmak zorunda kaldı, sağ kalanlar da Türkiye’de çeşitli yerlere dağıldı. Rusya’nın Kafkaslar’ı fethi, Çeçenler gibi halkların hayatlarını, hayat biçimlerini, dillerini tehdit ederek, bugün hâlâ sürüyor. Bu arada Türkiye de Kürtlere ve kamu alanında kullanılmasına izin verilmeyen dillerine yönelik insan hakları ihlalleri konusunda uzun tarihi olan bir ülke.”⁴⁵⁹

SÖZLER: Her dil Allah’ın bir ayetidir; toplanıp “hadi bir dil yapalım” ya da “hadi şu dili yokedelim” diyemeyiz!

Ben Kürt ulusçuluğu ile Hitler dönemi Alman ulusçuluğunu ifrat ve tefrit olarak görüyorum. Alman olan aşırı kilolu bir ifrat, Kürt olan ise aşırı zayıf bir tefrittir... “Bir tavuk ve köpek için adam vurur, ama tarihin artık kanıtlanmış ilk büyük insanlık devrimi olan ‘neolitik devrimi’ gerçekleştiren kültürün toplumsal dokusunun ayakta kalan en eski halkı olduğu halde, en azından 15000 yıllık biçimlenen kültürel varlığa sahip çıkmaya, bunun için bir damla ter dökmeye yanaşmaz. Ucubelik, ironi buradadır. Tüm lanetlilik, zorbalık, yalan ve gerilik bu gerçeklikte gizlidir.”⁴⁶⁰

⁴⁵⁸ Ayetên: Ayetler

⁴⁵⁹ Nettle, Daniel., Romaine, Suzanne, 2002, Kaybolan Sesler Dünya Dillerinin Yok Oluş Süreci, Çev.: Harun Özgür Turgan, Oğlak Yayınları, İstanbul, s. 22

⁴⁶⁰ Öcalan, Abdullah, 2003, Özgür İnsan Savunması, s. 16

Denge nasıl olabilir?

Belki İskandinav milletlerinin günümüzdeki halleri olabilir.

Bir dilin eril ve dişil olması o toplumu nasıl etkiler?

Hiçbir toplum, eril ve dişil dil konuşan toplumlar kadar aşırı uçlara ve adalete ulaşamaz. Çünkü dil, maddi ve manevi dünyamızı kuşatır ve belirler. Kuşatma ve belirleme söz konusu olduğunda ise eril ve dişil özellikli diller en mükemmel-yetkin araçlardır.

İngiliz-Amerikan kültür, finans ve pragmatizmini bir kenara bırakırsak, dünyanın kader kodlarını-motiflerini belirleyenler Almanlar ve Fransızlar olmuştur, ki iki ulusun dili de eril-dişil özelliktedir. Kant, Hegel, Nietzsche, Einstein, Freud, Goethe, Bach, Wenders, Beethoven; Descartes, Comte, Pascal, Rousseau, Proudhon, Foucault, Godard, Hugo, Balzac, Montaigne, La Fontaine, Paris şehri, sanatı ve modası sadece ve sadece eril-dişil dil dünyalarından çıkabilirdi. Diğer taraftan Hitler gibi bir yıkıcılık da Cezayir’de yapılan soykırım teşebbüsleri de eril-dişil bir dil dünyasından çıkabilirdi.

SÖZLER: Eril ve dişil diller “kendinde refleksif” oldukları için felsefe, bilim, sanat ve edebiyata en uygun dillerdir.

Bugüne kadar nasıl ki eril ve dişil özelliklere sahip dilleri konuşan toplumlar dünyanın kaderini belirlediyse, bundan sonra da belirlemeye devam edecekler. Bu özelliğe sahip olmayan diller de evrim geçirerek eril-dişil hale gelmek zorundalar. Hatta yapay zekâ da eril ve dişil bir dille inşa edilmek zorunda. Aksi halde gerekli-yeterli kapasitede bir zekâ elde edilemez. Yapay zekânın ifrat ve tefrite kaçmaması için de uyması gereken protokollerin ve ilkelerin mutlaka iyi düşünülmesi gerekiyor. Bu ilke ve protokoller insan ve toplum bilinci için de geçerlidir.

Kürtlerden bir Hitler çıkar mı?

Kürtlerden bir Hitler çıkmaz, çünkü Almanlar göçebe bir toplumdur, Kürtler ise otoktondur. Yerleşiklik duygusu Kürt-

lerde çok gelişmiş olduğu için asla korku ve-veya nefretle topyekûn bir şekilde hareket etmezler. Zaten devlet kuramamalarının temelinde de bu halleri vardır.

Nasıl yani?

Bir halk, eğer korku ve-veya nefretle hareket edebilirse savaşır ve savaştığı için de devlet kurar. Devamlılık içinse bu korku ve nefret çeşitli şekillerde canlı tutulur. Halk, devlet tarafından iç ve-veya dış düşman gösterilerek sürekli korkutulur ve böylece nefret etme halleri korunur. Bu mekaniğin dışında kurulabilmiş herhangi bir devlet yoktur.

O zaman devletin temeli akıl değil de korku ve nefret mi?

Devleti; insanın, toplumun ve aklın neredeyse en kemal hali olarak görenlerde her zaman bir ırk, güç ve devlet tapıcılığı ve-veya akıl eksikliği görürüm. Dikkat ederlerse kuruluştaki korku-nefret mekaniğine, devamında da iç ve-veya dış düşman kategorilerine dayanmayan tek bir devlet dahi göremeyeceklerdir. Devlet, korkuya-nefrete dayanan akıldışılığını çeşitli mitoslarla-hurafelerle meşrulaştırmaya çalışır. Batı'da bu korkunun en genel adı hukuk, Batı dışında ise yasa ya da buyruk olur. Her devlet bir mitostur, yani irrasyonelliğe dayanır ve irrasyonelliğini rasyonelmiş gibi gösterdiği sürece de ayakta kalır. Bu irrasyonelliğin devamlılığı için rasyonel görünen mitoslar, sofoslar ve ritoslar inşa eder. Bunları da din, eğitim ve medya ile hem yayar hem de tekrar tekrar üretir.

Peki, bu korku-nefret meşru değil mi ego?

Bu korku halkların korkusu değildir, dünyaya daha çok sahip olmak isteyen, mensubu olduğu halkın varlığını da bunun için araçsallaştıran egemenlerin yarattığı bir korkudur. Yani bir çeşit çeteleşme yarışıdır. Bu anlamda dünyadaki bütün devletler birer çetedir ve ilk çeteyi kuran da en büyük günahkârdır, çünkü bu kötücül dünya halinin sorumluları onlardır.

Çetelerin bu kötücül oyunu ne zaman bitecek?

Kant'ın o dünya yurttaşlığı dediği şey kurulmadan bitmez. Hatta kurulduktan sonra da benim çekincelerim olacak.

Çünkü dünya yurttaşlığının dayanacağı şey adaletli bir ekonomi-politik model olur mu ondan emin değilim. Yani çeteler savaşı, yerini çeteler birliğine bırakabilir. İşte o zaman dünya-daki bütün halklar zalimlerin tamamen zapturaptı altına girebilir.

Dünya yurttaşlığına gidilmesi için de devletlerin olması bir zorunluluk değil miydi?

Ben devletlerin varlığına temelden karşı değilim. Sadece şu ana kadar korku-nefret mekaniğiyle ortaya çıktıkları ve bu durum bir türlü aşamadığı için kızgınım.

İyi devlet denemeleri olmadı mı?

Oldu tabi... Platon bunu düşündü ve denedi, Kant, Proudhon ve Marks düşündü, Peygamberler iyi şeyler yapmaya çalıştı ama hepsi "başarısız" oldu.

Neden?

Çünkü kötülük bütün dünyayı zaten işgal etmişti. İnsanların çoğu yerel egemenlerin peşine takıldılar ve iyilik-güzellik yer-yüzüne inemedi.

Herkes çetelelerinin üye sayılarıyla, başarılarıyla, sembolleriyile, geçmişleriyle övünüyor ve tekrar tekrar o çetenin kültürüyle yeniden yaratılıyor. Adeta birer balık gibiler ve o kültür suyundan çıktıklarında öleceklerine inanıyorlar, ki zaten bunu düşünebilenleri bile çok az. O kültür, onlar için hakkın, hakikatın, adaletin, varoluş amacının, Tanrının anlamı ve ölçüsü gibi.

Gafletten uyanmayacaklar mı?

Tevhit, bu gaflet hallere, şeytanlaşmalara, Firavunlaşmalara karşı bizleri koruyacaktı. Ama bizler dünyaya tapmayı tercih ettik ve çoğumuz bunu ne zaman, neden ve kimler için yaptığımızı dahi bilmiyor, düşünmüyor.

Ne görüyorsun ego?

Eskilerin hikâyesini görüyorum, başka bir şey değil.

Buna mahkûm musunuz?

Değiliz. Öyle görünüyor ki son din ve son peygamberden sonra başka bir çağ başladı... Eskilerin hikâyelerinden ders çıkaran, tevhidin anlam ve değerini kavrayan, dikey ve yatay boyutlarıyla iyi ve güzel bir dünyanın nasıl olabileceğini düşünen, sorumluluğu yüklenmiş ve bunları ikame etmek için şehirlere inen peygambervari insanlar çağı.

Haddi bilmeye en yakın olan halklar nerede?

Onlar daha çok İskandinav ülkelerinde diyebilirim.

Peki ya mazlumlar?

Mazlumlar evet ama hepsi değil.

Neden böyle düşünüyorsun?

Bazı mazlumlara bakıyorum da "bu adam ülkesine dönse, kadınlara ve kendisinden olmayanlara zulüm edecek" diyorum. Çünkü herhangi bir akıl, irade ve vicdan terbiyesine sahip değiller. İçinde bulundukları karanlığı ve zulmü hakkıyla kuşatacak bilinçte değiller. Neredeyse hepsi zalim bir kültür tarafından yaratılmışlar. O kültürün üzerine çıkmaları neredeyse imkânsız. Bunun için büyük filozoflar çıkarmaları ve zamana ihtiyaçları var. Sadece Müslümanlar değil, Batı dışı bütün toplumlar ne yazık ki hala tekçi kültürler tarafından yaratılıyorlar.

Bir dil neden eril ve dişil olur?

Bu soruya verilecek cevap salt epistemolojik olamaz. Varlığın evi olan dil, doğası gereği ontolojik anlamlara sahiptir! Ama şunu söyleyebilirim: Çünkü bir kadın ve bir erkek olarak yaratıldık.

Bir dil, eril ve dişil özelliğini neden yitirir?

Ontolojik olana değil de salt faydacılığa-dünyaya sarıldığı-
nızda asaletinizi yitirmeniz kaçınılmaz hale gelir.

Asalete tekrar kavuşmak mümkün müdür?

Hayat olduğu sürece Allahtan ümit kesilmez ama asalete tekrar kavuşmak çok çetin bir yoldur. Bunun için kendi ellerimizle yapıp ettiklerimizi, putlarımızı terk etmemiz ve tövbe

etmemiz gerekir. Asalete kavuşmak için; ontolojik, epistemolojik ve pratik değerlerin tevhidini menzil kılıp, o çetin yolu ikame etmemiz gerekir.

Sen neden bu şekilde konuşuyorsun?

Kant, Hegel, Nietzsche, Heidegger, Freud ve Wittgenstein gibi filozofların eserlerinde kullandıkları dilin ağır-zor anlaşılır olmasının nedeni, eril ve dişil bir dil olan Almancayla düşünmeleridir. Benzer durumu Kürt düşünürlerde de görmek mümkündür, ki Kürtçe yazmamalarına rağmen bu durum, dilin bilinçaltı devamlılığının bir göstergesi sayılmalıdır. Said Kurdi'nin, Salih Mirzabeyoğlu'nun, Abdullah Öcalan'ın düşünceleri ile benim düşüncelerim bu eril-dişil dilin bilinçaltı devamlılığının etkilerini taşır... Düşüncelerimizde çelişkiler, boşluklar, sıçramalar, atlamalar, dalgalanmalar, mantıksal akıl yürütme perdelenmeleri ve sinematografik-fragmental dil motifleri gözlemlemek mümkündür.

Kuran dili hakkında ne düşünüyorsunuz?

Arapçanın da eril ve dişil olması Kuran'ın birçok şekilde anlaşılabilmesine imkân vermiştir. Eril ve dişil dil, varlığı ve varoluşu kuşatması bakımından eşsizdir, katı olmadığı için de hayatı dondurmaz. Sonuç olarak; son din mutlaka eril ve dişil bir dilde inmek zorundaydı. Çünkü bu dil, hayatın asaletini taşıyabilecek en gelişmiş omurgaya sahiptir.

SÖZLER: Bak şu ağacın köklerine, dallarına ve yapraklarına hem bir kaos hem de bir kozmos göreceksin!

İngilizce, düşünmeye elverişli bir dil değildir. Bu dille en fazla ampirizm ve pragmatizm icat edilebilirdi, ki zaten bunu inşa edebildiler. Fakat Almanca ve Fransızca düşünmeye çok elverişlidir. Eril ve dişil özellik dillere hem dikey, yani ontolojik-metafiziksel hem de yatay, yani epistemolojik ve pratik zenginlik-çok boyutluluk katar. Zaten bu yüzden felsefeyi, sanatı, bilimi ve edebiyatı Almanca ve Fransızca adeta belirlemiştir.

SÖZLER: Göklerin, dağların, vadilerin, nehirlerin, ovaların, denizlerin ve şehirlerin mitosunu, sofosunu kuşanın ve yağmur gibi inin kentlere!

Kürtlerin kanonu kim olabilir?

Dostoyevski Rusların, Shakespeare İngilizlerin, Cervantes İspanyolların ve Goethe Almanların kanonu olarak görülebilir. Ehmedê Xanî veya Melayê Cizîrî Kürtlerin kanonu olabilir. Ama bunun için geçmişlerini tarih katına yükseltmeleri ve Kürtçeyi yaşadıkları her yerde resmi dil seviyesine çıkarmaları gerekir. Hayat devam ediyor...

Sapma ne yapar?

Sapma sayısı ve derinliği belli bir aşamadan sonra; geri döndürülemez, bastırılamaz, yok edilemez. Sadece Kürtler değil aynı zamanda kapitalist ekonomi karşıtları da artık bu noktadadır... Bu durum ise bütün mazlum halklar ve doğa için bir şanstır. Bu resmi gören dünya egemenlerinin kemikleri kadar ruhları da korkudan titriyor ama korkunun ecele faydası yok. Herkesin özne olacağı cennet yeryüzü yaklaşıyor.

ADKT dergisinin sayfalarında, Amerika Eugenics Topluluğu'nun yöneticisi Guy Irving Birch'in makaleleri görülmeye başladı. Birch doğum kontrolünü: "İster güçle olsun ister bu ülkedeki diğerlerinin yüksek doğum oranları sonucunda olsun, Amerika halkının yabancı ya da zenci nesliyle yer değiştirmesini" ... önleyici bir silah olarak destekledi.⁴⁶¹

Kemalist Türkiye'de ulusal sorunun ilk sırasına Kürt sorunu yerleşir. Milliyetçilik, Türkleştirme söz konusu olan bu nüfus gruplarını türdeşleştirmenin en önemli aracıdır. İnönü, "Milliyetçilik bizim tek iç uyum aracımızdır" der. Çünkü İslam Cumhuriyet'te ikinci sıraya itilmiştir. İslami cemaate aidiyetin yerini alacak bir Türk kimliğinin yaratılması söz konusudur. Devlet bu amaçla 1923'te kurulan Türk Ocaklarına dayanır. Daha sonra da Halkevleri bu görevi alır.⁴⁶²

SÖZLER: Bir kavim, ontolojik bir kayıp-kopuş yaşamadan başka bir kavmin dilini yok etmeye kalkışamaz!

⁴⁶¹ Davis, Angela, 1994, Kadınlar, Irk ve Sınıf, Çev.: İnci Çeliker, Sosyalist Yayınları, s. 200

⁴⁶² Georgeon, François, 2006, Osmanlı-Türk Modernleşmesi, 1900-1930 Seçilmiş Makaleler, Çev.: Ali Berkay, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 20

Nereye gidiyorsun ego?

Genel hatlarıyla söyleyecek olursak, bugünkü Kürtlerin coğrafı ve dilsel bir temelde, üçüncü büyük Doğu monarşisi olan Medlerin temsilcileri olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.⁴⁶³ Bütün insanlıkla birlikte var olmaya başladık, köklerimizle ve asaletimizle var olmaya devam edeceğiz. Dünyaya düşmelerden kendimizi ve bütün insanlığı koruyacak ilkeleri düşünmeye ve ikame etmeye devam edeceğiz.

İnsan neden kötü olur?

Buna birçok cevap verilebilir ama sanırım hepsi “iyi bağlantı-iletişim kuramamak” şeklinde özetlenebilir. Bağlantı kurmadığımız her şey kolayca düşman olarak görülebilir... “Mustafa Kemal’in askerleriyiz” diyen Türklerin, kedi, köpek ve bilmum hayvana gösterdikleri sevgi; Kürtler ve kendisini muhafazakâr olarak niteleyen Türkler nezdinde değerli bulunmayıp tam bir ikiyüzlülük olarak görülüyordu. Çünkü birçoğu bu hayvanlara karşı duydukları sevgiyi asla Kürtlere ve muhafazakâr Türklere duymuyordu. Eğer “Jonas Cuaron’un yönetmenliğini yaptığı Desierto-Çöl”⁴⁶⁴ filmini izlerseniz ne demek istediğimi daha açık anlarsınız. Filmde kendisini Amerika Birleşik Devletlerinden daha kralcı gören bir yurttaş, kendisine bir görev verir. Bu görev de Meksika sınırından ABD’ye “kaçak geçiş” yapan Meksikalıları öldürmektir. Onlarca mazlumu adeta keyif alarak öldürür. Göçmenlerden birisi hayatta kalma mücadelesi verirken; kralcı yurttaşın yanından ayırmadığı “vahşi köpeğini” öldürür. Kralcı yurttaşın, köpeğinin öldürülmesi karşısında ne kadar acı çektiğini görmeniz lazım. Köpekle bağ kurduğu için onu kaybetmenin acısının ne kadar derin olduğunu gören “insan”, ne yazık ki Meksikalılarla aynı bağı kurmayı düşünmez ve köpeği öldürüldüğü için daha da kinlenerek hayatta kalan Meksikalıya saldırmaya devam eder.

⁴⁶³ Edmonds, Cecil John, 2003, Kürtler, Türkler ve Araplar, Kuzey-Dogu Irak’ta Siyaset, Seyahat ve İnceleme (1919-1925), Çev.: Serdar Şengül, Serap Rüken Şengül, Avesta Yayınları, İstanbul, s. 24

⁴⁶⁴ Cuaron, Jonas, 2015, Desierto/Çöl

SÖZLER: Mutlaka güzel bir şey sev ve o sevgini bütün varlıklara yay, işte yolun, işte menzilin, başka hiçbir şeye ihtiyacın yok, buna inan, inan, inanmak zorundasın ey sevgili insan!

∞ navenda⁴⁶⁵ ∞

İnsanın-halkların ontolojik merkezi nedir ego?

Dikey ve yatay boyutların ortak noktası ya da kesiştiği-tevhid geldiği şeydir-yerdir. Bu anlamda insanın-halkların ontolojik merkezi bana göre dildir. Dil, âlemlerin omurgası ve asaletidir. Bu nedenle bütün ayetler sezgiyle de inse dile ve dillere çevrilir, ki ayetlerin sezgi formu da bir çeşit dildir. Ama sezgi kamusallaşamayacak kadar özel bir tecrübe de olduğu için sadece kamusallaşabilir hali dile çevrilir.

Kamusallaşamayan dilde neler olabilir?

O anda peygamberlerin-insanların hissettikleri şeyler olabilir. Vahiy-sezgi anında kendilerini kâinatla bir bütün halinde mi, yoksa ondan ayrı mı hissettiklerini bilmiyoruz. Öyle sanıyorum ki o anın muhteşemliği bir çeşit tevhit-tutulma-katarsis yaratıyor.

Tutulma oluyorsa nasıl oluyor da kelimesi kelimesine hatırlıyorlar?

Bilincin ya da ruhun tam olarak ne olduğunu bilmiyoruz. Onun, bize şah damarımızdan daha yakın olmasının ne demek olduğunu da bilmiyoruz. Hem, kelimesi kelimesine hatırlayıp hatırlamadıklarını da kesin olarak bilmiyoruz. Belki de din kitaplarındaki tekrarların ve hatta çelişkilerin bir nedeni de tam olarak hatırlayamamalarıdır. Başka nedenler de var tabi.

Yeryüzüne inelim ego, Kanon nasıl olmalı?

⁴⁶⁵ Navenda: Merkez-Orta

Kanon, ontolojik merkezle beşerî, yani epistemolojik ve pratik merkezler arasında en iyi, en doğru ve en güzel bağları kuran kişi ve-veya kişilerdir. Bu kurulan bağlar ne kadar çok dikey-yatay kavram ve sözcük içerirse halklar için o kadar kuşatıcı olur.

Kürtler neden ulus olamadılar?

Birçok neden sayılabilir: Çok farklı ve büyük coğrafi-kültürel alanlara yayılmış olma, geniş aileden başlayıp, aşiret-mir-ağa gibi her biri kendi içinde devlet gibi olan aile yapılarına sahip olma, sürekli savaş ve göç yaşanan bir coğrafya üzerinde olma, farklı kültür-uygarlıkların beşiğinde yaşama, farklı dini inançlara sahip olma, İslam dininin-kültürünün mezhepçi ve ırkçı siyasi formunun etkisi altına girme, Arap, Fars ve Türk rejimlerinin yüzlerce yıl boyunca özel mülkiyetin oluşmasını, şahsiyet kültürünün ve sınıflı toplum yapısının ortaya çıkmasını önleyen saltanatlarına maruz kalma.

Sence bu nedenleri aşan bir neden daha olabilir mi?

Saydıklarımın her biri neden olsa da bütün bunlar da bir başka nedene ihtiyaç duyar. Bana göre en nihai neden yine dilde saklıdır. Kürtçenin eril-dişil bir dil olarak yoluna devam etmesini sağlayan şey ne ise Kürtlerin ontolojik merkezinin-dilinin yeryüzüne tam olarak inememesinin nedeni de odur. Eril ve dişil dil konuşan bilinçlerin, salt beşerî bir merkezde-ulusçulukta toplanmaları çok zordur. Çünkü onların ontolojik, epistemolojik ve pratik boyutlarıyla tevhit üzere olan bir dünya düşünebilmeleri ve bunu ikame edebilmeleri gerekir. Bu da her alanda çok yüksek düzeyde terbiye olma ve mücadele süreci gerektirir. Bu yükün ağırlığı, bir araya gelememek olarak somutlaşıp yeryüzüne iner. Yani sanıldığı gibi “Kürtler uluslaşamıyorlar, bir araya gelemiyorlar” sözü, buzdağının görünen yüzüdür. Derinde işleyen ve ontolojik boyutları da olan bir mekanik vardır.

Peki, ontolojik merkezi eril-dişil dil olanlar bu merkezi nasıl oldu da yeryüzüne tam olarak indirebildiler?

Onlar ontolojik merkezlerini yıktılar, terk ettiler veya dönüş-türdüler, onun yerine salt eril, epistemolojik ve pratik olan beşerî bir merkezi koydular. Zaten olan ve olması gereken tevhidin parçalanmasını bu açıdan da okumak gerekir.

Eril-dişil özelliğini kaybeden dilleri konuşan halklar adaletli bir dünya kuramazlar mı?

Geçici olarak kurabilirler ama onlarda bozulma, çözülme ve en sonunda da donma daha hızlı olur. Ama eğer insanın ontolojik köklerini sorun etmezseniz bir sorun da görmezsiniz. Örneğin İngilizler bunu hiç sorun etmediler ve hala yaşadıklarını sanıyorlar.

Meşru olan nedir ego?

Ontolojik merkezi, yani eril ve dişil durumdaki dili koruyarak yeryüzüne inmek ve beşerî olan merkezi ikame etmektir.

Ölçü ve yol nedir?

Ölçü ilke-Tab, yol ise tevhidi tarih felsefesidir. Beşerî merkezin ikame edilmesi için ölçülü bir ekonomi-politik de zorunlu şarttır.

Kürtçede İngilizcedekine benzeyen bir dönüşüm yaşanıyor mu?

Emin değilim ama Kürtçenin bir bölümü dönüşmek üzere gibi görünüyor... Gördüğüm kadarıyla Kürtçenin eril ve dişil özelliklerinin kaybolmadığı, örneğin Kuzey Kürdistan'da Kürtler pek iktidar sahibi değiller. Ama eril-dişil özelliğin olmadığı ya da kısmen daha zayıf olduğu Güney Kürdistan'da ise iktidar sahibiler. Yani nasıl ki İngilizce belli bir pragmatik bilince dönüşüp eril-dişil özelliğini yitirdiyse, benzer şeyin özellikle Güney Kürdistan'da Kürtçede yaşandığını söyleyebilirim. Bugün "modern-ulus devlet aklına" sahip olan Kürtler sadece buradadır demek yanlış olmaz. Tabi burada bir rezerv-çekince de koymak zorundayım; ne de olsa ben sadece bir düşünürüm ve bu sorunun cevabını dil üzerinden vermem çok zor. Özellikle dil bilimcilerin ve antropologların bu so-

ruya cevap vermeleri gerektiğini düşünüyorum. Bir dilin-kültürün eril ve dişil özelliğini yitirmesine neden olan şeyin bulunması, insanlığın tarihine ve geleceğine ışık tutabilir.

SÖZLER: Firavunluğun egemen olduğu yerlerde kaybedilmiş görünen her savaş bir yenilgi değildir.

Peki, Araplar, Farslar ve Türkler ne durumda?

Onlar da dönüştüler hem de çok kötü dönüştüler.

Bunu nasıl yaptılar?

Ontolojik merkezi manipüle ederek. Örneğin; ontolojik olanı sanki simetrik bir biçimde yeryüzüne indiriyorlarmış gibi yaptılar... Yüce ırk, ulu önder, yüce bayrak, yüce vatan, yüce devlet, devlete iman, şehitlik, zillullah, halifelik, kanun üstü sultan, imam, ayetullah vb. şekillerde ontolojik merkez manipüle edildi. Bu manipülasyonun halk tarafından benimsenip yücelik düzeyinde sahiplenilmesi için bütün camiler, okullar, üniversiteler, medya ve diğer kurumlar seferber edildi. İnsan artık öyle bir hale geldi ki başkalaştı; asker, vatandaş, işçi ve memur gibi şeylere dönüştürüldü. Böylece tevhit adeta imkânsız hale geldi.

Bunu görmüyorlar mı?

Hemen hemen hepsi görmüyor, görenlerde de ırk, güç ve devlet sevicilik ağır basıyor ve aynı manipülasyon değirmenine su taşıyan kitap yüklü insanlar olmayı tercih ediyorlar. Hep derim... eskilerin hikâyesi devam ediyor...

Müslümanlar senin düşüncelerini anlayıp onlarla hesaplaşamazlar mı?

Dilerim bunları yapabilirler ama sanmıyorum.

Neden sanmıyorsun?

Bunun birçok nedeni var... Değil düşüncelerimle hesaplaşmayı, en sade şekillerde düşünmeme rağmen beni anlayamadıklarını görecekler. Beni okuyamamak-anlayamamak demek iki şeyi kanıtlar. Birincisi, mantık-muhakeme bilgilerinin-yeteneklerinin köreldiğini, ikincisi ise dar uzmanlık alanları

içinde hapsediklerini. Anlayamayacakları için zaten hesaplaşamazlar ama anlayacaklarını varsaysam bile benimle hesaplaşmaları için de iki şey gerekir. Birincisi, dikey boyutlu ilkeye-Tab'a eşdeğer olabilecek bir başka "dikey şey", ikincisi de yatay boyutlu tevhidi tarih felsefesine eşdeğer olabilecek bir başka "yatay şey". Dikey ve yatay şeyleri düşünemediklerini görecekler, bu durum da ontolojik ve epistemolojik köklerden ne kadar koptuklarını kanıtlamış olacak.

Sana ne yapacaklar?

Daha önce düşünmeye çalışan şahsiyetlere yaptıkları şeyleri yapacaklar... Linç edecekler, hapse atacaklar, sürecekler, değersizleştirecekler, görmezden gelecekler, mezarımı bile kaybedecekler, terörist diyecekler, sözde filozof diyecekler, kendisini peygamber sanıyor diyecekler, din-vatan-millet düşmanı diyecekler vs. Ya da çok az bir ihtimal de olsa öyle bir yüceltecekler ki, nasıl ki Allah'ın ayetlerinin şehirlere inmesine engel oldularsa, benim felsefemin de şehirlere-kentlere inmesine izin vermeyecekler. Onlar hayatın anlamını, değerini görmek, sorumluluğu yüklenmek, tevhide sarılmak istemiyorlar, onlar sadece ve sadece ellerindekileri çoğaltmak istiyorlar. Ben onlardan değilim!

İyi-güzel şeyler yapmazlar mı?

Sanmıyorum, bu nedenle ben daha çok Batı'dan umutluyum. Bizler o kadar çok puta boğulduk ki, kurucu bir metnin-felsefenin değerini asla göremeyiz, görsek bile onu ya bir kız çocuğunu diri diri toprağa gömer gibi gömeriz ya da ondan aslandan kaçanlar gibi kaçırız. Dedim ya, eskilerin hikâyesi devam ediyor.

Batı'da ontolojik merkez nasıl çöktü?

Salt beşerî merkezi inşa etmek için filozoflar, edebiyatçılar ve sanatçılar var güçleriyle çalıştılar. Bir çeşit "merkez ruh inşa ettiler". Bu ruh ise dünyaya özellikle ırkçılık olup bir hastalık gibi yayıldı. Montaigne, Rousseau, Lévi-Strauss, Montesquieu, Comte, Descartes, Voltaire gibi edebi ve felsefi özneler bir Fransız ruhu inşa ettiler. Hegel, Kant, Heidegger, Luther

ve Goethe gibi edebi, dini ve felsefi öznelere de bir Alman ruhu inşa ettiler. Bu ruhların oluşmasında sanatçılar ve savaşlar da etkili oldu. Kanonlar-ruhlar inşa edildi ve böylece bütün farklılıkları içine çekip yok eden-tektipleştiren, ontolojik merkezden kopuk salt beşerî merkezler ortaya çıktı.

Bu merkezcilik, Doğu'ya despotizmin yeni bir formu olarak yayıldı. Arap, Türk ve Fars topluluklar, kanon-ruh inşa edebilecek görece özgür ve devamlılığı olan şahsiyetlerden mahrumdular. Bu nedenle Batı'da inşa edilen merkezcilik zorunlu olarak Doğu'ya daha düşük bir düzeyle geldi ve hatta bazı yerlerde Batılılar tarafından dayatıldı. Bu merkezileşmeye ayak uyduranlar ve-veya dayatmayı kabul edenler devlet kurdular. Buna ayak uyduramayanlar ve-veya bu dayatmayı kabul etmeyenler ise devletsiz kaldılar. Kürtlerin bir bölümü ayak uyduramadı bir bölümü de dayatmayı kabul etmedi. Hala iç ve dış mücadele içinde olmalarının teo-politik ya da onto-politik mekaniği-nedeni budur.

Alman ruhu ile İngiliz ruhu arasında nasıl bir fark görüyorsunuz?

İngilizcede "ben" her zaman büyük harfle (I) yazılır. Almancada ben küçük (ich), siz-onlar ise büyük harfle (Sie) yazılır. İngiltere'nin pragmatizmin, empirizmin, sanayi-finans kapitalizminin merkezi ve üzerinde güneş batmayan sömürgeci bir imparatorluk olmasının; Almanya'nın ise idealizmin, Marks ve Nietzsche gibi şahsiyetlerin yurdu olmasının derin ruh-ontolojik kökleri vardır.

Türkler, Araplar ve Farsiler ontolojik merkezden-dilin eril ve dişil köklerinden kopmuş, kanonsuz ve salt beşerî merkezler kurabildiler. Kürtler ise ne ontolojik merkezlerini manipüle edip oradan koştular ne de salt beşerî merkezlerini inşa edebildiler. Kürtler, Dünyada eril-dişil dil konuşan ve ontolojik merkezlerini manipüle etmemiş nadir halklardandır. Bu nedenle dünyaya-insanlığa söylenmeye değer söz onlardan çıkabilir. Kürt entelijansiyanının kendi üzerine, insanlık üzerine, varlık-varoluş üzerine düşünmesi ve sözünü söylemesi gerekir.

Sen neye put dersin?

Yüce-Tanrısal vasıfların yüklendiği; dokunulmaz, eleştirilmez görülen, insanların uğrunda yaşadığı, öldüğü ve öldürdüğü her şeye ve kişiye put derim.

Her halkın ontolojik merkezi birbirinden farklı mıdır?

Hem ortaklıkları hem de farklılıkları vardır.

Asimilasyon hangi halkların teşebbüsü olabilir?

Bir halkı asimile etmek; kendi ontolojik merkezini manipüle etmiş ve yeryüzünde salt beşerî bir merkez inşa etmiş halkların teşebbüsü olabilir.

Bunu biraz daha açıkla mısın?

Bir halkı asimile etmek için iki temel şey-özellik gerekir... Birincisi; sizi kemal insan-halk yapan-yapacak kök değerleri terk etmeniz, salt beşer yapan-yapacak şeylere sarılmanız gerekir. Yani olan ve olması gereken tevhidini parçalamanız, köklerden kopmanız, kendinizi dönüştürmeniz-başkalaştırmanız gerekir. "Bir insanı, halkı, hayvanı, bitkiyi, maddeyi kendisi olmaktan çıkarmak en büyük kötülüklerdendir". O Hannah Arendt'in bahsettiği "kötülüğün sıradanlığı" durumu için, bir kötü başkalaşım şarttır. En azından insanın sadece bir asker, memur, vatandaş durumuna hapsedilmesi gerekir. Bu dönüşümden sonra artık asimilasyona kalkışabilirsiniz. O halde önce içinizdeki insanı asimile etmek zorundasınız, kendinizi öldürmeden başkalarını öldüremezsiniz. İkincisi ise asimile edeceğiniz halktan daha gelişmiş bir kültüre sahip olmanız gerekir. Bu durumda değilseniz; asimile edemezsiniz. Çok yıkıcı askeri, politik, ekonomik, kültürel, ideolojik, felsefi, edebi, sanatsal, teknik savaşlar yaşanır ve günün sonunda asimile edilen taraf siz olabilirsiniz.

Asimilasyonda amaçlanan hedeflere ulaşmak için birinci özellik yeterli değildir. Özellikle ikinci özelliği göz önünde bulundurduğumuzda Batılılar dışında hiçbir "toplum" asimilasyonda "başarılı" olamaz diyebilirim. Az önce değindiğim gibi ontolojik merkezden kopuk kanon-ruh inşa edebilen tek uy-

garlık Batı'dır. Asya topluluklarının özellikle de Müslümanların sürekli savaşmalarının nedeni, birbirlerine üstün gelebileceklerine "inanmalarıdır" yani ortada bir "düşünme ya da olgusal bakış" olmadığı için savaşıyorlar.

Yüzyıla yakın bir süredir Türk, Arap ve Fars devletleri Kürtleri asimile etmeye çalışıyorlar. Kürtlere çok zarar vermesine rağmen asimilasyonları başarısızlıkla sonuçlandı. Öyle ki; kendi dillerini konuşmayı unutan Kürtler bile Kürt kalmaya devam ettiler. Sünnetullah'ı-Allah'ın ayetlerini-dilleri bu kadar karşılarına alan insanların kendilerine Müslüman demeleri de doğrusu çok trajik bir durumdur. Gördüğüm kadarıyla insanların-halkların bir büyüğünün olmaması kötülüğü sıradan ve hatta yüce hale getirebiliyor.

Kürtler üzerinde en yıkıcı olan devlet hangisi oldu?

Bugün İran'a, Irak'a ve Suriye'ye gitseniz, Kürt ve Kürdistanlı olan şeylerle ilgili sadece Kürtler söz sahibidirler. Araplar ve Farsiler Kürtlerle ilgili bir şey yazdıklarında buradaki Kürtlerin sözlerini, düşüncelerini ve bilgilerini kaynak gösterirler. Kürtler de Araplar ve Farsilerle ilgili bir şey yazdıklarında, onları kaynak gösterirler. Fakat Türkiye'de aynı durum geçerli değildir. Çünkü Türkiye'deki Kürtler ve Türkler herhangi bir şeyin devamı değiller. Kendilerine ait yaşayan bir "kültür-uygarlık çanakları" yoktur. Ne kendi haklarında ne de birbirleri hakkında bir söz söyleyecek ehliyeteye sahipler. İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, Arapça, Farsça ve Rusça da haklarında ne yazılmışsa sadece bunlara dayanarak bir şeyler yazabilirler. Bu durum da genel bir parçalanmışlık ve şizofrenik kültür-bilinç yaratıyor. Türkiye'deki Türklerde ve Kürtlerde filozof çıkmamasının nedeni de işte bu belleksizlik, parçalanma ve şizofrenidir. Bu durumun suçlusu Kürtler değildir, orada iktidar Türklerde olduğuna göre en büyük suçlu da onlardır.

Hayattaki en değerli şey nedir hayy?

SÖZLER: Hayatta ki en değerli şey; menzili tevhit üzere olan bilincin ikamesinin özgün bir parçası olmaktır.

Said Kurdî, Salih Mirzabeyoğlu, Abdullah Öcalan ve şimdi de sen... Kürtlerdeki bu medeniyet arayışının nedeni nedir ego?

Kürdün yüzü ya sadece dağlara bakar ya da bir yüzü ovalara, büyük nehirlerle bakarken diğer yüzü de yine dağlara bakar. Yani hayatında her halükârda dağ vardır. Medeniyet ya dağ halklarında ya da deniz, okyanus ve büyük akarsu kenarlarındaki halklarda gelişebilir. Çünkü özellikle dağ ve deniz, insanda hayret ve merak duygusu uyandırır. Dağın ve denizin ötesi insanı cezbeder. Bu da insanı düşünmeye-tefekküre yönlendirir. Hayret ve merak bozkırda ve çölde ortaya çıkmaz. Bazen göğe bakıp çölde meraklananlar olduysa da onlar birer olumlu sapma olmanın ötesine geçemediler ve bu nedenle de devamlılıkları olmadı. Oysa uygarlığın ve medeniyetin olmazsa olmazı devamlılıktır. Biz dağlar ve nehirler arasındaki otokton, eril ve dişil bilinçleriz, bu nedenle medeniyet arayışı adeta mizacımız haline gelmiştir diyebilirim.

Otokton Mezopotamya halklarından olan, eril-dişil dil konuşan, ontolojik merkezlerini manipüle etmemiş, dağıtık yaşayan, yani merkezîyetçi hastalıkları olmayan, modern hastalıklardan görece korunmuş bir halk olarak Kürtlerin, dünyaya söyleyecek sözlerinin olduğunu düşünüyorum. Ben bir düşünür olarak, o sözlerin hangileri olabileceğini düşünmeye çalışıyorum. Diğer Kürtlerden de dileğim, ellerinden geldiğince kendilerine gelmeleri ve bütün dünyada duyulmaya değer etkinliklerde bulunmalarıdır. Kalemle, fırçayla, kitapla, kame-rayla, bilgisayarla, laboratuvarla bütün insanlığa kök değerleri hatırlatmalarını diliyorum. Bizler ırka, bayrağa, toprağa tapamayız, şu yeryüzünde bunlara tapmayan üç beş milletten biriyiz. O tapanlara benzemeden, tevhide doğru yürümeliyiz. Sadece Müslümanları değil bütün insanlığı tevhide davet etmeliyiz. Bütün tarihimiz adaletle, merhametle ve tevhitte yazılmalı. Bu hayatta daha değerli bir anlam yoktur!

SÖZLER: "En çok dans etmeyi özledim. Bedenimi özgürce kullanmayı; kaygısızca, özgürce, düşme korkusu yaşamadan, merdivenleri

*çıkmayı düşünmeden yürümeyi... Ayakta banyo yapmayı özledim."*⁴⁶⁶ Lisa Çalan

Özellikle Türkiye’de yaşayan Türkler ve Kürtler “biz kimiz ve bizlere ne oldu” sorularını kendilerine sormak ve bu soruların peşine düşmek zorundadırlar. Bunu yapmazlarsa her iki taraf için de herhangi bir şeyin devamı olmamak yıkıcı olmaya devam edecek. Ayağa kalkmak ve omurgalı-ilkeli hale gelmek zorundalar, bunu ancak ve ancak düşünmeyle yapabilirler. Benimle düşünce düzeyinde hesaplaşarak da bu işe başlayabilirler. Çünkü varlığa ve varoluşa tümel yaklaşan; ontoloji, epistemoloji ve pratiğin tevhidini düşünen biriyle hesaplaşmak kadar iyi olan, bir kendilik ve devamlılık bilincine kavuşma yolu yoktur.

Acem’i, Arap’ı, Kürt’ü ve Türk’ü birbirinden bağımsız düşünemeyiz. Bu kavimlerin-halkların kaderleri birbirlerini sürekli etkilemiştir ve bundan sonra da etkilemeye devam edecektir. Birisinden söz etmeye başladığımızda esasında hepsinden söz etmeye başlamış oluruz. Benim amacım; önce geçmişleriyle hesaplaşmalarını, mevcut durumlarını görmelerini sağlamak ve daha sonra da tevhidi hem içimizde hem de dışımızda nasıl ikame edebileceğimizi düşünmektir.

∞ **tirk**⁴⁶⁷ ∞

SÖZLER: Kürtlere, Alevilere, diğer Müslümanlara, Müslüman olmayanlara, Anadolu’ya ve İstanbul’a yaptığımız zulümlerden dolayı töbe edin ve af dileyin.

Türklerin tarih içindeki yürüyüşlerini genel olarak nasıl görüyorsun ego?

⁴⁶⁶ Lisa Çalan’la Röportaj, 5. Haziran 2019, Haber: Hatice Kamer, BBC

⁴⁶⁷ Tirk: Türk

Türk egemenleriyle ilgili söyleyeceğim esasında tek bir şey vardır, o da şudur: “Sünnetullah’la sürekli bir şekilde o kadar çok savaştılar ki dillerini bile terk etmek zorunda kaldılar.” Düşüncenin ustaları bilsinler; Türkler hakkında söylediğim ve söyleyeceğim her şey, bu cümleye düşülen birer dipnottan başka bir şey değildir. Ama düşüncenin ustaları olmayanlar, bu cümlelerin bütün dipnotlarını dikkatlice okumalıdır, aksi halde hiçbir şey anlamayacaklar. Anlamadıkları için de bana sadece küfredecek ve saldıracaklar. Oysa bilmeliler ki onların geçmişlerini kendi dillerinde aklın konusu kılan tek kişiyim. Bunun değerini anlar ve benimle akıl aracılığıyla hesaplaşırlarsa Sünnetullah’la savaşmamaları gerektiğini kavrarlar. Aksi halde Sünnetullah’la savaşmayı bile yüceltmeye devam eder hem kendileri hem başka kavimler hem uygarlık hem de doğa için yıkıcı bir kavim olmaya devam ederler.

Hakikate hürmet etmeyenlerin hakikatleri de olmaz ve onlar “keşke bir yalan olsaydık, yaratılmasaydık” diyecekler. Bu geri dönüşü olmayan pişmanlığı yaşamamanız için, adalet ve hatta merhamet üzere olacak şekilde geçmişinizi aklın konusu kılmak, her akıl sahibinin olduğu gibi benim de sorumluluğumdur. Bundan ders çıkarmak da sizin sorumluluğunuzdur ve dilerim ders çıkartırsınız.

Bütün Türkleri aklın konusu kılacak mısınız?

Bu imkânsızdır, çünkü halk tekilliklerden oluşur, düşünce ise her zaman tikel ve tümel düzeyde hareket eder... Halklarla ilgili yapılacak akıl yürütmeler, o halkın bütünü için değil, egemenleri içindir. Çünkü tarihte atılan her adım, o halkın egemenlerinin attığı adımdır. Halklar; devlet, şehir ve ordu kuramaz, bilim, sanat, felsefe ve edebiyat yapamaz. Bunları o halkın küçük bir azınlığı yapar. Dolayısıyla halklarla ilgili iyi-şiyle kötüsüyle yapılacak bütün değerlendirmeler, bu küçük azınlığın değerlendirilmesidir.

Onların tarihlerinde ki en önemli dönüşüm noktaları hangileridir?

İki dönüşüm noktası olduğunu ve bunların çok kötü dönüşümler olduğunu düşünüyorum. Birincisi; Orta Asya'dan Batı'ya göç ettikten sonra Araplar tarafından kılıç-savaş zoruyla Müslümanlaştırılmaları ile başladı. Biri bozkırdan diğeri çölden gelen bu iki göçebe kavim arasındaki en yıkıcı etkileşim ise cihat üzerinden oldu. Yani Türkler de Araplar gibi cihadist bir kavim olmaya başladılar.

Doktrin, ideoloji, felsefe, misyon, ruh kuşanma gibi şeylerin olmadığı Araplarda, bütün bunların yerine cihat geçmişti. Cihadın esas temeli ise ekonomik bir etkinlik olmasıydı. Ülkelere, halkları işgal etme, varlıklarına el koyma, herşeylerini talan etme, vergiye bağlama gibi eski adetler, amacı Roma olmak olan her beşerin başvurduğu yollardı. Türkler, Araplardan İslam'ın bu cihadist formunu devraldılar ve zaman içinde Arapları da egemenliklerine alarak Kuzey Afrika'ya ve Avrupa ortalarına kadar uzanan bir egemenlik kurdular. Bütün bunlar Asya tipi kültürle önce bey, han, hakan ve sonra da padişah, sultan, halife şeklinde devam etti. Yani gücün tek kişide toplandığı, özel mülkiyetin, şahsiyetin olmadığı ve dolayısıyla sınıflı toplumun oluşmasına imkân vermeyen bir kültür iyice kök salmaya başladı. Yüzlerce yıl süren bu kültür hem Türkleri hem de egemenlikleri altında tuttukları halkları, kendilerine gelmelerini neredeyse imkânsız hale getirecek kadar dönüştürdü. Bilim, sanat, felsefe, teknoloji, şahsiyetli insan ve aile değere tutunabilecek bir kültürden mahrum hale geldi.

Padişahlar, kendileri dışında herhangi bir güç çıkmaması için özel mülkiyeti yasaklamışlardı. Anonim veya tek kişilik büyük şirketlerin oluşmasına izin verilmiyordu ve padişah istediği kişinin malına-mülküne el koyabiliyordu. Padişah dışında hiç kimse kendisini herhangi bir alanda yerleşik, güçlü, şahsiyetli, omurgalı ve asil hissetmiyordu. Çünkü insanların kök salmalarına izin verilmiyordu. Ekonomik, siyasi, dini, felsefi, bilimsel herhangi bir omurga ve güç tehlike olarak görül­düğü için hemen yok ediliyordu. Bugün de bu hastalıklı yapı kendi kendisini bu topraklarda üretmeye devam ediyor. Bun-

larla ne Türkler ne de diğer halklar henüz aklen hesaplaşabilmiş değiller. Sınıflı toplum yapısı-birbirinden farklı kuvvetler olmadığı için bu kültürle siyasi, ekonomik ve askeri olarak hesaplaşamamasını anlarım ama düşünsel olarak hesaplaşamamasını anlayamam. Bu kadar mı herkes aklını yitirdi!

İkinci dönüşüm ise Kemalist devrimle yaşandı. “Cumhuriyete ve laikliğe” rezerv koyarak söyleyebilirim ki, Türklerle padişahlardan sonra en büyük zararı Kemalist devrim vermiştir. Çünkü devrimler-inkılaplar tarihsel belleği, devamlılığı, dili, kültürü ve derinliği ortadan kaldırmıştır. Devrimle birlikte dilin dikey eksenini ortadan kalkmış ve yatay eksenini de bir çöle dönmüştür. Adeta dil üzerinden bir soykırım yaşanmıştır, felsefeye, edebiyata, bilime ve sanata elverişli olmayan yeni bir şey ortaya çıkarılmıştır.

Diğer taraftan Kemalizm; Türkçü-ulusçu temele dayandığından Türkçe konuşan halkları, diğer Müslümanlardan ve gayrimüslimlerden uzaklaştırmıştır. Osmanlı Türkçesi’nden ve çok kültürlü yaşamında kopuş, bu topraklarda yaşayan bütün kavimlere ve dillere pahalıya mal olmuştur.

SÖZLER: Türkler kendi kendilerini sömürgeleştirmiş nadir milletlerdendir.

Bu devrim belki zorunluydu, yani tercih değilse ne diyeceksin?

İsmet İnönü’nün “Yeni bir dünya kurulur, Türkiye de o dünyada yerini alır,” sözü, sanıldığı gibi bir özgüven ifade etmez. Müslüman, nasıl olursa olsun, biz devlet sahibi olmak için dünyada yerimizi alırsak diyemez. Devlet ya da iktidar amaç değildir, olsa olsa araçtır. Müslüman insan, nasıl olursa olsun diyemez, ilkelerimiz vardır ve biz onlar için yaşarız. Saltanat ve Arap kültürü ile halkların değerleri birbirine karıştırılmış ve devrimle birlikte hepsinin kökü kurutulmuştur. İlkeler-değerler yoksa varlığınızın bir anlamı yoktur, ki zaten ortada varlığınız yoktur. Çünkü dili bile terk etmek yok olmakla eş-değerdir.

SÖZLER: Bizler her şekle giremeyiz, çünkü kâinatta her şekle giren varlık yoktur!

Bir dilin dikey ekseninin ortadan kaldırılması, esas köklerinden koparılması çok kötü bir dönüşümdür. Bugün hâlâ Türkler yüzlerce üniversiteleri olduğu halde bilim ve felsefe yapamıyorlar. Cumhuriyetin kurucusu olarak gördükleri Mustafa Kemal'in Nutkunu da orijinal dilinden ve üstelik Latin harfleriyle yazılmasına rağmen anlayamıyorlar. Çanakkale'de hiç kimse böyle kötü bir başkalaşım yaşansın diye savaşmadı. Orada yenilseydik bile bu derece kötü dönüşmeyebilirdik.

Neden köklerinin hesabını soran bir Türk gibi konuşuyorsun ego?

Kökler bütün insanlığın ruhu ve bedenidir. Bir kavmi kötü dönüştüren şey bütün kavimlerin derdi olmalıdır ve bir kavmi güzel yapan şey de bütün kavimleri sevindirmelidir.

SÖZLER: Elbette insan insana benzer, bu topraklardaki her Türk biraz Kürt'tür ve her Kürt de biraz Türk'tür.

Dil değiştirme ve dil ölümü, bir topluluğun uğradığı çeşitli türlerden -toplumsal, kültürel, ekonomik, hatta askeri- baskılara tepki olarak gerçekleşir.⁴⁶⁸

∞ nîjadperestî⁴⁶⁹ ∞

Bu coğrafyada ırkçılık ne seviyededir?

Herkesin birbiriyle yarıştığını söyleyebilirim.

FRAGMANLAR:

Renksiz kadın: Sandığının aksine, size karşı bir garezim yok.

⁴⁶⁸ Nettle, Daniel., Romaine, Suzanne, 2002, Kaybolan Sesler Dünya Dillerinin Yok Oluş Süreci, Çev.: Harun Özgür Turgan, Oğlak Yayınları, İstanbul, s. 23

⁴⁶⁹ Nîjadperestî: Irkçılık

*Renkli kadın: Biliyorum... Kendinizi buna inandırdığınızı biliyorum.*⁴⁷⁰

İrk nedir?

İrk kavramının biyolojik bir gerçek olmaktan ziyade sosyal bir hastalık olduğunu öğrendik.⁴⁷¹ Aslında hepimizin bir terapiye ihtiyacı var. Bu terapi, insanlığın bencilliklerle ve güç temerküzleri ile yaşamaya devam edemeyeceğini anlayanlara kadar sürmeli.

Ben bu toprakların en kadim halklarından birisine mensup olmama rağmen, sokaklarda dolaşırken kendimi hep beş-altı yaşlarındaki bir çocuk gibi hissedirim. Her an bir akbaba sürüsünün saldırısına uğrayarak linç edilecek gibi yaşıyorum. Hrant Dink de bir güvercin tedirginliğiyle yaşıyordu. Akbalar onu vurdular!

Bu hastalık herkesi kuşatmış vaziyette mi?

Yaklaşık kırk yıllık ömrüm boyunca her insanın ya ırkçı ya da bir gömlek üstünün ırkçı olduğunu sürekli deneyimledim. Ulusalcısı, milliyetçisi, muhafazakârı, seküleri, sağcısı, solcusu ve liberali hepsi ne yazık ki bu hastalığın pençesine düşmüş vaziyette.

Onları bu hale getiren nedir?

Camiler, cemaatler, anaokulundan üniversitesine kadar bütün okullar, medya, devletin diğer kurumları ve özel sektör ırkçı bir kültür yaratıp duruyor. Haliyle bu devasa kültürden, insanın aklını ve vicdanını koruması neredeyse imkânsız hale geliyor. Bu durumda insanları ırkçı olmakla suçlamak aslında doğru değil, çünkü başka bir şey olmaları şu anda imkânsız gibi görünüyor. Ben de bir Türk olsaydım, yüzde yüze yakın bir olasılıkla ırkçı olurdu, çünkü bu kültürün içinde doğup büyüyörsünüz, insanın maruz kaldığı şeylerin dışına çıkması çok ama çok zordur. Ülkenin her meşrepten düşünürü, sanatçısı, edebiyatçısı ve bilim insanı bile bu nedenle ırkçı oluyor.

⁴⁷⁰ Melfi, Theodore, 2016, Gizli Sayılar

⁴⁷¹ Karaçay, Bahri, 2012, Yaşamın Sırrı DNA, TÜBİTAK Yayınları, Ankara, s.2

Kendilerini koruyabilmiş birkaç olumlu sapma dışında ne yazık ki köreltici bir sistem içinde insanlar sürekli dönüştürülüyorlar.

Müslümanlar aslında “sahipsiz” halklardır. Çünkü onların mülkiyetten tut, diğer temel hak ve özgürlüklerine kadar haklarını-değerlerini koruyacak ne bir devletleri ne sınıflı toplum yapıları ne de düşünceleri var. Bu nedenlerden dolayı da düşükçe düşüyorlar ve Batı halkları da bu düşük hallerine bakıkça İslam dininden kaçıyorlar.

Akıllarını neden çok kötü kullanıyorlar?

Düşmanına verecek bir şeyi olmayan kimse mutlaka kötü, haksız canice bir savaş yürütüyordur... Müslümanların savaşları ne sanatı alçaltan insanların ne de muhayyileyi inkâr edenlerin savaşlarıdır...⁴⁷² Kendilerine savaş açmadıkları ve varsa bir antlaşmaları onu bozmadıkları halde, kendilerinden olmayanları düşman olarak görenler ve onlara sadece ve sadece savaşla bir şeyi verebileceğini düşünen insanlar gaflet içindedirler. Başkalarına savaş açarak onlara bir şey veremezsiniz. Bunu göremiyorsanız bilinç körelmesi yaşıyorsunuz demektir.

SÖZLER: Müslümanlar, Fıraun dönemindeki sanat ve muhayyile seviyesine bile hiçbir zaman erişemediler.

“Eğer Rabbin dileyseydi, yeryüzünde bulunanların hepsi elbette topyekûn iman ederlerdi. Böyle iken sen mi mümin olursunlar diye, insanları zorlayacaksın?”⁴⁷³ Yani Allah’ın Peygamberine bile vermediği bir görevi sizler üzerinize alıyorsunuz, öyle mi?

Açın bakalım kapılarınızı-sınırlarınızı ve bütün dünya kavimleri de açınlar, Müslümanım diyenler ister zulmedenlerden olsunlar ister zulme uğrayanlardan olsunlar, bakın bakalım nereye doğru kaçıyorlar? Kaçı “yüksek sanatın ve muhayyilenin” sahibi olan sizlere gelecek bir bakın! Müslüman insanlar

⁴⁷² Özel, İsmet, 2015, Üç Zor Mesele, Teknik, Medeniyet, Yabancılaşma, TİYO Yayıncılık, İstanbul, s. 135-136

⁴⁷³ Yunus, 99

bile ölümü göze alarak sizden kaçıp kendilerini denizlere atıyorlar. “Biz geçmişimizden söz ediyoruz” diyebilirsiniz. O nasıl bir geçmiş ki, onunla dil bağıni bile atıyorsun! Yani dilini terk ettiğine göre; “geçmişimden bugüne ve geleceğe taşınmaya değer hiçbir şeyim yok” demiş olmuyor musun? Diyebilirsiniz ki “Mustafa Kemal ve birkaç arkadaşı bizi zorla bu hale getirdi.” Birkaç kişinin ortadan kaldıracılabildiği şey, nasıl oluyor da bir medeniyet olabiliyor? Birkaç kişinin ortadan kaldıracılabildiği şey, nasıl oluyor da bütün dünyaya öğretmeyi istediğiniz şey olabiliyor? Birkaç kişi hakikat dediğiniz şeyi nasıl ortadan kaldıracılabiliyor? Hakikat bu kadar güçsüz ise nasıl oluyor da hakikat oluyor? İşte akli terk ederseniz, iyi düşünür olarak gördükleriniz bile ancak bu kadar düşünebilir! İslami topluluklarda bir düşünür yoktur, sadece edebiyatçılarıңыз, sanatçılarıңыз ve memur bilim insanlarıңыз vardır.

İnsanları İslamiyet’e davet edebilirsiniz, Kuran’ı onların dillerine çevirip yayabilirsiniz, İslam’a uygun bir medeniyet inşa edebilirsiniz, ki hiçbir topluluk bunu yapmadı ve samimiyetle yapmayı isteyen de henüz çıkmadı. Hiçbir dinin kılıca, silaha ihtiyacı yoktur. Ama muktedirlerinizin dünyaya dalmak için bunlara ihtiyaçları vardır. Onların savaş dışında başka araçları yoktur. Bütün dinler, bu had bilmez sınıfı terbiye etmek için inmiştir. Müslümanım diyen toplulukların bu lanetlenmiş insanların yolundan ayrılmaları, tövbe etmeleri ve iman etmeleri gerekir.

*AYETLER: Siz ey iman edenler! İman edin Allah'a, O'nun Elçisi'ne, O'nun Peygamber'ine peyderpey indirdiği ilahi kelama ve daha önce indirdiği mesaja! Zira kim Allah'ı, meleklerini, vahiylerini, peygamberlerini ve Ahiret Günü'nü inkâr ederse, işte o derin bir sapıklığı boylamış olur.*⁴⁷⁴

Düşünün bakalım, sizin hakkınızda dünyanın dört bir tarafında şunlar söyleniyor: Müslümanlar Allah dışında hiçbir varlığa tapmazlar. Onlarda ilkelerin-Sünnetullah’ın üstünlüğüne saygı vardır. Onlar; ırk, bayrak, toprak, mal-mülk için

⁴⁷⁴ Nisa, 136. Ayet

yaşamazlar, ölmezler ve öldürmezler. Onlar çoğunluk olmaya tapmazlar, hiçbir halkın dilini, dinini, kültürünü yok etmezler, asimilasyona başvurmazlar. Bütün sözleri dinlerler ve en güzeline uyarlar. Şurayla, ortaklaşa olacak şekilde kendi kendilerini yönetirler. Onlar doğayla, insanla uyumlu en güzel ve en iyi şehirleri inşa ederler. Ne kendi aralarında sınırlar tel örgüler vardır ne de başka toplumlarla aralarında vardır. Onlar sanatta, bilimde, felsefede, edebiyatta ve teknolojiye dünyanın en ileri toplumlarıdır. Kadınları ve erkekleri eşittir. Kendilerine savaş açılmadıkça savaşmazlar. Bütün aşırılıklardan kaçınırlar. Mal ve mülk, adalet ve merhamet yasalarına uygun bir şekilde sürekli dolaşır ve kimsenin elinde devlet olmaz. İhtiyaçları mütevacıdır ve varlıklarını kendilerinden olan olmayan herkesle paylaşırlar. Dünyanın her yerindeki mazlumların yardımına koşarlar... Böyle bir medeniyetin, insanlara savaşıyla bir şey anlatmaya ihtiyacı olur mu? İslam böyle bir dünyayı kurmayı emreder. Bunu yapacak imanınız-ahlakınız, sanatınız, aklınız ve muhayyileniz olmayabilir ama bari savaşta yarışmayı bırakın ve bu dine “biz Müslümanız” diyerek daha fazla zarar vermeyi terk edin!

Osmanlı bir uygarlık ya da medeniyet değildi. Batı dışında hiçbir uygarlık zaten var olmamıştır, medeniyet ise henüz yoktur. Osmanlı'nın gelişmiş bir dili yoktu; Osmanlı Türkçesi'nde edebi, dini, felsefi ve bilimsel metinler yok denecek kadar azdır. Derinliği olmayan bir dildi, bunu Osmanlılar da biliyordu, zaten bu saydığım alanlarda Arapça ve Farsça kullanılıyordu. Kemalist devrimden sonra bu kaynaklara ulaşma sıkıntısı çekilmesinin nedeni ise sadece yeterince Arapça ve Farsça bilmemek değildir. Temel sorun-neden; bunların çevrileceği Türkçe'nin yeterli derinliğe-zenginliğe sahip olması, yanısıra şimdiye ve geleceğe taşınmaya değer şeyleri ihtiva etmemeleridir.

Osmanlı işgal ettiği yerlerden çıktığında, oralarda Türkçe konuşan bir kişi bile kalmazken, İngilizlerin işgal ettiği ve çıktığı yerlerin hepsinde İngilizce konuşulur ve bugün bile konuşulmaya devam edilir. İngilizler bir uygarlık birikimi ile her yeri

işgal edip sömürge yapıyordu. Benzerini Fransızlar da yapıyordu. Ama Osmanlı gelişmiş bir birikime sahip değildi. Çünkü göçebe bir topluluk oldukları için, tıpkı Araplar gibi gittikleri yerlerde daha az gelişmiş bir durumda kalıyorlardı. Osmanlı'nın Kahire'ye, Şam'a, Bağdat'a veya Viyana'ya öğretebileceği-verebileceği bir şeyi yoktu. Osmanlı'nın gelişmiş hali "modern Türkiye" olduğu halde, İstanbul bugün perişan haldedir, adeta zulüm altındadır.

İngilizlerin ya da Fransızların halkları sömürmesini haklı mı buluyorsun?

Haşa! Sömürgecilikte yarışanlardan birini tercih etmek zorunda değiliz.

Osmanlı neden sınıfsız bir toplumdur?

SÖZLER: Sınıfsız toplum, omurgasız toplum demektir.

Osmanlı sınıfsız bir toplumdur.⁴⁷⁵ Bu ilk bakışta özellikle de Marksist insanlara iyi bir şeymiş gibi gelir ama durum hiç de öyle sanıldığı gibi değildir. Sınıfsız toplumdaki, daha doğrusu topluluktaki amaç, sultan dışında herhangi bir egemenin-gücün ortaya çıkmasını engellemektir. Mülkiyet hakkı yoktu, kâr sınırlandırılmıştı, toprak fazla büyük olmayacak şekilde sadece faydalanma koşulu ile insanlara veriliyordu. Osmanlı kendisi dışında hiçbir gücün oluşmasını istemedi. Dini, bilimsel, ekonomik ya da politik fark etmez, her şeyi kendisinde toplamak gibi bir mizacı vardı. Zaten kendi babasına, kardeşlerine ve oğullarına bile güvenmeyen sultanın, farklı güçlere sahip kişi ve sınıfların ortaya çıkmasına müsaade etmesi akla aykırı olurdu.

Osmanlı'nın hoşgörülü olduğu ve farklılıklara saygı duyduğu sürekli anlatılır. Diyebilirim ki hiçbir imparatorluk; insanların diline, dinine karışmamış ve aşırı merkezîyetçi yönetimler inşa etmemiştir. Zaten bunları yaparsa varlığını devam ettiremez. Çünkü o kadar büyük coğrafyalara ve kalabalık halklara egemen olmak, merkezîyetçi baskı ve asimilasyon araçlarıyla mümkün değildir.

⁴⁷⁵ Cemal, Ahmet, 2015, Kültür Atölyesi, Youtube

Peki ne yaparlar?

Şunları yaparlar: Ekonomik, politik, dini, felsefi, ideolojik, bilimsel, askeri ve teknik güç birikimlerini kontrol ederler. Bu güçleri genellikle ya kendi kontrollerine alırlar ya da oluşmalarına izin vermezler. Osmanlı daha çok oluşmalarına izin vermezdi.

SÖZLER: “Üzerinde düşünülmemiş bir hayat yaşanmaya değer bir hayat değildir.” Sokrates

Temel sorun nedir ego?

Temel sorun; dünyayı tek gerçeklik olarak görmek, böylece ona sahip olmaktan kendini koruyamamak ve sonuçta kendinden de mahrum hale gelmektir...

1725'te Ruslar, Batı'dan geri kaldıklarını görünce Rus Bilimler Akademisi'ni kurdular. Osmanlı ise Batı'dan geri kaldığını geçte olsa fark ettiğinde; Batı'dan silah satın alarak, sadece memur yetiştiren ve askeri teknoloji geliştiren okullara yatırım yaparak ayakta kalacağını düşündü. Bugün bile savaş araçlarına yatırım yaptıklarını, bilime, felsefeye, sanata, hukuka yüzlerini çevirmediklerini ve savaş dışındaki teknolojiye bile yeterince ilgi duymadıklarını görebilirsiniz.

SÖZLER: Osmanlıya yer vermeyen bir dünya siyaset tarihi yazılmaz ama bunun dışındaki her şeyin tarihi Osmanlı olmadan yazılabilir.

∞ yekrengîbûn⁴⁷⁶ ∞

Göçebeler neye tahammül edemezler?

Çoğulculuğa, farklılığa, kısacası şehir kültürüne-uygarlığa tahammül edemezler. Ali Şeriatî, De Bove'dan şu düşüncüyü alıntılar: “İslam Toplumu, çiftçilik ve besiciliğin günbegün

⁴⁷⁶ Yekrengîbûn: Tek Tıpcılık

azalmaya yüz tuttuğu ve şehirleşme ile burjuva hayatının artışı gösterdiği bir dönemde ilerlemiştir.” Bu nedenle tarihi tekâmül ve değişim açısından şehirleşme, yenilikçi bir etken olarak rol almıştır. Eğer Maverâünnehir Türklerinin, Oğuzların, Gaznelilerin, Selçukluların ve Atabeylerin, Timurların, Moğolların vs. saldırıları olmasaydı-ki bunlar, feodalite ve köleliği benimsettiler- on sekizinci yüzyılda Avrupa’da hüküm süren burjuva sistemi, İslam’ın üçüncü ve dördüncü asrında da (Miladî 9-10 ve 11 asır) hâkim olurdu. Şehirleşme ileriye dönük bir hareket ve sıçramaydı.⁴⁷⁷

Oysa kendilerini terbiye etmeleri ve bütün insanlık için vasat-örnek-merkez ümmet olmaları öğütlenmişti!

Daha ölçüden bihaber o nefislerine hâkim olamayanlar, mahallelerini aşamayanlar, terbiyeden yoksun çoğunluklarını karşılarına alma cesareti-aklı gösteremeyenler, dünyayı karşılarına almaktan, dünyaya bir şeyler öğretmekten söz ediyorlar. Nereden bakarsanız bakın körleşme-gaflet.

Din üzerinden dünyaya bir söz söylemek mümkün mü?

Sadece din üzerinden ya da sadece bilim, sanat veya felsefe üzerinden söz söylemek mümkün değildir. İnsan, varlık ve varoluş bu saydıklarımın bütünüdür, bundan dolayı da sadece bir şey üzerinden gidemeyiz.

Hinduizm’in ve Konfüçyanizm’in mirası karışıktır. Her iki din de görece hoşgörülü ve kanıtlanmış olduğu gibi çok sayıda dünyevi etkinliklerle bağdaşabilir olmakla birlikte, özünde hiyerarşıktır, kesinlikle eşitlikçi değildir. Buna karşılık Ortodoks Musevilik ve fundamentalist İslam, insan yaşamının bütün alanlarını, özel, kamusal ve bütün politik yaşamı düzenlemek isteyen totaliter dinlerdir. Bu dinler demokratik bir hükümet sistemiyle bağdaştırılabilir -özellikle İslam’da bütün insanların eşitliği ilkesi Hristiyanlıkta olduğundan daha az geçerli değildir-, ama liberalizmle ve genel hakların, özellikle

⁴⁷⁷ Şeriati, Ali, 2012, İslam ve Sınıfsal Yapı, Çev.: Doğan Özlük, FECR Yayınları, Ankara, s. 57

de vicdan özgürlüğü ve özgür ibadet hakkının kabul edilmesiyle uyumlaştırılmaları çok zordur. Çağdaş İslam dünyasındaki tek liberal demokrasinin, daha 20. Yüzyılın başlarında İslami mirası dünyevi bir toplum yararına kesinlikle reddetmiş tek ülke olan Türkiye olması, belki de bir rastlantı değildir.⁴⁷⁸

Sen de tam olarak böyle mi düşünüyorsun?

Din, dikey ve yatay eksenler içinden okunup yaşanmadığı sürece insan-toplum üzerinde bir çelik kafes gibi durmaya devam edecektir. Dinlerin mevcut hallerinden özgür ve sorumlu insanın çıkmayacağı açıktır, düşünmeyi bilen her insan bunu açıkça görür.

SÖZLER: Hangi ibadetiniz sizi ırka, devlete ve mülke tapmaktan koruyor?

İbadetlerin içlerinin boşaltıldığını ve amacının değiştirildiğini nereden anlıyorsun ego?

SÖZLER: Hangi ibadetiniz sizi daha bilinçli ve ilkeli hale getiriyor?

Hindistan'ın İngiliz sömürgesi olduğu zamanlarda, İngiliz vali bir bölgeden geçerken ezan sesi duyar. Döner ve yanındaki, "Bu nedir?" diye sorar. Yanındaki, "Burada Müslümanlar da yaşıyor, günde beş vakit namaz ibadetine çağırmak için bu ezan dedikleri şeyi okurlar." der. Vali, "Peki bunun İngiliz çıkarlarına bir zararı var mı?" diye sorar. Cevap gelir: "Hayır, bir zararı yok efendim." Vali, "İyi, okusunlar o zaman." der... İşte asıl mesele ve gerçekliğimiz budur! Bir din ya yaşıyordur ya da yaşamıyordur. Bir din eğer sömürmeye, köleliğe, işgale, zulme, öldürmeye, ırkçılığa, asimilasyona bir şey demiyorsa, bilin ki o din ölüdür.

SÖZLER: Hangi ibadetiniz hangi zulmü yok ediyor?

Soruyorum Türkiye'deki Müslümanlara: Herhangi bir camide "Dillerini konuşuyorlar diye Kürtleri öldürmeyin, onların ana sütü kadar helal haklarına saldırmayın, dillerine, iradelerine ve kültürlerine saygı duyun!" diye bir şey duydunuz mu? Ya

⁴⁷⁸ Fukuyama, Francis, 2014, Tarihin Sonu ve Son İnsan, Çev.: Zülfü Dicleli, Profil Yayıncılık, İstanbul, s. 280

da “Alevilere zulmetmeyin, insanların dini inançları, mabetleri ve ritüelleri haktır, dokunulmazdır!” diye bir şey duydu-
nuz mu? Ya da “Komşunuz Ermeni, Süryani, Rum olabilir, bütün insanlar Allah’ın birer ayetidir, hepsine saygı ve sevgi ile yaklaşın!” diye bir şey duydu-
nuz mu? BUNLARI HİÇBİR CAMİDE DUYNAMAZSINIZ! Bunları duymayan, şunları da asla duymaz: “Bayrağa, ırka, devlete, toprağa, atalara, liderlere, mala-mülke, çocuk, akraba sayılarınıza tapmayın, bunlar için yaşamayın, bunlar için ölmeyin ve öldürmeyin. Allah dışında tapılacak hiçbir varlık yoktur ve sadece Onun helal kıldıkları helaldir, Onun haram kıldıkları da haramdır.” Eğer görebilseydiniz Âdem’den Musa’ya, İsa’dan Muhammed’e bütün peygamberler size bu söylediklerini söylerlerdi. Onları görmediğiniz için, bunlardan sorumlu olmadığınızı mı sanıyorsunuz! Ancak mühürlenmiş-ölü akıllar ve kalpler sorumlu olmadıklarını söyleyebilirler. Ancak iniltileri değil naraları hayatlarının merkezine koyanlar bu halde olabilir.

Güzeli ve iyiyi neden sevmiyorlar?

“Bencil insanın beğeni duygusu olmaz” der Immanuel Kant. Beğeni ve estetik, özü gereği toplumsallık duygusunu da gerektirir. Başkalarını. Topluluk değil ve fakat muhakkak bir toplumu.⁴⁷⁹ Müslümanlar hiçbir zaman topluluktan toplum haline geçemediler. Bu nedenle ne bir şehir inşa edebildiler ne de bir anayasa yazabildiler.

Başkalarının varlığını görmemek, tanımamak Allah ile savaşmaya benzer ve Onunla savaşan hiçbir varlığın kazanma şansı yoktur. Allah bile bilinmek istedi ve insanı, yani “başkalarını yarattı”. Başkalarını istemeyenler şirkten de öte bir şey yapmaya kalkıştılar. “Başkaları olmadan da yaşarım, benim anlamaya, kendimi bilmeye ve bilinmeye ihtiyacım yok” demiş olur. Ermeni’yi, Rum’u, Süryani’yi, Ezidi’yi köklerinden koparıp sürmenin, süremediği Kürtleri de asimile etmeye kalkmanın bedeli hem kendine hem de başkalarına hayatı zindan

⁴⁷⁹ Cündioğlu, Düccane, 2012, Mimarlık ve Felsefe, Kapı Yayınları, İstanbul, s. 21

etmektir, kendinden mahrum olmaktır. Bir türlü Konstantinopolis'e ve dünyaya yerleşememektir. "İtiraf etmek zorundayız: İstanbul bir şeyin devamı değil."⁴⁸⁰ Ev inşa etmeyi, şehir kurmayı, mabet yapmayı bilmemek ve hatta öğrenememektir.

SÖZLER: Sünnetullah'la savaşanlar helak olurlar ama helak olduklarına inanmamakla ayrıca cezalandırılırlar.

Doğan Kuban'a kulak verelim: "Roma, Paris, Viyana, Budapeşte, Madrid veya Londra ile İstanbul'u karşılaştırdığımız zaman, en ilgi çekici gözlem, Türklerin geçmişteki yaşama düzenlerini aksettiren yapılardan hiçbir şey kalmamış olmasıdır."⁴⁸¹ Mustafa Kemal ve birkaç arkadaşı dili yok ettikleri gibi bütün şehri ve kültürü de mi yok ettiler? Bir dil ve o dili konuşanların kurduğu bir şehir varsa, yani ortada bir uygarlık varsa, değil birkaç kafadar, bütün dünya birleşse onu yok edemez. Olmayan bir şey ortadan kaldırılamazdı öyle değil mi? Mustafa Kemal bu olmamışlığı gördü ve "denenmiş bir uygarlığı deneyelim, belki o zaman oluruz" kararını verdi. Ancak olmamışlık o kadar derindi ki, Batı taklit bile edilemedi. Yani en ilkel öğrenme biçimi olan taklit etmeyi-model almayı bile beceremeyen bir halden söz ediyoruz.

SÖZLER: Çelişkiye düştüğümü sanan akıl sahipleri bilsinler; felsefemin hem simetrik hem de asimetrik kanatları vardır.

∞ pêşdîtinî⁴⁸² ∞

İnsanları camilerle, cemaatlerle, medyayla ama özellikle de okullarla dönüştürüyorlar. Öncelikle okullarda çalışacak öğretmenleri fen edebiyat ve eğitim fakültelerinde tek tip hale getiriyorlar ve sonra da onlara, çocukları-gençleri tek tip hale getirecek müfredatlar veriyorlar. Böylece bilimle, estetikle,

⁴⁸⁰ Cündioğlu, Dücane, 2012, Mimarlık ve Felsefe, Kapı Yayınları, İstanbul, s. 88

⁴⁸¹ Cündioğlu, Dücane, 2012, Mimarlık ve Felsefe, Kapı Yayınları, İstanbul, s. 89

⁴⁸² Pêşdîtinî: Öngörbilirlik

akılla-düşünceyle, yaratıcılıkla ilgisi olmayan nesiller seri halde okul denilen fabrikalarda üretiliyor. Bütün bunları yaptıkları halde, sonra da şu şekilde dert yakınıyorlar: “Çocuklarımız, gençlerimiz yaratıcı olamıyorlar; bilimde, teknolojiye, sanatta, felsefede hiçbir şey üretemiyorlar”. Ben şikâyet etmelerine de hiçbir şey üretememelerine de şaşırıyorum. Çünkü tekçi-yasacı devletlerin insanlar yaratıcı olsunlar diye bir amacının olması kendi varlığıyla çelişir, bu nedenle yaratıcı vatandaş istemezler. Diğer taraftan herkes şunu bilmeli ki; iyi sonuç beklemek için iyi şeyler yapmak gerekir, bunu da zaten kimse yapmıyor.

SÖZLER: Tanrının ya da kâinatın amacı; asker, memur, işçi ve vatandaş insan yetiştirmek olabilir mi?

Ne kaybettiklerini biliyorlar mı?

SÖZLER: Dünyayı tek gerçeklik olarak görüp ona dalanlar “ba ü baran”ı sadece “rüzgâr ve yağmur”, “erd ü ezman”ı ise sadece “yer ve gök” diye çevirip anlayacaklar. Ne kaybettiklerini bilmiyorlar.

Teklifin nedir ego?

Sadece Müslüman halklara değil, bütün insanlara değerli olduğunu düşündüğüm bir teklifte bulunmaya çabalıyorum. Rousseau’ya göre tarih, okuyana, kendi gözünün görme derecesine göre, yol gösteren bir kılavuzdur. O halde kimin gözüyle, nasıl bir çağın ruhu içinden tarihe baktığınıza göre her şey değişebilir ve bu durumda da yolumuzu kaybedebiliriz. Bu nedenle bütün her şeyin kendisine vurulabileceği tarih üstü bir mihenk taşı ararsanız işte o “ilkedir-Tab’tır.” Yol ise tevhide tarih felsefesidir. Teklifim budur.

Sana kötülük yapmalarından çekinmiyor musun?

Said Kurdi bu topraklardaki linç kültüründen bezmiş-usanmış olmalı ki Kastamonu’nun dağında “Kardeşlerim! Ata et, aslana ot atmayınız.” diye bağıyordu. Yani “Her risaleyi herkese vermeyiniz ki bize saldırılmasın.”⁴⁸³ diyordu. Özellikle

⁴⁸³ Nursi, Bediüzzaman Said, 2014, Lemalar, Yayına Hazırlayanlar: A. Kayıhan, İ. Atılğan, Ufuk Yayınları, İstanbul, s. 363

Batı dışındaki bütün topraklarda linç kültürü o kadar fazla kurumsallaşmıştır ki çeşitli devletlere dönüşmüştür. Özneleştirilen ve değerli olan şeyleri çoğaltan şahsiyetler sanki bu topraklardan toplu halde hicret etmiştir. Değerlerin ve şahsiyetlerin kaçmak zorunda kaldığı yer, İslam coğrafyası olabilir mi! Eskiden bu linç kültüründen korkardım ama artık bu korku daha çok bir bezme-usanma haline geldi diyebilirim. Düşüneceğim, yazacağım, kentlere ineceğim, hayatta bunlardan daha değerli bir şey yok. Nasıl olsa bir gün öleceğiz ama hayattaki en hakiki değerlerin yolcusu olarak ölmek, ölümlerin en güzelidir.

Ne görüyorsun ego?

Bir ülke ki, özel kamu fark etmeksizin; işçisi, müdürü, valisi, müsteşarı, milletvekili, bakanı, başbakanı, cumhurbaşkanı, yargıcı, hâkimi, askeri, polisi, zabıtası, rektörü, akademisyeni, herkes atanıyor. Torpilcilik, ailecilik, kavmiyetçilik, memleketçilik, bölgecilik, mezhepçilik gibi her şey makama, mala-mülke tapmanın araçları haline gelmiş. Küresel şeytan ailelerle anlaşıp iktidar olmalar, o ağababalarının uslu köleleri olmalar... Ne yazık ki bütün Müslüman coğrafya; şirklerarası şirklerin, asabiyeler arası asabiyelerin, nesnelerarası nesnelerin ve şeytanlararası şeytanların mekânı haline gelmiştir. En iyi kurumsallaşmalar bu alanlarda görülmektedir ve ortaya hayat düşmanı yasalar, devletler, kentler, topluluklar ve insanlar çıkmaktadır.

Şöyle bir bakıyorum da sanatçısı, edebiyatçısı, bilim insanı, düşünürü, iş insanı, siyasetçisi hemen hemen hepsi mental bozuklukları olan yaşlı insanlardan oluşuyor. Bir çekilin, gidin arkadaş, gençler, yeni nesil insanlar gelsin. Her yerde bunamış yaşlıların olması ve değişim düşmanlıkları, bilinci az çok hayatta olan herkes için bir cehenneme dönüşmüş durumda.

Müslüman toplulukları başka ne şekilde tanımlarsın?

Ergen topluluklar olarak tanımlayabilirim... Ergen topluluk-

lar ne çocuk ne de yetişkin soruları sorabilirler. Dünyaya şaşkınlık ve hayretle bakamazlar, ergen topluluklar bu nedenle çocuk soruları sormazlar. Çocuk soruları soramadıkları için de bilim, felsefe ve sanat alanında insanlığa katkı sağlayamazlar. Diğer taraftan hastalığa, yaşlılığa ve ölüme kendilerini çok uzak görürler ve bu nedenle yetişkin soruları da soramazlar. İnsanlığın kadim dertleri, soruları sanki onlar için değilmiş gibi yaşarlar. Kendilerine haz verebilecek her şeyi hayatlarının merkezine koyarlar ve bu hazları biriktirmeye, mutlak bir biçimde kendi kontrollerine almaya çalışırlar. Bu istek onları zorunlu olarak kaba güce başvurmaya zorlar. Çünkü hayat, ölçüsüz temerküze karşıdır, sofistike-gelişmiş araçları olmadığı için de saldırmak dışında başka bir yol bulamazlar. Ergen benmerkezciliğine-narsizmine sahip oldukları için de uygarlık birikiminden faydalanmak istemezler, kendilerini farklı olanların yerine koyamazlar, onlar her şeyin en doğrusunu bildiklerini sanırlar. Bu da öğrenmelerini hatta gelişmiş uygarlık deneyimlerini taklit etmelerini bile engeller. Özetle ergen topluluklar; herhangi bir şeyin devamı olmadıklarına inanırlar ve herhangi bir şeyin devamı olmak veya parçası olmak da istemezler.

Uygar toplum nasıl olur?

Şehir kurar, güçler ayrılığına dayanan anayasa yazar, evrensel hak ve özgürlükleri ikame eder, kadına, kendinden farklı olana saygı duyar, bilim, sanat, edebiyat, teknoloji ve felsefe gelişmiş bir kültüre sahip olur.

Sen kimlerin devamısın?

SÖZLER: "Ben Tanrı'nın görünen yüzüyüm, Tanrı benim gizli yüzümdür." Hallacı Mansur

Ben bir mazlumum, fakirim, Sokrates, Şeyh Bedreddin ve Hallacı Mansur gibi...

Osmanlıcada millet birbirini anlamıyordu, hiçbir zaman Osmanlıca diye bir sabit lisan olamadı. Ben bilim tarihinden bi-

liyorum, biz bilimsel bir terminoloji oluşturamadık Osmanlıca'da. Türk dil devrimin amacı öncelikle milletin birbirini anlayacağı bir dil üretmektir.⁴⁸⁴

Dili bile olmayan bir imparatorluk, uygar olabilir mi! Osmanlı sadece ve sadece bir orduydü ve zamanına göre fazla kaba olduğu için incelmüş toplumları işgal etti. Bugün Hindistan ya da Kuzey Kore nükleer gücünü ya da kalabalık ordusunu kullarıp birçok yeri işgal etse çok gelişmiş bir uygarlık mı olmuş olur?

SÖZLER: "Yeryüzünde bir tek memleket gösterilemez ki, orada gençler kazara millî kütüphanelerine girerlerse bir tek eser okuyamadan çıkıp gitsinler." Peyami Safa

Şerif Mardin'e göre Batı'da tarihe eleştirel bakış 18. Yüzyılın ortalarında Giambattista Vico ile başlar Türklerde ise daha yeni Halil İnalcık'la başladı ve başka da bir örnek yoktur.⁴⁸⁵ Onlar olayları kronolojik olarak saymayı tarih yazmak zannediyorlar.

Sana "Türk düşmanı" diyenler olacak, onlara ne söylemek istersin?

Bir millet için en temel kavram "beka"dır, yani hayatta kalmak, yola devam etmek, varlığını korumaktır. Ben sadece Kürtlerin, Türklerin değil, bütün insanların ve gezegenin bekasını düşünmeye çalışıyorum. İlkeden-Tab'tan ve tevhidi tarih felsefesinden daha iyi bir beka koruyucuları varsa bilmek isterim. Yoksa onlara düşen ödev, beni okumak, anlamak ve düşüncelerimle hesaplaşmaktır. Benim çapımdaki bir düşünür için dost veya düşman olmaz, sadece ve sadece dikey ve yatay eksenlerden oluşan bilinç olur.

Bir Türk düşünür; benden daha iyi Kürtçe bilseydi, Kürtçeye onlarca yeni sözcük ve kurucu kavram kazandırsaydı, benim

⁴⁸⁴ Şengör, Celal, 2015, Türkler, Kürtler ve Dil Devrimi, Teketek Programı, Habertürk TV, İstanbul, Youtube

⁴⁸⁵ Mardin, Şerif, 1999, Osmanlı Konuşmaları, Tarihçilikte Yaklaşımlar, Bilim ve Sanat Vakfı Konuşması, Youtube

dilimde altı kitaptan oluşan kurucu bir metin yazsaydı, milletin bütün geçmişini dikey ve yatay eksenlerle bilincin konusu kılsaydı, kendisi, milleti ve bütün insanlık da dâhil her şeyi tarih üstü bir ilkeye ve tarih felsefesine vursaydı, böylesi bir durumda ona “Kürt düşmanı” demem ne kadar meşru olursa, onların da bana “Türk düşmanı” demeleri o kadar meşru olur.

Ben bir insanım, bilincimin hakkını vermeye çalışan bir insanım... Vurulmayı istediğim bir ölçüye-teraziye değil; istesem de istemesem de vurulacağım bir ölçüye karşı sorumluyum. O sorumluluğumun üstünde olan hiçbir şey yoktur. Dilerim bütün insanlar o sorumluluğu görür ve yüklenir.

SÖZLER: Bizi bir Tanrı değil, sorumluluğumuzu görmek ve onu yüklenmek kurtaracaktır.

∞ kodên⁴⁸⁶ ∞

Türk toplumlarının temelinde şunlar bulunur: İnanç yönünden Maturidi, ahlak yönünden Yesevilik, ibadet yönünden ise Ebu Hanife (Sünnilik) ve Türk kültürü.⁴⁸⁷

Bir topluluğun temellerinin bu sayılanlar olması, ayrıca ele alınması gereken bir konudur ve bunun çeşitli yönlerden analizine girmeyeceğim. Çünkü asıl dikkat çekmek istediğim konu daha evrensel bir noktadır. İslam bütün milletlerde buna benzer formasyonlardan-yollardan geçmişe benziyor. İnsanlık herhangi bir dini, kültürüne uydurmadan hiçbir zaman kabul etmemiştir. Bir başka deyişle hiçbir topluluk, kültürünü dine uygun hale getirmemiştir, dini kendi kültürüne benzetmiştir. Bütün dinler bu şekilde adeta dönüştürülmüşlerdir ve tevhit her defasında yeryüzüne inmeden parçalanmıştır.

İnsanlar bunu neden yaparlar?

⁴⁸⁶ Kodên: Kodlar

⁴⁸⁷ Kutlu, Sönmez, 2015, Neden Programı, TRT Diyanet, Ankara, Youtube

Çünkü din bir kültür haline getirilmeden kontrol altına alınamaz. Ancak kültür haline getirilip kontrol edilebilen bir din egemen sınıfın silahı haline gelebilir. Bu silahla hem insanları daha kolay şekilde askeri ve işçisi yaparlar hem de bütün dünyayı ele geçirecek bir ideolojiye sahip olurlar.

Özgür akla sahip olmayan topluluklar, din dışında herhangi bir şeyi savaş aracı haline getiremezler. Bu anlamda İslami topluluklardaki cihat anlayışı bir akıl yoksunluğunun ürünüdür. Din, güçlü olmalarına ne kadar hizmet ediyorsa o derece değerden ziyade önemli hale gelir. Onlara göre siyasi, ekonomik ve askeri güç olmak her şeyin üstündedir. Dini bunların üzerinde görebilecek derinliğe ve terbiyeye hiçbir halk henüz ulaşamamıştır. Batı toplumları ulaşamamışsa başka toplulukların zaten bir şansı olamaz. Çünkü bu durum ancak ve ancak özgür akılla anlaşılıp aşılabılır. Batı dışında özellikle de kamu-sallaşabilmiş bir özgür akıl gösterilemez.

“Müslüman egemenler” Hakka tabi olmayı değil, Hakka sahip olmayı tercih ettiler ve yığınlar da onlara uydu. Ebu Hanife’yi ölüme mahkûm edenler de onun yolunu dönüştürüp ona tapanlar da aynı amacı güdüyorlardı: Dünyaya sahip olacak kadar güçlü olmak.

Yazı M.Ö. 3200’lerde icat edildi. M.Ö. 1274’te ise Oğuz Türkçesi’ni görürüz. Türkler tarihe geç kalmış-katılmış bir millettir.⁴⁸⁸

Tarihe geç girmiş-kalmış-katılmış toplulukların özellikleri hakkında genel olarak neler söyleyebilirsiniz?

İnsanlığın kadim dertleriyle hem hal olmamışlardır. Yani insanlığın varoluşsal, felsefi, dinsel, bilimsel ve sanatsal kökleriyle pek ilgilenmezler ve bunlara katkıları yok denecek kadar azdır.

Hiçbir oyunu, -ki buna savaşta dâhildir- kuralına göre oynamazlar, üstelik herhangi bir kural da inşa edemezler. Yenildikleri güçlerin sadece ve sadece taklidini yapmaya çalışırlar. Bugün bile tarihe geç girmiş toplulukların herhangi bir alanda

⁴⁸⁸ Fazlıoğlu, İhsan, 2014, Osmanlı Klasik Dönemi Türk Düşüncesi Dersinden, Youtube

küresel-evrensel düzeyde kabul gören bir akreditasyon kurumları-standartları ve-veya hukukları yoktur.

Ev, şehir ve mabet inşa edemezler. Çünkü devamlılık, bellek-hafıza, bilgi, beden, yerleşiklik, iyi yaşam, mekân ve zaman pek farkında oldukları-düşündükleri şeyler değildir.

Her türlü gücün bir kişi ve-veya ailede temerküz edilmesinden yanadırlar ve gücün paylaşılmasını asla istemezler.

Özgür olmayı istemezler ve hatta düşünemezler.

Dünyayla, hayatla olan ilişkilerini düşman üzerinden inşa ederler. Bu nedenle de kendinde bir irade-özbilinç geliştiremezler. Kendinde irade-özbilinç geliştiremedikleri için farklı halklarla birlikte yaşayamazlar, her bakımdan tek tip hale gelirler ve herkesin de tek tip olmasını isterler. Aksi hali-farklılığı tehlike olarak görürler. Farklılıklarla empatik-sempatik ilişkiler kuramazlar. Bu nedenle de çok adaletsiz olurlar.

Somut bir işe yaramayan her şeyi ve herkesi; -ki buna sanat, edebiyat, felsefe, bilim ve Tanrı da dâhildir- asla kendinde bir değere ve öneme sahip olarak görmezler.

Onlarla konuşamazsınız, sadece ve sadece savaşılabirsiniz. Kendileriyle savaşan, savaşabilen ve kendilerini yenenler dışında hiçbir halka önem ve değer vermezler. Zaten bu nedenle “bükemediğin eli-bileği öpeceksin” derler. Galip geldikleri zaman değil, yenildikleri zaman adaleti ve barışı hatırlarlar.

Uygarlığı-gelişmişliği ve omurgalı-şahsiyetli insanı sevmezler. “Baş üstünde baş, taş üstünde taş bırakmamak” genel mi-zaçları haline gelmiştir.

Müslümanların bilgili olanları neden düşünemezler?

Çünkü insanın kendi bilinci üzerine dönebilmesi, maruz kaldığı aidiyetlerin, taptığı dünyalıkların, tekçi kültürün ve belleksizliğin üzerine çıkması çok zordur.

İhsan Fazlıoğlu’nun verdiği dersin adı “Osmanlı Klasik Dönemi Türk Düşüncesi”, fakat dikkat ederseniz saydığı düşünür-âlimlerin belki de en fazla dörtte biri Türk’tür ve üstelik bu kişiler de eserlerini Arapça ve-veya Farsça yazmışlardır. Arap, Acem-Fars, Kürt, Berberi, Yahudi ve Süryani kim varsa hepsini “Türk düşüncesi” adı altında ders haline getirmek,

etik açıdan çok problemlidir. Aynı şeyi mutfak-yemek, sanat ve mimari gibi alanlarda da yapıyorsunuz. Bunu yapmayın, başkalarına ait olana sahip çıkmak nedir biliyorsunuz, söylemeye terbiyem müsaade etmez ama “ayıptır, günahtır, yapmayın!”

İbn Haldun’un eserlerini yasaklayan Osmanlıydı. Berberi olan ve Arapça yazan Haldun’a bile “Osmanlı düşünürüydü” demek nasıl bir aklın ve ahlakın seviyesi olabilir! Yapmayın, bunlarla bir yere varamazsınız, bilincinizi terbiye edin, düşünün, emek verin, farklılıklara saygı duyun, sizler de değerli şeyler yapabilirsiniz, buna inanmanızı diliyorum.

Osmanlı’nın amacı neydi?

Buna bir Türk olan Celal Şengör cevap versin: “Bütün krallar Roma olmak istiyordu, Fatih’in amacı da Roma olmaktı. Osmanlının Müslüman bilgi biliminden bile haberi yoktu. Bugünkü dünyanın sorunlu bölgelerinin haritasını çıkartırsanız ortaya Osmanlı coğrafyası çıkar, hepsini 600 yıl perişan etmişiz. Osmanlı değil dünyanın hâkimi kendi kendinin bile hâkimi olamamıştır.”⁴⁸⁹

∞ zanistî ya çewt⁴⁹⁰ ∞

Tuğrul Bey, “Biz hayvan gütmekten, insan yönetmeye geçeceğiz.” der.⁴⁹¹

Peki, nasıl yapılacak bu? Kılıçla... Çünkü akla, bilime, adalete, sanata, gelişmiş dile ve tarihsel tecrübeye sahip değilseniz, insanı başka hangi araçla yönetebilirsiniz ki! Bazı insanlar “din ile” diyebilirler. İyi ama bu saydıklarım olmadan dinin hükümleri-esasları yeryüzüne inemez, keşke bunu görseler!

⁴⁸⁹ Şengör, Celal, 2015, Bilinen Doğrular Programı, Youtube

⁴⁹⁰ Zanistî ya Çewt: Yanlış Bilim

⁴⁹¹ Fazlıoğlu, İhsan, 2016, Başka Şeyler Programından, Tvnet, İstanbul, Youtube

Descartes'ın "doğanın hakimleri olacağız" sözü, 3000 yıllık devamlılık üzere olan Batı aklına ve sınıflı toplum yapısına dayandığı halde, bugün insan da doğa da perişan durumdadır. Varın kılıçla ya da "akılsız ve fiziksiz dinle" ne hale gelineceğini siz düşünün! Osmanlı'nın tarih sahnesinden silinmesi ve daha önce hâkim olduğu toplulukların her bakımdan çöküşü-sürünüşü sanırım düşünmenize ihtiyaç bırakmayacak kadar açık ve seçik bir cevaptır.

Osman Bey'den başlayarak bütün padişahların anneleri, eşleri, ileri gelen devlet adamları, sanatçılar gayrimüslimdir. Anadolu halkını önemsemezlerdi.⁴⁹²

Yol nedir ego?

Hep egemenlerin geçmişini bugüne taşıyıp tarih haline getirmeye ve onlarla bugünü ve geleceği inşa etmeye çalışıyoruz. Oysa asıl-esas, olumlu sapmaların geçmişlerini tarih haline getirerek bugünü ve geleceği inşa etmek olmalıdır. Çünkü tanrılık taslamayanlar, dertli olanlar, Peygamberane olanlar, düşünenler, sorumlu olduklarını bilenler ve inilti içinde olanlar onlardır. Fatih'le, Abdülhamit'le bugünü ve geleceği inşa edemezsiniz ama Hallaç'la, Şeyh Bedrettin'le ve Yunus'la inşa edebilirsiniz.

Ne görüyorsunuz?

Liyakati ve adaleti ayakları altına aldılar. Torpilcilik, partizanlık, ırkçılık, mezhepçilik, rantçılık mizaçları haline geldi. Şahsiyeti, emeği, bilgiyi ve ahlaki yerle bir ettiler. Bir toplum-devlet aklı düşünün ki; liseye, üniversiteye öğrenci, üniversiteye bilim insanı, kamuya memur alırken de testle seçiyor. İlkeyi, hukuku ikame etmeyenler veya tevhitten ayrılanlar, birbirlerine güvenemezler, saygı duyamazlar, sevgiden ve merhametten ayrılırlar, akılları ve kalpleri körleşir.

Çoğunluğu her şeyin ölçüsü mü sandılar?

Adını hatırlayamadığım Batılı bir düşünür; "Bir ulus devlet kurulduktan sonra ikinci bir ulus devlet kurulmamış olsaydı

⁴⁹² Cemal, Ahmet, 2015, Kültür Atölyesi, Youtube

onun yaşama şansı asla olmayacaktı. Ama ikinci kurulduktan sonra artık önüne geçilemez oldu” demişti. Herhangi bir ilke üzerine değil de ulus üzerine inşa edilen her devlet, zorunlu olarak hem kendi halkına hem de başkalarına zulüm eder. Bir Müslümanın, başka bir dine inananın veya sağlıklı bir akla sahip olan ateistin ulus devleti savunması mümkün değildir. Çünkü savunursa, tanrıların-putların ve bir savaş zincirinin-mekaniğinin kurulmasına onay vermiş olur. Mehmet Akif Ersoy ulusçuluğu iyi kavramış olsaydı İstiklal Marşı’nı asla yazmazdı. Marş’ta geçen “millet” ister Türk olsun, -ki olmadığını biliyoruz- ister Müslüman olsun, yine de yazmazdı. Çünkü sonu gelmez bir savaş mekaniğine ve tanrılar yaratımına su taşımak istemezdi.

Peki ne isterdi?

Mehmet Akif Ersoy tevhit dışında bir şey istemezdi!

SÖZLER: Şükürler bile yapılan zulümler üzerinde yükseliyorsa, cehennemın kapıları sonuna kadar açılmış demektir.

∞ şikesta⁴⁹³ ∞

Hiçbir şeyin devamı olmamak devam ediyor mu?

S. P. Huntington, “Türkiye koparılmış bir ülkedir/toplumdur” der. Yani Batılılar tarafından zemininden, arka planından, belleğinden, tarih-kültür havzasından-çanağından ve dilinden koparılmıştır. Türkiye, İslami coğrafyada, NATO’nun askeri olma ile Müslüman olma arasında gidip gelen şizofrenik bir toplum-devlettir. Batılılar tarafından hem Kürt hem Fars hem de Arap halklarına karşı her anlamda kullanılan bir üstür.

Bu hallerinden nasıl kurtulabilirler?

⁴⁹³ Şikesta: Kopma-Kırılma

Bu halk, durumlarını analiz edecek bir entelijansiya çıkarmadan ve sınıflı bir toplum yapısına ulaşmadan kendisine gele-meyeceğe benziyor. Kendisine gelmeyen-gelemeyen şey Sün-netullah'a uygun değildir, bu nedenle de her zaman yok olma korkusu ile yaşar. Her Türk hala Orta Asya'ya gönderilmek-ten korkar, hala üzerinde bulundukları coğrafyanın, kentlerin Türk yurdu olduğunu sürekli söyleme gereği duyarlar. Korku toplulukları oldukları için de ne kendileri bu coğrafyada yer-leşirler ne de başkalarının yerleşmesine-şehir inşa etmesine izin verirler. Ne kendileri için hukuk inşa ederler ne de başka-larının yapmasına izin verirler. Hala güçler ayrılığına dayaa-nan bir anayasaları yoktur, mevcut yasa ve anayasalarının hepsi kendi içinde hem tutarsızdır hem de insanlığın bilgi-bi-limsel birikiminin ve uygarlık düzeyinin çok gerisindedir.

Gördüğüm kadarıyla bir Türkün en büyük düşmanı yine ken-disidir, bu ruh halinden dolayı da Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur derler. Bir kendi kendisiyle savaşma, bir şeyin devamı olmama ve insanlığın evrensel değerlerinden pay al-mayı istememe hali görüyorum.

Ben ırkçılığın-yerliliciliğın-milliyetçiliğın-ulusçuluğın, vatana ve millete yapılabilecek en büyük kötülük-düşmanlık oldu-ğunu düşünüyorum. Bu öznel bir düşünce de değildir, nes-neldir. Çünkü bu gibi yaklaşımlar insanları tek tip hale getirir. Yani şahsiyeti, özgür bilinci ortadan kaldırır. Oysa felsefe, bi-lim, sanat ve şehir ancak ve ancak şahsiyetlerin yapılabileceği değerli şeylerdir. Bu değerleri inşa edemediğinizde, bunları yapanlar tarafından sömürge hale getirilirsiniz. Nitekim bü-tün Müslümanların sömürge-tüketici olmalarının nedeni bu-dur. Şahsiyet düşmanlığını yani Sünnetullah'la savaşmayı terk etmemiz hayati önemdedir.

Abdullah Öcalan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ndeki (AİHM) savunmasında şunları söyler: "Türklük ne kendi adına savaşabilir ne de barışabilir. Kapitalist modernitenin ona biçtiği rol, Türk halkı da dâhil tüm Ortadoğu halklarının

kapitalist sistemin baskı ve sömürüsüne açık hale getirilmesinde kaba bir jandarma rolünü oynamak, bekçilik ve gardiyanlık yapmaktır.”

Mehmet Ali Birand’a Suriye’nin Beka Vadisindeki PKK kampında verdiği röportajda ise şunları söyler: “Sizin bir liderlik sorunuz var, yani karşımda muhatabım olacak bir lideriniz yok. Özal bunu denedi ama gücü yetmedi, başaramadı.”

Peki, Müslümanlar küresel güçlerin sömürgesi olmasalar iyi şeyler yapabilirler mi?

Kendi başarılarına kalsalar da savaş dışında bir şey yapamazlar. Çünkü bu topraklarda hiçbir şey aklın konusu yapılmadı. Kimse mülkiyet hakkı için mücadele etmediği için sınıflı toplum yapısı da ortaya çıkmadı. Özgürlük, adalet, kadın ve insan hakları gibi değerler bu coğrafyada yeryüzüne hiçbir zaman inmedi. Bunları belki Kürt özgürlük-siyasal hareketi başarabilir ama bunun için sadece bazı küresel güçleri değil, aynı zamanda bölgedeki diğer Müslümanları ve hatta bazı Kürt egemenleri de karşılarına almak zorundalar.

Şu Ortadoğu yok mu, nice Peygamberler ve dinler yedi de bir türlü doymadı! İnsanlık bu bölgede düştü ve düştüğü yerden ayağa kalkacağı benziyor. Ben ayağa kalkışın ancak ve ancak tevhide sarılmakla mümkün olabileceğini görüyorum. Bunun nedenlerini ve nasıllarını düşünmek de adeta kaderim oldu. Bundan daha güzel bir kader düşünemiyorum, Allah’a ne kadar şükretsem azdır!

SÖZLER: “Beni bu kadar güçten (devletlerden) isteyeceklerine, en temel insan hakları karşılığında beni benden isteseler daha akıllıca olmaz mıydı?”⁴⁹⁴ Abdullah Öcalan

Türkiye’deki Müslümanlar değerli olan herhangi bir şeyi koruyacak olgunlukta mı?

Bu halk sözde gelenekçi, geçmişine bağlı, muhafazakâr ya; Besim Dellaloğlu’na kulak verelim: “Türkiye’nin herhangi bir şehrindeki binaların yaşlarını veya kafelerindeki masaların

⁴⁹⁴ Öcalan, Abdullah, 2003, *Özgür İnsan Savunması*, s. 20

yaşlarını ölçün ve aynı şekilde Fransa'nın herhangi bir şehrinde aynı araştırmayı yapın. Fransa'dakiler açık ara daha yaşlıdırlar."

İşte bu; köksüzlüğümüzün, belleksizliğimizin, şahsiyetsizliğimizin, şizofrenimizin, ikiyüzlülüğümüzün ve devamlılığa olan düşmanlığımızın resmidir. Ne kadar çirkin olduğumuzu keşke bir görebilsek!

Sinemada ne durumdalar?

Türk yönetmenler, özellikle de "yeni Türkiye sinemasının" temsilcileri, daha yeni yeni "can sıkıntısı" çekmeye başladılar. Bu sıkıntı, kadim bir insanın, bir Doğulunun ya da Müslümanın can sıkıntısı olmaktan ziyade, modern Batılı insanın can sıkıntısıdır. Elbette; Doğulu, İslami motifler, kodlar, göstergeler, çerçeveler ve formlar kullanma çabası içinde olmalarını ümit verici buluyorum. Yeşim Ustaoglu, Derviş Zaim, Zeki Demirkubuz, Semih Kaplanoğlu ve Nuri Bilge Ceylan gibi yönetmenler iyi eserler yaratıyorlar. Ancak genel olarak Türk sinemasının; biraz Tarkovsky, biraz Bergman, biraz Mecidi, biraz tasavvuf ve arka planda da Anadolu'yu vermenin dışına çıkarak bazı özgün denemeler yapması gerektiğini düşünüyorum. Bu da ancak ve ancak hem etnik köklerin hem de insanlık köklerinin üzerine dönüp düşünmekle olabilir.

*FRAGMANLAR: Hayal gücü az olanlar gerçekliğe sığınurlar.*⁴⁹⁵

Kendilerini sorumlu hissedenler görüyor musun?

Görüyorum... Türkiye'de Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) iktidara geldikten bir süre sonra "medeniyet" özelinde-merkezinde çeşitli çalışmalar yapıldığını görüyorum. Bunun için birtakım özel ve kamu üniversitelerinin, medreselerin, vakıfların, derneklerin ve enstitülerin çalışmalar yaptıklarına şahit oluyorum.

Onlara ne söylemek istersin ego?

⁴⁹⁵ Godard, Jean-Luc, 2014, Adieu Au Language/Dile Veda

Sabahattin Zaim, İstanbul, Marmara, Sakarya, Medeniyet ve Karatay üniversitelerinde çalışmalarınızı takip ediyorum. Hepinizi elimden geldiğince izliyorum, hem de her gün, bunu bilmenizi isterim. Medeniyet derdimde, davamda, arayışında yalnız olmadığımı görmek, inanın bana büyük mutluluk ve heyecan veriyor. Çalışmalarınızın iyi niyetli olduğuna inanmak istiyorum. Ancak bir uyarısı olacak bu fakir insanın... Çalışmalarınızın proje mantığıyla yapıldığını; adeta bir kadrolaşma, yandaşçılık, bizim mahalle çocukları ve akıllı, muhafazakâr insanların güç temerküzleri ve özellikle de Körfez Arap sermayesini Türkiye'ye çekme girişimleri şeklinde yürüdüğünü de görüyorum. Hepinize tek tek yalvarıyorum, lütfen bunları yapmayın! Niyetlendiğiniz işin imanı, bilinci, zekâsı, bilgisi, erdemi, derinliği ve büyüklüğü ile bu kadar açık bir şekilde çelişmeyin, daha işin en başında bu kadar kötü kaybetmeyin.

Ne öneriyorsun?

Dünyanın bütün mazlumlarını, sapmış zekâları, derdi olanları, sızlayan kalbi olanları, gözleri yaşlı olanları toplayın, davet edin. Tüm asabiyelerin, korkuların, akıl ve açlık oyunlarının, dengelerin, nesneleştirmelerin, dinlerin, dillerin, ırkların ve renklerin üzerine çıkıp yükselin. Belki o zaman insanlığa söyleyecek bir sözünüz olabilir. Aksi halde, bir "ölü diriltme" oyununun içinde oyalanıp durursunuz!

SÖZLER: "İşler ehil olmayana verildiğinde kıyameti bekleyin." Sevgili Muhammed

Sözünü ettiğin partiyi samimi buluyor musun?

Benim o partiyi samimi bulup bulmamam herhangi bir şeyi değiştirmez, çünkü olanlar zaten ortada. Paranın gerek değere tutunma biçimi gerekse de hareket etme-dolaşma biçimi halklar hakkında bir turnusol kâğıdı gibi bilgiler verir. Yani bir toplumun ahlakını-imanını ve bilgi seviyesini parasına bakarak anlayabiliriz. Müslümanız ve faize karşıyız diyorlar ama ülkede en çok kâr eden ve vergi veren kurumların çoğu banka.

Türkiye’de en çok kâr eden şirketlerin ilk on listesinde altı banka var:

1. Yapı Kredi Bankası
2. İş Bankası
3. Garanti Bankası
4. Akbank
5. Halkbank
6. Koç Holding
7. Turkcell
8. Vakıfbank
9. Türk Telekom
10. Tüpraş⁴⁹⁶

En çok vergi veren kurumların ise ilk sekizi banka:

1. T.C. Merkez Bankası
2. Ziraat Bankası
3. Garanti Bankası
4. Akbank
5. İş Bankası
6. Yapı Kredi Bankası
7. Vakıfbank
8. Halkbank
9. Botaş
10. Türk Telekom⁴⁹⁷

SÖZLER: “Siyasi İslam, son iki yüz yılın ulus-devlet oligarşilerini maskeleyen bir milliyetçilik ideolojisidir.” Abdullah Öcalan

Onlar bir mucize mi bekliyorlar?

Türkiye’nin en büyük kütüphanesi olan milli kütüphanedeki kitap sayısı, yaklaşık olarak bir buçuk milyondur. Oysa dünyada bu sayıyı kat ve kat aşan üniversite kütüphaneleri var. Bizim hak hakikat gibi bir derdimiz yok. Bu olmayınca aslında mucize gibi şeyler beklediğimiz de yok. Hepimiz elimizdeki putlardan memnunuz.

⁴⁹⁶ Sabah ve Habertürk Gazeteleri Web Sayfaları, 13.05.2015

⁴⁹⁷ Basın İlan Kurumu, 2 Kasım 2018, Kurumlar Vergisi Listesi

AKP'nin kurulduğu günden beri lideri olan Recep Tayyip Erdoğan'ın ömrü; futbolla, belediye başkanlığıyla, ticaretle, evleri ve esnafları dolaşarak oy istemekle geçmiş. Yani bilgi-bilim ve felsefe ile geçmiş bir zamanı yok. Diğer taraftan ontolojik, epistemolojik ve pratik tevhidi olan düşünceler de bu topraklarda hiç yeşermemiş. Yani bir tane bile filozofumuz yok. Böyle bir durumda iktidara gelip de ne yapabilirsiniz ki! Ne elde-kışide bir şey var ne de kamusal bilinçte. Buradan da anlıyoruz ki amaç sadece dünyalıklar. Oysa siyaset-iktidar bir araçtır ama o aracın amacı düşünülmendiğinde, aracın kendisi amaç olur ve yozlaşma da kaçınılmaz hale gelir.

Peki, senin gibi tevhide çağıran insanlara yüzlerini dönmezler mi?

Ben pek umutlu değilim. Çünkü "Müslümanlar" binlerce yıldır sürekli çirkinleştirdiler. Çirkinliği üretmeyi ve tüketmeyi alışkanlık edindiler. Öyle ki, Allah ile aldatmaktan bile geri durmadılar. Ben onlara helak olmuş insanlar gözüyle bakıyorum. Onların düşünürleri bile, beni aklın konusu kılmak yerine linç-terörize etmek için yarışacaklar. Bu nedenlerden dolayı ben Batı'dan daha çok umutluyum.

∞ teoriya⁴⁹⁸ ∞

Onları izliyorsun, ne görüyorsun ego?

Bir Rönesans peşinde olduklarını iddia ediyorlar ama çoğunun niyet ve derinlikleri konusunda büyük şüphelerim var... Bir yerlerde hakikat olduğuna inanılıyorsa, oraya ulaşmak için iktidara gelmek, para kazanmak ve çeşitli statülere-unvanlara sahip olmak beklenmez. Dikkat edilirse, AKP iktidara geldiğinden beri bir Osmanlı merakı başladı. Daha önce de Osmanlıca, Arapça ve Farsça biliyordunuz, araştırmanıza en-

⁴⁹⁸ Teoriya: Teori

gel mi vardı? Bütün üniversitelere, devlet kurumlarına, makam-mevkilere egemen olduğunuzda mı başladı hak hakikat merakınız? “İslam ahlakı projesi, İslam ekonomisi, finansı ve finansal araçları, İslam düşünce atlası” gibi çalışmalarla bir medeniyet inşa edilemez. Bugüne kadar faize oran demek dışında yaptığınız bir şey var mı? Sözüm ona bir medeniyet fikri peşindesiniz ama kılık kıyafetlerinizle, ses tonlarınızla, yüzüklerinizle, kullandığınız kelimelerle bile tıpatıp aynısınız, aranızda kadınlara neredeyse hiç yer vermemişsiniz, daha işe başlarken bile Sünnetullah’la çelişki içindesiniz. Yapmayın, her şeyi dünyalıklara, kadrolaşmalara, aynılaştırmalara aracı kılma halinden kurtulun. Makam-mevki karşılığında, deniz kıyısındaki kumları sayın deseler onu bile yapacağınızdan korkuyorum. İçinizde iyi bilinçli olanlarınızı bütün bunlardan tenzih ederim. Allah hepimize yardım etsin!

SÖZLER: “Mustafa Kemal yanına aldı yedi arkadaşını ve medeniyetimizi yok etti” diyenlere sesleniyorum; medeniyet sekiz kişiyle yıkılır mı, yıkılıyorsa medeniyet olur mu?

Senin dışında onların bu hallerini gören başka bilinçler yok mu?

Doğancan Özsel’e kulak verelim: Böylesi bir Rönesans söylemi, güçlü ve istikrarlı idari yapılar kurmak ve despotik bir sistemi yeniden üretebilmek için son derece işlevseldir. Zira son tahlilde bunlar, toplumu eşitlemeden aynılaştırmaya yarar. Adalet nosyonunun geleneksel kavranış biçimlerine atıfla insanlar arasındaki eşitsizlikleri onanırken, tevhit kavramına atıfla kapalı bir kültür uzayının mülkiyetine alınarak herkes aynılaştırılır... Bir kültürel hegemonya kurma çabası olarak ortaya çıkan devlet destekli İslami Rönesans çabalarına, tam da böyle bir siyasallığa imkân vermek amacıyla, birey olarak kendi varlığımızı korumak ve tarihi yapma becerimize sahip çıkmak amacıyla karşı durmak ve siyasal olanı savunmak gerekir. Zira siyasal olan, dinî mensubiyeti olan da dâhil herkesi

ve her kesimi tek bir şartla, siyasal olanın bu açıklığını bastır-
mak amacı gütmemesi şartıyla içerir ve diyalog içerisinde
kendisini sürekli yeniden var etmeye çağırır.”⁴⁹⁹

SÖZLER: Batı’da çok şey değişti, Doğu’da ise hiçbir şey!

Şark insanına güvenir misin?

Yıllardır eve kapanmış; ontolojisi, epistemolojisi ve pratiğiyle
tevhit üzere olan bir hayatı-medeniyeti düşünmeye çalışıyo-
rum. Fakat bir egemenin; mal-mülk, makam-mevki vadede-
rek “gidin ona söyleyin ve yolundan vazgeçsin” dediğinde
bunu kabul etmeyecek şark insanı yoktur diyebilirim. Üstelik
altı kitabımı okusalar da okumasalar da gelip beni yolumdan
çevirmeye çalışırlar ve bunun için her türlü kötülüğü de ya-
parlar. Böyle insanlara güvenmek imkânsızdır ve zaten güven-
nilmez olduklarını kendileri de bilir.

*AYETLER: Kötülük yapan kalabalığı izlemeyeceksiniz. Bir davada
çoğunluktan yana konuşarak adaleti saptırmayacaksınız.*⁵⁰⁰

*SÖZLER: Tanrıya inandığınızı söylüyorsunuz ya, düşünün baka-
lım, sizce O size inanıyor mu?*

Neden böyleler?

Çünkü düşünmek, inanmak ve sorumluluğu yüklenmek her
insanın harcı değildir.

Türkiye İstatistik Kurumuna göre Türkiye’de toplam 35 mil-
yon kitap var. Karikatür bir düzeyi geçemeyen yurdum düşü-
nürlerine göre “köksüz olan Amerika’ya” bir bakalım: Was-
hington’daki Library of Congress 162 milyon kitaba sahip.
“Gâvur” İngilizlere bakalım: Londra’daki British Library’de
150 milyon kitap var. Yüzlerce yıl matbaaya karşı çıkarsan, bi-
limi, sanatı, felsefeyi, edebiyatı göçe zorlar, insanların özgür
olmasını engellersen olacağı budur. Şark insanının iyi, doğru
ve güzelle bir işi yoktur, sadece hayatta kalmak, yapabilirse
de bol bol tapu biriktirmek ister, hepsi bu!

Namık Kemal ile Osmanlıcılık, Mehmet Akif Ersoy ile İslam-
cılık, Ziya Gökalp ile Türkçülük ve Tevfik Fikret ile Batıcılık...

⁴⁹⁹ Özsel, Doğancan, 2018, Devlet Destekli Bir Ölü Diriltme Ayini: İslâmi Rönesans
Çabaları, Birikim Dergisi, İstanbul

⁵⁰⁰ Tevrat, Mısırdan Çıkış, Bölüm 23:2

Hangisini benimsediler?

Bir devamlılıkları olmadığı için ve-veya Theoria'yı hep yok saydıkları için yine çok büyük bir hata yaptılar. Osmanlı'nın bir prototipi olan, yani birçok dil, din, ırk ve mezhepten insanın yaşadığı Anadolu coğrafyasında en sonunda "Türkçülük" benimsediler. Çok yıkıcı olacağını anladıklarında ise "Türk-Sünni İslam sentezine" başvurup Türkçülüğü bir takım İslami motiflerle yumuşatmaya ve daha genel bir kimlik haline getirmeye kalkıştılar. Ama yine olmadı, çok yıkıcı oldular hem kendilerine hem de birlikte yaşadıkları halklara çok büyük zararlar verdiler.

Müslüman halklar ve egemenleri ile ilgili düşünürken kendini nasıl hissediyorsun?

İnsanlığın ve doğanın birçok sorunu varken, şark insanının çoktan geride bırakması gereken kötücül durumlarını düşünmek bana adeta bir işkence gibi geliyor. Ama geçmişlerini ve bugünlerini elimden geldiğince aklın konusu kılmak zorundayım, başka bir çarem yok. Çoğu beni anlamak istemeyecek ama hak ve hakikat derdi olan az sayıdaki insana karşı kendimi sorumlu hissediyorum.

AYETLER: Onlara "Allah'ın indirdiğine uyun!" denildiği zaman: "Ne münasebet, biz atalarımızın geleneğinde ne varsa ona uyarız." diyorlar. Ya şeytan onları alev alev ateşin azabına çağırıyorsa, yine de mi?⁵⁰¹

∞ pûçbûn⁵⁰² ∞

Dili terk etmek ne anlama gelir?

Dili terk etmek; "geçmişimizden, şimdiye ve geleceğe taşınmaya değer hiçbir şeyimiz yok" anlamına gelir. Çünkü dil, geçmişin taşıyıcısı ve koruyucusudur.

⁵⁰¹ Lokman, 21. Ayet

⁵⁰² Pûçbûn: Çürümek

Dinle gerileme veya donma arasında nasıl bir ilişki var?

Son din İslam; dikey ve yatay boyutlarıyla, hayatın her noktasına etkide bulunabilecek ayetlere sahiptir. Bu ayetler ege-menlerin kontrolüne girince, hayatın bütün alanları da onların kontrolüne girdi. Eşyaya isim vermeyi, Sünnetullah’a bakmayı, kâinatı anlamayı, tevhidi ikame etmeyi ve düşünmeyi geçtim, insanlar öyle düşürüldüler ki, “kaç taşla büyük abdest alınır, deveye nasıl binilip-inilir, kapıdan içeri nasıl girilir” gibi konulara demir attılar. Her şey sürekli daha kötürüm hale geldi. Bugün de kadının saç, kolu, yüzü ve erkeğin sakalı-bıyığı ile meşguller.

Şahsiyetin ve kültürünün ortadan kaldırıldığı yerde insan robotlaşır ve din adamlarının yönergeleri olmadan abdest bile alamaz-temizlenemez, hareket edemez hale gelir. Bir Persepolis’i, Konstantinopolis’i ve Eski Mısır Kahire’sini düşünün; bir de şu anki Tahran’ı, İstanbul’u ve Kahire’yi düşünün. Aradaki farklar gerileme ve donmanın resminden başka bir şey değildir.

SÖZLER: “Hiçbir şey, kişinin atalarına olan hayranlığından daha fazla verimsizliğe neden olmaz.” Emil Cioran

Cahiliye dönemi bitmedi mi?

Cahiliye döneminin bittiğini sanıyorlar, kısmen haklılar ama cahiliyeden daha kötü bir dönem içinde debelenip duruyorlar. Öyle ki, Ebu Cehiller bile yollarına devam etselerdi, bugün en azından Batı gibi bir hukuk mekaniğimiz olurdu ve biliş çağı dalgasına-uygarlığa geçmiş olurduk.

Neden?

Çünkü mülkiyet, birbirinden farklı kişilerin-ailelerin elinde birikecekti, farklı kuvvetler-sınıflı toplum yapısı ortaya çıkacaktı, onlar birbirleriyle mücadele edeceklerdi ve bu farklı kuvvetlerin sözleşme yapmalarıyla birlikte mülkiyet ve diğer haklar yasaya-değere tutunabileceklerdi. Böylece hukuk inşa edilebilecekti. Ama halifelik, ulul emr, imam ve cihat gibi diğerler manipüle edildikleri için sultan, padişah ve kral gibi şeyler ortaya çıktı. Bütün güçler tek kişide toplanınca herkes

reaya olup kula kul oldu, yani şark insan tipi yaratıldı. Oysa tevhidin amacı, yüzünü sadece Tanrıya çevirmiş şahsiyetli insanı ortaya çıkarmaktı. Tevhitle savaştığınızı görmüyor musunuz?

Tek kişi egemenliği ve sınıfsız toplum yapısı uygarlık karşıtı mıdır?

Elbette... Uygarlığın karşıt kavramlarından birisi de “zor”-dur, yani mutlak egemenlik, mutlak bağlılık doğuran kültür. Tanrı dışında her şey çoktur, tek kişi yönetimi ise her türlü farklılığı kendisine itaat ettirerek tek tip hale getirir ve Sünnettullah’la savaşır. Farklılıkların olmadığı yerde şehir, şehrin olmadığı yerde de uygarlık ve medeniyet olmaz. Selçuklu-Osmanlı, Emevi-Abbasi, Pers-Acem, Çin ve Hint kültürleri-yönetimleri uygarlığın karşıtlarıdır.

Abdülmecid, Tanzimat Fermanı’nın girişinde; “Başımıza gelen bütün sorunların, yenilgi ve geri kalmaların nedeni, Şeriat’tan ve Muhammet’ten geri düşmemizdir-uzaklaşmamızdır.” der. Oysa hiçbir zaman Şeriat ve Muhammed’e yakın değillerdi. Hiçbir zaman ileri-gelişmiş de değillerdi. Toprak ele geçirme ilerleme-gelişme olmadığı gibi, toprak ele geçirememeye de geri düşme, yenilme değildir. Dünya ile girilen çarpık ilişki işte aklı böyle düşürür.

Bugün Osmanlıcısından Atatürkçüsüne kadar hepsi, en “yerli-milli, ulusçu okul-kolej” tanıtımlarında bile kendi insan tiplerini değil, Kuzey Avrupa-Amerika insan tiplerini kullanırlar. Hadi Mustafa Kemal dilinizi bitirdi diyelim, kendi insanından utanmak neyin nesidir! Bunu yapan insanların milliyetçi-ırkçı olmaları neyin nesidir! İşte ontolojik kopuşlar insanı böyle düşürür, bunu keşke görebilseniz!

SÖZLER: “Mazlumun bedduasından sakınınız. O dua ile Allah arasında perde yoktur.” Sevgili Muhammed

Bir Kürt düşünür olarak mensubu olduğun halka ne önerirsin?

SÖZLER: “Tüm muhteşem hikâyeler iki şekilde başlar: ya bir insan yolculuğa çıkar ya da şehre bir yabancı gelir.” Tolstoy

Onlar, ırkçı uluslara asla benzememeliler. Toprağı, bayrağı, devleti ve ırkı yüceltip ilah edinmemeliler, bunlar için yaşayan, ölen ve öldüren durumuna düşmemeliler. Bu toprakların ve dünyanın artık putları taşıyacak hali kalmamıştır. Bu toprakların tek bir eksiği vardır, o da şahsiyetli insanlardır. Şahsiyet olmak için yolculuklara çıkmalılar ve daha sonra da yağmur gibi şehirlere-kentlere inmeliler. Hangi dilde olursa olsun şahsiyet olmayı amaçlamalılar. Ben kendi adıma bunu yapıyorum ve dilerim iyi bir örnek olurum.

Tarihe girdiğini düşündüğün İslami topluluk var mı?

SÖZLER: Doğu helak olmuştur, Batı ise can çekiyor.

Tarihin içinde olmayan topluluk yoktur. Eğer kastettiğin şey tarihe yön vermek ise burada da iki yol belirlememiz gerekir. Birincisi tevhit yoluna uygun bir tarih yapmaktır, diğeriye tevhitte savaşmaktır. Batı dışında, Müslüman olsun veya olmasın bütün topluluklar tevhitte savaşmışlardır ve savaşmaya da sevam ediyorlar. Batılıların da savaşmışları doğrudur ama onlar en azından biliş çağı dalgasına geçtiler.

Tevhide en büyük ihaneti yapanlar kimlerdir?

Tartışmasız bir biçimde elbette ki Araplardır. Eğer Araplar, cihat üzerinden bütün dünyayı işgale kalkışmasalardı, ilk olarak kendilerine inen ayetlere uygun bir şehir inşa edebilse-lerdi, insanlık tarihi bambaşka olurdu. Araplar; Kürtlere, Berberilere, Farslara ve Türklere kılıçla geldiler. Böylece adeta durdurulamayan bir zulüm zinciri kurulmuş oldu. Daha önce ganimetçi olmayan Türkler bile İslam'la tanıştıktan sonra cihad adı altında ganimete dayalı bir ekonomi oluşturmaya başladılar.

*AYETLER: Göklerin ve yerin yaratılışı ile dillerinizin ve renklerin-
nizin farklı oluşu O'nun ayetlerindendir. Bunda bilgi sahibi olanlar
için büyük ibretler vardır.⁵⁰³*

Kürtler neyle karşı karşıyalar?

⁵⁰³ Rum, 22. Ayet

SÖZLER: "Topluma meydan okumak onun diline de meydan okumaktır." Herbert Marcuse

Doğru'da değişen hiçbir şey yok!

AYETLER: Onlar dinlerini parça parça edip guruplara ayrıldılar. Her biri kendi gurubuyla böbürlenip duruyor.⁵⁰⁴

Geçmişleriyle hesaplaşamıyorlar mı?

Doğan Özlem'e kulak verelim: "Cumhuriyet Türkiye'si; İslami karakterli Selçuklu ve Osmanlı dönemlerini görmezlikten geldi. Şamanist Orta Asya Türklüğünden Anadolu Türklüğüne yüzyılları yutan bir sıçrama ile geçiliverdi. Bu cumhuriyetin, reel tarihi örten, içeriği büyük ölçüde boşaltılmış veya deforme edilmiş bir tarih, tarihsiz bir tarih yaratma garabetine düşülmesine yol açmıştır."

SÖZLER: Karada, havada ve suda menzil alamamaya bir örnek isterseniz; seksen milyonluk bir nüfusa rağmen olimpiyatlarda sıfır çekmeye bakabilirsiniz!

Denilebilir ki, Levni; Türk resim sanatında gerek renk gerekse kompozisyon ve desen bakımından tek sanatçıdır.⁵⁰⁵ Hiçbir şeyin devamı olmayan topluluklar işte böyle tek tük sapmalar dışında uygarlığa bir katkı sunamazlar. Bütün Müslümanların sadece bir İbni Haldun'unun olması da benzer bir durumdur.

SÖZLER: "Türkler, teolojik düşünce aşamasına geçemedi, mitolojik düşünce aşamasında kaldı."⁵⁰⁶ İlhami Güler

Fakirin, zenginin, travestinin, mafya babasının evlerindeki ve devlet başkanlarının saraylarındaki eşyalar birbirlerine ne kadar da çok benziyorlar. Kabartmalı, altın varaklı, işlemeli eşyalar hepsinin ortak noktası. Belli ki kaybettikleri ontolojik bir şeyleri var ve o boşluğu altınla kapatabileceklerine inanıyorlar. Oysa kaybettiklerini görselerdi, o kaybedişin nedeninin altın sevicilikleri olduğunu görürlerdi.

⁵⁰⁴ Rum, 32. Ayet

⁵⁰⁵ Turani, Adnan, 2014, Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 668

⁵⁰⁶ Güler, İlhami, 2018, Din Mezhep İlişkisi, İlim ve Hikmet Vakfı Konuşması, Youtube

AYETLER: İnkâr edenler, kalplerine öfkeli taassubu, o cahiliye taassubunu yerleştirmişlerdi. Allah ise huzur ve mutluluğunu resulünün, inananların üstüne indirmişti. Onları, takva kelimesine bağlı tutmuştu. Zaten onlar buna layık ve ehil idiler. Allah her şeyi çok iyi bilmektedir.⁵⁰⁷

∞ rojavayîbûnê⁵⁰⁸ ∞

Tercih edebilecek noktaya gelemediler mi?

Modernleşme-Batılılaşma, Tanpınar'ın da dediği gibi "özgür bir tercih değil, bir zorunluluktur". Türkiye devletinin olabilmesi için, piyasa ekonomisine açık, laik bir cumhuriyet olması zorunluydu. Aksi halde dünya egemenleri bir Türkiye devleti varlığına izin vermeyebilirlerdi.

Osmanlı, Anadolu topluluklarına devamlılığı olabilecek hiçbir şey bırakmadı. Hiçbir şeyin olmadığı yerde, dünyanın en köklü devamlılığına sahip olan Batı Uygarlığı karşısında bir şansınız olamaz. Nitekim dilin bile terk edilmesi ve terk edilebilmiş olması, her şeyi açıkça ortaya koyuyor.

Geçmişleriyle neden hesaplaşamıyorlar?

Bana göre bunun üç nedeni var. Birincisi ırk-ulus yaratma hedefidir. Ortada bu hedef varken geçmişinizle layıkıyla hesaplaşmak yerine, onu sürekli bir şekilde yüceltme yolunu tercih edersiniz. Çünkü ulus inşası, Batılı veya modern bir girişimdir. Batı'da sınıflı toplum yapısı, kanonlar, gelişmiş ulus dilleri ve felsefi-bilimsel arka plan vardı. Osmanlı'da ise bunların hiçbirisi yoktu. Dolayısıyla ırk-ulus inşa etmek için bol bol mitosa ihtiyaç duyuldu. Ailesini katleden, bütün gücü kendisinde toplayan, dünyayı kana bulayan, Türkü aşağı gören, her

⁵⁰⁷ Fetih, 26. Ayet

⁵⁰⁸ Rojavayîbûnê: Batılılaşma

zaman yabancılarla evlenen bir Osmanlı ailesi yerine; her sultanın evliya, halife, öz ve öz Türk olduğu bir ecdat düşünmek daha işlevsel bulundu. Yani ulus yaratma mitoslara dayanmak zorundaydı. Mitosun olduğu yerde hak-hakikat, ölçü ve dolayısıyla da akıl buharlaşır ve böylece geçmişle hesaplaşmak artık imkânsız hale gelir. Hesaplaşmaya çalışanlar da derhal aforoz edilir. İkinci neden ise, bir Asya halkı olmalarıdır. Asya halkları felsefe yapamazlar. Hele hele tarihin felsefesini yapmak ya da bir tarih felsefesi ortaya koymak asla onlara uygun bir şey değildir. Üçüncü neden ise, merkeziyetçilikçi iktidarı ve araçlarını kaybetmek veya paylaşmak istememeleridir. Çünkü geçmişle hesaplaştıklarında Alevilere, Kürtlere ve gayri Müslimlere haklarını teslim etmek zorunda kalacaklar. Geçmişin temiz olmadığını biliyorlar ve yüce ırk mitosuyla herkesi asimile etmeye çalışıyorlar.

Bunun böyle gitmeyeceğini görmüyorlar mı?

Görenleri var elbette ama onlar çok azlar. Batı dışındaki topluluklar içinde sayınız azsa, adeta cehennemi yaşarsınız. Çünkü Şarkta sayı-çokluk biricik Tanrıdır ve her şeyin ölçüsüdür. Çoğunluğun hak, hukuk, adalet gibi dertleri olmaz. Diğer taraftan ırk-çoğunluk-devlet yüceltmesi sadece onların değil, bütün insanlığın hastalığıdır. Ama özellikle de Müslüman topluluklar kendilerini bu konularda terbiye etmeliler, çünkü çok aşırı noktalara savrulduklar. Kendilerini düzeltmezlerse, bitmek bilmez iç çatışmalar yaşamaya devam ederler ve bütünlüklerini koruyamazlar. Bu durumda da sürekli iç ve dış egemenlerin sömürme girişimlerine maruz kalmaya devam ederler.

SÖZLER: "Küçüklerin büyüklük taslaması kadar tehlikeli bir şey yoktur." Stefan Zweig

Türkiye halklarında bir kişilik problemi mi var?

SÖZLER: Türkiye'nin kişiliği yoktu, kozmopolit bir topluluktuk. Toplumumuzun %5'i genetik olarak Türk'tür.⁵⁰⁹ Doğan Kuban

⁵⁰⁹ Kuban, Doğan, 2013, Kalebodurla Mimarlar Konuşuyor, Youtube

Osmanlı'nın sultanları bile "tam Türk" değildi, çünkü sürekli yabancı kadınlarla evlendiler. Halkları konar-göçer kültüre sahiptiler, yani gelişmiş bir kültürleri yoktu, büyük coğrafyalara dağıldılar ve kozmopolit yapılar içinde yaşadılar. Her yerde azınlıktılar, sadece ordu teşkilatlarıyla ele geçirdikleri yerleri kontrol altında tutuyorlardı ve bu halleriyle de yayıldıkları coğrafyalardaki halklara ya benzediler ya da onlara dönüştüler. Toplumsal sınıflar, gelişmiş kültür ve yaygın bir Türkçe söz konusu olmadığı için Osmanlı'dan bir ulus-ırk çıkartılamamıştır. Bunu bilen "Türkiye Cumhuriyeti kurucuları", Osmanlı tarihini kontrollü bir biçimde çarpıttılar ve "yeni bir ulus-ırk" inşa etmeye çalıştılar. Denilebilir ki Kürtler dışında herkesi "Türk yapma ya da hissettirme" konusunda "başarılı" oldular. Fakat bu çok yıkıcı oldu, çünkü hiçbir devamlılığı olmayan bir çeşit laboratuvar insanı ortaya çıktı. Bilimde, felsefede, sanatta ve mimaride hiçbir değer üretememiş olmamız bir devamdan yoksunluğun sonucudur.

"Mimar Sinan Rum'dur."⁵¹⁰ Kuban'a göre Sinan'ın durumu bu; öyle görünüyor ki Türk olmayan topluluklardan Türk çıkartmak için, bütün Osmanlı'nın, Selçuklu'nun, sultanların ve bu dönemlerde adı geçen diğer bütün insanların da Türk olarak gösterilmesi gerekiyordu. İnsana sormazlar mı; "mademki Mimar Sinan Türk'tü, bu İstanbul'un hali ne" diye? Diyelim ki eskiden çok iyiydiniz, şimdi bu hale geldiniz; o halde en azından şimdiyle hesaplaşmanız gerekmez mi?

Bir "Türk ulusu" inşa edilebildi mi?

Bir değil, "iki yeni Türk ulusu-halkı" ortaya çıktı.

Neden böyle oldu?

Çünkü ulus-ırk inşası bu toprakların ruhuna uygun değildir. Asya halkları Batılı anlamda ulus-ırk olamazlar. Sınıflı toplum yapısı, gelişmiş dil, felsefede, bilimde, sanatta ve şehircilikte belli bir devamlılık yoksa uluslaşma bir hayaldir. Asya insan-

⁵¹⁰ Kuban, Doğan, 2013, Kalebodurla Mimarlar Konuşuyor, Youtube

ların olsa olsa farklı mezhepleri, ideolojileri, liderleri ve yaşam şekilleri olabilir, toplamlarından ulus değil, halklar, topluluklar, kimlikler çıkar.

Bir ulusun ya da halkın tek bir kanonu mu olmalı?

Tanrı dışında her şey çoktur ve tevhit dışında her türlü indirgeyici-tekleştirici şey zulümdür. Bana göre aralarında simetrik ve asimetrik ilişkiler bulunun birden fazla kanon olmalıdır. Bu durum, ulusu-halkı daha hayat dolu bir bilince kavuşturur. Fakat bu kanonların hepsi de evrensel değerde olmalı, lokal seviyedekiler kanon değil ikon olabilirler.

Birden fazla kanon, kendinde çelişkili değil mi?

Tanrı dışında her varlık zaten kendinde çelişkili değil mi! Hareketi ve varoluşu bu çelişkilere borçlu değil miyiz? Bir ulusu-halkı neden tek bir kanona hapsedelim ki? Sırf daha büyük bir “çete” olsunlar diye mi? Hayır, Tanrı dışında her şey çoktur, bu, ilkenin-Tab’ın bir gereğidir!

“...Kanonsuz (klasiksiz) medeniyet olmaz. Bizde kanon yoktur. Bu kadar parçalanmış olmamızın nedeni budur. Bunu A. H. Tanpınar da M.C. Anday da söyler. Tanpınar’a göre: Nesiller boyu okuduğumuz beş kitap yoktur. Bizim klasiklerimiz/kanon setlerimiz yok, bizim kanonlarımız lokaldır, oysa kanon lokal değil evrenseldir. O zaman bizdekiler kanon değil ikonlardır. Her mahallenin kendi kanonu değil ikonları vardır. Necip Fazıl’la beslenen Nazım Hikmet’i, Nazım’ı okuyanlar Fazıl’ı okumaz. İngiltere’de sağcısı da solcusu da Shakespeare’i okur. Tek tip beslenme hoşgörüyü ve yaratıcılığı olumsuz etkiler. Biz de sağcı ile solcunun kütüphaneleri birbirinden neredeyse tamamen farklıdır...”⁵¹¹

Kanon-ikon ve evrensel-yerel dediğimiz şeyler için yaptığımız keskin ayrımlar geride bırakılmalıdır. İkon ve yerellik duygu çağı dalgasında, kanon ve evrensellik ise biliş çağı dalgasında öne çıkmışlardır. Bundan sonraki çağ dalgalarında ise, bunların simetrik ve asimetrik halleri düşünülerek yola

⁵¹¹ Dellaloğlu, Besim F., 2016, “Kanon Nedir?” Konferansından, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, Youtube

devam edilmelidir. Tevhit çağı dalgasındaki insanlığı hayal etmemiz gerekiyor!

Dil neden bu kadar kolay terk edilebildi?

Kemalist devrimin en önemli dinamikleri laiklik, cumhuriyetçilik ve milliyetçilikti. Harf inkılabı bu üçünün de olmazsa olmaz ön koşulu durumundaydı. Osmanlı Türkçesinin İslami, Arap ve Fars belirleyiciliğinden koparılıp seküler ve ulusal hale gelmesi bir gereklilik olarak görüldü. Türkçe olarak yazılmış klasiklerin ve bu dille yetişen bir entelijansyanın olmayışı da dilin terkedilmesini kolaylaştırmıştır.

Bu neye mal oldu?

İyi kötü varolan bütün köklerin yitirilmesine neden oldu. Dilin dikey ve yatay boyutları büyük bir fakirleşme yaşadı ve bu durum da insanların bilincini belirledi. Yaşanan şey ontolojik, epistemolojik ve pratik bir kopuştu. Bu kopuşun amacı bir ulus yaratmaktı.

SÖZLER: Putları (ki benim için “ülküler” demektir) devirmek, za-naatım asıl bu benim.⁵¹² Nietzsche

İnsan kimdir, hayat, varlık nedir, bunlar nereden geliyor, nereye gidiyor, bir amaç var mı sorularını hiçbir zaman kendilerine sormamış insanlar, birdenbire, bu soruları sormuş ve az çok cevaplamış bir uygarlığa maruz kaldılar. Doğal olarak da ne yapacaklarını şaşırdılar. Bir yasanın ya da teorinin ne demek olduğunu bilme gereği duymadan ve hatta tutarlılık ölçüsüne bile aldırış etmeden hukuk metinleri, vatandaş insan ve ırk inşa etmeye kalkıştılar. Sonuçta çok kötücül yerlere varıldı.

Yerli-milli veya ulusçu olmak kötü mü ego?

Koskoca kâinat bile bir değil, dört farklı temel kuvvete dayanıyor... Yerli-millicilikle veya ulusçulukla amaçladıkları şey, bütün insanları tek tip hale getirmektir. Tek tipleşen ve tek tipleş-tiren her şey kötüdür. Yerli-milli-ulusçu olunabilecek tek bir

⁵¹² Nietzsche, Friedrich, 2011, *Ecco Homo Kişi Nasıl Kendisi Olur*, Çev.: Can Alkor, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, s. 2

yer vardır; o da dildir. Yani her halkın, kendi anadilini gündelik hayatta, bilimde, sanatta, edebiyatta, felsefede ve teknolojiye en etkin şekilde kullanması ve geliştirmesi gerekir. Bunların dışındaki yerli-milli-ulusçu söylem, birilerine sadık seçmen, asker ya da köle yetiştirmek dışında bir işe yaramaz.

SÖZLER: Tanrının bile insanı yaratarak gücünü onunla paylaştığı yerde; bütün güçleri kendinde toplamak haddi aşmaktır.

∞ difikirin⁵¹³ ∞

Neden düşünemiyorlar?

Cemal Yıldırım'a göre düşünmenin üç ögesi bulunur:

- I. Bağımsız kafa/akıl disiplini
- II. Ölçülü kuşku
- III. Gerçeğe yönelik arayış⁵¹⁴

Türkler bugün bile ya Fatih'in leventleri ya Mustafa Kemal'in askerleri ya da bunların bir çeşit sentezinin askeri olmak dışında, bir dünya ve insan tasavvuruna sahip değiller. İnsanı Platon'un veya Aristoteles'in "izinden giden" hale getirseniz bile felsefe yapamazlar. Çünkü bağımsız bir akıl disiplinine sahip olamazlar. Kaldı ki birilerinin askeri olanlar hiçbir şey düşünemezler.

Askerler neden düşünemezler?

Çünkü onlar sadece gelen emirlere uygun olacak şekilde planlar yapar ve eylemlerde bulunurlar. Yani doğaları tek tip-tümleşik bir mekanik-mekanizma olmaktır. Bu da düşünmeyle çelişir. Günümüzde plan ve eylem de yüksek bilgi ve düşünce gerektirdiği için, artık bir yerleri ele geçirmeyi terk etmek zo-

⁵¹³ Difikirin: Düşünme

⁵¹⁴ Yıldırım, Cemal, 1996, Matematiksel Düşünme, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.43

runda kaldılar. Bugün değil Amerika ya da Rusya'nın gücünde olmayı, Fransa'nın gücünde bile olsalar, yine eski alışkanlıklarına döneceklerinden kimsenin şüphesi olmasın. Çünkü hala şehir ve anayasa yapacak düzeye erişemediler. Daha Anadolu coğrafyasındaki farklılıklara tahammül edemeyenlerin dünyaya tahammül etmeleri imkânsızdır.

Türkler, her Ortaasya topluluğu gibi doğayla uyumlu yaşıyorlardı. İslam'la tanıştıktan sonra ise özellikle en katı mezhep olan Sünnilik ve de Maturidilikle birlikte dogmatik bir kültürün içinde evrildiler. Bunlardan dolayı da kuşku, merak, hayret, anlama ve bilme isteği onlarda güçlü değildir. Diğer Müslümanların durumu da pek farklı değildir. Düşünmeye uygun olan rasyonel ve özgürlükçü kültür sadece ve sadece Batı da vardır.

SÖZLER: "Düşünme yeteneği bir doğa hediyesi olmasından ziyade; iradeli, uzun ve tehlikeli çabalarla kazanılır." Jose Ortega Gosset

İran neden Batı'nın hedefinde?

Yeterince rasyonel değiller... Bugün İran'ın nükleer güce sahip olmasına küresel güçlerin karşı çıkmaları boşuna değildir. Çünkü kendi içinde hukuk mekaniğine-kuvvetler ayrılığına dayanan bir anayasaları ve sınıflı bir toplumları yok. Yeterince rasyonelleşmemiş böyle toplulukların-rejimlerin ne zaman ne yapacağı belli olmayacağından ve küresel sistemin en büyük özelliği öngörüye dayandığından, İran'ın nükleer silahlara sahip olması engellenmeye çalışılıyor.

SÖZLER: Sevgi yasak, düzüşmek serbest.⁵¹⁵ Wilhelm Reich

Sence de tehlikeliler mi?

Bana göre İran rejimi şeytanın vücut bulmuş halidir. Benzer şekilde Suudi Arabistan, Çin ve Hint gibi bütün kapalı rejimler de böyledir.

⁵¹⁵ Reich, Wilhelm, 2011, Dinle Küçük Adam, Çev.: Selma Koçak, Doruk Yayıncılık, İstanbul, s. 98

SÖZLER: Ancak aklını kullanmayı bilmeyenler veya din iman nedir bilmeyenler; hem "mülk Allah'ındır" hem de "vatan, uğruna ölen varsa vatanıdır" diyebilirler. Bir kalpte iki Tanrı olmaz!

Yaptığın eleştirilerin başına iş açacağını düşünüyor musun?

Şarkta hukuk yoktur, bunun yerine farklılıklara saygısı olmayan, düşünceyi, insan özgürlüğünü ve etkinliğini kısıtlayan, evrensel özelliği olmayan yasalar vardır. Yasalar, en az bir düşman varsayımına dayanır, düşmansız yapamadığı için köle ahlakına sahiptir diyebilirim. Şark egemeni; insan onur ve haysiyetine uygun olmayan durumunu sürdürmek ve en azından yandaşları gözünde bir meşruiyet kazanmak için sürekli düşmana ihtiyaç duyar. Bu nedenle yasaları sürekli düşman yaratır, amacı toplumsal huzur, refah ve özgürlük değildir. Yasalarda hukuk dili, tutarlılığı, ruhu, nesnellik-öznellik dengesi, bilimsellik ve evrensel değerler öncelenmez. Özetle; hukuk yerine yasaların egemen olduğu bir yerdeyim ve başıma neler gelebileceğini biliyorum. Fakat insan sorumlu bir varlıktır, başıma kötü şeyler gelebilir diye iyi, doğru ve güzel olduğunu düşündüğüm değerlerden vazgeçemem.

Türkler asker topluluktur. Ordu, nesnel-formel oranlarla işler, olasılığa-sapmaya izin vermez, böylece bilincin gelişimini dondurur. Bu durum kâinatın yasalarıyla uyumlu değildir ve haliyle farklılıkların, bilincin-öznenin ortaya çıkması mümkün olmuyor. Kâinata uygun olmayan her şey de sürekli yok olma eğilimindedir. Türklerin sürekli beka sorunu yaşamalarının en temel nedeni budur. Sünnetullah'la-kâinatla savaşılmaz, hiçbir insan asker olmak için yaratılmadı. Kâinatın yasalarına, ilke ve hudutlarına saygı duymak, var kalmanın ve var oluşların zorunlu koşuludur.

Onlara ne öneriyorsun ego?

Wittgenstein, "Bir dili tasarlamak demek, bir yaşam biçimini tasarlamak demektir."⁵¹⁶ der. Onlar, özellikle de dil devrimiyle birlikte neredeyse tamamen seküler bir dille-bilinçle baş

⁵¹⁶ Habermas, Jürgen, 2011, Sosyal Bilimlerin Mantığı Üzerine, Çev.: Mustafa Tüzel, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s. 286

başa kaldılar. Bu ontolojik kopuş, iyi, doğru ve güzel düşünemelerini engelliyor. Dillerinin dikey ve yatay boyutlarını yeniden kuşanmalılar. “Erd ü ezman” a sadece “yer ve gök” dedikleri sürece kendilerine gelemeyecekler. Yine aynı şekilde bütün dillere saygılı olmaları gerektiğini söylemek istiyorum. Ve dilerim benim felsefemle de iyi hesaplaşabilirler!

Bu dünyadaki amaçları ne?

Sadece sahip olmak, o kadar... Osmanlı Viyana’yı işgal etseydi ne olurdu? Bunu bilmek için çok büyük düşünür olmanız ya da olmamanız, Türkleri sevmeniz veya Türklerden nefret etmeniz bir anlam ifade etmez. Hakikat bütün bunların üzerinde, açık ve seçik bir şekilde ortadadır: İstanbul’a bakın, İstanbul’u nasıl bir hilkat garibesine çevirdilerse Viyana’yı da o hale getirirlerdi.

SÖZLER: Avusturya'nın başkenti Viyana, üst üste 10. kez dünyanın en yaşanılabilir şehri seçildi. İstanbul ise 231 kent arasında 130. sırada yer aldı.⁵¹⁷

Arapların ya da Farsların durumu farklı mı?

Araplar Barselona’yı işgal etselerdi muhtemelen Kahire gibi bir ucubelik inşa ederlerdi. Farslar ise kendi Persepolis’lerinin bile çok gerisine düştüler, Tahran’ın durumu ortada, orada değerli bir devamlılık gören var mı?

Kürtler ne durumda?

Henüz siyasi egemenlik sorunları olsa da Mardin, Nusaybin, Diyarbakır, Erbil gibi örnek şehirleri vardır. Ama onların da geçmiş, bugün ve gelecekle ilgili oturup düşünmeleri gerekiyor.

Bütün imparatorluklar “erkeklikten” nefret ederler. Ataerkillik sadece padişah-ta-sultanda başlar ve biter. Sarayda erkekler hadım edilir ve geriye kalan herkes hiyerarşi içinde birer nesneye çevrilir. Belli insanlar dışında hiç kimse imparatorun gözlerinin içine bile bakamaz. Şarkta omurgasız insan tipi bu şekilde yaratıldı.

⁵¹⁷ Mercer Yaşam Kalitesi Araştırması, 13.03.2019, BBC Türkçe

*FRAGMANLAR: Ben bir yaramazlık yaparsam cezasını onlar çekerler.*⁵¹⁸

Bir millet, eğer barbar değilse gittiği coğrafyayı tevaruz ederler. Oranın mirasçısıdır. Roma böyledir. Sonra onu temellük eder. Sonra onu temessül eder. Sonra tercüme ve telif eder.⁵¹⁹ Soruyorum size; bırakın asker bir topluluk olan Türkleri, Araplar, hatta ve hatta Fars milleti, işgal ettikleri ya da sizin deyişinizle fethettikleri hangi coğrafyayı-değeri tevaruz, temellük, temessül, tercüme ve telif ettiler? Bu üç milletin işgal-fetih ettikleri yerler; bilim, sanat, felsefe, mimari-şehircilik, sanat ve hukuk gibi alanlarda dünyanın en gelişmiş coğrafyalardı. Madem bunları telif edecek kadar gelişmişlerdi, neden bu saydığım başlıklarda bugün bile yerin dibindeler? Bizans'tan, Roma'dan, Mısır'dan, Ermenilerden ve Süryanilerden ne yazık ki devamlılığı olacak şekilde hiçbir şey öğrenmediler. Her şey için ölçütleri; dogmalarına uygunluk ve dünyayı daha fazla işgal etmeye aracılık etmeydi. Dilim-edebim halklara barbar demeye izin vermiyor, çünkü onlar içinde bu sözden incinecek güzel ruhlar vardır, güzel ruhları incitmekten sakınmak ve haddi aşmamak gerekir. Ama Sünnetullah'la sürekli savaşan toplulukları güzelce uyarmak da o güzel ruhlara olan borcumuzdur. Allah hepimizi affetsin, bu güzel uyarılarımızı; rahman-rahim sıfatlarından, adaletinden ve merhametinden nasip almamıza vesile kılsın!

...Sekizinci asırdan hicri on dördüncü asra kadar akıl durmuş, hafıza çalışmaya başlamıştır. Çağdaş İslami ıslahat hareketlerinin başlamasına kadar süren ve Osmanlı-Memlûk Türklerinin hâkimiyetinde geçen bu aşama boyunca bu durum devam etmiştir.⁵²⁰ Hasan Hanefi, Osmanlı dönemini, "İslam uygarlığının" çöküş dönemi olarak görüyor. Her devamlılık akılla sağlanabilir, aklın olmadığı yerde zorunlu olarak her şey donmaya ve çökmeye başlar.

⁵¹⁸ Bertolucci, Bernardo, 1987, Son İmparator

⁵¹⁹ Fazlıoğlu, İhsan, 2015, Fikir Pusulası Programı, Cine5 TV. İstanbul, Youtube

⁵²⁰ Hanefi, Hasan., El Cabiri, Muhammed Abid, 2014, Doğu Batı Tartışmaları, Çev.: Muhammed Çoşkun, Mana Yayınları, İstanbul, s.34

İslam kimsenin derdi olmadı mı ego?

Yusuf Akçura'ya kulak verelim: "İslamcılık" siyasi bir programdı. Osmanlı İmparatorluğu'nu kurtarmak, Müslüman unsurları bir arada tutmak için başvurulmuş bir tür vatandaşlık stratejisiydi. Daha sonra siyasi talepleri olan Müslümanlar için kullanılmaya başlandı. İslam'ın ilmi ve irfani boyutları ihmal edilerek politik bir kimlik olarak kullanıldı."⁵²¹

Dünyada herhangi bir dini taşımak isteyen veya taşıyabilecek bir egemen sınıf yoktur. Halklar da bu kadar büyük bir yükü taşıyamaz. Çünkü işin ontolojik, epistemolojik ve pratik tevhidî gereklidir; bunun altından halklar kalkamaz, sadece ve sadece filozoflar kalkabilir, onlar da biz de yok ne yazık ki!

SÖZLER: İyi de kötü de küçük bir noktadır, onu insanlar çoğaltır.

Kötülük-çirkinlik bu kadar çoğaldı ya, peki iyilik-güzellik nerede?

Godot'u bekler gibi iyiliği-güzelliği bekliyoruz?

Elinizden başka bir şey gelmiyor mu ego?

Ben geldiğini düşünüyorum. Ontolojisi, epistemolojisi ve pratiğiyle tevhit üzere olan bir medeniyeti bunun için düşünmeye çalışıyorum. Düşündükten sonra da kentlere ve şehirlere inmeye başlayacağım. Bizim sırrımızın tevhitte olduğunu düşünüyorum.

Bunları yaparsan, öncekilerin başına gelen kötülükler senin başına da gelmez mi?

Ben bir peygamber değilim, düşünürüm ama kim olduğumuz pek fark etmiyor. Çünkü tevhit üzere olan her şeyi yok etmekte ustalашmışa benziyoruz. Özetle; eskilerin hikâyesi devam ediyor-edecek ama tevhit de yoluna devam ediyor-edecek, ben olsam da olmasam da!

⁵²¹ Sözlün Özü Programı, 2016, TRT Diyanet, Ankara, Youtube

∞ wazîfa⁵²² ∞

Ne görüyorsun ego?

Ben, Müslüman olsun veya olmasın neredeyse bütün Asya halklarının helak olduğunu görüyorum. Bunun en temel nedeni ise insan olmaktan vazgeçmeleridir. Yani insanı insan yapan şeylerden, örneğin aklını kullanmaktan, daha kâmil-kemal olabilecekleri bir yöne doğru sürekli yolda olmaktan, özgür ve sorumlu olmaktan kaçınmalarıdır.

Hannah Arendt'e kulak verelim: Benim cellatlarımın çoğu benden hep daha zeki, daha bilgili ve daha inanmış kimselerdi. Sayıları o kadar çoktu ki bu nedenle sıradandılar ve bir şey bilmelerine gerek yoktu çünkü kolektif bir şekilde çok ve aynı şeyleri biliyorlardı. "Nazi subayının (Eichmann'ın) tek yaptığı iyi veya kötü niyet barındırmaksızın verilen emirlere harfiyen itaat etmekte. Bu durum dünyada işlenmiş en büyük kötülüklerin önemsiz insanlar tarafından gerçekleştiğini açıkça ortaya koyuyor. Herhangi bir gayesi bulunmayan, fikirden yoksun, ruhsuz kalpleri veya şeytani iradeleri olmayan insanlar. Birey olmayı reddeden insanlar... Ve ben bu olguya kötülüğün sıradanlığı diyorum. Anlamaya çalışmak bağışlamakla aynı şey değildir... Düşünmeye, benlikle olan sessiz diyaloga kendini kaptırmak diyoruz. Bir birey olmayı reddederek, Eichmann, o tek ve en belirleyici insani özellikten vazgeçmiştir. Düşünebilme yetisinden yani. Sonuç olarak da ahlaki kararlar alma yeteneğine sahip değildi. Bu düşünme yetersizliği bir sürü sıradan adamın dev bir ölçekte ve daha önce görülmemiş bir biçimde kötülükler işlemeleri için imkân yarattı... Umuyorum ki düşünme insanlara o bir anlık beliren kritik zamanlarda felaketleri önleme gücü verir."⁵²³

Ben bir Kürt düşünür olarak, bütün Türkleri, Farsları ve Arapları affetmeye hazırım. Halkların bir suçu yok, bu nedenle onları affetmekten söz etmiyorum, bu halkların egemenlerini kas-

⁵²² Wazîfa: Ödev

⁵²³ Trotta, Margarethe Von, 2012, Hannah Arendt

tediyorum. Halkları birbirine düşman etmeyi ve bunun üzerinden dünyaya daha çok sahip olmayı terk etmeliler. Bu yollarına devam ettikleri sürece benim onlarla mücadelelem sona ermeyecektir. Kötülüğü sıradanlaştırmak yerine iyiyi, güzeli ve doğruyu ikame etmeye çalışmadıkları sürece hem kendi halklarına hem de diğer halklara zulmetmeye devam edecekler. Bu durumda bütün halkları düşünmeye ve ilkelere davet etmek her namuslu düşününürün ödevidir diye düşünüyorum.

Üç yüz yıllık St. Petersburg şehrinden bir Dostoyevski çıkmıştır ama dikkat edin binlerce yıllık geçmişi olan İstanbul'dan bir Dostoyevski çıkmıyor. Çünkü üç yüz yıllık St. Petersburg'u inşa eden şuur, binlerce yıllık devamlılığa sahipti. İstanbul ise devamlılığa değer vermeyenlerin eline düştüğü için maddi ve manevi olarak adeta çöktü. Bu nedenle de büyük edebiyatçılar, filozoflar ve sanatçılar çıkaramıyor.

Sibernetiğin kurucusu Cezeri'nin doğduğu ve yaşadığı yer olan Cizre yerle bir edildi. Said Kurdî'nin değil canlısına, mezarına bile tahammül edilmedi. Salih Mirzabeyoğlu ömrünü hapiste geçirdi. Bir milletin kendi içinde devamlılığa değer vermemesini anlayabilirim ama devamlılıkları ve dünyaya söyleyecek sözleri olanlara bu şekillerde yaklaşımlarını anlayamam!

SÖZLER: "Vicdan hatırladıkça, hiçbir suç unutulmaz." Stefan Zweig

Bugün Türklere sorsanız "Mevlâna'ya" Türk derler, oysa "Mevlâna" Farsi'dir. Hatta Türkçeyi "küçümser" ve Farsçada ifade ettiği bir kelime için, "binlerce" Türkçe kelime kullanması gerektiğini söyler. Diğer taraftan Mevlâna Türk'tür dediğinizde Türk olmaz. Örneğin; Mevlâna şekeri, Mevlâna pidesi ve Şebi Aruz geceleri gibi, adını piyasanın ve siyasetin aracı yapmak dışında onun öğretisi dünyanızda var mı? Yunus Emre Türk de ne oluyor, onun bilincinin hayatınızda bir yeri var mı? Böyle büyük şahsiyetlerin hangi milletten olduklarından ziyade, onların hayatınızda yeri olup olmadığı önemlidir.

Kendilerine Müslüman diyenlere ne söylemek istersin?

Bahçesi olmayan okullar ve parklar icat ettiniz. Yeşilliği, yolu, kaldırımı olmayan kentler, güneş görmeyen binalar inşa ettiniz. Linci ve tekfiri bir kültür haline getirdiniz. Bilim insanlarına,

düşünörlere, sanatçılara ve edebiyatçılara “her türden cevabı” ya polis-jandarma devletleriniz ya da müstakbel olarak gördüğünüz mafya ve çeteleriniz veriyor. Dünyaya söyleyecek sözünüz var, öyle mi? Önce bir kendinize gelin, başka söze gerek yok, o zaman bütün dünya etrafınızda toplanacaktır, ki buna ben de dâhilim! Yok, eğer buna niyetiniz yoksa bari insanlığın gelişimi önünde durmayı bırakın.

SÖZLER: Anılarından yoksun kalan biri, zamandan dışlanmış olduğu için, dış dünyayla bağ kurabilme yeteneğini yitirmiştir; o artık hayali bir varoluşun tutsağıdır... Ve çıldırmaya mahkûmdur.⁵²⁴ Andrey Tarkovski

∞ neheq⁵²⁵ ∞

Kendilerine Müslüman diyenler neden çok adaletsizler?

SÖZLER: “Her ümmetin bir fitnesi vardır. Ümmetimin fitnesi (imtihan vesilesi) de maldır.” Sevgili Muhammed

Senin gibi insanların derdi, onlar için bir anlam ifade etmiyor mu?

Onlar benim derdimle savaşıyorlar, onun üstünde tepiniyorlar ve derdimi bastırdıkça da “Allah’a şükürler olsun” diyorlar. Hayatım boyunca değerli olarak gördüğüm neredeyse her şeyin, bu insanlar tarafından düşürüldüğüne şahit oldum. Ben onlardan razı değilim, Müslüman olmadıklarına ve sadece dünyaya tapma yarışında olduklarına şahidim. Onların şükürleri bile zulümler üzerinde yükseliyor. Ben onlardan değilim!

FRAGMANLAR: İnsanlık kurtuluşunu utancında bulacak.⁵²⁶

Kürtçe onlar için de iyi bir kök değil miydi?

⁵²⁴ Tarkovski, Andrey, 2017, Mühürlenmiş Zaman, Çev.: Mazlum Beyhan, Agora Kitaplığı, İstanbul, s. 50

⁵²⁵ Neheq: Adaletsiz

⁵²⁶ Tarkovsky, Andrei, 1972, Solaris

Türkler Kemalist devrimle birlikte, kendilerini mensup oldukları havzaya; zamana, zihne ve zemine bağlı tutabilecek olan Kürtçeyi de yasaklayarak, Arap-Fars dünyalarla ve dolaşısıyla köklerle bağlarını tamamen kopardılar. Kürtçe, Türklerin İslami kültür havzasıyla-dilleriyle-kökleriyle olan son bağıydı ama asker-göçebe topluluklar için köklerin bir anlamı yoktur ve Türkler bunu ispat etmiştir.

Neden bu kadar açık konuşuyorsun?

Ben bir insanım ne ben masum bir varlığım ne de diğer insanlar. Her şeyi adıyla ve hakkıyla anmak zorundayım. Hakikatlerin üstünü örtmek küfürde yarışmaktır. Nasıl ki Kürdüm diye; Kürtlerin Ermenilere, Ezidilere ve Süryanilere yaptıklarına zulüm değildi diyemiyorsam, diğer kavim egemenlerinin milletime ve diğer insanlara yaptıklarına da zulüm değildi diyemem. Düşünür olan insanlar bile zulme zulüm diyemeyeceklerse, hayatın ne anlamı olabilir ki! Henüz tam olarak helak olmamış insanlar hakkı ve hakikati sevmelidirler. Aksi halde bugüne kadar yeryüzü nasıl ki şeytanın egemenliği altındaydı, bundan sonra da egemenliği altında kalacaktır. Halimizi olduğu gibi görmek, tövbe etmek ve tevhide sarılmak zorundayız.

Söyleyin bana... Allah, o insanları “etkisiz” hale getirin diye mi onlara ruhundan üfledi? Dillerini, adlarını ve dünyaya düşen her insana hak olan haklarını yaşamayı istemek dışında günahları neydi? Bugün canlansa Âdemden İbrahim’e, Yakup’tan Musa’ya, Yahya’dan İsa’ya ve Sokrates’ten Muhammed’e yaptığınız zulmün hesabını sormazlar mı sanıyorsunuz? Zulmettiklerinize ve Allah’a bağışlanmak için yalvarın. Mazlumların iniltisine ve Allah’ın merhametine sığının, bilesiniz ki başka bir kurtarıcınız olmayacaktır.

SÖZLER: Allah Kürtleri ve Kürtçeyi yanlışlıkla yarattı da onları yok etme görevini sizlere mi verdi!

Osmanlılar, Roma İmparatorluğu’nun devlet teşkilatını taklit etmiştir. Ancak iş sanata, mimariye, şehirciliğe, hukuka, bilime, felsefeye gelince değişiyor ve Roma’yı taklit bile edemiyor. Çünkü bunları “hadî yapalım” diyerek yapamazsınız,

bunları yapmak atlı ve silahlı birlikler kurmaya benzemez. Bugünkü Batılılaşma da Osmanlının Roma'yı taklit etmesine benzemektedir.

*SÖZLER: Türkiye'nin Batılılaşması bile askeri amaçlıdır. Doğru düzgün hükümdar sarayımız dahi yoktur.*⁵²⁷ İlber Ortaylı

Onlar insan denilen varlığı ve hayatı hiç düşünmezler mi?

Osmanlının, insana en fazla yatırım yaptığı dönem çöküş dönemidir.⁵²⁸ Bu yatırım da daha çok askeri amaçlıdır. Hiçbir zaman insanın özne olmasını istemedi Osmanlı. Tek egemen güç olarak saltanat ailesinin, hatta o aileden tek bir kişinin olmasını istedi ve bütün yapılanmasını buna göre düzenledi. Sultan dışında etkin-egemen olabilecek hiçbir ekonomik, siyasi, askeri, entelektüel ve dini güç istenmedi. Ve bunlar da insanı sürekli düşürdü, insanı düşürünce zorunlu olarak kendisi de düştü.

İmparatorluklarda büyük düşünürler-filozoflar pek yetişmezler. Dikkat edilirse ne Roma ne Sasani ne Çin ne de Osmanlı İmparatorluğu'nda büyük düşünürler yoktur. İmparatorluklarda bütün ekonomi-politik ve entelektüel güç merkeze akar, ulusal diller, şehirler gelişemez, düşünce için özgür zaman ve şahsiyetler ortaya çıkamaz. Merkezdekiler-saraydakiler de imparatorun danışmanı-memuru olmanın ötesine geçemezler.

"Osmanlı medreseleri üç iş yapıyordu; eğitimci, din adamı ve hukukçu yetiştirmek."⁵²⁹

Görüldüğü üzere medreselerin amacı öyle söylendiği gibi ilim, irfan, hikmet değil, sultana memur yetiştirmektir.

*FRAGMANLAR: Altına bir kere dokunanın artık geri dönüşü yoktu.*⁵³⁰

Tevhid'e çağıran ayetleri ve düşünürleri neden görmezden geliyorlar?

⁵²⁷ Ortaylı, İlber, 2015, 60 Dakika Programı, Habertürk, İstanbul, Youtube

⁵²⁸ Türkmen, Hamza, 2016, Karşıt Görüş, Habertürk Tv., İstanbul, Youtube

⁵²⁹ Zengin, Zeki Salih, 2016, Medreseler, Akıl Çıkmazı Programı, TRT Diyanet, Ankara, Youtube

⁵³⁰ Wenders, Wim, Salgado, Juliano Ribeiro, 2014, Toprağın Tuzu

AYETLER: Onlara, "Allah'ın indirdiğine uyun" dediğinde: "Hayır! Biz, atalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye uyarız." derler. Peki, ataları bir şeye akıl erdiremiyor, doğruya ve güzele ulaşamıyor idiyseler! O küfre sapanların durumu, bağırıp çağırma dışında bir şeyi işitmeyen varlıklara haykıranın durumuna benzer. Sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Bu yüzden akıllarını işletemez onlar.⁵³¹

Halkların umudu kalmadı mı?

Her şey düşüyor, düşüyor, düşüyor... Halkların; cin, melek, dabbe gibi “varlıklara”, türbelere ve mucizelere olan ilgisine bir başka şekilde bakılması gerektiğini düşünüyorum. Kitleler ne dini ne Tanrıyı ne de Tanrısalı anlayabilirler. Anlamını bilmedikleri, daha çok da sevdikleri insanlardan öğrendikleri, miras gibi devraldıkları dinimsi şeylere ve ata kültürüne sarılırlar. Bunların anlam ve hakikatine ilişkin de akıllarında sürekli soru işaretleri taşırlar. Bunca dinin-dindarın, âlimin-düşünün, sanatçının ve siyasetçinin-paranın hayatı yeterince anlamlı ve çekilebilir kılamadığını gördükleri için de ellerinde sadece o varlıklar, türbeler ve mucizeler kalır. Yani “belki” diyorlar, “bunlarda bir hak, hakikat vardır, belki bunlarla iklim Akdeniz olur” inancı içindeler... Tükeniyoruz, hem de kolektif bir şekilde. Sürekli tedirginlik içindeyiz ve neredeyse gelmeyeceğine emin olduğumuz o güzel geleceğe olan inancımız da yok olmak üzere. Umudun tamamen tükenmemesi için gördüğüm kadarıyla hepimize sorumluluk düşüyor ve ben elimden geleni yapmaktayım.

Müslümanlardan ne bekliyorsun?

Aslında onlarla ilgili büyük bir beklentiye girmek istemiyorum. Daha önce de söylediğim gibi, dua etmek istiyorum... Dilerim felsefemi okurlar-anlarlar ve onunla hesaplaşırlar!

⁵³¹ Bakara, 170-171. Ayetler

∞ karasu⁵³² ∞

Sakarya'da Kürtçe konuştukları için baba ve oğul silahlı saldırıya uğradı. Baba yaşamını yitirdi, oğlu ise ağır yaralı.⁵³³

Hafızanın peşine düştün, bir şeyler bulabildin mi?

Çocukluk ve gençlik yıllarımın bir bölümünün geçtiği Karasu'ya gittim ve anılarımın-hafızamın bazı mekânlarını ara-maya koyuldum... Ve çok üzüldüm, çünkü neredeyse hepsi yok edilmişti.

Sanki karada menzil alabilmişler de denize de yöneldiler... Bir liman yaptılar ama insanlık tarihinin başlangıcındaymışız gibi. Hiçbir fizik-dalga-su-mühendislik bilgisine sahip değilmışız gibi bir liman inşa ettiler. İnşattan sonra deniz sürekli kıyıyı içine alıp karaya ilerlemeye başladı. Bunu önlemek için de denizin yaklaşık elli metre açığında kayalarla setler çektiler ama deniz onları da sürekli içine alıp ilerlemeye devam etti ve bu ilerleme devam ediyor.

Plaja bile o her il ve ilçeye yaptıkları "beton kent park"lardan yaptılar. Yani o güzelim sahile, mucize gibi kumun üzerine beton döküp mermer döşediler.

Seni dinlemezler mi?

Bu topraklarda iyiyi ve güzeli çok az insan dinler... Karada menzil alamayan bir topluluk olduğunuzu söylüyorum, bari menzil alabilmiş toplumların ne yaptıklarına bakın ve en kolay-doğal öğrenme şekli olan "taklit etme"yi başarın. Bu çok mu zor! Şimdi bunları söylediğim için bana saldıracaksınız, oysa size iyilik yapıyorum. Sadece imar planını bile bir Fransız'a, Ermeni'ye ya da Yunan'a yaptırsaydınız, Karasu dünyanın en güzel yerlerinden birisi haline gelirdi.

Karasu plajının o tahta barakalarla dolu olduğu, ilçenin her yerinde ağaçların, yeşilin fışkırdığı, geniş bahçeli ahşap evlerin olduğu zamanları özleyen sadece ben değilimdir. Eskiden

⁵³² Karasu: Sakarya'nın Karadeniz kıyısında bulunan ilçesi. Ömrümün yaklaşık 15 yılını burada geçirdim.

⁵³³ Ajanslar, 16.11. 2018

o güzelliği görmek için yabancı turistler bile gelirdi ama artık Karasu'da doğmuş büyümüş gençler bile başka yerlere gittiler ve geri dönmek istemiyorlar.

Kendinizi gelenekçi, muhafazakâr ve milliyetçi-ulusalcı olarak tanımlıyorsunuz öyle mi? Ben bir Kürt olarak şunu söylemek isterim ki; keşke gerçekten bu özelliklere sahip olsaydınız. Bana Karasu'da mezarlar dışında, 30 yıldan daha yaşlı kaç şey gösterebilirsiniz? Karasu'nun da her yer gibi iyi-kötü, güzel-çirkin bir geçmişi, hafızası-belleği vardı. O plajdaki tahta barakalar, ilçenin merkezindeki devasa ağaçlı çay bahçeleri, ahşap evleri gibi. Eskiden köy gibi olan bu ilçede iki antikacı ve devasa bir sinema salonu vardı. Bunları korumayan, şimdide ve geleceğe taşımayan bir muhafazakârlık, milliyetçilik-ulusalcılık ve gelenekçilik olur mu?

Karada menzil alamayan toplulukların devamlılık duyguları ve bilinçleri gelişmez biliyorum ama size basit bir yöntem öneriyorum: Geçmişinizi en azından taklit edin, bilenlere sorun, karada ve denizde menzil alabilmiş toplumlardan gidin bir şeyler öğrenin. Ben bir Kürt düşünürüm, size düşman-vatan haini olarak belletilmiş bir insanım biliyorum ama sizin geçmişinizi dert ediniyorum. Orada, yani sizin geçmişinizde benim de köklerim var, çünkü güzel olan her şey tüm insanlığın kökleridir. Allah hepimize, kendi katında da güzel olan şeyleri sevdirdin!

Bir halkın başına gelebilecek en kötü şey, hiçbir şeyin devamı olmamaktır. Düşman olarak gördüğünüz bir Kürt, size bir şeylerin devamı olun diye yalvarıyor. Bu durumuma hayret eder ve yeterince emek verip düşünürseniz ancak o zaman iyi, doğru ve güzel şeyler yapabilirsiniz. Durumunuzu değiştirmezseniz hem kendinize hem sizden farklı olanlara hem de o güzelim coğrafyaya zulüm etmeye devam edersiniz!

Sakarya'da Kürtçe konuştuğu için altı kişi tarafından linç edilen Şirin Tosun yaşamını yitirdi.⁵³⁴

⁵³⁴ Ajanslar, 13.10.2019

Her şeyin tek sahibi olma tutkusu, şark insanını bilinçsiz hale mi getirdi?

Bu coğrafyada özgürlük ve adalet korkulan şeylerdir. Kadınla başlatılan kendinden farklı olanı aşağılama ve dikey hiyerarşik kültürü yüceltme, şahsiyeti-özneyi daha ortaya çıkmadan yutan birer karadelik gibidir.

Devletin aşırı merkeziyetçiliği, bir hastalık gibi toplulukların her noktasına yayılmıştır. Dikkat edilirse Türkiye'deki en büyük şirketler bile yazılımın ve telekomünikasyonun önemini kavrayamadılar. Hangi gruba sorarsanız sorun, en büyük pişmanlıklarının telekomünikasyon-GSM sektörüne girmemeleri olduğunu söylerler. Koç ve Fiba holdinglerinin bu konudaki açıklamalarına isteyen herkes internetten ulaşabilir.

Bu hale gelmelerine neden olan mekanik nasıl işler?

Dikey hiyerarşik-ataerkil yapı; sapma davranışları değil, uyum davranışlarını sürekli karakter haline getirir. Bu kültür içinde herkes sürekli güce-merkeze göre konum alma ihtiyacı duyar. Holding başındakiler devlet ideolojisine ve siyasetçilere-iktidara, holding çalışanları ise şirketin üst yönetimine birer nesne gibi bakarlar. İşte zincirleme bilinç körleşmesi böyle oluşur. Öznenin olmadığı bir kültür, değil dünyaya yeni değerler katmayı, dünyanın dönüşünü bile takip edemez.

Bu mekanik nasıl kırılabilir?

Kârdan, gerekirse çalışanlara hisseden pay vermek, yani paylaşmak, sapma davranışları ödüllendirmek, yatay ilişkilere önem vermek, yerel yönetimleri olabildiğince özerk hale getirmek, evrensel hukuk kurallarını esas almak, esnek çalışma koşullarını ikame etmek, marjinal analizi öğrenilmemiş-özgün yollardan yeniden inşa etmek ve özgün para teorilerine-

⁵³⁵ Şirket: Şirket

pratiklerine hayat vermek gibi çabalar bu kötücül durumumuzu değiştirebilir. Bu saydıklarım hem devlet yapısında hem de sivil-toplumsal alanda olmalıdır ve tabi bütün bunlar için de özgür akıl ve vicdan sahibi bir entelijansiyanın varlığı gereklidir.

SÖZLER: Bütün insanlığı ve doğayı düşünemeyenler hiçbir yerel değerlerini koruyamazlar, bu bir yasadır ve ilkedendir!

Bir ulusun yerel olanaklarla yetinerek anıtsal biçimlere gittiğini göremiyoruz. Sanat kültürünün uluslararası dokudan oluştuğunu görüyoruz. Sanat, folklor gibi yerel değerlerle sınırlı kalamıyor, kalırsa anıtsal niteliğe ulaşamıyor.⁵³⁶ Batı'yla siyasi ve ticari ilişkiler olmasına rağmen, Lale Devri'ne kadar kültürel ilişki olmadığı bilinmektedir.⁵³⁷

Fizikle-bilimle olmadığı gibi, farklı kültürlerle de ilişki kurulmamış. Bu da zorunlu olarak bir bilinç körleşmesi yaratmışa benziyor.

IV. Murat döneminde, medrese ulehasının müspet bilimlerin en basit bilgilerine sahip olmadıkları görülmektedir.⁵³⁸

Yükselmeyi “toprak ele geçirebilme”, gerilemeyi ve çöküşü de “toprak ele geçirememeye ve olanları da kaybetme” şeklinde gören bir zihin nasıl olabilir ki!... “II. Bayazıt zamanında Lütfi Molla düşünceleri yüzünden katledildi.”⁵³⁹ ... Helmuth von Moltke, mektuplarında devlet ileri gelenlerinin pek azının dört işlemleri doğru dürüst yaptığını, hatta dünyanın küre şeklinde olduğunu bilmeyen ve tabak gibi düz olduğuna inanan önemli kişiler bulunduğunu, fal ve rüya tabirinin devlet adamları arasında çok yaygın olduğunu anlatmaktadır.⁵⁴⁰

Neyi kaybettiniz?

İnsan kendisini kaybetti, Varlığı unuttu ve her şey düştü. Şahiyyet, kökler-asalet ve orijinallik kayboldu.

⁵³⁶ Turani, Adnan, 2014, Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 7-8

⁵³⁷ Turani, Adnan, 2014, Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 654

⁵³⁸ A. Adnan Adıvar, Osmanlı Türklerinde İlim, s. 111, PDF

⁵³⁹ A. Adnan Adıvar, Osmanlı Türklerinde İlim, s. 54, PDF

⁵⁴⁰ Turani, Adnan, 2014, Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 663

SÖZLER: *Ey Ferisiler, bir kalpte birden fazla Tanrı olmaz!*

Tanrılarınıza farklı adlar takmanız, farklı tanrılara tapığınızı göstermez. Hepiniz sadece ve sadece mülke tapıyorsunuz ve "farklı adlar taktığınızı tanrılarını" kullanarak halkları birbirine düşürüp kan döküyorsunuz. Her yerinizden kan fışkırıyor, zulüm akıyor, bunu görmüyor musunuz? Ey Ferisiler, biliniz ki Tanrı yeryüzüne her elçi gönderdiğinde, mazlumlari sizden korumak ve sizi uyarmak için gönderdi. İbrahim, Musa, İsa ve Muhammed dile gelse; apaçık bir sapkınlık içinde olduğunuzu söylerlerdi. Zulmetmeyi bırakın, dünyaya tapmayı bırakın, fıtratınıza sarılın ve sorumluluğunuzu hatırlayın.

AYETLER: *O zaman, izlenenler, kendilerini izleyenlerden uzaklaşıp gitmişlerdir. Azabı gördüler artık, aralarındaki bağlar parçalanıp koptu. İzleyenler şöyle demiştir: "Ne olurdu bir kez daha imkân verilse de şunların bizden uzaklaştıkları gibi biz de onlardan uzaklaşsak." Böylece Allah onlara, yapıp ettiklerini, kendilerine yönelmiş özleyişler olarak gösterir. Ama artık ateşten çıkamazlar.⁵⁴¹*

Hayatın ve insanın amacını nasıl da kötü anladınız öyle! Yapmayın, etmeyin, ayıptır, gûnahtır, zulümdür, kötülükte ısrar etmeyin! Sûnnetullah'ı, ayetleri, adaleti, liyakati, doğayı, insan onur ve haysiyetini başınızın üstünde taşıyacağınıza ayaklarınızın altına aldınız. Tövbe edin ve Tevhid'e sarılın!

SÖZLER: *Şirk ve şirketin kökü aynıdır, hakkı batıldan ayıracak bir ölçü ararsan Tevhid'e sarıl!*

∞ dagirkirina⁵⁴² ∞

Onlar ruhları nasıl işgal ederler?

Onların ilk işgal girişimleri kendi ruhlarına yöneliktir. Çünkü her işgal girişiminden önce, ontolojik kopuşun gerçekleşmesi

⁵⁴¹ Bakara, 166-167. Ayetler

⁵⁴² Dagirkirina: İşgal-İstila

şarttır. Bunun için öncelikle dünyaya tapmaya karar verirler ve daha sonra da diğer insanların ruhlarını işgale kalkışırlar... Muktedirler-egemenler; sürüler yaratmak için ırkı, atayı, dünyayı işgal etmeyi, mezhebi, ideolojiyi yüceltirler ve insanları kendilerine kul yapmak için araçsallaştırırlar. Bu araçları kurumsallaştırırlar, kurumların başlarına ya akrabalarını ya da istedikleri zaman o koltuklardan alabilecekleri omurgasızları koyarlar. Yakın ve uzak çevrelere kendilerince iyi-uslu çocuklar koyarlar ve onlara da paylar verirler. Böylece küfür, körlük, zalimlik zinciri-hiyerarşisi kurulmuş olur. Bu tezgâhlarının devamlılığı içinse akla değil, akıl dışılığa ve bunun somutlaşmış ifadesi olan iç ve dış düşmanlara ihtiyaç duyarlar. Yaptıkları zulüm zaten karşı bir nefreti yaratmıştır, onlar bu nefreti zalimlikte sınır tanımayarak düşmanlığa dönüştürürler. Kurulan bu “dost-düşman diyalektiği” bütün insanlar için çelik bir kafese dönüşür. İşte insan haddi aştığında, yani kendi elleriyle yapıp ettiklerini putlaştırdığında ruhuna ve hayata bu şekilde ihanet eder.

SÖZLER: Yaşayan ölümler için nefret paylaşılmadıkça yeterince zevkli ve kârlı değildir. Nefret paylaşılıp yayıldıkça zevk ve kâr da artar.

Öyle bir düzen, yaşam ve insan inşa ettiler ki alınıp satılmayan hiçbir şey bırakmadılar.

FRAGMANLAR: Eğer sanat camiasında alıcısı olmasa, sahtekârlar var olamazlardı.⁵⁴³

İyi ve güzel olanı neden sevmiyorlar?

Ramazan ayında; sayıları zaten bir iki olan ve tamamıyla kendilerinden olan insanların davet edildiği “düşünce” programlarını da yayından kaldırıyorlar. Onların yerine; “oruçluyken daha az acıkma ve susama” gibi “ilmi” konuları insanlara öğretiren birileri geçiyor. Neredeyse her televizyon programları, insan onur ve haysiyetini yerle bir eden içeriklerle tıka basa

⁵⁴³ Welles, Orson, 1973, Verites et Mensonges

dolu. Kuran'ı güzel okuma yarışması ise insana "Allah'ım bu nasıl bir düşmedir!" dedirtiyor. Haliniz bana dert oldu!

SÖZLER: Derdi olmayanın ve iniltileri duymayanın yardımına Tanrı bile yetişmez!

Bir derdi olmayan, inilti içinde olmayan ya da iniltiye kulak vermeyen topluluklara hiçbir insan zekâsı, yaratıcılığı, eğitim-öğretim, çeşitli iktidar araçları ve silahlar yardım edemez.

SÖZLER: Derdin ve iniltinin karşısında duran her şey zorunlu olarak karikatürleşir.

Onlar barbar bir halk mı?

Şimdiki Türkler barbar değil, asker topluluklardır. Çünkü barbarı yenseniz de yenildiğini kabul etmez, ölene kadar savaşmaya devam eder. Asker milletler ise yenilgiyi kabul ederler, fakat yenilgilerinin nedenini yine askeri olay ve olgularda ararlar. Ve topluluktan, toplum düzeyine çıkmadıkları sürece de bu durumları değişmez.

FRAGMANLAR: Ben affedilmiştim ama şimdi ben affedemiyorum.⁵⁴⁴

Ahmet Güneştekin'in "Konstantiniye" adlı eseri, "bu ismi nasıl koyarsınız, burası 1453'ten beri İstanbul" şeklinde gelen yoğun tepkiler üzerine sergilendiği yerden kaldırıldı.⁵⁴⁵

Bu olay, milliyetçiliğin kaleleri haline getirilmiş İç Anadolu veya Karadeniz bölgesindeki bir kentte değil, birçok imparatorluğun başkenti olmuş ve ülkenin her bakımdan merkezi olan İstanbul'da yaşanıyor. Topluluklara o kadar kötücül bir biçim verildi ki, devamlılığa, sanata, şehir kurmaya, anayasa yapmaya ve evrensel değerlere düşman olan bir zihniyet ortaya çıktı.

Anadolu bir "medeniyetler" beşiğidir ama bizler herhangi bir "medeniyetin" devamı olmadığımız için bunca "medeniyet" bizim için bir anlam ifade etmiyor...

⁵⁴⁴ Amenabar, Alejandro, 2009, Agora

⁵⁴⁵ Ajanslar, 25.12.2016

"Türkiye genelinde müze sayısı 2015 yılında %4,3 artarak 409 oldu."⁵⁴⁶

Bizim entelektüellerin çoğunun köksüzlükle itham ettikleri Amerika Birleşik Devletleri'nde bir kültür bakanlığına ihtiyaç bile duyulmamış. Çünkü buna ihtiyaçları yok. Neden mi? "ABD'de 17.500 müze var."⁵⁴⁷ Benzer farklar kütüphane, kitap sayısı ve bunları kullanım sayısında, tiyatro ve seyirci sayısında da devam ediyor. "Bizde olup da ABD'de olmayan şey ise 14 bin personelli bir kültür bakanlığı."⁵⁴⁸

Bizler ergen topluluklarız. Öyle ki; eğer bir kültür gelecekte onu da bizim "Kültür Bakanlığımız" getirir kafasını yaşıyoruz. Oysa kültür, bir belediyenin su ve doğalgaz getirmesine hiç benzemez!

Efes'te bir Roma kentinin kazılarını Avusturyalılar yapıyor. Tamamının çıkartılması için 80 yıl daha kazılması gerekiyor. Avusturyalılar her yıl en geç iki yılda bir kazı sonuçlarını yayınlıyorlar. Bunların çoğu İngilizce, İtalyanca, Fransızca vb. dillere hemen çevriliyor. Bunların çoğu henüz bir dilde yok; Türkçe'de yok. Ne kendi kültürümüzü ne de başka kültürleri merak ediyoruz.⁵⁴⁹

Peki, bu kadar eleştirdiğin ve devamlılık gibi bir dertleri yok dediğin bir halk, nasıl oldu da hayatta kaldı?

Bunun aslında çok basit bir cevabı var: Nereye gittilerse oranın şeklini aldılar. Zaten göçebe bir halksanız hayatta kalmak için başka bir yolunuz da yoktur. O kadar dönüştüler ki bugün Orta Asya'daki Türk'le bir ilgileri kalmamıştır.

Osmanlıların Aristokrasisi yoktur, en eski sömürgeciler bizleriz. Hiçbir şey yapmamışız. Çin'e gidince Çinli, Hint'e gidince Hintli, İran'a gidince İranlı olmuşuz, dilimizi bile bırakmışız.

⁵⁴⁶ Türkiye İstatistik Kurumu, 28.09.2016, Ankara

⁵⁴⁷ Tunçdemir, Cemal, 06.02.2013, ABD'de neden Kültür Bakanlığı yok?, T24 Gazetesi

⁵⁴⁸ Tunçdemir, Cemal, 06.02.2013, ABD'de neden Kültür Bakanlığı yok?, T24 Gazetesi

⁵⁴⁹ Cemal, Ahmet, 2015, Kültür Atölyesi, Youtube

Göçer topluluğuz. Osmanlıda bilim, sanat, resim, heykel, müzik, felsefe yok, reddetmişler. Medreselerde de din dışında bir şey yok. Bugün de durum aynı.⁵⁵⁰

SÖZLER: "Sık sık Tanrıdan ve atalardan söz edilmeye başlanmışsa ya canınız ya da paramız isteniyor demektir. " Proudhon

Bu topraklarda hakka ve hakikate değil, dünyaya sahip olmaya ne aracılık ediyorsa ona hürmet edilir. Ulus devletler zamanında, sen genel olarak kötücül olan geçmişinin hakikatini öğrenir ve öğretirsen, artık bir ulus inşa etmen çok daha zor hale gelir. Bu tehlikeyi görenler Mustafa Kemal ile "yeni bir başlangıç" yapmak istediler. Ona "Atatürk" demeleri boşuna değildir. Tarih ve-veya tarih felsefesinin sadece Batı'da olduğunu burada yapılan büyük hatada görüyoruz... Yani bir taraftan "şöyle binlerce yıllık anlı şanlı tarihimiz, şu kadar devletimiz oldu" diyeceksiniz, diğer taraftan 1881 yılında doğmuş olan bir insana "atam" diyeceksiniz. Nerden baksan tutarsızlık!

Ne öneriyorsun?

Beka, tevhide sarılmaya bağlıdır, bunun dışındaki yollarda hayat yoktur.

SÖZLER: "Her aydınlığı yangın sanıp söndürmeye koşan zavallı insanların: Karanlığa o kadar alışmışsınız ki yıldızlar bile rahatsız ediyor sizi! Düşüncenin kuduz köpek gibi kovalandığı bu ülkede, düşünce adamı nasıl çıkar?" Cemil Meriç

∞ trajediya⁵⁵¹ ∞

Neden tevhide sarılmak yerine, sürekli küçük hesaplarla oyalanıyor ve halkları da oyalıyorlar?

⁵⁵⁰ Kuban, Doğan, 2013, Kalebodurla Mimarlar Konuşuyor, Youtube

⁵⁵¹ Trajediya- Tirajedi: Trajedi

Türkiye’de alt ve orta sınıftakiler ilk defa ev satın almakta bu kadar zorlandılar. İlk defa ev fiyatlarının ve kredi faizlerinin yüksekliğinden dolayı, insanlara, “evin tamamını alamıyorsanız tek odasını, tapu yerine sertifikasını alın” denildi. İlk defa ofis, 1 ve 1+1 daireler bu derece fazla sayıda inşa edildi. İlk defa ülkenin en çok kar eden ilk on şirketi içinde bankalar çoğunluk olarak yer aldı. Boşanma vakalarında devasa artışlar oldu. Tarihte hiç olmadığı kadar cami ve imam hatip açma girişimleri oldu ama buna rağmen ilk defa başı kapalı ateist, nihilist ve deistler ortaya çıktı. Tarihte hiç olmadığı kadar hapis hane inşa edildi ve yüzbinlerce insan hapse atıldı. Binlerce insan çeşitli şekillerde öldü-öldürüldü. Bütün bunlar, muhafazakâr olduğunu iddia eden ve siyasal İslam ideolojisine sahip bir partinin iktidarında oldu. Muhafazakârlık ya da siyasal İslam, aklın konusu yapılmadığında işte bu şekilde çarpık bir dünya türü ortaya çıkıyor. Kimsenin hak ve hakikat derdinin olmadığı yerde dünyaya dalmaların çeşitleri ortaya çıkar ve kimse tevhide sarılacak asalete sahip olmaz.

Sence bu kötülüklerin sorumluları kimler?

Bunların sorumluları ne halktır ne iş-siyaset insanlarıdır ne gazetecilerdir ne de akademisyenlerdir. Çünkü saydığım kötülüklerle hesaplaşabilecek bir bilince sahip değiller ve zaten böyle bir amaçları da yoktur. Bu kötülüklerin tek sorumlusu vardır, o da yüksek düşünce, bilim, sanat ve edebiyat üretmesi gereken ama üretmeyen-üretmeyen entelijansiya. Ortadaki günah ben ve benim gibilerindir, bizim dışımızda bir “suçlu” görmüyorum.

SÖZLER: Ne mutlu, özgür ve sorumlu bir insanım diyene!

Dünyada durum nasıl?

Dünyada da “entelijansiya sınıfı”, insanın özne olabileceği bir medeniyeti düşünecek bilince ne yazık ki henüz sahip değil.

Tarihe baktığımda yeryüzünde seksen kişi de olsak sekiz milyar kişi de olsak sürekli savaştığımızı görüyorum. Oysa herkes sadece hayatta kalmak ve bunun için de yeme, içme ve barınma derdinde. Savaşların nedeni ise bunlara doymayıp

sürekli biriktiren azınlıktır. Bu ruh çözümlenmeden ve bu ruhu terbiye edecek bir medeniyet inşa edilmeden düşmeye devam edeceğiz. Entelijansiyanın ödevi de bunları yapmaktır.

Medyalarına bakarsanız “Tanrı burayı terk etmiş” dersiniz. Aklın, insan haysiyeti ve onurunun sürekli yerle bir edildiği, rezil ve rüsva edildiği bir cehennem çadırı kurmuş gibiler. Sözüm ona “tartışma programlarında” bile, dünyada sanki sadece siyah ve beyaz varmış gibi bir düzen alınır, bir taraf sadece siyah, diğer taraf ise sadece beyaz der. Geçtim diğer renkleri de kuşatacak bir akla sahip olmalarını, siyahı ve beyazı bile düşünemeyecek bir körlük yarışı içindeler.

SÖZLER: Adaletli olmayı vazgeçilmez olarak gören bir halk, hiçbir zaman var olmadı.

Bütün medyaları, iş birliği ve teyakkuz halinde insanları sürekli çirkinliğe alıştırıyorlar. Her yer düşman; içerde, dışarda her taraf düşmanlarla çevrili. Tam bir köle ahlakı resmigeçidi. Alt yazısız olan televizyon kanalı bırakmadılar, öyle ki müzik kanalları bile artık alt yazılı. Ekranda Batılı pop video müziği varken, altta ise “şu kadar terörist öldürüldü, etkisiz hale getirildi, şu kadar şehit ve yaralımız var” yazısı geçiyor. İnsanlar sürekli rahatsız ediliyor, çirkinle alıştırılıyor, kesintisiz zehirleme ve propaganda içindeler. İyi ve güzel medya nasıl olur bilmezler, bilseler de yapmazlar, çünkü o zaman çirkinlikleri ortaya çıkar ve halk onları terk eder diye korkarlar.

SÖZLER: Arte gibi bir televizyonunuz varsa, ikide bir yayını kesip insanlığın köklerine küfredemezsiniz!

Neden ders almazlar, sonları nasıl oldu hiç görmezler mi?

FRAGMANLAR: Milyonlarca insan, ona “defol” demek için sokakları işgal etti. Mübarek’i protesto edenlerden milyonlarca fazla kişi Mursi’yi protesto etti.⁵⁵²

Müslümanlar hiçbir zaman İslam’ı, insanı, özgürlüğü, adaleti, liyakati, ahlakı, sanatı, siyaseti ve ekonomiyi aklın konusu

⁵⁵² Noujaim, Jehana, 2013, Al Midan/Meydan

yapmadılar. Namaz, oruç, hac ve kurban gibi ritüellerin kökleri ve amaçlarından bile habersiz olanlar, İslam diye sadece bunları topluma dayattıklarında, kendilerini daha önce yöneten diktatörlerden bile daha kötü hale geldiklerine şahit oldular. “İktidara gelelim bakarız” demek, dünyaya dalmanın şekillerinden biri olmanın ötesine geçememiştir.

FRAGMANLAR: *Bizi yönetecek bir lider aramıyoruz, çünkü Tahrir’e giden herkes bir liderdir, biz vicdan arıyoruz.*⁵⁵³

Neden bu haldeler?

Çünkü hiçbir halk bilinçli bir şekilde herhangi bir dini benimsemiş. Zorla gelen şeyler asla iyi sonuç vermezler. “Türklerin Müslümanlaştırılma sürecinin insanı irkilten bir vahşet süreci olduğu soğuk gerçeği yüzümüze çarpıyor. Daha ötesi, Arap ordularınca uygulanan, benzerine az rastlanır zulme rağmen, Türklerin İslamiyet’e çok uzun süre direndiğini görüyoruz.”⁵⁵⁴ Kılıçla gelen Araplar, Türkler tarafından en sonunda kılıçla durduruldu, kılıçla yola devam etmek isteyen Türkler ise Batılılar tarafından silahla durduruldu. Artık tarihten ders çıkarmak ve kılıcı-gücü değil, ilkeyi-Tab’ı ikame etmek zorundayız.

FRAGMANLAR:

- O şeytan mı baba?

- Şeytanı kilisede bulamazsın İvanko. Şeytan insanların arasında. Görüyor musun? Fakirleri soyup Tanrı’ya veriyor parayı.⁵⁵⁵

Müslümanlar hangi kayıplarını telafi etmeye çalışıyorlar?

SÖZLER: *Bir insan özgürlüğünden vazgeçtiği zaman insanlığının özünden, haklarından ve hatta insan olarak ödevinden vazgeçmiş olur. Böylesi bir toptan vazgeçme hiçbir şekilde telafi edilemez.*⁵⁵⁶
Rousseau

Öncelikleri ne olmalı ego?

⁵⁵³ Noujaim, Jehana, 2013, Al Midan/Meydan

⁵⁵⁴ Aydın, Erdoğan, 2007, Nasıl Müslüman Olduk?, Kırmızı Yayınları, İstanbul, s.17

⁵⁵⁵ Parajanov, Sergei, 1965, Tini Zabutykh Predkiv/Unutulmuş Ataların Gölgeleeri

⁵⁵⁶ Kaplan, İsmail, 1999, Türkiye’de Eğitim İdeolojisi ve Siyasal Toplumsallaşma Üzerindeki Etkisi, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 70

Locke'a göre geniş anlamda mülkiyet; insanın yaşamı, özgürlüğü ve malı-mülküdür.⁵⁵⁷

Bütün Müslümanların öncelikleri mülkiyet hakkını ikame etmek olmalıdır. Bir yerde her türlü hakkın ve değerın hayat bulmasının temeli, dokunulmaz bir mülkiyet hakkının olmasıdır. Bugün bütün Müslümanlar ve hatta Batı dışındaki bütün insanlar, devlet-iktidar karşısında korunmasızdır. Tabi şunun da açıkça bilinmesi gerekir: Eğer bir toplumda, birbirinden farklı kuvvetler ve bunlar arasında yapılmış evrensel değerde anayasal bir sözleşme yoksa, orada mülkiyet hakkı da yoktur. Dolayısıyla farklılıklara saygı göstermek, her türlü değerın ve hakkın korunmasının da temel koşuludur. Doğuda özellikle bunun gibi konularda bir bilinçlenme olmadığı sürece, herkes diken üstünde kötü bir yaşama mahkûm kalmaya devam edecek.

Türklerin kralına, ülkesi büyük olduğu için değil, kişilerin ve mülklerin tam efendisi olduğu için Büyük Senyör denir. Ancak onun evinde yetiştirilen hizmetkârlara köle denir. Tebaaları kiracılar olan tımar sahipleri insaflarına terk edilmiş tımarlar üzerinde yetkilidirler; onlara bağışlanan mülkün her on yılda bir yeniden gözden geçirilmesi gerekir ve öldüklerinde, mirasçıları ancak onların taşınabilir mallarını miras olarak edinebilirler. Avrupa'da böylesine hükmedici monarşiler yoktur.⁵⁵⁸

Onlar nasıl insanlar amaçlıyorlar?

Kazakistan Parlamentosu, başkentin isminin değiştirilerek, Astana yerine, ülkenin ilk devlet başkanı olan ve 28 yıl iktidardan sonra dün istifa eden Nursultan Nazarbayev'in önadının verilmesi teklifini onayladı.⁵⁵⁹ Onlar; kökü, devamlılığı,

⁵⁵⁷ Kaplan, İsmail, 1999, Türkiye'de Eğitim İdeolojisi ve Siyasal Toplumsallaşma Üzerindeki Etkisi, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 36

⁵⁵⁸ Ahmad, Feroz, 2012, Modern Türkiye'nin Oluşumu, Çev.: Yavuz Alogan, Kaynak Yayınları, İstanbul, s. 31

⁵⁵⁹ Sputnik, 20.03.2019

omurgası-asaleti-şahsiyeti olmayan köle insanlar yetiştirmekte yarışıyorlar. Bütün kentleri, mabetleri ve kurdukları devlet biçimleri bunu amaçlar.

SÖZLER: “Biz kentleri yaratırız kentler de bizi yaratır.” Churchill
Hangi şehrin filozofu olmak isterdin?

Bu coğrafyada filozofu olmayı isteyebileceğim bir şehir yok ve zaten sadece kentler var, şarkta şehir olmaz. Ama “Gezi Ruhunun Filozofu” olmayı dilerdim.

Orada neyi gördün?

Ben orada özgürlüğün, sorumluluğun, hüznün ve neşenin tevhidini gördüm!

SÖZLER: *Cehennem, Tevhid’in olmadığı yerdir!*

∞ **bijartina xirab**⁵⁶⁰ ∞

Kötü bir ölçüyü ve alışverişi hakka-adalete tercih mi ettiler?

“Gayreti vataniye mi gayreti diniye mi?” diye sorar Ahmet Cevdet ve ekler; “Eğer gayreti vataniye dersek sonumuz hüsrana olur.” Buradaki “vataniye” Türkçülük anlamındadır. Türk ideologlar, Türk milliyetçiliğinin yıkıcı olacağını biliyorlardı ve bu yıkıcılıkla baş edebilmek için Türkçülüğü İslam ile sentezlemeye kalkıştılar. Yani seküler bir ideoloji olan milliyetçiliği-ulusçuluğu, insanlığın son umudu olan İslam ile birleştirmeye-sentezlemeye kalkıştılar. Oysa bu imkânsızdı. Daha önce de Osmanlı ailesi, dünyaya sahip olmak için dini kullanmıştı ve ortaya çıkan yıkımı herkes biliyor. Tarihi iyi okuyamadığınızda yalnızca ısrar bir mizaç haline gelebiliyor.

Neden kendilerini ve birbirlerini tanımanın erdemini göremiyorlar?

Müslümanların hak ve hakikat gibi bir dertleri olmadığı için ne kendilerini ne de başkalarını bilmek ve tanımak isterler...

⁵⁶⁰ Bijartina Xirab: Kötü Tercih

Gördüğüm kadarıyla Kürt milletini Araplardan, Türklerden ve Acemlerden daha çok; Ruslar, Fransızlar, Almanlar, İngilizler, İtalyanlar, Rumlar, Ermeniler ve hatta Amerikalılar tanıyor. Kürtleri tanımama halleri de birçok akıl ve gerçek dışılığı neden oluyor. Örneğin; otokton olan, eril ve dişil dil konuşan Kürtleri asimile edilebileceklerine inanıyorlar ya da “Türkçülük-Türklük bir ırk değil, bir üst kimliği ifade eder, buna biz inanıyoruz, sizler de inanın” gibi akıl ve gerçeklik dışı yaklaşımlara sahip oluyorlar. Bunlar; kendilerini ve Kürtleri tanımamalarından kaynaklandığı kadar, aynı zamanda akli ve ahlaki bir çöküntü içinde olunduğunu da gösteriyor. Çünkü bu gibi durumlar herhangi bir akıl, ahlak veya gerçeklik ölçüsüne dayandırılmazlar. Olsa olsa kaba-çıplak bir güç-şiddet dayatma olarak görülebilirler ve zaten Ortadoğu’da savaşların bitmemesi boşuna değildir!

SÖZLER: Geçmişî hatırlamayanlar, onu tekrarlamaya mahkûmdurlar.⁵⁶¹ Santayana (Life of Reason)

Türklerin, Arapların ve Farsların Müslümanlığı ile Kürtlerin Müslümanlığı arasında bir fark var mı?

Ben dünyada hiçbir halkı Müslüman olarak görmüyorum ki! Müslümanlık, tevhit hiçbirisinin haddine değildir, çünkü kendilerine Müslüman diyenlerin hepsi de az ya da çok çirkinlikte yarışıyorlar. Özgürlük, kadın, fizik, hukuk, adalet, felsefe, matematik, sanat, ekonomi ve politika olmadan bir Müslümanlık mı olur!

Türk halkı, seküler milliyetçi-ulusçu ideolojiye karşı direndi mi?

Ben zayıf bir şekilde de olsa direndiklerini ama bu konuda başarılı olmadıklarını ve değiştiklerini görüyorum. Kemalist devrim, Müslüman olmanın yerine Türk olmayı yerleştirdi ve her zaman tepeden yönetilmeye alışmış halklar da buna uyum sağladı.

⁵⁶¹ Aydın, Erdoğan, 2007, Nasıl Müslüman Olduk?, Kırmızı Yayınları, İstanbul, s. 15

Osmanlı İmparatorluğu'nda kalıcı ayrımlar dini niteliktedir: Nüfus, yarı-özerk dini ve kültürel cemaatler olan milletler halinde sınıflandırılmıştır. Bu şekilde ayırt edilen milletler, Ortodoks milleti, Yahudi milleti ve Müslüman millettir. Bir Türk kendini öncelikle Müslüman milletin bir parçası olarak görür ve bu anlamda onu gayrimüslimden ayıran dindir. Demek ki Hristiyan/Müslüman zıtlığı Türk kimliğinin temel unsurdur. Asıl Türk milliyetçiliğini geciktiren bu durumdur.⁵⁶²

SÖZLER: Hepimizin esası insan olmaktır; insandık, insanız ve insan olacağız.

Mustafa Kemal'e kulak verelim: Dünya yüzünde ondan-Türk milletinden daha büyük, ondan daha eski, ondan daha temiz bir millet yoktur ve bütün insanlar tarihinde görülmemiştir. Türk milleti kahramanlıkta olduğu kadar, istidat ve liyakatte de bütün milletlerden üstündür. Hakikatte Türkler Bizanslılardan hem daha medeni idiler hem de ırki karakterleri onlardan yüksekti.⁵⁶³

Acaba diyorum; Ayasofya'yı ya da genel olarak eski İstanbul'u Türkler inşa etmiş olsalardı, Platon veya Aristoteles Türk olsaydı, o zaman Mustafa Kemal Türkler için neler söylerdi?

Göçebelikle hesaplaşamadılar mı?

Anladığım kadarıyla göçebelik onlarda büyük bir travmaya yol açmış. Göç ettikleri her yerde dönmek, doğal olarak travmalara neden oluyor. Çünkü bellek ve devamlılık olmadan insanlar iyi gelişemez. Diğer taraftan göçebelikten kurtulma, otokton olan halkların devamı olduğunu iddia etmekle olmaz. Şehir kuracaksın, sanat, felsefe, bilim üreteceksin ve farklılıklarla yaşamayı öğreneceksin... "Mustafa Kemal, Anadolu'nun eski halklarının-Hititlerin-Sümerlerin Türk olduklarını ileri süren ve böylece Türkleri eski Anadolu'nun tarihi içinde kökleştiren bir kuram oluşturarak Türklerin geçmişiyle

⁵⁶² Georgeon, François, 2006, Osmanlı-Türk Modernleşmesi, 1900-1930 Seçilmiş Makaleler, Çev.: Ali Berktaş, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 2

⁵⁶³ Kaplan, İsmail, 1999, Türkiye'de Eğitim İdeolojisi ve Siyasal Toplumsallaşma Üzerindeki Etkisi, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 135-136

coğrafyasını uzlaştırmaya çalışmıştır. Bugün Türkler bu kuramın yanlışlığını biliyorlar, ama bu durum onların köklerine ilişkin kültürel sorunu halletmiyor.”⁵⁶⁴

Bütün Müslümanlar yüzlerini nereye dönmeliler?

*AYETLER: Hatırlayınız ki, sizden, "Birbirinizin kanını akıtmayınız, birbirinizi yurtlarınızdan çıkartmayınız" diye sağlam söz almıştık. Sonra siz bunu kabullendiniz ve birbirinize karşı şahitlik ettiniz. Bu sözleşmeyi kabul eden sizler, verdiğiniz sözün aksine birbirinizi öldürüyor ve aranızdan bir grubu yurtlarından çıkarıyorsunuz. Günah ve düşmanlıkta onlara karşı birleşip yardımlaşıyorsunuz. Onları yurtlarından çıkarmak size haram olduğu halde, size esir olarak geldiklerinde, fidyeleşip esir değişimi yapıyorsunuz. Siz kitabın bir kısmına inanıyor, bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Sizden böyle yapanların cezası, dünya hayatında rüsvailikten başka bir şey değildir. Kıyamet gününde de onlar, en şiddetli azaba iletilecekler. Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir. Ahirete karşılık dünya hayatını tercih eden bu kişilerin azapları hafifletilmeyecek ve kendilerine yardım da edilmeyecektir.*⁵⁶⁵

Metin Aktaş'ın, Harput'taki Hayalet" romanından okumuştum. 19. Yüzyıl sonlarında, 20. Yüzyıl başlarında Harput Ermenileri anlatılıyordu. Yazar, romanın bir yerinde şöyle söylüyordu: "Her Ermeni evinde kütüphane vardı. Her Ermeni evinde, keman, piyano, ud, bağlama gibi müzik aleti kullanan bir kişi vardı. Her evde, geçerli Batı dillerinden birini konuşan bir kişi vardı. İşte, medeniyetin, uygarlığın önemli bir göstergesi budur. Bu medeniyet, uygarlık nasıl yıkıldı?"⁵⁶⁶

Ölü olan, o sırada Anadolu'da yaşamayan Hititlere, Sümerlere kökü bağlama girişimi Türklere mutlaka bir şeyler kazandırır diye düşünüldü. Anadolu'da yaşayan Ermenilerle bu bağ kurulamazdı, çünkü kaybettirici olur diye düşünüldü. Kötülük, kendilerine hiçbir şey öğretemeyeceğin, tam tersine

⁵⁶⁴ Georgeon, François, 2006, Osmanlı-Türk Modernleşmesi, 1900-1930 Seçilmiş Makaleler, Çev.: Ali Berktaş, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 4

⁵⁶⁵ Bakara, 84, 85 ve 86. Ayetler

⁵⁶⁶ Beşikçi, İsmail, 2015, Devlet ve Kürtler, Dil, Kimlik, Millet, Milliyetçilik, İsmail Beşikçi Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 213

çok şey öğrenmen gereken halkları yerinden etmektir. Türklerin bütün tarihi böyle geçmiştir. Nereye gittilerse aynı durumda kaldılar. Üstelik sadece Ermeniler, Süryaniler, Rumlar, Slavlar karşısında değil; Kürtler, Farslar, Berberiler ve Araplar karşısında da durumları aynıydı. Göçebelik, ne yazık ki yerleşik olan birçok değerli kökü yerle bir edip biçip geçmiştir. Bugün de devamlılık üzere olan her şeye düşmanlıkları devam ediyor, üstelik kendilerine ait olan şeyleri de sürekli yıkıp geçiriyorlar. İstanbul'a bakın, ne demek istediğimi hemen anlarsınız!

SÖZLER: Devrim sadece ve sadece Batı'da olmuştur!

Atatürk devrimleri, üstyapı araçlarını kullanarak bir toplumda altyapısal değişimler yaratma yönteminin en güzel örneğidir. Atatürk tek başına altı yüzyıllık bir toplumu değiştirecek bir devrimi gerçekleştirmiştir. (Kongar, 1979: 152-153)⁵⁶⁷

İslami toplulukların hiçbirisinde insanı birey-şahsiyet yapan bir devrim olmamıştır. Toplulukların başındaki insan kraldır padişah olmuştur, padişahdır sultan olmuştur, sultandır general olmuştur, generaldir cumhurbaşkanı olmuştur, hepsi bu! Yani sadece egemenlerin sıfatı değişmiştir, topluluklar toplum, reaya ise birey-şahsiyet olmamıştır.

SÖZLER: Herhangi bir şahsiyet asaletini taşıyabilecek bir televizyon ekranları bile yoktur!

Francis Bacon'a kulak verelim: Soyluluğun olmadığı bir monarşi daima saf ve mutlak bir tiranlıktır; tıpkı Türklerinki gibi. Soyluluk (monarşinin) egemenliği(ni) yumuşatır ve halkın dikkatini sadakat çizgisinden bir ölçüde uzaklaştırır.⁵⁶⁸

SÖZLER: "Bir ülkeyi yönetseydin ilk olarak ne yapardın?" ... "Dilini düzeltirdim." Konfüçyüs

"Türkiye için en yakın tehlike hangisidir" sorusuna, katılımcıların %40'ı "iç savaş çıkması" cevabını vermiştir.⁵⁶⁹

⁵⁶⁷ Güven, İsmail, 2000, Türkiye'de Devlet Eğitim ve İdeoloji, Siyasal Kitabevi, Ankara, s. 74

⁵⁶⁸ Ahmad, Feroz, 2012, Modern Türkiye'nin Oluşumu, Çev.: Yavuz Alogan, Kaynak Yayınları, İstanbul, s. 32

⁵⁶⁹ Konda Araştırma, 18.Eylül, 2019

Köle ahlakının bizi getirdiği yer bir korku kapanıdır. İç savaş korkusu olan halkların değil dünyaya, birbirlerine bile söyleyecekleri değerli bir sözleri kalmamış demektir!

Kadro Hareketinin başındaki Şevket Süreyya Aydemir, “Her şeyi yıktık ama yerine hiçbir şey koyamadık.” der. Bu söz esasında; Hasan Ali Yüceller, Ziya Gökalpler, Namık Kemaller ve Mustafa Kemaller köksüz, olmayan bir topluluk inşa ettiler ve çok kötü hatalar yaptılar demektir.

Peki, doğru, iyi ve güzel bir şeyler yapabilirler miydi?

Hayır yapamazlardı. Çünkü sınıflı yapıya, özgür akıl ve vicdan sahibi bir entelijansiyaya sahip olmayanlar değerli bir şey yapamazlar. Topluluk halindeki halklar, yukarıdan aşağıya her zaman tek kişinin yapıp etmeleriyle yetinmek zorunda kalan nesneler gibidir. Bu mekânın-dikey hiyerarşinin dışında olan hiçbir Doğu topluluğu yoktur.

Hep böyle mi devam edecek?

Hayır edemez, birileri mevcudu korumak istese de devam edemez. Çünkü insan, akıl, irade ve vicdan sahibidir ve en nihayetinde özgür olmak ister. Bugün artık kötücül özelliklerimizi biliyoruz, onları nasıl tedavi edeceğimizi de aslında biliyoruz. Sadece kemikleşmiş bir köle ahlakı ve onun kurumları karşısında yeterince hareket edemiyoruz. Özgürlük isteği ve erdemi halkların ekseriyetine nüfuz ettiğinde, büyük değişim ve dönüşüm kaçınılmaz olarak başlayacaktır. Ben o değişim ve dönüşümün formunu, içeriğini ve menzilini düşünmeye çalışan bir insanım.

Neden Türkler hakkında bu kadar çok düşünüyorsun?

Bu soruyu dört nedenle cevaplayayım...

Birincisi, onlarla birlikte yaşıyorum ve onları çok iyi tanıyorum. Dillerini çoğundan daha iyi biliyorum. İnsan, tanıdığı ve bildiği üzerinde doğal olarak daha çok düşünür.

İkincisi, ben bir Kürt’üm ve Kürtlere en çok zararı veren devlet Türk devletidir. Eril-dişil Kürtçenin konuşulduğu, Said Kurdî’nin yetiştigi ve sayıca en çok yaşadığımız yerde bir asi-

milasyon girişimine maruz kaldık. Onlara, daha doğrusu ege-menlerine ve onları takip edenlere çok kızgınım. İnsan kızgın olduklarına daha çok söz söylemek ister.

Üçüncüsü, göçebe oldukları, geçmişlerini ve mevcut hallerini sürekli yüceltip aklın konusu kılmadıkları için adeta bir katar-sis içindeler ve beni çok zor anlayacaklar. Bu nedenle onlar hakkında çok boyutlu ve çeşitli dalgalar halinde düşünmek zorundayım.

Dördüncüsü ise, göçebe bir ruh, eğer iyi bir düşünceyle bulu-sursa, kökleşmiş-yerleşik hale gelmiş yerel ve küresel kötü-lüklerle iyi mücadele edebilir diye düşünüyorum. Eğer dü-şüncelerimle hesaplaşabilen bir Türklük ve-veya Müslüman-lık ortaya çıkarsa, bu, bütün insanlığın beklediği sözler ve ak-siyonlar olabilir. Gerek duygu gerekse de biliş çağı dalgala-rına demir atmış hastalıklı insanlığa bu sözler ve aksiyonlar demir aldırabilir.

SÖZLER: Bilin ki; tarih boyunca söyleyebileceğiniz en güzel söz ve alabileceğiniz en güzel menzil olmaya geldim!

∞ şerm⁵⁷⁰ ∞

Asya tipi insan ve despotizm arasında nasıl bir ilişki var?

Spinoza'ya kulak verelim: Türkler tartışmayı bile küfür sayar-lar ve her insanın kişisel yargısını öylesine çok önyargıların boyunduruğu altına alırlar ki zihinde akl-ı selime hiç yer bı-rakmazlar, küçücük bir kuşkuyu dile getirmek için bile olsa. ... monarşik yönetimin en büyük sırrı ve tüm çıkarı, insanları aldatmakta ve onları dizginlemesi gereken korkuya din mas-kesi takmakta yatar. ... Türkler böylece sanki kurtuluşları için savaşıyormuşçasına köleleşmek için savaşırlar. Tek bir adam

⁵⁷⁰ Şerm: Utanç

büyüklenebilsin diye kanlarını ve canlarını vermeyi bir utanç değil en büyük onur sayarlar.⁵⁷¹

Spinoza, ilk basımı 1670 yılında yapılan “Tanrıbilimsel Politik İnceleme” adlı eserinde bunları söylüyor. Sadece Türkler değil, bütün Doğu halkları ne yazık ki bu durumdadırlar ve bu hallerini adeta kutsallık seviyesinde sürdürmeyi maharet sanmaya devam ediyorlar.

SÖZLER: “... olgunlaşmaktan nefret ediliyor, çünkü tarihe yaşamdan daha fazla saygı duyuluyor.” Nietzsche

Türkçeyle düşünmeye ve yazmaya çalışan bir kişi olarak çok zorlandığımı itiraf etmeliyim. Kürtçe bilincim olmasaydı zayıf bir düşüncenin ötesine geçemeyebilirdim. Türkçe ile sadece ve sadece yatay ekseninde düşünce üretilebilir, çünkü ruh köklerini yitirmiştir. Türkçe’nin özellikle dikey boyutunu güçlendirmek ve geliştirmek için Arapça, Farsça, Osmanlı Türkçesi ve Kürtçeden dikey kavram ve sözcüklerin Türkçeye kazandırılmasını öneriyorum.

Bireysel etkinlikleri, farklılıkları, üretkenlikleri az, kendilerine saygıları ve güvenleri gelişmemiş olan insanlar, hep kendilerini aşan aidiyetlere, ideolojilere, güçlere, kurumlara, sembollere ve liderlere taparlar. Ancak bu şekilde taşıdıkları aşağılık duygusundan kurtulabileceklerine inanırlar. Asya ve-veya Müslüman tipi kölelik ahlakının kurumsallaşmasının bireysel-psikolojik temeli işte bu insandır.

Müslümanlara kısa vadede ne önerirsin ego?

Rousseau’nun “Toplum Sözleşmesi”nin 38. ve 39. sayfalarında; Eski Yunan sitelerinde ve Cenevre Cumhuriyeti’nde yasaların yabancılara yaptırıldığından söz edilir. Roma’nın ise yasama ve egemenlik gücünü tek kişide topladığı için yok olmakla karşı karşıya geldiğini söyler. Demem o ki; sınıflı toplum yapısına sahip olmayan Müslümanlar, gelişmiş Batılı-yabancı ülkelerin anayasalarını referenduma götürüp bunlardan birini kabul etme yoluna gidebilirler. Aksi halde bütün güçleri kendilerinde

⁵⁷¹ Spinoza, Baruch, 2008, Tractatus Theologico- Politicus ya da Tanrıbilimsel Politik İnceleme, Çev.: Betül Ertuğrul, Biblos Kitabevi, Bursa, s.12-13

toplamış olan milliyetçi, ulusçu ve dinci gibi kliklerin egemenliği altında kötü şekillerde yaşamaya devam ederler.

Neden anayasa yapamıyorlar?

Özgürlüğü, adaleti, liyakati, eşit yurttaşlığı, güçler ayrılığını, hukukun üstünlüğünü, yerinden yönetimi, temel hak ve hürriyetleri talep etmek her şeyden önce samimi bir isteği-mücadeleyi ve birbirinden farklı olan toplumsal yapıları-kuvvetleri gerektirir. Bu saydığım özellikler ne yazık ki hiçbir İslami toplulukta olmadığı için anayasa yapamıyorlar.

Halkta yeterli bir değişim talebi var mı?

Tüm toplum düzeni kökten değişmeli (Devrim)/ reformlarla yavaş yavaş düzeltilmeli (Evrim)/ her türlü değişikliğe karşı korunmalı (Statüko) kategorilerine göre AKP, CHP ve MHP seçmenlerinin tutumları:⁵⁷²

Siyasal Partiler	Devrim	Evrim	Statüko
AKP	19	55	26
CHP	32	49	19
MHP	23	59	18

Halklar tektip hale getirildikleri için değişim, özellikle de “devrim talebi” yeterli düzeye bir türlü çıkmıyor diyebilirim.

Tektip hale getirildiklerine dair başka bir araştırma da var mı ego?

AKP ve CHP İl Başkanlarının fotoğraflarını çift olarak yan yana koyarak deneklere gösterdik ve “söyleyin bakalım” dedik, “bu adamların hangisi AKP’li, hangisi CHP’li?” Burada deneklerin yazı tura atar gibi seçeneklerden birini seçmesi beklenir. Ama sonuç ne çıktı biliyor musunuz: Yüzde 75 oranında doğru tahmin!”⁵⁷³

Onları çok kızdıracağını düşünüyor musun?

Evet.

⁵⁷² Dünya Değerler Araştırması, 2011

⁵⁷³ Esmer, Yılmaz, Kutuplaşma Araştırması, 27.04.2017, Ajanslar

Sana da bir şekilde “sözde” ile başlayan cümlelerle saldırırlar mı?

Saldırabilirler.

SÖZLER: Muktedirlerin “sözde” ile başlayan cümlelerinde her zaman bir hakikat manipülasyonu vardır.

∞ qeşa⁵⁷⁴ ∞

Ne görüyorsun ego?

Değişimi durdurmakta yarıştıklarını görüyorum... Türkiye’de görece birbirlerine indirgenebilir olan, yani farklı kuvvetler olmayan, hareketi-değişimi donduran ve bu nedenle de hukuk devletine geçişe engel olan üç akım vardır. Bunlar; ulusalcılar, milliyetçiler ve hem ulusalcı hem de milliyetçi olanlardır. Ben bu akımların, “Cumhuriyet-Atatürk ilkelerine” simetrik (S), asimetrik (A) ve görmezden gelme/dondurma (-) şeklinde yaklaştıklarını görüyorum.

Üç Akım-Nizam Partileri ve Cumhuriyet İlkelerine Yaklaşım Biçimleri			
İlkeler	Ulusalcılar	Milliyetçiler	Ulusalcı ve Milliyetçiler
Cumhuriyetçilik	S	A	S
Milliyetçilik	S	S	S
Halkçılık	A	A	A
Devletçilik	S	S	S
Laiklik	S	A	S
İnkılapçılık	-	-	-

⁵⁷⁴ Qeşa: Buz

İnkılapçılığı, yani değişmeyi, gelişmeyi-ilerlemeyi dondurmaya çalışmak bütün Doğu topluluklarının genel mizacı haline gelmiştir. Değişmeyen sadece ve sadece Tanrı olabilir, tanrılık taslamanın sonuçlarını bilmek için filozof olmak gerekmez. Dilerim duygu çağı dalgasına demir atmayı bırakır ve tevhit menziline doğru yola devam ederler.

Soru: Medeniyete katkısı ve zararı bulunan üç topluluk olarak hangilerini sayarsınız?

Cevap: Faydalı olarak; Eski Yunan, genel olarak Avrupa ve Kuzey Amerika. Zararlı olarak; yine Kuzey Amerika, Orta-asya göçebeleri olan Türkler, Moğollar. Bunlar İslam Medeniyetini yok etmişlerdir. Avrasya'yı, Çin ve Hint'i çok olumsuz etkilemişlerdir. Buralarda medeniyetlerin oluşmasına zarar vermişlerdir. Bir de Marksist rejimler zararlı olmuştur.⁵⁷⁵

Her şeyin en kolayını ve en kârlısını ele geçirmek dışında bir istekleri yok... TRT Belgeselde yayınlanan 5 yabancı ve 5 yerli belgeseli, yoldan geçen 100 kişiye 5'er dakika izletip, hangilerinin daha nitelikli olduğunu bir sorun. Onlar, yerli ve millî-ulusçu aklın niteliğini ve niyetini açık ve seçik bir şekilde size söyleyeceklerdir.

Müslümanlar bugünü ve geleceği neden dert edinmiyorlar?

Çünkü ne yazık ki "pasif tarih hafızasına" göndermeleri gereken şeyleri "aktif tarih hafızasında" tutmaya çalışıyorlar ve bu nedenle de bir türlü özneleşemiyorlar. Geride bırakılması gereken geçmişleri, bugünlerini ve geleceklerini adeta istila ediyor.

SÖZLER: "Kardeşiz demek yetmez. Habil misin, Kabil mi?" Sezai Karakoç

Müslümanlarda düşüncelerininle hesaplaşabilecek şahsiyetler görüyor musun ego?

SÖZLER: Bir yerde halkın ve düşünürlerin prangaları aynı ise, oradaki insanlar helak olmuş demektir!

⁵⁷⁵ Şengör, Celal, 2016, Röportaj, Youtube

“Kendine yapılmasını istemediğin bir şeyi başkasına yapma!” Bu ilke-ahlak, Tanrı inancı olan veya olmayan her insan ve halk için geçerlidir. Bir milletin dilini yasakladığında, onları asimile etmeye çalıştığında, benim ırkımın adı bir üst kimliktir, bu topraklar sadece benimdir ve herkes benim ırkıma dönüşmeli dediğinde bu ilkeyi ayaklar altına alıyorsun demektir. Düşünürlerin bile bu ilkeye riayet etmediği yerde halk ne yapsın!

SÖZLER: Akıl ve vicdanı icazet mevkilerine bağlı olanın, hakikat makamına bakacak yüzü olmaz!

Ben iki şey yapabilirim ancak; birincisi, elimden geldiğince bilincimin hakkını vererek düşünmeye çalışabilirim, ikincisi ise sizler için dua edebilirim: Allah, akıl ve vicdanlarınızı adaleti arayacak kadar özgür kılsın!

*AYETLER: De ki: Namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm evrenlerin Rabbi olan Allah içindir. O'nun ortağı yoktur. Bana sadece bu emrolundu ve ben Müslümanların ilkiyim.*⁵⁷⁶

Onlar bir değişimden ziyade çok hızlı bir dönüşüm yaşadılar ve hatta buna maruz kaldılar diyebilirim. Bu nedenle henüz başlarına ne geldiğini ve onunla nasıl baş edebileceklerini düşünecek durumda değiller. “Türk milliyetçiliği bugünün bir gerçekliği olmakla birlikte, geçmişi çok gerilere uzanmaz; ortaya çıkışı 19. yüzyıl ile 20. yüzyıl arasındaki eşiğe tarihlendirilebilir. Ayrıca şaşırtıcı bir hızla gelişmiş bir oluntu söz konusudur: Türk milliyetçiliğinin ilk formülasyonları ile 1923'te ulusal bir Türk devleti kurulması arasında çeyrek yüzyıldan az bir zaman geçmiştir.”⁵⁷⁷

Rehber kimlerdir?

Rehber iniltilerdir... Bizleri ancak; polis telsizlerinde, karakol zabıtlarında, mahkeme tutanaklarında adları geçen mazlumlara, “faili meçhullerin” eşleri, anneleri, babaları, kardeşleri, kızları, oğulları ve torunları kurtarabilir. Dünyadaki bütün

⁵⁷⁶ En'am, 162-163. Ayetler

⁵⁷⁷ Georgeon, François, 2006, Osmanlı-Türk Modernleşmesi, 1900-1930 Seçilmiş Makaleler, Çev.: Ali Berkay, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 1

mazlumların iniltileri ve o iniltilere kulak verecek kalpler bizi iyileştirebilir. Tarkovski'nin deyişiyle: "Bizi bir Tanrı değil, utancımız ve sevgimiz kurtarabilir!"

Dünya iki kötülük arasına sıkışmış durumdadır. Birincisi; hiçbir dolayımına başvurmadan bütün değerleri yerlebir eden bir duygu barbarlığıdır. İkincisi ise çeşitli dolayımlara başvurarak değerleri yerlebir eden bir biliş barbarlığıdır.

*FRAGMANLAR: Bir insan, düşmanını asla umutsuzluğa sevk etmemeli, bu düşmanı güçlü yapar. Güzellikle politika yapmak daha iyidir. Akıllı başında bir işgal kuvveti asla ezmez, yozlaştırmak daha iyidir.*⁵⁷⁸

Saksonlar, Normonlar tarafından işgale uğramıştır ve bir Sakson olan Becket, Normonlar için zekâsını kullanır. İşgale uğramış her ırkın içinde derin bir boşluk vardır. Becket bu boşluğu "Tanrı'nın şerefiyle" doldurmaya karar verir. Normon Kralı II. Henry'nin askerleri tarafından saldırıya uğradığında ise ölmeden önce iki söz söyler, bunlardan ilki "Tanrım, şerefini taşımak ne kadar da ağır", ikincisi ise "Zavallı Henry" olur. Kral Henry ise Becket'in arkasından şunları söyler: "Beyler, Tanrının şerefi çok büyük bir şeydir. Ve onu kendi yanına alan bir insan, her şeyi yanına çekmiş sayılır." Verdiği emirle Becket'ı öldürten Kral Henry, Becket'i aziz ilan eder. Ebu Hanife de benzer bir kaderi yaşamıştı.

SÖZLER: "Allah'ım, Tevhid'i taşımak ne kadar da ağır! ... Dünyaya tapan zavallılar!"

∞ dilbijîn⁵⁷⁹ ∞

Onların egemenleri nasıl bir iştaha sahipler?

SÖZLER: Bu coğrafyada değil iyi hayat, iyi yaşam bile yoktur!

⁵⁷⁸ Glenville, Peter, 1964, Becket

⁵⁷⁹ Dilbijîn: İştah

Bütün dünyayı Türk egemenlerine verseniz “hayır istemeyiz” demezler, hatta “daha yok mu” diye sorarlar. “Peki, bütün dünya sizin olsa, onunla ne yaparsınız” diye sorsanız, buna iyi ve güzel bir cevap veremezler. İstanbul’u ve yurdun dört bir tarafını ne hale getirdiklerine bakarsanız ne demek istediğimi anlarsınız. Müslüman olsun veya olmasın bütün Asya halkları sadece ve sadece sahip olmak isterler.

SÖZLER: Hayat bu coğrafyada yaşanan değil burundan getirilen bir şeydir.

İstanbul’u hiçbir planlama boyutu, estetik ve insan davranışı ile Viyana, Berlin, Stockholm ile karşılaştırmak olası değildir. Çok kez vurguladığım gibi, 80 milyon nüfuslu Almanya’nın en büyük kenti ve başkenti Berlin’in nüfusu 4 milyondan azdır.⁵⁸⁰

Türklere “havada, karada ve denizde menzil almak nedir” diye sorsanız, akıllarına hava, kara ve deniz silahlı kuvvetleri gelir. Batı dışındaki bütün topluluklar ne yazık ki bu durum-dalar. Dünyada neredeyse her mekânda menzil alabilmiş tek bir uygarlık vardır, o da Batı’dır. Karşı konulmaz bir biçimde bütün kültürleri ortadan kaldırmasının veya içine alıp, dönüştürüp eritmesinin nedeni budur.

SÖZLER: “Adaleti yüksek bir konum olarak kabul etmekten vazgeçen millet, bu felaketini hiçbir başarı ile telafi edemez.” Voltaire

“Tanrının şerefini-Tevhid’i taşımak” dışında insanı ve hayatı anlamlı kılan-kılacak başka hiçbir şey yoktur. Bunun dışındaki bütün yollar insanı “zavallılığa” mahkûm eder. Yeryüzünü dolaşsalar göreceklere ki, Tanrı ile savaşıp galip gelen hiç kimse olmamıştır. Galibiyet olarak gördükleri her şey mağlubiyetti ama aklı terk edenler bunları görmez, duymaz ve işitmez.

SÖZLER: Nietzsche, bütün insanlığa nihilist dünyayı göstererek Tanrı’yı öldürdüğümüzü ispatlayan bir mümindir.

⁵⁸⁰ Kuban, Doğan, 15 Eylül 2016, Herkes Bilim Teknoloji Web sitesinden

Hangi millet olursan ol, ama başka milletlere öyle güzel git ki, varsa bir çirkinlikleri ondan utansınlar. Yoksa bir güzelliğin, bu sana dert olsun, kendini terbiye et, bir bilene sor ve güzeli ara.

Montaigne, “Antigenides bir şey çalacağı zaman, kendinden önce ve sonra halka doyasıya kötü şarkılar dinletirmiş.” der.⁵⁸¹

Eğer dünyaya tapıyorsanız, insanları dünyaya tapmanın daha aşağılık durumlarına alıştırmamız gerekir. Ancak bunu yaparsanız, putunuza “kutsal dava” formu giydirmeniz ve bunun üzerinden sürekli size oy veren asker, memur ve işçi üretmeniz mümkün olabilir.

FRAGMANLAR: ...115 gerilla öldürüldü... “Ne kötü değil mi? Böyle anonim olması. (Neyin?) 115 gerilla deniyor, hiçbir duygu uyandırmıyor. Ama hepsi birer insan. Kim olduklarını bilmiyoruz. Sevdikleri bir kadın var mı, çocukları var mı, sinemayı mı tiyatroyu mu tercih ederler. Hiçbir şey bilmiyoruz. Sadece 115 ölü.”⁵⁸²

Ölçüyü yeryüzüne indir ego!

SÖZLER: Evrensel haklarını yaşamak için, ellerine silah almak zorunda kalanlar mı teröristtir yoksa onlara bunun dışında başka bir yol bırakmayanlar mı?

Allah’ın sözüne sarıl ego!

AYETLER: “...Allah, pisliği, aklını kullanmayanlar üzerine bırakır.”⁵⁸³

Ne dilersin?

SÖZLER: “Bir sorunu, onu yaratan düşünce tarzına dayanarak çözezsiz.” Albert Einstein

Ne yüceltilmek ne de şeytanlaştırılmak isterim; sadece ve sadece felsefemin bilincin konusu kılınmasını dilerim.

⁵⁸¹ Montaigne, 2011, Denemeler, Çev.: Sabahattin Eyüboğlu, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, s. 9

⁵⁸² Godard, Jean-Luc, 1965, Pierrot Le Fou/Çılgın Pierrot

⁵⁸³ Yunus, 100. Ayet

∞ pêşveneçûyî⁵⁸⁴ ∞

Bilgi yetmiyor mu ego?

Bilgi sahibi olmak ile ahlaklı olmak birbirinden farklı şeylerdir. Müslümanların bilgili olanları da bilmeyenleri de ne yazık ki ırkçılığı ya da mezhepçiliği aşamıyorlar. Kötü hallerini gör-seler bile, kendilerini nasıl daha iyi yapacaklarını düşünemi-yorlar. Burada hem akli hem de ahlaki bir çökme görüyorum.

SÖZLER: Türkiye bir kasaba toplumdur.⁵⁸⁵ İlber Ortaylı

Ortaylı, kasaba toplumu olmanın bazı özelliklerini şu şekilde sıralar: “Aşiretçilik, akrabacılık, kayırmacılık, tarih şuursuz-luğu, şehir inşa edememek, derinlikli, kapsamlı düşüneme-mek vb.”⁵⁸⁶

Bunları bir Kürt söylediğinde terörist muamelesi görüyor, öyle sanıyorum ki bu muamele değiştiğinde artık kendileriyle yüzleşme konusunda samimi olmaya başlayacaklar. Kürtçe üzerindeki yasakları savunan Ortaylı’nın da kasabalı hatta köylü bir düzeye hapsoldüğünü görmesini ve kendisini şe-hirli bir tarihçi düzeyine çıkartmasını dilerim.

Neden şehir inşa edemiyor ve olanlara da sürekli zarar veri-yorlar?

SÖZLER: Mimarlık bir şeyleri ölümsüzleştirir ve yüceltir. Bu yüz-den ortalıkta ululanacak bir şey olmadığında mimarlık da olamaz.⁵⁸⁷ Wittgenstein

Göçebe bir halk olmak, dönüştürücü kötücül bir mekaniği inşa eder. Göçebelik, kendi kendini sömürmek ve asimile et-mek gibidir. Çünkü herhangi bir şeyi devam ettirmek sürekli kesintiye uğrar. Bu da birçok bakımdan sürekli gerilemektir, özellikle de yerleşik toplumlar karşısında.

⁵⁸⁴ Pêşveneçûyî: Gelişmemiş

⁵⁸⁵ Ortaylı, İlber, 2015, 60 Dakika Programı, Habertürk TV, İstanbul, Youtube

⁵⁸⁶ Ortaylı, İlber, 2015, 60 Dakika Programı, Habertürk TV, İstanbul, Youtube

⁵⁸⁷ Wittgenstein, 2002, Sessizliğin Grameri, Cogito 33. Sayı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 252

Göçebeliliğin bir diğer kötü tarafı ise, gidilen yerdeki yerleşik-otokton halkların etkisine tamamen açık halde olmaktır. Türkler; Farsların, Arapların, Kürtlerin, Rumların ve Ermenilerin sentezi haline gelmiş bir halktır. Dil devrimi olmasaydı ve köklü bir entelijansiya olsaydı, bu sentezin Batı'yla karşılaşması heyecan verici olabilirdi.

Kürt-Türk etnik boyları ve devletleri arasındaki ilişkiler çatışmalı olmaktan çok, Bizans etkeni nedeniyle dostane ve dayanışma içinde geçmiştir. Ermeni ve Süryanilerin Hristiyanlığı da bu yaklaşımda önemli bir rol oynamıştır. 1071 Malazgirt Meydan Savaşı özünde Kürt-Türk ittifakına dayalı bir savaştır. Sultan Alparslan eğer Kürtlere dayanmamış olsaydı, bu zaferi sağlaması imkânsızdı. Bu dönemde daha çok yerleşik ve güçlü olan Kürt kültürü ve boyları arasındaki Türkmen aşiretleri önemli bir asimilasyonu yaşamışlardır. 19. yüzyılın sonuna kadar devam eden bu süreç ancak cumhuriyetle tersine dönmüştür.⁵⁸⁸

Müslümanların son filozofu sence kimdir?

Said Nursi'nin kıvraklığının, sarsıcı üslubunun ve gramer kurallarına aykırı cümlelerinin çekici etkisinin kavranılması, devletin finanse ettiği ehl-i sünnet Müslüman elit kuruluşu olan İlahiyat Fakültesi'nden mezun olanlar için güçtür. Kürtçe, Arapça ve Türkçeden oluşan zengin kelime hazinesi ve Sufi tarza sahip oluşu onun örtük olmasının ikinci nedenidir. Sembolizm ve klasik mantık formları dışına çıkması ve birçok yerde kanıt arayışını terk etmesi de okunmasını güçleştirmektedir.⁵⁸⁹ O, kendi dili ve dünyası olan nadir "filozoflardandır". Said Kurdî, İslam dünyasının son âlim, arif ve hâkim olan düşünürüdür. Fiziksiz bir metafiziğin olamayacağını gören nadir zekâlardandır ve ne yazık ki devletin Kürt fobisi, despotik laiklik anlayışı ve dil devriminin de etkisi ile düşüncenin konusu kılınamamıştır.

Sence o bir filozof muydu?

⁵⁸⁸ Öcalan, Abdullah, 2004, Bir Halkı Savunmak, s. 299

⁵⁸⁹ Mardin, Şerif, 1992, Bediüzzaman Said Nursi Olayı, Çev.: Metin Çulhaoğlu, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 280-281

Said Nursi-Kurdî de diğer bütün “İslam filozofları” gibi Batılı anlamda düşüncenin hakkını verememiş kişilerden birisidir. Filozof sadece Batı’da vardır, bizde ise onun tam karşılığı olmayan âlim, arif ve hâkim kişiler vardır. Ben tabi burada niyetine, çabasına saygı duyuyorum ve “İslam filozofları” tarihinde hak ettiği yeri alması gerektiğini düşünüyorum.

SÖZLER: “Gerçekliğin düşmanı olmaktansa halk düşmanı olmak daha iyidir.”⁵⁹⁰ Pier Paolo Pasolini

Müslümanlara güveniyor musun ego?

SÖZLER: “Müslümanlardan kaçın İslam’a sığın.” A. İ. Begoviç

Diller, renkler, kavimler Allah’ın ayetleridir. Bu ayetleri ortadan kaldırmaya kalkışanlar Allah’a savaş açmışlardır. Allah’ın ayetlerine savaş açanlar Müslüman olamazlar. Allah’ın ayetlerine karşı savaşanlar ve bu uğurda ölenler şehit olamazlar.

SÖZLER: Yaratamayacağınız ayetleri yok etme yetkisini hangi tanrınızdan alıyorsunuz!

Kötülük sahibini nasıl vurur?

Sultanlar Batı’nın meydan okumasını parça parça reformlarla, özellikle orduda reform yaparak karşılayabileceklerini düşündüler. Bu düşünce, sorunu bir süre için çözdü, ancak uzun dönemde sorun askeri değil, yapısalı. Bizzat toplumda temel değişiklikler yapmak gerekiyordu ve yeniçeri ordusuyla ulemanın desteklediği tutucular, kendi konumlarını zayıflatacak reformlara uymayı reddettiler. Toplumda, sultanı tutuculara karşı çıkmaya yöneltecek herhangi bir güç ne bir burjuvazi ne de bir toprak sahibi aristokrasi vardı. Sultan kendi devletinin kölesi haline gelmişti.⁵⁹¹

SÖZLER: Milliyetçiliği, ekonomik devrimden yan çizmek için bir perde olarak kullanıyorlar.⁵⁹² Proudhon

⁵⁹⁰ Pasolini, Pier Paolo, 1991, Fildişi Kulenin Dışında, Çev.: Filiz Özdem, Belge Yayınları, İstanbul, s. 10

⁵⁹¹ Ahmad, Feroz, 2012, Modern Türkiye’nin Oluşumu, Çev.: Yavuz Alogan, Kaynak Yayınları, İstanbul, s. 34

⁵⁹² Proudhon, P. J. 1992, Makaleler, Çev.: M. Tüzel, Birey Yayınları, İstanbul, s. 55

Yani hem Şeriat'ın her yerde varlığına tamamen boyun eğen tam bir Müslüman hem girişimci bir kapitalist hem iş bitirici bir teknokrat hem de (neden olmasın?) ateşli bir milliyetçi olmak. Sonra, daha harekete geçmeye vakit olmadan ve olup bitenin gerçekten bilincine varmadan, ırmağın öte yakasına geçmiştik bile. Dünyada olanlarla kafalarımızda olanlar arasında bir uçurum oluşmuştu. Taşradaki tatil aniden son buluyordu, çünkü arada geçen zamanda dünya değişmiş, tarih ilerlemiş, tanıdık ekolojimiz yıkılmıştı ve biz bir no man's land'e atılmıştık: Ne atalarımızın toprağı ne de yeni sahiplerimizin toprağı olan bir yere. Uzakta olan hep haksızdır! Evet, öyle! Haksızdık, çünkü tarihin randevusunu kaçırmıştık.⁵⁹³ Bir yersiz yurtsuz olma, bir kendini kaybetme, bir olmamışlık ve bir çirkinlik abidesi olma hali.

FRAGMANLAR: *Doğu Türkistan için 22 ülkeden ortak bildiri... İmza atanlar arasında hiçbir İslam ülkesi yok.*⁵⁹⁴ *Kahramanmaraş ile Çin'in Yiwu şehri kardeş şehir oldu.*⁵⁹⁵

Düşünmezler mi?

Yurdum aydını-düşünürü-entelektüeli-stratejisti-akademisyeni; hayata güzel anlamlar katacak sahici şeyler üretmemek, onları sürekli teğet geçmek ve sanki onlardan söz ediyormuş gibi yapmak üzerine "eğitimli meziyetlere" sahiptir. Akı ve vicdanı icazet mevkilerine demir attığından özgür değildir ve bundan dolayı da düşünemez!

SÖZLER: *"Babamın bana kızmasına hak verseydim ve girmeseydim felsefeye doğru bir iş görmüş olurdum. Çünkü, söylemesi çok zor ve ağır bir şey söyleyeceğim şimdi. Kişiler gibi milletlerin de yatkınlıkları vardır. Çok kısa özet olarak söyleyeyim; bizim felsefeye yatkınlığımız yok. Üç aşağı beş yukarı, sıfır sıfır elde var sıfır."*⁵⁹⁶ *Teoman Duralı*

⁵⁹³ Shayegan, Daryush, 2013, Melez Biliş, Çev.: Haldun Bayrı, Metis Yayınları, İstanbul, s. 26

⁵⁹⁴ Independent Türkçe, 11.07.2019

⁵⁹⁵ Haber Ajansları, 23.08.2019

⁵⁹⁶ Duralı, Teoman, 27. Ağustos 2019, "Yazıyı Değiştirmek Bir Soykırımdır, Bizde de Öyle Oldu" başlıklı GZT Youtube kanalına verdiği röportajdan.

Ben sıfır değil, bir olmaya-birden olmaya çalıştım, iyi bir örnek, iyi bir felsefe... Dilerim yaptığımı hakkıyla görür ve kurucu bir metnin devamı olmanın ne olduğunu kavrarınız. Hesaplaşın, düşüncelerimle hesaplaşın, hesaplaştıkça felsefeye yatkın olabileceğinizi ve düşünememenin kaderiniz olmadığını göreceksiniz. Bu dünyaya gelme amacımızın ırk, toprak ve mezhep üçlemesinin içinde kendimizden mahrum hale gelmek olmadığını fark ettikçe hep birlikte özgürleşeceğiz ve menzile doğru yürümeye başladığımızı göreceğiz. Gelin, menzili tevhit olan o muhteşem yol hakkında muhabbet edelim!

SÖZLER: Tevhit menzili dışında bir kader yoktur!

Bir bayramın var mı ego?

Müslüman toplulukların dini, milli bayramlarına ve günlerine bir bak; hangisi aklın özgürlüğüne, adalete, çoğulculuğa ve hoşgörüyü hizmet ediyor diye bir düşünseler keşke! Milli ve dini bayramlar aslında bayram değildir. Hepsinin amacı, insanları egemenlere uygun olan militanlar, askerler, memurlar ve işçiler haline getirmektir. Bana göre özgür akıl ve vicdan sahibi olan bir şahsiyet olmak dışında insanın kutlayacağı hiçbir şey yoktur.

Soruma tam cevap vermedin ego...

Benim felsefemle hesaplaşabilen insanları her gördüğümde o anlar benim bayramlarım olacak.

İnsanları Tevhid'e çağır!

SÖZLER: Irklara, bayraklara, liderlere, ideolojilere, maddelere tapmayı bırak, unutmak ki senin karşında melekler bile secde ettiler, düşürme kendini, yazıktır, etme!

Şirk neden kötüdür?

"Soru: Niçin tüm zamanlarda "şirk ehli pisliktir? (Tevbe 28)

Cevap: Aklı iptal eder (Yunus 100). Ya kula kul/meyyit/mürit/sürü olur (Ahzab 67). Ya da kulu kul edinir (Ruhuf 54).

Özetle ya Firavun olur ya da Firavun arar."⁵⁹⁷

⁵⁹⁷ İslamoğlu, Mustafa, 2018, Siretü'l Kur'an, 4. Ders: Cahiliye Şirk Ehlinin Ahlakı, Youtube

Şirkten korunmak nasıl mümkün olabilir?

Tevhid'in dikey ve yatay boyutlarıyla birlikte düşünülmesi ve şehre indirilmesi gerekir. Bu yapılmadığı sürece şirkten korunmak mümkün değildir. Her türlü bireysel, ırksal, mezhepsel, ideolojik bencilliği ve aşırıcılığı elimizin tersiyle itmediğimiz sürece de tevhide sarılmak mümkün değildir. Ben Müslüman ve-veya kâmil-kemal olmaya çalışan bir insan olarak bu düşüncelere sahibim, üstelik bu düşüncelerimin teorisini ve pratiğini ortaya koymak için yıllardır emek veriyorum. Dilerim kendilerine Müslüman diyenler de tevhit yolunda yürümek için niyetlenir ve emek verirler.

Seni yolundan ne döndürebilir?

Bana ve milletime dünyayı da verseler, dünyaya talip olan kendimi de ırkımı da bir kenara koyarım ve sadece tevhit derim. Bir elime güneşi diğer elime dünyayı verseler, yine de tevhit menzilinden dönmem. Allah'ın ölüm emri dışında beni bu yolumdan döndürecek başka hiçbir şey yoktur!

SÖZLER: Her varlık Tevhid'e mahkûmdur!

Kaynakça

- A. Adnan Adivar, Osmanlı Türklerinde İlim, PDF
- Abrahamian, Ervand, 2011, Modern İran Tarihi, Çev.: Dilek Şendil, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul
- Acemoğlu, Daron., Robinson, James A., 2013, Ulusların Düşüşü, Güç, Zenginlik ve Yoksulluğun Kökenleri, Çev.: Faruk Rasim Velioglu, Doğan Kitap, İstanbul
- Admân, Azîz Muhammed, Bediüzzaman Said Nursî'de Belagat Kavramı, Kavram Okuması ve Kura'anî Boyutları, Çev.: Cüneyt M. Şimşek, Furkan Dergisi, Kur'an'ın İcâzı Sayısı, 2016, Sayı:2, Adana
- Adorno, Theodor W., Horkheimer, Max, 2014, Aydınlanmanın Diyalektiği, Çev.: Nihat Ülner, Elif Ö. Karadoğan, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul
- Ahmad, Feroz, 2012, Modern Türkiye'nin Oluşumu, Çev.: Yavuz Alogan, Kaynak Yayınları, İstanbul
- Akçura, Yusuf, 2016, Sözün Özü Programı, TRT Diyanet, Ankara, Youtube
- Akkad, Mustafa, 1976, The Message/Çağrı
- Alatlı, Alev, Batı'ya Yön Veren Metinler III, Aydınlanma, Burjuvazi Yüzyılı, Bilim Çağının Zaferi, İlke Eğitim ve Sağlık Vakfı
- Alatlı, Alev, 2018, Açık ve Net Programı, Habertürk TV., Youtube
- Alkabetz, Ronit, 2014, Gett The Trial of Viviane Amsalem
- Almodovar, Pedro, 2004, Kötü Eğitim
- Almond, Ian, 2012, İbni Arabi ve Derrida, Tasavvuf ve Yapısöküm, Çev.: Kadir Filiz, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
- Althusser, Louis, 2005, Yeniden Üretim Üzerine, Çev.: A. Işık Ergüden, İthaki Yayınları, İstanbul
- Amenabar, Alejandro, 2004, Mar Adentro/İçimdeki Deniz
- Amenabar, Alejandro, 2009, Agora
- Andrey Tarkovski Röportajı, 1986, Çev.: Ali Hasar
- Maoulouf, Amin, 2001, Ölümcül Kimlikler, Çev.: Aysel Bora, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Antonioni, Michelangelo, 1966, Blow-Up

- Arslan, Abdurrahman, 2017, Kibleyi Kaybettiren Dönüşüm, Beyan Yayınları, İstanbul
- Atayman, Veysel (çeviren ve derleyen), 2004, Varolmanın acısı, Schopenhauer Felsefesine Giriş, Donkişot Yayınları, İstanbul
- Aydın, Erdoğan, 2007, Nasıl Müslüman Olduk?, Kırmızı Yayınları, İstanbul
- Aysever, Kubilay, 2001, R. G. Collingwood'un Tarih Felsefesi, İmge Kitabevi, Ankara, s. 18
- Badem, Candan, 2010, Çarlık Rusyası Yönetiminde Kars Vilayeti, Bir Zamanlar Yayıncılık, İstanbul
- Barrow, John D., 2009, Olanaksızlık, Bilimin Sınırları ve Sınırların Bilimi, Çev.: Nermin Arık, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- Baudrillard, Jean, 2005, Sanat Dünyasının Kurduğu Komplo, Çev.: Oğuz Adanır, Paris, PDF Kitap
- Beg, M. E. Zeki, 2014, Kürtler ve Kürdistan Tarihi, Çev.: V. İnce, M. Dağ, R. Adak, Ş. Aslan, Nûbihar Yayınları, İstanbul
- Begic, Aida, 2013, Djeca/Çocuklar
- Benjamin, Walter, 2007, Estetize Edilmiş Yaşam, Sanattan savaş ve siyasete Alman Faşizminin Kuramları, Çev.: Ünsal Oskay, Derin Yayınları, İstanbul
- Berger, John, 2013, Görme Biçimleri, Çev.: Yurdanur Salman, Metis Yayınları, İstanbul
- Berktaş, Fatmagül, 2012, Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın, Hristiyanlıkta ve İslamiyet'te Kadının Statüsüne Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım, Metis Yayınları, İstanbul
- Bertolucci, Bernardo, 1987, Son İmparator
- Besi, Steven., Kellner, Douglas, 2011, Postmodern Teori Eleştirel Soruşturmalar, Çev.: Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
- Beşikçi, İsmail, 2015, Hayali Kürdistan'ın Dirilişi, İsmail Beşikçi Vakfı Yayınları, İstanbul
- Beşikçi, İsmail, 2015, Devlet ve Kürtler, Dil, Kimlik, Millet, Milliyetçilik, İsmail Beşikçi Vakfı Yayınları, İstanbul
- Bilici, Mücahit, 2017, Hamal Kürt, Türk İslamı ve Kürt Sorunu, Avesta Yayınları, İstanbul
- Bozarslan, Hamit, 2. Nisan 2019, Fransız gazetesi Libération'a verdiği söyleşiden, Çev.: Haldun Bayrı, Medyascope.tv.

- Brecht, Bertolt, 1977, ME-Tİ Tarihte Diyalektik, Çev.: Ahmet Cemal, Günebakan Yayınları, İstanbul
- Bresson, Robert, 1959, Yankesici
- Bumin, Tülin, 2010, Hegel, Bilinç Problemi, Köle-Efendi Diyalektiği, Praksis Felsefesi, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Campbell, Joseph, 2013, Kahramanın Sonsuz Yolculuğu, Çev.: Sabri Gürses, Kabalcı Yayınları, İstanbul
- Carr, Wildon H., 2016, Benedetto Croce Felsefesi, Sanat ve Tarih Sorunu, Çev.: Nesrin Atasoy Ertürk, Değişim Yayınları, İstanbul
- Castells, Manuel, 2006, Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, II. Cilt, Kimliğin Gücü, Çev.: Ebru Kılıç, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- Celil, Celilê, 2013, Kürt Aydınlanması, Çev.: Arif Karadağ, Avesta Yayınları, İstanbul
- Cemal, Ahmet, 2015, Kültür Atölyesi, Youtube
- Cevizci, Ahmet, 2011, Felsefe Tarihi, Say Yayınları, İstanbul
- Cibran, Halil, 2017, Aforizmalar, Çev.: A. Erkin Köylügil, Erasmus Yayınları, İstanbul
- Coelho, Paulo, 2019, Simyacı, Çev.: Özdemir İnce, Can Yayınları, İstanbul
- Comte Sponville, Andre, 2004, Büyük Erdemler Risalesi, Çev.: Işık Ergüden, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- Cooli, Gangsta's Paradise
- Cuaron, Jonas, 2015, Desierto/Çöl
- Cündioğlu, Dücan, 2012, Mimarlık ve Felsefe, Kapı Yayınları, İstanbul
- Cündioğlu, Dücan, 2015, İslam ve Modernite, Ankara Üniversitesi Konferansından, Youtube
- Cündioğlu, Dücan, 2016, İslam ve Modernite, Şimdiki Zaman Programı, Halk T.V. Ankara, Youtube
- Çin "dijital diktatörlüğe" ilk adımı attı, 2018, DW Türkçe, Youtube
- Çizakça, Murat., Akyol, Mustafa, 2012, İslam'ın Unutulan Ekonomik Modeli, Ahlakî Kapitalizm, Ufuk Yayınları, İstanbul
- Çubukçu, Aydın, 2011, Mantık ve Diyalektik, Evrensel Basım Yayın, İstanbul
- Daimond, Jared, 2006, Çöküş, Medeniyetler Nasıl Ayakta Kalır ya da Yıkılır, Çev.: Elif Kıral, Timaş Yayınları, İstanbul

- Daimond, Jared, 2010, Tüfek Mikrop ve Çelik, İnsan Topluluklarının Yazgıları, Çev.: Ülker İnce, TÜBİTAK Yayınları, Ankara
- Davis, Angela, 1994, Kadınlar, Irk ve Sınıf, Çev.: İnci Çeliker, Sosyalist Yayınları, PDF
- De Koninck, Thomas, 2003, Yeni Cehalet ve Kültür Problemi, Çev.: İnci Malak Uysal, Epos Yayınları, Ankara
- Dellaloğlu, Besim F., 2016, "Kanon Nedir?" Konferansından, Osmaniye Üniversitesi, Eskişehir, Youtube
- Dellaloğlu, Besim F. 2014, Frankfurt Okulu'nda Sanat ve Toplum, Say Yayınları, İstanbul
- Descartes, Yöntem Üzerine Konuşma, Çev.: Afşar Timuçin, Yüksek Timuçin, PDF
- Dick, Kirby., Kofman, Amy Ziering, 2002, Derrida
- Divya Arya ve Pooja Chhabria, 15.09.2018, BBC Dünya Servisi
- Donovan, Josephine, 2013, Feminist Teori, Entelektüel Gelenekler, Çev.: Aksu Bora, Meltem Ağduk Gevrek, Fevziye Sayılan, İletişim Yayınları, İstanbul
- Duralı, Teoman, 2018, Dil, Tarih, Coğrafya ve Ufuk, Youtube
- Duralı, Teoman, 27. Ağustos 2019, "Yazıyı Değiştirmek Bir Soykırımdır, Bizde de Öyle Oldu" başlıklı GZT Youtube kanalına verdiği röportaj
- Duprat, Gaston., Cohn, Mariano, 2016, Saygın Vatandaş
- Duras, Marguerite, 1985, Röportajından, Çev.: İlker Kocael, Youtube
- Dünya Değerler Araştırması, 2011
- Düzgün, Şaban Ali, 2013, İslam ve Medeniyet, Kuran'la Yüzleşme, Youtube
- Düzgün, Şaban Ali, 2017, Teke Tek Programı, Habertürk TV. İstanbul, Youtube
- Eco, Umberto, 2004, Avrupa Kültüründe Kusursuz Dil Arayışı, Çev.: Kemal Atakay, Literatür Yayınları, İstanbul
- Edmonds, Cecil John, 2003, Kürtler, Türkler ve Araplar, Kuzey-Doğu Irak'ta Siyaset, Seyahat ve İnceleme (1919-1925), Çev.: Serdar Şengül, Serap Rüken Şengül, Avesta Yayınları, İstanbul
- Eisenstein, Sergei M. 1945, Korkunç İvan
- El-Gazali, Ebu Hamid, 2002, Felsefenin Temel İlkeleri (Makasıd-ı Felasife - Filozofların Maksatları), Çev.: Cemalaeddin Erdemci, Vadi Yayınları, Ankara

- Eliacık, R. İhsan, 2014, Çağa İz Bırakan Önderler, Muhammed İkbal, İlke Yayıncılık, İstanbul
- Eliade, Mircea, 2003, Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi, III. Cilt, Muhammed'den Reform Çağına, Çev.: Ali Berktaş, Kabalcı Yayınevi, İstanbul
- Ersöz, Emine, 2007, Manu Kanunnamesi 'ne Göre Hinduizm, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Esmer, Yılmaz, Kutuplaşma Araştırması, 27.04.2017, Ajanslar
- Esposito, John L., 2002, İslam Tehdidi Efsanesi, Çev.: T. Küçükcan, Ö. Baldık, A. Köse, Ufuk Kitapları, İstanbul
- Fazlıoğlu, İhsan, 2014, Osmanlı Klasik Dönemi Türk Düşüncesi Dersinden, Youtube
- Fazlıoğlu, İhsan, 2015, Fikir Pusulası Programı, Cine5 TV. İstanbul, Youtube
- Fazlıoğlu, İhsan, 2015, Yeniden Mükellef ve Mesul İnsan, İstev Konuşmaları, İstanbul, Youtube
- Fazlıoğlu, İhsan, 2016, Başka Şeyler Programından, Tvnet, İstanbul, Youtube
- Fazlıoğlu, İhsan, 2016, Sözün Özü Programı, TRT Diyanet TV. Ankara, Youtube
- Feyerabend, Paul, 2014, Yönteme Karşı, Çev.: Ertuğrul Başer, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
- Feynman, Richard, 1973, "Dünyayı Başka Bir Açıdan Ele Al" Söyleşisinden, Çev.: Ümid Gurbanov, Youtube
- Foucault, Michel, 1999, Bilginin Arkeolojisi, Çev.: Veli Urhan, Birey Yayıncılık, İstanbul
- Foucault, Michel, 2011, Felsefe Sahnesi, Çev.: Işık Ergüden, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
- Fukuyama, Francis, 2014, Tarihin Sonu ve Son İnsan, Çev.: Zülfü Dicleli, Profil Yayıncılık, İstanbul
- Gavras, Costa, 1970, L'aveu
- Georgeon, François, 2006, Osmanlı-Türk Modernleşmesi, 1900-1930 Seçilmiş Makaleler, Çev.: Ali Berktaş, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Gibson, Mel, 1995, Braveheart/Cesur Yürek
- Giddens, Anthony, 2012, Sosyoloji, Kırmızı Yayınları, İstanbul
- Glenville, Peter, 1964, Becket
- Godard, Jean-Luc, 1965, Pierrot Le Fou/Çılgın Pierrot

- Godard, Jean-Luc, 2014, *Adieu Au Language/Dile Veda*
Golan, Aluf Yair, 12.09.2017, Washington Enstitüsü Konuşması, Sputnik News, Washington
Gombrich, Ernst Hans, 2014, *Sanatın Öyküsü*, Çev.: Erol Erduran, Ömer Erduran, Remzi Kitabevi, İstanbul
Grandage, Michael, 2016, *Genius/Fırtınalı Hayatlar*
Güler, İlhami, 16.08.2016, İslami Analiz İnternet Sitesindeki “Mevcut Muhafazakâr/Sünni-Seküler Bilinç Darbeden Ders Çıkarabilecek Mi?”
Güler, İlhami, 2018, *Din Mezhep İlişkisi, İlim ve Hikmet Vakfı Konuşması*, Youtube
Güler, İlhami, 2018, *Rahmani Siyaset ve Laiklik*, Esam Konferansları, Youtube
Gülmez, Bahadır, 2008, *Edebiyat, Müzik ve Resimle Yaşamak ya da Roland Barthes*, Kırmızı Yayınları, İstanbul
Güven, İsmail, 2000, *Türkiye’de Devlet Eğitim ve İdeoloji*, Siyasal Kitabevi, Ankara, s. 74
Güzellik Bilimi Belgeselinden, Discovery Science
Habermas, Jürgen, 2011, *Sosyal Bilimlerin Mantığı Üzerine*, Çev.: Mustafa Tüzel, Kabalcı Yayınevi, İstanbul
Hanefi, Hasan, 2000, *İslam Kültüründe İnsan ve Tarih*, Eleştirel Bir Bakış, Çev.: Vecdi Akyüz, Ayışığı Kitabevi, İstanbul
Hanefi, Hasan, 2016, *Gelenek ve Yenilenme*, Çev.: M. Emin Maşalı, Otto Yayınları, Ankara
Hanefi, Hasan., El Cabiri, Muhammed Abid, 2014, *Doğu Batı Tartışmaları*, Çev.: Muhammed Çoşkun, Mana Yayınları, İstanbul
Heidegger, Martin, 2003, *Metafizik Nedir?* Çev.: Mazhar İpşiroğlu, S. Kemal Yetkin, Kaknüs Yayınları, İstanbul
Henry, Michel, 1996, *Barbarlık*, Çev.: Işık Ergüden, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
Heritier, Françoise., Perrot, Michelle., Agacinski, Sylviane., Bacharan, Nicole, 2012, *Kadınların En Güzel Tarihi*, Çev.: Yonca Aşçı Dalar, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul
İbn Rüşd, 2011, *Din Felsefe Tartışması*, Çev.: Hüsen Portakal, Cem Yayınevi, İstanbul
İbni Haldun, 1977, *Mukaddime I. Cilt*, Çev.: Turan Dursun, Onur Yayınları, Ankara

- İlahi Kapitalizm, 2010, Hazırlayan: Marc Jongen, Boris Groys, Jochen Hörisch, Thomas Macho, Peter Sloterdijk, Peter Weibel ile Söyleşi, Avesta Yayınları, İstanbul
- İslamoğlu, Mustafa, 2016, Kuran'dan Uzaklaşmakla Ne Kaybettik Konuşması, Youtube
- İslamoğlu, Mustafa, 2016, Sünnet Kavramı, Vahiy ve Hayat Programı, Hilal T.V, İstanbul, Youtube
- İslamoğlu, Mustafa, 2017, Modern Dünyada İnsan ve Din, İstanbul, Youtube
- İslamoğlu, Mustafa, 2018, Siretü'l Kur'an, 4. Ders: Cahiliye Şirk Ehlinin Ahlakı, Youtube
- İslamoğlu, Mustafa, Siretü'l Kur'an 7. Ders: Cahiliye Siyaseti, Hilal TV. Youtube
- Jean Flechet, 1965, Felsefe ve Hakikat (Belgesel, Çev.: Murat Erşen)
- Jeunet, Jean-Pierre, 2009, Micmacs a Tire-Larigot
- Kant, Immanuel, 1960, Ebedi Barış Üzerine Felsefi Deneme, Çev.: Yavuz Abadan, Seha L. Meray, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara
- Kant, Immanuel, 2001, Pratik Usun Eleştirisi, Çev.: İsmet Zeki Eyüboğlu, Say Yayınları, İstanbul
- Kaplan, İsmail, 1999, Türkiye'de Eğitim İdeolojisi ve Siyasal Toplumsallaşma Üzerindeki Etkisi, İletişim Yayınları, İstanbul
- Kaplan, Yusuf, 2015, Kuran'ın Asıl, Sünnetin Usul Olması Programı, İstanbul, Youtube
- Kaplan, Yusuf, 2015, Kuran'ın Asıl, Sünnetin Usul Olması, Siyer Vakfı Konuşmasından, Youtube
- Kara, İsmail, 2016, Sözü'nün Özü Programı, TRT Diyanet, Ankara
- Kara, İsmail, 2016, Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi ve Meseleleri, Düşünce Kültür Sanat Kulübü, İstanbul, Youtube
- Karaçay, Bahri, 2012, Yaşamın Sırrı DNA, TÜBİTAK Yayınları, Ankara
- Karakoç, Sezai, 2013, İslam Toplumunun Ekonomik Strüktürü, Diriliş Yayınları, İstanbul
- Karlıağa, Bekir, 2015, Belgesellerle Tarih Okumaları, İstev, Youtube
- Karlıağa, Bekir, İslam Dünyası Neden Geri Kaldı?, İskele Sancak Programı, Kanal 7, İstanbul, Youtube

- Karlığa, Bekir, Bir Medeniyet Düşünürü Olarak Farabi Konuşmasından, Youtube
- Khemir, Nacer, 2005, Bab' Aziz
- Kiras, İbrahim, 12.08.2017, Türkiye'nin Hangi Değerini İhraç Edelim?, Karar Gazetesi, İstanbul
- Kojeve, Alexandre, 2001, Hegel Felsefesine Giriş, Çev.: Selahattin Hilav, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Konda Araştırma, 18.Eylül, 2019
- Kuban, Doğan, 15 Eylül 2016, Herkese Bilim Teknoloji Web sitesinden
- Kuban, Doğan, 2013, Kalebodurla Mimarlar Konuşuyor, Youtube
- Kuhn, Thomas S., 2007, Kopernik Devrimi, Batı Düşüncesinin Gelişiminde Gezegen Astronomisi, Çev.: Halil Turan, Dursun Bayrak, Sinan Kadir Çelik, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara
- Kukathas, Chandran, 1999, İslam, Sivil Toplum ve Piyasa Ekonomisi, Ed.: Ömer Demir, Liberte Yayınları, Ankara
- Kurosawa, Akira, 1985, Ran
- Kurumlar Vergisi Rekortmenleri, Gelir İdaresi Başkanlığı, 2017, Ankara
- Kutlu, Sönmez, 2015, Neden Programı, TRT Diyanet, Ankara, Youtube
- Lewis, Bernard, 2007, Demokrasinin Türkiye Serüveni, Çev.: Hamdi Aydoğan, Esra Ermert, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Lewis, Genevieve Rodis, 1993, Descartes ve Rasyonalizm, Çev.: Haldun Karyol, İletişim Yayınları, İstanbul
- Lewis, J. Richard, 2016, Westworld, 1. Sezon, 2. Bölüm
- Lindsay-Hogg, Michael, 2001, Godot'u Beklerken (Eser: Samuel Beckett)
- Lisa Çalan'la Röportaj, 5. Haziran, 2019, Haber: Hatice Kamer, BBC Türkçe Servisi
- Lordon, Frédéric, 2012, Kapitalizm Arzu ve Kölelik, Marx ve Spinoza'nın İşbirliği, Çev.: Akın Terzi, Metis Yayınları, İstanbul
- Machiavelli, Niccolo, 1955, Hükümdar, Çev.: Yusuf Adil Egeli, Ankara
- Magee, Bryan, 1990, Karl Popper'in Bilim Felsefesi ve Siyaset Kuramı, Çev.: Mete Tunçay, Remzi Kitabevi, İstanbul
- Majewsky, Lech, 2011, The Mill And The Cross

- Majidi, Majid, 2001, Baran
- Malle, Louis, 1981, My Dinner With Andre/ Andre İle Akşam Yemeği
- Mardin, Şerif, 1992, Bediüzzaman Said Nursi Olayı, Çev.: Metin Çulhaoğlu, İletişim Yayınları, İstanbul
- Mardin, Şerif, 1999, Osmanlı Konuşmaları, Tarihçilikte Yaklaşımlar, Bilim ve Sanat Vakfı Konuşması, Youtube
- Marx, Karl, 2003, Kapital; Kapital Üretim Eleştirel Bir Tahlili I. Cilt, Çev.: Alaattin Bilgi, Eriş Yayınları, Ankara
- Melfi, Theodore, 2016, Gizli Sayılar
- Mendes, Sam, 2008, Revolutionary Road
- Mercer Yaşam Kalitesi Araştırması, 13.03.2019, BBC Türkçe
- Miloš Forman, 1971, Taking Off
- Minnelli, Vincente., Cukor, George, 1956, Lust For Life/Yaşama Arzusu
- Mirandelo, Pico Della, 2006, İnsanın Değeri Üzerine Söylev, Çev.: Levent Özşar, Biblos Kitabevi Yayınları, Bursa
- Mirzabeyoğlu, Salih, 2005, İktisat ve Ahlak, İktisada Giriş, İBDA Yayınları, İstanbul
- Mitrevsky, Darko, 2012, The Third Half/Üçüncü Devre
- Montaigne, 2011, Denemeler, Çev.: Sabahattin Eyüboğlu, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, s. 9
- Müftüoğlu, Atasoy, 2017, Yeni Bir Dil İnşa Etmek, Youtube
- Müftüoğlu, Atasoy, 2018, Hakikat Bilincinin Kaybı, Youtube
- Nettle, Daniel., Romaine, Suzanne, 2002, Kaybolan Sesler Dünya Dillerinin Yok Oluş Süreci, Çev.: Harun Özgür Turgan, Oğlak Yayınları, İstanbul
- Nietzsche, Friedrich, 2011, Ecco Homo Kişi Nasıl Kendisi Olur, Çev.: Can Alkor, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul
- Nietzsche, Friedrich, Deccal, Hristiyanlığa Lanet, Çev.: Oruç Aruoba, Hil Yayınları
- Nietzsche, Friedrich, 2010, Böyle Buyurdu Zerdüş, Zerdüş Çev.: Korkut Ata, İlgi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul
- Nichols, Mike, 1991, Regarding Henry/Kendini Arayan Adam
- Nora, Pierre, 2006, Hafıza Mekanları, Çev.: Mehmet Emin Özcan, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara
- Noujaim, Jehana, 2013, Al Midan/Meydan

- Nursi, Bediüzzaman Said, 2014, Lemalar, Yayına Hazırlayanlar: A. Kayıhan, İ. Atılğan, Ufuk Yayınları, İstanbul
- Nursi, Bediüzzaman Said, 1990, Hutbe-i Şamiye, Envar Neşriyat, İstanbul
- Olmi, Ermanno, 2014, Torneranno i Prati/Her Yer Yeniden Yeşerecek
- Orleaoon, Susan, Kaufman, Charlie, 2002, Adaptation
- Ortaylı, İlber, 2015, 60 Dakika Programı, Habertürk TV, İstanbul, Youtube
- Öcalan, Abdullah, 2003, Özgür İnsan Savunması, PDF
- Öcalan, Abdullah, 2004, Bir Halkı Savunmak, PDF
- Özel, İsmet, 2015, Üç Zor Mesele, Teknik, Medeniyet, Yabancılaşma, TİYO Yayıncılık, İstanbul
- Özlem, Doğan, 2004, Tarih Felsefesi, İnkılap Kitabevi, İstanbul
- Öztürk, Mustafa, 2016, Akıl Çıkmazı Programı, TRT Diyanet, Ankara, Youtube
- Öztürk Mustafa, 2018, Ankara Palas Buluşmaları, Youtube
- Özsel, Doğançan, 2018, Devlet Destekli Bir Ölü Diriltme Ayini: İslâmi Rönesans Çabaları, Birikim Dergisi, İstanbul
- Paine, Thomas, 2010, Akıl Çağı, Çev.: Ali İhsan Dalgıç, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul
- Parajanov, Sergei, 1965, Tini Zabutykh Predkiv/Unutulmuş Ataların Gölgeleeri
- Pasolini, Pier Paolo, 1991, Fildişi Kulenin Dışında, Çev.: Filiz Özdem, Belge Yayınları, İstanbul
- Piketty, Thomas, 2015, Yirmi Birinci Yüzyılda Kapital, Çev.: Hande Koçak, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul
- Pollack, Sydney, 1985, Out of Africa
- Proudhon, P. J. 1992, Makaleler, Çev.: M. Tüzel, Birey Yayınları, İstanbul
- Proudhon, Pierre-Joseph, 2010, Mülkiyet Nedir?, Çev.: Devrim Çetinkasap, Türkiye İş Bankası yayınları, İstanbul
- Redford, Robert, 2007, Arslan'ı Kuzulara
- Reich, Wilhelm, 2011, Dinle Küçük Adam, Çev.: Selma Koçak, Doruk Yayıncılık, İstanbul
- Renan, Ernest, 2011, Dilin Kökeni Üzerine, Çev.: Atakan Altınörs, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul

- Reynolds, Simon., Press, Joy, 2003, Seks İsyanları, Toplumsal Cinsiyet, Başkaladırı ve Rock'n' Roll, Çev.: Mehmet Küçük, Ayrintı Yayınları, İstanbul
- Ridley, Matt, 2007, Erdemin Kökenleri, Çev.: Erhun Yücesoy, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Rodinson, Maxime, 1969, İslamiyet ve Kapitalizm, Çev.: Orhan Suda, Gün Yayınları, İstanbul
- Rousseau, Jean-Jacques, 2006, Toplum Sözleşmesi, Çev.: Vedat Günyol, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul
- Rudaw.net: 11.08.2016
- Sabah ve Habertürk Gazeteleri Web Sayfaları, 13.05.2015
- Said, Edward W., 2013, Şarkiyat, Batı'nın Şark Anlayışları, Çev.: Berna Ülner, Metis Yayınları, İstanbul
- Schmitt, Carl, 2005, Siyasi İlahiyat, Egemenlik Kuramı Üzerine Dört Bölüm, Çev.: Emre Zeybekoğlu, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara
- Shayegan, Daryush, 4 Aralık 2008, Daryush Shayegan ile Martin Legros'nun Philosophie Magazine için yaptığı söyleşi, Çev.: Haldun Bayrı, Medyascope.tv.
- Shayegan, Daryush, 2013, Melez Bilinç, Çev.: Haldun Bayrı, Metis Yayınları, İstanbul
- Shayegan, Daryush, 2015, Seraplar Diyarı: Daryush Shayegan ile söyleşi, Çev.: Haldun Bayrı, Medyascope.tv (Lila Azam Zanganeh'in yaptığı bu söyleşi Fransız "La Règle du jeu" dergisinin Eylül 2004 sayısında yayımlanmıştı.)
- Sissako, Abderrahmane, 2014, Timbuktu
- Spinoza, Baruch, 2008, Tractatus Theologico- Politicus ya da Tanrıbilimsel Politik İnceleme, Çev.: Betül Ertuğrul, Biblos Kitabevi, Bursa
- Sokurov, Alexander, 2002, Russkiy Kovcheg/Rus Hazine Sandığı
- Störig, H. J., 2000, İlkçağ Felsefesi; Hint, Çin, Yunan, Çev.: Ömer Cemal Güngören, Yol Yayınları, İstanbul
- Sukurov, Aleksandr, 2015, Frankofonia
- Şengör, Celal, 2015, Bilinen Doğrular Programı, Youtube
- Şengör, Celal, 2015, Teketek Programı, Habertürk TV, İstanbul
- Türkler, Kürtler ve Dil Devrimi, Youtube
- Şengör, Celal, 2016, Röportaj, Youtube

- Şeriati, Ali, 1980, İslam Sosyolojisi Üzerine, Çev.: Kâmil Can, Düşünce Yayınları, İstanbul
- Şeriati, Ali, 2012, İslam ve Sınıfsal Yapı, Çev.: Doğan Özlük, FECR Yayınları, Ankara
- Şeriati, Ali, 2013, Bilinç ve Eşekleştirme, Çev.: Murat Demirkol, FECR Yayınları, Ankara
- Şeriati, Ali, Dinler Tarihi, Çev.: Erdoğan Vatansever, PDF
- Şeriati, Ali, Hac Risalesi, Şûra Yayınları, PDF
- Tarkovsky, Andrei, 1972, Solaris
- Tarkovski, Andrey, 2011, Zaman İçinde Zaman, Günlükler 1970-1986, Çev.: Seda Kervanoğlu, Agora Kitaplığı, İstanbul
- Tarkovski, Andrey, 2017, Mühürlenmiş Zaman, Çev.: Mazlum Beyhan, Agora Kitaplığı, İstanbul
- Tarih Felsefesi Seçme Metinler, Herder, Kant, Fichte, Schelling, Hegel, Schopenhauer, Haz.: Doğan Özlem, Güçlü Ateşoğlu, 2017, Doğu Batı Yayınları, Ankara
- Tarr, Béla., Hranitzky, Ágnes., Hranitzky 2011, Torino Atı
- Thilly, Frank, 2017, Felsefeye Yolculuk, Çev.: İbrahim Şener, Karbon Kitaplar, İstanbul
- Thomas, Antony, 2011, İslamiyet ve Kuran, National Geographic Belgeseli
- Tocqueville, Alexis, 1962, Amerika'da Demokrasi, Çev.: Taner Timur, Türk Siyasal İlimler Derneği Yayınları, Yenilik Basımevi, İstanbul
- Tonga, Aydın, 2013, Kapital İslamın Temeli Muaviye, Doğu Kitabevi, İstanbul, s. 7
- Torî, 2000, Bir Kürt Düşüncesi, Yezidilik ve Yezidiler, Berfin Yayınları, İstanbul
- Touati, Houari, 2004, Ortaçağda İslam ve Seyahat, Bir Alim Uğraşısının Tarihi ve Antropolojisi, Çev.: Ali Berktaş, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Toynbee, Arnold J., 2016, Uygarlık Yargılanıyor, Çev.: Nurer Uğurlu, Örgün Yayınevi, İstanbul
- Trotta, Margarethe Von, 2012, Hannah Arendt
- Truffaut, François, 1966, Fahrenheit 451
- Tunçdemir, Cemal, 06.02.2013, ABD'de neden Kültür Bakanlığı yok?, T24 Gazetesi

- Turani, Adnan, 2014, Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul
- Türker, Sadık, 2011, Batı Düşüncesinde Üçleme Sorunu, Külliyyat Yayınları, İstanbul
- Türkiye İstatistik Kurumu, 28.09.2016, Ankara
- Türkmen, Hamza, 2016, Karşıt Görüş, Habertürk Tv., İstanbul, Youtube
- Usta, Ahmet., Doğanekin, Serkan, 2017, Blockchain 101, Kapital Medya – MediaCat Kitapları, İstanbul
- Vedder, Eddie, Long Nights
- Villeneuve, Denis, 2016, Arrival/Geliş
- Weber, Max, 1999, Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu, Çev.: Zeynep Gürata, Ayraç Yayınları, Ankara
- Weir, Peter, 1977, Son Dalga
- Welles, Orson, 1973, Verites et Mensonges
- Wenders, Wim, 1987, Der Himmel über Berlin
- Wenders, Wim, 2011, Pina
- Wenders, Wim, Salgado, Juliano Ribeiro, 2014, Toprağın Tuzu
- Wheatley, Ben, 2015, High-Rise
- Wittgenstein, 2002, Sessizliğin Grameri, Cogito 33. Sayı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Yıldırım, Cemal, 1996, Matematiksel Düşünme, Remzi Kitabevi, İstanbul
- Yılmaz, Hakkı, 10.11.2015, Kuran ve İslam Programı, KRT TV. İstanbul
- Yüksel, Müfit, 2015, Medresetüzzehra Projesini Bugünden Okumak, İstanbul İlim ve Kültür Vakfı Konuşması, Youtube
- Zengin, Zeki Salih, 2016, Medreseler, Akıl Çıkmazı Programı, TRT Diyanet, Ankara, Youtube
- Zizek, Slavoj, 22.10.2019, Gazete Duvar (İndependent Gazetesine verdiği röportaj)
- Zvyagintsev, Andrey, 2011, Elena

